BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
22 I
64

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

DECISIONES AVREÆ,

CASUS ADMODUM PULCHROS, CONTROVERSOS ET UTILES CONTINENTES

Uſu Practico, &

quotidianâ experientiâ obſervatæ, & conſcriptæ

à

MATTHIA BERLICHIO,
Schkoëlenſi Thuringo,
J. U. D.

Cum gemino Indice, uno Deciſionum, altero Rerum & Verborum locupletiſſimo.

CUM PRIVILEGIIS.

Sumptibus GOTHOFREDI GROSI *Bibliopolæ.*

ANNO CIↃ IↃ CXXV.

ADMODUM MAGNIFICIS, NOBILISSIMIS, STRENUIS, & longo rerum uſu eminentiſsimis VIRIS

Dn. CASPARO à Schönbergk/ in Pulßnitz & Gürigkaw/ Sereniſſimi Electoris Saxoniæ Conſilii Secretiſsimi Directori ſummo, & ſupremi Judicii Appellationum Præſidi digniſſimo,

Dn. VVOLFGANGO à Lüttichaw/ in Kmelen/ potentiſsimi Electoris Saxoniæ Conſiliario intimo, & Cancellario meritiſſimo,

Dominis, Patronis, & Fautoribus ſuis reverenter & ſubmiſsè colendis.

ANxius in partes varias converſus agebam
Conſilium, tandem quibus hæc addicere poſſem
Deciſa in praxi, & ſtudio collecta forenſi,
Ne pedibus duris inculcarentur iniquè,

Nec reprobarentur riſu reprobiſq́; cachinnis,
More velut vulgò fieri conſuevit eorum,
Qui nil per ſeſe diſcunt, pia ſcripta bonorum
Sed deridendo carpunt, & poſtmodò ſpernunt,
Vel qui ex parte quidem ſapiunt, & plurima callent,
Dente ſed arrodunt aliorum ſcripta canino,
Inſipiuntq́; magis, nimiùm ſapiendo ſuperbi;
Talibus haud volui mea ſcripta locare, ſed illis,
Excipienda quibus fuerint ea fronte ſerenâ:
Talia volventi potior ſententia viſa
Vnâ animo ſubiit, pietaſq́; fideſq́; popoſcit,
Vt tantis, lepidè meritis de jure, Dynaſtis
Hæc mea ſcripta aridâ donarem pumice comta,
Poſtpoſitis aliis, longè lateq́; referre
[illegible]udor & candor prohibet, me valdè coëgit
[illegible]ritas, & juris amor, favorq́; virorum
[illegible]orum, qvo vos flagrare fatemur apertè,
[illegible]eritò ſacræ firmiſſima fulcra vocamus
[illegible]uſtitiæ, queis ſublatis, aliiſq́; remotis,
Non [illegible], nec rectum poterunt ſubſiſtere punctim
P[illegible] priſco ſed more invadet, iniqua
[illegible]et hoc munus non fas ſit dicere tantum,
[illegible]tantorum verſetur in ore virorum;

Atta-

Attamen hoc magni, precor imo corde, Patroni,
Suſcipitote manu, faciliq́ animoq́ benigno;
Et contra reprobos Momi defendite morſus;
Quod ſi percipiam non averſarier, atq;
Ingenuâ vobis modò mente placere, profectò
Ad majora mihi ſtimulum inſtar calcaris addet.

Dabat Lipſiæ 4. Martii
Anno 1625.

VV. Magnif. Nobilit.
Obſervantiſs.

Matthias Berlichius
J. U. D.

Nec reprobarentur riſu reprobiſq; cachinnis,
More velut vulgò fieri conſuevit eorum,
Qui nil per ſeſe diſcunt pia ſcripta bonorum
Sed deridendo carpunt, & poſtmodò ſpernunt,
Vel qui ex parte quidem ſapiunt, & plurima callent,
Dente ſed arrodunt aliorum ſcripta canino,
Inſipiuntq; magis, nimium ſapiendo ſuperbi;
Talibus haud volui mea ſcripta locare, ſed illis,
Excipienda quibus fuerint ea fronte ſerenâ:
Talia volventi potior ſententia viſa
Vnâ animo ſubiit, pietaſq; fideſq; popoſcit,
Vt tantis, lepidè meritis de jure, Dynaſtis
Hæc mea ſcripta aridâ donarem pumice comta,
Poſtpoſitis aliis, longè lateq; referre
Quæ pudor & candor prohibet, me valdè coëgit
Dexteritas, & juris amor, favorq; virorum
Doctorum, qvo vos flagrare fatemur apertè,
Et meritò ſacræ firmiſſima fulcra vocamus
Juſtitiæ, queis ſublatis, aliiſq; remotis,
Non jus, nec rectum poterunt ſubſiſtere punctim
Barbaries, priſco ſed more invadet, iniqua
Et licet hoc munus non fas ſit dicere tantum,
Vt crebrò tantorum verſetur in ore virorum;

Atta-

Attamen hoc magni, precor imo corde, Patroni,
Suſcipitote manu, faciliq; animoq; benigno;
Et contra reprobos Momi defendite morſus;
Quod ſi percipiam non averſarier, atq;
Ingenuâ vobis modò mente placere, profectò
Ad majora mihi ſtimulum inſtar calcaris addet.

Dabat Lipſiæ 4. Martii
Anno 1625.

VV. Magnif. Nobilit.
Obſervantiß.

Matthias Berlichius
J. U. D.

Ad benevolum Lectorem.

NOn ſum oblitus, Lector amiciſſime, iſtius promiſſi, qvo tibi de commentario in ordinationes provinciales edendo in præfatione quintæ partis mearum Concluſionum, ſpem feci, cujus ſanè qvotidiè recordor, & doleo, me hactenus promiſſo ſatisfacere non potuiſſe, unde vereor, ne in ſiniſtram ſuſpicionem, & malam opinionem incurram, cum ingenui viri ſit, promiſſa ſervare, adeo, ut qvis ob fidem datam non ſervatam, ſecundùm Joannem Fabrum, in infamiam facti apud bonos & honeſtos viros incurrat; Sed, Lector amandiſſime, me facilè apud te excuſationem meriturum ſpero, ſi tempora, in qvibus hactenus viximus, triſtiſſima conſiderabis, qvæ adeò exulcerata & turbulenta fuerunt, ut honeſtus quiſque, qvi cum æruſcatoribus colludere, & eorum mores nefandos imitari noluit, nocte dieq; laborare neceſſe habuerit, ſi ſe, uxorem, & liberos honeſtè ſuſtentare, & contra in-

hiationes & doloſas machinationes eorundem defendere voluerit; Interim tamen meum promiſſum non omninò poſtpono, nec qvòd differtur, aufertur, ſed fidem datam ſuo tempore ſufficienter liberabo;

Ut autem aliqvo modo ſaltem animum tibi gratificandi, & inſerviendi avidum percipias, collegi ex pulvere practico nonnullos caſus ſingulares, qvas deciſiones aureas nuncupavi, easq; juris publici ad inſtantiam multorum facere, & tecum communicare volui. Accipe ergo, Lector amiciſſime, hoſce meos fructus praxeos, eosque in tuum, proximi, & totius Reipublicæ literariæ commodum & emolumentum feliciter uſurpa, meq; uti hactenus, ita etiam in poſterum, amare, & honeſtè de ſcriptis meis ſentire perge, Vale, & vive. Dabat Lipſiæ, 4. Martii Anno M DC XXV.

T. T.

Matthias Berlichius
J. U. D.

Cautius

VERA EFFIGIES MATTHIÆ BERICH I.V.D. ANNO CHRISTI M DC XIX ÆTATIS XXXII

CAutiùs ut Judex procedat tramite juris,
Juſtitiæ libram firmiter ac teneat;
Hunc vigili ſtudio legat, hunc relegatq́ue libel-
lum,
Non operam perdet, non oleumq́; ſuum.
Inveniet caſus, quos non tractaverit alter,
Tam fidâ & doctâ dexteritate priùs.
Vive diu felix BERLICHI, talia nobis
Pluraq; da, Themidos myſta colende ſacræ.

Conſultiſſ.mo Dn. Authori

Gerhardus à Marſchalch
in Frawenfelß/Ducum Saxoniæ, Lineæ Aldenburg. Conſiliarius intimus deproperabat.

IN AVREAS DECISIONES CLARISSIMI ET
Excellentiſſimi Jureconſulti Domini
MATTHIÆ BERLICHII.

ARdua qui dudum pendit problemata juris
Saxonici, doctis enucleata libris:

b *Is modò*

DECISIONES AVREÆ,

CASUS ADMODUM PULCHROS, CONTROVERSOS ET UTILES CONTINENTES

Uſu Practico, &

quotidianâ experientiâ obſervatæ,& conſcriptæ

à

MATTHIA BERLICHIO, Schkoëlenſi Thuringo, J. U. D.

Cum gemino Indice, uno Deciſionum, altero Rerum & Verborum locupletiſſimo.

CUM PRIVILEGIIS.

Sumptibus GOTHOFREDI GROSI *Bibliopolæ.*

ANNO cIɔ Iɔ c XXV.

ADMODVM MAGNIFICIS,
NOBILISSIMIS, STRENUIS,
& longo rerum uſu eminentiſsimis
VIRIS

Dn. CASPARO à Schönbergk/
in Pulßnitz & Gürigkaw/Sereniſſimi Electoris
Saxoniæ Conſilii Secretiſsimi Directori ſummo,
& ſupremi Judicii Appellationum Præ-
ſidi digniſſimo,

Dn. VVOLFGANGO à Lüttichaw/
in Kmelen/potentiſsimi Electoris Saxoniæ Conſiliario
intimo,& Cancellario meritiſſimo,

Dominis, Patronis, & Fautori-
bus ſuis reverenter & ſubmiſsè
colendis.

ANxius in partes varias converſus agebam
Conſilium, tandem quibus hac addicere poſ-
ſem
Deciſa in praxi, & ſtudio collecta forenſi,
Ne pedibus duris inculcarentur iniquè,

Nec reprobarentur riſu reprobiſq; cachinnis,
More velut vulgò fieri conſuevit eorum,
Qui nil per ſeſe diſcunt pia ſcripta bonorum
Sed deridendo carpunt, & poſtmodò ſpernunt,
Vel qui ex parte quidem ſapiunt, & plurima callent,
Dente ſed arrodunt aliorum ſcripta canino,
Inſipiuntq; magis, nimiùm ſapiendo ſuperbi;
Talibus haud volui mea ſcripta locare, ſed illis,
Excipienda quibus fuerint ea fronte ſerenâ:
Talia volventi potior ſententia viſa
Vnâ animo ſubiit, pietasq; fideſq; popoſcit,
Vt tantis, lepidè meritis de jure, Dynaſtis
Hæc mea ſcripta aridâ donarem pumice comta,
Poſtpoſitis aliis, longè lateq; referre
Quæ pudor & candor prohibet, me valdè coëgit
Dexteritas, & juris amor, favorq; virorum
Doctorum, qvo vos flagrare fatemur apertè,
Et meritò ſacræ firmiſſima fulcra vocamus
Juſtitiæ, queis ſublatis, aliiſq; remotis,
Non jus, nec rectum poterunt ſubſiſtere punctim
Barbaries, priſco ſed more invadet, iniqua
Et licet hoc munus non fas ſit dicere tantum,
Vt crebrò tantorum verſetur in ore virorum;

Atta-

Attamen hoc magni, precor, imo corde, Patroni,
Suſcipitote manu, faciliq́; animoq́; benigno;
Et contra reprobos Momi defendite morſus;
Quod ſi percipiam non averſarier, atq;
Ingenuâ vobis modò mente placere, profectò
Ad majora mihi ſtimulum inſtar calcaris addet.

Dabat Lipſiæ 4. Martii
Anno 1625.

VV. Magnif. Nobilit.
Obſervantiſſ.

Matthias Berlichius
J. U. D.

Ad benevolum Lectorem.

NOn ſum oblitus, Lector amiciſſime, iſtius promiſſi, qvo tibi de commentario in ordinationes provinciales edendo in præfatione quintæ partis mearum Concluſionum, ſpem feci, cujus ſanè qvotidiè recordor, & doleo, me hactenus promiſſo ſatisfacere non potuiſſe, unde vereor, ne in ſiniſtram ſuſpicionem, & malam opinionem incurram, cum ingenui viri ſit, promiſſa ſervare, adeo, ut qvis ob fidem datam non ſervatam, ſecundùm Joannem Fabrum, in infamiam facti apud bonos & honeſtos viros incurrat; Sed, Lector amandiſſime, me facilè apud te excuſationem meriturum ſpero, ſi tempora, in qvibus hactenus viximus, triſtiſſima conſiderabis, qvæ adeò exculcerata & turbulenta fuerunt, ut honeſtus quiſque, qvi cum æruſcatoribus colludere, & eorum mores nefandos imitari noluit, nocte dieq; laborare neceſſe habuerit, ſi ſe, uxorem, & liberos honeſtè ſuſtentare, & contra inhiatio-

 hiatio-

hiationes & doloſas machinationes eorundem defendere voluerit; Interim tamen meum promiſſum non omninò poſtpono, nec qvòd differtur, aufertur, ſed fidem datam ſuo tempore ſufficienter liberabo;

Ut autem aliqvo modo ſaltem animum tibi gratificandi, & inſerviendi avidum percipias, collegi ex pulvere practico nonnullos caſus ſingulares, qvas deciſiones aureas nuncupavi, easq; juris publici ad inſtantiam multorum facere, & tecum communicare volui. Accipe ergo, Lector amiciſſime, hoſce meos fructus praxeos, eosque in tuum, proximi, & totius Reipublicæ literariæ commodum & emolumentum feliciter uſurpa, meq; uti hactenus, ita etiam in poſterum, amare, & honeſtè de ſcriptis meis ſentire perge, Vale, & vive. Dabat Lipſiæ, 4. Martii Anno M DC XXV.

T. T.

Matthias Berlichius
J. U. D.

Cautius

VERA EFFIGIES MATTHIÆ BERLICHII I.V.D. ANNO CHRISTI M DC XIX ÆTATIS XXXII

CAutiùs ut Judex procedat tramite juris,
Juſtitiæ libram firmiter ac teneat;
Hunc vigili ſtudio legat, hunc relegatq́ue libellum,
Non operam perdet, non oleumq́; ſuum.
Inveniet caſus, quos non tractaverit alter,
Tam fidâ & doctâ dexteritate priùs.
Vive diu felix BERLICHI, talia nobis
Pluraq; da, Themidos myſta colende ſacræ.

Conſultiſſ^mo^ Dn. Authori

Gerhardus à Marſchalch in Frawenfelß/ Ducum Saxoniæ, Lineæ Aldenburg. Conſiliarius intimus deproperabat.

IN AVREAS DECISIONES CLARISSIMI ET Excellentiſſimi Jureconſulti Domini MATTHIÆ BERLICHII.

ARdua qui dudum pendit problemata juris
Saxonici, doctis enucleata libris:

Is modò BERLICHIUS *vir conſultiſſimus æqui,*
Edit opus noſtri juris in arte novum.
Hoc autore venit Deciſio juris in auras
Aurea, quam praxis ſervat & alma Themis.
Scilicet eſt pulcrum Themidos ſic tradere leges,
Vt ferat hinc ſanctum commoda multa forum.
Inde quid Autor habes? decus immortale reportas,
Cæſaribusq́ places Principibusq́ Viris.
Vnio BERLICHI *meritò Conſulte vocaris,*
Vnio namq́ ſacri juris es atq́ fori.

Otho Melander à Schvvartzenthal Jureconſultus, Sacri Palatii Comes, & S. Cæſ. Maj. Conſiliarius Imperialis Aulicus F. Viennæ 12. Februarii Anno *1615*.

AD EUNDEM.

SPhingis & Oedipodis cui non certamina nota?
Difficiles nodos ſolvit hic, illa facit.

Iſtis

Iſtis te ſimilem peperit Prudentia Juris
Tam belle partes hujus & hujus agis.
Dum benè decidis, quæ Practicus Uſus adumbrat,
Difficiles nodos ſolvis & ipſe facis.

Bernardus Moſmiller, J.V.D.
Sac. Cæſar. Majeſt. à Conſiliis
Imp. Aul. Com. Palat. Pontif.
& Cæſ.

AD EUNDEM.

QVos laus vana rapit, quos gloria vexat inanis,
Qui poſt fata ſuum vivere nomen avent:
Hoc ſibimet ſtatuis, Obeliſcis, Amphitheatris,
Et Mauſolæis perpetuare ſolent.
Vt labor inventos: nam laus hæc vana, ruente
Mole, ruit; nec dum mole cadente, cadit.
Quanto Tu melius, BERLICHI *Maxime, famam*
Non tibi, ſed meritum grande parare volens.
Dogmata dum doctè, quæ ſunt perplena, reſolvis,
Obſecrans quidquid Practicus Vſus habet.

Hoc quo Juſtitia, & Leges, quo regna fruuntur,
Non minus annoſum marmore, munus erit.
Amphitheatra cadent, obeliſci, altiq́ coloſsi,
Doctrinæ ſteterint cum monumenta tuæ.
Cumq́ exploſa decus venantum fama ſilebit,
Nomen ad aſtra tuum poſtera ſecla ferent.

Georgius Heher, J.U.D.
Sac. Cæſar. Majeſt. nec non
Reip. Patriæ Norib. à Con-
ſiliis, Com. Pal. Cæſ.

IN DECISIONES AVREAS
Conſultiſsimi Authoris.

IN cathedris vigili ſtudio BERLICHIUS olim
Glutivit juris dogmata Cæſarei.
Praxeos aſt ſtudium cum ſit rerum apta magiſtra,
En digeſta videt non minus illa Forum;
Viſcera ne legum ſine praxeos arte peræquè
Atque carens plectro tinnula chorda ſiet.

Saxo-

Saxonis Enſiferi monſtrant hæc jura, per omnes
Quæ CONCLUSA manus nobile ſparſit opus.
Nunc alios utiles DECISOS atque politos
Depromit caſus dexteritate novâ.
Herculeos nodos queîs juris diſſecat, ut ſit
Jus noſtrum certum certius in dubiis.
Egregium factum! BERLICHI Juris ocelle
Saxonici, lumen, Lucifer, ortus, Amor.
Inſiſtas cœptis poſthac: non Heſperus atris
Nubibus obfuſcet ſcripta futura tua,
Ut poſſis ſimili Theſauros ferre per oras
Saxonicas calamo, Teq́, beare ſimul.
Sic CONCLUSUM eſt, DECISUMq́; hominiq́; Deoq́;
Ut veniat cineri gloria ſera tuo.

Affini & Compatri ſuo
animitus colendo
ſcribebat

Georgius Schütze
Weiſſenfelſenſis,
U. J. D

BErlichiana *Themis feriari neſcia, nobis*
Exhibet heîc iterùm nobile juris opus,
Hactenus haut viſum mundo; qui cenſeat, atq;
Prædicet eximii tot bona dona viri.
Berlichio *benè ſit ſemper, mea vota preceſq;,*
Vivat & æternùm Berlichiana *Themis.*

Andreas Franckenbergerus
deproperabat Pegaviæ Cal.
Jan. Ære Chriſti 1621.

AD

Clariſſim. Conſultiſſ. & oppidò Eximium Virum,
Dn. D. Matthiam Berlichium *JCtum & Advocatum celeberrimum, Dominum Amicum & Fautorem plurimùm amandum & æſtimandum.*

STrenue juſtificæ Themidis Berliche Sacerdos,
Conveniens rebus qui benè nomen habes;
Quòd ſis non ſolùm Tibi, ſed Patriæq; Deoq;,
Communique bono, juſtitiæq; datus,
Hoc tua teſtantur ſat ſcripta tot aurea, quæ ſunt
Ingenii & Genii Symbola clara tui:

Publi-

Publica queis Praxis, Themidos ſucceſcit ho-
nosque
Dico, quod res eſt, quod docet ipſa dies.
Saxonici Tibi juris opus tam nobile nuper
Non ſatis eſt ſcriptis emaculare tuis:
Non ſatis eſt inquam: Aſt vigili cura atque la-
bore
Nunc quoque multorum commoda por-
rò juvas.
Quæ tibi pro tanto referentur munere grates?
Quæ laudes? poſcunt facta Maronis opem.
Dum circum-aſtriferi-volvetur machina mun-
di,
Florebit laudis vivida Fama tuæ.
Sit malè, ſi quis erit, cui mens mala fauſta fovere
Qui renuat, grates dicere ſive Tibi.
Ipſe, tuis auſis, calidè precor, omnibus adſit
Æthereis ſemper ſors benè-vecta rotis.

Johannes Röhrenſee, olim apud
Pegavienſ. Archigrammateus

INDEX

I N D E X

DECISIONUM
AUREARUM.

I.

PEr citationem circumductam, an & quatenus inducatur litis pendentia.

II.

De reprobatione teſtium.

III.

Si pendente quæſtione ſuper perſonis teſtium, an illi ſint admittendi, nec ne, teſtes nihilominus ſunt recepti, & interrogatoriis adverſæ partis omiſſis, examinati, an teſtes de novo ſunt recipiendi, & ſuper interrogatoriis examinandi.

IV.

Interrogatoria præliminaria ſeu ſpecialia ad cauſam non admittuntur.

V.

An quilibet cauponari & hoſpites recipere poſſit, etiamſi publicum diverſorium non habeat.

 VI. *Si*

VI.

Si ſtatuto inductum eſt, ut quis 18 ætatis anno fiat majorennis, quando tunc tempus reſtitutionis in integrum currere incipiat, & finiatur.

VII.

Obtinens in poſſeſſorio, ſi in petitorio ſuccumbit, an ad reſtitutionem fructuum perceptorum & percipiendorum condemnari poßit.

VIII.

Si Mater poſt mortem mariti cum filiis in communione bonorum permaneat, & uni ex filiis ſumptus nuptiarum ſuppeditat an hi ſumptus poſtea in diviſione ſunt conferendi, vel reliqui fratres tantundem detrahere poßint.

IX.

De inſtrumento obligationis amiſſo an & quatenus creditor nihilominus ſuum creditum exigere poßit.

X.

Amiſſo inſtrumento obligationis an creditor fidejuſſorem convenire, & eum ceßis actionibus ad ſolutionem adigere poßit.

XI.

An fidejuſſor amiſſo inſtrumento obligationis ſub cautio-

[...]ſione indemnitatis convenire, & ad ſolvendum cogi poſsit.

XII.

Si ad defraudandum dominum laudemiis poſitum fuerit inſtrumento obligationis minus precium, cum revera majus fuerit, quid juris?

XIII.

Finito officio tutelæ, an & quatenus tutores vel curatores à creditoribus pupillorum vel adoleſcentium conveniri poſſunt.

XIV.

Proprio nomine quando tutor vel curator contrahere cenſeatur, ad hoc, ut finito officio tutelæ nihilominus conveniri poſsit.

XV.

Si in inſtrumento verbis manifeſtis eſt poſitum, quod tutor vel curator ratione officij (in geordneter Vormundſchafft) *contraxit, an ſuo nomine contraxiſſe cenſeatur, ſi ſe & ſua bona obligavit.*

XVI.

Teſtis interrogatus an ſit adulter, fur, vel aliter criminoſus, reſpondere non tenetur.

XVII.

Ceſsio hereditatis uni ex coheredibus facta, an etiam proſit aliis.

XVIII.

Renunciatio alicui & ejus heredibus facta, aliis heredibus non prodeſt.

XIX.

Si quis emphyteuſin pro ſe, ſuis liberis, & nepotibus accepit, an eo mortuo liberi vel nepotes teneantur laudemium ſolvere.

XX.

Mutuo emphyteuta, an ejus heredes ad petendam renovationem inveſtituræ unum ex ſeſe eligere, vel curatorem (vulgo Lehentreger/ *) conſtitui poßint.*

XXI.

Heredes an inviti ad petendam renovationem inveſtituræ curatorem conſtituere, vel unum ex ſeſe eligere debeant.

XXII.

Quid intereſt, an qui liber heredum per ſe, an verò per curatorem (Lehentreger *) emphyteuſin recognoſcat.*

XXIII.

Si quis per Curatorem emphyteuſin recepit, & poſtea moritur, an ejus heredes emphyteuſin recognoſcere, & laudemium ſolvere teneantur.

XXIV. De

XXIV.

De rebus expeditorijs (Heergewette) *quæ ad illas pertineant, & an etiam pullus equi.*

XXV.

Præceptum judicis debitori de non exſolvendo factum, an eum à morâ, uſuris & intereſſe excuſet.

XXVI.

Opificia an & quatenus poſſint confundi, ubi pulcher caſus de Ephippiarijs (Satlern) *& de Frenarijs* (Riemern) *tractatur.*

XXVII.

Notarius, ſi poſtea Doctor juris efficitur, an nihilominus inſtrumenta facere poſſit & ea valeant.

XXVIII.

Teſtamentum tanquam inofficioſum, vel aliter minus profectum impugnans & ſuccumbens, an legata, vel alia ſibi in eo relicta, perdat.

XXIX.

Cujus judicis decretum in alienatione bonorum pupillarium requiratur, an ejus ubi bona ſita ſunt, an vero ejus, ſub cujus jurisdictione pupillus domicilium habet.

 XXX. *Vſu-*

XXX.

Vſuræ an & quando ultra alterum tantum peti poſſint.

XXXI.

De jure cereviſiam coquendi Nobilibus & aliis interdicto.

XXXII.

Ceſſionis jurium & actionum juxta l. per diverſas. 22. C. mand. *an & quatenus prohibeantur, & non valeant.*

XXXIII.

De ceſsionibus jurium & actionum, quæ juxta l. per diverſas. 22. *ſunt permiſſæ & licitæ.*

XXXIV.

Ceſsiones actionum an juramento firmari poſsint.

XXXV.

Ceſsione actionum quoad illud quod ſolutam quantitatem excedit, annulatâ ad quemnam illud ſuperfluum pertineat, an ad cedentem vel ad debitorem.

XXXVI.

Si filius pro Patre nolit fidejubere, an rectè exheredari poſsit.

XXXVII.

Si inter abſentes per literas contrahitur, in quonam loco cenſetur contractum ad hoc, ut

reus

rens ibi tanquam in loco contractûs conveniri poſsit.

XXXVIII.

Si quis inſtrumentum aliquod impugnet, an & quatenus ſe in illo fundare poſſet.

XXXIX.

Confeſsio ab uno facta, an & quatenus etiam alteri ſocio vel coheredi noceat.

XL.

Sententia an & quatenus per inſtrumenta de novo reperta reſcindi poſsit.

XLI.

Per teſtes de novo repertos an ſententia retractetur.

XLII.

Si quis receptâ ſyngraphâ vel quietatione creditori ſuo integrum debitum ſolvit, ſed quietationem vel amiſit, vel ſe habere ignorat, à creditore iterum conventus, & condemnatus ſolvit an repertâ quietatione ſolutum repetere poſsit.

XLIII.

Conventio pœnalis in contractu emptionis venditionis propter pœnitentiam adjecta (vulgò Rewkauff) an valeat.

XLIV. Si

XLIV.

*An emptor invito venditore pœnali conventione uti, à ſolvendo mulctam pœnitentiæ (*Räwkauff*) à contractu reſilere poßit.*

XLV.

Ad quodusq; tempus emptor & venditor hac conventione uti, & mulctam pœnitentiæ ſolvendo à contractu reſilere poßint.

XLVI.

*An præter hanc pœnam conventionalem (*Räwkauff*) is, qui contractum non ſervat, & adimplet, teneatur etiam ad intereſſe.*

XLVII.

Emptor poſt perfectum contractum pœnitens, & pœnam conventionalem ſolvens; an domino etiam ad laudemium teneatur.

XLVIII.

Sacerdotes Evangelici an geradæ ſint capaces.

XLIX.

Vaſallo de bonis feudalibus & allodialibus ſimul teſtante, an teſtamentum in tantum, etiam quoad bona allodialia invalidum ſit.

L.

Reprobatorij reprobatoriorum quatenus admittantur, & actor contra reprobationem rei novos articulos exhiberi poßit.

LI. *Vxor*

LI.

Uxor an in præjudicium mariti, & in diminutionem portionis ſtatutariæ, hereditatem ſibi delatam, vel quid aliud repudiare poſſit, & contra.

LII.

Si plures fratres communem rem, propterea quod commodam diverſionem non recipiat, vendunt, & ultra dimidium læduntur, an uni ex illis remedium l. 2. C. de reſcind. vendit. *in totum competat.*

LIII.

Si quis rem ſub pacto retrovenditionis emit, & poſtea cum venditore egit, ut ſibi totam rem absq; ullo onere habere permittat, & ei ſimul aliquod precium addidit & exſolvit, an pro hoc precio addito laudemium ſolvere debeat.

LIV.

In mandato an nuda ſigilli appoſitio ſufficiat, an verò etiam ſubſcriptio requiratur.

LV.

De pecunia apud judicem depoſita, an & quatenus is eam alij, quàm vero creditori ſolvere poſſit.

LVI.

Judex de ſyndicatu conventus, an actori acta judicialia contra ſe edere teneatur.

LVII.

Si reo per ſententiam ob certam cauſam, utpote quia negligens fuit, ſua interrogatoria ſunt denegata, an is ſuis reprobatoriis ea rurſus inſerere & tales articulos reprobatorios conficere poſſit, in quibus interrogatoria continentur.

LVIII

Si petens prorogationem termini probatorij à judice remittitur ad deductionem juris (Bis zu Recht ſuchen) *an interim, ſi pronunciatur dilationem & proregationem ei non eſſe dandam, terminus labatur.*

LIX.

De poteſtate Prætorum, Præfectuorum, & aliorum officialium Principum in ſubditos Nobilium ſibi mediate vel immediate ſubjectorum.

LX

Officiales & Præfecti an & quatenus Nobilium ſubditis & hominibus ex reſcriptis & mandatis Principum præſtationes angariarum & parangariarum, vel quid aliud injungere & præcipere poßint.

LXI.

Promißio gratiæ liberationis reo à judice facta ad hoc, ut confiteatur, an ſit ſervanda.

LXII. *Si*

LXII.

Si in confinio cadaver occiſi reperiatur, ad quemnam cognitio pertineat?

LXIII.

Si reus confeſſionem revocet, quid juris?

LXIV.

Verbum relegationis (verweiſen) *in ſententia adjectum, de quanto tempore intelligatur.*

LXV.

De pœna ſubditorum & ruſticorum debita ſervitia præſtare recuſantium:

LXVI.

De pecunia ad ludum mutuò data.

LXVII.

Nobiles an operas ruſticorum, quibus ipſe non indiget, alijs locare & delegare poßit.

LXVIII.

Bona emphyteutica intra quantum tempus recognoſci & renovari debeat.

LXIX.

De pœna ſponſi ſponſalia de præſenti conſummare & perficere recuſantis.

LXX.

De pœna ejus, qui muros civitatis tranſcendit.

LXXI.

De exceptione liberationis ſeu quietationis tutorum vel curatorum, quando opponi debet.

LXXII.

Si tutor nomine pupilli cum aliquo contraxit, & poſtea à tutela liberatur, & alius tutor in ejus locum ſubſtituitur, an primus tutor an verò ſecundus ex illo contractu conveniri poſſit.

LXXIII.

Tutor vel curator finito officio tutelæ liberatus & quietatus, an ex contractu durante tutelâ, invito in ſubſidium conveniri poteſt, ſi pupillus non eſt ſolvendo.

LXXIV.

Si laudemium vel quid aliud vario modo & difformiter eſt exactum, quid juris?

LXXV.

In delictis quatenus litis denunciatio vel nominatio locum habeat, & mandatarius teneatur.

LXXVI.

Tertius quiſpiam quando interveniendo poſſit conſummationem ſponſaliorum, vel matrimonij impedire.

LXXVII.

Morbido jumento vendito, an & quatenus venditor ad reſtitutionem precij teneatur.

LXXVIII.

LXXVIII.

Tutori vel curatori an & quatenus tutò ſolvi poſſit.

LXXIX.

Injuriæ antiquæ, & præſcriptione vel alio modo extinctæ, an ad aggravandam pœnam cum novis accumulari poßint.

LXXX.

In mandato procuratorio an clauſula obligationis vel hypothecæ bonorum ſit neceſſaria.

LXXXI.

Pecunia quomodo efficaciter in naturam feudi verti, & transmutari poßit.

LXXXII.

Pecunia ſemel cum conſenſu domini in feudum mutata, quomodo ad priſtinam naturam allodij redire poßit.

LXXXIII.

Si pecunia cum conſenſu domini in feudum fuerit conſtituta, & poſtea agnati pacto promiſerunt eam habere pro allodiali quid juris?

LXXXIV.

Sententia an & quatenus absq; excuſsione ſit exequenda contra tertium poſſeſſorem, qui rem litigioſam emit.

LXXXV.

Teſtamentum ab ægroto coram judice & actuario

(b) 3 publica

publico (Gerichts- oder Stadtſchreibers) *duntaxat factum, an valeat.*

LXXXVI.

Injuria magiſtratui illata, quanto tempore præſcribatur.

LXXXVII.

Sententia an & quando in punctis incidentibus, & obiter deductis, & agitatis, pariat exceptionem rei judicatæ.

LXXXVIII.

De juramento minutionis ſeu minorationis, quatenus locum habeat.

LXXXIX.

Si quis per injuſtum areſtum vel alias diffamationes & ſuggeſtiones damnum paſſus eſt, an illud ad certam quantitatem æſtimare, & adverſarij juramento minutionis committere poſſit.

XC.

In teſtamento Patris inter liberos, qualis ſubſcriptio requiratur.

XCI.

De mutuo teſtamento conjugum, quatenus in ea æqualitas ſervari debeat.

XCII.

Alter conjugum an & quatenus teſtamentum vel in totum, vel pro ſua parte revocare poſſit.

XCIII.

Teſtamentum coram Schulteto & Scabinis pagania factum, an & quando valeat.

XCIV.

Si teſtator graviter decumbens, magiſtratum loci requirit. ut is Schultetum vel Scabinos ad ſe mittat, & factioni teſtamenti intereſſe jubeat, magiſtratus autem hoc recuſat, ſed velit, ut ſibi teſtamentum per alias perſonas inſinuetur, an teſtamentum valeat?

XCV.

Appellatio ob non obſervata fatalia, an dicatur deſerta ipſo jure absq; declaratione judicis, ita, ut appellatus ſtatim in cauſa alterius procedere poſſit.

XCVI.

Obligatio cauſam expreſſam non continens, quatenus valeat.

XCVII.

Tempus in libello expreſſum & articulatum ſi quis non probat, quid juris?

XCVIII.

Creditor jus retractus conventionale habens, an

an rem ſubhaſtâ venditione retrahere poſsit.

XCIX.

Terminus probatorius an incipiat currere à tempore rei judicatæ, an verò à tempore remiſſorialium.

C.

Copia inſtrumenti quatenus probet.

CI.

Advocatus quatenus teſtis eſſe poſsit.

CII.

Si moneta in diverſis locis varium habet valorem, ſecundùm cujus loci valorem ſolutio fieri debet.

CIII.

De electione in alternativis debitori conceſſá, ubi caſus ſingularis de ſolutione ad certum locum deſtinata, & in diverſis monetis alternatim facienda tractatur.

CIV.

Privilegia immunitatis & exemptionis à decimis & alijs tributis, & gabellis, an & quatenus etiam ad futura bona, & poſtea acquiſita extendatur.

CV.

Formalia areſti Saxonici in quibus conſiſtunt, & an ea per æquipollens adimplere poſſint.

CVI.

Si areſtum non ſtatim eo die, quo eſt petitum, ſed

alia

alio concedatur, à quo tempore fieri debeat renovatio.

CVII.

An creditor ſuum creditum, ad hoc, ut ei areſtum indulgeatur, per exhibitionem originalis obligationis docere debeat an verò ſufficiat, ſi illud per copiam liquidum faciat.

CVIII.

Ad ſubſiſtentiam areſti an etiam requiratur ut illud ad acta judicii regiſtretur, & creditori deſuper recognitio, quâ judex areſtum eſſe indultum confiteatur, tribuatur.

CIX.

Nobiles an ſuos ruſticos & ſubditos coram propriis officialibus, Prætoribus & Scabinis judicio pulſare & convenire poſſint.

CX.

Legitima liberorum quatenus gravari poſſit.

CXI.

Mater an & quatenus liberis ſuis pupillariter ſubſtituere poſſit.

CXII.

Bona minorum ſine cauſæ cognitione & decreto alienata, quâ actione vendicari poſſint.

CXIII

An beneficium reſtitutionis in integrum contra alienationem bonorum minorum cum cauſæ cognitione & decreto publicè ſubhaſtâ factam locum habeat. (c) XIV. Ma-

CXIV.

Maritus an & quatenus in fraudem vel præjudicium ſuorum creditorum hereditatem uxoris, vel lucrum ſtatuariam repudiare poſſit.

CXV.

De anno civili & Saxonico.

CXVI.

Senes ubi & per quem juramentum præſtare poſſunt.

CXVII.

Abſentes, & in remotis & longinquis locis degentes, quomodo & per quem jurare poſſunt.

CXVIII.

Si debitor ad inopiam vergit, an & quatenus in fraudem & præjudicium creditorum hypothecam conſtituere vel prorogare poſſit.

CXIX.

An per areſtum inducatur litis pendentia, ita ut pendente proceſſu areſtario creditor in bona debitoris executionem petere non poſſit.

CXX.

Inquiſitio generaliſſima in pagis vel aliis locis uſitata, vulgò Haußſuchung/ *ad utram jurisdictionis ſpeciem pertinet.*

CXXI.

Verba illa in ordinatione provinciali, tit. Was zu Ober: Nieder: vnnd Erbgerichte.

§. Was

5. Was aber kleinere/ verſ. Beuben/die unter drey Schillingen/ etc. pag. 44. & 61. an de ſolidis & groſſis vulgaribus, an verò de aureis ſunt accipienda.

CXXII.

Heredes quatenus ad expenſas contumaciæ à defuncto commiſſæ teneantur.

CXXIII.

De jure retractus conventionali elegans cautela.

CXXIV.

In feudo cum conſenſu domini ex proximorum agnatorum alienato, an litis denunciatio locum habeat, ſi reliqui agnati illud revocare velint.

CXXV.

Si major pars proximorum agnatorum vel ſimultaneè inveſtitorum in alienationem feudi conſenſerit, an etiam reliqui præſertim remotiores conſentire teneantur.

CXXVI.

An venditio publicè ſubhaſtâ facta, ob enormiſſimam læſionem beneficio l. 2. C. de reſcind. vendit. *reſcindi poſſint.*

CXXVII.

Poſt determinationem cauſæ principalis, an &

& quatenus expenſæ in ſententia definitiva omiſſæ peti poßint.

CXXVIII.

Commißioni Principis an & quatenus quis renunciare & cauſam alibi tractare poßit.

CXXIX.

Lite coram inferiore incoata an & quatenus quis ſuperiori pro commißione decernenda ſupplicare & petere poßit.

CXXX.

Re ex reſcripto Principis ablata vel evicta, an & quatenus venditor vel alius, à quo illa res pervenit, teneatur ad l. Lucius 11. ff. de evict.

CXXXI.

De attentatis & quomodo revocari debent.

CXXXII.

Pendente lite an unus ex conſortibus litis cum adverſa parte tranſigere vel aliter contrahere poſſit, an verò hoc tanquam attentatum revocandum venit.

CXXXIII.

An & quatenus à commiſſariis appellare vel leuterare liceat.

CXXXIV.

Tutor vel curator an & quatenus poſſunt petere ſolarium, & quid ſi tutor vel curator eſt ſemel advocatus; & alius ſuam operam locare ſoleat.

CXXXV.

CXXXV

Teſtator an & quatenus in bonis liberorum patri uſumfructum adimere poſſit, & an etiam tacita, conjecturata & præſumpta ademptio vel probibitio ſufficiat.

CXXVI.

Ex quibus conjecturis tacitè uſusfructus Patre præſumitur ademptus.

CXXXVII.

In legitima liberorum an etiam Patri uſusfructus adimi poſſit.

CXXXVIII.

Patri in bonis liberorum uſufructu adempto, an is nihilominus commoditatem fructuum in illis bonis habeat.

CXXXIX.

Teſtator in bonis liberorum, in quibus patri uſumfructum ademit, an & quatenus liberis tutores vel curatores conſtituere poſſit.

CXL.

Si teſtator Patri uſumfructum ademit, & liberis curatores vel gubernatores bonorum dedit, an nihilominus Pater una cum curatoribus ad bonorum adminiſtrationem admittatur.

CXLI.

Curatores & gubernatores bonorum an etiam Patri cui uſusfr. eſt ademptus teneantur quotan-

nis rationem reddere & cautionem præſtare.

CXLII.

Pactum ſeu promiſſio de vendendo, ex certa cauſa initum, cauſa ceſſante non debet ſervari.

CXLIII.

Pactum de futura venditione ad certum tempus aſtrictum, an elapſo tempore expirat.

CXLIV.

Pactum de vendendo juramento firmatum, an transeat imperfectam venditionem de præſenti.

CXLV.

Pactum de vendendo, an in contractum venditionis de præſenti reſolvatur, ſi certum precium eſt conſtitutum, pars precij ſoluta, vel etiam traditio rei ſecuta.

CXLVI.

Diviſio hereditatis inæqualiter facta, quo remedio ad æqualitatem reduci poſſit.

CXLVII.

An & quatenus quis in furore conſtitutus hereditatem paternam vel extraneam, itemq́ legata transmittere poſſit.

CXLVIII.

An ille contractus vel transactio, quem ſolus curator mulieris (Kriegiſcher Vormundt) *abſq;*

abſq; præſentia & conſenſu mulieris celebrat, valeat, ſi poſtea mulier illum ratificat, & pretium ex eo accipit.

CXLIX.

Alienatio bonorum minorum ſine decreto magiſtratus, & cauſæ cognitione facta, an valeat, ſi ſuperiori præſentetur, & ab eodem confirmetur.

CL.

De collegiis Mercatorum, Pannificum, Cerdonum, & ſimilium, & eorum ſtatutis.

CLI.

An & quatenus jus venandi in alienis prædiis præſcribi poſſit, ad intellectum ordinationis provincialis, tit. Daß keiner auff deß andern Grundt vnd Boden Jagen ſol.

CLII.

Si alius eſt valor monetæ tempore primæ obligationis, & alius tempore conſtituti, utrum tempus erit inſpiciendum.

CLIII

Invito creditori quatenus ante diem ſolvi poteſt.

CLIV.

De interpellatione vel denunciatione ſolutionis faciendæ vulgò Loſe oder Auffkündigung/ *quid juris?*

CLV.

CLV.

Si dos diverſis filiabus diverſis temporibus & in diverſo valore eſt ſoluta, quid juris in ultima dote?

CLVI.

Si valor monetæ variè mutatur, & alius ſit tempore contractûs & alius tempore ſolutionis, & alius intermedio tempore, an creditor intereſſe quanti plurimi petere poßit?

CLVII.

Beneficium l. 2. C. de reſcind. vendit. *an adverſus tertium ſingularem poſſeſſorem locum habeat?*

CLVIII.

Coronidis loco annectere placuit, an Imperator cauſas in Camera Imperiali pendentes avocare, & ad ſuam aulam trahere poßit?

Deciſio I.

Deciſio I.

Per citationem circumductam an & quatenus inducatur litis pendentia?

SVMMARIA.

1. *Per ſolam citationem inducitur litis pendentia,*
2. *Modo citatio non fuerit circumducta.*
3. *Quatenus per circumductam citationem litis pendentia inducatur, & n. 4.*
5. *ICtorum Lipſenſium ſententia de hac re.*

1 PEr ſolam citationem, adhibitis tamen certis requiſitis, induci litis pendentiam, ubique DD. tradunt *per Clement. 2. tit. ut lite pendent. nihil innovet. ubi gloſſ. fin. verb. plenè. Guid. Pap. (ubi ſex requiſita recenſet) deciſ. 488. incip. lis non dicitur, n. 1. & ſeq. per tot. Mynſing. (ubi etiam ſex requiſita refert) cent. 4. obſer. 26. incip. non ſemel. n. 1. & ſeqq. Gail. lib. 1. obſer. 74. n. 1[illegible]. Vult. in l. 2. C. de iuriſd. n. 12. & in l. [illegible] eod. n. [illegible]. Maſcard. de probat. concl. 1226. n. 6. Anton. Hering. de fideiuſſ. c. 23. n. 4[illegible]. & ſeqq.*

2 Modo citatio non fuerit circumducta, & actor comparuerit, aliâs, ſi actor in termino emiſſæ citationis non compareat, per eiuſmodi citationem circumductam litis pendentia non inducitur. *Matth. de Afflict. deciſ. [illegible] incip. in pleno. n. 14. Mynſing. centur. 4. d. obſer. 26. n. 6. ſub fin. verſ. [illegible] rectè Zanger. de Except. part. 2. c. 13. incip. quarta exceptio. n. [illegible] & ſeq. Hering. de fideiuſſ. d. c. 23. n. 47. V Vurmbſ. lib. 1. obſer. tit. 6. obſer. 16. n. 2. verſ. & non facit. & ſeq. Bl. in l. [illegible] ff. de [illegible] [illegible] n. 1. ibi. ſed an dicatur. & in l. ex [illegible] ff. de [illegible] per quem factum erit quo minus. n. 5. verſ. dum tamen citatio. Felin. in c. [illegible] de præſcript. n. 5. verſ. quod dictum facit. & ſeq.*

3 Quod verum eſt, quatenus litis pendentia concernit favorem ipſius actoris, aliquem citari facientis, ſecus ſi in eius odium allegatur, tunc enim per circumductam citationem in odium actoris non comparentis recte inducitur litis pendentia. *Bl. in l. & poſt edictum. 73. §. quod ſi. r. ff. de iudic. n. 1. in princ. iunct. n. 2. verſ. ſed an ipſo iure. & ſeq. Bellemer. deciſ. 722. incip. ſi appellatus n. 9.*

4 Vnde fit, ſi actor reum in aliquo loco citari fecit, ſed non comparuit, quod is eundem in alio loco convenire, & in judicium vocare non poſſit, ſed ei obſtet litis pendentia, etiamſi actor in priori loco non comparuerit, propterea quod litis hæc pendentia in eius odium allegatur. *Iacob Cuiac. lib. 13. obſer. 11. verſ. unum ut qui. & ſeq.*
5 veluti ita ICti Lipſenſes *Menſ. Decembr. Anno 1618.* ad conſultationem I. S. contra H. C. pronunciarunt.

Hat euch H. C. zum G. wegen 200. fl. darmit ihr jhme ſolt verhafftet ſeyn / am verſchienenen Petri Pauli Marckt zur Nawmburgk vor Gericht fordern laſſen / aber ſelber nicht erſchienen / Sondern ſich darvon begeben / Vnd euch im nechſten Michaelis Marckt allhier eben dieſer Schuld halben auch gerichtlich belanget. Ob nun wol durch des Clegers H. C. nicht erſcheinen / die zur Nawmburg außgebrachte Citation circumduciret worden / vnd ewer Gegentheil darvor helt / daß dardurch die litis pendentz erloſchen ſey. Demnach aber vnd dieweil ihr ewers theils gebürlichen erſchienen / vnd den Termin abwarten wollen : So iſt / ſo viel ewer Perſon anlanget / dardurch billich die litis pendentz eingeführet / vnd ihr möget nunmehr vor den Gerichten allhier zuſtehen nicht getrungen werden /

V. R. W.

Deci-

Decifio II.

De reprobatione teſtium.

SVMMARIA.

1. *Perſonæ teſtium quando reprobari poſſunt, an ante, an verò poſt publicationem atteſtationum. & n. 2.*

3. *Sententia ſupremi Parlamenti Dresdenſis, itemq; iudicii curialis Lipſienſis de hoc caſu. n. 4 & 5.*

SÆpiſſime uſu experimur, quod quis teſtes contra ſe productos, tanquam adulteros, perjuros, domeſticos, infames, & aliter ſuſpectos, & inhabiles, nō admittere velit, ſolet igitur dubitari, quando eiuſmodi diſputatio ſuper teſtibus admittendis ſit inſtituenda, an ante examen, an verò poſt publicationem atteſtationum differenda?

Si in continenti eiuſmodi defectus contra perſonas teſtium poſſunt probari, tunc quis merito auditur, & teſtes rejiciuntur, *Specul. lib. 1. part. 4. tit. de teſt. §. [illegible] (ubi limitat) verſ. quid ergo ſi præmiſſa obiicien. & §. ſæpe teſtes. 12 n. 4. verſ. quandoq; tamen talia. & ſeq. Petr. de Benintend. deciſ. [illegible] incip. obiiciebatur. n. 1. Chil.* König *in ſuo Proceſſ. [illegible]* Aber ſicherer iſt. *Rotſchitz in ſuo Proceſſu part. 1. [illegible] verſ.* Zum andern. *Maſcard. de probat. concluſ. 6 [illegible] Exceptio contra. n. 4. vol. 2. per text. in l. 3. §. ibidem. 12. poſt princip. ff. ad exhib. c. literas. 13. poſt med. verſ. propterea melius videtur extr. de reſtit. ſpoliat. c. veniens. 38. poſt princip. verſ. ſi poſſet in continenti. & ſeq. extr. de teſtibus.* cum enim ſtatim conſtare poteſt, quod non ſit recipiendus, quare admittatur? *l. 1. ff. de teſtib. Specul. d. §. 1. n. 41. verſ. ſi enim. & ſeq.*

2 Secus ſe res habet, ſi eiuſmodi defectus ſtatim in continenti non poſſunt probari, ſed altiorem indaginem requirunt, tunc enim teſtes meritò recipiuntur, [illegible]minantur, & eiuſmodi Exceptio contra perſonas teſtium poſt publicatas atteſtationes in tempus diſputationis reſervatur. *text. in d. c. literas. 13. post med. verſ quod ſi non habeat. extr. de reſtit ſpoliat. d. l. 3. §. ib. verſ. ſi obſcurior. ff. ad exhib. Specul. lib. 1. part. 4. d tit de teſte, §. 1. n. 41. ibi, ſed quid ſi dicitur, & §. ſæpe teſtes. 10. n. 3. ibi, porro dicta. & n. ſeq Petr. de Benintend. d. deciſ. 7. n. 1. verſ. ſiv. quod opponitur uſq. ad fin. Maſc. de probat. concl. 694. n. 1. & ſeq. lib. 2. Chil.* König *in ſuo Proceſſ. d. c. 74. n. 1. ſub fin. & n. ſeq.*

3 Atque etiam ita in ſupremo Iudicio appellationum *18. Iunii Anno 1596.* in cauſa Syndici der Dorffſchafften im Ampt Freyburgk/ contra Georg Schmidt eſt ſententionatum. Die Materialia belangend/ iſt aus den Acten ſo viel zu befinden/ daß mit der anbefohlenen Zeugen Verhör billich verfahren wirdt.

4 Quæ ſententia etiam poſtea per leuterationem *4. Decemb Anno 1596.* fuit confirmata.

5 Idem in Iudicio curiali Lipſenſi in cauſa Syndici des Raths zu Sangerhauſen/ contra Rudolphen Sonnebergk/ *1 Iunii Anno 1616* eſt judicatum, daß die von Beklagten namhafftig gemachte Zeugen/ ſo wol die eingebrachte Gegenbeweiß Artickel Klegers widerfechten/ ungeachtet zuleßlichen/ Es iſt aber Klegern/ nach Eröffnung derſelben/ ſeine Nothdurfft darwider einzuwenden unbenommen/ V. R. W.

Veluti etiam hodie noviſſimè ita eſt conſtitutum à Ioanne Georgio Electore Saxoniæ ſereniſſimo in Proceß- und Gerichts Ordnung ꝛc Von der Beweiſung. *20. col 3 verſ.* Hätte aber der producat wider der Zeugen Perſon. *& ſeq. pag. 55.*

Deci-

Deciſio III.

Si pendente quæſtione ſuper perſonis teſtium, an illi ſint admittendi, nec ne, teſtes nihilominus ſunt recepti, & interrogatoriis adverſæ partis omiſsis examinati, an teſtes de novo ſunt recipiendi, & ſuper interrogatoriis examinandi?

SVMMARIA.

1. *Ab illa Interlocutoria, qua iudex teſtes recipiendos & examinandos eſſe pronunciat, poteſt appellari.*
2. *Si teſtes omiſsis adverſæ partis Interrogatoriis ſunt examinati, an de novo recipi, & ſuper interrogatoriis examinari poſſunt, n. 5.*
3. *Referetur Scabinorum Lipſenſium ſententia, & n. 4.*
4. *Item VVittenbergenſium ſententia.*
5. *Pendente appellatione quando procedi & teſtes examinari poſſunt, n. 8. 9.*

IN præcedenti deciſione oſtenſum eſt, quod exceptiones contra perſonas teſtium altiorem indaginem requirentes poſt publicatas atteſtationes rejiciuntur, &

1 ante depoſitiones teſtium non ventilentur, ita tamen, ut is, contra quem Iudex teſtes recipiendos & examinandos eſſe pronunciat, appellare poſſit, *per c. ſuper eo. extr. de appel. Specul. lib. 2. part. 4. tit. de teſte. § 1. n. 42. ibi recepta approbatione, & ſeq.*

2 Si igitur pendente hac appellatione vel ex reſcripto principis, vel aliâ de causâ teſtes parte adverſâ citata, nihilominus producuntur, & examinantur, ſed pars adverſa ſua interrogatoria non exhibuit, an tunc teſtes de novo ſint producendi, & ſuper interrogatoriis partis adver-

ad ...ſæ examinari, & cuius ſumptibus, magna olim erat in his terris controverſia?

Affirmativè, quod ſcil. ſumptibus ipſius producentis teſtes ſint reproducendi, & ſuper interrogatoriis rei
3 examinandi, Scabini Lipſenſes *Menſe Auguſto Anno 1598.* ad requiſitionem Georgii Schmiedens/ contra Syndicum der Dorffſchafften im Ampt Freyburgk reſponderunt, Daß die abgehörte Zeugen auff ewer Interrogatoria, weil jhr derſelben in werender Appellation / zu erhaltung ewers Rechten / keine vbergeben / Nochmals auff der Producenten Vnkoſten billich auch gefraget werden.
4 Quorum reſponſum, à Friderico VVilhelmo Proelectore Saxoniæ, piæ memoriæ, non ſolum *10. Octobr. Anno 1598.* ſed etiam *14. Ianuar. Anno 1599.* per reſcriptum eſt confirmatum, & demandatum, Daß die verordnete Commiſſarii wollen die von Clegern vorgeſtelte vnd abgehörte Zeugen / vff Supplicantens vbergebene Interrogatoria / nochmals auff der Producenten Vnkoſten abhören laſſen / vnd wie breuchlich damit verfahren.

Veluti etiam ita in ſpecie tradit *Iacob Put. deciſ. 427. incip fuit tantum. per tot lib. 1.* qui verbis diſertis tradit, quod teſtes interrogatoriis prætermiſſis examinati denuò repeti & examinari poſſint.

5 Et licet Iacob Puteus loquitur de eo caſu, ubi jam Interrogatoria ſunt exhibita, ſed prætermiſſa, & ob id in caſu præſenti diverſum dicendum videatur: Attamen idem *Iacob. Put. in deciſ. 317. incip. in una. n. 1. verſ. dubitavi ego. & ſeq. per tot. lib. 2.* magis ad ſcopum collimat, & dicit, ſi pendente dilatione ad exhibendum, interrogatoria teſtes ſine interrogatoriis ſint examinati, quod illi ſumptibus eius, qui teſtes ſine interrogatoriis examinari fecit

repe-

[illegible] & examinari debeant: Quicquid tamen ſit in caſu præſenti, ubi partes ad deductionem juris renunciarunt(?), VVittenbergenſes ſuper actis & actitatis [illegible]. *Januar.* [illegible] aliter pronunciarunt, Daß Klegere jre vff die Beweiß artickel abgehörte Zeugen / vff Beklagtens interrogatoria allderweil abhören zu laſſen / vnd den Verlagk zu thun nicht ſchuldig / auch Beklagter mit ſeinen Interrogatoriis ferner nicht zuleſſlich. Weil ſie aber nach hinc inde geführte Gezeugnüſſe publication wider die von Klegern producirte Zeugenperſon vnd Außſage ſeine dienende Exceptiones einzuwenden / vnbenommen / V. R. W.

Quæ ſententia etiam appellatione rejectâ vires rei judicatæ conſecuta firmis nititur fundamentis, Tum, quod reus ſibi imputare debeat, quod interrogatoria non exhibuerit, & teſtes ſuper ijſdem examinari curaverit. *arg. c damnum 86. §. 5. ff. de procurator. l. 9. in fin. l. [illegible] in fin. princ. ff. de noxal. action. l. 44. § 5. ff. famil. erciſc.*

Tum, quod ex præcedenti deciſione conſtet, appellationem hanc fuiſſe vanam & irritam, & non aliter pro-
7. nunciari poſſe, etiamſi decies appellaretur, quo caſu merito etiam pendente appellatione eſt procedendum. *Bl. conſil. 367. incip. ad evidentiam præmittendum n. 1. verſ. ſi enim eſſet. & ſeq. lib. 1.*
8. Tum, quia appellatio hæc fraudulenter ſuſcepta videbatur, ideo ut cauſa protraheretur, & interim teſtes, utpote infirmi, & ſenes, morerentur. Quo caſu etiam recte abſq; ulla mora teſtes ſunt recipiendi & examinandi.

ad certiæ examinari, & cuius ſumptibus, magna olim erat in his terris controverſia?

Affirmativè, quod ſcil. ſumptibus ipſius producentis teſtes ſint reproducendi, & ſuper interrogatoriis rei
3 examinandi, Scabini Lipſenſes *Menſe Auguſto Anno 1598.* ad requiſitionem Georgii Schmiedens / contra Syndicum der Dorffſchafften im Ampt Freyburgk reſponderunt, Daß die abgehörte Zeugen auff ewer Interrogatoria, weil jhr derſelben in werender Appellation / zu erhaltung ewers Rechten / keine vbergeben / Nochmals auff der Producenten Vnkoſten billich auch gefraget werden.
4 Quorum reſponſum, à Friderico VVilhelmo Proelectore Saxoniæ, piæ memoriæ, non ſolum *10. Octobr. Anno 1598.* ſed etiam *14. Januar. Anno 1599.* per reſcriptum eſt confirmatum, & demandatum, Daß die verordnete Commiſſarii wollen die von Clegern vorgeſtelte vnd abgehörte Zeugen / vff Supplicantens vbergebene Interrogatoria / nochmals auff der Producenten Vnkoſten abhören laſſen / vnd wie breuchlich damit verfahren.

Veluti etiam ita in ſpecie tradit *Iacob Put. deciſ. 427. incip fuit tantum. per tot lib. 1.* qui verbis diſertis tradit, quod teſtes interrogatoriis prætermiſſis examinati denuò repeti & examinari poſſint.

5 Et licet Iacob Puteus loquitur de eo caſu, ubi jam Interrogatoria ſunt exhibita, ſed prætermiſſa, & ob id in caſu præſenti diverſum dicendum videatur: Attamen idem *Iacob. Put. in deciſ. 317. incip. in unâ. n. 1. verſ. dubitavi ego. & ſeq. per tot. lib. 2.* magis ad ſcopum collimat, & dicit, ſi pendente dilatione ad exhibendum, interrogatoria teſtes ſine interrogatoriis ſint examinati, quod illi ſumptibus eius, qui teſtes ſine interrogatoriis examinari fecit repe-

teſtes repeti & examinari debeant; Quicquid tamen ſit in caſu præſenti, ubi partes ad deductionem juris remiſſæ erant, VVittenbergenſes ſuper actis & actitatis *[illegible] Ienam. Anno [illegible]* aliter pronunciarunt, Daß Klegere jre vff die Beweiß-artickel abgehörte Zeugen / vff Beklagtens interrogatoria anderweit abhören zu laſſen / vnd den Verlagt zu thun nicht ſchuldig / auch Beklagter mit ſeinen Interrogatoriis ferner nicht zuläſſig. Were jm aber nach hinc inde geführte Gezeugniſſe publication wider die von Klegern producirte Zeugenperſon vnd Außſage ſeine gebührende Exceptiones einzuwenden / vnbenommen / V. R. W.

Quæ ſententia etiam appellatione rejectâ vires rei judicatæ conſecuta firmis nititur fundamentis, Tum, quod reus ſibi imputare debeat, quod interrogatoria non exhibuerit, & teſtes ſuper ijſdem examinari curaverit. *arg. c damnum 86. §. 5. ff. de procurator. l. 9. in fin. l. 17. in fin. princ. ff. de noxal. action. l. 44. § 5. ff famil. erciſc.*

Tum, quod ex præcedenti deciſione conſtet, appellationem hanc fuiſſe vanam & irritam, & non aliter pro-
7. nunciari poſſe, etiamſi decies appellaretur, quo caſu merito etiam pendente appellatione eſt procedendum *Bl conſil. 367. incip. ad evidentiam præmittendum. n 1, verſ. ſi enim eſſet & ſeq. lib. 1.*

8 Tum, quia appellatio hæc fraudulenter ſuſcepta videbatur, ideo ut cauſa protraheretur, & interim teſtes, utpote infirmi, & ſenes, morerentur. Quo caſu etiam recte abſq; ulla mora teſtes ſunt recipiendi & examinandi.

Specul.lib 1.part.4.tit.de teſte. §. *1.n.41.verſ.vel diſtinguere,& melius per text.elegant.in c.quoniam frequenter.5.verſ.niſi forte de morte.extr.ut lite non conſtet.non proced.*

Tum, quia appellatum erat à ſententia interlocutoria, ubi pendente appellatione nihilominus Iudex procedere poteſt in cauſa principali, *Feder. de Sen conſil.163. incip.in Chriſti nomine amen. n.3. non obſtat quod appellatione. & n.ſeq. Ioann. de Imol. conſil. 130. incip. in caſu præmiſſo. n. 6. Ægid.Bellam conſil.18.n.3.Ludovic.Roman conſil. 249.incip. in caſu propoſito n.3.Bl.in l.arbitro.ff.qui ſatisd. cog.n.8.verſ.prima eſt utrum.*

Deciſio IV.

Interrogatoria præliminaria, ſeu ſpecialia ad cauſam, non admittuntur.

SVMMARIA.

1. *Præliminaria ſeu ſpecialia interrogatoria ad cauſam non admittuntur, n.2.*
3. *Sententia ſupremi Parlamenti Dresdenſis affertur.*
4. *Interrogatoria ſuperflua iudex reiicere debet.*

1 QVamvis *Mich.Teuber.in ſuo Proceſſu c.21.in addit.verſ.* Wines aber iſt vernemblichen. *& ſeq.* ſtatuat, quod eiuſmodi interrogatoria præliminaria, ſeu ſpecialia ad cauſam, admittantur, atq; hoc in praxi ſummè notandum ſuadeat.

2 Contrarium tamen de jure communi eſſe verius tradit, & hactenus ita in Camera Imperiali obſervatum fuiſſe teſtatur, *Rutger Ruland.tract.de commiſſ part.4 lib 1. c.5.incip.valde controverſa eſt.(ubi decem rationes affert & contraria*

[illegible] in [illegible] quæ [illegible] n. 9. & ſeq. n. 20. [illegible] & ſeqq.

3 Veluti etiam ita non ſolum in ſupremo Iudicio appellationum Electoris Saxoniæ *21 Iunii Anno* [illegible] in cauſa [illegible] von Frieſen contra Syndicum der Gemeinde zu [illegible] fuit judicatum / Auff producirte Vrkunden vnd ſeines Rechtliches Einbringen / Anwaldt H. von F. Beklagten an einem / Syndicum der Gemeinde zu B. Klegern am andern Theil / Erkennen wir von Gottes Gnaden ꝛc. vor Recht / daß klagender Syndicus / die von Klegern producirte Vrkunden / nochmals zu recognoſciren / Vnd wo ferne ſie wegen des Syndici / jrem vorgeben nach / weder leſen noch ſchreiben können / ſolches zu thun nicht vermögen / einen Actorem zu conſtituiren ſchüldig / durch welchen ſolche recognition jhrer Principalen halben / wie Recht / erfolget.

„ Vnd werden die von Klegern / auff des Beklaaten Beweißartickel
„ vbergebene Interrogatoria ſpecialia ad cauſam, ſo viel deren den
„ [illegible] / ſo auff die Articulos gerichtet / vorgeben / als in Recht
„ [illegible] / bey Abhörung der Zeugen / billich vbergangen /
„ V. R. W.

Sed etiam noviſsimè à Ioanne Georgio Electore Saxoniæ illuſtriſsimo eſt conſtitutum *in ſeiner* Proceß vnd Gerichts Ordnung / *c.* Von der Beweiſung / *20. col. 2. verſ.* Nach dem es aber.

4 Pro qua deciſione præter fundamenta à *Rutger Ru[illegible] d. loc.* adducta facit, quod Iudex omnia interrogatoria ſuperflua rejicere debeat, *Abb. Sicul. in c. per tuas extr. de teſt. col. 3. Ioann. Campeg. tract. de teſtibus, reg. 2 [illegible] 4. verſ. [illegible] debet iudex num. 20. Alberic. de Malet. tract. [illegible] num. [illegible] ſub fin.*

B Deci-

Decisio V.

An quilibet cauponari, & hoſpites recipere poſſit, etiamſi publicum diverſorium non habeat?

SVMMARIA.

1. *An quilibet cauponari, & hoſpites recipere poſſit.*
2. *Dona Ingenii & fortunæ & bonorum communium omnibus patent.*
3. *Refertur ſententia Senatus Lipſenſis.*
4. *Hoſpitandi jus qui non habet, ſi alii ex conſuetudine vel privilegio hoc jus acquiſiverunt.*
5. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum de hoc caſu.*

1 AFfirmativè concludit *Bl. in conſil. 463. incip. quatuor ſunt. num. 5. verſ. quidam enim habent. & num. ſeq. vol. 4.* ubi in hæc verba conſuluit, quidam enim habent jus prohibendi, nam ſi habes domum ſeu hoſpitium, & multa lucraris, & ego facio aliud hoſpitium juxta te, & non immitto in tuum licet pauciores homines veniant ad te, jus habes poſſidendi, ſed non prohibendi, ſic unus cerdo non prohibet alium à cerdonaria, nec unus miles obſtat, ne alius ſtipendia quærat;

2 Quemadmodum dona ingenii, fortunæ, & bonorum communium omnibus patent, nam communia mundi comunia ſunt omnibus, cum natura communis ſit. *L. 1 §. quid ſi in mari. ff. de novi oper nunciat.* hactenus Baldus, quem iiſdē verbis ſequitur *Iaſon in l. quo minus ff. de flumin n. 54. ſub fin verſ. adde etiam & n. 85. Schneid. in §. flumina. Inſtit. de R. D & A. R. D n. 14.*

3 Atque ita etiam Senatus Lipſenſis in cauſa H. K. contra Caupones Lipſienſes *26. Febr. Anno 1619.* judicavit.

Quæ

Quæ tamen aſſertio fallit, ſi quis publicum hoſpitium habeat ex privilegio, vel conſuetudine, quod ſolus jus hoſpitandi habeat, tunc enim is alios merito prohibere poteſt. *l. venditor. ff commun. prædior. l. præſcriptio. 45. ſub fin. princ. ff. de uſucap. l. ſi quis quam. 7. ff. de diverſ. & temper. præſcript. Bl. d. conſil 463. n. 5. verſ ſed ſi tu haberes ex privilegio vol. 4. Iaſon in d. l. fluminibus. ff. de flumin. n. 85. in med. verſ ubi haberes & ſeq.*

Veluti etiam ita Scabini Lipſenſes *Menſe Iunio Anno 1614.* ad conſultationem E. M. reſponderunt, Hat ſich G. N. unterfangen / aus ſeinem Hauſe ein offentlich Gaſthauß zu machen / vnd offerirt Reiſende in vnd zwiſchen den Marckten zu beherbergen. Ob nun wol einem jeglichen ſein Hauß ſeines Gefallens zu gebrauchen / vnd bürgerliche Nahrung zu treiben / frey ſtehet / Dieweil ihr aber / ewerm Vorgeben nach / mit einem ſonderbahren Privilegio begnadet / vnd daſſelbe vber Rechts bewerthe Zeit gebrauchet: So werdet ihr billich dabey gelaſſen / vnd mag euch zum Nachtheil gedachter G. N. aus ſeinem Hauſe kein offentlich Wirthshauß machen. V. R. W.

Deciſio VI.

Si ſtatuto inductum eſt, ut quis 18. ætatis anno fiat maiorennis, quando tunc tempus reſtitutionis currere incipiat, & finiatur.

SVMMARIA.

1. *Tempus petendi reſtitutionem in integrum, quando currere incipiat, ſi quis 18. anno maiorennis fiat. n. 5.*
2. *Iure Saxonico quando quis maiorennis fiat.*
3. *Iure Saxonico quando tempus petendæ reſtitutionis incipiat.*

4. *Quinquennium, per quod maior factus aliquid rerum habet, quando currere incipit, si qui 18. anno maiores efficiuntur.*
6. *Statuta ita debemus interpretari, ne saltem duplicata correctione juris communis contineant.*
7. *Statutum minores 18. anno ætatis maiores efficiens est favorabile.*
8. *Scabinorum Lipſenſium ſententia affertur.*

1 QVod tempus ad petendam reſtitutionem in integrum currat poſt 18. annum & exacto vigeſimo ſecundo anno finiatur, nonnulli voluerunt, propterea quod idem de ſtatuto Florentiæ poſt *Paul. de Caſtr. in l. omnes 2. C. de his qui veniam ætat. impetr. n. 9. Salyc. eod. n. 2.* tradit *Tuſch. tom. 7. verb. ſtatutum. concl. 596. incip. ſtatutum quod, num. 13.*

2 Et de jure Saxonico, quo minores completo 21. ætatis annno maiores efficiuntur, Landr. *lib. 1. artic. 42. ante med. verſ.* Uber 21. Jahr/ *& ſeq. &* Lehnr. *c. 26. Matth. Coler. deciſ. 6. n. 9. & ſeq. & deciſ. 19. n. 4. par. 1. Schrad. de feud. part. 10. ſect. 17. n. 25. Zobell. part. 2. differ. 38. n. 14. in fin.*

3 Quod tempus hoc petendæ reſtitutionis etiam incipiat currere ab anno 21. ætatis, & non ulterius duret, quàm ad initium viceſimi ſexti anni, ita, ut illud quadriennium expiret eo tempore, quo de jure civili incipit currere, teſtatur *Ioachim. à Beuſt (ubi hoc in praxi notandum dicit) in l. nam poſteaquam 9. §. ſi minor ff de iureiur. n. 19. verſ. ita reſtitutio & ſeq. Matth. Coler. (ubi ita ſervari & practicari teſtatur) d. deciſ. 19. n. 7. ibi, de iure a. Saxonico. part. 1. Matth. Weſenb. in comm. ff. de minor. n. 3. verſ. iure porro. Gl. lat. ad text. germ.* Landr. *lib. 1. d. art. 42. lit. C verſ. ſed quantum ad reſtitutionem. Ludov. Fachſ. differ. 3 ſub fin. (ubi ita uſu quotidiano ſervari & practicari dicit) verſ. de iure autem Saxonico. Reinh. part. 1. differ. 1. (ubi ita practicari ait) verſ. hinc ſequitur. & ſeq. Zobel. part. 2. diff. 38. n. 3. ſub fin. & n. ſeq.*

Pro-

4 Propterea, quod [illegible] quennio, per quod minor [illegible] *[illegible] ſi maior factus, rat. [illegible]* quod illud cum poſt 18. annum currere incipiat, & diutiùs non duraret, *[illegible] conſil. [illegible] contractus ille. n. 24. ibi, ad id [illegible] lib. 2. [illegible] verb. ſtatutum concluſ. 59 [illegible] n. [illegible]*

Alias ſi tempus hoc petendæ reſtitutionis longius durare diceretur, tempus quadriennii in *l. ult. C. de temper in integr. reſtit.* corrigeretur, & jus civile mutaretur, quod tamen valde abſurdum eſt, cum ſtatuta ita debeamus interpretari, ne quantum fieri poteſt, jus civile corrigant, ſed interpretationem à jure communi recipiant. *[illegible] Cavalc. tract. de tutor. & curator. n. 9[illegible]. verſ. [illegible] & ſeq Alex. conſil. 85. incip. animadverſis. n. [illegible] verſ. & [illegible] ſemper. vol. 4 Dec. conſ. 3[illegible]6. incip. [illegible] n. 4 verſ. [illegible] & ſeq.*

5 Contrarium tamen, quod ſcil. tempus petendæ reſtitutionis currat quidem ſtatim ab anno decimo octavo, ſed duret uſq; ad annum viceſimum quintum, ita, ut hoc tempus non ſit quadriennale, ſed duret per ſeptem annos, tradit *Paul de Caſtr in l. ea quæ [illegible] C. de temper. in integr. reſtit. (ubi hoc menti tenendum dicit, & ſi ita [illegible] obtinuiſſe teſtatur) n. 4. ibi, item per iſtum. & ſeq. [illegible] ut uſq; ad. Bl. ibid. n [illegible]. verb. ſi tu tamen quod [illegible] Cavalc. tract. de tutor. & curat. in repert. [illegible] verb. reſtitutio & verb ſtatutum. Diaz. reg. [illegible]3. in [illegible] per [illegible] elegantem in d. l. ea quæ. 5. C. de temper in integr. reſtit.* ubi verbis diſertis dicitur, ſi quis veniam ætatis impetravit, quod tunc tempus reſtitutionis quidem incipiat à die impetratæ veniæ, ſed duret uſque ad vigeſimum

quintum ætatis annum. Si hoc verum in reſcripto Principis veniam ætatis concedentis, utique etiam obtinebit in ſtatuto, ne ſtatutum plus operetur, quam venia ætatis, *Ioan. Andr. in addit. ad Specul. lib. 2. part. 3 tit. de restit. in integr n. 4. lit. B. incip. ſalvo. verſ. ne plus habeas. & ſeq. Paul. de Caſtr. conſ 106. incip. incipiendo. n. 3. verſ. ſi ergo hoc eſt & ſeq. li. 2.*

6 Ratio autem cur hoc tempus non quadriennio finiatur, ſed uſque ad 25. annum quis reſtitutionem petere poſſit, eſt, tum, quod ſtatuta ita ſint interpretanda, ne caſum duplicatæ correctionis juris communis contineant. *Raphael Fulgoſ conſil. 156. incip viſis themate. n. 3. verſ. ſeptima quando ſtatutum ſpeciale. & ſeq. Tuſch. tom. 7. verb. ſtatutum. concl 607. n. 76.*

Quod hoc in caſu contingeret, ſi contrarium diceremus, ſiquidem de jure civili minoribus duplex tempus eſt indultum, unum, tempus 25. annorum, quo minorennitas finitur alterum, quadriennium poſt 25. annum, intra quod petitio reſtitutionis inſtitui debet, quod utrumq; ſanè hoc modo corrigeretur, & tolleretur. Ideoq; merito dicendum eſt, quod hoc tempus petendæ reſtitutionis duret uſq; ad 25. annum. Tùm, quia ſi tam à ſtatuto, quàm à jure civili certa quædam forma & ſolennitas requiritur, tunc utraq; obſervari, & quod in alterutro deeſt, ex altero ſuppleri debet *Paul de Caſtr. d. conſ. 106. n. 3. verſ ſtatutum enim. li 2. Alex. conſ 125. n. 1. ſub fin. verſ ergo cum ſtatutum. li. 1 Par conſ. 89. n. 63. ibi, non obſtat. li. 1.*

7 Tum, quia ejuſmodi ſtatutum minores decimo ætatatis anno majorennes faciens eſt favorabile, & in eorum favorem inductum, ut eo citius liberam adminiſtrationem rerum ſuarum adipiſcantur. *l 1. § ult. ff de minor. l. 3. ff. eod. Octav. Simoncell. de decret. & aliis ſolennitat.*

[illegible] lib. 3. tit. 8. inſtit. 3. n. 26. verſ. nec quicquam [illegible] & ſeq. Paul. de Caſtr. in l. omnes 2. C. [illegible] im- [illegible] verſ. contrarium pelo quia, & ſeq.

Ideoq; in eorum odium retorqueri non poteſt, *l. quod favore 6. C. de legibus.* quod ſanè fieret, ſi tempus reſtitutionis petendæ ita conſtringeretur; Atq; ita etiam Scabini Lipſienſes *Menſe Martio Anno 1619.* ad conſultationem I.N. pronunciarunt, Ob nun gleich nach beſchriebenen gemeinen Rechten / einem Vnmündigen mehr nicht denn vier Jahr die reſtitutionem in integrum zu ſuchen veragünnet. Dieweil aber dennoch in dem ſtatuto, davon jhr vns Abſchrifft mit vberſchicket / die Zeit der Mündigkeit etwas kurtz gefaſſet / vnd vnbillich ſeyn wolte / daß E. P. nach ſolcher zeit die reſtitution zu bitten ſolte außgeſchloſſen werden: So wird jme dazu nach einhelligem ſchluß der Rechtsgelerten, billich zeit biß ins 25. Jar nachgelaſſen. V. R. W.

Deciſio VII.

Obtinens in poſſeſſorio, ſi in petitorio ſuccumbat, an ad reſtitutionem fructuum perceptorum & percipiendorum condemnari poſſit?

SVMMARIA.

1. *Prima opinio affertur per diſtinctionem.*
2. *Negativa ſententia Scabinorum Lipſienſium.*
3. *Qui in poſſeſſorio obtinuit juſtam cauſam litigandi habet.*
4. *Qui juſtam cauſam litigandi habet, [illegible] & fructibus excuſatur. [illegible]*
5. *Obtinens in poſſeſſorio excuſatur a condemnatione expenſarum.*

QVod obtinens in poſſeſſorio excuſetur a reſtitutione fructuū per ipſum uſq; ad litis conteſtationem in petitorio factam perceptorū, tradit *gl. in c. cum ſuper. 4. ext. de cauſa poſſ. & propr. verb. reſtituendū verſ. & hoc poſſit quandoq. & ſeq. [illegible] quaſi [illegible] qui obtinuit [illegible] per [illegible]* [illegible] ſuper petitorio benè [illegible] ad reſtitutionem fructuum [illegible] *[illegible] de reſt. [illegible] verb. [illegible] verſ. ſed pone quod [illegible] ſteph. [illegible] a tempore [illegible] Felin. in d. [illegible] ext. de teſt. n. [illegible] verſ. & per hoc [illegible] & n. [illegible]*

Ratio eſt, quia ſententia lata in petitorio abſorbet ſententiam latam in poſſeſſorio, & eam reducit ad irritum, gl. in c. paſtoralis. 5. verb. facultatem. verſ. quæ ſententia. extr. de cauſa poſſeſſ. & propriet. Steph. Aufr. in addit. ad Capell. Tholoſ. d. deciſ. 495. n. 2. verſ. quod licet ſententia. Si a. ſententia, cujus contemplatione in re poſſeſſor tenebatur, reducitur ad irritum, tunc res ipſa cum fructibus reſtitui debet. l. filio. §. contra tabulas. ff. de inoffic. teſtam. Ludov. Roman. conſil. 454. incip. in re præſenti. n. 25. ſub fin. verſ. his tamen non refragantibus. & n. ſeq. Natta conſil. 535. incip. quoniam adhuc. n. 2. ibi, poſtremo ubi ad irritum. & ſeq.

2 Contrarium tamē quod indiſtinctè à reſtitutione fructuum etiā poſt litis conteſtationem perceptarum excuſetur, reſponderunt Scabini Lipſenſes *Menſe Apr. An. 1613.* ad conſultationem A. M. ſub nomine civis Delitiani, Hat G. R. wider euch wegen einer Wieſen eine Rechtfertigung in poſſeſſorio angefangen / darinnen ihr den Sieg Rechtens erhalten / vnd dahero gedachter G. R. euch in petitorio zu belangen ſich vnterfangen / Ob nun wol ihr in ſolchem Streit das Recht verloren / Dieweil aber dennach ihr zuvor in poſſeſſorio obgelegen / vnd alſo erhebliche Vrſache gehabt / euch mit ewerm Gegentheil in petitorio einzulaſſen: So möget ihr ad reſtitutionem fructuum perceptorum & percipiendorum nicht vertheilet werden / V. R. W.

3 Tam, quod is, qui in poſſeſſorio obtinuit juſtam cauſam litigandi, & ad judicium petitorium provocandi habere cenſeatur *Menoch. de retinend. poſſeſſ. remed. 3. num. 650. & ſeq. Cravett. conſil. 789. incip. cum fructuum n. 4. & ſeq.*

4 Qui a. juſtè ad judicium provocat, & juſtam cauſam litigandi habet, poſt litis conteſtationem non efficitur

malæ

malæfidei poſſeſſor, nec ad fructuum perceptorum & percipiendorum reſtitutionem tenetur. *per text. in l. ſi quis ſolutioni. 24. ff. de uſur. & fructib. ubi Bl. in lectur. antiq. n. 2. in princ. Hugo Donell. lib. 19. comm. c. 14. verſ. quod tamen non eſt perpetuum. & ſeq. pag. mihi 362.*

5 Tùm quod habens pro ſe poſſeſſionem licet minùs canonicam excuſetur à condemnatione expenſarum. *Ægid. Bellemer. deciſ. 190. incip. habens pro ſe. n. un. per tot.* Ab uſuris autem ad fructus valet argumentum, *rubr. & tot. tit. C. de fructib. & lit. expenſ.*

6 Tùm quia bonæfidei poſſeſſor titulum habens etjam poſt litem conteſtatam excuſatur à reſtitutione fructuum perceptorum, *Gl. in l. ſi navis. 62. §. generaliter. verb. generaliter verſ. undè non habet. ff. de R V. l. ſi fundum. 17. verb non rectè C. eod. Schneid in §. ſi quis à non domino. 36. inſtit. de R. D. & A. R. D. n. 5. verſ. quod eſt unum. & verſ. idem eſt ſi habuit.* Ergo multò magis excuſabitur, ſi ad titulum accedat etiam ſententia in poſſeſſorio lata.

7 Tùm denique licet bonæfidei poſſeſſor à tempore litis conteſtatæ fiat malæfidei poſſeſſor, & ad reſtitutionem fructuum perceptorum & percipiendorum teneatur. *l. litigator. 2. verſ. ex eo tempore ex quo C. de fructib. & lit. expenſ. l. item veniunt. 20. §. petitam. 11. ff. de petit. hæredit. l. 48. §. 2. ff. de A. R. D.* Hoc tamen verum eſt in illis, qui per litis conteſtationem verè in malâ fide conſtituuntur, puta, ſi res feudalis, vel emphyteutica, aut locata, aut prſus aliena petatur, aut vindicetur ob feloniam, ob commiſſum, vel quia tempus locationis tranſactũ ſit, veraq; ſit cauſa vindicationis & petitionis, quam etiam ſcit poſſeſſor, conductor, emphyteuta, & vaſallus, ſed contendere

C obſti-

obſtinatè nihilominus velit, tunc meritò fit condemnatio fructuum perceptorum, & percipiendorum: Secus eſt, ſi ego rem emo ab eo, cujus eſſe putabam, tu verò dicis eam ad te pertinere, nihilq; adducis præter petitionem, & nunciationem, tunc quia bonam fidem verè habeo, nunciatio vel litis conteſtatio me non verè, ſed fictè efficit malæfidei poſſeſſorem, & ob id à fructibus perceptis & pcipiendis meritò excuſor, donec ſententiâ definitiva feratur, & in rem judicatam tranſeat, ut pulchrè & eleganter tradit *Ioann. Garſ. tract. de expenſ. & meliorationi. c. 23. incip. ferè ultimus. n. 44. ibi, quo præmiſſo inſurgit. n. 45. & n. ſeq.*

Deciſio VIII.

Si Mater poſt mortem mariti cum filiis in communione bonorum permaneat, & uni ex illis ſumptus nuptiarum ſuppeditat, an hi ſumptus poſtea in diviſione ſint conferendi, vel reliqui fratres tantundem detrahere poſsint.

SVMMARIA.

1. *Negative fuit reſponſum.*
2. *Expenſæ vel aliæ donationes quando conferri debent.*
3. *Mater an uni ex filiis ſumptus ſtudiorum ſuppeditare poſſit.*
4. *Sumptus nuptiarum, quas pater fecit, an filius conferre debet.*

1 QVod Non *26. Iulii Ano 1617.* fuit reſponſum, tum per textum *in l. ſervus communis 38. §. idem iuris. 1 ff. de donat. inter vir. & uxor.* ubi tres erant fratres, qui bona paterna indiviſa retinuerunt, & ibi dicitur, ſi unus ex fratribus

rem

rem communem uxori reliquis ſcientibus, & tacitè vel expreſsè conſentientibus donavit, quod tunc quoad illos fratres ſcientes, & conſentientes donatio valeat, nec frater res donatas conferre teneatur, nec poſſint reliqui fratres tantundem ex bonis illis communibus deducere. Rationem aſſignat ibidem *Gl. in verb. ſciſſent. verſ. quia præſumitur. & ſeq.* quod reliqui fratres præſumantur donare ratione affinitatis. Si hoc procedit ratione affinitatis, multò magis procedet ratione fraternitatis, ut rectè argumentatur *Ioan. Schneid. ad § quadam. 28. rubr. de famil. erciſc. Inſtit. de action. n. 58. ſub. fin. verſ. ſi ergo hoc pcedit. & ſeq.*

Tùm, quia dum alii fratres non contradixerunt, videntur ſumptus illos nuptiarum fratri donaſſe, cum inter fratres & alios conjunctos facilè præſumitur donatio. *l. Procula. 26. ff. de probat. d. l. 38. §. 1. Vital. Nemauſ. de collat. c. ult. quæſt. 3. n. 41.*

2 Tum, quia expenſæ & aliæ donationes tum demum conferuntur, ſi tractatur de hereditate illius, à quo provenerunt. *Iaſ. in l. ut liberis. C. de coll. n. 6. Ant. Theſ. dec. 46. n. 9.*

Quod hic non fit, cum non de ſucceſſione Matris, ſed de diviſione bonorum paternorum tractatur.

3 Tùm, quia Mater ex communibus bonis uni ex filiis ſumptus ſtudiorum ſuppeditare poteſt, nec tenetur illos filius conferre. *Iac. Thom. (ubi ita Menſe Martio Anno 1574. Scabinos Lipſenſes reſpondiſſe teſtatur) deciſ. 32. incip. cum de hac. n. 1. & ſeqq. per tot. Hartm. Piſt. (ubi idem teſtatur & limitationes affert) quæſt. 19. incip. filius regulariter. n. 2. & ſeqq. p tot. li. 1. Ioan. Schneid. in §. q̃dam. 28. Inſtit. de action. rubr. de fam. erciſc. n. 56. & ſeq. V Veſ. conſ. 80. n. 1. & ſeqq. vol. 2. Decian. conſ. 15. incip. quaeritur. n. 8. n. 10. n. 17. & ſeq. & conſ. 38. incip. quod pater n. 1. & ſeqq. vol. 2. Iaſ. in auth. quod locũ. C. de coll. n. 5. ibi, maius dubiũ. & ſeq.*

4 Tùm, quia videmus, ſi pater uni ex filiis ſumptus nuptiarum fecit, quod poſt mortem patris filius ſumptus illos conferre non teneatur, nec reliqui filii tantum pro ſumptibus nuptialibus de communibus bonis detrahere poſſint. *Bl. in l. filia. 18. C. famil. erciſc. n. 14. & in auth. ex teſtamento. C. de collat. n. 35. verſ. ſecundo de expenſis. Schneid. d. rubr. de famil. erciſc. n. 56. Roman. conſil. 496. incip. quoad primum. ſub fin. Matth. Coler. deciſ. 62. n. 28. & ſeq. part. . Gl. latin. ad text. germ.* Landr. *lib. 1. artic. 13 lit. A. Vitall. Nemauſ. tract. de collat. c. ult. quæſt. 22. n. 28. VVeſenb. in comm. ff de collat. dot. num. 3. verſ. ſumptus nuptiarum. Sichard. ad d. l. familia. 18. C. famil. erciſc. n. 10.*

Quominus autem de Matre idem non dicamus, non apparet, cum hoc in caſu inter Matrem & Patrem probabilis ratio diverſitatis reddi non poſſit, *Hartm. Piſtor. d. quæſt. 19. num. 3. verſ. ut proinde inter patrem. libr. 1.*

Deciſio IX.

De inſtrumento obligationis amiſſo, an & quatenus Creditor nihilominus ſuum creditum exigere poſſit.

SUMMARIA.

1. *Amiſſo chirographo Creditor non amittit debiti perſecutionem.*
2. *Amiſſio chirographi debet iuramento probari.*
3. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum.*
4. *Legitima probatio quando requiritur ad probandum amiſſionem chirographi, n. 5. 6. 7. 8. 9.*
10. *Qualiter amiſſio inſtrumenti probetur.*

11. *Onus probandi amiſſionem, quando reus evitare poteſt.*
12. *Quando Creditor amiſſo chirographo debitorem convenire non poſſit, etiamſi amiſſionem jurejurando, vel aliter probare, & debitori literas reverſales exhibere velit, & n.13.*
14. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum.*

1 AMiſſo chirographo creditorem non amittere debiti perſecutionem, ſi aliunde de debito conſtet, tradit *Pruckm. conſil. 24. incip. l. à. S. n. 119. vol. 1. & conſil. 24. n. 167. ibi, quid enim. vol. 2. Felin. in c. ſicut 16. extr. de ſent. & re judic. n. 3. poſt princip. Caſtr. in l noſtram. 30. C. de teſtam. num. 5. Anton. Faber in ſuo Codice lib. 8. tit. de ſolut. defin. 23. incip. qui inſtrumentum n. 1. & ſeqq. per tot. Fulv. Pacian. de probat. lib. 1. c. 63. n. 138. & ſeq.*

Sed potius tenetur debitor, ut aliud inſtrumentum obligatorium denuò conficiat. *Gl. in l. de caſu. 2. C. de diſcuſſor. verb. non petantur. verſ. quod ſi creditor. Br. eod. num 2. poſt princ. Franciſc. Marc. deciſ. Delphin. 370. incip. an creditor. n. 4. ibi, quinimo quando creditor. part. 1. Pruckm. d. conſil. 24. n. 120. ibi, quinimo compellitur. vol. 1. Gail. lib. 2. obſer. 37. incip. creditor amiſſo. n. 1. & ſeq.*

Propterea, quod actiones non niſi certis modis tollantur. *l. obligationum fere. 44. §. placet. verſ. nam quod. ff. de O. & A. l. pen. ff. de ſolut. §. 1. & ſeq. Inſtit. quib. mod. tollit. obligat.*

2 Inter quos non eſt inſtrumenti amiſſio. *Ant. Faber. d. defin. 23. num. 2.*

Dummodo creditor ejuſmodi amiſſionem inſtrumenti vel obligationis juramento ſuo probet, & juret, quod obligationem debitoris non habeat, nec eam alteri dederit, nec apud alium voluntate ſua conſtituta ſit, nec ſciat, ubi, vel apud & penes quem ſit, nec dolo malo fecerit quominus appareat, ſed revera per caſus

 for-

forruitos deperdita ſit. *per text. in l. cùm quidam. 21. § ſin autem dicat non eſſe. & C. de fide inſtrum. Novell. 73. c. 7. Andr. Gail. lib. 2. obſ. 37. incip. creditor amiſſo. n. 1. & ſeq Specul. (ubi ita uſum ſervare teſtatur) lib. 2. part. 2. tit. de inſtrum. edit. §. poſtquam. 3. n. 11. verſ. ſed ſi perditum fuerit. & verſ. ſeq. Iac. Menoch. li. 2. arb. iudic quæſt. cent. 5. caſ. 499 n. 76. verſ. verum ſolet. & n. ſeq. Fulv. Pacian. (ubi integram formam iuramenti tradit) de prob. li. 1. c. 64. incip. in præcedenti. n. 77. & n. ſeq. Seraphin. de Seraphin. tract. de privil. iurament. privil. 37. n. 1. & ſeqq. Guid. Papa deciſ. 244. incip. quiſpiam in cauſa. (ubi ita in Curia Parlamenti Delphinatus ſervari ſe vidiſſe dicit) n. 1. & ſeq. Paul de Caſtr. conſ. 360. incip circa primum. n. 1. verſ. circa ſecundum. li. 2. Felin. in c. ſicut. 16. ext. de ſent. & re iudic. n. 9. poſt princ. Bl. in l ult. C. de edend. n 25. ibi, decimo & ultimo quæritur. & ſeq. Iaſon in l. huiusmodi. 84. §. ſi ita. ff. de legat. 1. num. 11.*

3 Quemadmodum etiam ita Scabini Lipſenſes *Anno 1610.* ad conſultationem H. H. von R. reſponderunt, Ob jhr nun wol vnter deſſen die Schuldverſchreibung / als die Sache im Rechtſtande ventiliret worden / verloren / vnd eygentlich nicht wiſſen können / wo ſie hin kommen / Dahero die von Sch. nicht gemeynet / euch die 600. fl. biß jhr jhnen die Hauptverſchreibung außgeantwortet / vnd zu jren Henden eingelieffert folgen zu laſſen. Dieweil aber dennoch die von Sch. ewerm fernern Bericht nach / obgeſetzte Forderung zuvor geſtanden / vnd ſich mit euch darauff verglichen / vnd euch die Schuldforderung am verſchienen Oſtermarckt auß zu zahlen verſprochen / nach mehrerm Inhalt des vberſendeten Extracts vnd ewerer Fragen / So ſeynd die von Sch. euch / vermöge mehr angeregter Vergleichung / ſolche 600. fl. wenn jhr mit einem Eide erhalten würdet / daß die Verſchreibung nicht in ewern Gewehren / noch jhr dieſelbe wiſſentlich in andere Hende kommen laſſen / ſondern verloren / vnd wo ſie zu finden / nicht wiſſet / gegen richtiger Quittung / jhres darwider angezogenen Vorwendens vngeachtet / außzuzahlen ſchuldig / V. R. W.

Ali-

4 Aliquando tamen amiſſio inſtrumenti, vel obligationis ſolo juramento creditoris nō probatur, ſed legitima probatio reqritur, ſicut in amiſsione cuiuslibet rei. *l. ſi quis ex argentariis. §. pen. & ult. ff. de edend. ubi gl. in verb. in longinquo. Specul. lib. 4. part. 3. tit. de pignor. §. 1. n. 16. Felin. in c. ſicut. 16. ext. de ſentent. & re iudic. n. 9. ibi, extra declaratio. & ſeq. Gail. lib. 2. obſ. 37. incip. creditor amiſſo. n. 3. verſ. aliàs requiritur. & ſeq.*

5 Puta, ſi non de modico, ſed de magno præjudicio debitoris agatur. *Paul. de Caſtr. conſil. 360. n. 1. verſ. & quia agitur de modico. & ſeq. lib. 2. Alex in d. l. huiusmodi. 84. §. ſi ita. n. 4. ibi, primus ubi agitur. Iaſon in d. l. huiusmodi. 84. §. ſi ita. ff. de legat. 1. n. 11. verſ. dic quod iſtud. Gail. lib. 2. obſer. 37. n. 2. verſ. utputa ſi de modico.*

6 Vel ſi creditor non eſt honeſta perſona. *Bl. in l. ult. C. de edend. n. ult. verſ. ſi eſt honeſta perſona. Iaſon d. l. huiusmodi 84. § ſi ita. ff de legat 1. n. 11. verſ ſi eſt perſona. Gail. d. obſer. 37. n. 2. circa med. Seraphin. de privileg. iurament. privileg. 37. n. ult. verſ. ultimum quod. uſq. ad fin.*

7 Vel ſi quis ad exhibendum inſtrumentum teneatur non officio judicis, ſed ex propria obligatione. *l. ult. C. de fide inſtrum. Iaſon d. l. huiusmodi 84. § ſi ita. n. 11. verſ. item quando quis. Felin in d. c ſicut. 16. n. 9. verſ. fol. lit. ſecundo Alex. d. l huiusmodi. 84. § ſi ita. n. 4. verſ. ſecundus caſus eſt. Gail. d. obſerv. 37. n. 3. verſ item procedit. & ſeq.*

8 Vel ſi hoc ſoli creditori prodeſt, & debitori non nocet, *Bl. in d. l. ult. C. de edend. n. ult. verſ. & hoc ſi ſibi prodeſt. & ſeq.*

9 Vel ſi quædam præſumptiones & conjecturæ ſint in contrarium. *Matth. de Afflict. deciſ. 330. incip. quidam. Thomas n. 3. Tuſch. tom. 6. verb. perditio. n. 6.*

Quæ-

fortuitos depend[illegible] amiſſio inſtrumenti & *tem dicat* [illegible] adiſtate *Menoch. lib. 6. præſumpt. lib. 2.* [illegible] *per tot. Specul. lib. 4. part. 3. tit. de ſe*[illegible]

[illegible] probandi difficultatem evi-[illegible] creditor præter juramentum ſu-[illegible] etiam quietationem ſeu apocham [illegible] facit, ſe chirographum debitoris [illegible] aut reperire non poſſe, & ſi illud in rerum [illegible] aut ex intervallo in lucem veniat, & re-[illegible] inducto, nullo, rupto, cancellato, & caſſato [illegible] eſſe. *Bl. in l. diſſolutæ. 2. C. de condict. ex lege. n. 8.* [illegible] *& in l. pecuniæ. 14. C. de ſolut. n. ult. verſ. per hoc* [illegible] *Gl.* [illegible]*d. verb. maiorem. verſ. ſi ergo. Ioan. Andr. in addit.* [illegible] *ad Specul. lib. 4. part. 3. tit. de oblig. & ſolut. §. ult. poſt med.* [illegible] *l. huiusmodi. & ſeq. Gail. lib. 2. d. obſer. 37. (ubi rationes* [illegible] *n. 4. & ſeq. Iaſon (ubi hoc benè in practica obſervandum di-*[illegible]*) in d. l. huiusmodi 84. §. ſi ita. ff. de legat. 1. n. 19. ibi, ultima par-*[illegible] *uſq. ad fin.*

14 Niſi creditor proprio dolo & fraude ejuſmodi inſtrumentum amiſerit, tunc non auditur, nec debitorem convenire poteſt, etiamſi amiſſionem vel juramento vel aliis probationibus legitimis probare velit, propterea quod in inſtrumento aliquod vitium falſitatis latere præſumatur. *Marian. Socin. in c. cum olim. 1. colum. pen. verſ. item adverte. poſt princip. extr. de privileg. quem ſequitur Felin. in c. ſicut. 16. extr. de ſentent. & reiudic. n. 7. ſub fin. verſ. ubi dicit, quod ſi. & ſeq.*

15 Veluti etiam Creditor cum probatione jurata, vel alia legitima non auditur, ſi debitor inſtrumentum

ori-

originale ideo exhiberi petiit, quod illud tanquam falſum reprobare velit. *C. poſt [illegible] inc. regula eſt [illegible] Petru. in d. c. ſtatut. 16. n. 19. verſ. & dixit mirabiliter, ut in l. [illegible] C. de teſtam. n. 8. verſ. niſi dicat. Iaſon con. l. n. 6. verſ. niſi ipſe velit.*

14 Atq; ita etiam Scabini Lipſenſes *16. April. Anno 615.* ad requiſitionem Petri Bergers/ civis Naumburgenſis reſponderunt:

Ob nun gleich nach einhelligem Schluß der Rechtsgelehrten/ der Creditor, wenn er ſchweret/ daß er die Verſchreibung verlohren/ und nicht in ſeinen Henden hat/ noch wiſſen kan/ wo dieſelbe hinkommen/ den Debitorem zu belangen/ wol befugt/ und der Debitor ihm auch darauff zu zahlen ſchuldig. So aber dennoch ihr die Verſchreibung nicht zu ewerer Erledigung/ ſondern darumb begeret/ daß dieſelbe falſch/ und ewers Vaters Brieff und Siegel nicht ſeyn ſol/ und ſolches aus dem Originali darthun und beweiſen wollet: So könnet ihr einigen Pfennig/ biß euch das Original vorgeleget und außgeantwortet wird/ außzuzahlen/ nicht angehalten werden/ V. R. W.

Deciſio X.

Amiſſo inſtrumento obligationis, an creditor fideiuſſorem convenire, & eum ceſſis actionibus ad ſolutionem adigere poſſit.

SVMMARIA.

1. *Amiſſo inſtrumento obligationis, an creditor fideiuſſorem convenire poſſit.*
2. *Scabinorum Lipſienſium & aulæ Ducum Saxoniæ [illegible] Aldenburgenſis [illegible].*
3. *Authoris ſententia de hac controverſia.*
4. *Si exhibitio obligationis ad aliud quam liberationis finem deſideratur, tunc reus non niſi exhibito originali conveniri poteſt.*

10 Qualiter autem ejuſmodi amiſſio inſtrumenti & obligationis probatur, tradit latè *Menoch. lib. 6. præſumpt. 61. incip. egregia eſt. n. 1. & ſeqq. per tot. Specul. lib. 4. part. 3. tit. de pignor. §. 1. n. 15.*

11 Ad ejuſmodi tamen probandi difficultatem evitandam cautela eſt, ut creditor præter juramentum ſupradictum debitori etiam quietationem ſeu apocham faciat, qua teſtatum facit, ſe chirographum debitoris non habere, aut reperire non poſſe, & ſi illud in rerum naturâ extet, aut ex intervallo in lucem veniat, & reperiatur, pro inducto, nullo, rupto, cancellato, & caſſato habendum eſſe. *Bl. in l. diſſoluta. 2. C. de condict. ex lege. n. 8. verſ. ſi non habet. & in l. pecuniæ. 14. C. de ſolut. n. ult. verſ. per hoc obviatur. Gl. eod. verb. maiorem. verſ. ſi ergo. Ioan. Andr. in addit. ult. ad Specul. lib. 4. part. 3. tit. de oblig. & ſolut. §. ult. poſt med. verſ. in l. huiusmodi. & ſeq. Gail. lib. 2. d. obſer. 37. (ubi rationes affert) n. 4. & ſeq. Iaſon (ubi hoc benè in practica obſervandum dicit) in d. l. huiusmodi 84. §. ſi ita. ff. de legat. 1. n. 19. ibi, ultima parte, uſq. ad fin.*

12 Niſi creditor proprio dolo & fraude ejuſmodi inſtrumentum amiſerit, tunc non auditur, nec debitorem convenire poteſt, etiamſi amiſſionem vel juramento vel aliis probationibus legitimis probare velit, propterea quod in inſtrumento aliquod vitium falſitatis latere præſumatur. *Marian. Socin. in c. cum olim. 1. colum. pen. verſ. item adverte. poſt princip. extr. de privileg. quem ſequitur Felin. in c. ſicut. 16. extr. de ſentent. & reiudic. n. 7. ſub fin. verſ. ubi dicit, quod ſi. & ſeq.*

13 Veluti etiam Creditor cum probatione jurata, vel alia legitima non auditur, ſi debitor inſtrumentum ori-

originale ideo exhiberi petiit, quod illud tanquam falſum reprobare velit. *Cepoll. cautel. [illegible] verſ. [illegible] n. 19 verſ. & [illegible] ver. l. [illegible] de teſtam. n 8. verſ. niſi dicat. Iaſon ead. n 6. verſ. niſi [illegible]*

4 Atque ita etiam Scabini Lipſenſes *[illegible] April Anno [illegible]* ad requiſitionem Petri Bergers/ civis Naumburgenſis reſponderunt:

Ob nun gleich nach einhelligem Schluß der Rechtsgelehrten/ der Creditor, wenn er ſchweret/ daß er die Verſchreibung verloren/ vnd nicht in ſeinen Henden hat/ noch wiſſen kan/ wo dieſelbe hinkommen/ den Debitorem zu belangen/ wol befugt/ vnd der Debitor jhm auch darauff zu zahlen ſchuldig. Do aber dennoch jhr die Verſchreibung nicht zu ewerer Erledigung/ ſondern darumb begeret/ daß ihr dieſelbe falſch/ vnd ewers Vaters Brieff vnd Siegel nicht ſein ſol/ vnd ſolches aus dem Originali darthun vnd beweiſen wollet: So könnet ihr einigen Pfennig/ biß euch das Original vorgeleget vnd [illegible] wird/ außzuzahlen/ nicht angehalten werden/ V. R. W.

Deciſio X.

Amiſſo inſtrumento obligationis, an creditor fidejuſſorem convenire, & eum ceſſis actionibus ad ſolutionem adigere poſſit.

SVMMARIA.

1. *Amiſſo inſtrumento obligationis, an creditor fidejuſſorem convenire poſſit.*
2. *[illegible], & aulæ Ducum Saxoniæ [illegible]*
3. *[illegible]*
4. *[illegible] obligationum ad aliud quam [illegible] non niſi exhibito originali [illegible]*

5. *Fideiuſſor non facta ceſſione actionum nihil à debitore principali petere poteſt.*
6 *Verbalis ceſſio non ſufficit, ſed realis requiritur.*
7. *Debitor amiſſo chirographo ad ſolutionem compelli non poteſt, niſi creditor amiſſionem iureiurando vel alio modo probet, ideo prodeſt creditori, & nocet debitori.*
8. *ICtorum Lipſienſium reſponſum.*
9. *Item Scabinorum Ienenſium.*
10. *Item VVittenbergenſium.*
11. *Prior ſententia aulæ Aldenburgenſis reformatur, & authoris ſoi firmatur.*

1 AFfirmativè concludit, ita tamen ut Creditor, ſe obligationem amiſiſſe juret, & generalem det quietationem, quod inſtrumentum, ſi fortè extet aut reperiatur, pro rupto & cancellato habeatur, ſimulq; actionibus cedat. *Franc. de March. deciſ 390 r. incip. quæritur an fideiuſſor. n. 1. verſ & hoc verum. & ſeq. part 2 quem ſequitur Ant. Her. de fideiuſſor. c. 27. part. 3 incip. tertium fideiuſſoribus. n. 8. & 11. q intellige & ſeq.* quam ſententiam etiam ante hos defendit *Bl in l. ſi nomen 4. in antiq. lectur. ff. de hæredit. & action. vendit. n. 11 verſ. quod non credo. & ſeq.*

2 Veluti ita ex reſponſo Scabinorum Coburgenſium in Aula Aldenburgenſi, in cauſa Burckersrodiſchen Actoris ex una, vnd der von Thuna reorum ex altera parte, *30. Ianuar. Anno 1616.* eſt pronunciatum. Do nun klagender Actor die geforderte Caution beſtellen würde/ ſo würden ſeine Principalen/ Beklagtens Widerfechten vngeachtet/ mit dem auerbotenen Eyde gehöret/ Vnd daß die libellirte Schuldverſchreibung nicht in jhren Handen/ noch dieſelbe einem andern wiſſentlich zugeſtellet ſey/ oder gefehrlicher weiſe verurſachet/ daß ſie nicht vorhanden/ Sondern daß ſolche Verſchreibung verloren worden/ zu ſchweren zugelaſſen. Nach abgelegtem Eyde ſind Beklagte jhnen die libellirte 600. Gülden/ gegen gnugſamer Quittung/ Revers vnd Ceſſion zuerſtatten ſchuldig V. R. W. Quæ ſententia etiam in puncto ſeuerationis ex reſponſo JCtorum Lipſienſium in eadem aula

[illegible] quidem eſt confirmata. Daß er / [illegible] [illegible] / bey dem / den 30. Ianuar. dieſes [illegible] Juris [illegible] Urtheil [illegible] billich [illegible] [illegible]

3. Verum ſententiâ hac per oberleuterationem ſuſpenſâ, & cauſa meo patrocinio commiſſâ, ego longe aliter ſentiebam, & ſtatuebam, Reos à Thuna ad ſolutionem non niſi originali inſtrumento obligationis exhibito, cogi poſſe, propterea quod illi inſtrumentum hoc ad alium, quam liberationis effectum deſiderent, ſcilicet ad hoc, ut debitores principales, ceſſis actionibus, convenire, & ſuum regreſſum adverſus illos habere poſſint. Sed ita eſt ſi redditio & exhibitio obligationis ad alium, quam liberationis finem & effectum, deſideratur, quod tunc creditor ad debitum exigendum non admittatur, niſi originale inſtrumentum producat & exhibeat. *Br in l. hujusmodi 84 §. ſi ita ff. de legat. 1 n. 2. verſ ultimo adverte ad principium Ang. de Peruſ. eod n. ult verſ. ſecus ſi deſideratur ob aliud. [illegible] ibid n. 12 ſub fin verſ quia quando redditio [illegible] n. [illegible]*

4. Deinde quia neceſſario requiritur, ut creditor fidejuſſori inſtrumentum debiti principalis cedat, in tantum ut fidejuſſor, ſi & illud non cedatur, condemnari non poſſit. *l. fidejuſſor. 17. l. cum § 36 ff. de fidejuſſ Ant. Gomez tom. 2. var. r[illegible] [illegible] n. [illegible] Hip pol. de Marſil. in rubr. ff. de fidejuſſor. n. 2[illegible] Gail. de contrah. ſtipul c. 9 concluſ. 5 n. 114.*

5. [illegible] ideo, quod fidejuſſor actionibus ſibi à creditore non ceſſis, nihil à debitore principali vel confidejuſſoribus recuperare poſſit. *l. cum alter C. de fidejuſſ. l. ut fidejuſſor [illegible] ff. eod. [illegible] part. 1. quæſt. [illegible] 8 n. 1 & ſeq. Ioann. Kopp. deciſ. [illegible] n. 2. & [illegible] Gail. de contrah. ſtipul. c. 9. concl. 5, n. 115. [illegible] de Franch. deciſ. Neapol. 53. n. 5.*

6 Et quamvis creditor hic in caſu reis conventis ceſſionem facere paratus erat, ea tamen verbalis duntaxat eſt, quæ nō ſufficit ſed opus eſt, ut inſtrumentū debiti principalis realiter exhibeatur, alias fidejuſſor ſolutionem denegare poteſt. *Bl. in l. ſi nomen. 4. n. 2. verſ. ſecundo nota quod per iſtam. & ſeq. ff. de hæred. & action. vendit. Alex. in. l. ſi ſtipulandum 30 in 2. col. ff. de V. O. Ant. Her. de fideiuſſ. c. 27. p. 3. n. 7.*

7 Accedit & illud, quod debitor amiſſo inſtrumento obligationis ad ſolutionem compelli non poſſit, etiamſi creditor amiſſionem juramento, vel aliter probare velit, ſi hoc prodeſt creditori, & debitori nocet. *Bl. in l. ult. C. de edend. n. 5. verſ. & hoc ſi ſibi prodeſt. Gail. lib. 2. obſ. 37. n. 2. verſ. nec alteri nocumento ſit. & ſeq.*

Quod ſane hic contingit, ſiquidem hoc in caſu ejuſmodi amiſſio creditori admodum prodeſt, & debitori nocet, quod is ſuum regreſſum adverſus debitorem
8 principalem non habeat. Atq; ita etiam ad conſultationem der von Thyna / *Menſe Sept. Anno 1617.* reſponderunt JCti Lipſienſes. Ob ſie nun wol erbötig / daß ſie ſolches endtlichen erhalten / vnd euch eine Quittung / Revers vnd Ceſſion zuſtellen wollen / vnd vermöge klarer beſchriebener Rechte / vnd derſelben Lehrer Meynung / amiſsio inſtrumenti oder chirographi / durch des Creditoris Eydt / wenn er ſchweret / daß er die Verſchreibung nicht habe / noch einem andern gegeben / oder bey einem andern mit ſeinem Wiſſen vnd Willen zu befinden / erwieſen werden kan. Dennoch aber vnd dieweil ſolches in einem ſolchem fall ſtadt hat / wenn ein Inſtrumentum nur zu dem ende wieder gefordert wird / damit der Debitor ſeiner obligation entnommen werde / Ihr aber jhm in gegenwertigem Fall die Hauptverſchreibung nicht als principal debitores, ſondern in Bürgſchafft

[illegible] / und nicht nur zu dem [illegible] von denen von [illegible] auch überreichen [illegible] / Sondern [illegible] ſie regreß wider einen Verfaſſern debitorem principalem / und nunmehr derſelben Erben haben / und euch ewres Schadens bey ihnen erholen köndtet / Welches aber in dieſem Fall [illegible] nicht geſchehen kan / wenn den Principal debitoren, und ſonderlich nunmehr deren Erben / ſo in probabili ignorantia verſiren / die Hauptverſchreibung nicht [illegible] müſſen / So ſeyd ihr auch ehe und zuvor euch von denen von Burckersroda ihrer eigenen Zuſage und Verpflichtung nach / die Hauptverſchreibung / neben einer beſtendigen Ceſsion / [illegible] geantwortet / die 1600. Gülden zu zahlen nicht ſchuldig / V. R. W.

9 In eandem ſententiam *Menſe Octobr. Anno 161[illegible]* Scabini [illegible]nenſes reſponderunt:

Ob wol ſonſten der Gleubiger mit ſeinem Eyde / daß die Schuldverſchreibung verloren / zuleſtlich / und der [illegible] gen der verlornen Verſchreibung wider die geforderte [illegible] ſich nicht auffhalten kan / Dennoch dieweil ihr in [illegible] für euch den Reſt der 1600. Güld. denen von Burckersroda zu [illegible] verpflichtet ſeydt / und ſolche Hauptverſchreibung [illegible] ende begeret / euch ewres Schadens bey den [illegible] zu erholen / für welche ihr in Mangelung derſelben Verſchreibung nicht [illegible] langen möget / So ſeyd ihr / biß ſo lange nicht [illegible] Verſchreibung neben der verſprochenen Ceſsion euch [illegible] den hinderſtandt der 1600. Gülden zu zahlen / nicht ſchuldig / V. R. W.

10 Idem in eadem cauſa *Menſe Octobri* ICti VVittenbergenſes, *& Menſe Novembr. Anno 161[illegible]* Scabini Coburgenſes pronunciarunt. Veluti etiam in Aula Aldenburgenſi ſupradictæ ſententi[illegible]

D 3 per

per o[illegible]ationem ſunt reformatæ & judicatum; Daß nunmehr aus den Acten ſo viel erſcheinet / daß Beklagte / ehe vnd zuvor jhnen die Hauptverſchreibung außgeantwortet wird / ſeiner den Clegern etwas wegen dieſer Bürgſchafft außzuzahlen / nicht ſchuldig. V.R.W.

Deciſio XI.

An fideiuſſor amiſſo inſtrumento obligationis ſub cautione indemnitatis conveniri, & ad ſoluendum cogi poſſit.

SUMMARIA.

1. *An creditor amiſſo inſtrumento obligationis fideiuſſorem ſub cautione indemnitatis convenire poſſit.*
2. *Scabinorum Ienenſium ſententia.*
3. *Rationes afferuntur.*
4. *Cautionem indemnitatis præſtans ad intereſſe, uſuras, & damna tenetur.*
5. *Si debitor principalis debitum negat, an & tunc fideiuſſor, præſtita cautione indemnitatis creditori ſolvere cogatur.*
6. *Reſponſum ICtorum Lipſenſium in iudicio aulico Aldenburgenſi publicatum.*
7. *Rationes pro eo afferuntur.*
8. *Cautio non debet eſſe fruſtraria, ſed aliquid operari.*

1 IN præcedenti deciſione eſt oſtenſum, quod fideiuſſor amiſſa obligatione ideo conveniri non poſſit, quoniam regreſſum ſuum adverſus debitorem principalem habere, & actionem ſuam fundare nequeat; Quia tamen fieri ſolet, ut debitor principalis debitum & obligationem negare nec poſſit, nec auſit, & ſi vel maxime hoc negare velit, teſtibus tamen vel aliis legitimis probationibus convinci poſſit. Ideoq; merito placuit, quod fideiuſſor ſub cautione indemnitatis, ſi vel debitor prin-

cipa-

[illegible] chirographum negat, & legitimis probationibus convinci non possit [illegible] poſsit. Velut ita in judicio aulico Ducum Aldenburgenſium in cauſa Burckhardts zwiſchen Actoren conſtituirten Anwalden Actorum ex una, & G. S. von [illegible] & conſortium, ex altera parte, 21. *April. Anno 1618.* ex conſilio JCtorum Jenenſium eſt judicatum.

Wollen aber Clegere gnugſam caviren/ für den Schaden zu haſſten/ welcher wegen der verlornen Verſchreibung den Beklagten auſſtehen und zuwachſen möchte/ wenn ſie ihren regreß wider ihres Vaters und Vorſahren Principal Schuldener und Bürgen nemen und das jenige was ſie/ ihr Vater und Anherr in Bürgſchafft ausgezahlet/ wieder fordern/ ſo weren Cleger damit zuläſſig/ und Beklagte nach erlangter annemlicher caution/ gegen gnugſamer Quittung und Ceſsion die ubelhafften 1600. fl. den Clegern zu entrichten verbunden. V. R. W.

5 Propterea, quod fidejuſſor ideo ad ſolutionem cogi non poſsit, quoniam ob defectum obligationis regreſſum ſuum adverſus principalem habere non poſſit, & ita damnum ſentire præſumitur; Promiſſio autem indemnitatis omne damnum & periculum amovet. *Petr. de Ravenn.[illegible] decis. Benonienſ. 81. incip. C[illegible] num. 2.* eum in caſu, ubi debitor principalis debitum negat, & fidejuſſor ab eodem ſuum conſequi non poteſt, credi-
6 torem eum indemnem ſervare, & quod accepit, cum uſuris, & damnis reſtituere teneatur. *Bl[illegible] l. quære [illegible] conſil. [illegible] incip. verbi contractus n. 3. & ſeq. [illegible] inter locatorem ff. locat. n. 4. Vincent. Caroc. de excuſſ. bonor. [illegible] quæſt. 14. n. 4. Ruin. conſil. 187. incip. habito ſuper [illegible] Card. conſil. 76. num. 21. verſ. & qui ita promittit [illegible] lib. 2.*

Facit etiam, quod promiſſio indemnitatis ſignificet, illum cui fit, damnum non paſſurum, *[illegible]*

[illegible]

4 Tùm, quia videmus, ſi pater uni ex filiis ſumptus nuptiarum fecit, quod poſt mortem patris filius ſumptus illos conferre non teneatur, nec reliqui filii tantum pro ſumptibus nuptialibus de communibus bonis detrahere poſſint. *Bl. in l. filia. 18. C. famil. erciſc. n. 14. & in auth. ex teſtamento. C. de collat. n. 35. verſ. ſecundo de expenſis. Schneid. d. rubr. de famil. erciſc. n. 56. Roman. conſil. 496. incip. quoad primum. ſub fin. Matth. Coler. deciſ. 62. n. 28. & ſeq. part. . Gl. latin. ad text. germ. Landr. lib. 1. artic. 13 lit. A. Vitall. Nemauſ. tract. de collat. c. ult. quaeſt. 22. n. 28. VVeſenb. in comm. ff de collat. dot. num. 3. verſ. ſumptus nuptiarum. Sichard. ad d. l. familia. 18. C. famil. erciſc. n. 10.*

Quominus autem de Matre idem non dicamus, non apparet, cum hoc in caſu inter Matrem & Patrem probabilis ratio diverſitatis reddi non poſſit, *Hartm. Piſtor. d. quaeſt. 19. num. 3. verſ. ut proinde inter patrem. libr. 1.*

Deciſio IX.

De inſtrumento obligationis amiſſo, an & quatenus Creditor nihilominus ſuum creditum exigere poſſit.

SVMMARIA.

1. *Amiſſo chirographo Creditor non amittit debiti perſecutionem.*
2. *Amiſſio chirographi debet iuramento probari.*
3. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum.*
4. *Legitima probatio quando requiritur ad probandum amiſſionem chirographi, n 5.6.7.8.9.*
10. *Qualiter amiſſio inſtrumenti probetur.*

11. *Onus probandi amiſſionem, quando reus evitare poteſt.*
12. *Quando Creditor amiſſo chirographo debitorem convenire non poſſit, etiamſi amiſſionem iureiurando, vel aliter probare, & debitori literas reverſales exhibere velit. & n.13.*
14. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum.*

1 AMiſſo chirographo creditorem non amittere debiti perſecutionem, ſi aliunde de debito conſtet, tradit *Pruckm. conſil. 24. incip. l.à. S. n.119. vol.1. & conſil.24. n. 167. ibi, quid enim. vol.2. Felin. in c. ſicut 16. extr. de ſent. & re iudic. n. 3. poſt princip. Caſtr. in l noſtram. 30. C. de teſtam. num.5. Anton. Faber in ſuo Codice lib. 8. tit. de ſolut. defin. 23. incip. qui inſtrumentum. n.1. & ſeqq. per tot. Fulv. Pacian. de probat. lib.1. c.63. n. 138. & ſeq.*

Sed potius tenetur debitor, ut aliud inſtrumentum obligatorium denuò conficiat. *Gl. in l. de caſu. 2. C. de diſcuſſor. verb. non petantur. verſ. quod ſi creditor. Br. eod. num 2. poſt princ. Franciſc. Marc. deciſ. Delphin. 370. incip. an creditor. n. 4. ibi, quinimo quando creditor. part. 1. Pruckm. d. conſil. 24. n. 120. ibi, quinimo compellitur. vol.1. Gail. lib.2. obſer. 37. incip. creditor amiſſo. n.1. & ſeq.*

Propterea, quod actiones non niſi certis modis tollantur. *l. obligationum fere. 44. §. placet. verſ. nam quod. ff. de O. & A. l. pen. ff. de ſolut. §. 1. & ſeq. Inſtit. quib. mod. tollit. obligat.*

2 Inter quos non eſt inſtrumenti amiſſio. *Ant. Faber. d. defin. 23. num.2.*

Dummodo creditor ejuſmodi amiſſionem inſtrumenti vel obligationis juramento ſuo probet, & juret, quod obligationem debitoris non habeat, nec eam alteri dederit, nec apud alium voluntate ſua conſtituta ſit, nec ſciat, ubi, vel apud & penes quem ſit, nec dolo malo fecerit quominus appareat, ſed revera per caſus

fortuitos deperdita ſit. *per text. in l. cùm quidam. 21. § ſin autem dicat non eſſe. & C. de fide inſtrum. Novell. 73. c. 7. Andr. Gail. lib. 2. obſ. 37. incip. creditor amiſſo. n. 1. & ſeq. Specul. (ubi ita uſum ſervare teſtatur) lib. 2. part. 2. tit. de inſtrum. edit. §. poſtquam. 3. n. 11. verſ. ſed ſi perditum fuerit. & verſ. ſeq. Iac. Menoch. li. 2. arb. iudic. quæſt. cent. 5. caſ. 499 n. 76. verſ. verum ſolet. & n. ſeq. Fulv. Pacian. (ubi integram formam iuramenti tradit) de prob. li. 1. c. 64. incip. in præcedenti. n. 77. & n. ſeq. Seraphin. de Seraphin. tract. de privil. iurament. privil. 37. n. 1. & ſeqq. Guid. Papa deciſ. 244. incip. quiſpiam in cauſa. (ubi ita in Curia Parlamenti Delphinatus ſervari ſe vidiſſe dicit) n. 1. & ſeq. Paul de Caſtr. conſ. 360. incip. circa primum. n. 1. verſ. circa ſecundum. li. 2. Felin. in c. ſicut. 16. ext. de ſent. & re iudic. n. 9. poſt princ. Bl. in l. ult. C. de edend. n. 25. ibi, decimo & ultimo quæritur. & ſeq. Iaſon in l. huiusmodi. 84. §. ſi ita. ff. de legat. 1. num. 11.*

3 Quemadmodum etiam ita Scabini Lipſenſes *Anno 1610.* ad conſultationem H. H. von R. reſponderunt, Ob jhr nun wol vnter deſſen die Schuldverſchreibung / als die Sache im Rechtſtande ventiliret worden / verloren / vnd eygentlich nicht wiſſen können / wo ſie hin kommen / Dahero die von Sch. nicht gemeynet / euch die 600. fl. biß jhr jhnen die Hauptverſchreibung außgeantwortet / vnd zu jren Henden eingelieffert folgen zu laſſen. Dieweil aber dennoch die von Sch. ewerm fernern Bericht nach / obgeſetzte Forderung zuvor geſtanden / vnd ſich mit euch darauff verglichen / vnd euch die Schuldforderung am verſchienen Oſtermarckt auß zuzahlen verſprochen / nach mehrerm Inhalt des vberſendeten Extracts vnd ewerer Fragen / So ſeynd die von Sch. euch / vermöge mehr angeregter Vergleichung / ſolche 600. fl. wenn jhr mit einem Eide erhalten würdet / daß die Verſchreibung nicht in ewern Gewehren / noch jhr dieſelbe wiſſentlich in andere Hende kommen laſſen / ſondern verloren / vnd wo ſie zu finden / nicht wiſſet / gegen richtiger Quittung / jhres darwider angezogenen Vorwendens vngeachtet / außzuzahlen ſchuldig / V. R. W.

Ali-

4 Aliquando tamen amiſſio inſtrumenti, vel obligationis ſolo juramento creditoris nō probatur, ſed legitima probatio reqritur, ſicut in amiſsione cuiuslibet rei. *l.ſi quis ex argentariis. §. pen. & ult. ff. de edend. ubi gl in verb. in longinquo. Specul. lib. 4. part. 3. tit. de pignor. §. 1. n. 16. Felin. in c. ſicut. 16. ext. de ſentent. & re iudic. n. 9. ibi, extra declaratio. & ſeq. Gail. lib. 2. obſ. 37. incip. creditor amiſſo. n. 3. verſ. aliàs requiritur. & ſeq.*

5 Puta, ſi non de modico, ſed de magno præjudicio debitoris agatur. *Paul. de Caſtr. conſil. 360. n. 1. verſ. & quia agitur de modico. & ſeq. lib. 2. Alex in d. l. huiusmodi. 84. §. ſi ita. n. 4. ibi, primus ubi agitur. Iaſon in d. l. huiusmodi. 84. §. ſi ita. ff. de legat. 1. n. 11. verſ. dic quod iſtud. Gail. lib. 2. obſer. 37. n. 2. verſ. ut puta ſi de modico.*

6 Vel ſi creditor non eſt honeſta perſona. *Bl. in l. ult. C. de edend. n. ult. verſ. ſi eſt honeſta perſona. Iaſon d. l. huiusmodi 84. § ſi ita. ff de legat 1. n. 11. verſ ſi eſt perſona. Gail. d. obſer. 37. n. 2. circa med. Seraphin. de privileg. iurament. privileg. 37. n. ult. verſ. ultimum quod. uſq. ad fin.*

7 Vel ſi quis ad exhibendum inſtrumentum teneatur non officio judicis, ſed ex propria obligatione. *l. ult. C. de fide inſtrum. Iaſon. d. l. huiusmodi. 84. §. ſi ita. n. 11. verſ. item quando quis. Felin in d. c ſicut. 16. n. 9. verſ. fol. lit. ſecundo Alex. d. l huiusmodi. 84. §. ſi ita. n 4. verſ. ſecundus caſus eſt. Gail. d. obſerv. 37. n. 3. verſ item procedit. & ſeq.*

8 Vel ſi hoc ſoli creditori prodeſt, & debitori non nocet, *Bl. in d. l. ult. C. de edend. n. ult. verſ. & hoc ſi ſibi prodeſt. & ſeq.*

9 Vel ſi quædam præſumptiones & cōjecturæ ſint in contrarium. *Matth. de Afflict. deciſ. 330. incip. quidam. Thomas n. 3. Tuſch. tom. 6. verb. perditio. n. 6.*

Quæ-

10 Qualiter autem ejuſmodi amiſſio inſtrumenti & obligationis probatur, tradit latè *Menoch. lib. 6. præſumpt. 61. incip. egregia eſt. n. 1. & ſeqq. per tot. Specul. lib. 4. part. 3. tit. de pignor. §. 1. n. 15.*

11 Ad ejuſmodi tamen probandi difficultatem evitandam cautela eſt, ut creditor præter juramentum ſupradictum debitori etiam quietationem ſeu apocham faciat, qua teſtatum facit, ſe chirographum debitoris non habere, aut reperire non poſſe, & ſi illud in rerum naturâ extet, aut ex intervallo in lucem veniat, & reperiatur, pro inducto, nullo, rupto, cancellato, & caſſato habendum eſſe. *Bl. in l. diſſoluta. 2. C. de condict. ex lege. n. 8. verſ. ſi non habet. & in l. pecuniæ. 14. C. de ſolut. n. ult. verſ. per hoc obviatur. Gl. eod. verb. maiorem. verſ. ſi ergo. Ioan. Andr. in addit. ult. ad Specul. lib. 4. part. 3. tit. de oblig. & ſolut. §. ult. poſt med. verſ. in l. huiusmodi. & ſeq. Gail. lib. 2. d. obſer. 37. (ubi rationes affert) n. 4. & ſeq. Iaſon (ubi hoc benè in practica obſervandum dicit) in d. l. huiusmodi. 84. §. ſi ita. ff. de legat. 1. n. 19. ibi, ultima parte, uſq. ad fin.*

12 Niſi creditor proprio dolo & fraude ejuſmodi inſtrumentum amiſerit, tunc non auditur, nec debitorem convenire poteſt, etiamſi amiſſionem vel juramento vel aliis probationibus legitimis probare velit, propterea quod in inſtrumento aliquod vitium falſitatis latere præſumatur. *Marian. Socin. in c. cum olim. 1. colum. pen. verſ. item adverte. poſt princip. extr. de privileg. quem ſequitur Felin. in c. ſicut. 16. extr. de ſentent. & reiudic. n. 7. ſub fin. verſ. ubi dicit, quod ſi. & ſeq.*

13 Veluti etiam Creditor cum probatione jurata, vel alia legitima non auditur, ſi debitor inſtrumentum ori-

originale ſibi exhiberi petiit, quod illud tanquam falſum reprobare velit. *Capol. cautel. 198. incip. regula eſt, per text. ſtatin. vnd. c. ſicut. 16. n. 19. verſ. & dixit mirabiliter. Bl. in l. pacis tum. 2. C. de teſtam. n. 8. verſ. niſi dicat. Iaſon eod. n. 6. verſ. niſi quis vellet.*

14 Atq; ita etiam Scabini Lipſenſes *16. April Anno 615.* ad requiſitionem Petri Bergers/ civis Naumburgenſis reſponderunt:

Ob nun gleich nach einhelligem Schluß der Rechtsgelehrten/ der Creditor, wenn er ſchweret/ daß er die Verſchreibung verloren/ vnd nicht in ſeinen Henden hat/ noch wiſſen kan/ wo dieſelbe hinkommen den Debitorem zu belangen/ wol befugt/ vnd der Debitor jhm auch darauff zu zahlen ſchuldig. Do aber dennoch jhr die Verſchreibung nicht zu ewerer Erledigung/ ſondern darumb begeret/ daß dieſelbe falſch/ vnd ewers Vaters Brieff vnd Siegel nicht ſeyn ſol/ vnd ſolches aus dem Originali darthun vnd beweiſen wollet: So koͤnnet jhr einigen Pfennig/ biß euch das Original vorgeleget vnd außgeantwortet wird/ außzuzahlen/ nicht angehalten werden/ V. R. W.

Deciſio X.

Amiſſo inſtrumento obligationis, an creditor fideiuſſorem convenire, & eum ceſſis actionibus ad ſolutionem adigere poſſit.

SVMMARIA.

1. *Amiſſo inſtrumento obligationis, an creditor fideiuſſorem convenire poſſit.*
2. *Scabinorum Lipſenſium, & aulæ Ducum Saxoniæ lineæ Aldenburgenſis Sententiæ.*
3. *Authoris ſententia de hac controverſia.*
4. *Si exhibitio obligationis ad alium quam liberationis finem deſideratur, tunc reus non niſi exhibito originali convenire poteſt.*

10 Qualiter autem ejuſmodi amiſſio inſtrumenti & obligationis probatur, tradit latè *Menoch. lib. 6. præſumpt. 61. incip. egregia eſt, n. 1. & ſeqq. per tot. Specul. lib. 4. part. 3. tit. de pignor. §. 1. n. 15.*

11 Ad ejuſmodi tamen probandi difficultatem evitandam cautela eſt, ut creditor præter juramentum ſupradictum debitori etiam quietationem ſeu apocham faciat, qua teſtatum facit, ſe chirographum debitoris non habere, aut reperire non poſſe, & ſi illud in rerum naturâ extet, aut ex intervallo in lucem veniat, & reperiatur, pro inducto, nullo, rupto, cancellato, & caſſato habendum eſſe. *Bl. in l. diſſoluta. 2. C. de condict. ex lege. n. 8. verſ. ſi non habet. & in l. pecuniæ. 14. C. de ſolut. n. ult. verſ. per hoc obviatur. Gl. eod. verb. maiorem. verſ. ſi ergo. Ioan. Andr. in addit. ult. ad Specul. lib. 4. part. 3. tit. de oblig. & ſolut. §. ult. poſt med. verſ. in l. huiusmodi. & ſeq. Gail. lib. 2. d. obſer. 37. (ubi rationes affert) n. 4. & ſeq. Iaſon (ubi hoc benè in practica obſervandum dicit) in d. l. huiusmodi. 84. §. ſi ita. ff. de legat. 1. n. 19. ibi, ultima parte, uſq. ad fin.*

12 Niſi creditor proprio dolo & fraude ejuſmodi inſtrumentum amiſerit, tunc non auditur, nec debitorem convenire poteſt, etiamſi amiſſionem vel juramento vel aliis probationibus legitimis probare velit, propterea quod in inſtrumento aliquod vitium falſitatis latere præſumatur. *Marian. Socin. in c. cum olim. 1. colum. pen. verſ. item adverte. poſt princip. extr. de privileg. quem ſequitur Felin. in c. ſicut. 16. extr. de ſentent. & reiudic. n. 7. ſub fin. verſ. ubi dicit, quod ſi. & ſeq.*

13 Veluti etiam Creditor cum probatione jurata, vel alia legitima non auditur, ſi debitor inſtrumentum ori-

originale ideo exhiberi petiit, quod illud tanquam falſum reprobare velit. *Capoll. cautel. 196. incip. regula eſt [illegible] Felin. ind. c. ſicut. 16. n. 19. verſ. & dixit mirabiliter. Bl. in l. [illegible] de teſtam. n. 5. verſ. niſi dicat. Iaſon eod. n. 6. verſ. niſi [illegible] videtur.*

14 Atq; ita etiam Scabini Lipſenſes *16. April Anno 611.* ad requiſitionem Petri Bergers/ civis Naumburgenſis reſponderunt:

Ob nun gleich nach einhelligem Schluß der Rechtsgelehrten/ der Creditor, wenn er ſchweret/ daß er die Verſchreibung verloren/ vnd nicht in ſeinen Henden hat/ noch wiſſen kan/ wo dieſelbe hinkommen/ den Debitorem zu belangen/ wol befugt/ vnd der Debitor jhm auch darauff zu zahlen ſchuldig. Do aber dennoch jhr die Verſchreibung nicht zu ewerer Erledigung/ ſondern darumb begeret/ daß dieſelbe falſch/ vnd ewers Vaters Brieff vnd Siegel nicht ſeyn ſol/ vnd ſolches aus dem Original darthun vnd beweiſen wollet: So ſeyd jhr einigen Pfennig/ biß euch das Original vorgeleget vnd außgeantwortet wird/ außzuzahlen/ nicht angehalten werden/ V. R. W.

Deciſio X.

Amiſſo inſtrumento obligationis, an creditor fideiuſſorem convenire, & eum ceſſis actionibus ad ſolutionem adigere poſſit.

SVMMARIA.

1. *Amiſſo inſtrumento obligationis, an creditor fideiuſſorem convenire poſſit.*
2. *Scabinorum Lipſenſium, & aulæ Ducum Saxoniæ lineæ Altenburgianæ Sententiæ.*
3. *Authoris ſententia de hac controverſia.*
4. *Si exhibitio obligationis ad alium quam liberationis finem deſideratur, tunc reum non niſi exhibito originali conveniri poſſe.*

5. *Fideiuſſor non facta ceſſione actionum nihil à debitore principali petere poteſt.*
6. *Verbalis ceſſio non ſufficit, ſed realis requiritur.*
7. *Debitor amiſſo chirographo ad ſolutionem compelli non poteſt, niſi creditor amiſſionem iureiurando vel alio modo probaverit, idem prodeſt creditori, & nocet debitori.*
8. *ICtorum Lipſenſium reſponſum.*
9. *Item Scabinorum Ienenſium.*
10. *Item VVittenbergenſium.*
11. *Prior ſententia aulæ Aldenburgenſis reformatur, & authoris confirmatur.*

1 AFfirmativè concludit, ita tamen ut Creditor, ſe obligationem amiſiſſe juret, & generalem det quietationem, quod inſtrumentum, ſi fortè extet aut reperiatur, pro rupto & cancellato habeatur, ſimulq; actionibus cedat. *Franc. de March. deciſ. 390. incip. quæritur an fideiuſſor. n. 1. verſ. & hoc verum. & ſeq. part. 2. quem ſequitur Ant. Her. de fideiuſſor. c. 27. part. 3. incip. tertium fideiuſſoribus. n. 8. in ſin. intellige. & ſeq.* quam ſententiam etiam ante hos tenuit *Bl. in l. ſi nemen 4. in antiq. lectur. ff. de hæredit. & action. vendit. n. 11. verſ. quod non credo. & ſeq.*

2 Veluti ita ex reſponſo Scabinorum Coburgenſium in Aula Aldenburgenſi, in cauſa Burckersrodiſchen Actoris ex una, und der von Thuna reorum ex altera parte, *30. Januar. Anno 1606.* eſt pronunciatum. Do nun klagender Actor die geforderte Caution beſtellen würde / ſo würden ſeine Principalen / Beklagten Widerſprechen ungeachtet / mit dem anerbotenen Eyde gehöret / Und daß die libellirte Schuldverſchreibung nicht in jhren Händen / noch dieſelbe einem andern wiſſentlich zugeſtellet ſey / oder geſehrlicher weiſe verurſachet / daß ſie nicht vorhanden / Sondern daß ſolche Verſchreibung verloren worden / zu ſchweren zuzulaſſen. Nach abgelegtem Eyde ſind Beklagte jhnen die libellirte 1600. Gülden / gegen gnugſamer Quittung / Revers und Ceßion zu erſtatten ſchuldig / V. R. W. Quæ ſententia etiam in puncto leuterationis ex reſponſo JCtorum Lipſienſium in eadem aula

in Augusti Anno 616. quidem eſt confirmata. Daß er / eingewandter Lanterung ungeachtet / bey dem / den 30. Ianuar. dieſes lauffenden 1616 Jahrs eröffneten Vrtheil nachmals billich bleiben R. A. W.

3 Verum ſententia hac per oberleuterationem ſuſpenſa, & cauſa meo patrocinio commiſsâ, ego longe aliter ſentiebam, & ſtatuebam, Reos à Thuna ad ſolutionem non niſi originali inſtrumento obligationis exhibito, cogi poſſe, propterea quod illi inſtrumentum hoc ad alium, quam liberationis effectum deſiderent, ſcilicet ad hoc, ut debitores principales, ceſſis actionibus, convenire, & ſuum regreſſum adverſus illos habere poſſint. Sed ita eſt ſi redditio & exhibitio obligationis ad alium, quam liberationis finem & effectum, deſideratur, quod tunc creditor ad debitum exigendum non admittatur, niſi originale inſtrumentum producat & exhibeat. *Br in l. huiusmodi 84 §. ſi ita ff. de legat. 1 n. 2. verſ ultimo adverte ad principium Ang. de Peruſ. eod n. ult verſ ſecus ſi deſideratur ob aliud. Iaſon ibid n. 12 ſub fin verſ quia quando redditio & n. 14.*

4 Deinde quia neceſſario requiritur, ut creditor fideiuſſori inſtrumentum debiti principalis cedat, in tantum ut fideiuſſor, ſi & illud non cedatur, condemnari non poſsit, *l. fideiuſſor 17 l. cum 5 36 ff. de fideiuſſ. Ant. Gomez tom. 2. var. reſol. c. 3. n. 15. in fin. Hippol. de Marſil. in rubr. ff de fideiuſſor. n. 28. Gaill. de contrah. ſtipul. c. 9 concluſ. 5 n. 114.*

5 Idq; ideo, quod fideiuſſor actionibus ſibi à creditore non ceſſis, nihil à debitore principali vel confideiuſſoribus repetere poſſit. *l. cum alter C de fideiuſſ. l. ut fideiuſſor 39 ff. eod. Petr. Heig. part. 1. quaeſt. 38 n. 1 & ſeq. Ioann. Kopp. deciſ. 1. n. 2. & 5. Gaill. de contrah ſtipul. c 9. concl. 5. n. 115. Vincent. de Franch. deciſ. Neapol. 53. n. 5.*

6 Et quamvis creditor hoc in caſu reis conventis ceſſionem facere paratus erat, attamen verbalis duntaxat eſt, quæ nõ ſufficit ſed opus eſt, ut inſtrumentũ debitoris principalis realiter exhibeatur, alias fidejuſſor ſolutionem denegare poteſt. *Bl. in l. ſi nomen. 4. n. 2. verſ. ſecundo nota quod per iſtam. & ſeq. ff. de hæred. & action. vendit. Alex. in l. ſi ſtipulatum 30 in 2. col. ff. de V. O. Ant. Her. de fidejuſſ. c. 27. p. 3. n. 7.*

7 Accedit & illud, quod debitor amiſſo inſtrumento obligationis ad ſolutionem compelli non poſſit, etiamſi creditor amiſſionem juramento, vel aliter probare velit, ſi hoc prodeſt creditori, & debitori nocet. *Bl. in l. ult. C. de edend. n. . verſ. & hoc ſi ſibi prodeſt. Gail. lib. 2. obſ. 37. n. 2. verſ. ne alteri nocumento ſit. & ſeq.*

Quod ſane hic contingit, ſiquidem hoc in caſu ejuſmodi amiſſio creditori admodum prodeſt, & debitori nocet, quod is ſuum regreſſum adverſus debitorem
8 principalem non habeat. Atq; ita etiam ad conſultationem Peter von Thumm/ *Menſe Sept. Anno 1617.* reſponderunt JCti Lipſienſes. Ob ſie nun wol erbötig/ daß ſie ſolches endtlichen erhalten/ vnd euch eine Quittung/ Revers vnd Ceſſion zuſtellen wollen/ vnd vermöge klarer beſchriebener Rechte/ vnd derſelben Lehrer Meynung/ amiſsio inſtrumenti oder chirographi/ durch des Creditoris Eydt/ wenn er ſchweret/ daß er die Verſchreibung nicht habe/ noch einem andern gegeben/ oder bey einem andern mit ſeinem Wiſſen vnd Willen zu befinden/ erwieſen werden kan. Dennoch aber vnd dieweil ſolches in einem ſolchem fall ſtadt hat/ wenn ein Inſtrumentum nur zu dem ende wieder gefordert wird/ damit der Debitor ſeiner obligation entnommen werde/ Ihr aber jhm in gegenwertigem Fall die Hauptverſchreibung nicht als principal debitores, ſondern in Bürg-

ſchafft

ſchafft / vnd nicht nur zu dem [illegible] von denen von Burckersroda ſich ubertiren möchte / Sondern [illegible] gegen ſie [illegible] wider ewere Vorfahren debitores principales / vnd nunmehr derſelben Erben haben / vnd euch eweres Schadens bey jhnen erholen köndtet / Welches aber in dieſem Falle [illegible] weiſe nicht geſchehen kan / wenn den Principal debitoren / vnd ſonderlich nunmehr deren Erben / ſo in probabili ignorantia verſiren / die Hauptverſchreibung nicht vorgeleget würde / So ſeyd jhr auch / ehe vnd zuvor euch von denen von Burckersroda / jhrer eigenen Zuſage vnd Verpflichtung nach / die Hauptverſchreibung / neben einer beſtendigen Ceſsion / außgeantwortet / die 1600. Gülden zu zahlen nicht ſchuldig / V. R. W.

9 In eandem ſententiam *Menſe Octobr. Anno 1617.* Scabini Jenenſes reſponderunt:

Ob wol ſonſten der Gleubiger mit ſeinem Eyde / daß die Schuldverſchreibung verloren / zuleſtlich / vnd der Schuldener wegen der verlornen Verſchreibung wider die geforderte Zahlung ſich nicht auffhalten kan / Dennoch dieweil jhr in Bürgſchafft vnd nicht für euch den Reſt der 1600. Güld. denen von Burckersroda zu erlegen verpflichtet ſeydt / vnd ſolche Hauptverſchreibung zu dem ende begeret / euch eweres Schadens bey den jenigen zu erholen / für welche jhr in Mangelung derſelben Verſchreibung nicht gelangen möget / So ſeyd jhr / biß ſo lange euch die angezogene Verſchreibung neben der verſprochenen Ceſsion euch eingehendiget / den hinderſtandt der 1600. Gülden zu zahlen / nicht ſchuldig / V. R. W.

10 Idem in eadem cauſa *Menſe Octobri* ICti VVittenbergenſes, *& Menſe Novembr. Anno 1617.* Scabini Coburgenſes pronunciarunt. Veluti etiam in Aula Altenburgenſi ſupradictæ ſententiæ *21. April. Anno* [illegible]

per oberleuterationem ſunt reformatæ & judicatum: Daß nunmehr aus den Acten ſo viel erſcheinet / daß Beklagte / ehe und zuvor ihnen die Hauptverſchreibung außgeantwortet wird / ferner den Clegern etwas wegen dieſer Bürgſchafft außzuzahlen / nicht ſchuldig. V.R.W.

Deciſio XI.

An fideiuſſor amiſſo inſtrumento obligationis ſub cautione indemnitatis conveniri, & ad ſoluendum cogi poſſit.

SVMMARIA.

1. *An creditor amiſſo inſtrumento obligationis fideiuſſorem ſub cautione indemnitatis convenire poſſit.*
2. *Scabinorum Ienenſium ſententia.*
3. *Rationes afferuntur.*
4. *Cautionem indemnitatis præſtans ad intereſſe, uſuras, & damna tenetur.*
5. *Si debitor principalis debitum negat an & tunc fideiuſſor præſtita cautione indemnitatis creditori ſolvere cogatur.*
6. *Reſponſum ICtorum Lipſienſium in judicio aulico Aldenburgenſi publicatum.*
7. *Rationes pro eo afferuntur.*
8. *Cautio non debet eſſe fruſtraria, ſed aliquid operari.*

1 IN præcedenti deciſione eſt oſtenſum, quod fideiuſſor amiſſa obligatione ideo conveniri non poſſit, quoniam regreſſum ſuum adverſus debitorem principalem habere, & actionem ſuam fundare nequeat; Quia tamen fieri ſolet, ut debitor principalis debitum & obligationem negare nec poſſit, nec auſit, & ſi vel maxime hoc negare velit, teſtibus tamen vel aliis legitimis probationibus convinci poſſit. Ideoq; merito placuit, quod fideiuſſor ſub cautione indemnitatis, ſi vel debitor prin-

cipa-

cipalis debitum negat, & legitimis probationibus convinci
4 non poſsit, ad ſolutionem cogi poſsit. Veluti ita in judicio aulico Ducum Aldenburgenſium, in cauſa Burckersrodiſchen Vormunden coodſtituirten Anwalden Actorum ex una, & G. S. von Thuna & conſortium, ex alterâ parte. *21. April. Anno 1618.* ex reſponſo JCtorum Jenenſium eſt judicatum.

Wollen aber Clegere gnugſam caviren/ für den Schaden zu hafften/ welcher wegen der verlornen Verſchreibung den Beklagten entſtehen vnd zu wachſen möchte/ wenn ſie jhren regreſs wider jhres Vaters vnd Vorfahren Principal Schuldener vnd Bürgen nemen/ vnd das jenige was ſie/ jhr Vater vnd Anherr in Bürgſchafft außgezehlet/ wieder fordern/ ſo weren Cleger damit zuläſslich/ vnd Beklagte nach erlangter annemlicher caution/ gegen gnugſamer Quittung vnd Ceſsion die ubelliten 1600. fl. den Clegern zu entrichten verbunden. V.R.W.

5 Propterea, quod fidejuſſor ideo ad ſolutionem cogi non poſsit, quoniam ob defectum obligationis regreſſum ſuum adverſus principalem habere non poſſit, & ita damnum ſentire præſumitur; Promiſſio autem indemnitatis omne damnum & periculum amovet *Petr. de Benintend. deciſ. Bononienſ. 81. incip. Caſpar Gonzarinus num. 2.* cum in caſu, ubi debitor principalis debitum negat, & fidejuſſor ab eodem ſuum conſequi non poteſt, credi-
6 tor eum indemnem ſervare, & quod accepit, cum uſuris, & damnis reſtituere teneatur. *Bl. in l. quæro ff. locat. Socin. conſil. 150 incip. verba contractus n. 3. & ſeq. Bl. in l. quæro. 16. ſ. inter locatorem ff. locat. n. 4. Vincent. Caroc. de execut. [illegible] quæſt. 14. n. 4. Ruin. conſil. 187. incip. habita ſuper [illegible] Paris. conſil. 76. num. 21. verſ. & qui ita promittit. & ſeq. lib. 3.*

Facit etiam, quod promiſſio indemnitatis ſignificet illum cui fit, damnum non paſſurum, *Bl. in l. [illegible]*

revocand. in l. quæ in fraud credit. n. 1. verſ. quia conſervatio, Menoch. de arbitr. & ambig. convent lib. 16 tit. 14. n. 7.

Fidejuſſor autem damnum pati dici non poteſt, antequam conſtet, an debitor principalis debitum negare velit, vel non, per ea quæ tradit *Bl. in d. l. 1. C. de revocand. in l. quæ in fraud credit n. 2. verſ. ſed ſi debitor. & ſeq. Alex conſil. 108. incip. viſo proceſſu. n. 3. vol. 7.*

5 Si tamen fideiuſſor debitorem interpellavit, & requiſivit, ut debitum fateatur, & fideiuſſori illud, quod creditori ſoluit, reſtituere velit, is autem hoc recuſavit, debitum negavit, & inſtrumento obligationis originaliter non exhibito ſe ad nihilum teneri dixit, & fideiuſſor ſuper hoc debitoris literas, vel alias ſummarias probationes produxit, tunc fideiuſſor, etiam ſub cautionem indemnitatis, ad ſoluendum cogi non poteſt.

6 Veluti ita in judicio aulico Ducum Saxoniæ lineæ Aldenburgenſis, in cauſa Chriſtoff Wolff von Burckersroda E[illegible] Actorum ex una, & Georgii Sittichs von Thuna vnd Conſorten reorum, ex altera parte, ex reſponſo ICtorum Lipſenſium *16. Auguſt. 1620.* fuit judicatum, Daß allen hinc inde beſchehenen ein- vnd vorbringen ſo viel erſichtlich/ das erſt zwar bey deme jüngſthin am 21. April. Anno 1618. eröffneten Urtheil billich zu laſſen/ jedoch mit dieſer Erklerung daß die daſelbſt annectirte clauſula præſtandæ cautionis, geſtalten Sachen nach/ nicht ſtadt hat/ ſondern zu verwerffen V.R.W.

7 Item, quod creditor dolo facere videatur, dum petit id, quod mox reſtituturus eſt, *l. dolo facit. 8. ff. de except. doli mali. l. 2. § 5. ff. eod. l. in contrahenda 173. § ult. ff. de R. I. c. dolo facit. de reg. jur. in 6.*

Tum.

Tum, quod tunc ratio, cur fidejuſſor ſub cautione indemnitatis creditori ſolvere teneatur, ceſſat. Ceſſante autem cauſa, debet ipſa ſatisdatio ceſſare. *c. cum ceſſante. ext. de appellat. Iaſon in l. 1. ff. qui ſatisd. cog. n. 19. verſ. facit ſ[illegible]o.*

5 Tum, quod cautio indemnitatis alicujus efficaciæ eſſe, & aliquid operari debet. *l. hac ſtipulatio. 14. §. Divus. 1. ff. ut legator. ſeu fideicomm. ſervand. cauſ. caveatur. l. 1. §. et cui 3. § & ſeq. l. 2. & l. 3. ff. ut in poſſeſſ. legat. vel fideicom. ſervand. cauſ. eſſe liceat. Anton. Hering. de fidejuſſ. c. 5. incip. cum ante. n. 16. Iaſon in. d. l. 1. ff. qui ſatisd. cogunt. n. 39. verſ. fruſtraris autem. & ſeq.*

Decisio XII.

Si ad defraudandum Dominum laudemiis poſitum fuerit in inſtrumento venditionis modicum precium, cum revera inanis fuerit, quid juris?

SVMMARIA.

1. *Prima opinio, quod emphyteuſis in commiſſum cadat.*
2. *Si emphyteuta inanis precium, quam invenit, dixit, ad hoc, ut damnum ad illud ſolvendum, vel iuri ſuo renunciandum inducat, privatur emphyteuſi.*
3. *Fraudator & mendax an & quando omni ſuo iure carere debeat. n. 8*
4. *Alia opinio, quod emphyteuta omnino non puniatur.*
5. *Tertia opinio Lipſenſium, quæ medium tenet.*
6. *Privatio alicuius iuris non habet locum, niſi hoc verbis diſertis ſit cautum.*
7. *In pœnis non proceditur de ſimilibus ad ſimilia.*

1 QVod Emphyteuſis in commiſſum cadat, & emptor toto jure ſuo privetur, tradit *Guid. Pap. deciſ. 171. incip.*

reperitur qualem. n. ult. verſ. ſtem ... & ſeq. Amed. ... re quaſt. ... 30 incip. quare qua preci... 2. Propterea quod emptor mentiri non debeat. *l. ult. verſ. ſed & hoc C. de iure emphyt.*

2 Et quia vid!emus, ſi emphyteuta majus precium, quam revera invenit, dixit ad hoc, ut dominum vel ad illud precium ſolvendum, vel ad renunciandum inducat, denunciat, quod tunc perinde ſit, ac ſi emphyteuta non denunciaſſet, & ob id, jure ſuo cadit, & emphyteuſi in totum privatur. *Specul. lib. 4. part. 3. tit. de emphyteut. §. nunc aliqua. 1. quæſt. 92. n. 115. Chaſſan. ad conſuet. Burgund. rubr. 4. §. 16. verb. pour le pris qu' elle en trouve. n. 4. Bal. (ubi hoc notandum & cordi tenendum dicit) in l. ult. C. de iure emphyteut. n. 12. ibi, quæro emphyteuta. Iaſon ubi idem ... eod. n. 21. poſt princ. verſ. & prætereà dicit & ſeq.*

3 Et in genere, quod fraudator & mendax omni jure ſuo carere debeat, tradit *Aym. Cravett. conſil. 764. incip. Dominus Camillus. n. 6. verſ. imo enim iure ſuo. & ſeq. Bal. in auth. ad hoc. C. de lat. libert. tollend. in princ. ibi nota quod ille. & ſeq. Chaſſan. ad conſuet. Burgund. rubr. 4. § 16. verb. pour le pris qu' elle en trouve. n. 5. Iaſon in l. quod ... ff. de reb. credit. col. 10. n. 30 Felin. in c. cæterum extr. de iud. n. 18.*

4 E contrario verò *Nicol. Boer. deciſ. 143. incip. & quo ad ſecundam. n. ult. verſ. adverte etiam uſq. ad fin.* concludit, quod emptor in nihilo puniatur.

5 Scabini tamen Lipſenſes medium tenuerunt, & ad conſultationem W. H. von S. *Menſe Octob. Anno 1614.* reſponderunt, quod emptor omnino non ſit impunis, nec in totum jure ſuo cadat, ſed Dominus rem pro precio, in inſtrumento expreſſo retinere poſsit. Hat ewer Vater ſeligen M. R. ſein Gut umb 12000. fl. verkaufft, und dem

Vor-

Verkaufftes oder eins worden / daß ſie euch zum abbruch der [illegible] [illegible] um 800. fl. angemeldet / vnd ins Gerichtsbuch einſchrei- ben laſſen / nach mehrerm inhalt ewerer Fragen. Wo ferne ſie nun der [illegible] oder ihr deſſen mit grunde vberfahren [illegible] [illegible] Gut vmb die 800. fl. [illegible] ſein. V. R. W.

Tum, quod privatio totius juris & emphyteuſeos [illegible] in caſu in l. ult. C. de iure emphyteut. [illegible].

6 Privatio autem alicujus juris non habet locum, niſi hoc expreſſe ſit cautum. *Iaſon in l. 1. C. de tranſact. n. 13. & in l. [illegible] § ſi fundum. 12. ff. ſolut. matrim. n. 4. verſ. [illegible] [illegible] d. de feud. part. 1. quæſt. 3. n. 7. Alex. Conſil. [illegible] [illegible] videtur prima conſideratione. n. 15. ibi quia pœna [illegible] lib. 1. Tiraq. in l. ſi unquam. C. de revoc. donat. verſ. [illegible] n. 240. Tiber. Decian. Conſil. 13. n. 15. & conſil. 14. n. [illegible] lib. 3. & Conſil. 16. n. 42. & Conſil. 50. n. 7. lib. 5. Curt. [illegible] Conſil. 32. n. 17. Felin. in c. ex parte. 2. extr. de reſcript. [illegible] Menoch. lib. 2. arbitr. iudic. quæſt. cent. [illegible] caſ. [illegible] n. 1. [illegible] [illegible] lib. 1. quæſt. 15. n. 10. & part. 2. quæſt. 26. n. 17. [illegible] ſtor. conſil. 3. n. 33. vol. 1. Bl. in auth. ex teſtamento. C. de ſecund. nupt. n. 13.*

7 Tùm, quia is, qui negat verum valorem & verum precium rei, quam tenetur vendere conſorti, vel Domino directo, per hoc mendacium non privatur jure ſuo. *Fulv. Pac. tract. de probat. c. 20. n. 92. verſ. ſed [illegible] c. 7. lib. 1. Addit. ad Barthol. Caſſan. conſuet. Burgund. rubr. [illegible] § 10. verb. pour le pris qu'elle en trouve. n. 5. ſub fin. verſ. [illegible] teneo contrarium. & n. ſeq.*

8 Tum, quia licet vel maximè quis propter ejuſmodi negationem & fraudationem jure ſuo cadat, hoc tamen obtinet ſolum in caſibus de jure expreſſis, *Iaſon in l. quod te. ff. de rebus Cred. n. 30. ſub fin. verſ. tamen debes ſcire.*

9 Caſus igitur præſens cum in jure non ſit expreſſus, merito in eo totius juris & emphyteuſeos, ſimilio ſibi locum non vendicat, quoniam in pœnis non proceditur de ſimilibus ad ſimilia. *Curtius Jun. Conſil. 155. n. 15. Alex. Conſil. 103. incip. videtur prima. n. 15. poſt prin. lib. 6. Tiraq. in l. ſi unquam. 8. C. de revocand. donat. verb. revertatur. n. 205.*

Deciſio XIII.

Finito officio tutelæ, an & quatenus tutores vel curatores à creditoribus pupillorum vel adoleſcentium conveniri poſſunt?

SVMMARIA.

1 *Tutores vel Curatores finito officio tutelæ à Creditoribus pupillorum conveniri non poſſunt.*
2. *Fallit, ſi quis ex dolo vel culpâ tutoris agat.*
3. *Item, ſi tutor ſine decreto & neceſſitate rem immobilem vendidit.*
4. *Vel ſi tutores vel curatores his, cum quibus contraxerunt, indemnitatem promiſerunt.*
5. *ICtorum Lipſenſium reſponſum affertur.*
6 *Vel, ſi quaſi fidejuſſor ſubſcripſit, & durante tutela fidejuſſionem ſuſcepit.*
7. *Vel ſi proprio nomine ſe obligavit.*
8. *Scabinorum Lipſenſium ſententia.*

1 TVtores vel Curatores finito officio non eſſe conveniendos ex adminiſtratione pupillorum vel adoleſcentum, ſæpè decretum eſſe reſcribit *Anton. Imper. in l.* [illegible] *1. ſub fine. C. quando ex facto. tutor. vel curator. minor. agere vel conveniri. poſſunt.* Concordat textus elegans *in l. cum quidam. 26. §. invenimus autem. C. de adminiſtr. tutor. l. ult. C. de peric. tut. vel curat. Nicol. Boer. deciſ. 80 incip. & videtur.*

detur n. 1. & ſeq. & deciſ. 273. incip. & primo videtur. n. 5. verſ. ad ſecundum & ſeq.

2 Fallit tamen, ſi quis ex dolo vel culpa tutoris agat, *vid. in l. 1. C. quando ex fact. tutor. vel curat. verb. conveniendos. verſ. hoc tamen fallit per textum. in l. Iulianus. 13 § ſed cum in ſeruo 7 ff de action. empt. Nicol. Boer. deciſ. 50. incip. & videtur. n. 6. verſ quare iſte tutor. & ſeq. per tot.*

3 Vbi dicit, ſi tutor rem immobilem pupilli ſine neceſſitate & decreto judicis vendidit, quod poſt finitum etiam tutelæ officium pro evictione rectè teneatur, propterea quod tutor in dolo vel ſaltem in culpa eſſe cenſeatur, quod rem immobilem pupilli ſine neceſſitate & urgente ære alieno & absq; decreto judicis alienaverit.

4 Vel, ſi tutor vel curator his, cum quibus durante administratione tutelæ contraxerunt, indemnitatem promiſerunt, *text. expr. in l. quadam. 2. ſub fin. C. ſi mater indemn. promiſſ.*

5 Veluti ita ICti Facultatis juridicæ Lipſenſis *Menſe Febr. Anno 1618.* reſponderunt. Zum andern/vnd auff ewer andern Frage. Ob wol der von S. wol gewuſt/ daß die Gleubiger mit ewerm Vater vnd ſeinen Mitverwandten/wegen der 2400. fl. zu Recht gelegen/ vnd gleichwol die 1160. fl. außgezahlet / vnd ewerm Vatern niemals litem denunciret, noch die Vnmündigen excutiret. Dennoch aber vnd dieweil ewer Vater einmahl zugeſaget/ den von Schleinitz wegen der 1160. fl. Schadloß zu halten. Schleinitz auch ob er gleich von der Gleubiger Rechtfertigung Wiſſenſchafft gehabt / vff ſolche Zuſage getrawet vnd darauff ſich verlaſſen/ So iſt auch einiger litis denunciation vnnd excuſſion nicht von nöthen geweſen / vnnd möget ihr euch dahero von angeſtelter Klage nicht entbrechen/ V. R. W.

6 Et quamvis creditor hic in caſu reis conventis ceſſionem facere paratus erat, ea tamen verbalis duntaxat eſt, quæ nō ſufficit ſed opus eſt, ut inſtrumentū debiti principalis realiter exhibeatur, alias fidejuſſor ſolutionem denegare poteſt. *Bl. in l. ſi nomen. 4. n. 2. verſ. ſecunda vera quod per iſtam. & ſeq. ff. de hared. & action. vendit. Alex. in l. ſi ſtipulatus 30 in 2. col. ff. de V. O. Ant. Her. de fidejuſſ. c. 27. p. 3. n. 7.*

7 Accedit & illud, quod debitor amiſſo inſtrumento obligationis ad ſolutionem compelli non poſſit, etiamſi creditor amiſſionem juramento, vel aliter probare vellit, ſi hoc prodeſt creditori, & debitori nocet. *Bl. in l. ult. C. de edend. n. . verſ. & hoc ſi ſibi prodeſt. Gail. lib. 2. obſ. 37. n. 2. verſ. nec alteri nocumento ſit. & ſeq.*

Quod ſane hic contingit, ſiquidem hoc in caſu ejuſmodi amiſſio creditori admodum prodeſt, & debitori nocet, quod is ſuum regreſſum adverſus debitorem

8 principalem non habeat. Atq; ita etiam ad conſultationem Peter von Thuna / *Menſe Sept. Anno 1617.* reſponderunt JCti Lipſienſes. Ob ſie nun wol erbötig / daß ſie ſolches endtlichen erhalten / vnd euch eine Quittung / Revers vnd Ceſſion zuſtellen wollen / vnd vermöge klarer beſchriebener Rechte / vnd derſelben Lehrer Meynung / amiſsio inſtrumenti oder chirographi / durch des Creditoris Eydt / wenn er ſchweret / daß er die Verſchreibung nicht habe / noch einem andern gegeben / oder bey einem andern mit ſeinem Wiſſen vnd Willen zu befinden / erwieſen werden kan. Dennoch aber vnd dieweil ſolches in einem ſolchen fall ſtadt hat / wenn ein Inſtrumentum nur zu dem ende wieder gefordert wird / damit der Debitor ſeiner obligation entnommen werde / Ihr aber ihm in gegenwertigem Fall die Hauptverſchreibung nicht als principal debitores, ſondern in Bürg-

ſchafft

ſchafft / vnd nicht nur zu dem ende / damit ihr von denen von Burckersroda euch liberiren möchtet / Sondern vielmehr darumb / damit ihr eweren regreſs wider ewerer Vorfahren debitores principales / vnd nunmehr derſelben Erben haben / vnd euch eweres Schadens bey jhnen erholen köndtet / Welches aber in dieſem Falle dieſeniger weiſe nicht geſchehen kan / wenn den Principal debitoren, vnd ſonderlich nunmehr deren Erben / ſo in probabili ignorantia verſiren / die Hauptverſchreibung nicht vorgeleget würde / So ſeyd jhr auch / ehe vnd zuvor euch von denen von Burckersroda jhrer eigenen Zuſage vnd Verpflichtung nach / die Hauptverſchreibung / neben einer beſtendigen Ceſsion, außgeantwortet / die 1600. Gülden zu zahlen nicht ſchuldig / V. R. W.

9 In eandem ſententiam *Menſe Octobr. Anno 1617.* Scabini Jenenſes reſponderunt:

Ob wol ſonſten der Gleubiger mit ſeinem Eyde / daß die Schuldverſchreibung verloren / zuleßlich / vnd der Schuldener wegen der verlornen Verſchreibung wider die geforderte Zahlung ſich nicht auffhalten kan / Dennoch dieweil jhr in Bürgſchafft vnd Hafft für euch den Reſt der 1600. Güld. denen von Burckersroda zu erlegen verpflichtet ſeydt / vnd ſolche Hauptverſchreibung zu dem ende begeret / euch eweres Schadens bey den jenigen zu erholen / für welche jhr in Mangelung derſelben Verſchreibung nicht gelangen möget / So ſeyd jhr / biß ſo lange mehr angezogene Verſchreibung neben der verſprochenen Ceſsion euch eingehendiget / den hinderſtandt der 1600. Gülden zu zahlen nicht ſchuldig / V. R. W.

10 Idem in eadem cauſa *Menſe Octobri* ICti VVittenbergenſes, *& Menſe Novembr. Anno 1617.* Scabini Coburgenſes pronunciarunt. Veluti etiam in Aula Aldenburgenſi ſupradictæ ſententiæ *21. April. Anno 1618.*

per oberleuterationem ſunt reformatæ & judicatum, Daß nunmehr aus den Acten ſo viel erſcheinet / daß Beklagte / ehe und zuvor ihnen die Hauptverſchreibung außgeantwortet wird / ferner den Clegern etwas wegen dieſer Bürgſchafft außzuzahlen / nicht ſchuldig / V.R.W.

Deciſio XI.

An fideiuſſor amiſſo inſtrumento obligationis ſub cautione indemnitatis conveniri, & ad ſoluendum cogi poſſit.

SVMMARIA.

1. *An creditor amiſſo inſtrumento obligationis fideiuſſorem ſub cautione indemnitatis convenire poſſit.*
2. *Scabinorum Ienenſium ſententia.*
3. *Rationes afferuntur.*
4. *Cautionem indemnitatis præſtans ad intereſſe, uſuras, & damna tenetur.*
5. *Si debitor principalis debitum negat an & tunc fideiuſſor præſtita cautione indemnitatis creditori ſolvere cogatur.*
6. *Reſponſum ICtorum Lipſienſium in judicio aulico Aldenburgenſi publicatum.*
7. *Rationes breviter afferuntur.*
8. *Cautionem non eſſe fruſtraria, ſed aliquid operari.*

IN præcedenti deciſione eſt oſtenſum, quod fideiuſſor amiſſa obligatione ideo conveniri non poſſit, quoniam regreſſum ſuum adverſus debitorem principalem habere, & actionem ſuam fundare nequeat; Quia tamen ſæpe fieri ſolet, ut debitor principalis debitum & obligationem negare nec poſſit, nec auſit, & ſi vel maxime hoc negare velit, teſtibus tamen vel aliis legitimis probationibus convinci poſſit. Ideoq; merito placuit, quod fideiuſſor ſub cautione indemnitatis, ſi vel debitor prin-

cipa-

[illegible] negat, & legitimis probationibus convinci non [illegible] ad ſolutionem cogi poſsit. Veluti ita in iudicio [illegible] Ducum Aldenburgenſium, in cauſa Burckers [illegible] Actoren conſtituirten Anwalden Actorum ex una, & G. S. [illegible] conſortium, ex alterâ parte, *21. April. Anno 1618.* ex reſponſo JCtorum Jenenſium eſt iudicatum.

Welten aber Clegere gnugſam caviren / für den Schaden zu haffen / welcher wegen der verlornen Verſchreibung den Beklagten entſtehen vnd zu wachſen möchte / wenn ſie jhren regreſs wider jhres Vaters vnd Vorfahren Principal Schuldener vnd Bürgen [illegible] vnd das jenige was ſie jhr Vater vnd Anherr in Bürgſchafft außgezehlet / wieder fordern / ſo weren Cleger damit zufrieden / vnd Beklagte nach erlangter annemlicher caution / gegen gnugſamer Quittung vnd Ceſsion die ubelſtiten 1600. fl. den Clegern zu entrichten verbunden V. R. W.

5 Propterea, quod fideiuſſor ideo ad ſolutionem cogi non poſsit, quoniam ob defectum obligationis regreſſum ſuum adverſus principalem habere non poſſit, & ita damnum ſentire præſumitur; Promiſſio autem indemnitatis omne damnum & periculum amovet *Petr. de Benintend. deciſ. Bononienſ. 81. incip. Caſſ.* [illegible] cum in caſu, ubi debitor principalis [illegible] & fideiuſſor ab eodem ſuum conſequi non poteſt, creditor

4 eum indemnem ſervare, & quod accepit, cum uſuris, & damnis reſtituere teneatur. *Bl. in l. quæro ff.* [illegible] *conſil. 150 incip. verba contractus n. 3. & ſeq. Bl. in l.* [illegible] *locatorem ff. locat. n. 4. Vincent. Caroc. de exc.* [illegible] *quæſt. 14. n. 4. Ruin. conſil. 187. incip. habita ſuper* [illegible] *Pariſ. conſil. 76. num. 21. verſ. & qui ita promiſit.* [illegible] *libr. 3*

Facit etiam, quod promiſſio indemnitatis ſignificet illum cui fit, damnum non paſſurum, *Bl. in l.* [illegible]

[illegible] in fraud credit. n.1. verſ. quia conſervatio. [illegible] detract. & amb. [illegible] convent. lib. 16 tit. 14 n. 5.

Fidejuſſor autem damnum pati dici non poteſt, antequam conſtet, an debitor principalis debitum negare velit, vel non, per ea quæ tradit *Bl. in d. l. 1. C. de revocand. [illegible] quæ in fraud credit. n. 1. verſ. ſed ſi debitor. & ſeq. Alex. conſil. [illegible] incip. viſo proceſſu n. 3. vol. 7.*

5 Si tamen fideiuſſor debitorem interpellavit, & requiſivit, an debitum fateatur, & fideiuſſori illud, quod creditori ſolvit, reſtituere velit, is autem hoc recuſavit, debitum negavit, & inſtrumento obligationis originaliter non exhibito ſe ad nihilum teneri dixit, & fideiuſſor ſuper hoc debitoris literas, vel alias ſummarias probationes produxit, tunc fideiuſſor, etiam ſub cautionem indemnitatis, ad ſoluendum cogi non poteſt.

6 Veluti ita in judicio aulico Ducum Saxoniæ lineæ Aldenburgenſis, in cauſa Chriſtoff Wolff von Burckersroda [illegible] Actorum ex una, & Georgii Smichs von Thuna vnd Conſorten reorum, ex altera parte, ex reſponſo JCtorum Lipſenſium *16. Auguſt. 1620.* fuit judicatum, [illegible] hinc inde beſchehenen ein- vnd vorbringen ſo viel [illegible] daß es zwar bey deme jüngſthin am 21. April. Anno 1618. [illegible] Vrtheil billich zu laſſen/ jedoch mit dieſer Erklerung daß [illegible] annectirte clauſula præſtandæ cautionis, geſtalten [illegible] nach nicht ſtadt hat/ ſondern zu verwerffen/ V. R. W.

7 Item, quod creditor dolo facere videatur, dum petit [illegible] reſtituturus eſt, *l. dolo facit. 8. ff. de except. doli [illegible] ff. eod. l. in contrahenda. 173 § ult. ff. de R. I. c. dolo fa-[illegible] in 6.*

Tam.

Tum, quod tunc ratio, cur fidejuſſor ſub cautione indemnitatis creditori ſolvere teneatur, ceſſat. Ceſſante autem cauſâ, debet ipſa ſatisdatio ceſſare. *c. cum ceſſante. ext. de appellat. Iaſon in l. 1. ff. qui ſatiſd. cog. n. 19. verſ. facit primo.*

6 Tum, quod cautio indemnitatis alicujus efficacie eſſe, & aliquid operari debet. *l. hac ſtipulatio. 14. §. Divus, 1. ff. ut legator. ſeu fideicomm. ſervand. cauſ. caveatur. l. 1. §. et ex 3. § & ſeq. l. 2. & l. 3. ff. ut in poſſiſ. legat. vel fideicom. ſervand. cauſ. eſſe liceat. Anton. Hering. de fideiuſſ. c. 5. incip. cum ante. n. 16. Iaſon in. d. l. 1. ff. qui ſatiſd. cogunt. n. 39. verſ. fruſtrarys autem. & ſeq.*

Deciſio XII.

Si ad defraudandum Dominum laudemiis poſitum fuerit in inſtrumento venditionis modicum precium, cum revera inanis fuerit, quid juris?

SVMMARIA.

1. *Prima opinio, quod emphyteuſis in commiſſum cadat.*
2. *Si emphyteuta inanis precium, quam invenit, dixit, ad hoc, ut damnum ad illud ſolvendum, vel iuri ſuo renunciandum induiat, privatur emphyteuſi.*
3. *Fraudator & mendax an & quando omni ſuo iure carere debeat. n. 7. 8*
4. *Alia opinio, quod emphyteuta omnino non puniatur.*
5. *Tertia opinio Lipſenſium, quæ medium tenet.*
6. *Privatio alicuius iuris non habet locum, niſi hoc verbis diſertis ſit cautum.*
9. *In pœnis non proceditur de ſimilibus ad ſimilia.*

1 QVod Emphyteuſis in commiſſum cadat, & emptor toto jure ſuo privetur, tradit *Guid. Pap. deciſ. 151. incip.*

[illegible] n. [illegible] verſ. [illegible] & ſeq. [illegible] re ſponſ. [illegible] 30 incip. quæ [illegible] penult. 1. [illegible] quod emptor mentiri non debeat. *l. ult. verſ. [illegible] C. de iure emphyt.*

2 Et quia videmus, ſi emphyteuta majus precium, quam revera invenit, dixit ad hoc, ut dominum vel ad illud precium ſolvendum, vel ad renunciandum inducat, denunciat, quod tunc perinde ſit, ac ſi emphyteuta non denunciaſſet, & ob id, jure ſuo cadit, & emphyteuſi in totum privatur. *Specul. lib. 4. part. 3. tit. de emphyteut. §. nunc aliqua. 1. quæſt. 92. n. 115. Chaſſan. ad conſuet. Burgund. rubr. 4. §. 16. verb. pour le pris qu' elle en trouve. n. 4. Bl. (ubi hoc notandum & cordi tenendum dicit) in l. ult. C. de iure emphyteut. n. 12. ibi, quæro emphyteuta. Iaſon ubi idem dicit [illegible] eod. n. 21. poſt princ. verſ. & præterea dicit & ſeq.*

3 Et in genere, quod fraudator & mendax omni jure ſuo carere debeat, tradit *Aym. Cravett. conſil. [illegible]4. incip. Domine Camillus. n. 6. verſ. imo enim iure ſuo. & ſeq. Bl. in auth. ad hoc. C. de lat. libert. tollend. in princ. ibi, nota quod ille. & ſeq. Chaſſan. ad conſuet. Burgund. rubr. 4. § 10. verb. pour le pris qu' elle en trouve. n. 5. Iaſon in l. quod [illegible] ff. de reb. credit. col. [illegible]. n. [illegible]0. Felin. in c. cæterum. extr. de iudic. n. 18.*

4 E contrario verò *Nicol. Boer. deciſ. 143. incip. & quod ad feudam. n. ult. verſ. adverte etiam uſq. ad fin.* concludit, quod emptor in nihilo puniatur.

5 Scabini tamen Lipſenſes medium tenuerunt, & ad conſultationem W. H. von S. *Merſe Octob. Anno 1[illegible]4.* reſponderunt, quod emptor omnino non ſit impunis, nec in totum jure ſuo cadat, ſed Dominus rem pro precio, in inſtrumento expreſſo retinere poſſit. [illegible] Dieweil [illegible] M. R. ein Gut umb 12000. fl. verkaufft / mit dem

Wie-

Verkauffer aber eins worden/ daß ſie euch zum abbruch de[illegible] gütern um 800. fl. angemeldet/ vnd ins Gericht [illegible] einſatzen [illegible] nach inhalt ewerer Fragen. Wo ſolle ſie [illegible] oder ihr deſſen mit grunde vberführen [illegible] Gut umb die 800. fl. [illegible] wollen. [illegible]

Tum, quod privatio totius juris & emphyteuſeos [illegible] in caſu *in l. ult. C. de iure emphyteut.* [illegible]

6 Privatio autem alicujus juris non habet locũ, niſi hoc expreſſe ſit cautum. *Iaſon in l. 1. C. de transact. n. 12. & in l. [illegible] § ſi fundum. 12. ff. ſolut. matrim. n. 4. verſ. [illegible] quam. [illegible] d. de feud. part. 1. quaſt. 3. n. 7. Alex. Conſil. [illegible] cip. [illegible] ctur prima conſideratione. n. 15. ibi quia pœna [illegible] lib. 1. Tiraq. in l. ſi unquam. C. de revoc. donat. verb. [illegible] tur. n. 240. Tiber. Decian. Conſil. 12. n. 15 & conſil. [illegible] n. [illegible] lib. 3 & Conſil. 16 n. 42. & Conſil. 50. n. 7. lib. 5. Curt. [illegible] Conſil. 127 n. 17. Felin. in c. ex parte. 2 extr. de reſcript. in princip. Menoch. lib. 2. arbitr. iudic. quaſt. cent. [illegible] caſ. [illegible] Pinor. lib. 1 quaſt. 15. n. 10. & part. 2. quaſt. [illegible] n. 17. [illegible] ſtor. conſil. 3. n. 33. vol. 1. Bl. in auth. ex teſtamento. C. de ſecund. nupt. n. 13.*

7 Tum, quia is, qui negat verum valorem & verum precium rei, quam tenetur vendere conſorti, vel Domino directo, per hoc mendacium non privatur jure ſuo. *Fulv. Pac. tract. de probat. c. 20. n. 92. verſ. ſed [illegible] cit. lib. 1. Addit. ad Barthol. Caſſan. conſuet. Burgund. rubr. [illegible] §. 15. verb. pour le pris qu'elle en trouve. n. 5. ſub fin. verſ. [illegible] teneo contrarium. & n. ſeq.*

8 Tum, quia licet vel maximè quis propter ejuſmodi negationem & fraudationem jure ſuo cadat, hinc tamen obtinet ſolum in caſibus de jure expreſſis. *Iaſon in l. quod [illegible] ff. de rebus Cred. n. 30. ſub fin. verſ. tamen debes ſcire.*

Boer. n. 1. & ſeq. & deciſ. 273. incip. & primo videtur. n. 5. verſ. ſed ſecundum. & ſeq.

2 Fallit tamen, ſi quis ex dolo vel culpa tutoris agat, *vt in l. 1. C. quando ex fact. tutor. vel curat. verb. conveniendos. verſ. hoc tamen fallit per textum. in l. Julianus. 13. § ſed cum in facto. ff. de action. empt. Nicol. Boer. deciſ. 80. incip. & videtur. n. 6. verſ. quare iſte tutor. & ſeq. per tot.*

3 Vbi dicit, ſi tutor rem immobilem pupilli ſine neceſſitate & decreto judicis vendidit, quod poſt finitum etiam tutelæ officium pro evictione rectè teneatur, propterea quod tutor in dolo vel ſaltem in culpa eſſe cenſeatur, quod rem immobilem pupilli ſine neceſſitate & urgente ære alieno & absq; decreto judicis alienaverit.

4 Vel, ſi tutor vel curator his, cum quibus durante adminiſtratione tutelæ contraxerunt, indemnitatem promiſerunt, *text. expr. in l. quadam. 2. ſub fin. C. ſi mater indemn. promiſſ.*

5 Veluti ita ICti Facultatis juridicæ Lipſenſis *Menſe Febr. Anno 1618.* reſponderunt. Zum andern/ vnd auff ewer einder Frage. Ob wol der von S. wol gewuſt/ daß die Gleubiger mit ewerm Vater vnd ſeinen Mitverwandten/ wegen der 2400. fl. zu Recht gelegen/ vnd gleichwol die 1160. fl. außgezahlet / vnd ewerm Vatern niemals litem denunciret, noch die Vnmündigen excutiret. Dennoch aber vnd dieweil ewer Vater einmahl zugeſaget/ den von Schleinitz wegen der 1160. fl. Schadloß zu halten. Schleinitz auch/ ob er gleich von der Gleubiger Rechtsfertigung Wiſſenſchafft gehabt/ vff ſolche Zuſage getrawet/ vnd darauff ſich verlaſſen/ So iſt auch einiger litis denunciation vnnd excuſſion nicht von nöthen geweſen / vnnd möget ihr euch dahero von angeſtelter action nicht entbrechen/ V. R. W.

6 Item fallit, ſi tutor vel curator quaſi fidejuſſor ſubſcripſit, & durante tutela fidejuſſionem in ſe ſuſcepit. *text. in l. ſi non ſubſcripſiſti 15. C. de adminiſtr. tutel. l. [illegible] 67. ff. de procurator. Bl. in d. l. ſi non ſubſcripſiſti [illegible] Herzog. de fidejuſſ. c. 2. § [illegible] n. 4 & ſeqq. Anton. Faber. in ſuo Codic. lib. 5. tit. de adminiſtr. tutor. [illegible]*

7 Vel proprio nomine contraxit. *Bl. in l. 1. C. quando ex facto tutor vel curator n. 1. verſ. unde interpretantur. [illegible] in loco, à nomine dignit. & offic. n. 2. verſ. ſi [illegible] obligaverit & ſeq. Nicol. Boer. d. deciſ. 273. n. 6. verſ. in quibus ipſe tenetur. & ſeq.*

8 Quemadmodum etiam ita Scabini Lipſienſes *Menſe Octobr. Anno 1613* pronunciarunt. Ob nun wol zu Recht verſehen daß ein Vormundt wenn er der Vormundſchafft einmal erlaſſen vnd quittiret von des Vnmündigen Gleubigern nicht kan belanget werden ſondern dieſelbe ſich an den Vnmündigen zu halten ſchüldig. Dieweil aber dennoch aus der vberſchickten Copey ſub O. zu vernehmen daß ihr euch nomine proprio verobligiret. So iſt euch G. von S. deßwegen in Anſpruch zunehmen wolbefugt / vnd ihr möget euch mit der Quittung wieder jhn nicht ſchützen / V. R. W.

Deciſio XIV.

Proprio nomine, quando tutor, curator vel alius adminiſtrator contrahere cenſeatur, ad hoc, ut finito officio tutelæ nihilominus conveniri poſſit?

SVMMA-

SVMMARIA.

1. [illegible] qui pro ſe & ſuis [illegible] promittit, & ſe obligat.
2. Officium [illegible] non tranſit ad heredes.
3. [illegible] promittit etiam proprio nomine ſe obligare dicitur.
4. Vel [illegible] re, quæ pariter ad tutorem & ad pupillum pertinet, contrahit.
5. Vel [illegible] ſua ſua bona obligat, & ſub ſuorum bonorum hypotheca promittit.
6. Tutor vel curator ſua propria bona oppignorando tanquam principalis ſe obligare dicitur.
7. Tutor etiam finito officio tutelæ conveniri poteſt, ſi tanquam principalis & animo novandi ſe obligat.
8. [illegible] norum Lipſienſium ſententia.

1 SI pro ſe & ſuis heredibus promittit & ſe obligat. *Bar. in l. post mortem. §. tutor. 1. poſt princ. ff. quomodo ex facto tutor. Bal. in l. ei qui ſervo. 7. C. quod cum eo qui in alter. poteſt. n. 5. verſ. breviter ſiquidem fidem. Hartm. Piſtor. obſer. 20. incip. quamvis regulariter. n. 1. ubi ita Scabinos Lipſenſes in caſu trium civitatum, puta* Manßfeldt/ Eißleben/ vnd Herſtedt *pro Comitibus. Manſfeldenſibus reſpondiſſe teſtatur & num. ſeq. Petrus Amber conſil. 23. incip. verba ſtipulationis. n. 3. verſ. [illegible] probat. Aym. Cravett. tract. de indemn. mulier. n. 39. verſ. ſicut dicitur quomodo adminiſtrator. & ſeq.*

2 Propterea quod officium tutoris vel alterius adminiſtratoris non tranſeat ad heredes. *l. cuius bonis. ff. de curat. furioſ.*

Et ideo promittendo pro heredibus excedit limites officij, & ob id meritò proprio nomine obligatur. *Bal. in d. l. ei qui ſervo. 7. n. 5. verſ. nam ubi heredes [illegible]. Hartm. Piſtor d. obſerv. 20. n. 3. Cravett. de indemn. mulier. d. n. 39. ſub fin. verſ. nam officium adminiſtratoris. & ſeq.*

Vel

3 Vel, ſi ſe ſoluturum promittit. *Nicol. Boer. deciſ. [illegible] incip. & primo videtur n. 6. ante med. verſ. & ſi [illegible] ſe [illegible] obligatione. & ſeq. Bl. in l. ſi tutor. 1. ff. ſi quis cautio. [illegible] cauſ. fact. n. 5. verſ. puta ſic dicendo. & ſeq.*

Quod procedit, dummodo ipſe tutor durante tutela pecuniam mutuavit, vel contraxit, & ſe ſoluturum promiſit. Secus, ſi antea fuit contractum vel ipſius pupilli pater mutuavit pecuniam, tunc tutor hac promiſſione ſe ſoluturū non obſtante finita tutelâ conveniri non poteſt. *text. expr. in l. poſt mortem. 5. §. tutor. 1. ff. quando ex fact. tutor. vel cur. minor. ager. vel conv. poſſ. ubi Br. n. 1. & ſeq.* propterea, quod prior obligatio patris, ſi tutor ex hac ſua promiſſione teneretur, novata, & in ipſum tutorem translata eſſe diceretur, quod non eſt, cum novatio non præſumatur, niſi expreſſe dicatur. *l. ult. C. de novation.*

4 Deinde, tutor pro proprio nomine contraxiſſe intelligitur, ſi in re, quæ poteſt ad ipſum, & ad pupillū pariter pertinet contraxit, niſi aliud actum ſit. *Br. in d. l. poſt mortem. 5. §. tutor. 1. ff. quando ex fact. tutor. vel curator minor. ager. vel conven. poſſ. in princ. verſ. ſi in re quæ poteſt. & n. 2 ſub fin. verſ. ſecundo caſu. & quando. & n. 3. Maſcard. de probat. vol. 3. concl. 1399 incip. quamvis regulariter n. 8.*

5 Vel, ſi tutor vel curator ſe & ſua bona obligat, & ſub bonorum ſuorum obligatione aliquid promittit. *l. & ſi is 9. verſ. pignora. C. de præd. & aliis rebus minor. l. poſt mortem. §. tutor. ff. quando ex facto tutor. ubi Br. n. 1. Caravett. de indemn. mulier. n. 19. ibi, quarto principaliter. & n. 39 verſ. non obligando. Simoncell. de decret. lib. 2. tit. 5. inſpect. 3. n. 21. Nic. Boer. deciſ. 80. incip. & videtur. n. 6. verſ. & idem tenetur.*

&

& ſeq. Iacob. Menoch. lib. 2. arbitr. iudic. quæſt. cent. 2. caſu 171. n. 77. ibi, declaratur ſextò. & n ſeq. Alex. conſil. 66. incip. viſo themate n. ult. verſ. ſed fortius lib. 4.

6 Idq; ideo, quod tutor vel curator ſua propria oppignorando, tanquam principalis & animo novandi promiſiſſe dicatur. *Petr. Paul. Pariſ. Conſil. 16. incip. circa præſentem. n. 112. 113. & ſeq. lib. 2.*

7 Tutor autem & Curator, licet vel maximè officium tutelæ finitum, & is quietatus fuerit, tamen nihilominus à creditoribus ex adminiſtratione conveniri poteſt, ſi tanquam principalis, & animo novandi promiſit. *Gl. notabil. in l. Iuliana. 1. C. quando ex fact. tut. vel curat. verb. conveniendos. verſ. item quando transtulit. & ſeq.*

8 Veluti ita in præfectura Grimnicenſi, *22. Iuny Anno* 1616. ex reſponſo Scabinorum Lipſenſium fuit ſententionatum. Sprechen wir Churf. S. Schöppen zu Leipzig darauff vor Recht aus den Acis vnd Rechtlichen einbringen allenthalben ſo viel zu befinden das Beklaate von H. die von Klegern in Vormundſchafft G. M. hinterlaſſene Lehens Erben empfangene 1100 fl. Capital/ dafür Beklagter für ſich/ſeine Erben/ vnnd Erbnehmen der Gewehr vnd Schadloßhaltung/ bey Verpfendung ſeiner Haab vnd Güter/ im Oſtermarckt des 1600. Jahrs ſich verſchrieben/ſeiner darwieder eingewandten Exceptionen vngeacht/ Klegern wiederumb außzuzahlen / vnnd zu erſtatten ſchuldig/ V. R. W.

Quæ ſententia etiam poſtea per leuterationem 23. Decemb. Anno 1616. confirmata fuit.

Deciſio XV.

Si in inſtrumento verbis manifeſtis eſt poſitum, quod tutor vel curator ratione officij (in verordneter Vormundſchafft/) contraxit, an ſuo nomine contraxiſſe cenſeatur, ſi ſe & ſua bona obligavit.

SVMMARIA.

1. *Tutor & Curator an ſuo nomine ſe obligare dicatur, ſi verbis diſertis mentio fiat officij tutelæ, & is ſe ſuaq; bona obligavit, ubi ICtorum Lipſenſium ſententia refertur.*
2. *Scabinorum Lipſenſium ſententia.*
3. *Subiecta pignorum & bonorum obligatio recipit interpretationem à principali.*
4. *In dubio tutor vel curator, non proprio, ſed officij nomine ſe obligare, & indemnitatem promittere cenſetur.*
5. *Verba & actus agentium ultra eorum intentionem non operantur.*
6. *Vbicunq; fit mentio officij, tunc quis non proprio, ſed officij nomine contrahere cenſetur.*

1 AFfirmativè *Menſe Febr. Anno* 1618. ad conſultationem Heinrici ab H. Erben/ ICti Lipſenſes reſponderunt. Ob nun wol baldt im Eingange des products mit A außdrücklich zu befinden/ daß ewer Vater vnd ſeine Mitverwandte in geordneter Vormundſchafft quittiret, vnd jre Intention geweſen/ Hans Rudolffen von S. vber die 1160. fl. als Vormünden zu Quittiren. Dennoch aber vnd dieweil ewer Vater vnd ſein Mit Vormundt/ Hanſen Rudolffen von S. bey ihrem Mündlein/vnd menniglichen zu vertretten vnd ſchadloß zu halten/vnter ſeiner Hand vnd Siegel/ bey Verpfendung ſeiner Haab vnd Güter/verſprochen vnd zugeſaget/So iſt das product mit A vor eine Schadloß Verſchreibung

zu achten, vnd hat ewer Vater in demſelben ſich proprio nomine obligiret, V.R.W.

Quoniam ſi tutor vel etiam magiſtratus nomine officij contrahens, proprio nomine contraxiſſe cenſetur, ſi mentionem heredum fecerit, etiamſi apertè conſtat, illum tanquam tutorem vel magiſtratum ſe voluiſſe obligare. *Hartm. Piſtor. (ubi ita Scabinos Lipſenſes pronunciaſſe teſtatur) obſerv. pract. 20. incip. quamvis regulariter. n. 4.*

2 Contrarium tamen *Menſe Martio Anno 1618.* Scabini Lipſenſes pronunciarunt. Ob nun wol im producto ſub lit. A. zu befinden, das ewer Vater vnd ſeine Mitverwandte, bey Verpfendung jhrer Haab vnd Güter H. R. von S. bey jhrem Mündlein vnd Menniglichen Schadloß zu halten verſprochen vnd zugeſagt: Dieweil aber dennoch im eingange gedachtes producks ſub A. außdrücklichen zu befinden / daß ſolches in geordneter Vormundſchafft geſchehen / vnd nach ordnung der Rechte / die obligatio bonorum, als acceſſoria, nach dem principale zu richten / So erſcheinet darauß ſo viel / daß ewer Vater ſich proprio nomine nicht verobligiret, V.R.W.

3 Tum, quod ſubjecta pignoris & bonorum obligatio debeat interpretationem accipere ex principali obligatione, *l. cum principalis. 178. ff. d. R. I. l. in rem 23. §. item quacunq. 5. ff. de R. V. Anton. Fab. in ſuo Codic. lib. 5. tit. de adminiſtr. tutor. 23. definit. 5. n. 14.*

Propterea quod Clauſulæ acceſſoriæ ſumant interpretationem ab eo, quod principaliter eſt geſtum, nec amplient diſpoſitionem. *l. ult. §. ult. ff. de condict. indeb. Dec. conſil. 304. n. 6. & ſeq. & conſil. 413. n. 8. & conſil. 470. n. 4. Felin. in c. licet extr. de offic. ordin. n. 7. verſ. tacita declaratio.*

Tùm, quod pro parte tutoris & curatoris militent illa verba, ratione tutelæ, in geordneter Vormundſchafft/ pro Creditore verò obligatio bonorum tutoris vel curatoris exiſtit, quæ rem dubiam & ancipitem faciunt.

4 In dubio autem tutor & curator non proprio nomine, ſed nomine officij indemnitatem promiſiſſe & ſe obligaſſe cenſetur *Bl. in l. ſi tutor. 15. ff. ſi quis cautien. in iudic. ſiſtend. fact. n. 4. ſub fin. verſ. aut gerit officium. & n. 5. verſ. quod in dubio. in l. 1. C. quando ex fact. tutor. vel curator. n. 1. verſ. & hoc in dubio. Aym. Cravett. de indemn. mulier. n. 14. ſub fin. verſ. quia illud conſiſtit in facto. & n. 15. Anton. Fab. in ſuo Cod. d. definit 5. n. 11. verſ. quod & in dubio. Iaſon in l. ſi ita ſtipulatus fuero. §. Chryſogonus. ff. de V. O. n. 45. verſ. tamen in dubio. & ſeq. Bl. in l. poſt mortem. 5. § tutor. 1. ff. quando ex fact. tutor. vel curat. minor. ager. vel convenir. poſ. n. 2. verſ. aut eſt dubium. & ſeq. Mantic. de tacit. & ambig. convention. lib. 6. tit. 17. n. 0.*

5 Tùm, quia verba & actus agentium ultra eorum intentionem non debent operari. *Bl. in d. l. 1. C. quando ex fact. tutor. n. 1. ibi, & actus. Matth. Coler. Conſil. 28. n. 7. ibi, Cum actus agentium. & n. ſeq. vol. 1. Ægid. Bellam. conſil. 33. n. 38. Tuſch. tom. 1. verb. actus. concl. 125. n. 1. & ſeq.* In tantum, ut verba etiam manifeſta potius ſint improprianda, quàm ut ultra agentium intentionem operentur. *Gemin. Conſil. 122. n. 2. verſ. nec obſtat. Alex. Conſil 22. n. 5. verſ. bene facit. lib. 1. Cravett. Conſil. 245. n. 6. in med.* Tutoris autem & Curatoris intentionem duntaxat fuiſſe nomine officij contrahere, & non nomine proprio ſe obligare, nullus ambigit, quoniam nemo alieno nomine ſe obligare præſumitur, *arg. l cum de indebito. 25.*

to 25 ff de probat. Iaſon in l. in emphyteuticarijs. 2. C. de iure emphyt. n. 17 Surd. Conſil 150 incip. verba contractus. n. 92. ſub fin. Bl. in l. ſi tutor. ff ſi quis caution. in iudic. ſiſtend. num. 5.

6 Tum, quia ubicunq; fit mentio officij in aliquo inſtrumento, tunc quis non proprio nomine, ſed ratione officij contraxiſſe & promiſiſſe cenſetur. *Bl. conſil. 1. incip. viſa petitione. n. 4. verſ ecce ergo & verſ. dummodo ſine mentione. vol. 5. Tuſch tom. 6. verb. procurator. concl. 824 n. 13 & n. 14. Br. in quaeſt 5. incip adumantia n. 5. verſ ſecundo ſic. & ſeq. Alciat. reg. 2. praeſumpt. 24. n. 5. verſ & non poſſet & ſeq. Angel. tract maleſic. verb. & ad querelam Tilij. n. 20. verſ quia eo ipſo quod dicit, pag. mihi 44 Iaſon. in l. ſi fundum per fideicommiſſum ff. de legat. 1. n. 30. verſ. facit quod aſſerens. & ſeq. Surd. Conſil. 19. incip. nulla videtur. n. 8. & n ſeq. & n. 11.* Tum per ea, quæ admodum pulchrè tradit *Bl. in l. ſi tutor. 15. ff ſi quis cantion iudic. ſiſtend cauſa fact. n. 4. ſub fin. verſ. aut gerit officium. & n. 5. per tot.*

Deciſio XVI.

Teſtis interrogatus, an ſit adulter, fur, vel aliter criminoſus, reſpondere non tenetur.

SVMMARIA.

1. *Teſtis interrogatus de ijs quæ eius turpitudinem detegunt, puta, quod ſit adulter, fur, fornicator, &c. reſpondere non tenetur.*
2. *Nemo tenetur detegere ſuam turpitudinem,*
3. *Scabinorum Lipſenſium ſententia,*

1 SI teſtis interrogatur de ijs, quæ ejus turpitudinem detegunt, puta, an ſit adulter, fur, fornicator, latro, excommunicatus, vel aliter infamis, & criminoſus, & tunc licet varia ſunt DD, opiniones, an reſpondere

dere teneatur, uti videre eſt apud Abbat. Pa. in c. cum cauſam 37. extr. de teſtib. & atteſtat. ubi ſex opiniones recenſet. Cōmunis tamen eſt concluſio, quod non teſte Gl. ubi limitat in d. c. cum cauſam. 37. extr. de teſtib. verb. de cauſis. verſ. nunquam teſtis usq; ad fin. Specul. lib. 1. part. 4. tit. de teſte. §. opponitur 1. n. 24. ſub fin. & n. ſeq. & §. iam de interrogatoriis. 6. n. 22. ibi, ſed nunquid quæritur. & ſeq. & lib. 2. part. 2. tit. de poſitionibus. §. ſeptimo videndum. 7. (ubi contraria ſolvit.) n. 40. ibi, decimo conſiderandum eſt. & n. ſeq. Hartm. Hartm. lib. 2. obſer. tit. 15. obſer. 12. incip. teſtis interrogatus. n. 1. & ſeq. Iaſon in l. ſi duo 13. §. idem Iulianus ff. de iureiur. n. 36. ibi, nam teſtis non tenetur. & n. ſeq. Felin in c. cum cauſam. 37. ubi ampliat & limitat. & hanc communem vocat) extr. de teſtib. & atteſtat. n. 10. Bl. in l. cum & iudices. 2. §. obſervat. ff. de iureiur. propt. calum dando. n. 24. & in l. ad teſtium. 22. §. conditionem. ff. de teſtam. n. ult. in fin. verſ. quod item ſi teſtis. Ioann. Andr. in addit. ad Specul. d. lib. 1. part. 4. tit. de teſte. §. 6. n. 22. in fin. lit. B. Alberic. de Malet, tract. de teſtib. c. 8. n. 25. ubi notandum eſt. Chil. König in ſuo proceſs. c. 73. n. 4. Sigism. Scacc. de iudic. lib. 2. c. 8. n. 886. & in ſeq.

2 Propterea, quod nemo teneatur dicere ſuam turpitudinem, arg. l. qui iuraſſe. §. ſi pater. ff. de iureiur. Sigism. Scacc. lib 2. de iudic. c. 7. n. 230. ibi, ratio huius. & ſeq. Hartm. Hartm. d. obſer. 12. n. 1. verſ. item non debet. & ſeq. Iac. Ayrer in ſuo proceſs. hiſtor. part. 1 c. 8. obſer. 6. n. 2. Et teſtes tantum debent teſtari de his, quæ aguntur in judicio. Scacc. d. c. 8. n. 886. verſ. tum quia teſtes. & ſeq.

3 Atq; ita etiam Scabini Lipſenſes 22. Maÿ Anno 1613. ad conſultationem G. M. reſponderunt. Seyd jhr zum Zeugen angegeben vnd vnter andern befraget worden/ob jhr ein Ehebrecher/Hurer/Gotteslesterer/oder mit andern Vbelthaten beflecket/So ſeyd jhr auff ſolche interrogatoria zu antworten nicht ſchuldig/V. R. W.

Deciſio XVII.

Ceſſio hereditatis uni ex coheredibus facta, an etiam proſit alÿs.

SVMMARIA.

1. *Species facti proponitur.*
2. *Si quis uni ex coheredibus ante aditam à ſe hereditatem renunciat alteri, tunc eiuſmodi renunciatio prodeſt omnibus heredibus.*
3. *Natura iuris accreſcendi eſt, ut portio portioni & non perſonæ accreſcat.*
4. *Contraria & à Scabinis Lipſenſibus de hoc caſu approbata opinio.*
5. *Renunciatio hereditatis uni ex heredibus facta, quando illi ſoli prodeſt vel etiam alÿs accreſcit, n. 6 7. 8. ubi pulchræ declarationes.*

1 ANte paucos annos talis caſus occurrebat, Quidam ex heredibus metu æris alieni nolebat ſe immiſcere hereditati, ſed ſuam portionem uni ex còheredibus pro certa ſumma pecuniæ cedebat, unde dubitabatur, an hæc ceſſio etiam alijs coheredibus proſit?

2 Pro affirmativa facit illud vulgare, ſi unus ex pluribus fratribus ante hereditatem â ſe aditam renunciat alteri ex fratribus portionem ſuam hereditatis, quod talis renunciatio prodeſt, non ſolum illi, cui facta eſt renunciatio, ſed etiam cæteris fratribus coheredibus. *Dyn. conſil. 6. incip. ex teſtamento Domini Alberti. in 1. dubio. n. 1. & ſeq. Nicol. Boer. deciſ. 184. incip. & primo. n. 3. verſ. ubi voluit. & ſeq. Paul. de Caſtr. conſil. 135. incip dubium facit. n. 2. ſub fin. & n 3. & conſil. 252. incip. viſo puncto. n. 1. verſ. operatæ ergo fuit. & ſeq. lib. 1. Bl. in l. 1. C. quando non pet. part. in 4. quæſt. n. 26. Ioann. Andr. in addit. Spec. lib. 4. part. 3. tit. de teſtament.*

teſtament § 1 n. 27. ſub fin. lit. H. ſub fin. verſ. ad tertium reſpondetur Dec in l. ſi actionem 24 C. de pact. in 3 notab. Cretus in l. re conjuncti. 83 ff. de legat. 3. col 55 quæſt. 10 Cravett. conſil. 200. incip. avus habens. n. 7. verſ. & iſto caſu. tom. 1.

3 Propterea, quod de natura juris accreſcendi eſt, ut portio portioni, & non perſonæ accreſcat. *Br in l. re conjuncti. 89. ff. de legat. 3 n. 26. ſub fin. verſ. quia accreſcit Iaſon eod n. 137. Ioan. Goedd ad l. rectè dicimus ff de V. S n 23. in med. Ioan. Suev. de iur. accreſ. lib. 1. c. 4 in princ Donell. lib. 7. comm. c. 12. poſt princ. Angel. conſil. 153. n. 2. Signor. conſil. 183. n 3. Dec. in rubr. C. quando non pet. part. n. 8. Alex. Conſil 24. n. 8. lib. 5. Et ego in tractatu meo pract. de iure accreſcendi, c. 9. forte latius dicam.*

4 Contrarium tamen Scabini Lipſenſes *Menſe Maio Anno* 1606. ad conſultationem, Balthaſar von Schkölen vff Lepitz reſponderunt: Dieweil jetztgedachte Ceſsion, davon die vberſandte Ceſsion meldet / klar vermag / das Andreas von Beltzig ſeines Mündleins Annen Catharinen Antheil Väterlicher Erbſchafft / deſſelben Brüdern / Dietrichen von Boſſen cediret vnnd vbergeben / Dagegen er jhr / wenn ſie ſich verheyraten würde / ein tauſent Gülden zum Ehegelde / vnd fünff hundert Gülden für Schmuck vnd HochzeitGeldt zu geben gewilliget / So wird er bey ſolcher Ceſsion allerne billich gelaſſen / vnd ſeine andere Schweſter hat an dem cedirten Theile keine Forderung / V. R. W.

5 Propterea, quod ſupradicta jura de nuda repudiatione hereditatis duntaxat loquuntur, ubi quis uni duntaxat ex heredibus ſuam portionem gratis renunciat; Secus eſt in ejuſmodi ceſſione & repudiatione compenſatoria, ubi quis in compenſationem ſui juris renunciati & remiſsi aliquid accipit, ut in terminis tradit *Nicol. Boer. d. deciſ.* 184. *incip. & primo. n. 4. verſ. vel quando*

[illegible] verſic.& ſeq. Cum enim hæc vicem venditionis obtineat. *l. per diverſas.23. C. mand. l.1. & tot. tit. ff. & C. de action. & hereditat. vendit.*

Mirum non eſt, ſi ei ſoli, cui facta eſt, prodeſſe deb[illegible], *text. elegans in l. quæcunq. 11. ff. de O. & A. §. 1. & tot. tit. inſtit. per quas perſonas cuique acquir. l. ſtipulatio 38. §. alter 17. ff. de V. O.*

6 Deinde, quia prædicta theorica, quod renunciatio hereditatis uni ex heredibus facta poſsit etiam aliis, fallit, ſi ex conjecturis apparet, quod contemplatione illius ſolius fuerit facta. *Bl. in l. pactum. 3. C. de collat. n. 13. verſ. quod eſt verum niſi appareat. Paul. de Caſtr. conſil. 252. incip. viſo puncto. n. 2. in med. verſ. hoc idem tenet ipſe. & ſeq. lib. 1. Nicol. Boer. d. deciſ. 184. n. 4. verſ. aut quando ſolum.*

In caſu autem præſenti aliud apparere quis dubitavit, cum renunciatio & ceſsio hæc non gratuito, ſed
7 pro certa ſumma pecuniæ fuerit facta. Id, quod etiam vel maxime inde apparet, quia ſi quis uni ex heredibus ſuam portionem non renunciat, ſed donat, & ita verbo donationis utitur, tunc præſumptio eſt, quod hoc illi ſoli, & non etiam aliis proſit. *Paul. de Caſtr. conſil. [illegible] incip. dubium facit. n. 3. verſ. ſed ſi dicamus quod ſit donatio. & ſeq. lib. [illegible] & in l. ſi actionem. 24. C. de pact. num. 2. verſ. quia videtur. Iaſon in l. ſicut maior. C. de repudiat. hered. num. 2. verſ. ſed dicat & ſeq. Bl. in d. l. part. 3. num. 13. ſub fin. verſ. donatio præſumptionis.*

8 Quemadmodum etiam videmus, ſi quis uni ex heredibus pactum de non petendo facit, quod hoc aliis heredibus etiam non proſit. *Bl. in l. ſi actionem. 24. C. de pact. in princ. verſ. pactum factum uni. & num. 1. verſ. nam ſi ſunt*

G duo

dua. & ſeq. Paul. de Caſtr. in d. conſil. 212. incip. viſo puncto, n. 2. in med. verſ. praeterea dicit ipſe. lib. 1. Nicol. Boer. d. deciſ. 184. num. 4. verſ. concludens. & ſeq.

Si hoc obtinet in ſimplici donatione, & pacto de non petendo, utiq; multo magis obtinebit in ceſſione & renunciatione compenſatoria, qua quis data pecunia acquiſivit, quoniam eiuſmodi compenſatoria & onerosa acquiſitio alicui firmius jus confert, quam gratuita & more lucrativa. *Arg. §. ſi res. 6. inſt. de legat. l. ſi ſervum. 108. §. ſtichum. 4. ff. de legat. 1. l. nota. 21. §. 1. ff. de legat. 3. l. omnes. 17. l. ex promiſſione. 19. ff. O. & A.*

Deciſio XVIII.

Renunciatio alicui & eius heredibus facta, aliis coheredibus non prodeſt.

SVMMARIA.

1. *Notabilis limitatio ad praecedentem limitationem in hac deciſione, confirmatur.*
2. *Lipſienſium ſententia adfertur.*

1 QVamvis alias juris certi ſit, quod repudiatio & renunciatio hereditatis uni ex heredibus facta, etiam aliis prodeſſe ſoleat, *ut in praeced. deciſ. n. 2. dictum eſt*, hoc tamen notabiliter fallit, ſi alicui & ejus heredibus renunciatio facta eſt, ut eleganter tradit *Paul. de Caſtr. in d. conſil. 212. incip. viſo puncto. n. 2. in med. verſ. quia ſi eorum etiam. lib. 1. Nic. Boer. d. deciſ. 184. n. 4. verſ. ipſi patri pro ſe. & ſeq.*

2 Scabini Lipſienſes *Anno 1614.* pronunciarunt: Hat euch/ ewren Erben vnd Erbnemen ewer Bruder Heinrich ſeinen Antheil an den väterlichen Gütern auffgelaſſen vnd verzichen/ vnd euch einen ſchein

vnter ſeiner Hand vnd Sigill zugeſtellet / So habt ihr euch ſeines Antheils alleine anzumaſſen / vnd ewere Miterben haben ſich deſſen nicht zu erfrewen. V.R.W.

Deciſio XIX.

Si quis emphyteuſin pro ſe, ſuis liberis, & nepotibus accepit, an eo mortuo liberi vel nepotes tenentur laudemium ſolvere?

SVMMARIA.

1. *Negativè deciditur n. 4. ubi ratio redditur.*
2. *ICtorum VVittenbergenſium ſententia.*
3. *Maritus, ſi de bonis uxoris ſolvit laudemium, tunc eo mortuo uxor laudemium iterum ſolvere non debet.*
5. *Laudemium ſolvitur pro inſcriptione & receptione novi emphyteutæ.*
6. *Si emphyteuſis alienatur in eum, qui eſt comprehenſus in inveſtiturà, tunc is laudemium etiam ſolvere non debet.*
7. *Si vaſallus pro ſe & ſuis heredibus inveſtituram accepit, tunc eo mortuo, eius heredes renovationem inveſtituræ etiam petere non debent.*
8. *Si emphyteuſis eſt conceſſa Petro & Martino, & cuilibet eorum in ſolidum, tunc mortuo Petro, dominus videtur tacite renovare Martino propter verbum in ſolidum.*

1 NEgativè concludit *Salyc. in l. ult. C. de iure emphyt. num. 1. verſ. & ideo ſi quis recepit pro ſe filiis, & nepotibus. Jaſon eod. num. 41. verſ. & per hoc infert multum ſignanter. Alex. eod. in l. lectur. num. 17. verſ. ideo ſi quis recepit pro ſe, & ſeq. Christoph. Zobel part. 3. differ. 21. n. 7. ibi, unde ſi quis accepit & ſeq. Marcell. Caler. deciſ. 33. incip. de iure civili laudemium. n. 20. & num. 2. part. 1.*

2 Veluti etiam ita ICti judicii Curialis Wittenbergenſis *Menſe April. Anno 1584.* [illegible] Dienern zu [illegible] reſponderunt: Als ihr vns berichtet wie daß ewer Hausfrawen Vater natürlicher weiſe mit Tode abgangen / welcher [illegible] gedachte ſeine einige Tochter / beneben ſeinen Gütern / hinder ſich verlaſſen. Weil aber die Chriſtoph [illegible] das [illegible] thaw / darunter gemeldtes ewers Schwehers S. Gut [illegible] wegen jhres Leibgedinges innen hat / vnd jetzo von euch vnd ewerer Hausfrawen von ſolchem Gut Lehnwahren fordern thut / auch albereit den Gerichten daſelbſt befohlen / wegen ewer Verweigerung euch zu pfenden / ſo habt jhr gebeten / des Rechten euch darvber zu berichten.

Demnach ſprechen wir verordnete DD. des Churfl. Sechſ. Hoffgerichts zu Wittenbergk darauff vor Recht / daß ewer Hausfraw / als die von ſolchem Vater jhr Gut ererbet / alldieweil in der [illegible] jhres Vaters Belehnung ſie mit begriffen / einige Lehenwahre vermöge beſchriebener Rechte davon zu geben / nicht ſchüldig. V. R. W.

3 Quod extenditur etiam ad maritum, nam ſi maritus ſolviſſet laudemium de bonis uxoris, tunc eo mortuo mulier non tenetur iterum ſolvere laudemium. *Zobel. part. 2. d. differ. 21. n. 9. ibi quod etiam procedit. & ſeq.*

4 Ratio eſt, quia hæc non eſt nova acquiſitio, ſed dominii tantum continuatio. *l. deſcriptionis un. C. de impon. lucrat. deſcript. lib. 10. Chriſtoph. Zobel. lib. 3. d. differ. 21. n. 8. Bl. conſil. [illegible] incip. ad evidentiam ſciendum eſt n. 3. verſ. ex his apparet. & ſeq. lib. 3. Alex. conſil. 5. incip. ſi vera. n. 3. verſ. nam ſecundum [illegible] 5.*

5 Deinde, quia laudemium debetur pro inſcriptione & receptione novi emphyteutæ. *text. in l. ult. ſub fin. verſ. & ne avaritia C. de iure emphyteut. Coler. deciſ. 33. n. 1. verſ. pro inſcriptione. & ſeq. part. 1. Iaſon in l. ult. C. de iure emphyteut. n. 3.*

n.17 verſ.ſecundo modo. Capell. Tholoſan. quæſt. 279 [illegible]

Qui autem jam antea fuit in inveſtiturâ, amplius recipi & inſcribi non debet. *arg. § ſic itaq. 14. § nam res in ſin. de acquiſ. rer. dom. l. 1. C. de theſaur.*

6 Præterea, quia videmus, ſi res emphyteutica alienatur in eum, qui eſt comprehenſus in inveſtitura, & ad quem poſt mortem emphyteutæ, res erat perventura, quod is laudemium ſolvere etiam non debeat. *Ant. Cravett. conſil. 215. incip. pater dedit. n. 8. ibi, ſecundo principaliter. tom. 1.*

7 Vlterius, quia ſi Vaſallus pro ſe & ſuis ſucceſſoribus inveſtituram petiit, tunc eo mortuo eius heredes inveſtituram, vel eius renovationem, petere non habeat neceſſe. *Bl. in l. un. §. excepto. C. de caduc. tollend. n. 4. verſ. niſi antecesſor iuraſſet fidelitatem. Iaſon conſil. 139. incip. circa primam. n. 9. ſub ſin. verſ. nam magnificus quondam & n. ſeq. vol. 2.*

A feudis autem ad emphyteuſin valere argumentum, tradit *Iaſon in l. 1. C. de iure emphyteut. n. 56. & ſeqq. Everhard. in loco à feudo ad emphyteuſin. 29. n. 2. & ſeqq.*

8 Deniq; quia communis eſt DD. concluſio, ſi emphyteuſis eſt conceſſa Petro & Martino, & cuilibet eorum in ſolidum, quod mortuo Petro dominus videtur tacite renovare Martino, propter illud verbum (in ſolidum) ita ut alia renovatio & ſolutio laudemii non requiratur. *Bl. in l. un. C. quando non petent. part. col. 10. n. 16. ibi, ſed hic dubitatur. & ſeq. quem ſequitur Iaſon in l. ult. C. de iure emphyteut. n. 36. ibi, ultra prædicta. & ſeq. Alex. conſil. 30. incip. [illegible] n. 9. ibi, ſed ita eſt. lib. 1.*

Decisio XX.

Mortuo emphyteutâ, an eius heredes ad petendam renovationem inveſtituræ unum ex ſe eligere, vel curatorem (vulgo Lehentreger) conſtituere poſſint.

SVMMARIA.

1. *Terminus hic* ein Lehentreger/ *an ſit de fide cognitus.*
2. *Plures heredes an renovationem inveſtituræ per curatorem,* Einen Lehentreger *poſſint.n.3.*
4. *Sententia Lipſenſium recenſetur.*
5. *Dominus novum emphytentam per Curatorem recipere vel inveſtire non poteſt.*
6. *Si duo ſunt heredes, & volunt emphyteutica bona dividere, ita ut unus allodium, alius emphyteuſin habeat, tunc hoc absq; conſenſu domini facere non poſſunt.*
7. *Ex renovatione inveſtituræ dominus magnam commoditatem ſentit.*

1 QUamvis *Modeſtin. Piſtor. quæſt. 133. incip. Heinricus à* Bilauw.*n.1.ibi, ego quidem.& ſeq.part.4.* ingenuè fateatur, ſe non meminiſſe, quod aliquid in jure de hoc termino (Lehentreger) legerit.

2 Hic tamen terminus noſtratibus admodum frequens & proinde ubiq; receptum eſt, quod plures heredes per curatorem renovationem inveſtituræ petere poſſint, ut in ſpecie tradit *Zaſius de feud (ubi ita Germaniæ conſuetudine ſervari teſtatur) part.7.n.10.verſ poſſunt tamen unum.& n 11.quem ſequitur Hartm.Hartm.li.2.obſ tit.de feud.54. obſ.19.incip.mortuo vaſallo.n 2 & ſeq VVurmbſ lib 1.obſer.tit. de feud.11.obſer.35.num.1.verſ.licet conſuetudo Borch.tract.de feud.c.7.p 1 n.34.ibi,poſſunt quoq; Roſenth.de feud c 6 concl.19. [illegible] ſæpe dict.c.n.4. Vult.de Feud.lib.1.c.7 n 93 Schneid. tract.[illegible] part.5.n.12.& ſeq. VVeſenb.tract.ibid.c.8.n 9.verſ.ſe-*

que

[illegible] b. tra. 7. eod. part. 1. n. 4. verſ. hoc caſu ſimiliter. & ſeq. quibus adduntur Iulius Clarus lib. 4. ſent. §. feudum. quæſt. [illegible] Bl. in c. un. §. 1. tit. quo tempore miles. n. 6. Tuſch. tom. 3. verb. feudum concl. 124. incip. feudatarius tenetur. n. 30. verſ. & poteſt.

3 Quod tamen verum eſt, ſi dominus conſentiat, & euiuſmodi Curatorem admittere velit, eo enim invito heredes per curatorem emphyteuſin recognoſcere, & renovationem inveſtituræ petere non poſſunt.

4 Quemadmodum ita Lipſenſes *Menſe Decembr. Anno 1607.* ad conſultationem H. N. reſponderunt: Daß ein jeglicher ſeinen Antheil in Lehen zu nemen, vnd der Lehenherr P. von R. einen Lehentrager zuzulaſſen, nicht ſchuldig. V. R. W.

Idq; ideo, quoniam illi heredes, qui ipſi emphyteuſin in propria perſona non recognoſcunt, ſed curatorem conſtituunt, dominum quodammodo contemnere

5 videntur: Deinde, quia videmus, quod dominus novum emphyteutam invitum per procuratorem ſuſcipere, & inveſtire non poſſit, ſed hoc vel per ſe ipſum, vel per literas facere tenetur. *elegant. Iaſon in l. cum dubitabatur. ult. C. de iure emphyt. n. 38. ibi, tertio decimo nota. & ſeq.*

Si dominus per Curatorem vel procuratorem emphyteutam ſuſcipere nequit; Ergo multo minus emphyteuta invito domino per curatorem emphyteuſin recipere & recognoſcere poteſt. Cùm emphyteuta dominum multo magis reſpicere & honorare debet, quàm dominus Emphyteutam. *Matth. de Afflict. dec. [illegible] verſ. tamen ſtrictius. & n. ſeq. & n. 99.*

6 Vlterius, quia ſi duo ſunt heredes, & volunt bona emphyteutica dividere, ut unus habeat omnia em-

phy-

phyteuticam unius Eccleſiæ, alter alterius, vel unus allodium, alius livellum, tunc hæc diviſio ſine expreſſo vel tacito conſenſu domini fieri non poteſt, *Bl. conſil. [illegible] incip. diviſio autem principio n. 2. verſ. Gulielmus tenet contrarium. & ſeq. vol. 4.*

2 Denique, quia dominus ex renovatione inveſtituræ magnam ſentit commoditatem, cum exinde habeat laudemium. *Iaſon in l. cum dubitatur. ult. C. de iure emphyt. n. 35. lit. primo propter. Alvar Valaſc tract. emphyt. quæſt. 1. n. 15. Amad. à Ponte quæſt. 12. n. 3. & ſeq.*

Quæ commoditas ſanè ei aufferretur, vel ſaltem diminueretur, ſi curatorem pro renovandâ inveſtiturâ admittere teneretur, ut *infra deciſ. 23. & ſeq.* dicetur.

Deciſio XXI.

Heredes an inviti ad petendam renovationem inveſtituræ Curatorem conſtituere, vel unum ex ſe eligere debeant?

SVMMARIA.

1. *Emphyteuſis dicitur beneficium & gratia.*
2. *Domini intereſt, certum habere emphyteutam.*
3. *[illegible] per plures perſonas & loca diſperſa redditur difficilior, & inutilior.*
4. *[illegible]norum [illegible] ſententia refertur de hoc caſu.*
5. *Dominus invitus novum emphyteutam recipere debet.*

1 Videtur dicendum quod, SIC, quoniam Emphyteuſis dicitur beneficium & gratia. *Alex. conſil. 7. in princ. argumentis & ponderatis in princ. verſ. & primo quia. n. 1. verſ. tamen etiam. & n. ſeq. lib. 7. Tuſch. tom. 3. verb. emphyteuſis, concl. [illegible] n. [illegible] & ſeqq.*

More-

Digitized by Google

Heredes ergo [illegible] poſſunt cogi ad conſtituen-dum [illegible] pro receptione emphyteuſeos, quo-niam licet invito beneficium non detur. *l. invito.* [illegible] tamen invitus, ſi illud habere velit, in gratiam concedentis aliquid facere tenetur, per ea quæ tradit *Coler. conſil. 57 per tot.*

4 Deinde, quia domini intereſt, certum habere em-phyteutam. *Matth. Coler. deciſ. 33. n. 42. in fin. part. 1.*

5 Quod ſanè melius & expeditius fieri non poteſt, quàm ſi heredes unum ex ſeſe eligant, vel, curatorem conſtituant, quoniam res per plures perſonas & loca diſperſa, redditur difficilior & inutilior. *l. 2. §. noviſſime. 11. ff. de O. I. Curt. Iun. de feud. part. 4. n. 132. poſt princ. verſ.* [illegible] *eſt Iaſon conſil. 236. num 25. verſ. eo quia* [illegible] *Paul. de Caſtr. conſil. 179. incip. in cauſa quam.* [illegible] *verſ.* [illegible] *eſt lib. 1.*

6 Contrarium tamen Scabini Lipſenſes *Menſe Ianuar. Anno 1616 ad conſultationem Baſilii* Kindes vnd *Conſorten* zu [illegible] *reſponderunt*: Hat Blaſius Kind [illegible] drey Acker Holtz vnd Wieſen / ſo [illegible] zu Lehen rühren / auff euch vnd [illegible] an ſeine beyde Söhne / gebracht vnd verfället / [illegible] eures Vaters Abſterben bey gemeldtem von [illegible] die Lehen gebeten / vnd das gebreuchliche Lehngeldt entrichtet / [illegible] die Lehen gereichet vnd mitgetheilet / [illegible] begeben vnd zugetragen / daß ewer Bruder [illegible] Todes verblichen / vnd drey Söhne nach ſich verlaſſen / [illegible] des halben Theils an berührten drey Ackern Holtz vnd Wieſen / ſo von ihrem Vater auff ſie kommen / die Lehen [illegible] Jahrs [illegible] Tragen. So iſt der Lehen [illegible] gebührenden Lehenwahre / ihnen in geſampt die Lehen [illegible]

Digitized by Google

ſei ſchuldig / Vnd ſie mögen einen Lehenträger vber ſich zu ſetzen nicht gedrungen werden / V.R.W.

Propterea quod in contractibus, & aliis negotiis civilibus, in quibus ipſe in propria perſona intervenire poteſt, nemo procuratorem vel curatorem conſtituere teneatur. *Iaſon. in l. ſi quis iniquum. § ſi procurator. ff. quod quisq. iuris in alium. n. 14. in med.*

Et Dominus invitus novam emphyteutam recipere teneatur. *Specul. lib. 4. part. 3. tit. de emphyteuſi. n. 64. in fin. verſ. & ſic dominus invitus. & n. ſeq.*

Deciſio XXII.

Quid intereſt, an quilibet hæredum per ſe, an verò per Curatorem (Lehenträger) emphyteuſin recognoſcant.

SVMMARIA.

1. *Si plures emphyteuſin per curatorem receperint, & unus ſolus ſuam partem canonis non ſolvit, tunc tota emphyteuſis in commiſſum cadit.*
2. *Mortuo Curatore omnes & ſinguli emphyteuſin recipere, renovationem inveſtituræ petere, & laudemium ſolvere debent.*
3. *Scabinorum Lipſenſium ſententia.*
4. *Officium Curatoris morte finitur.*

MVltum ſane intereſt. Si enim quilibet hæredum ſuam portionem per ſe recognoſcit, & poſtea unus ſolus partem ſuam canonis ſolvit, alter non, tunc tota emphyteuſis in commiſſum cadit, quod ſecus, ſi unum ex ſeſe ad renovandam inveſtituram, & recognoſcendam emphyteuſin eligant, vel curatorem con-

conſtituant, ut in meis concluſionibus practicabilibus *part. 2. concluſ. 46. num. 41. & ſeq. junct. num. 30. & ſeq.* latius dixi.

2 Deinde utilitas etiam in eo reſidet, quod, ſi plures ſint, qui emphyteuſin pro certis diviſis portionibus poſſident, mortuo uno eius heredes duntaxat portionem defuncti recognoſcere & pro ea laudemium ſolvere debent. Secus eſt, ſi curator moritur, tunc enim omnes totam emphyteuſin, & quilibet ſuam portionem recognoſcere, & laudemium ſolvere debet, veluti ita Scabini Lipſenſes ad conſultationem G. H. vnd Conſorten/ *Menſe Octobr. Anno 1615.* reſponderunt:

3 Habt jhr vnd ewere Miterben Georgen Newmann zu K. zum Lehentreger verordnet/ vnd von N. von B. Anno 1608. etwer anererbte Güter in Lehen nemen laſſen / Vnd es hat ſich begeben/ daß abgewichenes 1613. Jares/ gedachter Newmann mit Tode abgangen/ ſo ſeyd jhr die Lehen von newem zu ſuchen/ vnd die gebreuchliche Lehenwahr zu entrichten ſchuldig V. R. W. Idem JCti Wittenbergenſes & Lipſienſes reſponderunt, veluti ex totum reſponſis *infr. deciſ. 68. n. 5. & n. 13.* patet.

4 Quoniam officium Curatoris ejus morte finitur. *Ægid. Bellam. conſil. 12. n. 19. verſ. ad primam quæſtionem. & n. 20. verſ. quoad primam. & ſeq.*

Et ejuſmodi curator inſtar mandatarii eſt; Cum igitur morte mādatarii mandatū finiatur, ita ut principales vel alium mandatarium conſtituere, vel per ſe rem peragere teneantur. *Tuſch. Tom. 5. verb. mandatum. concl. 65. n. 2.*

Mirum non eſt, ſi Domini principales emphyteuſin recognoſcere, & laudemium ſolvere teneantur,

Deciſio XXIII.

Si quis per Curatorem emphyteuſin recepit, & poſtea moritur, an eius heredes emphyteuſin recognoſcere, & laudemium ſolvere teneantur.

SVMMARIA.

1. *Ratio dubitandi affertur.*
2. *Oppoſitum idem operatur in oppoſito, quod propoſitum in propoſito.*
3. *Scabinorum Lipſenſium ſententia recenſetur.*
4. *Mandatum morte domini extinguitur.*
5. *Si quis emphyteuſin alteri cuidam vendit, tunc emptor emphyteuſin renovare, & laudemium ſolvere debet etiam curatore [illegible] qui adhuc vivet.*
6. *[illegible] humanas ſolvit & extinguit.*

1 VIdetur dicendum, quod NON, propterea, quod in præced. deciſ. dictum eſt, ſi Curator (Lehentrager) moriatur, quod tunc emphyteutæ recognitionem facere, & laudemium ſolvere debent. Ergo è contrario, ſi curator non moritur, ſed tantum emphyteuta, eius heredes tale quid facere non tenentur, quoniam oppoſitum

2 idem operatur in oppoſito, quod propoſitum in propoſito. *Bl. in l. & ſi contra tabulas. 35. ff. de vulg. & pupill. [illegible] & [illegible] operatur. & in l. 1. C. quando licet ab emption. diſced. [illegible] Paul. de Caſtr. in l. ſi quis ff. de negot. geſt. [illegible] ff. de leg. 1. n. 3. ibi, & quod operatur. & n. 4. [illegible] tabulas. 34. ff. de vulg. & pupill. n. [illegible] ibi [illegible] de præſumpt. lib. 4. præſ. 60. n. 56. Surd. conſil. [illegible]*

[illegible] n. 37. conſil. [illegible] incip. de anno n. 35. & conſil. [illegible] incip. [illegible] conſil. [illegible] incip. [illegible] n. 11. Pariſ. conſil. [illegible] incip. [illegible] teſtamentum n. 21 vol. 3. Curt. iun. conſil. [illegible] ſeu prævalente conſultationis. n. 5. verſ. ut idem operetur. Baldu. 2 [illegible] conſil. 90 incip. tota machina. n. 23. vol. 4. Tiber. Decian. [illegible] 1. de [illegible] cauſarum. n. 81. verſ. cum idem operetur & ſeq.

Præſertim cum Curator hic ſemel emphyteuſin renovavit, quæ renovatio tam diu durat, donec curator vixerit, & per eius mortem emphyteuſis vacua non fuerit, ideo vivente adhuc curatore, & durante recognitione nova renovatio non neceſſaria videtur, cum tunc demum emphyteuſis renovari debeat, ſi recognitio fuerit finita. *l. ult. ubi Iaſon & DD. communiter de iure emphyteut.*

5 Contrarium tamen Scabini Lipſenſes ad requiſitionem Heinrichs von Uchteritz auff Medowitz/ *Menſe Auguſto anno [illegible]* pronunciarunt: Hat L. von M. [illegible] Gut/ ſo vnter ewern Gerichten liget/ vnd von euch [illegible] Lehentreger zu Lehen nemen [illegible] verſtorben. Ob nun wol der Lehentreger [illegible] die Lehen ſeiner Perſon halben nicht erloſchen/ Dieweil aber [illegible] das Gut jhme nicht zuſtendig/ er auch daſſelbe nicht für ſich/ ſondern wegen gedachtes L. von M. in Lehen genommen: So ſind auch L. von M. hinderlaſſene Erben/ jhres Vatern Guts [illegible] zu Lehen zu nemen/ vnd das gewöhnliche Lehengeldt [illegible] ſchuldig V.R.W.

6 Propterea quod eiuſmodi Curator nihil eſt aliud, quam mandatarius, *ut in præced. deciſ. dixi.* Mandatum autem morte domini principalis finitur. *l. mandatum. C. mand. Oldrad. conſil. 130. incip. omnis præſ[illegible] & [illegible]*

[illegible] & ſeq. Feder. de [illegible] conſil. [illegible] incip. [illegible] pa- [illegible] num. 1. & ſeq. [illegible] lib. 1. [illegible] num. 10.

5 Deinde, quia videmus, ſi quis inveſtituram emphyteuſeos per curatorem accepit, & poſtea eandem emphyteuſin alteri cuidam vendidit, quod tunc non obſtante, quod Curator (Lehentreger) adhuc vivat, emptor nihilominus, vel per ſe vel per alium, Durch einen andern Lehentreger inveſtituram petere teneatur, ut eleganter tradit, & ita *Scabinos Lipſenſes ad requiſitionem Ioannis* [illegible] *in* Feudis, *Menſe Maio Anno 1564.* reſpondiſſe teſtatur. *Modeſt. Piſtor. quæſt. 133. incip. Heinric. à* Bünaw. *n. 1. & ſeqq. per tot. part. 4.*

Idq; ideò, quoniam Curator hic non ſuo, ſed utilis domini nomine inveſtituram accipiat, quæ inveſtitura diutius non durare cenſetur, quam durat dominium utile apud eum, cuius contemplatione eſt inveſtitus. *Modeſt. Piſtor. d. quæſt. 133. num. 2. ibi, ſed tamen cum u. & ſeq. part. 4.*

Hoc igitur, ſi verùm eſt, in alienatione inter vivos, multo magis obtinebit in morte, cum quis emphyteuſin alienatam poſſit redimere, & utile dominium recuperare, quod poſt mortem fieri non poteſt, cum

6 mors omnes potentias humanas ſolvat & extinguat. *Bl. conſil. 67. incip. punctus quæſtionis. numer. 2. verſ. quia mors ſolvit. libr. 5. Socin. Iun. conſil. 112. num. 9. & num. ſeq. libr. 1.*

Deci-

Deciſio XXIV.

De rebus expeditoriis (vom Heergewette) *quæ ad illas pertinent, & num etiam pullus equi.*

SVMMARIA.

1. *In Saxonia res expeditoriæ, Heergewette, ſunt in uſu.*
2. *Pullus equi,* ein Hengſtfüllen *an etiam ad res expeditorias pertineat.*
3. *Pullus propriè ſub appellatione equi non continetur.*
4. *Scabinorum Lipſenſium ſententia affertur.*

1 IN Saxonia & finitimis regionibus peculiares quædam ſpecies ſunt, in quibus proximus agnatus (Der nechſte Schwerdtmagen) ſuccedit, quam Heergevvettam vel res expeditorias vocamus, uti in meis concluſionibus practicab. *part.3.concl.24.n.5.* dixi. Inter reliquas etiam res ad eam pertinet equus optimus cum ephippio. *d.concl.24.n.6.*

2 Si igitur talis non adeſt, ſed tantum pullus equi, ein Hengſtfüllen quærebatur, an ille ad Heergevvettam pertineat, & proximo agnato debeatur?

Dubium movebat, quod pullus etiam ſit & dicatur equus, unde vendita equa etiam pullus, qui ſequitur, venditus cenſetur. *Bl. in l. ſi ut certo. 5. §. uſq; adeo. ff. commod. n. ... primum eſt utrum. Iaſon in l. ſi extraneus. ff. de condit. cauſ. dat. n.24.*

Et pullus tam aptus eſt militiæ, ac alius equus, imò experientia teſte pulli ſæpe ad militiam magis, quàm alii equi, uſurpantur, cum natura ſint validiores & rei militari accommodatiores.

3 Verum enimvero, cum pullus propriè appellatione equi non contineatur, & ob id, ſi con-

caro-

cavetur, quod qui equum ad bellum duxerit, ſinguliſ diebus habeat decem, is qui pullum duxit, decem non habeat. *Nicol. Boer. deciſ. [illegible] num. [illegible] verſ. quia [illegible] & ſeq.*

Et ad Heergevvettam etiam equus non ſimpliciter, ſed cum hac qualitate, quod antea ephippio & freno fuerit inſtructus, & ductus, pertineat. *Andr. Gelde [illegible] de gerad. tit. de [illegible]ecieb. quas uxor geradam capiens. n. 4. Coler. deciſ. 20. n. [illegible]. part. 1.*

Quæ qualitas eo ipſo tempore, ubi quis moritur, & Heergevvettam reliquit, adeſſe debet, alias nihil debetur. *[illegible]win. conſil. [illegible] in fin. verſ. nec obſtat fundamentum & ſeq. & conſil. 90. in fin. Raphael Cuman. conſil. 146. incip. Simon [illegible], num. 2 [illegible], quia qualitas. & ſeq. Paul. de Caſtr. conſil. 4[illegible]. incip. [illegible]ur in caſtro. poſt med. verſ. ſecundo dubitatur. lib. [illegible].*

Ideoque Scabini Lipſenſes *18. Decembr. Anno 1553.* merito contrarium reſponderunt:

Iſt [illegible] verſchienener Zeit Hans Kretzſchmar zu Dolſchitz verſtorben / und hat unter andern Gütern ein Hengſtfüllen von anderthalb Jahren [illegible] verlaſſen / So gehöret ſolch Füllen zu dem [illegible] und nicht zu dem Heergeräthe / Und deſſen verſtorbenen Brüder [illegible] und [illegible] die Kretzſchmar / haben ſich deſſen nicht anzumaſſen V. R. W.

Deciſio XXV.

Præceptum Iudicis debitori de non exſolvendo factum an eum à mora, uſuris & intereſſe excuſet?

SUMMARIA.

1 *[illegible]*
2 *[illegible] recenſetur.*

3. *Debitor juſſui & præcepto Judicis parere neceſſe habet.*
4. *Præceptum & juſſus judicis excuſat ab omni pœna.*
5. *Excuſat a perjurio.*
6. *Excuſat a mora.*
7. *Et ab Intereſſe.*

1 Affirmativam amplectitur *Alber. de Roſate in l. ſi quis id. C. ff. de jurisdict. n. 6. verſ. & faciunt prædicta. poſt princ. in verb. & quod etiam durante ipſo termino. & ſeq. Felin. in c. conſtitutus. 19. extr. de reſcript. n. 12. verſ. nec durante illo termino. & ſeq.*

2 Veluti etiam ita Lipſenſes ad conſultationem Martin Gunßſchers/*Menſe Septembr. Anno* 1617. reſponderunt. Ob nun wol jhr euch in der Verſchreibung/ ſechs vom hundert Zinſe zu geben/verpflichtet / auch deßwegen ewer Hauß mit des Ampts Conſens zum Vnterpfandt verſchrieben. Dieweil aber dennoch euch von dem Schöſſer zu S. ewerm Creditori, die 300. fl. außzuzahlen bey Straffe verboten worden/ So ſeyd jhr von zeit ſolches angelegten Verbots / keine Zinſe zu geben verbunden/ V. R. W.

3 Idq; ideo, quod debitor juſſui & præcepto magiſtratus parere neceſſè habuit. *Matth. de Afflict. deciſ. 110. incip. Rex Alfonſus n. 20. & ibid. in addit. Cæſar. Urſill. n. 30. & ſeq. Paul. de Caſtr. in l. furti. §. qui juſſu. ff. de his qui notant. infam. n. 1. Iaſon. conſil. 26. n. 1. & ſeq. lib. 3.*

Ejus autem nulla culpa & mora eſſe poteſt, cui parere neceſſe fuit. *l. is damnum. 169. ff. de R. I.*

4 Et præceptum vel juſſus Iudicis vel magiſtratus excuſet ab omni pœna. *Felin. in d. c. conſtitutus. 19. extr. de reſcript. n. 12. ibi, quod ſi iudex, & ſeq. Guid. Papa deciſ. 340. incip. non debet. n. 3. verſ. ſed an præceptum. Curt. in l. un. C. de prohibit. ſequeſt. pecun. quæſt. 16. Corneus conſil. 8. incip. circa primum. in 2. dubio. lib. 2.*

5 A perjurio. *Iaſon in l. ſi quis maior. 14. C. de tranſact. n. 18. verſ. quod autem ſi non implevit. & ſeq. Felin. in c. [illegible] 19. extr. de reſcript. n. 11. ibi. per [illegible] & ſeq.*

6 A Mora. *Bl. in c. ult. extr. de ſequeſtr. poſſ. [illegible] Iaſon in d. l. ſi quis maior. 41. C. de transact. n. 2[illegible]. verſ. [illegible] cit textus notabilis. & ſeq. Alex. conſil. 11[illegible]. incip. titulus quæſtionis. n. 12. verſ. & ſimiliter juſta cauſa. & ſeq. lib. 2. Tuſch. tom. 6. verb. præceptum. concluſ. 480 n. 16. & ſeq. & per tot.*

7 Et ab intereſſe. *Gl. in L. in hoc. 4. in gl. magn ff. de condict. tritic. Alex. d. conſil 119. n. 12. verſ. & iuſta cauſa excuſat & ſeq. lib. 2. Tuſch. d. concl. 480. n. 17.*

Deciſio XXVI.

Opificia, an & quatenus poſſunt confundi, ubi pulcher caſus de Ephippiarijs (Satlern) & Frenarijs (Riemern) tractatur.

SVMMARIA.

1. *Opificia non ſunt confundenda, & qui ea confundit, juſtitiam diſtributivam, & unam generis humani partem evertit. n. 2.*
3. *Collegia opificum approbata poſſunt de rebus ad ipſorum opificium pertinentibus ſtatuta condere.*
4. *Debent eſſe rationabilia & Iuri divino & humano non contraria.*
5. *Statutum opificum, & quod unius capit & de reliquis, alter non [illegible] ciat non valet.*
6. *Quædam opificia ita ſunt ſibi invicem cognata, ut vix dignoſci poſſint.*
7. *[illegible] propo nitur [illegible] Ephippiar[illegible] & Frenar[illegible].*
8. *[illegible] Sa[illegible]*
9. *[illegible] Lipſienſium Sententia reſcript[illegible] in ſupremo [illegible] confirmatur. n 44 & 49.*

in [illegible]

by Google

16. *Quibus [illegible] iuris colligitur, an poſſeſſorium vel petitorium ſit intentatum, n. 11. 12. 13 14. 15.*
17. *[illegible] & fundamenta Ephippiariorum receſentur.*
18. *Quod dicitur de cauſato & generato, debet etiam dici de cauſante & generante.*
19. *Conceſſiones & confirmationes Principum.* Innungsbrieffe *[illegible] in aliorum cenſentur privative & prohibitive conceſſæ.*
20. *Qui ex privilegio certam cerdonariam vel aliam artem mechanicam exercendi ius habet, alios prohibere poteſt.*
21. *Dictionum taxativarum ea eſt natura, ut ſint privativæ, excluſivæ & prohibitivæ omnium aliorum, qui in aliqua diſpoſitione non continentur.*
22. *Unus teſtis in poſſeſſorio plenè probat.*
23. *Teſtis articulum, ſuper quo examinatur, ſimpliciter affirmans, omnia contenta in eo affirmare cenſetur.*
24. *Ab effectibus rerum oriuntur nomina rerum.*
25. *Poſſeſſio & dominium colligitur ex denominatione alicuius rei.*
26. *Per pignorationem & capturam pignorum probatur poſſeſſio & proprietas.*
27. *Contrariæ rationes refutantur, & n. 28.*
29. *Res inter alios acta tertiis praiudicare non debet.*
30. *Ex unico actu ſingulari univerſalis poſſeſſio non colligitur.*
31. *Si Princeps duobus vel pluribus collegiis & univerſitatibus aliquod privilegium diverſis temporibus ſuper unâ eademq; re conceſſit, tunc illud collegium præfertur, quod prius conceſſit.*
32. *Privilegium poſterius quando tollit prius.*
33. *Teſtis de facto proprio deponens quatenus probat.*
34. *Teſtis generaliter deponentis depoſitio contra eum eſt interpretanda. Item unicus teſtis contra producentem plene probat, ibid.*
35. *Si uterq; poſſeſſionem probavit, ille debet obtinere, qui plures teſtes pro ſe habet.*
36. *In poſſeſſione is obtinere debet, qui antiquiorem poſſeſſionem probavit, & n. 37.*
38. *Actus clandeſtini in poſſeſſorio nihil iuvant.*
39. *Actus illi poſſeſſorii, qui cauſam litis dederunt, nihil proſunt.*
40. *Trium Academiarum reſponſa afferuntur. 41. 42. 43.*
41. *Requiſita ſubſtantialia interdicti uti poſſidetur, recenſentur.*

1 Opificum non eſt confundenda, ſed officiorum & perſonarum diſtinctionem in vita communi ordinandam, & conſervandam, ſuadet juſtitia diſtributiva. *Veſenb. in comm. ff. de I. & I. n. 11. ante med. verſ. ſin juſtitia diſtributiva. & n. 12. ibi, juſtitia igitur diſtributiva, &c.*

2 Quoniam abſurdum eſt, promiſcuis actibus turbari officia, & aliis creditum & conceſſum alios ſubtrahere. *textus elegans in l. conſulta. 23. verſ. abſurdum eſt. C. de teſtam. & quemadm. teſtam. ordin.* Et confuſio illa, quæ officiorum & collegiorum licitorum, quibus reſpublicæ carere non poſſunt, ſubſtantialem differentiam tollit, verè juſtitiam diſtributivam & unam generis humani partem evertit. *Ioan. Dauth. tract. de teſtam. n. 300. ſub fin. verſ. confuſio autem illa. pag. mihi 249. Veſenb. in comm. ff. de I. & I. d. n. 12. ſub fin.*

3 Vnde etiam fit, quod collegia opificum approbata, poſſint de rebus ad ipſorum collegium pertinentibus ſtatuta condere. *Franciſ. Marc. deciſ. 165. incip. an collegii magiſtri. n. 1. & ſeq. part. 1. Daniel Moller. lib. 2. Semeſtr. c. 15. incip. collegia. n. 1. Bl. in l. ult. C. de juriſdict. n. 1. verſ. & hoc infert. Iaſon in l. omnes populi 10. ff. de I. & I. n. 37.*

4 Dummodò juri divino & naturali non ſint contraria, nec inter eos aliquod præjudicium generent. *Iaſon in d. l. omnes populi. 10. ff. de I. & I. n. 37. verſ. dummodo non contradicant. & ſeq.*

5 Quapropter ſi tale quid in eorum ſtatutis habetur, ut quod unus cœpit, alteri perficere non liceat, Was einer angefangen oder zugeſchnitten / der ander nicht auſzumachen dürffe / non valet, ſed unicuiq;, quod ab altero inchoatum,

coatum,

rogatur, & derelictum eſt, ſine timore aliquo diſpendij perficere licet. *l. un. §. 1. verſ. ut nequis. C. de monopol. ubi Bl. in 4. ibi, nota quod mechanici. Daniel Moller. (ubi ita à Scabinis Lipſenſibus reſponſum fuiſſe teſtatur) lib. 2. Semeſtr. d. c. 15. n. 1. verſ. illud tamen ſtatutum. & n. ſeq. Menoch. lib. 2. arbitr. judic. quæſt. centur. 6. caſ. 569. n. 4. & n. 10.*

6 Sed quoniam quædam opificia ita ſint ſibi cognata & ſimilia, ut eorum operas & labores difficilime diſcernere poſſis, ſed ſemper alterum alterius operas conficiendi ſibi jus eſſe contendat; Ideoq; pro ſubſtantiali differentia inter ejuſmodi opificia & collegia mechanica conſervandâ accuratiore judicio opus eſt *Joan. Dauth. de teſtam. d. n. 300. verſ. & cum ſemel. & ſeq. pag. 247.*

7 Quemadmodum ante paucos annos in his terris inter Ephippiarios (Sattler) & Frenarios (Riemern) controverſia incidebat, ubi Frenarij certas quaſdam ſpecies, als Weißgar Leder zu machen / vnd zu verarbeiten / Kutſchen in Riemen zu hangen / vnnd zu beſchlagen / Büchſenhalfftern mit langen vnd kurtzen Riemen / Hinderzeuge / Wiſchſäcke / Köcher / Pulver Flaſchen / Wadſäcke / Drußkiſten / Vorbeuge / Gurt zu machen / Sporen zu faſſen / etc. ſibi ſolis conficiendi jus eſſe aſſerebant, Ephippiarij ècontra hoc negabant, & ſibi idem licere dicebant; weren ſolche gemeine Arbeit / die ſie ſo wol als die Riemer zu machen vnd zu verfertigen befugt.

8 Et inter eos couſq; in Summariſſimo poſſeſſorio coram commiſſariis diſceptabatur, donec per reſcriptum Electoris Saxoniæ, *20. Auguſti & 18 Octobr. Anno 1605.* fuit interlocutum, Daß die Sattler bey ſolcher Arbeit zu laſſen, es were aber den Riemern beydes in petitorio vnnd poſſeſſorio ein anders außzuführen vnbenommen.

Ideoq; Frenarij actionem ſuam in poſſeſſorio ordinario inſtituebant, & *ex l. 1. ff. uti poſſid. & l. meminerint. 6. C. unde vi ſeſe* acturos declarabant, & probationibus atq; reprobationibus hinc inde factis, publicatis,
9 diſputatis, & ventilatis, tandem ex reſponſo Scabinorum Lipſenſium, *10. Octobris Anno 1616.* fuit pronunciatum. Das aus dem geführten Zeugnus vnd den andern Acten allenthalben ſo viel zu befinden / das Kleger das jenige/ was jhme zuerweiſen aufferlegt/ vnd er ſich angemaſſet/ wie zu Recht nicht erwieſen vnnd dargethan hat/ Derowegen werden Beklagtens Principalen von der angeſtelten Klage vnd Zuſpruch billich abſolviret vnd entbunden/ V. R. W.

A quo tamen pronunciato ad ſupremum Iudicium Electorale, quod Appellationum vocamus, fuit appellatum, & pendente appellatione meum Iudicium ſuper hac controverſia à Frenariis petitum, quòd eis ſane denegare nec volui nec debui, & articulis probatoriis, teſtiumq; depoſitionibus, & actitatis benè examinatis, diſcuſſis, & perpenſis, ante omnia diſpiciendum eſſe duxi; an petitorium, an verò poſſeſſorium fuerit intentatum, & ita an prædicta ſententia genera-
10 lis in petitorio, an vero in poſſeſſorio ſit lata; Quod poſſeſſorium ſit intentatum, & ſecundum illud prædictam ſententiam intelligendam, ſequentes me monebant rationes; Tum 1. quod actor expreſsâ declaratione & proteſtatione ſibi proſpexit, & dixit, quod ſuper poſſeſſorio duntaxat velit experiri, & ad hoc certos textus poſſeſſorios, nempe *l. 1. ff. uti poſſides: l. meminerint. 6. C. unde vi.* allegavit;

Si

11 Si autem de intentione libellantis conſtet, eum voluiſſe intentare poſſeſſorium, tunc illud merito obſervandum, & poſſeſſorium tantum intentatum fuiſſe, judicandum eſt, etiamſi verba libelli aliud importare velint. *Socin. conſil. 262. incip. in cauſa magnifici. col. 1. verſ. confirmatur ſecundo. & col 2. in princ. verſ. ex quibus. lib. 2.*

Propterea quod meritò attendendum eſt, ſi ex actoris declaratione appareat, quo proſequi voluerit. *Alex. conſil. 117. incip. viſo proceſſu. n. 2. in med. verſ. vel expreſſa declaratione. vol. 2.*

12 Tùm 2. quia actores in concluſione libelli petierunt, ſe in poſſeſſione ſua manuteneri. An autem petitorium vel poſſeſſorium ſit inſtitutum, inprimis attendi debet concluſio libelli. *Lanfranc. de Orian in rubr. extr. de cauſâ poſſeſſ. & propriet. in princ. n. 8. verſ. & iſtam regulam. Hartm. Piſtor. quæſt. 45. n. 22 & ſeq. lib. 1. Tuſch. tom. 6. verb. poſſeſſorium. concl 450. n. 27. Alex. conſil. 117. incip. viſo proceſſu. n. 1. & ſeq. & 192. incip. in cauſâ. n. 8. ibi. non obſtat ulterius. & n. ſeq. vol. 2. Iaſon in l. naturaliter. 12. §. nihil commune. 1. ff. de acquir. poſſ. n. 191. Menoch. de recuper. poſſeſſ. in præl ud. n. 10. verſ. in praxi.*

13 Tum 3. Quia actores in concluſione petierunt, ne amplius in poſſeſſione ſua vel quaſi moleſtentur, ex quo verbo ſolum poſſeſſorium attentatum eſſe judicatur. *Gl. in c. auditæ verb. moleſtet. extr. de reſtitut. ſpoliat. Zaſi. conſil. 11. n. 27. lib. 2. Menoch. de recuper. poſſeſſ. in præl ud. n. 18*

Tum

14 Tum 4. quia licet vel maximè in libello etiam quædam verba poſita ſint, quæ proprietatem & petitorium duntaxat concernere videntur, ea tamen pro coloranda poſſeſſione tantum adjecta eſſe cenſentur. Cum enim in poſſeſſorio magis obtineat ille, qui unà cum poſſeſſione probat titulum, & multo magis qui dominium probat, quapropter de dominio actor in libello & articulis rectè ponere potuit; nec tamen inde â ſolo & nudo poſſeſſorio abſtinuiſſe præſumitur, ſed potius ideo, ut eò tutius in poſſeſſorio obtinere poſſit. *Pract. Papienſ. in form. libelli. in turbatâ poſſeſſ. gl. ad ceſſandum. n. 2. Schneid. in §. recuperandæ. inſt. de interdict. rubr. de interdict. uti poſſid. n. 87.*

15 Tum 5. quia licet vel maximè petitorium & poſſeſſorium ſimul eſſent intentata, & ſuper utroq; in prima inſtantia diſceptatum, tamen in appellationis inſtantia actori variare, petitorium omittere, & omiſſo & ſuſpenſo petitorio ſolum poſſeſſorium proſequi licet. *Abb. in c. Paſtoralis. extr. de cauſa poſſeſſ. & propriet. col. 11. n. n. 33. ibi, ad quartum an in cauſa appellationis. & ſeq. Hartm. Piſtor. quæſt. 45. incip. quando actum. n. 18. ibi, accedit hiſce. & n. ſeq. lib. 1. Ludov. Roman. conſil. 181. incip. quæſtio eſt nunquid. n. 1. verſ. primo qui autem caſum eſſe dico. & ſeq. Iaſon. in l. naturaliter. 12. §. nihil commune.) ff. de acquir. poſſeſſ. n. 120. & n. ſeq.*

16 His ita præmiſsis videndum eſt, utra pars in caſu præſenti melius ſit fundata & obtinere debeat.

17 Pro intentione Ephippiariorum militabant; Primo, quod in 1. & 11. articulo omnium teſtium depoſitionibus deduxerant, ſibi cum Frenariis in omnibus

locis

locis Romani Imperij parca & uniformia jura eſſe ejuſmodi operas conficiendi. Hetten in allen Stedten des Reichs neben den Riemern einerley Handwercksgewonheit vnd machten das Riemwerck ſo vollkömlich/ als die Riemer. Secundo in 2. reprobatorio etiam deduxerunt, quod opificium Ephippiariorum cum Schwartz vnd Weiß Riemwerck/ ſemper pro uno & eodem fuerit habitum, Were das Sattler Handwerck neben den Schwartz vnd Weiß Riemwerck je vnd alle wege vor Alters/ weit vber Menſchengedencken vor ein Handtwerck gehalten worden.

Tertio ex 6. 10. 13. & 16. teſtium depoſitionibus ad 4. reprobatorium apparebat, Frenarios ab Ephip-
18 piarijs originem duxiſſe; Conſequens igitur eſt, quod Ephippiarijs idem & par jus cum Frenarijs competat, quoniam quod juris dicitur de cauſato & generato, debet etiam dici de cauſante & generante. *Paul. de Caſtr. conſil. 421. incip. quod renunciatio. n. 2. verſ. & puto ſine dubio quod hoc caſu. & verſ. ſeq. lib. 2.*

Quarto fundabant ſe in præjudicio Vinarienſi; ubi inter Ephippiarios & Frenarios ſimilis controverſia incidit, & pro Ephippiarijs fuerit judicatum.

Quinto ex omnium teſtium unanimi confeſſione in 7. & 8. reprobat: conſtabat, ſibi ſolis equum militarem inſtruere & ad aciem parare licere; Weren allein den Reiſigen Gaul ins Feldt außzurüſten befugt/ vnd bißhero alſo gehalten worden.

Sexto multas literas teſtimoniales adducebant, quibus probabatur, ita in Imperatoris, & multorum Electorum, & Principum aulis, item in Helvetia, &

multis Imperialibus & alijs civitatibus ſervari, ut Ephippiarijs eaſdem operas cum Frenarijs conficere permiſſum ſit.

Septimo confirmationem peculiarem Proelectoris Saxoniæ Friderici VVilhelmi ſuper operis controverſis producebant; Weren von der Chur S. adminiſtratore, mit einer ſonderbahren Innung ſub dato *6. Auguſti Anno 1593.* verſehen / vnd jhnen das Riemwerck / vnnd ander Arbeit / die die Riemer zu ſich alleine ziehen wollen / confirmiret.

Octavo in 16. reprobat. articulabant, & omnium teſtium depoſitionibus probabant, Were das WeißGarLeder zuzurichten / vnd zuverarbeiten ein pertinentz, vnd weſentlich ſtück des Sattlers Handwercks / vnd kondte kein Sattel ohne das WeißGarLeder gemacht werden.

Nono 9. & 10. teſtis in 77. reprobat. Item 6. teſtis in 6. interrog. ad 2. reprob. & 12. teſtis in 5. interrog. ad 2. repro. dicebant ante 20. 30. 40. & plures annos ab Ephippiariis tales operas Dreſdæ fuiſſe confectas.

Decimo nonnullos etiam actus poſſeſſorios allegabant. Da vor 18. Jahren / in die 500. lange Büchſen Halffteren gemacht; Item / 24. teſtis fatebatur, hette ſelber vor 11. Jahren 2. KutſchenGeſchirr von einem Sattler zu Dreßden erkaufft / Deßgleichen hetten vber 6. 11. 14. vnd 18. Jahren die Sattler Kutſchen vberzogen, beſchlagen / vnd in Riemen gehangen. His tamen & ſimilibus non obſtantibus, in partes Frenariorum inclinabam, propterea quod omnes omnino teſtes ad 1. articul.

1. articul. deponebant, opificium Frenariorum ſemper peculiare & ſeparatum collegium fuiſſe, quod cum opificio Ephippiariorum nihil commune habuit, nec quicquam de eo participavit.

Deinde ſpeciale privilegium, & conceſſionem Electoralem einen Innungs Brieff / ſub dato *5. July Anno 1553.* producebant, in quo collegio Frenariorum peculiare jus operas ejusmodi, de quibus controvertebatur, conficiendi concedebatur & confirmabatur.

19 Ejuſmodi autem conceſſiones & confirmationes Principum, reſpectu aliorum privativè conceſſas & alijs inhibitum eſſe tradit. *Paul. de Caſtr. in l. cum Prætor. 12. ff. de judic. n. 4. in princ. verſ. ut id quod conceditur. & ſeq.*

20 Ita ut illi, qui ex privilegio certam cerdonariam vel aliam artem mechanicam exercendi jus habent, alios prohibere poſſint. *Bl. conſil. 463. incip. quatuor ſunt. n. 5. poſt med. verſ ſed ſi tu haberes. vol. 4. Iaſon in l. quo minus. ff. de fluminib. num. 85. verſ. niſi haberes ex privilegio. & ſeq.*

Propterea quod alias ejuſmodi privilegia, ſi reſpectu aliorum opificum non privativè conceſſa intelligerentur, nec illis, quibus conceſſa ſunt, quicquam conferrent, quod tamen abſurdum eſt, cum privilegia ita debeamus interpretari, ut ſemper aliquid operentur,

Pariſ. conſil. 70 n. 4. & ſeq. vol. 1. Iaſon in l. ... reaut n. 3. & in l. ſi quis poſthumum. 9. ſi ſilium. ... poſthum. n. 41.

Tertio ex 3. 4. 5. 6. 7. 11. & 13. teſtis depoſitione ad 4. probatorium apparebat, quod Frenarij libellatas ſpecies operarum ſemper fecerint, & in 6. 9. & 11. articulo probaverant, quod eaſdem ante 10. 15. 20. 30. 40. & & plures annos, imo ultra hominum memoriam confecerint; Quod nec ipſi Ephippiarij negare audebant, niſi quod prætendebant prædictas ſpecies, privative reſpectu Ephippiariorum Frenarios ſolos, ſolùm, tantùm, & duntaxat non feciſſe, quo minus etiam Ephippiarij eaſdem confecerint, Weren ſolche die Riemer einig vnd alleine nicht befugt/ alſo das ſich derſelben die Sattler nicht auch gebrauchen vnd verfertigen köndten.

Sed ad tollendam hanc inſtantiam, extabant depoſitiones 4. teſtis ad 4. & 11. articul. 5. teſtis ad 4. articul. 6. teſtis ad 5. & 8. articulum; Item 8. teſtis ad 5. articulum. 11. teſtis ad 13. articulum, Item, 13. teſtis in 5. Interrogat. ad 9. articul. qui diſerte fatebantur, quod ſoli Frenarij prædictas ſpecies tantum ſolummodo, & duntaxat fecerint, Es hetten die Riemer die articulirte Arbeit einig vnd allein verfertiget. Item/ hetten es nur die Riemer die Sattler aber nicht gemacht/ noch machen dürffen.

21 Quarum dictionum taxativarum ſanè ea eſt natura, ut ſint, privativæ, excluſivæ, & prohibitivæ omnium aliorum, qui in aliqua diſpoſitione & conceſſione non continentur, & exprimuntur, eleganter *Pl. conſil. 334. incip. in quæſtione quæ vertitur. n. 2. in princ. verſ. proba-tur*

[illegible] & ſeq. vol. [illegible] Dec. conſil. 328. incip. in caſu [illegible] [illegible] in contraverſia. n. 2. Petr. Paul. Pariſ. conſil. [illegible] n. 48. lib. 2. Menoch. lib. 4. præſumpt. [illegible] n. [illegible] Paul. de Caſtr. in l. jam hoc jure. 4. ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. n. 2. ſub fin. verſ. idem ſi appoſuiſſet. Carol. Ruin. conſil. [illegible] incip. de pluribus. n. 3. lib. 2. & conſil. 86. n. 12. verſ. nec prædictis obſtat. lib. 5. & conſil. 51. incip. caſus iſte. n. 3. lib. 3.

In tantum, ut his, qui aliquid ſolum & duntaxat exercuerunt, integrum jus attribuant, & omnes alios excludant, & illis ſimile jus & exercitium denegent. *Oldrad. conſil. 254. incip. quia tota pars. n. 11. verſ. & hic eſt caſus. & n. ſeq. Paul. de Caſtr. conſil. 115. incip. in cauſa quæ. n. 1. verſ. quia non probaverunt. & ſeq. lib. 2.*

Quarto accedebat, quod 4. teſtis ad 4. articulum diſertis verbis deponebat, quod Frenarij ſemper peculiare opificium habuerint, & Ephippiarij illorum operas conficere non auſi fuerint, Hetten die Riemer je vnd allewege jhr abſonderlich Handwerck gehabt/vnnd hetten die
22 Sattler der Riemer Arbeit nicht verfertigen dürffen. Qui teſtis, ſi vel unicus eſſet, in ejuſmodi tamen judicio poſſeſſorio plenè probaret. *Br. in l. 2. §. ſin vero poſt. C. ubi in rem actio. n. 1. ſub fin. verſ. & tunc debet conſtare. Iaſon in repet. l. admonendi. 31. ff. de jurejur. n. 187. verſ. eod. mod. in judicijs poſſeſſorijs. & n. ſeq.*

Sed quoniam ei aſtipulabatur 13. teſtis in 5. interrog. ad 9. articul. qui pariter expreſse dicit, quod Ephippiarij Frenariorum operas facere non audeant, ejus aſſertio eo magis locum obtinebit, *l. ubi numerus. 12. ff. de teſtibus.*

Sexto accedebat, quod 1. 2. 3. 4. 5. 6. 9. 10. 13. & 14. teſtes, ad 9. 10. 11. 12. & 14. articulos, in quibus ponebatur, Daß das Weiß-Gar-Leder und andere Arbeit vor 5. 10. 20. 30. 40. und undencklichen Jahren die Riemer und nicht die Sattler gemacht/ pure & ſimpliciter affirmant.

23 Teſtis autem articulum, ſuper quo interrogatur & examinatur, ſimpliciter verum dicens, omnia contenta in eo affirmare & probare cenſetur. *Bl. conſil. 10. incip. in quæſtione quæ vertitur. n. 6. ibi, tertius teſtis. & ſeq. lib. 5. Tuſch. tom. 8. verb. teſtis. concl. 190. n. 1. & ſeq. Ludov. Roman. conſil. 301. incip. in propoſita. n. 14. ibi. ex notiſſima regula quæ habet. & ſeq.*

Septimo 11. teſtis in 4. articul. deponebat, quod Frenarij peculiares & ſibi quodammodo appropriatas & jurequæſitas operas habeant, quas Ephippiarij facere non ſoleant, Hetten jhre ſonderliche/ und jhnen gleichſamb alleine zugeeignete Arbeit/ die die Sattler nicht machten/ cui conſentiebat 4. teſtis in 3. Interrog. ad 7. articul. diſertis verbis dicens, quod omnibus diebus vitæ ſuæ non audierit, quod Ephippiarij articulatas ſpecies facerent.

Octavo ex 1. 2. 3. 4. 5. 6. 9. 10. 12. 13. & 14. teſtis depoſitione ad 8. articulum conſtat, quod illæ operæ, propterea quod ſolis Frenarijs competant, & ab ijs conficiantur, peculiare nomen acceperint, & dicantur Riemer Arbeit/ Ex ejuſmodi autem nominatione & appellatione probari quaſi poſſeſſionem tradit.

ult. Alber. conſil. 64. num. 1. Socin. Sen. conſil. 187. col. 3. in princ. & col. 6. verſ. pro certo abſurdum. lib. 3. Menoch. de retin. poſſeſſ. remed. 3. n. 187.

24 Quoniam ab effectibus rerum naſcuntur nomina rerum. *Bl. in l. manumiſsiones. 4. ff. de I. & I. n. 3.*

25 Imò non ſolum poſſeſſio, ſed etiam ipſum dominium ex ejusmodi nominatione præſumitur, quoniam res illius eſſe dicitur, cujus nomen obtinet, & à quo denominatur & appellatur. *Bl. in l. Gallus. 29. § nunc de lege. ff. de liber. & poſthum. n. 2. ibi, ſecundo colligit. & conſi. 205. n. 2. verſ. ſed etiam ex ipſo. vol. 2. Capoll. conſil. 3. col. ult. Menoch. lib. 3. præſumpt. 64. incip. quemadmodum. n. 2. & ſeq. Aym. Cravett. conſil. 400. incip. diu acta lis eſt, n. 33. Surd. conſil. 429. incip. cauſa illuſtriſsimi. n. 66. ſub fin. n. 67. & ſeq. Oldrad. conſil. 75. incip. quis poſsit. n. 2. verſ. valeat enim argumentum. & ſeq.*

Nono ex 4. teſtis ad 4. & 11. articul. Item, 6. & 8. teſtis ad 5. articul & 5. teſtis depoſitione ad 6. 11. & 13. articulum deducebatur, quod Frenarij ſemper in quietâ poſſeſſione vel quaſi fuerint, & libellatas res, & ſpecies ſeparatim & privativè reſpectu Ephippiariorum fecerint, niſi quod Ephippiarij nuper & tempore abhinc brevi eadem etiam conficere tentaverint. Hetten die Riemer ſolche Arbeit jederzeit vor ſich abſonderlich gemacht / hetten zuvor niemals ſie ſein lebtage niche erfahren / daß die Sattler ſolche auch machten / als was ſie ſich je[illegible]der vnnd in newlicher weile vnterfangen / zuvor were es nicht geſchehen.

Con-

Concordabant 3. & 9. teſtes ad 15. articul. qui teſtantur, quod Frenarij ſoli prædictas res fecerint, & de turbatione & attentato Ephippiariorum ſibi nihil conſtet, Hetten die Riemer ſolche Arbeit alleine gemacht / vnnd hetten jhn die Sattler keinen Einhalt gethan.

Decimo ex ipſorum Ephippiariorum 9. teſtis depoſitione in 8. interrog. ad 24. reprobat: Item, 12. & 13. teſtis depoſitione in 11. interrog. ad 26. reprobat. conſtabat, quod Frenarij toties, quoties ejusmodi operas ab Ephippiarijs fieri conperti ſunt, ſeſe oppoſuerint, & Ephippiarios pignoraverint. Hetten ſich die Riemer darwieder geſetzt / vnd Paul Böttgern Zeugen ſelber zwey
26 Kreutzgurte auſm Laden genommen. Quod autem per ejusmodi pignorationem & capturam pignorum nedum poſſeſſio vel quaſi, ſed etiam proprietas ſufficienter probetur, tradit *Bl. in c. 1. §. ſacramentum. col. ult. tit. de conſuetud. recti feudi. Paul. de Caſtr. conſil. 104. incip. in cauſ. Stortis. n. 2. ibi, unum tamen incidenter. & ſeq. vol. 2. Iaſon conſil. 81 incip. videretur. prima animadverſione. n. 4. vol. 3.*

27 Quibus non obſtat prima & ſecunda ratio in contrarium adducta; Quia illæ loquuntur tantum de cæteris & aliis locis Imperij. Ad hanc igitur regionem & caſum præſentem extendi non poſſunt. *Alber. de Roſat. in l. cunctos populos. 16. C. de Summ. Trinitat. n. 26. Ludov. Rom. conſil. 29. incip. indubitatiſſimam Iuſtitiam. n. 5. Matth. Coler. de Proceſſ. Execut. part. 1. c. 3. n. 187.*

Præſertim cum ubiq; locorum univerſalis conſuetudo non extet, ut ars Ephippiariorum & Frenariorum

riorum paria & uniformia jura habeant, & eorum opificia pro uno & eodem reputetur, ut 1. & 5. teſtis ad 2. & 6. teſtis ad 11. reprobatorium diſertè deponebat.

Et in ſpecie, quod in hac regione & in civitate Dreſdenſi, ubi hæc controverſia movebatur, ejuſmodi conſuetudo non obſervetur, & hiſce opificibus paria & uniformia jura indifferenter non competant, fatebatur ipſorum Ephippiariorum 5, 6, & 9, teſtis ad 27. reprobat.

Item, 9. 10. & 12. teſtis in 8. & 9. interrog. ad 1. reprobat. Item, 6. & 16. teſtis in 13. interrog. ad 1 reprobat. Nihil etiam urget tertia ratio; Quia non ſequitur, in principio unum opificium ex alio originem traxit; Ergo ſemper & ubiq; unum idemq; remanſerunt, quoniam ab initio omnia erant confuſa & pro uno habebantur, quæ tamen hodie admodum accuratè ſunt diſtincta. *l. ex hoc jure. ubi Iaſon, Alber. de Roſat. Bl. Caſt. & DD. comm. ff. de I. & I.*

29 Minus movet quarta ratio; Quia loquitur de re inter alios acta, quæ tertijs obeſſe & præjudicare non poteſt. *l. 1. C. res inter alios acta. Fulgoſ. conſil. 209. incip. duobus fratribus. n. 2. ibi, eſt enim regulariter. Cuman. conſil 25. incip. viſo compromiſſo. n. 2. in med. verſ. primo per regulam generalem. Roman. conſil. 343. incip. ex propoſito. n. 17. ibi, quinta ubi eſt expreſſum. & ſeq.*

Quinta ratio loquitur de caſu ſinguli, qui non debet trahi in conſequentiam. *l. quod vero. 14. l. 15. l. 16. l. 39. ff. de legib. l. ſingularia. 15. ff. de reb. Credit.*

30 Maximè cum ex unico actu ſingulari poſſeſſio univerſalis non colligitur. *Paul. de Caſtr. conſ.* [illegible] *cauſa n. 1. ante med. verſ. nec ſufficere videtur. vol. 2.*

Sexta etiam non obſtat; Præterquam enim quod Frenarij decem alias literas teſtimoniales pro ſe produxerant; illæ literæ etiam loquuntur tantum de cæteris regionibus & civitatibus, quæ ad caſum noſtrum, & hanc regionem non poſſunt referri. *per jura ſupra adducta.*

Septima ratio de confirmatione Proelectoris deſumpta, etiam nihil urget; Quia contra illam confirmationem *de dato 6. Auguſti Anno 1593.* Frenarij aliam confirmationem antiquiorem, *ſub dato 5. Iulij Anno 1553.* producebant; in qua illis controverſæ ſpecies nominatim & ſpecialiter attribuebantur, & confirmabantur.

31 Sed ita eſt, ſi princeps duobus vel pluribus communitatibus & ſocietatibus aliquod privilegium diverſis temporibus concedit, quod tunc illi præferuntur, qui prius impetraverunt, & reliqua privilegia pro ſub & obreptitijs habeantur. *Alex. conſil. 122. incip. viſo puncto & accuratè. n. 1 & ſeq. n. 5. verſ. ſed his non refringantibus. & ſeqq. per. tot. vol. 4. Andr. Barbat. (inter conſilia Alexandri) conſil. 123. incip. ſcripſit Eccleſiaſticus. n. 1. & ſeqq. n. 28. verſ. cum erga Papa. n. 29. & per tot. vol. 4.*

Quod hoc in caſu vel ideo magis procedit, quoniam in poſteriori privilegio Ephippiariorum prioris nulla fuit facta minatio.

Enva-

32 Privilegium autem prius in facto conſiſtens, ſive ſit ſpeciale, ſive generale, non tollitur per poſterius, niſi in ſpecie faciat mentionem de primo. *c. 1. extr. de reſcript. Feder. de Senis conſil. 233. in princ. n. 2. verſ. & primo quod non ſit. & ſeq. Alex. conſil. 123. num. 16. vol. 4. Laur. Kirchof. (inter conſil var. juriſconſult.) conſil. 8. n. 4. in med. verſ. præterea. vol. 4. Tuſch. tom. 6. verb. privilegium. concl. 752. incip. privilegium. n. 1. & ſeqq. Pariſ. conſil. 50. incip. Dominus. n. 37. & ſeq. vol. 4.*

Ex octava ratione nihil firmi eſt extruendum; partim, quod eam 6. & 10. teſtis ad 16. reprobator. negent, partim quod non ſequatur, hæc vel illa materia neceſſario ad hoc opificium pertinet, & ſine illa opificium exerceri non poteſt; Ergo materiam illam magiſtri iſtius opificij facere poſſunt, Quoniam nec ſutor calceum absque corio conficere, nec ſartor veſtem absque panno facere poteſt, & tamen nemo ſanæ mentis dixerit, Sutores & ſartores coria & pannos facere, & coriarijs & fullonibus in ſuis opificijs præjudicare poſſe:

Nona ratio parum etiam urget; Quoniam 6. 10. & 12. teſtes de proprio facto in præjudicium tertij, nempe Frenariorum deponebat: Hette die Arbeit ſelber gemacht / lieſſen keine Weiſſgar Leder bey den Riemern machen / ſondern machten es ſelber.

33 Quo caſu licet alias teſtes de facto proprio deponentes plene probent, ſi non agatur de alterius præjudicio, ſi tamen de facto proprio in præjudicium tertij deponunt, tunc omnino nihil probant. *Fr. in C. ſi de arbitris. C. de recept. arbitr. n. 6. verſ. tu dic clarius. Paul. de Caſtr. conſil. 338. n. 3. in fin. lib. 1. Dec. conſil 6 0. incip. in caſu, n. 19. & ſeq. Marſil. conſil. 101. incip. illumina. n. 4. Pacian de probat. lib. 1. c. 48. n. 17.*

Deinde, quia illi teſtes generaliter & indeterminate deponunt, nec exprimunt ſpecies, nec Ephippiariorum nomina, quinam illi fuerunt, qui libellatas ſpecies fecerint.

34 Teſtem autem generaliter, & indeterminate deponentem, non probare, ſed ejus dictum contra eum eſſe interpretandum, ut non valeat, tradit *Alex. conſil. 100 incip. ſuper primo. col. 4. n. 4. verſ. Sextus teſtis. lib. 1. & conſil. 195. incip. reddito. n. ult. lib. 7.*

Et ſi vel maxime conſtaret, Ephippiarios Dreſdæ & in alijs locis harum terrarum prædictas operas feciſſe, tamen ex teſtium depoſitionibus non apparebat, quod eas manifeſtò, apertò & palam fecerint, & vendiderint, ſed potius ex 9. teſtis depoſitione ad *18. reprobat. & in 3.* interrog. ibid. & in 6. & 7. interrog. ad 7. reprobat. & in 6. interrog. ad 24. reprobat. manifeſto contrarium conſtabat, quod ſcilicet Ephippiarij has res non palàm, ſed clandeſtinè & occultè fecerint, & vendiderint; Cujus aſſertioni meritò plena fides adhiberi debet, quoniam unicus teſtis contra ipſum producentem

[illegible] plene probat *Rimuald. lun. conſil. 60. in princ. & conſil. [illegible] Socin. Iun. conſil. 65. n. 11. lib. [illegible] Cephal. Conſil. 6[illegible] n. [illegible]*

Et poſito, quod prædicti teſtes eſſent habiles, determinate, & concludenter deponerent. Ex 3. & 6. fundamento tamen noſtræ aſſertionis conſtat, quod
35 contra illos longè plures pugnent teſtes, unde meritò ſuccedit illa theorica, ſi uterq; poſſeſſionem vel dominium probavit, quod tunc obtinere debeat is, qui plures teſtes pro ſe habet. *Bero. in c. licet cauſam. extr. de probat. n. 56. verſ. quarta concluſio. Menoch. de retinend. poſſeſſ. remed 3. n. 718. & ſeq. iunct. n. 722. verſ. & etiam efficacior & ſeq.*

Deniq; nihil negocij faceſſit decima ratio de certis quibuſdam actibus poſſeſſorijs mentionem faciens; Quia illi omnes ſunt juniores; In poſſeſſorio autem is obtinere debet, qui antiquiorem poſſeſſionem probavit *Andr Gail. de pignor. c. 22. n. 8. Socin. Sen. conſil. 95. n. 13. vol. 4. Natta conſil. 572. n. 1. vol. 3. Bl. in L ordinarij C. de R. V. n. 10. & conſil. 468. n. 8. verſ. ille vincit in cauſa. vol. 3. Lanſ. de Orian. in rubr. extr. de cauſ. poſſeſ. & propriet. §. nunc eſt tranſeundum. n. 26. verſ. quarta concluſio. Alex. conſil. 110. incip. viſis acutiſſimis. n. 1. lib. 1. & conſil. 71. incip. in cauſa & lite. n. 9. & conſil. 103 incip. Redemptoris noſtri. n. 1. & ſeq. vol. 7. Raphael. Fulgoſ. conſil. 194. incip. proponitur quod dominus n. 3. verſ ſolet tradi. & ſeq. Pariſ. conſil. 126. n. [illegible] conſiderando. & n. 3 lib. 4. Bero in c. licet cauſam. extr. de probat. n. [illegible] Felin. eod. n. 9. ibi, & ad iſtam. Br. in l. [illegible] n. [illegible] Menoch. d. remed. 3. n. 725. Covarr. [illegible] verſ. duodecimo merito. Ernſ. Cothm. [illegible] reſponſ. [illegible] mus. n. 209. & ſeq. vol. 3*

In tantum, ut etiamſi reus de juniore poſſeſſione probans habeat titulum, tamen ei actor antiquiorem ſine titulo habens, præferatur *Alex. conſil. 10. incip. viſa facili narratione. n. 8. ibi, fateor quod ubi. vol. 3. & conſil. 58. incip. quoniam omnem datum, n. 12. ibi, ſed præmiſſis. vol. 5.*

Deinde, quia ejusmodi actus ſunt clandeſtini, uti paulo ante ex 9. teſtis depoſitione ad 18. reprob. & in 3. interrog. ibid. & in 6. & 7. interrog. ad 7. re-

38 prob. eſt oſtenſum. Qui ad obtinendum in poſſeſſorio non ſufficiunt. *Lanfr. de Orian. in rubr. extr. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. §. nunc eſt transeundum. n. 28. Menoch. de retinend. poſſeſſ. remed. 3. n. 726.*

Denique hi actus ſunt illi ipſi, ſuper quibus Ephippiariorum turbato eſt deprehenſa & manifeſtata, & qui cauſam huic liti dederunt.

39 Notum autem eſt, quod illi actus poſſeſſorij, qui clam facti ſunt, & cauſam liti dederunt, neminem juvent, nec in poſſeſſorio defendant. *Proſper. Farinac. deciſ. 165. incip. domini pro majori. n. 6. poſt princ. cent. 2. & deciſ. 692. incip. vacante ſimplici, n. 1. Cent. 7.*

40 Atque his & ſimilibus ita deductis, & etiam ipſis actis & actitatis transmiſſis, hoc meum conſilium à tribus facultatibus juridicis eſt approbatum & confirmatum, puta à Lipſenſi, dum *Menſe Iulio Anno 1617.* reſpondit:

41 Als jhr vns in Rechthengigen Sachen euch Klegern an einem / Vnd das Handtwerck der Sattler zu Dreßden/Beklagte/ andern

anders theils / erhabene Klage / gethane Antwort / Extract aus dem hierauff verführten Beweiß / vnd Gegenbeweiß / vnd erfolgtem EndVrthel / ſampt einem Rechtlichen Bedencken / vnnd einer Fragen zugeſchickt / vnd euch des Rechten darvber zubelehren gebeten habt.

Demnach erachten Wir darauff im Rechten gegründet vnd zu erkennen ſeyn / daß jhr euch das jenige / ſo euch zu beweiſen obgeleget / vnd jhr euch angemaſſet / zur Notturfft erwieſen / vnnd dahero bey der poſſeſs vel quaſi der geklagten Arbeit billich zu laſſen V. R. W.

42 Item à Ienenſi *Menſe Auguſto Anno 1617.* pronunciante, Auff Klage / Antwort / erfolgtes interlocut, extract aus dem hierauff verführten Beweiß vnd Gegenbeweiß / vnd im Churfürſtlichen Sächſ. Schöppenſtuel zu Leipzig hierauff verfaſtes Vrthel / ſo jhr vns neben einem Rechtlichen Bedencken / vnd erlangtem informat Vrthel in Rechthengigen Sachen / euch Klegern an einem / Des Handwercks der Sattler zu Dreßden / Beklagte / anders Theils / betreffende / zugeſchickt / vnd darvber vnſer Rechtsbelernung gebeten.

Sprechen wir nach fleiſſiger Verleſung vnnd Erwegung ſolcher Acten vor Recht / daß jhr das jenige / weſſen jhr euch angemaſſet / vnd in poſſeſſorio beybringen ſollen / zur gnüge erwieſen vnd dargethan / V. R. W.

43 Item à VVittenbergenſi *Menſe Septembr. Anno 1617.* reſpondente:

Als jhr vns erhobene Klage / erfolgte Antwort / Extract aus dem verführten Beweiß vnnd GegenBeweiß / darauff ertheiltes EndVrthel / neben einem Rechtlichen Bedencken / vnnd angeheffter Frage / in Sachen euch Kleger an einem / das Handtwerck der Sattler zu Dreßden / Beklagte / anders theils / zugeſchickt / ...

zu [illegible] / vnnd auch des Rechten darüber zu berichten [illegible] worden.

Demnach erachten / sprechen vnd bekennen wir Decanus Senior vnd andere D.D. der Juriſten Facultet in der Vniverſitet Wittenberg / ſolchen Acten gemeß / vnnd zu Rechten [illegible] / daß jhr das jenige / ſo euch zu beweiſen aufferlegt / [illegible] gemaſſet / zur Notturfft dar gethan vnd beweiſen. [illegible] bey der poſſeſs, der geklagten Arbeit / nicht vnbillich gelaſſen werden. V. R. W.

44 Et quamvis hæc omnia admodè latè & ſpecimè in Iuſtificatione appellationis deducebantur, conſilium producebatur, & prædicta reſponſa trium Facultatum Iuridicarum annectebantur, ea tamen non ſunt attenta, ſed ſimpliciter *3. Decemb. Anno 1618.* pronunciatum, Das in erſter Inſtantz wol geſprochen / vnnd vbel appellirer, Derowegen dieſe Sache an die vorige Richter zu weiſen / V. R. W.

45 Ideoq; Leuteratione interpoſitâ res alio modo fuit tentata, & requiſita ſubſtantialia interdicti uti poſſidetis, quæ ſunt, primum, ut ex ſua parte actores probent, ſe tempore turbationis vel litis conteſtatæ poſſediſſe. *Br. in l. [illegible] §. ult. ff uti poſſid. n. 18. & in l. un. §. 1. C. eod. n. 3. Ripa in l. [illegible] naturaliter. §. nihil commune. 1. ff. de acquir. poſſeſſione. n. [illegible] [illegible] Emunald. conſil. 219. n. 5. lib. 2. Ioann. Fab. in §. retinendæ Inſtit. de interdict. n. 19. Alex. conſil. 92. n. 4. vers. non in poſſeſſorio. libr. 1. & conſil. 136. num. 7. verſ. ſed ad hoc. libr. 2 Rebuff. ad reg. [illegible] Gall. tom. 3. tit. de mater. poſſeſ. artic. 2. gloſ. [illegible] num. 24.*

Secundum,

46 Secundum, ſi Reus conventus dicat, & probet, ſe etiam poſſediſſe, ut actores probent, rei poſſeſſionem eſſe vel clandeſtinam. *Br. in l. 1. §. ult. ff. uti poſsidet. n. 8. Menoch. de retinend. poſſeſſ. remed. 3. n. 557. verſ. & hoc in caſu. Barbat. conſil. 25. col. 1. lib. 4. Iaſon in conſil. 6. incip. ſpectatiſſime domine. n. 6. vol. 1.*

47 Vel Iuniorem. *Br. in l. ſi duo. in princ. n. 4. ſi vero teſtes ff. uti poſsid. Felin. in c. licet cauſam. extr. de probat. n. 8. Dec. ibid. n. 9. Afflict. deciſ. 363. n. 3. Covarr. pract. quæſt. c. 17. n. ult. Gail. de pignor. c. 22. n. 8. Bl. in l. ordinarii. C. de R. V. num. 10. Nicol. Boer. quæſt. 239. n. 6. Socin. Sen. conſil. 54. n. 17. lib. 4. Carol. Ruin. conſil. 53. n. 8. lib. 4.*

48 Tertium, ut actores probent turbationem ex parte rei conventi. *l. 1. §. eſt igitur. ff. uti poſsid. Corn. conſil. 113. num. 7. & n. 8. vol. 1. Alex. conſil. 136. n. 7. verſ. item ad victoriam. vol. 2. & conſil. 88. n. 3. verſ. ſecundo quia. lib. 5. Andr. Sicul. conſil. 35. n. 1. & n. ſeq. vol. 4. Ioan. Faber. in §. retinendæ. inſt. de interdict. n. 22. Menoch. d. remed. 3. n. 559.* fuerunt in medium producta, & ex
49 ipſis actis & teſtium depoſitionibus juſtificata. Sed nec hæc quicquam profecerunt, ſed *4. Iulii Anno 1620.* ſimpliciter fuit judicatum, Daß es/eingewandter Leuterung vngeachtet/bey vnſerm vorigen am 3. Decembr. Anno 1618. eröffnetem Vrtheil nachmals billich verbleibe/

V. R. W.

Deciſio XXVII.

Notarius, ſi poſtea Doctor Iuris efficitur, an nihilominus inſtrumenta facere poſſit, & ea valeant?

SVMMARIA

1. *Doctoratus eſt dignitas.*
2. *Notariatus an etiam ſit dignitas. n. 7. 8. 9.*
3. *Decurio, itemq; advocatus an Notarius eſſe poſſit. n. 4.*
5. *Nobilis nobilitatem, & Decurio decurſo natum propter aſſumptum Notariatus officium amittit.*
6. *Notariatus eſt ars, & ſcientia legalis.*
10. *Lipſenſium reſponſum affertur.*

1 VIdetur, dicendum quod non, propterea quod Doctoratus ſit dignitas. *Alex. Conſil. 15. incip. viſo proceſſu. n. 11. verſ. quia cum Doctoratus. & Conſil. 94. incip. conſideratis ijs. n. 2. ibi, ſed ita eſt, vol. 1. Bl. in l. 1. ff. de I. & I. n. 18. verſ. & vocatur. Iaſon in l. cum quis in conſcribendo. 29. C. de pact. n. 4. verſ. cum doctoratus.*

2 Econtra Notariatus non eſt dignitas, ſed vile officium. *Br. in l. vniverſos 13. C. de decurian. Nicol. Boer. deciſ. 22. incip. & videtur quod non. n. 8. Oldrad. Conſil. 75. incip. quis poſſit. n. 2. ibi, Notariatus autem. & ſeq.*

3 Vnde fit, quod nec decurio. *Gl. in l. univerſos. C. de decurionib. in princ. poſ. & ſic non debet. Angel. Peruſin. Conſil. 284. incip. præmitto ad evidentiam. n. 1. verſ. hinc deſcendit.*

4 Nec Advocatus Notarius eſſe poſſit. *Calder. Conſil. 175. verſ. ſed ijs non obſtantibus. Angel. Peruſin. d. Conſil. 264. num. 1. verſ. hinc etiam deſcendit. Br. in l. vniverſos. C. de decurian.*

Imo

5 Imo Nobilem & decurionem dignitatem nobilitatis & decurionatus propter aſſumptum officium notariatus amittere, tradit *Br. in l. ſi quis decurio. C. de falſ. Guid. Papa deciſ. 90. incip. ſimiliter. n. 2. verſ. vnde decurio. Angel. Peruſin. d. Conſil. 284. n. 1. verſ. quod ſi non faciunt. & ſeq.*

6 Sed cum Notariatus ſit ars, ſicut magiſterium ſcientiæ legalis, *Angel. Peruſin. Conſil. 33. incip. ſupra dicta prima. n. 5. verſ. contrarium eſt verum. & ſeq.*

7 Et dicatur officium digniſſimum, quod non niſi probis viris confertur, *Didac. Covarr. pract. quæſt. c. 19. incip. his qui iudicialibus. n. 5.*

8 Nec Notariatus officium ita ſimpliciter ſit vile, ſed tantum collatione factâ in dignitatem decurionatus vel nobilitatis. *Covarr. pract. quæſt. d. c. 19. n. 5. poſt princ. verſ. à quibus ipſe planè diſſentio. & verſ. non ex eo ſequitur tabelliones viles eſſe. & ſeq. Tuſch. tom. 5. verb. Notarius. concl. 69. n. 15.*

9 Et tranſiens in ſpeciale nomen maioris officij, fiat dignitas. *l. 1. C. de primicer. Nicol. Boer. deciſ. 222. n. 8. verſ. tamen ſi tranſeat. & ſeq.*

Doctoresq; Iuris inſtrumenta publica conficere poſſint, etiamſi Notarij publici non ſint, vt *in meis Concluſionibus pract. part. 1. concl. 31. n. 28.* dixi. Ideoq; rectè contrarium in terminis terminantibus tradit *Bl. in l. falſa. 33. §. ſed ſi cui. 1. ff. de condition. & demonſtrat. n. un. ſub fin. verſ. eodem modo tabellio. Paul. de Caſtr. ibid. num. 3. ibi, & Notarius factus Doctor. & ſeq. Alex. Conſil. 32. incip. viſâ conceſſione. n. 6. verſ. unde dicit. ibi. lib. 3.*

10 Veluti etiam ita Lipſenſes *Menſe Octobr. Anno 1608. re*ſponderunt : Hat ſich ein Notarius Publicus bey euch mit Namen G. M. in Doctorem Iuris creiren laſſen / So hat er ſich dadurch ſeines NotariatAmpts nicht verluſtig gemacht / Sondern iſt ſich deſſelben zu gebrauchen / vnd Inſtrumenta zu verfertigen / wol befuget / V. R. W.

Deciſio XXVIII.

Teſtamentum tanquam inofficioſum, vel aliter minus perfectum impugnans, & ſuccumbens, an legata vel alia ſibi in eodem relicta perdat?

SVMMARIA.

1. *Teſtamentum tanquam inofficioſum vel aliter imperfectum impugnans, & ſuccumbens, an legata amittit, & n. 2.*
3. *Legatum non videtur, quod iure naturæ debetur.*
4. *Si pater aliquid præcepit, & filius ob eius inobſervantiam eſſet in caſu privationis, tunc nihilominus legitimam petere poteſt.*
5. *Teſtatoris voluntas eſt ſervanda in iis, quæ poteſtati eius ſunt comm. ſed non in iis, in quibus lex neceſſitatem imponit.*
6. *VVittenbergenſium reſponſum refertur.*

1 AFfirmat ICtus Vlpinianus *in l. Papinianus. 8. §. meminiſſe. 14. ff. de inoff. teſtam.*

2 Quod quidem verum eſt, ſi qui Teſtamentum falſum dicat, non ita ſi tanquam nullum & minus ſolemne inpugnat. *Dyn. in c. ex eo. 38. (ubi rationem diverſitatis aſsignat) de R. I. in 6. n. 2. ſub fin. verſ. vel ſi perſeveraverit. & n. 3. Paul. de Caſtr. conſil. 244. incip. viſo & examinato. n 1. verſ. prima quia qui dicit. & ſeq.* vel ſi filius juſta de cauſa in

totum

eorum exheredari potuit, ſed pater ex miſericordia motus, ei aliquid, ſed minus legitimâ reliquit, tunc enim ſi filius teſtamentum impugnat, & ſuccumbit, illud relictum meritò amittit. *Alber. de Roſat. in l. Papinianus. 8. §. meminiſſe. 14. ff. de inoffic. teſtamento. n. 19. ſub fin. verſ. ſed quomodo poteſt agere. & ſeq.*

2 Secus ſe res habet, ſi nulla juſta exheredandi cauſa eſt, ſed pater filio ad excludendam querelam inofficioſi legitimam reliquit, filius autem putans legitimam ſibi non integram, vel titulo inſtitutionis eſſe relictam, teſtamentum tanquam inofficioſum impugnare nititur, tunc enim, ſi pronunciatur, legitimam integram, vel titulo honorabili eſſe relictam, filius illud, quod ſibi loco legitimæ eſt relictum, propter eiuſmodi impugnationem teſtamenti non perdit. *eleganter Paul. de Caſtr. conſil. 244. incip. viſo & examinato. n. 1. ibi, & ad primum. & ſeq. lib. 2.* propterea quod *textus in d. l. Papinianus. 8. §. meminiſſe. 14. ff. de inoffic. teſtam.* nominatim loquatur de relicto, vel legato.

3 Legatum autem non videtur, quod jure naturæ debetur. *Bl. in auth. hoc amplius C. de fideicomm. n. 8. ſub fin. verſ. nam non videtur eſſe. & ſeq.*

4 Deinde, quia videmus, ſi teſtator aliquid præcepit, & ob eius inobſervantiã filius eſſet in caſu privationis, nihilominus tamen deducere poteſt legitimam, nec eâ privatur. *Marc. Anton. Peregrin. de fideicomm. artic. 36. num. 66.*

5 Quoniam teſtatoris voluntas ſervanda eſt in iis, quæ poteſtati teſtatoris ſunt commiſſa, non in iis, in

quibus neceſſitatem lex inducit *l.nemo poteſt. ſ. ff. de legat. Peregrin. de fideicommiſſ. d. art. 36. n. 72. ſub fin. verſ. non teſtatoris.* Et diſpoſitio *d.l. Papinianus. §. meminiſſe. ff. de inoffic. teſtamen.* eſt odioſa, & non extendenda, ſed potius regulariter verum eſt, quod quis in eo, quod impugnavit, & ſuccubuit, poſſit ſe fundare. *Br. in l. poſt legatum. col. 4. verſ. recte ultimum dictum. ff. de his quib. ut indign. late Joann. Lupus (ubi multas rationes affert) in repet. c. per veſtras. 7. ext. de donat. inter vir. & uxor. in 4. notab. n. 33. ſub fin. verſ. ad ideo facit. & ſeq. pag. 421.*

6 Atq; ita etiam VVittenbergenſes ad conſultationem von den Riemern/ *Anno 1613.* reſponderunt:

Ob nun wol zu Recht vorſehen / daß einer des legati verluſtig wird/ wenn er des defuncti teſtamentum tanquam inofficioſum anzufechten vnd vmbzuſtoſſen ſich vnterſtehet / Dennoch aber vnd dieweil jhr darzu aus erheblichen Vrſachen bewogen worden/ die legitima euch auch iure naturæ gebühret / vnd nicht kan entzogen werden/ So habt jhr euch derſelben nicht verluſtig gemacht ſondern wird euch aus des verſtorbenen Gütern billich gefolget / V. R. W.

Deciſio XXIX.

Cujus Iudicis decretum in alienatione bonorum pupillarium requiretur, an ejus vbi bona ſita ſunt, an verò vbi pupillus domicilium habet.

SVMMARIA.

1. *Prima opinio recenſetur, quod illius Iudicis decretum requiratur, vbi prædium ſitum eſt,*

2. *Si Parmenſis vendit fundum exiſtentem in territorio Parmenſi, contractus autem ſit Regij, tunc menſura debet Parmæ fieri, vbi fundus ſitus eſt.*

3. *Secunda opinio, quod eius Iudicis decretum deſideretur, vbi pupillus domicilium habet.*

4. *Tertia opinio quod vtriuſq; Iudicis decretum imponi debeat.*

5. *Quarta opinio, quod alterutrius ſufficiat, & in arbitrio curatorum poſitum ſit, cuius Iudicis decretum adhibere velit.*

6. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum refertur.*

7. *Interpoſitio decreti eſt voluntariæ iuriſdictionis.*

8. *Quæ voluntariæ iuriſdictionis ſunt, vbique locorum expediri poſſunt.*

9. *Notabilis limitatio ad hanc deciſionem affertur.*

1 QVod à Iudice illius provinciæ vel loci, in quo ſitum eſt prædium minoris, interponi debeat decretum, docet *Bl. in l. ſi prædium. 16. C. de præd. & alijs rebus minor. n. 2. ibi, nota interponenda. & ſeq. Sebaſt. Nev. eod. n. 1. ibi, decretum in alienatione. Hippol. Riminald. Conſil. 5. n. 207. lib. 1. Franciſc. Cardinal. Manlic. de tacit. & ambig. convention. lib. 3. tit. 13. incip. ex loco etiam. n. 20. ibi, nam quod debeat, & ſeq. per textum in l. ſi prædium. 16. verſ. ſine decreto præſidis provinciæ in qua ſitum eſt. C. de præd. & alijs reb. minor.*

2 Deinde, quia ſi Parmenſis vendit fundum exiſtentem in territorio Parmenſi, contractus autem fiebat Regij, tunc menſura debet Parmæ fieri, vbi fundus ſitus eſt, vti per *d. text. in l. ſi fundus 16.* tradit *Alber. de Roſat. in l. arbitrio. §. de eo. ff. de dolo. num. 6. verſ. vlt. quæritur. & ſeq. Alciat. in l. vinum. 22. ff. de reb. credit. num. 23. & Conſil. 157. num. 1. lib. 5. Hoſtienſ. in ſum. extra de empt. vendit. §. quibus menſuris. num. 3. Pract. Papienſ. in forma libelli. in*

actio-

actione reali. gloſ. cui cohæret. num. 7. ibi, denuo quæro de quidam.

5 Econtra verò, quod decretum à Iudice illius loci, ubi pupilli vel minores domicilium habent, & iuriſdictioni ſubjecti ſunt, interponi debeat, tradit *Br. in l. legitimos. ff. de legit. tutel. col. 1. verſ. quæro an iſtud decretum. & ſeq. Iaſon in l. cunctos populos. 1. in 2. lectur. C. de ſumm. Trinit. n. 96. ibi, ultimo adducit Hippol. de Marſil. in l. ult. ff. de juriſdict. n. 100. Aym. Cravett. conſil. 264. incip. quidam fratres. n. 9. ibi, ſimiliter decretum. & in l. cum filio. ff. de legat. 1. n. 248: Roland. Paſſag. tract. de teſtam. & ultim. volunt. rubr. de tutor. in teſtam. vel Codicill. dand. 31. num. 10. ibi, an iſtud decretum. & ſeq. Chaſſan. ad conſuetud. Burgund. tit. des mains mortes. §. 16. num. 4. num. 28. & 30. Ludov. Roman. conſil. 39. incip. in propoſita quæſtione. num. 3. verſ. ſecundo pro hoc textu. Philipp. Dec. conſil. 207 incip. pulchrum eſt dubium. num. 2. ſub fin. verſ. ex eo quod notat. num. 3. 4. & n. 5. Erneſt. Cothman. conſil. Academ. 13. incip. hac controverſia. num. 4. ibi, ſed quid, ſi decretum. & ſeq. Barthol. Bertazol. conſil. t. decisiv. 12. incip. non levis eſt. num. 25. libr. 1 per text. in l. magis puto. 5. §. illud. 12. ff. de reb. eor. qui ſub tutel.*

Vbi Prætor Romanus tum demum diſtractionem bonorum provincialium permittere poteſt, ſi modo tutela Romæ agatur, & ita pupillus ibi domicilium habeat.
4 Alii verò ſtatuunt, quod utriuſque Iudicis decretum requirendum, & interponendum ſit. *Erneſt. Cothm. d. conſil. Academ. 13. n. 4. verſ. non deſunt tamen. & ſeq. uſq. ad finem. Bl. in l. juriſperitos. 33. § cum oriundus. ff. de excuſat. tutor. in princ. & n. ſeq.*

5 Rectius tamen faciunt illi, qui volunt, quod quilibet Iudex

Judicium [illegible], quod domicilij ſuum decretum [illegible] poſſint pro utilitate arbitrio tutorum vel curatorum [illegible] alterius judicis decretum implorare velint, [illegible] nuſſit, ut utriuſq; decretum interponatur. *Bl. in l. ven[illegible]. 1 C. de contrah. empt. n. 3. in princ. & verſ. ſol[illegible]. quod quil[illegible]. & ſeq. & in l. magis puto. 5. §. illud 12. ff. de reb. eor. qui ſub tutel. n. 1. verſ. nota in textu. & ſeq. Paul. de Caſtr. in l. 1. C. de contrah. empt. n. 3 ibi. ſed quæro. Joann. Stchard. eod. n. 4. Salyc. in l. ſi prædium. 16. C. de præd. & alijs reb. minor. n. 4 verſ. ſed hic. Gomez. de contract. c. 14. n. 17. Octav. Simoncell. (ubi rationes & limitationes affert) tract. de decretis. lib. 1. tit. 1. inſpect. 1. n. 69. verſ. quæritur igitur primo. per tot. junct. n. 70. ſub fin. verſ. retenta tamen communi. & ſeq. pract. Papienſ. in forma libelli in cauſa venditionis. gl. ceſſit & mandavit. n. 11. verſ. conſultius tamen eſt. & n. ſeq. Fabian. de Monte. tract. de empt. vendit. quæſt. 5. princ. n. 99. verſ. ſed hic occurrit. & n. ſeq.*

6 Atq; ſecundum hanc ultimam aſſertionem etiam Scabini Lipſienſes ad conſultationem George Hentſchels zum [illegible]/ *Menſe Junio Anno 1613.* reſponderunt, Stehet jhr mit P. N. hinterlaſſene Kinder Vormunden umb ein Gut/ ſo Schulden halber verkaufft werden muß/ und in einer andern Herrſchafft gelegen iſt/ in Handlung/ und fällt die Frage vor: Von welcher Obrigkeit das decretum ſol ertheilet und interponiret werden/ So ſprechen Wir ꝛc. darauff vor Recht/ daß den Vormunden/ wo ſie beyder Orten Gerichtsherrn umb das decretum nicht erſuchen wollen/ frey ſtehet/ entweder die Gerichte des Orts/ darunter das Gut gelegen/ oder da die Unmündigen ſeßhafftig/ umb das decret anzulangen/ und jhr habet euch in einem oder dem andern Fall keiner Gefahr zu beſorgen. V. R. W.

7. Propterea, quod interpoſitio decreti ſit voluntariæ juriſdictionis. *Alciat. tract. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 10. n. [illegible] verſ. & pro iſta parte. & ſeq. Jacob. Menoch. lib. 2. præſumpt. 3. incip. de præſumpt. poſt princ. verſ. quæ ſunt juriſdictionis. n. [illegible] & n. 19. verſ. quarto notius eſt. & ſeq.*

8 Quæ autem ſunt voluntariæ juriſdictionis, ubiquaquam extra territorium exerceri & fieri poſſunt. *l. in ult. ... de adv. nat. Feder. de Sen. conſil. 11. n. 6. Oldrad. conſil. 73. incip. quæritur ſi prælatus. n. 1. vers. & talia poſſunt. & ſeq. Bl. in l. magis puto 5. §. illud. 12. ff. de reb. cor. qui ſub tutel. n. 1. in prin. & conſil. 124. incip. archipresbyter. n. 1. ante med. vers. ſed ubi non requiritur. & ſeq. vol. 1. Gl. in l. ult. ff. de jurisdict. verb. non pareretur. ſub fin. vers. in voluntaria ſecus. Obrecht. tract. de juriſdict. lib. 1. c. 9. n. 3. & ſeqq.*

9 Quæ tamen deciſio procedit, dummodo Iudex ille, à quo decretum requiritur, ſit competens, vel ratione bonorum, vel ratione domicilij, vel alio modo. Secus eſt, ſi pupilli vel minoris non eſt competens, tunc enim ejus juriſdictio quoad interpoſitionem decreti prorogari non poteſt. *Bl. (ubi hoc notandum dicit.) in l. magis puto. 5. §. illud. 12. ff. de reb. cor. qui ſub tutel. n. 1. in fin. vers. nota à contrario ſenſu. & n. ſeq. Bero. conſil. 22. n. 46. & ſeq. vol. 2. Octav. Simoncell. tract. de decret. lib. 1. tit. 1. inſpect. 1. n. 72. ibi, ſecundo declaratur. & n. ſeq.*

Deciſio XXX.

Uſuræ an & quando ultra alterum tantum peti poſſint?

SVMMARIA.

1. *Uſuræ ultra alterum tantum peti non poſſunt.*
2. *Limitationes afferuntur.* n. 3. & n. 4. n. 5. n. 6. 7.
8. *Reſponſa Lipſenſium & VVittenbergenſium afferuntur.* n. 9.
10. *Vbicunq; debitor in mora eſt, tunc ad uſuram tenetur, etiamſi multorum annorum uſuræ legitimè coacervatæ duplum excedant.*

1 Eſt quidem indubitati juris, quod uſuræ ultra alterum tantum peti & exigi non poſſint. *text. expr. in l. ſi non ſortem.*

item. 26. §. 1. ff. de condict. indebit. l. nihil intereſt. 4. §. pro operis. 1. ff. de nautic. fœnor. l. uſuræ. 10. l. de uſuris. 27. §. cùm autem tempor. 1. C. de uſur. l. pecuniæ 9. ff. eod. Novell. 121. c. 1. & 2. & Novell. 136. per tot. Zanger. de except. part. 3. c. 25. n. 39. & n. ſeqq. Petr. Surd. conſil. 302. incip. articulus. n. 1. & ſeq.

2 Quæ tamen aſſertio fallit, ſi uſuræ non tanquam uſuræ, ſed tanquam intereſſe petuntur, uti in meis concluſionibus practicab. *part. 2. concl. 38. n. 35. & ſeqq.* latius oſtendi.

3 Deinde fallit, ſi debitor pro ſolutione ſortis principalis faciendâ interpellatus ſolutionem remoratur, effugia quærit, & ſolutionem in multos annos malitioſe differt, veluti ita per ea, quæ in terminis tradit *Erneſt. Cothm. conſil. 52. incip. nobiles quidam. n. 262. ibi, deinde dico. & n. ſeq. vol. 2. Surd. d. conſil. 302. n. 1. ſub fin. n. 2. & ſeqq. Natta conſil. 450. incip. prætendit iſte. n. 14. & ſeq. lib. 2. Zanger de except. part. 3. d. c. 25. n. 38. & ſeq.*

Scabini Lipſenſes *Menſe Decembr. Anno 1618.* ad conſultationem Martin Wagners zu P. reſponderunt, cujus reſponſi tenor mihi ex manibus, neſcio quorſum evaſit, aliâs pro more ſolito aſſcripſiſſem.

4 Item fallit, ſi aliter inter creditorem & debitorem fuerit conventum, tunc ea conventio meritò valet & ſervanda eſt. *Joach. Scheplitz ad conſuetud. March. part. 4. tit. . §. 2. & ſeqq. n. 19. vers. & hoc minus habet dubium. & ſeq. uſq. ad finem.*

5 Præterea fallit in annuis penſionibus cenſibus & reditibus; ſi quis enim ejuſmodi annuas penſiones emit, ut pro centenis aureis ex fundo aliquo vel domo ſingulis annis ſolvantur cenſus vel penſionis nomine quinque aurei, ejuſmodi emptio, ſive reditus conſtituantur in pecunia, ſive in frumento, ſive alijs rebus, bene valet, & cenſus illi ſolvi debent, etiamſi poſt multa annorum curricula, puta poſt viginti annos excedant precium, & alterum tantum ſuperent. *Andr. Gail. lib. 2. obſeruat. . incip.*

N 2 ca-

contractus emptionum. n. [illegible] *verſ.* [illegible] *& ſeqq. per tot. cui addatur Petr. Frider. Mindan. de mandat. judic. lib. 2 c.* [illegible] *incip. clauſula.* [illegible] *& ſeqq.* [illegible] experientia teſtatur, & res per ſe clara præjudiciis [illegible] opus habet.

6. Porro ex ſententia *Petr. Frider. Mindan. tract. de mandat. judic. lib. 2. c. 73. incip. in uſuris. n. 21. verſ. verum* [illegible] *& ſeq. quem ſequitur Erneſt. Cothm. (ubi de experientia quotidiana teſtatur) conſil. 52. incip. nobiles quidam. n. 259. ibi,* [illegible] *etiam exceptio. & n. ſeq. vol. 2. Petr. Surd. conſil. 302. incip. articulus. n. 3. & ſeq. Joach. Scheplitz ad conſuetud. Marchic. part. 4. tit. 1. §. 2. & ſeqq. n. 19. ibi, verum hoc. & ſeq.* fallit, ut hodie jura *ſupra n. 1.* adducta locum non habeant, ſed quandiu durat mutuum, tamdiu etiam uſuræ præſtari debeant, etiamſi ad centum vel mille annos duraret obligatio; Quæ tamen fallentia in his terris non ſervatur, ſed quotidie [illegible] pronunciari experimur, & niſi ſuperfluum foret, [illegible] alleg[illegible] poſſent præjudicia, ut proinde ſupervacuum prorſus foret, ſi quis extraneis authoritatibus, & rationibus [illegible] ſtuderet, ut in ſimili dicit *Hartm. Piſtor. quæſt. 16. n. 9.* [illegible] *lib. 1.*

7. Amplius [illegible] in uſuris rei judicatæ, ſi enim debitor jam [illegible] ad alterum tantum ſolvere, & ad ſolutionem [illegible] principalis interpellatus, inſtrumentum obligationis judicialiter recognovit, vel per ſententiam definitivam ad [illegible] condemnatum, ſolutionem retardavit, tunc is à [illegible] nitionis factæ, vel rei judicatæ ad uſuras, ultra [illegible] tantum recte tenetur, veluti ita Scabini Lipſenſes [illegible] *21 Junij Anno 1611.* ad conſultationem Chriſtoph [illegible] von Burckersroda auff Kolßen vnd Ted[illegible] Zum andern/ [illegible] ſprechen wir/ ſind Anno 1604. den 14. [illegible] Chriſtoff vnd Friederich von Thuna/ Gebrüdere/ des [illegible] Chriſtoffs von Thuna hinterlaſſene Söhne/ wegen [illegible] 2000. Thaler/ biß auff die Hülff erſtanden vnd erklaget/ [illegible]

[illegible] Thuna nicht [illegible] laſſen / ſondern uff ihr unterthänigſtes ſuppliciren ſo viel erhalten / [illegible] Rechtlichen Nothdurfft in proceſs gehöret / biß endlichen Anno 1605. in dieſer Sache definitive erkandt worden; welches Urthel krafft Rechtens erreichet / nach ferner Inhalt ewrer Fragen / So ſind [illegible] von Thuna von der Zeit an / als ſolch Urthel in ſeine Krafft ergangen / die gebührlichen Zinſe von ſolchen 2000 Thalern uber das alterum tantum zu erlegen unnd abzuſtatten ſchuldig. V. R. W.

8. Sed etiam *Menſe Septembr. Anno 1611.* reſponderunt, So hat auch in dieſen / ſo wol auch in andern Puncten / (weil man nach Verordnung der Rechte à tempore rei judicatæ die Landüblichen Zinſen auch uber das alterum tantum von der Hauptſumma zu erlegen ſchuldig) ein anders zu Recht nicht mögen geſprochen werden. V. R. W.

9. Idem in aliâ causâ *Menſe April. Anno 1609.* JCti Judicij Curialis VVittenbergenſis pronunciarunt, Hat Johann Brunner vor 33. Jahren 1000. fl. ſo ewrem Weibe und [illegible] durch Urthel und Recht zuerkandt / auch darzu verholffen worden / auff einen Reverß auß dem deposito bey dem Gerichte zu P[illegible] auffgehoben / und in ſeinen Nutz gewandt / und es iſt ihm Anno 1576. durch einen Abſchied aufferleget / berührte Gelder wiederumb in das depoſitum einzubringen / damit es ewrem Weibe und Kinder und hernacher euch / als ihren Erben / gefolget werden möchte; Ob nun wol nach Verordnung allgemeiner beſchriebener Rechte die Zinſen die Hauptſumma nicht ubertreffen mögen / und höher nicht als das Capital ſich erſtreckt / können gefordert werden; Dieweil aber im gegenwertigen Fall Klage erhoben / lis conteſtiret, ein Abſchied ertheilet / die Hülffe angeſetzt / und die Appellation verworffen / ſo ſeyd ihr auch die Zinſen à tempore moræ, oder auch das intereſſe, ſo viel ihr deſſen liquidiren und gebührlichen erweiſen könnet / vollſtändlich zu fordern wol befugt. V. R. W.

Ratio eſt, quia à tempore judicati debitor non ſolven-

morum committit. *Joann. de Anan. conſil. 3. n. 5. verſ. quare & ſeq. Tuſch. tom. 8. verb. mora. concluſ. 373. n. 41.*

10 Ubicunq; autem debitor in mora eſt, tunc ad uſuras tenetur, etiamſi multorum annorum uſuræ legitimè conſervatæ duplum excedant. *Surd. d. conſil. 302. incip. articulus n. 2. & 3. Zanger. de except. part. 3. c. 25. n. 40. verſ. quando ergo debitor. & ſeq.*

Deciſio XXXI.

De Jure cereviſiam coquendi Nobilibus, & aliis interdicto.

SUMMARIA.

1. *Jus cereviſiam coquendi & vendendi Nobilibus eſt interdictum. 7.*
2. *Nobiles mercaturam exercere non poſſunt.* n. 5.
3. *Nobiles an jus cereviſiam coquendi à civibus vel ruſticis emere, vel aliter acquirere poſſunt.*
4. *Nobiles artes mechanicas exercere non poſſunt.*
6. *Nobiles tabernam & cauponariam per miniſtros exercere non prohibentur.*
8. *Sententia Judicij Curialis Lipſenſis affertur.*

IN ordinationibus provincialibus Erneſti Electoris & Ducis Saxoniæ, *ſub dato Dresdæ die Lunæ poſt dominicam Quaſimodogeniti Anno 1512. rubr.* Des Mältzens vnd Brawens *pag. 19.* quas deinde Auguſtus Elector Saxoniæ *ult. Mart. Anno 1571. rubr.* Brawen/ Schencken/ vnd andere Bürgerliche *pag. 83.* renovavit, & confirmavit, verbis diſertis eſt diſpoſitum, quod prælati & Nobiles jus cereviſiam coquendi, niſi pro neceſſitate & ſuſtentatione ſuæ familiæ, habere non debeant. *Daniel Moller. (ubi ſupra limitat.) lib. 4. Semeſtr. c. 17. incip. nobilis. n. 1 verſ. inveniam. & ſeq. Andr. Rauchb. quæſt. 12. incip. civitati cuidam. n. 8*

2 *... ibi, & in ordinatione part. 2.* Quod non tam ideo conſtitutum eſt, quod Nobilibus mercaturam exercere abſq; nobilitatis diminutione non permittatur. *Bl. in l. nobiliores. 4. C. de commerc. & mercat. n. 2. Luc. de Penn. in l. ne quis. C. de dignit. poſt princ. Guid. Pap. decis. 196. incip. nobiles. n. 1. & ſeqq. Matth. de Afflict. in c. 1. tit. quis dicat. dux. n. 16. ibi. quid de mercatoribus. & ſeq. Mynſing. centur. 6. obser. 54. incip. ſæpe in controverſiam n. 2. & ſeq. n. 5. & ſeqq. VVurmbſ. lib. 1. obſ. tit. 27. obſer. 2. incip. prædium. n. 7.* quàm quod urbibus exinde detrimentum & pernicies inferatur, & civibus alimenta detrahantur & commercia minuantur. *l. nobiliores 4. pernicioſum urbibus. C. de commerc. & mercatorib. Andr. Rauchb. d. quæſt. 12. n. 6. part. 2.*

3 In controverſiam autem vocabatur, an Nobiles ejuſmodi jus cereviſiam coquendi titulo emptionis, ceſsionis vel alio modo acquirere poſſint? Dubium movebat, quod in *d. ordination. provinciali, rubr.* M... ... Brauen. *§.* Darumb ordenen vnd ſetzen Wir. *vers.* durch die ſeiner *pag. 19. & pag. 83.* verbis claris eſt ſtatutum, quod nobiles neq; per ſe, neq; per alios, & ita nullo modo, quicunq; etiam excogitari poſſet, cereviſiam coquere ſibi præſumant: Propterea, quod cereviſiam coquere & cauponariam exercere, ſit admodum res ſordida, & quavis arte mechanica vilior. *l. quæ adulterium 29. C. ad l. Jul. de adulter.*

4 Si autem nobiles artes mechanicas exercere non poſſunt. *Bl. in l. nobiliores. 4. C. de commerc. & mercat. n. 2. ibi. & qui facit. & n. 3.*

5 Multo minus eis cereviſiam coquere permittetur: Verum enimverò, cum Nobiles per alios, puta miniſtros ſuos non ſolum mercaturam, *Mynſing. cent. 4. d. obſer. 54. n. 13. ibi, traduxit etiam. & ſeq.*

6 Sed etiam tabernam & cauponariam exercere non prohibeantur. *Alber. de Roſat. in l. humilem. C. de inceſt. nupt. Alciat. de præſumpt. regul. 1. præſumpt. 48. n. 10. ibi, item non-quid. poſt princip. & ſeq.*

No-

Nobilibus etiam non tam propter ſordiditatem, quàm, & quidem principaliter, propter difficultatem commercii, perniciem, & detrimentum, quod per hoc civitatibus, & civibus infertur, jus cereviſiæ coquendæ interdicatur. *d. l. nobiliores 4. C. de commerc. & mercator.*

7. Quod etiam exinde colligitur, quod in *d. ordinat. provinc.* §. Darumb ordenen vnd ſetzen wir. *vers.* Aber die ſolch Brawen; nominatim caſus ille excipitur, ubi Nobiles longiſſimo vel immemorabili tempore ejuſmodi jus in uſu habuerunt. Quæ ſanè ratio hic ceſſat, cum Nobiles non plus cereviſiæ coquere poſſint, quàm ipſi venditores vel cedentes habuerunt. *l. nemo plus. 54. ff. de R. I. l. nemo. 154. ff. eod.*

8. Ideoq; in Iudicio Curiali Lipſenſi, in cauſa Wolff von Schönfelds zu Döben *contra Syndicum* des Rahts zu Grimma/ Anno 1613. rectè contrarium eſt judicatum, Auff außgebrachte Inhibition geführte Beweiſung vnd Gegenbeweiſung/ vnd erfolgete Dieſetze/ Syndicen des Rahts zu Grimma an einem, Actorem Vormunden Ernſt von Schönfeldt Erben anders theils/ erkennen wir/ daß Actor die Ceſſion zur Nothdurfft erwieſen: Derowegen ſeine Principalen bey der ihren Vettern Ernſt von Schönfelden abgetretenen Brawgerechtigkeit billich gelaſſen werden. Sie ſind aber vber die in der den 20. Maij Anno 1555. auffgerichten Vertrage zugelaſſene gebrawde Bier zu brawen/ auch dieſelbe bey Faſſen/ Viertheln/ Tonnen vnd halben Tonnen auß dem Flecken Döben zu verkauffen nicht befugt/ Sondern ſich deſſen hinfüro gentzlich zu enthalten. V. R. W.

Deciſio XXXII.

Ceſſiones Iurium & actionum juxta l. per diverſas 22. C. mand. *an & quatenus prohibeantur & non valeant.*

SVM-

SVMMARIA.

1. *Conſtitutionum Anaſtaſii & Iuſtiniani hodie ſumma eſt utilitas.*
2. *Conſtitutiones Anaſtaſii & Iuſtiniani in odium redimentium alienas lites ſunt inventæ.*
3. *Ampliatur etiamſi in inſtrumento ceſſionis inſeratur nomen venditionis.*
4. *Vel ſi in inſtrumento dicatur, quod pro parte vendatur, & pro parte donetur.*
5. *Vel pro parte vendatur uni, & pro altera parte donetur alteri cuidam tertiæ perſonæ interpoſita.*
6. *Vel ſi totum donetur alicui, & clam recipiatur aliquid, nomine precii.*
7. *Vel ſi pro parte vendatur, & pro parte permutetur.*
8. *Ampliatur etiam in redemptoribus alienarum litium.*
9. *Potentiores qui dicantur, remiſſivè.*
10. *Ampliatur etiam in iis, qui ſibi quotam litis paciſcuntur.*
11. *Reus etiam non poteſt Iudicii mutandi cauſa rem alienare.*
12. *Ampliatur, ſi de reali numeratione aliter non, niſi ex confeſſione cedentis conſtat.*
13. *Niſi fides de precio habita fuerit.*
14. *Ampliatur, ſi verum precium fuerit numeratum, ſed poſtea illud cedens reſtituit.*
15. *Item, ſi cedens finxit ceſſionarium eſſe ſuum creditorem.*
16. *Etiam, ſi in inſtrumento dicatur, cuivis bonæ fidei poſſeſſori, & detentatori* Einem jeglichen getrewen Brieffs Inhabern.
17. *Sententia Scabinorum Lipſenſium recenſetur.*

CUm hominum avaritia eouſque excreverit, ut nullis corradendi pecuniam & alios decipiendi, & defraudandi modis deſiſtant, ad quod palliandum varias technas, verſutias & calliditates quærunt, inprimis verò aliorum actiones & jura modico aliquo dato ſibi acquirunt, & ſibi cedi curant, id quod noſtris temporibus quàm frequentiſſimum fieri, experimur, Ideoque ad ejuſmodi inhiationes & callidas machinationes removendas, *Imperator Anaſtaſius in l. per diverſas 22. C. mandat. & Iuſtinianus in l. ab Anaſtaſio. 23. C. eod.* ſalubriter ſanciverunt, quod ejuſmodi ceſsiones non valeant.

1 Quarum conſtitutionum, cum hodie ſumma ſit utilitas,

ideò eas paucis percurrere, & quid in uſu practico pro tem-
pore mihi occurrit, annotare placuit.

2 Hæ autem conſtitutiones præcipuè in odium redimentium lites ſunt editæ. *d. l. per diverſas. 22 vers. nec enim dubium eſt. C. mandat. Socin. Jun. conſil. 48. n. 6. lib. 3. Alciat. reſponſ. 124. n. 9. Menoch. lib. 3. præſcrip. 129. n. 2. poſt princ.*

3 Et procedunt, etiamſi in inſtrumento ceſsionis nomen venditionis inſertum ſit. *d. l. per diverſas 21. in med. verſ. licet inſtrumento. C. mand.*

4 Vel expreſsè dicatur in eodem inſtrumento ceſsionis, quod pro parte vendatur, & pro parte donetur. *l. ab Anaſtaſio. 23. poſt princip. vers. ſancimus nulli licere. C. mand. Gozadin. conſil. 3. n. 24. Menoch. de præsumpt. 129. n. 27. (ubi limitat.) & n. ſeq. Br. in d. l. per diversas. 22. n. 9. vers. tertio dixi. Bl. in l. ſi cuicunq. 2. C. ne liceat potentior. n. 3. vers. tertio poteſt impugnari. Ludov. Rom. conſil. 450. incip. præsens dubitationis, n. 2. ibi, ſecundo quia certum eſt, & ſeq. Anton. Gabriel. lib. 2. commun. conclus. tit. de action. conclus. 5. n. 4.*

5 Vel quod pro unâ parte vendatur uni, pro alterâ parte donetur alteri cuidam tertiæ perſonæ interpoſitæ. *d. l. ab Anaſtaſio. 23. §. ſi quis a. 1. C. mandat. Menoch. lib. 3. de præſumpt. 129. n. 27. Bl. in d. l. ſi cujuscunq. 2. n. 3. vers. ſecundo modo impugnatur. & in l. ſi paterna. 2. C. de repud. hered. n. 1. vers. idem puto.*

6 Vel quod donetur in totum uni, ſed clam recipiatur aliquid nomine precij. *d. l. ab Anaſtaſio. 23. §. ſed & ſi quis 2. C. mandat. Menoch. d. præsumpt. 129. n. 27. in med. verſ. tertia fuit.*

7 Deinde prædictarum conſtitutionum Anaſtaſij & Iuſtiniani diſpoſitio ampliatur etiam eo in caſu, ubi pro parte venditur, & pro parte permutatur, nam & tunc, ſi habitâ rei æſtimatione unâ cum illa parte precij apparet de ejus tenuitate, ceſsio ſimulata præſumitur, & non valet. *Br. in l. per diverſas. 22. C. mandat. n. 10. Bl. in l. ultim. C. eod. conſil. 2. n. 5. verſ. ſed nunquid lex. & n. 6. Menoch. d. præsumpt. 129. n. 5.*

8 Item ampliatur in redemptoribus alienatarum litium,

[illegible]

cum enim potentiores alienas actiones patrocinij cauſa mercede data ejus qui actione tenetur, laceſſendi, vexandi vel ulciſcendi gratia ſuſcipiant & intendant; ideoque meritò hoc tanquam odioſum & invidioſum, juxta *l. penult. C. mandat.* reprobatur. *Jacob. Cujac. lib. 8. obſer. 31. incip. ſapè potentiores. poſt princip. Menoch. d. præsumpt. 129. n. 36. poſt princ. (ubi elegantes limitationes affert) n. 38. 39. 40. & 41. Tuſch. tom. 1. verb. ceſſio. concl. 208. n. 1. & ſeqq. per tot. Jaſon in l. 1. C. ne liceat potent. n. 1. & ſeq.*

9 Potentiores autem hoc in caſu qui ſunt, vide *Bl. in conſil. 151. incip. quædam mulier vidua. (ubi de cancellario, cui ceſſæ ſunt actiones, dicit.) n. 1. & ſeq. per tot. lib. 1. & in l. 2. C. ut liceat potent. n. 2. & in l. per diuerſas. 32. C. mandat. n. 43. & ſeq. Guid. Pap. decis. 273. n. 1. ſub fin. Menoch. d. præsumpt. 129. n. 37. Cravett. consil. 205. incip. pernoctatio. n. 43. Anchor. consil. 165. incip. quæſtio talis eſt. per tot. Ludov. Roman. consil. 518. incip. in caſu propoſito. n. 5. Camil. Borell. consil. 12. incip. Leonhardus de Casmo. n. 42. vers. nec obſtat. n. 43. & ſeq. Iaſon in l. 1. C. ne liceat. potent. n. 2. & ſeq. addantur Matth. de Afflict. (ubi de consiliarys Principum dicit) in conſtitut. regn. Sicil. in conſtit. quæ incip. humanitate. in 4. notab. Natta (ubi de Camerario Principis dicit.) consil. 1[illegible]. incip. vertitur lis. n. 10. Anton. Hering. de fidejuſſ. c. 7. n. 274. & ſeq.*

10 Imò quamvis quis mercede accepta alienas actiones ſuſcipiat, & intendat, quod fit, quando quis alienam litem agendam ſuſcipiat quaſi ſuam, ſub pactione tertiæ, vel quartæ, vel dimidiæ partis, vel, ut ex eventu incerto litis ſibi certa quantitas aut pars litis certa detur, & ſolvatur, quod leges vetant, *l. ſi contra. 20. C. mandat. l. litem. 15. C. de procur. l. ſi quis 5. C. de poſtul. l. ſumptus 35. ff. de pact. l. 1. §. ſi cui 12. ff. de extraordin. cognit.*

Nam etiam hæ & ſimiles pactiones omnes præſumuntur eſſe tales, ut ab Anaſtaſio *in d. l. per diuerſas. 22.* prohibitæ cenſeantur. *Jacob. Cujac. lib. 8. d. obſer. 31. poſt med. vers. mercede accepta. usq. ad finem. & lib. 16. obſer. 16. incip. recte poſt princ. Paul*

Caſtr. in l. per diverſas, 22. C. mandat. n. 2. ibi. quia per leges veteres. & ſeq. late Farinac. in ſua pract. crimin. quæſt. ... n. ... & ſeqq. per tot.

11 Præterea ampliatur in reo, nam necis judicij mutandi cauſa, ad evitandas actiones, rem quam poſſidet, alienare poteſt. *Iacob. Cujac. lib. 10. obſer. 3. incip. edictum. per tot. ... in l. ob maritorum. 2. C. ne uxor pro marito. n. 6. Paul. de Caſtr. in l. à Divo Pio. 15. §. ſi ſuper rebus. ff. de re judic. n. 8. Iaſ. in. eod. n. 50. & ſeq.*

12 Ampliatur ulterius, ſi de reali & naturali numeratione precij etiam juſti aliter non, niſi ex ſolâ cedentis & ceſſionarij confeſſione conſtet. *Br. in d. l. per diverſas. 22. C. mandat. n. 11. Bl. in l. ſi cujuscunq. 2. C. ne liceat potentior. (ubi limitat.) n. 5. ibi, adde quod quarto. & in l. per diverſas. 22. C. mandat. n. 4. ibi, textu ibi, & n. 5. & in l. ſi paterna. 2. C. de repudiand. hered. n. 1. vers. item quando non. Cravetta conſil. 145. incip. viſo præ... n. 7. vers. ad hæc ſicut. & ſeq. Menoch. (ubi eleganter limitat.) d. præſumpt. 129. n. 20. & ſeqq. Ludov. Roman. conſil. 86. incip. viſo quæſtionis. n. 9. ibi. non enim aliter. & ſeq. Raphael Fulgos. conſil. 205. incip. Gagnaldus & Ugoletus. n. 5. ... nec huic obſtat. & ſeq. & conſil. 242. incip. viſa copia. n. 1. vers. ſecundo principaliter. & ſeq. Anton. Faber in ſuo Codice lib. 4. tit. mandat. 26. ac fin. t. 20. n. 1. Pract. Papiens. (ubi limitat.) in forma libelli in cauſa venditionis gl. ceſſit & mandavit n. 7. Seraphin. Olivar. decis. Rot. Roman. 1139. n. ... Anton. Gabriel lib. 2. comm. opin. tit. de action. conclus. 5. n. 23. (ubi limitat.) & n. ſeq. Tiraq. in l. ſi unquam. C. de revocand. donat. verb. donatione. n. 77. & in tract. de retract. conſang. §. 1. gl. 18. n. 85. Alex. conſil. 36. incip. viſo themate. n. 3. vers. ad hoc quod notat. & ſeq. lib. 2. Guid. Papa deciſ. 167. incip. an compenſatio. n. 5. ibi. circa hanc materiam. Matth. de Afflict. in c. 1. tit. de feud. dat. in vic. leg. comm. n. 42.*

13 Niſi fides de precio fuerit habita. *Bl. in l. per diverſas. 22. C. mandat. n. 29. ibi. decimo tertio quæro. & ſeq. Salyc. ... quæſt. 4. Menoch. de præſumpt. 129. n. 23. ſub. fin. & n. ſeq. Guid.*

Pap. decis. 16 . n. 7. ibi sed circa hæc. & seq. Anton. Gabriel. d. conclus. 1. n. 28.

14 Similiter etiam ampliatur, etiamſi verum precium fuerit numeratum, ſed poſtea illud cedens reſtituat ceſſionario. *Br. in l. per diuersas. C. mandat. n. 17. Bl. eod. quæſt. 20. n. 44. ibi, vigesimo quæritur. usq. ad fin. & in l. ſic paterna. 2. C. de repud. hered. n. 1. vers. item quando. Riminald. Sen. Conſil. 407. n. 8 & ſeq. lib. 3. Socin. Iun. consil. 97. n. 70. lib. 2. Matth. de Afflict. in c. un. in princ. tit. de feud. dato in vic. legis commiſſ. n. 42. vers. vel apparet verè ſolutum. Menoch. de præſumpt. 129. n. 25.*

15 Vel cedens finxit ceſſionarium eſſe ſuum creditorem. *Br. in d. l. per diuersas. 22. n. 19. Menoch. de præsumpt. 129. n. 26. Ludov. Roman. consil. 450. incip. præsens dubitationis. (ubi ampliat procedere, ſi cedens pro parte finxit ceſſionarium eſſe ſuum creditorem) n. 1. vers. prima quia ſi. & ſeq. per tot.*

16 Deniq; ampliatur, etiamſi debitor in inſtrumento obligationis cuivis bonæ f. poſſeſſori & detentatori einem jeglichen getrewen Brieffs Inhabern ſe ſoluturum promiſit. *Thom. Trevisan. decis. Venet. 42. n. 17. Guid. Pap. decis. 567. incip. an compensatio. n. 4.*

Propterea, quod is bonæ f. poſſeſſor dici nequit, qui præſumptionem fraudis & ſimulationis contra ſe habet. *Bl. in l. per diuersas 22. C. mandat. n. 2. verſ. nam ſi præſumitur. & ſeq.*

17 Veluti ita etiam Scabini Lipſenſes *Anno 1615. ad consultationem* G. von C. reſponderunt: Ob nun gleich in der Verſchreibung zu befinden / daß jhr einem jeglichen getrewen Brieffs Inhabern die 500. fl. zuzahlen verſprochen vnd zugeſagt / ꝛc. Da aber dennoch die Ceſſio verdächtig / vnd wider die Constitutionem Anaſtaſij, auch vnſers gnädigſten Churfürſten vnnd Herrn Außſchreiben lauffen wolte, So weret jhr dem Ceſſionario G. S. die Zahlung zu thun nicht ſchuldig.

V. R. W.

Deciſio XXXIII.

De ceſſionibus jurium & actionum, quæ juxta l. per diverſas 22. *ſunt permiſſæ & licitæ.*

SUMMARIA.

1. *Ceſſiones Iurium & actionum inter coheredes pro actionibus hereditarys permittuntur.*
2. *Inter legatarios & fideicommiſſarios etiam;*
3. *Item, ſi Creditor à ſuo debitore pro aſſecuratione crediti ceſſionem accepit.* n. 4
5. *Si ceſſio fiat mere donationis, & liberalitatis cauſâ.*
6. *In donatione in ſolutum etiam admittitur ceſſio. 7. 8. 9.*
10. *Ceſſio valet, ſi debitor ante litem conteſtatam de vitioſa ceſſione non excepit. & n. 11.*
12. *Ceſſio valet, ſi venditionis cauſa fit.*
13. *Dummodò iuſto & equivalente precio fiat, & quod ſit iuſtum precium. n. 14.*
15. *Lipſenſium reſponſum.*
16. *Ceſſio valet in hereditate venditâ, 17.*
18. *Item, ſi actio inutilis eſt cedenti, & cedens eſt extraneus.*
19. *Vel ſi tibi cedo, quid mihi decem verè valeat, ſed tibi propter loci diſtantiam quinq; tantum valet.*
20. *Item, valet ceſſio, ſi actio iam eſt in iudicium deducta.*
21. *Vel ſi non actio, ſed ius ſententia cedatur.*
22. *Vel ſi cum nomine periculum, & incertitudo exigendi etiam transfertur in emptorem.*
23. *Si fiat ad defenſam, & non ad offenſam, ubi pulchrum exemplum.*
24. *Si fiat acceſſorie ratione contractus pracedentis.*
25. *Si fiat præſente & tacente debitore.*
26. *Si non ceſſionarius cedentem ad ceſſionem perſuaſit, ſed cedens ceſſionarium ad ceſſionem recipiendam induxit.*
27. *Si actio eſſet expoſita venalis.*
28. *Si aliâ ex cauſa fiat, & iuſta cauſa qua. n. 29.*
30. *Si abinorum Lipſerſium reſponſum.*
31. *Plures caſus remiſſive referuntur, ubi ceſſiones valent.*
32. *Quæ requiruntur, ut ceſſiones valeant.*

In

1 IN caſibus, ubi ceſſio actionum & jurium licita & permiſſa eſt, primum locum obtinet ea ceſſio quæ inter coheredes, pro actionibus hereditarijs, fieri contingit. *text. expr. in l. per diuerſas. 22. §. exceptis ſ. C. mandat. ubi Br. & DD. communiter. Salyc. eod. col. 2. Bl. ibi d. n. 6. ibi. & ibi in textu. & ſeq. Alciat. reſp. 124. n. 10. Ant. Gab. lib. 2. comm. opin. tit. de action. concl. 5. n. 6.*

2 Deinde illa ceſsio, quæ fit legatarijs, vel fideicommiſſarijs quibus debita vel actiones vel aliæ res ſunt relictæ. *d. l. per diuerſas. 22. vers. nam non his quas inter legatarios. C. mandat. ubi. Salyc. col. 3. vers. item nota ex litera. Menoch. d. præſumpt. 129. n. 13. & ſeq. Cujac. lib. 16. obſer. c. 16. in med. vers. ſi heres.*

3 Tertio, quando creditor à ſuo debitore pro ſuo credito ceſsionem in aſſecurationem accepit. *d. l. per diuerſas. 22. verſ. & his quascunque, vel creditor. C. mandat. Menoch. d. præſumpt. 129. n. 11. Cujac. d. obſer. 16. in med. vers. ſi creditori nomen. Anton. Gabr. lib. 2. comm. opin. tit. de action. concl. 5. n. 7.*

4 Quartò, ſi is, qui rem alienam poſsidens ſibi ex aliqua cauſa obligatam recepit, ceſsionem pro majori ſui munimine & cautione. *d. l. per diuerſas. 22. vers. vel is, qui res aliquas. C. mandat. Menoch. d. præſumpt. 129. n. 12. Alciat. reſponſum. 124. n. 5. Anton. Gabr. d. concl. 5. n. 8.*

5 Si ceſsio fiat donationis & meræ liberalitatis cauſâ citra ullam diſsimulationem. *d. l. per diuerſas. 22. ſub fin. vers. ſi autem per donationem. C. mandat. Cujac. lib. 16. obſer. d. c. 16. poſt med. vers. & ut uno tantùm. Bl. in l. per diuerſas. 22. C. mand. n. 1. vers. ſi a. ceſſio.*

6 Sextò, ſi eſt datio in ſolutum. *Br. in l. per diuerſas. 22. C. mand. col. 4. n. 3. Iacob. Puteus decis. Rot. Roman. 22. in ſ. Bermandinus. n. 3. ibi. item, quia negari non poteſt lib. 3. Anton. Faber in ſuo Cod. lib. 4. tit. mand. 26. defin. 20. n. 4. ibi, quod ſi ceſſio. & ſeq.*

7 Dummodo probetur præcedens debitum, *Anton. Faber in ſuo Codic. d. tit. mand. 26. defin. 20. n. 5. ibi, ſed tamen eadem jurus. & ſeq.*

8 Et quidem condignum debitum, aliâs ſi debitum pro parte

parte verum eſt, pro alia verò parte non, ceſsio vel datio in ſolutum pro ea parte qua ſimulatum eſt debitum, inefficax eſt, *Ludou. Roman. consil. 450. incip. praesens dubitationi. n. 1. vers. ergo pariter. & ſeq. adde ea quae in concluſionib. practic. ab part. 1. conclus. 56. n. 48. & ſeq. dicta ſunt. Tuſch. tom. 1. verb. ceſsio. concl. 208. n. 6.*

9 Debitum autem hoc in caſu ſufficienter probatur, ſi cedens non tantum confitetur, ſed etiam jurejurando affirmat, ſe eſſe debitorem, tunc enim ejuſmodi probatio ſufficit, præſertim ſi eo tempore, quo de viribus ceſsionis diſputatur, cedens, defunctus fuerit, *Anton. Faber. d. defin. 20. n. 7. vers. diversum tamen est. & ſeq.*

10 Septimò ceſsio valet, ſi debitor agentem ceſsionarium admiſit, & ante litem conteſtatam de vitioſâ ceſsione non excepit. *Anton. Faber. in ſuo Codic. tit. mandati. 26. defin. 10. incip. purgatur vitium. n. 1. & ſeqq. per tot. cui addatur Guid. Pap. decis. 567. n. 4.*

11 Quod verum eſt in ejuſmodi ceſsione, quæ ſub prætextu alicujus debiti fit, de qua propriè tractatur *in d. l. per diverſas. 22. & ſeq.*

Secus eſt in eâ, quâ quis debitoris vexandi, & laceſſendi causâ in potentiorem actionem transfert, cum enim per ejuſmodi ceſsionem & translationem creditor litem & actionem totam amittat, *l. 1. & 2. C. ne liceat. potent.*

Et exinde exceptio peremptoria totam actionem perimens naſcatur, merito ea etiam poſt litem conteſtatam opponi poteſt, *Bl. in l. ſi cujuscunq. 2. C. ne liceat potent. n. 3. ibi quaero utrum ſufficiat.*

12 Octavo ceſsio valet, ſi venditionis causâ fiat. *l. 1. vers. nominis a venditio. C. de donation. Iacob. Puteus decis. 27. incip. debet mendicus. n. ult. lib. 3.*

13 Dummodò quis emit juſto & æquivalente precio. *Br. in l. diverſas. 22. C. mand. col. 1. Bl. eod. col. 2. n. 9. & conſil. 46*

incip.

incip. inter Joann. n. 7. ſub fin. vol. 1. Paul. de Caſtr. in d. l. per diverſas. 22. n. 12. verſ. quia textus iſtius legis. & ſeq. Salyc. ibid. col. 3. in 12. quæſt.

14 Juſtum autem & æquivalens precium hoc in caſu cenſetur, quod deductis impenſis, quæ ad conſequendam rem fieri poſſunt, vel facta ſunt, læſionem ultra dimidiam non excedit. *l. 2. C. de reſcind. vendit. Gl. in l. per diverſas. 22. C. mandat. verb. alijs cauſis. verſ. ſed quantum precium dicitur. & ſeq. Fulgoſ. conſil. 242. incip. viſa copiâ. in princ. verſ. primo ex precij paritate. & ſeq.*

15 Niſi aliter probari poſſit, inter cedentem & ceſſionarium ſimulatam tantum venditionem fuiſſe celebratam, & in fraudem legis nomen venditionis inſertum. *d. l. per diverſas. 22. verſ. licet inſtrumento. C. mandat.* Veluti etiam ita Lipſenſes *ad conſultationem* Hanſen Wagners *Anno 1612.* reſponderunt, Ob nun gleich das Geld/ welches N. G. vor die Schuldt gegeben/ ſo hoch als die erkauffte Forderung iſt/ ſich nicht erſtrecket ꝛc. Dennoch aber vnnd dieweil dieſelbe nicht klar geweſen/ Sondern auff Außführung geſtanden/ die læſio auch ewerm eigenen Vorgeben nach/ vber die helffte ſich nicht befindet/ So iſt der Kauff vor kräfftig zu achten/ vnd jhr möget denſelben auß des Anaſtaſij Conſtitution nicht hintertreiben/ jhr wollet dann/ wie zu Recht [illegible] erweiſen/ daß ſolches nur ein Scheinkauff geweſen/ damit würdet jhr billich gehöret. V. R. W.

16 Nono, ceſſio valet in hereditate venditâ. *tot. tit. de hered. vel action. vend. qui per text. in d. l. per diverſas. n. 8. Bl. eod. col. 2. n. 13. Schrad. eod. n. 7. Paris. conſil. 10. Anton. Faber. lib. 12. conjectur. c. 12. col. 2. verſ. ex quo etiam apparet, quam imperite. & ſeq. Anton. Gabr. lib. 2. comm. opin. tit. de action. concl. 3. n. 26. & ſeq.*

17 Licet contrarium velit *Br. in l. per diverſas. 22. C. mand. n. 14. Ruin. (ubi dicit, quod titulus ff. de hered. vel act. vendit. ſit per text. in l. per diverſas. 22. correctus.) conſil. 37. incip. [illegible] n. 16. ibi, ſecundo principaliter dico. & ſeq. vol. 1. Menoch. lib. 2. præſumpt. 1[illegible]9. n. 6. ibi, extenditur ſecundo.*

18 Decimò ceſſio valet, ſi actio inutilis eſt cedenti, puta quidam Pariſienſis debet mihi mille, ego non ſum habitator Pariſium, unde cedo cuidam Pariſienſi illam actionem pro centum, certè non videtur vexandi, & redimendi litem cauſa facta, cum alia ſubſit cauſa rationabilis. *Bl. in l. per diverſas. 22. C. mandat. n. 28. ibi, duodecimo quæritur. quem ſequitur Paul. de Caſtr. (ubi hoc menti tenendum dicit) eod. n. 4. vers. [illegible] ſimilibus cauſis, ut ſi actio. & ſeq.*

19 Quemadmodum etiam ceſsio valet, ſi cedo tibi, quod mihi decem verè debet, ſed tibi ob diſtantiam loci quinque tantum valebit, *Bl. in d. l. per diverſas. 22. n. 28. verſ. ſed quid è contra. Menoch. lib. 2. arbitr. judic. quæſt. centur. 3. caſ. 24 [illegible] n. [illegible] & ſeq. per tot. Salyc. in d. l. per diverſas. 22. col. 4. vers. ſimiliter tu habes. Matth. de Afflict. in c. 1. tit. ex quibus cauſis feud. amitt. n. 22. vers. item habet arbitrium decernendi.*

20 Undecimò ceſſio valet, ſi actio jam eſt in judicium deducta, tunc rectè cedi poteſt, quando reus debitum fatetur, & actio eſt indubitata. *Angel. in d. l. per diverſas. 22. C. mand. Gabr. concl. [illegible] n. 53. Anton. Faber. lib. 12. conject. 12. per tot. Franc. Cardinal. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 4. tit. 13. n. 15. Anton. Gabr. lib. 2. comm. opin. tit. de action. concl. 5. n. 51. & ſeqq.*

21 Duodecimo, ſi non actio, ſed jus ſententiæ ceditur. *Baldus in l. in Judicio. ff. famil. erciſc. Tiraq. de retract. convent. § 26. gl. 3. n. 22. Bl. in l. ex legato. C. de legat. n. ult. verſ. itē cedi poteſt.*

22 Decimotertio, ſi cum nomine & actione empta etiam periculum & incertitudo exigendi transfertur in emptorem. *Salyc. in d. l. per diverſas. 22. C. mand. n. 8. Richard. ibid. n. ult. ſub fin.*

23 Decimoquartò, ſi fiat ad defenſam & non ad offenſam, puta, quia poſſeſſor dubitans moleſtari ab aliquo recepit ceſſionem ab aliquo, qui potentius jus habet, quam ille. *Paul. de Caſtr. in d. l. per diverſas. 22. C. mand. n. 4. vers. vel [illegible] fit. Bl. (ubi caſum elegantem affert,) in l. cujuscunq. 2. C. ne [illegible]*

pr-

[illegible] n. 6. vers. item dico quando ceſsio. & ſeq. & in d. l. per diverſas. 22. n. [illegible] vers. vel pone exemplum.

24 Decimoquinto, ſi ceſsio fiat acceſſoriè ratione contractus præcedentis. *Br. in l. per diverſas. 22. C. mand. n. ult. ſub fin. Bl. cod. n. 11. ibi, tertio quæro. & in l. cujuscunq;. 2. C. ne liceat potent. n. 6. vers. adde quod ubicunq;. & ſeq. Menoch. lib. 3. præſumpt. 129. n. 43. Ant. Gabr. lib. 2. comm. opin. tit. de Action. concl. 5. n. 29.*

25 Decimoſextò, ſi ceſsio fiat præſente & conſentiente, vel tacente eo, contra quem actiones ceduntur, tunc enim omnis ſuſpicio fraudis & ſimulationis ceſſat. *Bl. in l. cum eſſent. 33. §. per plurium. ff. de S. R. P. ſub fin. princ. vers. quod eſt mirabiliter notandum. & n. 1. Hippol. de Marsil. ſingul. 45. Menoch. lib. 3. d. præſumpt. 129. n. 42. Jacob. S. Georg. in l. ſi cujuscunq;. 2. C. ne liceat potent. n. 34. Ant. Gabriel. d. concl. 5. n. 30. & ſeq. & n. 56. Ludov. Roman. consil. 87. incip. circa id. n. 2. in medio.*

26 Decimoſeptimò, ſi non Ceſsionarius cedentem, bonis ejus inhians, ad ceſsionem faciendam perſuaſit, ex importunis moleſtijs adigit, ſed ipſe cedens ceſsionarium ad ceſsionem recipiendam induxit, Wenn nicht der Ceſsionarius dem Cedenten, ſondern der Cedens dem Ceſsionario nachgegangen. *per l. per diverſas. 22. poſt princ. vers. inhiantem. C. mand. ubi Salyc. n. 1.* Quemadmodum etiam *VVittenbergenſes Anno 1615. ad conſultationem Thomæ* Schzelters, *civis Lipsenſis*, pronunciarunt.

27 Decimooctavò, ſi actio eſſet expoſita venalis, & tanti vendita, quanti reperiretur, puta ſi actionem mihi competentem ex viginti ceſsi pro quindecim contra debitorem meum, qui facultatibus labebatur, tunc ceſsio etiam valet, quoniam actio non eſt formali precio æſtimanda, ſed quantum communiter valet. *Bl. in d. l. per diverſas. 22. C. mand. n. 8. vers. & primo revoco. Fulgos. consil. 242. incip. viva copia. ſub fin. princ. vers. certo hoc eſt verum. & ſeq.*

P 2 Deci-

28 Decimonono, ſi juſta ex cauſa non animo vexandi eum, contra quem facta fuit ceſſio, fiat *Gl. in d. l. per diverſas. 22. C. mand. verb. venditionis. in fin. vers. Secus cum juſta cauſa. Alciat. reſponſ. 124. n. 2. Menoch. lib. 3. præsumpt. 129. n. 16. & ſeq. Ant. Gab. lib. 2. comm. concl. tit. de action. concl. 5. n. 15. & ſeqq.*

29 Juſtæ cauſæ exemplum eſt in paupere vel alio, qui diffidit de conſequendo ſuum ob nimias adverſarij tergiverſationes, tædium & exercitationem litium. *Specul. lib. 2. part. 1. tit. de ceſſione actionis. §. ſciendũ. 1. n. 10. vers. quid enim ſi cedens. Socin. Sen. consil. 170. n. 3. in fin. lib. 2. Tiber. Decian. consil. 119. n. 16. Anton. Gabr. d. tit. de action. concl. 5. n. 16. Paul. de Caſtr. consil. 393. incip. pro evidentia. n. 2. col. 2. vers. circa quintum & ultimum. & ſeq. vol. 2. & in d. l. per diverſas. 22. C. mand. n. 4. verſ. & idẽ ſentit. & ſeq.* ubi ſubjicit, ſe conſuluiſſe, cum quædam mulier in pœnam fori Iulij ceſſiſſet, jura ſua contra quoſdam ſuper hereditate & bonis paternis, & maternis, pro duobus millibus, quæ valebant ultra ſex millia, quod hæc ceſſio valeat, propterea quod mulier non animo vexandi adverſarium, ſed ideò, quod ei actio erat inanis propter potentiam adverſariorum, ceſſiſſe dicatur.

30 Quemadmodum etiam ita Scabini Lipſenſes *Menſe Octobr. Anno 1614.* reſponderunt, Ob nun gleich P. H. die Schuld/ ſo ewer Schwägerin bey L. Th. zu fordern gehabt/ vmb ein geringes an ſich bracht/ vnd zu Recht verſehen/ daß in ſolchen vnd dergleichen Fällen die Ceſſiones vor vnkräfftig erkandt werden: Dennoch aber/ vnd dieweil ewre Schwägerin mit L. Th. deßwegen lange zeit zu Rechte gelegen/ von jhme viel Jahr auffgehalten/ vnd herumb geführet worden/ es auch in jhrem Vermögen nicht geweſen/ die Rechtsfertigung außzuführen/ So iſt dahero die Ceſsio vor kräfftig zu achten/ vnd jhr möget dieſelbe propter tenuitatem precij nicht vmbſtoſſen. V. R. W.

31 Plures caſus, ubi ceſsiones valent, vide apud *Specul. lib. 2. part. 1. tit. de ceſſione actionis. §. 1. & ſeq. n. 1. & ſeqq. per tot. Menoch. lib. 3. præsumpt. 129. per tot. Paul. de Caſtr. in l. per diverſas. 22. C.*

[illegible] C. mand. n. 3. & ſeq. Br. Bl. Salic. & DD. ibid. Tuſch. tom. 1. Pract. concl. verb. ceſſio. conclus. 203. & ſeq. conclus. 2[illegible]9. & 211. n. 1. & ſeq per tot. Guid. Pap. decis. 2[illegible]3. incip. utrum ceſſio. n. 1. & ſeq. Anton. Gabriel. lib. 2. comm. opinion. tit. de actionib. conclus. 5. n. 2. & ſeqq. per tot.

32 Quæ etiam requiruntur, ut ceſsio valeat, tradit *Pract. Papienſ. in formā libelli in cauſa venditionis. gl. ceſſit & mandavit. n. 5. ibi, quæritur ultra. & ſeq.*

Deciſio XXXIV.

Ceſſiones actionum an Iuramento firmari poſsint.

SVMMARIA.

1. *Affirmativè traditur, quod ceſſiones actionū iuramento firmari poſſint.*
2. *Negativa verior eſt.*
3. *Lipſenſium ſententia refertur.*
4. *Lites redimere & ſimulatas ceſſiones facere, eſt contra bonos mores.*
5. *Iuramentum contractum ſimulatum & ſuſpectum, firmare non poteſt.*

1 AFfirmativè concludit *Anton. de Butr. in c. cum contingat. extr. de jurejur. n. 5. vers. octavus caſus. Alex. conſil. 3[illegible] incip. viſo themate ſupra ſcripto. n. 3. ibi, plus videtur quod attento. & n. ſeq. lib. 2. Ioann. de Imol. in l. nemo poteſt. 55. ff. de legat. 1 col. 3. & in c. ad noſtram. n. ult. ſub fin. extr. de empt. vend. Guid. Pap. decis. 273. incip. utrum ceſſio. n. 1. vers. idem ſi eſſet facta à extraneo. & ſeq. per text. in l. ult. C. ad l. Iul. repetund.*

2 Econtra negat *Anton. Gabriel. lib. 2. comm. opinion. tit. de action. conclus. 5. n. 3. ibi, primo amplia. Gozad. conſil. [illegible] n. [illegible]. Menoch. lib. 3. præſumpt. 129. n. 8.*

3 Atq; ita etiam Lipſenſes *Menſe Novembr. Anno [illegible] ad conſultationem Iacob* Hertzigen zu W. pronunciarunt: Ob nun wol G. N. die Ceſsion mit einem leiblichen Eyde bekräfftiget/

vnd dieſelbe bey dem Wort der ewigen Warheit zu halten / ſich verbinden; Dieweil aber dennoch er in derſelben ſehr hintergangen/ vnd jhme ein anſehnliches wiſſentlich verſchwiegen worden. So iſt die Ceſsio vnkrefftig/ vnd maagedachter G. N. dieſelbe der endlichen Zuſage vngeachtet / auff vorgehende relaxation wol vmbſtoſſen. V. R. W.

4 Propterea, quod lites redimere & ejuſmodi actionem per ſimulatas & calidas ceſsiones acquirere, eſt contra bonos mores. *Cujac. lib. 16. obſer. 16. incip. rectè, poſt princ.* Juramentum autem contra bonos mores præſtitum, non eſt obligatorium. *c. non eſt 58. de R. I. in 6.*

5 Nec poteſt contractum ſimulatum & ſuſpectum confirmare. *Paul. de Caſtr. conſil. 143. incip. viſo proceſſu. n. 1. verſ. & benè facit ad prædicta. & ſeq. lib. 2. Gl. in l. emption. C. plus valet quod agitur. verb. emptione. ſub fin. Felin. in c. ſi diligenti. 12. ext. de foro compet. n. 28. verſ. quid autem ſi juretur. & ſeq. Menoch. lib. 3. præſumpt. 122. incip. poſteaquam. n. 63. & ſeq. Anton. Hering. de fidejuſſ. c. 10. incip. materia circa quam. n. 95. Erneſt. Cothm. conſil. 18. incip. Deo auctore. n. 89. & n. ſeq. Dec. conſil. 644. n. 11. verſ. & ideo non firmatur. Paris. conſil. 53. incip. primò dicendum. n. 14. & conſil. 54. incip. in præſenti. n. 41. & ſeq. lib. 1.* Cum non debeat eſſe vinculum iniquitatis. *c. etſi Chriſtus. extr. de jurejur. Matth. de Afflict. deciſ. 322. incip. dominus Liccus. n. 1. & ſeq.*

Deciſio XXXV.

Ceſsione actionum quoad illud, quod ſolutam quantitatem excedit, annullatâ ad quemnam illud ſuperfluum pertineat, an ad cedentem, an verò ad debitorem.

SVM-

SVMMARIA.

1. *Quod Imperatores Anaſtaſius & Iuſtinianus de hac quæſtione ſanxerint.*
2. *Refertur nonnullorum opinio, qui dicunt, quod illud plus debitoris lucro cedat.*
3. *Contrarium reſponderunt ICti Iudicij Curialis VVittenbergenſis.*
4. *Item & alij DD. tradunt contrarium.*
5. *Rationes aſſignantur, & n. 6.*

1 ANaſtaſius quidem *in l. per diuerſas. 22. C. mand.* ſancivit, quod Ceſsionarius non niſi pro ea quantitate, quam reverâ ſolvit, & ejus uſuris, actiones exercere poſſit, ſed cui illud ſuperfluum cedat, non exprimit; Juſtinianus vero *in l. ab Anaſtaſio. 23. §. 1. vers. ut nihil amplius accipiat. C. mand.* ſtatuit, quod illud ſuperfluum ex utraq; parte ſit inutile, neq; ei, qui ceſsit actiones, neq; ei, qui eas ſuſcipere curavit, aliquid lucri, vel fiat, vel remaneat, vel aliqua contra debitorem, vel res ad eum pertinentes, utriq; eorum actio eſſe debeat;

2 Unde DD. generaliter concludunt, quod illud ſuperfluum, & quod plus eſt in debito, neq; ceſsionario, neq; cedente, ſed lucro debitoris, cedat. *Anton. Gabriel. lib. 2. comm. opin. tit. de action. concl. 5. n. 1. vers. contrarium vero quod tam & ſeq. Jacob. Cujac. lib. 10. obſer. 3. incip. edict. ſub fin. vers. obſeruandum etiam eſſe. & lib. 10. obser. 16. post princip. vers. & nominatim cauetur. & ſeq. Ludov. Roman. conſil. 450. incip. præſens dubitationis. n. 1. vers. ergo pariter. & n. 3. vers. partim verò per figuratam. & ſeq. & ſingul. 26. incip. quid ſi conſiteor. n. 1. vers. etiam quoad reſiduum.*

Pro quorum aſſertione facit, quod ceſsionarius in eo, quod ſolutam quantitatem excedit, habeatur pro redemptore litium alienarum. *text. in l. per diuerſas. 22. vers. nec enim dubium. & poſt med. verſ. nulla enim talis ratione. C. mand.*

In redemptione autem litium hoc juris eſt, quod uterq; tam is, qui vendit, quam qui redimit, actionem amittat. *l. 1. & l. 2. C. ne liceat potent.*

3 Contrarium tamen JCti Iudicij Curialis VVittenbergenſis Anno 1615. ad conſultationem Th. Lebzelters/ civis Lipſenſis reſponderunt; Ob nun wol ſonſten im Rechten vorſehen/ wenn einer eines andern Recht durch Ceſsion vmb ein geringes an ſich bringet/ daß derſelbe ſich ſolches Rechtens weiter vnd ferner nicht als er dafür außgezahlet/ zu erfrewen haben ſol. Dennoch aber/ vnd dieweil ſolche diſpoſition juris fürnemblich in favorem des debitoris, nicht aber reſpectu tertij, vnd derſelben Creditorum gemeynet/ dieſelbe in ſola ſimulationis & uſurariæ pravitatis præſumptione, quæ contrariam probationem regulariter admittit, fundiret, Vnnd ohn das nach gemeinem Schluß der Rechtsgelehrten die Vbermaſſe dem Cedenten, vnd nicht dem Debitori zum beſten gehet/ in gegenwertigem Fall aber/ der Ceſsionarius Iohan Carl Reinhard ſich zum Kauff nicht gedrungen/ der Cedent auch/ welcher jhne ſeines beſten halber darzu vermocht/ noch dieſe Stunde darmit gar wol zu frieden. Als erſcheinet dahero allenthalben ſo viel/ daß Johan Carl Reinhard/ des jhme cedirten Rechtens der 1500. Reichsth. ewers Vorwendens vngeachtet/ vollſtendig ſich zu gebrauchen wol befugt. V. R. W.

Propterea, quod diſpoſitio Iuſtiniani, *in d. l. ab Anaſtaſio. 23 §. 1. C. mand.* ſancientis, quod ſuperfluum nec ad ceſsionarium, nec ad cedentem ſpectet, ſed uterq; eo carere debeat, non univerſaliter in omnibus omnino caſibus, ſed ſolummodo in tribus illis caſibus procedit, quos Iuſtinianus *in d. L. ab Anaſtaſio. 23. in princ. §. 1. & ſeq. C. mand.* enumerat, puta, ſi quis uni partem vendit, & partem donat, vel eidem partem unam vendit, & alteri cuidã tertiæ perſonæ interpoſitæ alteram partem donat, vel alicui totam donat, ſed tacitè & clam aliquid recipit;

In

4 In reliquis verò caſibus, ubi ceſsio pro minori quantitate facta eſt, aliud dicendum eſt, & ſuperfluum, non lucro debitoris cedit, ſed penes cedentem remanet, ut eleganter tradit, & textum *in d.l.ab Anaſtaſio 23.* explicat *Gl. in l. ab Anaſtaſio. 23. C. mand. verb. perſoluit, vers. verius his tribus. usq; ad finem. Specul.lib.2.part.1.tit.de ceſsion.actionis. §.ſciendum.1.n.7. vers.in residuo.a.dixerunt.& ſeq. Paul.de Caſtr.in l.per diuerſas. 22. C.mand.n. 2. poſt med. vers. iſtis calumnijs & fraudibus. & n.8. vers. item dicit gloſſa quod hoc. & ſeq. Jacob. Menoch. lib 3 praesumpt.129.n.27.vers. has fraudes damnauit. & ſeq. Bl.in l. ſi cujuscunq;. 2. C. ne liceat potentior. n.3. vers. cum cedens vel conſtituens. & in l. ab Anaſtasio. 23. C. mand. n. 2. ibi, unde ratione fraudis. & ſeq.*

5 Tum quia hoc, quod ſcilicet textus *in l. per diuerſas. 22.* per textum *in l. ab Anaſtasio. 23.* corrigatur, & generaliter reſiduum debitoris lucro cedat, in *d. l. ab Anaſtasio. 23.* non dicitur, nec per aliam expreſſam legem hoc diſponitur, *Specul. d. §. ſciendum eſt 1. n. 7. vers. cum hoc non prohibeatur. & ſeq.* Correctiones autem jurium quantum fieri poteſt, evitare debemus. Tum, quia pœnæ potius reſtringendæ, quàm ampliandæ ſunt, *l. interpretatione. 41. ff. de pœn. l. Arrianus. 47. ff. de O. & A.* Tum, quia facta ceſſione pro minori quantitate in reſiduo ceſſio non tenet, *d. l. per diuerſas. 22. C. mand.* ſed pro infecta habetur. *l. non dubium. 5. C. de legib.* Ergo in reſiduo ſalva manet actio penes cedentem, *Specul.d.§.1.n.7.vers. item quia in residuo. & ſeq.*

6 Rationem diverſitatis, cur aliud ſit in hoc, & aliud in tribus illis caſibus, aſſignat *Paul.de Caſtr.in d.l.per diuerſas 22 C.mand.n. 2. ſub fin. vers. quae punit duntaxat. & n. 8 vers. ratio diuerſitatis eſt. & ſeq.*

Q Deci-

Deciſio XXXVI.

Si filius pro patre nolit fidejubere, an rectè exheredari poſſit?

SVMMARIA.

1. *Si filius pro patre ratione delicti vel debiti carcere incluſo fidejubere noluit, poteſt exheredari.*
2. *Si pater non fuit carceri incluſus, ſed aliter pecuniâ indigens, filium pro fidejubendo interpellavit, ſed filius hoc recuſavit, an filius exheredari poſſit?*
3. *Vaſallus pro domino fidejubere nolens, non poteſt exheredari.*
4. *Scabinorum Lipſienſium ſententia.*

1 JUſtinianus quidem *in Novells. ut cum de Appellatione cognoſcitur. 115. c. aliud. 3. §. ſi quemlibet. 8.* ſancivit, Si filius pro patre vel ratione delicti vel debiti carceri incluſo nolit fidejubere, quod tunc pater juſtè eum exheredare poſſit: ſed ſi pater non fuit incluſus, ſed aliter pecunia indigens filium rogavit, ut pro ſe fidejuberet, an & tunc juſta cauſa ſit exheredandi, ſi filius fidejuſsionem in ſe ſuſcipere recuſavit, ante paucos annos dubitabatur.

2 Pro negativa faciebat, quod certæ ſunt cauſæ exheredationis, ob quas ſolas & non etiam ab alias æquè graviores quis exheredari poteſt. *Vigl. ad §. ult. inſt. exheredat. liber. n. 8. Borch. de gradib. tit. utrum pater poſſit. in med. pag. 68. Bl. conſil. 20. incip. factum ſic ſe habet. n. 7. lib. 1. Ludov. Roman. conſil. 185. incip. pro deciſione. n. 7. vers. dicens præter numeratas. & n. ſeq.*

3 Deindè, quia Vaſallus pro domino nolens fidejubere, feudo non privatur. *Aluarott. in c. 1. §. licet. Vaſallus. tit. ſi de feudo defuncti fuerit controverſ. n. 7. poſt princ. Matt. de Afflict. in c. §. ſi autem morte. tit. de alien. feud. patern. n. 4. Roſenth. de feud. c. 10. concl. 13. n. 6.* Ex quibus autem cauſis Vaſallus feudo non poteſt privari, ex iiſdem nec filius exheredari poteſt. *Alex. conſil. 203. incip. ſuper themate. n. 6. lib. 2. Roſenth. de feud. c. 8. concl. 27. n. 5.*

Se-

4 Sed quoniam communiter DD. tradunt, quod filius etiam ob æquegravem cauſam, quam *in d. Novell. 151. c. 3.* expreſſam, exheredari poſsit. *Schneid. ad princ. inſtit. exheredit. liber. n. 14. & ſeq. Gomez. lib. 4. variar. reſolut. c. 1. n. 12. Menoch. lib. 2. arbitr. judic. quæſt. cent. 2. quæſt. 103. n. 4. Alex. in auth. ex cauſa. C. de liber. præterit. n. 4. Iaſon eod. n. 6. Felin. in c. paſtoralis. extr. de reſcript. n. 2. Mich. Graſſ. §. teſtam. quæſt. 2.*

5 Ideoq; Scabini Lipſenſes *Anno 1612. Menſe Decembr.* rectè contrarium pronunciarunt: Woferne jhr nun / wie Recht / beweiſen köndtet / daß ewer Vater ſeinen Sohn Geörgen / ſich vor jhn in Bürgſchafft einzulaſſen / erſuchet / Solches aber jhme der Sohn verſaget / So were ſolches vor eine erhebliche Vrſache zu achten / vnd gedachter ſein Sohn Geörge könte das teſtamentum tanquam inofficioſum nicht vmbſtoſſen. V. R. W.

Deciſio XXXVII.

Si inter abſentes per literas contrahitur, in quonam loco cenſetur contractum, ad hoc, ut reus ibi tanquam in loco contractus conveniri poſsit.

SVMMARIA.

1. *Ille locus inſpicitur ad quem literæ diriguntur,*
2. *In eo loco contractus perfectus eſſe cenſetur, ubi utriusq; partis conſenſus coniungitur.*
3. *Vbi negotium inter abſentes per literas geritur, tunc conſenſus non prius intervenire cenſetur, quam ſi literæ in illo loco, ad quem diriguntur, ſint etiam præſentatæ, & lectæ.*
4. *Literæ ei, qui eas miſit, ſi interim moritur, non nocent, nec acceptanti & recipienti proſunt.*
5. *Romæ ſi quis per nuncium vel epiſtolam fundum alicui Bononiæ exiſtenti vendidit, intelligitur, contractus Bononiæ celebratus.*
6. *ICtorum Lipſenſium reſponſum affertur.*

1 Illic locus debet inſpici, ubi reus degit, & ad quem literæ diriguntur, quoniam in [illegible] caſu non [illegible] nis, ſed receptions literarum attenditur. *Bl. in* [illegible] *6 5. in 1. lectur. ff. de judic. n. 1. vers. quia non* [illegible] *& ſeq. Joann. Zanger. tract. de except. part. 2. c. 1. incip. exceptio* [illegible] *petentiæ. n. 11. & ſeq.* Deinde, quia ad perfectum contractum utriuſq; conſenſus requiritur. *l. conſenſiſſe. 2. §. 1. ff. de* [illegible] *l. 1. ff. mand. l. ult. C. ſi quis alter vel ſibi. Gemin. conſil. 6* [illegible] *n.* [illegible] *vers. item approbat contractus.*

2 Et quidem in eo loco contractus perfectè celebratus cenſetur, ubi utrinſq; partis conſenſus conjungitur. *l. omnem 20. ff. de judic. l. aut ubi. 3. §. 1. ff. de rebus author. judic. poſſid. l. conſenſiſſe. 21. ff. de O. & A.*

3 Ubi autem negotium inter abſentes per literas tractatur, tunc conſenſus non prius interveniſſe intelligitur, quam ſi literæ in illo loco, ad quem diriguntur, etiam ſint præſentatæ, & acceptatæ. *Bl. in rubr. C. de promiſſ. dot. n. 3. ibi, ubi patet quod actus. & ſeq.*

4 In tantum, ut literæ, ſi is, qui eas miſit, interim moriatur, acceptæ nec vel ei, qui eas miſit, nil proſint, nec ſcribentem & mittentem obligent, quoniam is jam conſentire non poſſit. *Bl. in d. rubr. C. de promiſſ. dotis. n. 3. ibi, imo dico quod ſi* [illegible] *& ſeq. Jaſon in repet. l. admonendi. 31. ff. de jurejur.* (*ubi rationem affert*) *n. 142. in med. vers. limita ſecundo ſingulariter. Hippol. de Marsil. ſingul. 373. incip. ut noſtr. n. 1. & ſeq. Ludov. Roman. in l. nuda ratio. ff. de donat. col. pen. in fin. Alex. conſil. 24. incip. ponderatis his. n. 9. vol. 1. Iacob. Puteus* (*ubi ita in Rota Roman. 25. Martij Anno 1541. decisum fuiſſe teſtatur.*) *deciſ. 114. incip. in una Meſanenſe. n. 1. & per tot. lib. 1. Benevet. Strach. tract. de mercat. tit. qualiter in cauſa mercat. procedi debet. c. de probat. n. ult. ſub fin. Tuſch. tom. 5. verb. literas. conclus. 374. n. 24. & ſeq. Petr. Rebuff. ad conſt. regn. Gall. tract. de chirograph. & ſchedul. recog. in præf. n. 100. Alex. conſil. 91. incip. circa primum dubiũ. n. 1. vol.* [illegible]

5 Deniq;, quia videmus, ſi quis Romæ per nuncium vel

epiſto-

epiſtolam fundum vendit alicui exiſtenti Bononiæ, quod contractus Bononiæ intelligatur celebratus, ut ibi agi poſſit, quoniam ibi conſenſus utriusq; verè conjungitur, neq; inſpicitur locus, à quo nuncius vel epiſtola dirigitur, ſed locus ad quem dirigitur, & in quo contractus perficitur, ut in terminis tradit *Bl. in l. multum. 11. C. ſi quis alteri vel ſibi ſub alter nomine vel alien. pecun. emer. n. 28. ibi, ſed his quæro ergo per nuncium, quem ſequitur Franciſ. Cardinal. Mantic. lib. 3. de tacit. & ambig. convent. tit. 13. incip. ex loco etiam. n. 60. ibi illud vero non recipit. & ſeq.*

6 Atq; ita etiam JCti Facultatis juridicæ Lipſienſis *10. Octob. Anno 1620.* pronunciarunt: Ob nun wol Thom. Lebzelter/ dieſer Factorey wegen/ zu Leipzig mit ewers Principalen Schwäher Vatern wie ob angezogen geredet/ auch von do auß an ewern Principalen nach Nürnbergk geſchrieben. Dennoch aber/ vnd dieweil deßhalben zu Leipzig nichts geſchloſſen/ noch abgehandelt worden/ Sondern zu Nürnbergk ewer Principal da er ſolches vernommen ſeinen Conſens zu der angetragenen Factorey ſeinen Willen gegeben/ vnd von do auß daſſelbe wieder an Lebzeltern geſchrieben/ vnd alſo zu Nürnbergk vnd nicht zu Leipzigk beyder Contrahenten conſenſus conjungiret, vnd zuſammen geſetzet/ vnd deßfals nicht dem ort/ da die Schreiben von dem einen Contrahenten außgeſendet/ ſondern do ſie von dem andern empfangen/ vnd do derſelbe zu dem begehrten Contract ſeinen conſens geben/ in acht zu nehmen/ auch die angetragene Factorey nicht auff Leipzig/ ſondern auff Nürnbergk gerichtet geweſen/ vnd daſelbſt von ewerm Principal verwaltet werden ſollen: So iſt demnach nicht Leipzig/ ſondern Nürnbergk/ pro loco contractus der mehr erwehnten Factorey zu halten/ vnd dahero auch ewer Principal zu Leipzigk deßwegen nicht zu belangen. V. R. W.

5 Ideo meritò in individuo contrarium ſtatuunt. *Innoc. in c. cum olim. extr. de cenſ. circa med. vers. unde dico. & ſeq. quem ſequitur Panorm. eod. n. 11. vers. & ex dictis ſuis. Felin. in c. capitulum. 30. extr. de reſcript. n. 10. in princ. verſ. ubi dicit, quod ſi in inſtrumentum. & ſeq. Ant. Gabr. lib. 6. comm. opin. tit. de regul. juris. d. conclus. 1. n. 60. vers. nam ſi inſtrumentum. & ſeq. Bl. in l. un. C. ut quæ deſunt advocat. n. 5. in fin.*

6 Veluti ita etiam Wittenbergenſes *Menſe Iulio Anno 1618.* pronunciarunt; Ob nun wol M. G. ſeine eigene Verſchreibung vmbzuſtoſſen vnd verdächtig zu machen ſich vnterfangen/ [illegible]wegen Klage erhoben/ vnd Beweiß verführen/ aber Sachfällig worden. Dennoch aber vnd dieweil er darzu bewegliche Vrſachen gehabt/ ſo hat er ſich der in der Verſchreibung benandten Friſt nicht verluſtig gemacht/ Sondern wird jhme dieſelbe von der Zeit an/ da das Vrthel Krafft Rechtens erreichet/ nochmals billich vergönnet. V. R. W.

Deciſio XXXIX.

Confeſſio ab uno facta, an & quatenus etiam alteri cohæredi vel ſocio noceat?

SVMMARIA.

1. *Species facti recenſetur.*
2. *Confeſſio unius ex correis vel ſocijs an & quatenus noceat alijs, n. 3. 4. 5. ubi exempla afferuntur.*
6. *ICtorum Wittenbergenſium reſponſum affertur.*

1 Quidam cauſam communem omnium nomine peregit, & multas expenſas fecit, finitâ causâ expenſas repetens, certam deſignationem exhibuit, quam etiam unus ex cohæredibus veram dixit, & tam multas expenſas factas eſſe confeſſus ſuam portionem ſolvit, quærebatur, an hujus confeſſio noceat etiam alijs, ita ut & illi reliquas expenſas abſq; ulteriori liquidatione & probatione refundere teneantur?

Dicen-

2 Dicendum videtur quod ſic, quoniam confeſſio unius ex correis vel ſociis noceret etiam alijs, *Matth. de Afflict. deciſ. 54. incip. ſunt duo. n. 1. & ſeq.* Et confeſſio filij & ſervi præjudicat patri & domino *gl. in l. 1. ff. ſi ex natali cauſa agatur. Anton. de Butr. conſil. 5. n. ult. verſ. nec obſtat. & ſeq.*

3 Verum enimvero, cum regulariter confeſſio unius alteri non noceat, ſed tantum inter confitentes præjudicet. *l. Seja mancipia. ff. ad SC. Vellejan. Paul. de Caſtr. conſil. 425. incip. ponitur in facto. n. 2. vers. conſtat autem. & ſeq. lib. 2. Matth. de Afflict. deciſ. 245. incip. magnifici nobiles ſedilis. n. 11.*

4 Nec confeſſio unius ex debitoribus vel fratribus noceat alijs. *l. 1. & 2. C. quibus res judic. non noc. Alex. conſil. 176. incip. in cauſa & lite. n. 4. ibi, nec dicatur quod confeſſio. vol. 6.*

5 Cum poſſit unus reus confiteri, & alter negare debitum, in tantum ut confitens condemnetur, negans verò abſolvatur, niſi debitum aliter, quam per confeſſionem unius liquidetur & probetur. *elegant. Bl. conſil. 43. incip. quidam Sez Cechus. n. 2. verſ. unde poteſt unus reus. & ſeq. vol. 5.*

6 Ideoq; JCti Facultatis Iuridicæ VVittenbergenſis *28. Auguſti Anno 1608.* merito ejuſmodi confeſſionem alijs non præjudicare reſponderunt, Habet jhr ewern Freunden vnd Verwandten den Verlag zum Rechten wegen des Mütterlichen Anfalles gethan/ vnd die Vnkoſten außgezehlet / vnd jhnen vorgeſtrecket. Wenn nun gleich etliche derſelben Gerichtlich geſtanden/ vnd bekandt/ daß von euch auff ſolche Rechtsfertigung an die 800. Gülden gewendet / So mag doch ſolche Confeſsion den andern/ ſo darbey nicht geweſen / nicht præjudiciren, ſondern jhr ſeyd dieſelbe jhnen zuforderſt / wie zu Recht gnugſam zu liquidiren vnd zu beſcheinen ſchuldig. Von Rechts wegen.

Deci-

Deciſio XL.

Sententia an & quatenus per Inſtrumenta de novo reperta, reſcindi poſſit?

SVMMARIA.

1. *Sententia ſub prætextu inſtrumentor. de novo repertorum, reſcindi non poteſt.*
2. *Ampliatur etiam in criminalibus cauſis.*
3. *Ampliatur in inſtrumento teſtamenti de novo reperti.*
4. *Fallit multis caſibus, de quibus remiſſive.*
5. *Fallit in heredibus.*
6. *Hæc deciſio ſtabilitur nonnullis præiudicijs, & reſponſis Ienenſium & VVittenbergenſium n.7.*
8. *Contraria aſſertio relativè recenſetur.*

1 EST quidem trita regula, quod ſententia ſub prætextu inſtrumentorum de novo repertorum retractari nō poſſit. *l. ſub ſpecie. 4. C. de re iudic. l. Imperator. 35. ff. eod. l. ſub prætextu. 19. C. de tranſact. Iaſon in d. l. Imperatores. 35. (ubi rationem aſſignat) n. 1. verſ. acta primo. & ſeq. Felin. in c. [illegible]ata. extr. de offic. delegat. n. 10. Fulgoſ. Conſil. 187. incip. in cauſa. n. 1. ſub fin. verſ. circa ſecundum. & ſeq.*

2 Quæ regula ampliatur etiam in criminalibus, nam nec in his cauſis ſententia per inſtrumenta de novo reperta, per quæ de innocentia rei condemnati apparet, retractatur, niſi ex gratia Principis, *per text. in l. Divi fratres. ff. de pœn. ubi Br n. 1. Iaſon in d. l. Imperator. 35. ff. de re iudic. n. 1. ſub fin. verſ. amplia illud. & n. 2.*

3 Deinde ampliatur in Inſtrumento teſtamenti noviter reperto, *Gl. in l. & ſi dolo. 3. §. item ſi ipſe. verb. ſibi evicerit.*

rit.ſub.fin.verſ.licet poſteà.ff.ſi cui pluſquam.per text. Falcid. Iaſ. in d.l. Imper. 35. ff. de re iudic. num. 2. verſ. ſecundo amplia. & ſeq.

4 Fallit tamen multis modis, de quibus vide *Mynſing. (ubi tres fallentias affert) cent.4.obſ.60.inc.frequent.n.7 & ſeqq. Iaſon in d.l. Imper.35.ff.de re iudic. ubi quamplurimas fallentias ennumerat) n.5.ibi, limita nunc iſtud.n.6.& ſeqq. Paul. de Caſtr. eod.n.1.& ſeq.& Conſil.257.incip.in cauſa quæ vertitur.num.1.& ſeq.lib.2. Tuſch. tom.6.verb. res iudicata. Concluſ. 269. num.1. & ſeqq. & tom. 7. verb. ſententia. Concluſ. 160. num. 20. & ſeqq. Felin. in c. inſinuante. extra de offic. delegat. num. 10. verſ. fallit niſi.& ſeq. Gail. lib. 1. obſeruat. 104. num. 40. & ſeqq.*

5 Inprimis verò præter fallentias à DD. traditas reſtringitur in heredibus, ſi enim heredes ad ſolutionem ſunt condemnati, & poſtea inſtrumentum quietationis, vel ſimilia de novo inveniunt, tunc cum illis rectè contra rem iudicatam admittuntur.

6 Veluti ita in iudicio Aulico Aldenburgenſis, in cauſa derer von Thuna auff der Herrſchafft Lohenſtein und Weiſſenburgk *contra* die Holbachiſchen Erben, *ex reſponſo Ienenſium 6. Iulij Anno 1613.* fuit ſententionatum, quæ ſententia etiam
7 poſtea non ſolum per Leuterationem ex reſponſo VVittenbergenſium, *16. April. Anno 1616.* ſed etiam per oberleuterationem *7. Febr. Anno 1617.* confirmata, in rem iudicatam abijt. Propterea, quod illi in probabili ignorantia verſentur, & ob id meritò audiantur *l. qui in alterius. ff. de R.I. Iaſ. in d. l. Imperat. 35. ff. de re iudic. num. 12. verſ. & tunc ſicut reus. et ſeq.*

Non obſtante, quod contrarium conſuluerit

Raph.

Raph. Fulgoſ. Conſil. 181. incip. in cauſa. n. 1. ſub fin. verſ. & ſic heredit. & ſeq.

Deciſio XLI.

Per teſtes de novo repertos, an ſententia retractetur?

SVMMARIA.

1. *Per teſtes de novo repertos, an ſententia retractari poſſit?*
2. *Affirmative deciditur.*
3. *Lipſenſium ſententia affertur.*

IN præcedenti deciſione n. 4. remiſſivè dixi, quod in nonnullis caſibus ſententia per inſtrumenta noviter

1 reperta retractari poſſit: Sed an hoc etiam obtineat in teſtibus de novo inventis, diſceptari ſolet, quemadmodum mihi caſus antè paucos annos obvenit de heredibus, qui de debito defuncti condemnati, poſteà teſtes invenêrunt, quibus ſolutionem partis probare potuerunt.

2 Affirmativè tradit *Iaſon in d. l. Imperat. 35. ff. de re iudic. (ubi pulchras rationes affert) num. 10. ibi, quinto ultra. & ſeq. Mynſing. (ubi hanc Dominos Aſſeſſores Cameræ Imperialis ſequi teſtatur) cent. 4. obſ. 60. n. 10. ibi, ſed quid ſi teſtes. & n. ſeq.*

3 Atque ita etiam Lipſenſes *Menſe Febr. Anno 1611.* ad conſultationem Nickel Neuberts reſponderunt, Habt jr vnd ewer Geſchwiſter ewers Vatern Bruder ab inteſtato geerbet/ ſich etliche Gleubiger/ vnd vnter denſelben auch M. S. angegeben vñ gerichtlichen belanget/ ewers Vatern brieff vnd ſiegel vorgelegt/ die jr auch vor richtig recognoſciret, vnd demnach euch die Zahlung

 durch

...h einen Abſchied aufferlezet worden / Ob nun gleich ſolcher Abſchied in krafft Rechtens erwachſet / vnd auch allbereit ein Hülffstermin zur Zahlung angeſetzet iſt / Dieweil aber jhr dennoch mit vielen lebendigen Zeugen zuerweiſen erbötig / dz ewer Vater gedachtem N. S. ein anſehnliches auff ſeine Forderung bezahlet / Jhr auch als Erben in probabili ignorantia geweſen / vnd von ſolchen Zeugen / ewerem vorgeben nach / nichts gewuſt / So weret jhr mit ſolchen Zeugen billich zuhören / vnd möchte euch der Abſchiedt nicht hinderlichen ſein. V. R. W.

Deciſio XLII.

Si quis receptâ ſyngraphâ vel quietatione creditori ſuo integrum debitum ſolvit, ſed quietationem vel amiſit, vel ſe habere ignoravit, â creditore iterum conventus, & condemnatus ſolvit, an reperta quietatione ſolutum repetere poſſit?

SVMMARIA.

1. *Si debitor ſemel ſolvit, quietationem accepit, & poſtea à creditore iterum conventus propter amiſſam quietationem condemnatur, an tunc reperta quietatione contra ſententiam audiatur.*
2. *Si ante ſecundam ſolutionem proteſtetur de quietantia amiſſa, tunc eâ inventâ auditur.*
3. *An propter quietantiam de novo repertam debitor pecuniam, quam iterum ſolvit, repetere & condicere poſſit. n. 4.*
5. *Solutum per ſententiam repetitur condictione ſine cauſa, quando cauſa ex quo fuit lata ſententia, reducitur ad non cauſam.*
6. *VVittenbergenſium affertur ſententia.*
7. *Reperta quietantia, ſi alia remedia deficiunt, datur debitori actio de dolo.*
8. *Fallit in herede & ſucceſſore.*

Eſt

1 Est quidē gravis controverſia inter interpretes, ſi quis Creditori ſuo receptâ ab ipſo ſyngrapha ſive quietantia ſolvit, deinde lapſu temporis creditor idem hoc debitum exigit, & debitor cum non poſſit obniti, quia fortè ignoraret, ſe habere quietantiam, vel illam non poſſet invenire, denuo condemnatur ad ſolvendum, ſed antequàm ſolvit, reperit quietationem, an tunc audiatur, & ſententia per ſyngrapham repertam reſcindi poſſit? De quo vide latè *Speculat.lib.2.part.3.tit.de execut.ſentent.§.poſtremo.6.n.7. Alex.(vbi affirmative tradit) Conſil.113.incip.viſo themate.n.8.verſ.vnde dicit. & ſeq. lib.5. Dec. Conſil.317.incip.viſis quā accuratiſſime.n.3.Conſil.375.incip. Iuridicam.n.1.Horat.Mondoſ.Rom. (ubi etiam affirmat, & communem dicit) in addit. ad Rom.d.Conſil 28.n.2.lit.B.ibi,hinc illud & ſeq.*

2 Communiter tamen in eo conveniunt, ſi debitor antè ſententiam proteſtetur, ſe habere quietantiam, ſed eam invenire non poſſe, quod tunc per eiuſmodi proteſtationem tutus ſit, & per quietationem ſententia reſcindatur. *Specul.d.tit. de execut.ſentent.§.poſtremo. 6 n.7.poſt med.verſ.cautè ergo facit. & ſeq.Mynſing.cent.4 obſ.60.n.2 ibi: unde ſi creditor. & ſeq.junct. n.4.ibi, tutius igitur fuerit & ſeq. Iaſ.in l.Imper.35.ff.de re iudic.n.7. ibi. & dicit. & ſeq. Paul.de Caſtr.ibid.n.2.ſub fin.verſ.oportet tamen de iſto.& n.3.ibi.& vide ad prædicta & ſeq. Capell. Tholoſ. quæſt.170.incip.ſi lata ſententia.n. 1.per tot.*

3 De eo magis diſceptari ſolet, ſi debitor denuò condemnatus ſolvit, & poſtea reperit quietantiam, an tunc ſolutum repetere poſſit? Dubium movet textus *in l.ſi fideiuſſor.29.§.in omnibus 5.ff.mand.* vbi verbis diſertis dicitur, ſi quis eam pecuniam, quam anteà ſemel ſolvit, po-

ſteà iterum condemnatus ſolvit, propter rei iudicatæ authoritatem repetere non poſſit, ſed creditor propter ſuam calliditatem crimine ſtellionatus tantum plectatur.

Sed quoniam hic textus loquatur de eo caſu, vbi quis exceptionem indebiti habuit, & cum effectu opponere potuit, ſed eam omiſit & neglexit, quod in caſu præſenti non eſt. *Bl. in l. ſi fullo. 2. ff. de condict. ſine cauſa. n. 1. verſ. & ſic non obſtat. & ſeq.*

4 Ideoque merito vnanimiter DD. tradunt, quod debitum ſolutum per condictionem ſine cauſa repetere poſſit. *Specul. lib. 2. part. 3. tit. de execut. ſentent. §. poſtremo. 6. n. 7. ſub fin. verſ. poſſet etiam dici. & ſeq. Bl. in d. l. ſi fullo. 2. ff. de condict. ſine cauſa. n. 1. ibi, nota quod ſolutum. & ſeq. & in d. l. ſi fideiuſſor. 26. §. in omnibus. 3. ff. eod. n. 1. verſ. tamen poteſt competere, & ibid. in addit. (ubi limitat) verſ. in gloſſa per condictionem indebiti. & ſeq. Paul. de Caſtr. in Conſil. 257. incip. in cauſa quæ vertitur. n. 3. ſub fin. verſ. ſed in iſto caſu. & n. ſeq. lib. 2. & in l. imperat. 35. ff. de re iudic. num. 3. verſ. etiam datur. ibi. Iaſ. eod. n. 12. verſ. facit quod notabiliter tenet & ſeq. Ioann. Andr. (ubi aliud remedium repetendi tradit) in addit. ad Specul. lib. 2. part. 2. tit. de inſtrument. edit. §. poſtquam. 3. n. 10. lit. E. verſ. debitor. in centum tunc facit, vſq; ad finem. Beuſt in l. admonendi. 31. ff. de jurejur. n. 11. & ſeqq. uſq; ad n. 46.* Tum per textum, *in l. ſi Sponſus. 5. §. ſi uxor. 7. in fi. ff. de donat. int. vir. & uxor.* Tum, quia per repertam quietationem reducitur ſententia ad non cauſam, cum ea lata fuit ex inſtrumento, quod nullum, & per ſolutionem factam, caſſatum fuit, *§. 1. Inſt. quib. mod. oblig. ſolvit.*

Solu-

f Solutum autem per ſententiam reperitur per conditionem ſine cauſa, ſi cauſa, ex qua fuit lata ſententia, reducitur ad non cauſam. *Bl. ind. l. ſi fullo. 2. n. 1. in pr. ff. de cond. ob. ne cauſa.*

6 Veluti etiam ita VVittenbergenſes ad conſultationem Peter Memadeus *Anno 1616.* reſpondiſſe experior.

Habt ihr ewerm geweſenen Creditori F. K. die 180. fl. damit ihr ihm verhafftet geweſen einmal vor 8. Jahren bezahlet / vnd eine Quittung deßwegen von ihm genommen / welche ihr aber verlegt / vnd ſo bald nicht finden konnen / dahero ihr von gedachtem F. K. anderwert in Anſpruch genommen / vnd ihn zubezahlen durch Hülffszwang angehalten worde / Wofern nun ewerm vorgeben nach ſichs alſo verhielte / vnd ihr die Quittung vber allen angewendten Fleiß nicht finden können / So weret ihr die nocheinmal außgezehlten 180. fl. neben den Zinſen von jhme wieder zufordern wolbefugt / V. R. W.

Quæ aſſertio vera eſt in ipſo creditore, qui in dolo fuit, & ſolutionem vel quietationem factã ſcivit, eò, quia ipſe ſolutionem accepit. *Iaſ. in d. l. Imper. 35. ff. de re iudic. n. 12. poſt. pr.*

7 In tantum, vt ſi alia remedia ceſſarent, debitori ad repetitionem ſoluti actio de dolo competat. *Angel. in l. ſi ſine. §. procurator. ff. rem ratam haberi. quem ſequitur Paul. de Caſtr. in d. l. Imper. 35. ff. de re iudic. n. 3. verſ. & vide quod notat. & ſeq.*

8 Si verò creditor non eſt in dolo, puta quia eſt heres, & non ipſi, ſed eius prædeceſſori fuit ſolutum, tunc debitori ſuccurritur per reſtitutionem in inte-

integrum ex clauſula illa generali, ſi qua mihi juſta cauſa videbitur. *l.1.§.ult.ff.ex quib. cau. major. Iaſ. in §. I. ſuper. 35.ff.de re iudic.n.12 verſ.ſi autem actor non fuit in dolo & ſeq. late Paul.de Caſtr.Conſil.257.incip.in cauſa quæ vertitur, ubi rationes affert,& contraria ſolvit n.1. & ſeqq.per tot.lib.2.Alex. Conſil.84.incip.in cauſa vertente.n.4.lib.1.& Conſil.69.incip. in cauſa & lite.n.4 ſub fin.verſ.unum tamen commemoro.& n.5.lib. 3.Tuſch.tom.7.verb.ſententia.concluſ.160.n.29.& ſeq.*

Deciſio XLIII.

Conventiò pœnalis in contractu emptionis venditionis propter pœnitentiam adiecta (vulgò Rewkauff*) an valeat?*

SVMMARIA.

1. *Quoad venditorem hæc conventio valet.*
2. *Venditor facultatem rei tradendi habens, ſi eam non tradit, tenetur ad intereſſe.*
3. *Venditor obligatur ad factum.*
4. *Obligatio venditoris non eſt meri facti, ſed mixtam cauſam, ſcil. facti, & traditionis continet.*
5. *Quoad emptorem, an hæc conventio valeat.*
6. *Emptor obligatur ad dandum.*
7. *In obligationibus dandi pœnæ adiectio cenſetur facta in fraudem uſurarum, & non valet. n.8. ubi limitatur.*
9. *Emptor & venditor ſunt correlata.*
10. *Contractus non debet claudicare.*
11. *Utriusq; contrahentis parem oportet eſſe conditionem.*
12. *VVittenbergenſium ſententia affertur.*
13. *VVittenbergenſium ſententia eſt ab ICtis Lipſenſibus, & à Iudicio curiali Lipſenſi, & ſupremo Parlamento Dreſdenſi confirmata.*

1 DE venditore, quod hæc conventio quoad illum valeat,

valeat, minus dubium eſt, propterea, quod aliàs ex diſpoſitione iuris venditor, ſi contractum ex procacia & temeritate quadam non ſervat, nec rem venditam tradere velit, ad Intereſſe teneatur *l. ſi traditio 4. C. de action. empt. & l. 1. & l. ſi iactum. 17 ff. eod. l. [illegible] C. de heredit. vel act. vend. 1. l. contractus. 17. C. de fide inſtrum. l. [illegible] 10 ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolvit: Cæſ[illegible]. de contr. [illegible] c. 9. concl. 4. num. 65. & ſeqq. Fachin. lib 2. controverſ. c. 20. Mynſ. [illegible] ita in Camera in cauſa Georgij Ͻauder / contra Theodoricum de Gemmingen / deciſum fuiſſe refert; cent. 1. obſ. 53. incip. venditor. n. 2. & ſeq. & n. 7.*

2 Præſertim ſi facultatem rei tradendæ non habet. *Iaſ. in l. ſtipulationes. 72. ff. de V. O. n. 31. Gl. in § pretium. verb. traditur. Inſt. de empt. Paul. de Caſtr. in l. ſi traditio. 4. C. de action. empt. n. 2. verſ. communis tamen opinio. & ſeq. uſq. ad fin. Matth. Coler. deciſ. 8. n. 3. & ſeq. part. 1.*

3 Ratio eſt, quia venditor obligatur ad factum, puta ad tradendum, & ad promittendum de evictione. *Paul. de Caſtr. in d. l. ſi traditio. 4. C. de action. empt. num. 2. verſ. ſed venditor. & ſeq.* In obligationibus autem facti, quis præciſè ad faciendum non tenetur, ſed ſuccedit obligatio ad Intereſſe. *Iaſ. in l. Stipulationes. 72. ff. de V. O. n. 22. poſt pr. verſ. ſecus in obligationibus faciendi. & ſeq. Alex. Conſil. 158 incip. in cauſâ & lite. 1. lib. 2. Socin. Conſil. 233 incip. in cauſâ domini. n. 6. lib. 2. latè Tuſch. tom. 5. verb. obligatio. concluſ. 43 n. 1. & ſeqq.*

4 Et licet vel maximè nonnulli tradant, quod hæc obligatio non ſit meri facti, ſed mixtam cauſam ſcilicet facti & traditionis contineat, *Iaſ. in d. l.*

ſtipulationes n. 72. ff. de V.O. num. 35. verſ. quia tales obligatio. Paul. de Castr. in d. l. ſi traditio C. de action. empt. num. 3. verſ. quando autem ad hoc ordinatur & ſeq. Gœd. de contr. ſtipul. c. 9. concl. 4. num. 63. ſub ſi. verſ. quia factum illud. & ſeq. Attamen hæc conventio cum non ſit contra bonos mores, nec contra reſcripta principum, meritò erit ſervanda, *l. 1. l. iuriſg. 7. §. is. & ſeq. ff. de pact. l. 1. ff. de conſtit. pecun.* Maximè cum venditor contractum non ſervans, præter hanc pœnam conventionalem teneatur etiam ad aliud intereſſe, *& infra deciſ. 48. dicitur.*

5 De emptore magis dubitari poteſt, propterea quod *Hartm. Piſtor. in ſuis obſer. practic. obſ. 8 incip. pœna adiecta. n. 5. ibi, ideoq; cum quidam. & num. 6.* in terminis tradit, quod eiuſmodi pœna adiectio in caſu, vbi emptor contractui non ſtaret, nec precium exolveret, tanquam in fraudem vſurarum facta non valeat, atque ita â Scabinis Lipſenſibus pronunciatum fuiſſe teſtetur.

6 Rationem aſſignat, quia emptor eſt obligatus ad dandum, puta precium, *Schneid. ad §. actionum. 28. tit. de action. & vendit. Inſt. de action. num. 7. in pr. Bl. in l. 1. ff. de action. empt. numer. 3. verſ. imo emptor cogitur. & ſeq.*

7 In obligationibus autem dandi pœnæ adiectio cenſetur facta in fraudem vſurarum, & ob id non valet. *l. Iulianus. §. idem Papinianus. ff. de action. empt. l. cum allegas. C. de vſur. Hartm. Piſtor. d. obſ. 8. num. 1. & ſeq. Iaſon in d. l. ſtipulationes. num. 72. ff. de V. O. num. 22 in pr. Angel. Conſil. 312. incip. prout patet. Alex. Conſil. 19. incip. quæritur*

ergo.

ergo num.17.verſ. & videtur prima. & ſeq. lib. 2. & Conſil. 4. incip. [illegible] num.8.ibi, & propterea. & ſeq. lib.4. & Conſil. 93.incip.repetitus. num.9.ibi. & attento quod iſta. lib.7. Ludovic. Roman.Conſ.510. incip. quoad primum. num. 13. verſ. primo casu dicendum. & ſeq. Raphael. Cuman. Conſil. 179. incip. facta fuit quædam. num.2. poſt pr. verſ. poſſet tamen probabiliter. & ſeq. Anchor. Conſil. 118. incip. apud antiquos. num.1.verſ. [illegible] ergo patet. & ſeq.

8 Verum cum prædicta theorica, quod ſcilicet adiectio pœnæ in obligationibus dandi cenſeatur facta in fraudem vſurarum, & non valeat, obtineat tantum in contractu mutui, & non etiam in alijs contractibus. *Alex.Conſil.76.incip.vi[illegible]s dubitationibus. num.21. in med. verſ. dummodo non ſimus. & ſeq. lib.5. Bl.conſil. 18.incip.notiſ.[illegible] est. n.7.verſ.contrarium est verum. lib.1. Ludovic. Rom.d.Conſil.510. n.13.ante med.verſ.aut non conſuevit fænerari. & ſeq.*

9 Emptor & venditor ſint correlativa, in quibus idem iudicium & eadem diſciplina obtinet, & quod ſtatuitur in uno, intelligatur etiam ſtatutum in alio. *l. veteres.19.ff. de action. empt. l. cum emptor. 5.ff. de reſcind. vendit. Everhard. in top. in loco à correlativis. 20. num. 10. & ſeq.*

10 Præſertim cum contractus non claudicare debeant, ſed inter partes æqualitas conſervari. *l. Iulianus. §. ſi quis à pupillo.ff.de action.empt.l. ſi cum dies.§. pen. ff. de recept. arbitr. Pruckm.Conſil.20.quæſt.1. n.4. vol.1, Cothm. conſil. 34. n. 340. & ſeq. lib.1.*

11 Et vtriusq; contrahentis conditionem parem eſſe deceat. *l.ult. ff.de accept. l. ſi meis. ff.de recept.arbitr. Ludov. Rom. conſil.192.incip. ſicuti in poteſtate. num.1.verſ. & vtriusq; contrahentis. & ſeq.*

12 Ideoque hæc conventio pœnalis, etiam quoad emptorem, meritò valet, veluti ita Pegaviæ in Præfectura Pflugiorum ex reſponſo ICtorum VVittenbergenſis, *in cauſa* Adam Denhardts / *curatorio nomine* ſeines Weibes vnd derſelben Miterben / *actorum ex una*, Zachariæ Kühnen *rei, ex altera parte, in iudicio contradictorio 15. Auguſt. An. 1612.* fuit pronunciatum. Daß Klegere das jenige ſo jhnen in deme am 26. Septemb. Anno 1610. gegebenen Abſchiedt zuerweiſen aufferleget / vnd ſie ſich angemaſſet zur Notturfft dargethan vnd erwieſen / Derentwegen Beklagter ſeines vorwendens vngeachtet / denſelben die geforderten 200. fl. Rewgeld zuerlegen vnd abzutragen pflichtig / V. R. W.

13 Quæ ſententia non ſolum in eadem præfecturâ ex reſponſo ICtor. Facultatis Lipſenſis *9. Januar. An. 1613.* per Leuterationem, Daß es eingewendter Leuterung vngeachtet / bey jüngſt geſprochenem Vrthel billich bleibe. V. R. W.

14 Sed etiam in ſecunda Inſtantia, in Iudicio curiali Lipſenſi, in termino Crucis *16. Septembr. An. 1615.* Daß in erſter Inſtantz wolgeſprochen / vnd vbel appelliret / Derwegen dieſe Sache an den vorigen Richter / mit erſtattung der Vncoſten / auff deſſelben Ermeſſigung / billich remittiret wird / Jnmaſſen wir ſie hiermit dahin remittiren vnd weiſen / V. R. W.

15 Item in ſupremo Parlamento Dreſdenſi *22. Auguſti Anno 1620.* confirmata, in effectum rei iudicatæ abijt.

Deciſio XLIV.

An Emptor invito venditore pœnali conventione uti, & ſolvendo mulctam pœnitentiæ (Rewkauff) à contractu reſilire poſſit?

SVM-

SVMMARIA

1. *Si emptor noluit ſtare contractui, nec ſolvit precium, tunc ſolvendo intereſſe liberatur.*
2. *Contraria opinio communior eſt.*
3. *Reſponſum Scabinorum Lipſenſium in caſu præſenti affertur.*
4. *Proviſio hominis tollit proviſionem legis, & n. 6.*

1 Dicit quidem *Gl. in l. 1. in gl. 1. magn. ſub fin. verſ. item an e contra emptor. ff. de action. empt.* quod emptor, ſi nolit ſtare contractui, nec precium ſolvere, poſſit ſolvendo intereſſe liberari etiam invito venditore.

2 Contrarium tamen tenent *Br. in l. 1. circ. fin. pr. & n. 11 ff. de actio. empt. Bl. eod. n. 3. verſ. in ea gloſſa. in fi. & ſeq. Paul. de Caſtr. eod. num. ult. verſ. in ultima quæſtione. Angel. in §. actiones. 28. Inſt. de action. n. 11. Iaſ. eod. n. 122. ante fin. Zaſ. ibid. num. 51. Schneid. eod. tit. de action. & vendit. num. 7. poſt princ.* qui vnanimiter tradunt, quod emptor contractum præciſè adimplere, preciumvè exſolvere teneatur, nec intereſſe ſolvendo liberetur: Vnde nonnulli, vt prædicta deciſio obtineret, & conventio eiuſmodi de pœna pœnitentiali (Rewkauff) etiam aliquid operaretur, exiſtimabant, eiuſmodi conventionem tùm demum locum habere, ſi venditor conſentiat, & emptorem intereſſe (Rewkauff) ſolventem admittat, non item ſi hac recuſet, & integrum precium exigat.

3 Contrarium tamen Scabini Lipſenſes *Anno 1611. ad requiſitionem* Georg Müller zu Pegaw / reſponderunt: Ob nun gleich ſonſten zu Recht verſehen / daß ein Keuffer den geſchloſſenen Kauff zuhalten ſchuldig / vnd ſich mit dem Intereſſe

davon nicht loß wircken kan / Dieweil aber in der [illegible] Kauffberedung ein gewiſſer Rewkauff geſetzt / vnd ſich die Contrahenten verglichen welch Theil den Kauff nicht halten würde / daß er dem andern mit 50. fl. zum Rewkauff ſoll verfallen ſein. So bleibets bey dieſer Vergleichung billich / vnd mag der Keuffer vber die 50 fl. Rewkauff / das gantze Kauffgeld außzuzahlen nicht gedrungen werden. V.R.W.

4 Propterea quod proviſio hominis tollat proviſionem legis. *l. ſi cauſam. 2. C. de exec. rei iudic. l. ſi vt certo. § ſi demum. 14. ff. commod. l. ſciendum. 1. § illud ſciendum. 10 ff. de ſeparat. Martin. Piſtor. lib. 1. quæſt. 47. n. 19. verſ. eſt enim regulare. Franc. de fideiuſſ. c. 2. num. 345. Nicol. Boer. deciſ. 332. n. 1. in med. verſ. ſecus eſt in alijs. Bl. in l. 2. C. de iur. emphyteut. n. 17. Iaſ. eod. num. 143. Nicol. Reuſn. de teſtam. part. 1. c. 2. n. 14. Coler. deciſ. 61. n. 9. & ſeq. part. 1. Menoch. de adipiſ. poſſeſ. remed. 3. n. 126. & ſeq.*

5 Et ſi proviſio & conventio hominis eſt contraria diſpoſitioni & proviſioni legis, tum merito a diſpoſitione iuris receſſum videtur, & ſolum proviſio hominis ſervanda eſt. *Bl. Conſil. 329. incip. caſus talis eſt. num. 1. ibi, quod per ſpecialem. & ſeq. & n. 6. lib. 1. & in l. in emphyteuticarijs, 2. in 2. lect. C. de iure emphyt. n. 27. verſ.*

Deciſio XLV.

Ad quod usq; tempus emptor & venditor hac conventione uti, & pœnam pœnitentiæ (Rewkauff) ſolvendo à contractu reſilire poſſint?

SVM-

SVMMARIA.

1. *Amiſſis arrhis quando quis impunè à contractu emptionis recedere poſſit? & n. 2.*
3. *Reſponſum ICtor. Lipſenſium ad caſum præſentem affertur.*
4. *In emptione venditione licet de merce & precio conventum ſit, dicitur adhuc res integra dummodo non fuerit proceſſum ad traditionem rei, & precij enumerationem.*
5. *Facultatem variandi & eligendi quis perdit, ſi res amplius non eſt integra.*

1 EſT quidem expediti iuris, quod amiſſione arrharum quis impunè à contractu emptionis venditionis recedere poſſit, *pri. ſub. fin. verſ. ita tamen. Inſt. de empt. vendit. l. contractus. 17. ſub fin. C. de fide inſtrum. Fachin. lib. 2. controverſ. c. 38. incip. venditione perfecta. per tot.* Sed quoniam hæc & ſimilia iura ſolummodo in præparatorijs & tractatibus emptionis venditionis obtineant. *d. l. contractus. 17. ſub fi. verſ. ſuper facienda emptione. C. de fide inſtrum. d. pr. verſ. donec enim aliquid deeſt. & verſ. adimplet contractum. Inſt. de empt. vendit.*

2 Non item in emptione venditione iam perfecta, & omnibus ſuis numeris & partibus abſoluta & conſummata, à quà amiſſis arrhis neuter invito altero reſilire & pœnitere poteſt, vti in ſpecie tradit *per l. 2. §. ſi v. partem. C. quando liceat ab empt. reced. Petr. Nicol. Mozz. tr. de contract. tit. de empt. vendit. rubr. de accidental. n. 11. ibi, ſed quaro quando. & ſeq. Matth. Weſemb. in comm. ff. de contrah. empt. (vbi ita in his terris obſervari teſtatur) n. 9. verſ. mihi tamen placet. & ſeq.*

3 Ideoque ICti inclytæ Facultatis iuridicæ Lipſienſis *Menſe Martio Anno 1620. ad Conſultationem Nicolai*

Beyer

Berſman *civis Grimmenſis*, recte reſponderunt, quod tamdiu hac electione vti, & ſolvendo pœnam hanc pœnitentialem a contractu emptionis venditionis recedere liceat, donec res adhuc eſt integra, puta, ſi partes quidem de precio & merce convenerunt, & ita contractus quoad conventionem tantum eſt perfectus, ſed ad finalem & plenariam perfectionem, puta ad traditionem rei, vel numerationem precij, vel partis ejus, vel ad apprehenſionem poſſeſſionis non eſt proceſſum, ſi enim contractus plene eſt perfectus, traditio, apprehenſio poſſeſſionis, vel numeratio precij ſubſecuta, tunc pœnitentiæ amplius locum non eſſe iudicarunt.

Zum andern / auff die andere vnd dritte Frage / Ob wol der von Starſchedel den mit euch vmb obgedachtes Hauß geſchloſſenen Contract vnd Kauff zuhalten / nicht wil ſchuldig ſein / weil ein gewiß Geld zum Rewkauff im Kauffe benent / ohne das auch keine gewißheit von Heinrich Tornamens Kindern Vormunden erlangen kan / Demnach aber / vnd dieweil durch den vollzogenen Kauffbrieff / die Verkauffung des Hauſes richtig jhme beliebet / vnd beſchloſſen / der von Starſchedel das Hauß / in dem er auch etwas daran gebeſſert / im Beſitz vnd Gewehr gehabt / vnd genommen / der Geſchwiſter Miterben / darunter auch Tornamens Kinder Vormunde zubefinden / ſich jhres Rechtens zuverzeihen / erbotten / vnd thun wollen / der Rewkauff auch dieſem richtigen geſchloſſenen Kauff nichts angehet / So iſt auch der von Starſchedel / alles ſeines Vorwendens vngeachtet, den Contract vnd Kauff zuhalten / vnd das Kauffgeld neben dem Intereſſe zuerlegen vnd zubezahlen ſchuldig / In verbleibung deſſen / wird er darzu durch gebührliche Mittel angehalten / V.R.W.

4 Pro quarum deciſione præter rationem ſuprà *n.2.* traditam, facit etiam quod emptio venditio, licet de merce & precio fuerit conventum, dicatur adhuc res integra, dummodo non fuerit proceſſum ad traditionem rei, vel precij numerationem, ſecus ſi hæc acceſſerunt: tunc enim ad ultimam & finalem perfectionem perventum eſſe cenſetur. *Matth. de Afflict. tr. de iure protomiſ. §. tota hæc lex. n. 29. verſ. quia quando non eſt proceſſum. & §. ut intrà 30. dies. n. 7. ibi, triplex enim eſt. & ſeq. Specul. lib. 4. part. 3. tit. de emphyteuſi: §. nunc aliqua n. 118. verſ. quia verbum vendere. & ſequent. Iaſon. in l. ſi cui legetur. 49. ff. de legat. 1. n. 16 poſt pr. verſ. à quo tempore incipit.*

5 Sed ita eſt, licet quis liberam facultatem variandi & eligendi habeat, hanc tamen perdit, ſi res amplius non eſt integra. *Pariſ. conſil. 77. incip. in cauſa iſta. n. 1. 2. 3. & ſeqq. vol. 4. Ludov. Rom. conſil. 192 incip ſicuti. n. 1. ſub fin. verſ. quamobrem ſequitur. & ſeq. Cravett. conſil. 74. incip. Michael Matthai. n. 8.*

Deciſio XLVI.

An præter pœnam hanc conventionalem (Rewkauff) is, qui contractum non ſervat & adimplet, teneatur etiam ad intereſſe?

SVMMARIA.

1. *Affirmativè deciditur.*
2. *Si quis à perfecto contractu emptionis venditionis reſilit, tunc præter arrhæ amiſſionem, tenetur etiam ad intereſſe.*

3. *Ultra arrham poſſit etiam ab eo, qui contractum ... , ejuſmodi pœna exigi.*

4. *Si pœna & Intereſſe ex diverſis cauſis & fontibus debentur, tunc utrumq; peti poteſt.*

5. *Proviſio hominis ex alio fundamento proficiſcens, non tollit proviſionem legis.*

6. *In contractibus bonæ f. pœna non novat obligationem.*

7. *Reſponſa ICtor. & Scabinor. Lipſienſium afferuntur & n. 8.*

1 QVod aſſirmatur, tum quia communis eſt DD. concluſio, ſi poſt perfectum, & omnibus ſuis partibus abſolutum emptionis venditionis contractum alteruter
2 recedit, quod ultra arrham etiam ad Intereſſe teneatur. *Ioann. Andr. in addit. ad Specul. lib. 4. part. 3. tit. de empt. vendit. §. ſciendum. 1. n. 17. lit. H. poſt pr. verſ. an ultrà perditionem. Paul. de Caſtr. in l. 1. ff. de action. empt. n. 6. verſ. an una cum eo. & ſeq. Iaſon (ubi communem dicit) in addit. ad Port. in § 1. Inſt. de empt. vendit. Petr. Nicol. Mor. tr. de contract. (ubi etiam communem dicit,) tit. de empt. vendit. rubr de accidental. n. 11. ſub. fin. verſ. ſed pars quæ recedit.*

3 Tum, quia videmus, quod ultrà arrham etiam ejusmodi pœna exigi poſſit. *Specul. lib. 4. part. 3. tit. de empt. vendit. §. ſciendum. 1. n. 17. verſ. ſed dic utrumq;. & ſeq. Alex. in l. ſciendum. 22. ff. ſolut. matrim. n. 3. ibi, & iſta faciunt ad quæſtionem. & ſeq.*

4 Tum, quia quando pœna & Intereſſe ex diverſis cauſis & fontibus debentur, tunc utrumq; peti poteſt. *Specul lib. 2. part. 3 tit. de fructib. & Interpp. §. viſo de ... n. 6. n. 3. ſub fin. & n. 4. & lib. 4. part. 3. d. tit. de emp. vendit. § 1. n. 17. poſt pr. Ludovic. Rom. conſil. 510. n. 19. verſ. ſi autem ...* Quoniam tunc obligatio ad Intereſſe non novatur per promiſſionem ad pœnam. *Alex. conſil. 66. incip. in cauſa ... n. 11. verſ. ex ſecunda promiſſione. lib. 7.*

Tum,

5 Tum, quia proviſio hominis ex alio fundamento proficiſcens, non tollit proviſionem legis ex alio fundamento venientem. *Bl. in l. certi juris. 5. C. locat. quæſt. 10. n. 17. verſ. ſed ubi ex diverſo fonte. Neguzant. de pign. memb. 4. p. 2. pr. n. 138. verſ. quartò amplia dictam. Iaſon in l. item quia 4. ff. de pact. n. 3. Schneid. in § item ſerviana. 7. Inſtit. de action. n. 35. verſ. ſecus quando non. Ioan. Fab. ibid. n. 3. ibi, ſed quid ſi, & ſeq. Menoch. lib. 4. præſumpt. 190. num. 40. 41. & ſeq* Quod in caſu præſenti contingit, ſiquidem pœna & proviſio hominis ex conventione partium. *Specul. lib. 4. part. 3. tit. de empt. vendit. §. 1 n. 17. verſ. pœna vero propter & ſeq.* Intereſſe verò & proviſio legis ex diſpoſitione juris & natura contractus debetur, & venit. Tum, quia contractus emptionis venditionis eſt bonæ f. *§. actionum. 28. Inſtit. de action.*

6 In contractibus autem bonæ f. pœna non novat obligationem ad intereſſe, ſed utrunque debetur *Pr. & DD. in l. ita ſtipulatus. ff. de V. O. Iaſ. eod. n. 19. verſ. aut præcedit obligatio. & ſeq. Tuſch. tom. 6. verb pœna. concluſ. 246. n. 6. Petr. de Beninten d. deciſ. 16. incip. judicatum fuit. n. 6.*

7 Atque ita etiam ICti Lipſenſes *Menſe Martio, Anno 1620. in alia cauſa pronunciarunt ad conſultationem Nicolai* Berſiman/ *civis Grimmenſis,* reſponderunt:

8 Idem etiam Scabini Lipſenſes *Menſe Iunio Anno 1620.* in alia cauſa pronunciarunt: Ob nun gleich der Keuffer G. B. euch den Rewkauff entrichtet / ſo iſt euch doch das Intereſſe vnnd Schaden / darin er euch durch ſein nichthalten geführet vff vorgehende liquidation bey jhm zu fordern vnbenommen / V. R. W.

Deciſio XLVII.

Emptor poſt perfectum contractum pœnitens, & pœnam conventionalem ſolvens, an domino etiam ad Laudemium teneatur?

SVMMARIA.

1. *Sententia Scabinorum Lipſenſium affertur.*
2. *Domino ſolvendum eſt Laudemium, ſi facta eſt venditio & poſteà re adhuc integra conſenſu partium diſſoluta. n. 3.*
4. *Laudemium ſolvi debet, ſi ſtatim poſt contractum & inſtrumentum factum partes iubent illud cancellari.*
5. *Decretum Præfecturæ Pflugiorum refertur.*
6. *Aliud reſponſum Scabinorum Lipſenſium affertur.*
7. *Laudemium debetur pro inſcriptione & receptione novi emphyteutæ.*
8. *Laudemium eſt odioſum, & in dubio ita decidere debemus, ne Laudemium debeatur.*
9. *Conſuetudine an induci poſſit, ut maius Laudemium, quàm quinquageſima exſolvatur.*
10. *ICtor. Lipſenſium ſententia affertur.*

1 AFfirmativè ad requiſitionem Günthers von Büne zu Wildenhein / *Menſe Ianuar. Anno 1617.* reſponderunt Scabini Lipſenſes, Hat ewer Unterthaner Zacharias Kühne / den 6. Julij Anno 96. Victus Regis Erben vnd dero Vormunden / jhr Väterlich Gut zu Zſchlegeſt vmb 3100. fl. abgekaufft / vnd es ſind zu beſtettigung ſolches Kauffes / von beyden theilen 200. fl. zum Rewkauff geſetzt worden / Inmaſſen denn der Keuffer ſelbſt mit vorlegung deß Kauffbrieffs, jhme das Gut zu leihen angeſuchet. Hat er nun den jme darzu angeſetzten termin nicht beſuchet, noch dem Kauff bißher folge gethan / vnd darzu verurſachet / daß obbenandte Erben / berürtes Gut 600. fl. wolfeiler / als er es angenommen / hinſchlagen vnd geben müſſen / So iſt er den Verkauffern die 200. fl. Rewkauff / ſo

wol

wel auch euch das gebreuchliche Lehngeldt zuentrichten ſchuldig/ V. R. W.

2 Hiſce motirationibus, quod domino Laudemium ſolvi debeat, ſi facta eſt venditio, & poſteà re adhuc integrâ conſenſu partium diſſoluta. *Amed. à Ponte. quæſt. Laudemium. 35 incip. inſuper. n. 1. & ſeq. Hart. Piſt. quæſt. 50. n. 13. & ſeq. lib. 1 Tiraq de retract. lignag. §. 1. gl 2. n. 41. & de retract. convent. §. 1. gl. 2. num. 11. ibi, ex ÿs autem, & num. 12.* Quoniam domino per contractum ſtatim eſt jus acquiſitum. *Amed. à Ponte. d. quæſt. 38. n. 1. verſ. nam ſtatim. & ſeq.* quod ei facto contrahentium ſubſecuto auferri non poteſt. *l. id quod noſtrum. ubi Cagnol. n. 5. ff. de R. I. Felin. in c. vergentis 10. extr. de heretic. n. 2 poſt med. verſ. quia ius ſibi quæſitum. & ſeq. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. ib. n. 57.*

3 Et hoc uſque adeò procedit, & domino ſive eo inſcio, ſive ignorante, partes à contractu diſceſſerint, eumque nec judicialiter, nec extra judicialiter pro conſenſu ſuo impertiendo interpellaverint, laudemium ſolvendum eſſe dicit. *Amed. à Ponte. d. quæſt. 38. n. 3. ibi, item limitatur: junct. n. 4. ibi, verum DD. indiſtinctè. & ſeq. Tiraq de retract. lignag d. §. 1. gl. 18. n. 56. & ſeq.*

4 Veluti etiam videmus, ſi ſtatim poſt contractum & inſtrumentum factum partes jubeant, illud cancellari, nihilominus laudemium ſolvi debet. *Angel. in l. petens. C. de pact. col. 4. quem ſequitur Felin in c. vergentis. [illegible] de hæretic. n. 2. ſub fin. verſ. ad idem quod notat. & ſeq.* Deniq; propter authoritatem, *Tiraq. de retract. lignag. § 1. gl. 2. n. 50. in fin. verſ. imò verò, & ſeq. Daniel Moller. ad conſt. [illegible] part. 2. conſt. 32. n. 7. Virgil. Pingitz. quæſt. 42. incip. [illegible] de duobus. n. 14. verſ. ſecundo hoc loco. & ſeq.* qui quodammodo in

T 3 tenui-

terminis dicunt, ſi partes conſenſerint & contraxerint, quod per hoc domino directo, dem Lehnherrn/ ſtatim jus eſt acquiſitum, quod ei pœnitendo, & a contractu reſiliendo non poſſunt auferre, quo minus ei laudemium ſolvere debeant, etiamſi traditio non fuerit ſecuta. Maximè ſi dominus directus, ut in caſu præſenti factum fuit, pro receptione fuit interpellatus. *Hartm. Piſtor. quæſt. 50. n. 13. lib. 1.*

Atq; juxta hanc ſententiam Pegaviæ in Præfectura Pflugiorum *26. May Anno 1617.* fuit decretum. Dieweil Beklagte nicht in Abrede ſeyn können/ auch deſſen in den von Adam Dechערten verführten Beweiß zur notturfft vberwieſen/ daß er den 6. Iulij Anno 1619. Dictus Regiſten Erben vnnd Vormunden jhr Väterlich Gut zu Zſchagaſt vmb 2100. fl. aberkaufft/ vnd dahero jhm auch die darauff geſetzte 200. fl. Rewkauff/ weil er den Kauff nicht gehalten in einem Vrthel/ den 15. Auguſti Anno 1612. eröffnet/ zuerkandt worden/ Als iſt Beklagtem/ ſeines vorwendens vngeachtet daß der Kauff nicht Gerichtlich verſchrieben/ ſondern nur von dem Pfarrherrn zu Michelmitz zu Papier gebracht/ aufferleget worden/ daß er ſich mit Klegers Herrn Principaln/ der verfallenen Lehnwahr halben/ auch abfinde/ oder in verbleibung deſſen/ jhme die Gerichtliche Hülffe angekündiget werden ſol. Quod decretum tamen per Leuterationem â viribus rei judicatæ fuit ſuſpenſum.

6 Contra verò in eadem cauſa ijdem Scabini Lipſenſes *Menſe Iulio Anno 1617.* negative, quod ſcilicet domino Laudemium non debeatur, pronunciarunt: Ob nun gleich bey angeſtelter theilung ewers Miterben/ auch bemeltes ewers Schwehers Gut/ beym Trunck vmb einen gewiſſen Kauff/ nemblich 2100. fl. bahr Geldt/ wegen ewers Weibes zukommen laſſen wollen/ ſolchen Kauff auch durch ewren Pfarrherrn zu Papier gebracht werden/ Da aber dennoch ſolcher Kauff niemals vollzo-

gen

ben / noch euch das Gut tradiret vnd aufgelaſſen worden, ſondern daſſelbe in geſambte Lehen von vorberürten Erben behalten / vnnd hernacher einem andern mit Nahmen Adam Dechertẽ / vmb 2500 fl. auff Tagzeiten verkaufft worden, So were ewer Lehnherr/ Günter von Büna zu W. von euch Lehnwahre zu fordern nicht befuget V.R.W.

7 Tum, quod Laudemium debeatur pro inſcriptione & receptione novi emphyteutæ, *l.ult.ſub fin. verſ. & ne avaritia. C. de jure emphyt. ubi Iaſ. n. 23. verſ. ſecundo modo. Guid.Papa deciſ.101. incip. ſi quis rem. n.7. verſ. cum Laudemia de jure. & ſeq. Capell. Tholoſan.quæſt.274. incip. item ſi aliquis. n. 2. Coler. deciſ.33. num. 1. verſ. pro inſcriptione. & ſeq. p. 1.* Ceſſante autem inſcriptione, ceſſare debet Laudemij ſolutio. *Iaſon in d. l.ult. C. de jur. emphyt. n.32. verſ. ergò hac cauſa ceſſante. Hart. Piſtor. lib.1. quæſt.50.n.2. Guid. Papa. d. deciſ.101.n.8.ibi, quia ceſſante. & ſeq.* Tum, quod Laudemium non debeatur, niſi contractus plenè ſit perfectus, conſumatus, & omnibus ſuis numeris abſolutus. *Specul. lib. 4.part. 3. tit.de emphyteuſ.§.nunc aliqua 1. quæſt 95. num. 118. Hartm. Piſtor. d.quæſt.50.n.35. & ſeq.lib.1.* Sed antequam res tradatur, & reſignatio judicialis ſubſequatur, contractus emptionis venditionis non dicitur perfectus, & omnibus ſuis partibꝰ abſolutus, *ut ſupra deciſ.47.n.4.dixi.*

8 Tum, quia Laudemium eſt odioſum, & in dubio ita decidere debemus, ne Laudemium debeatur, *Br. in l. ſi pupillus.ff. ad l. Falcid. n.1. Aymon.Cravett. conſil.464.incip. magnificus dominus.n.7. Angel.conſil.9.incip.item quod.n.3.in med.*

9 In tantum, ut *Raphael Fulgoſ.conſil.6.incip.quidam emphyteuta.n.2.verſ.quinimo poſſet fortiter.& ſeq.* aſſerere non erubeſcat, nec conſuetudine judici poſſe, ut majus Laudemium quinquageſima parte precij debeatur,

Tum,

Tum, quia ſi quis alicui rem vendit, & per precarium, vel retentionem uſusfructus, vel alium modum legalem in emptorem poſſeſſionem transfert, tamen ex ejuſmodi fictâ traditione dominus directus ab emptore nō poteſt petere laudemium, antequam emptor realem poſſeſſionem rei ſibi venditæ accipiat. *Guid. Papa. d. deciſ. 101. incip. ſi quis rem (ubi ita in curia Delphinali ſervari teſtatur) n. 7. ibi, ſed juxta hæc quæro. n. 8. & n. ſeq. usq. ad fin.*

Et ſecundum hæc etiam reformatis duobus prioribus reſponſis & decretis Pegaviæ in præfectura Pflugiorum ex reſponſo inclytæ facultatis juridicæ Lipſenſis, quæ in hac cauſa loco arbitri eligebatur, in judicio contradictorio *30. Ianuar. Anno 1618.* fuit judicatum. Nunmehr aus den Acten ſo viel zu befinden / das Beklagter Leuterant, mit der begehrten Lehnwahr billich zu verſchonen / vnnd Kleger ſolche zu fördern nicht befugt / V. R. W.

Deciſio XLVIII.

Sacerdotes Evangelici an geradæ ſint capaces?

SVMMARIA.

1. *Clerici & Sacerdotes an & quatenus geradæ ſint capaces. n. 2. 3.*
4. *In locis reformatarum Eccleſiarum, an ſacerdotes ſint geradæ capaces*
5. *Ob quam cauſam gerada ſacerdotibus defertur.*
6. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum.*
7. *Pater clericus in gerada, quam filia relinquit, non ſuccedit,*

8. S...

8. *Sacerdotes ad eam geradam, quam non mater, ſed vel alia cognata reliquit, capere non poſſunt.*
9. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum.*

1 OLim quidem, ubi omnia adhuc ſub Romano Pontifice erant, omnis dubitationis expers erat, quod Sacerdotes & clerici geradæ non minus, quàm filiæ ſint capaces. *text. expr.* in LandtRecht. *lib. 1. art. 5. §.* Der Pfaff nimpt gleichen theil. *ubi gl. lat. ad text. ger. ſub lit. L. & gl. ordinar. ibid n. 7.* Weichb. *art. 57. ſub fin. verſ.* iſt er ein Pfaff / er nimpt die Gerade. *Rothſchütz tract. de dotalit. gerada & commeſtibil. art. 14. n. 13. (ubi declarat, qui clericorum appellatione continentur) n. 14. & ſeqq.*

2 Dummodo non ſit beneficiatus, nec præbendam habeat. *Gl. lat. ad text. germ.* Landtr. *lib. 1. d. art. 5. lit. L. verſ. & circa hoc. & ſeq. Rothſchütz d. art. 14. (ubi limitat) n. 20. & n. 21.*

3 Et matrimonium non contraxerit. *Gl. latin. ad text. german.* Landtr. *d. art. 5. lit. L. ſub fin. verſ. ſimiliter licet ita. & ſeq. Rothſchutz d. art. 14. n. 19.*

4 Sed cum hodie reformatarum Eccleſiarum Clerici & Sacerdotes utplurimum ſint beneficiati, & uxores ducere ſoleant, dubitari poteſt, an & illi geradam
5 acquirere poſſint? Verum enimverò cum repurgatio verbi DEI nemini nocere, nec jus alicui quæſitum auferre debeat, geradaq; ob duplicem rationem Sacerdotibus & Clericis conferatur; Primò in præmium precationum, quoniam illi ſemper DEO pro nobis ſupplicant, & totus mundus eorum precibus fruitur. *Novell. 6. in princ. gl. ordin. in* Landtr. *lib. 1. art. 5. n. 7. verſ.* welches geſchicht / *& lib. 2. art. 27. n. 5.*

Deinde quia rerum, expeditoriarum non ſunt capaces. *Gl. lat. ad text. Germ.* Landr. *lib. 1. art. 5. lit. b. And. Coll. tract. de gerada. tit. de ſpeciebus quas uxor geradam capiens. n. 13.*

6 Vtraq; autem ratio in miniſtris Eccleſiarum reformatarum locum habet. Ideoq; Scabini Lipſienſes *Anno 1616. ad requiſitionẽ M. Iohannis Schammely Diaconi* zu Rethaw/ recte reſponderunt, quod illi geradam percipere poſſint. Iſt ewer Mutter Margaretha, Martini Schammelij, Pfarrers zu Kryppa Eheweib vnlängſt mit Tode abgangen/ vnnd hat eine Tochter auch Margaretha genandt, anjetzo Wolff Günthers/ Bürgers zu Lützen Haußfraw / an einem / Vnd euch jhren Sohn am andern Theil/ beneben etlichen Geradeſtücken nach ſich verlaſſen nach mehrer inhalts ewer Fragen/ So hat ſich ſolche auff bemelte jhre Tochter vnd euch, der jhr ein Prieſter / vnnd jetziger Zeit Pfarrer zu Rethaw ſeyd zu gleich gebracht vnd verfellet / vnnd vorerwehntes Wolff Günthers Eheweib ewer Schweſter iſt ſich derſelben aus der in ewer Frage angefürten Vrſachen alleine anzumaſſen nicht befugt V. R. W.

7 Quod tamen procedit duntaxat in gerada materna, non item in ea, quam filia relinquit, ad eam enim pater non admittitur, etiamſi clericus fuerit, veluti ita â Scabinis Lipſenſibus pronunciatum fuiſſe, teſtatur. *Hartm. Piſtor. obſer. 172. incip. quamvis clericus. n. 3. & ſeq.*

8 Deinde non procedit in gerada, quam ſoror, aut alia proxima cognata relinquit, eam enim ſacerdos capere etiam non poteſt, *Gl. latin. ad text. germ.* Landtr. *lib. 1. art. 5. lit. H ibi clericus tantum.*

Ratio eſt, quia jus Saxonicum in Landtr. *lib. 1. art. 5. §.* Der Pfaff nimpt/ loquitur tantum de gerada matris, ad

filiarum

filiarum, ſororum, & aliarum collateralium igitur geradam extendi nequit, quoniam jus Saxonicum eſt ſtatutarium, & ſtrictiſſimè accipiendum & non extendendum. *Oldrad. conſil. 150. incip. in Eccleſia n. 3. & ſeq. Bl. conſil. 37. incip. praemittendum eſt. n. 8. lib. 5. Tiraq. in l. ſi unquam 8. C. de revocand. donat. verb. libertis. n. 2. Hartm. Piſtor d. obſer. 172. n. 5.*

9 Veluti etiam ita Scabini Lipſenſes *Menſe Febr. Anno 1617.* pronunciarunt.

Ob nun wol nach Sächſiſchem Recht ein Prieſter der Gerade fehig iſt/ Dieweil aber ſolche Verordnung nur von der Mutter meldet vnd auff die Schweſter vnnd ander ſeitwarts Verwandte nicht zu extendiren, So habt jhr euch ewer Schweſter Gerade nicht anzumaſſen/ V. R. W.

Deciſio XLIX.

Vaſallo de bonis feudalibus & allodialibus ſimul teſtante, an teſtamentum in totum, etiam quoad bona allodialia, invalidum ſit?

SUMMARIA.

1. *Vaſallus de bonis feudalibus teſtari non poteſt.*
2. *Si vaſallus de bonis feudalibus & allodialibus ſimul teſtatur, an teſtamentum in totum corruat, an verò ſaltem quoad feudalia.*

3. *Nemo pro parte teſtatus & pro parte inteſtatus decedere poteſt.* [illegible]
4. *Actus teſtandi eſt individuus, & pro parte fieri non poteſt.* [illegible]
6. *Sabinorum Lipſienſium ſententia.*

1 JVri indubitati eſt, quod Vaſallus de feudo teſtari non poſſit. *text. in c. un. tit. de Succeſſ. feud. c. un. §. [illegible] tit. qual. alien. feud. amitt. c. un. tit. de prohib. feud. alien. per Frider. Curt. Iun. de feud. part. 4. n. 125. Schrad. de feud. part. 7. c. 2. n. 1. & ſeqq. Roſenth. tract. eod. c. 7. concluſ. 3. Mozz. de ſubſtantia feudi n. 78. Sonsb. de feud. part. 12. n. 85. & ſeq. Purſat. conſil. 40. n. 5. lib. 1. Iaſon in l. de quibus. 32. ff. de legibus n. 65. & in l. qui ſe patris. C. unde liber. n. 51. Pariſ. conſil. 7. n. 13. vol. 1. Socin. Iun. conſil. 72. n. 17. & ſeq. & conſil. 74. n. 12. vol. 1. Vultr. de feud. lib. 1. c. 9. n. 70. & ſeq. Roland. à Vall. conſil. 71. n. 8. & ſeq. Corn. conſil. 165. n. 11. lib. 2. Deci. conſil. 468. n. 11. lib. 2. Borch. de feud. c. 7. part. 2. n. 3. Martin. Laudenſ. in c. un. tit. de his qui feud. dare poſſ. n. 5.*

2 Vnde dubitatur, ſi quis de bonis feudalibus & allodialibus conjunctim teſtetur, an teſtamentum in totum corruat, & etiam quoad allodialia non valeat?
3 Rationem dubitandi præbet vulgaris illa theorica, quod nemo pro parte teſtatus & parte inteſtatus decedere poſſit. *l. jus noſtrum. 7. ff. de R. I. Bologn. in l. re conjunct. 89. ff. de legat. 3. n. 245. Duar. l. 1. de jur. acceſſ. c. 2. Gomez. lib. 1. var. reſolut. c. 10. n. 8. Ludov. Roman. conſil. 49. incip. inſpectis, n. 3. verſ. an contingat quem. & ſeq.*

4 Cum actus teſtandi ſit individuus, & pro parte fieri non poſſit. *Gomez. d. c. 10. n. 8. Danth. de teſtam. n. 55. verſ. actus ergo ſeq. Iaſon in l. cum duobus. C. de offic. teſtam. n. 1. verſ. [illegible] quid & ſeq. & in l. re conjunct. ff. de legat. 3. n. 170. & in l. furioſum. C. qui teſtament. facer. poſſ. n. 11. ibi, item [illegible].*

Se-

5 Sed quoniam illa theorica præter fallentias quas copioſè tradit *Socin. regul. 495. Iohann. Dauth. tract. de teſtam n. 16. & ſeqq. Tuſch. tom. 8. verb. teſtatus. concl. 96. num. 1. & ſeq.* requirit etiam, ut bona ſint ejus naturæ, ut de ijs recte teſtari liceat *§. non ſolum. 4. verſ. ſed ſi talis. inſtit. de legat. l. cum ſervus 39. §. ult. ff. de legat.*

Ideoque *Bl. in conſil. 275. incip. quod pro regula num. 1. verſ. & ſi vaſallus ſimul. & ſeq. lib. 2. & in conſil. 192. incip. fratres cum fratrum. n. 1. verſ. nec valet. junct. n. 2. in fin. verſ. in alijs autem bonis. lib. 3.* rectè contrarium decidit, & tradit, quod teſtamentum in bonis allodialibus valeat, licet in feuda-
6 libus non ſubſiſtat. Veluti ita etiam Scabini Lipſenſes *Menſe Auguſto Anno 1612. ad conſultationem* H. von B. reſponderunt:

Ob nun gleich nach verordnung der Rechte niemand pro parte teſtatus, vnd pro parte inteſtatus verſterben mag.

Dieweil aber dennoch man von den Lehngütern ihrer Natur nach nicht teſtiren, noch teſtamenta machen kan So bleibet das Teſtament, ſo viel die Erbgüter betrifft / nicht vnbillich in ſeinen Krefften / V. R. W.

Deciſio L.

Reprobatorij reprobatoriorum quatenus admittantur, & actor contra reprobationem rei novos articulos exhibere poſſit.

SVMMARIA.

1. Iure communi actor poteſt reprobationibus contra reprobationem rei uti, n. 2. 3.

4. *Poſt publicationem atteſtationum, an reprobatorij reprobatoriorum admittantur. n. 5. 6.*
7. *Quomodo reprobatorij reprobatoriorum admittantur. n. 8. 9.*
10. *Si ſtatuto certus terminus probatorius eſt indultus, an reprobatorij reprobatoriorum admittantur. n. 15.*
11. *Actoris replicantis partes favorabiliores eſſe ſolent, quam rei excipientis.*
12. *Actori perinde ac reo permiſſum eſt diverſis & contrarijs replicationibus uti. n. 13.*
14. *Replicationes nihil aliud ſunt, quam Exceptiones actoris.*
16. *In foro Saxonico certum tempus probatorium eſt præfinitum.*
17. *Hoc tempore elapſo quis amplius non auditur.*
18. *Tempus probatorium eſt peremptorium.*
19. *Statuto, ſi certus terminus probatorius eſt præfixus, tunc perinde habetur, ac ſi in cauſa concluſum, & atteſtata publicata eſſent.*
20. *Si ſtatuto certus terminus eſt præfixus, tunc eo elapſo non datur reparatio. 21. 22. 23.*
24. *Beneficio l. per hanc, 4. quatenus in ſecunda inſtantia novas probationes deducere liceat.*
25. *Supremi Parlamenti Dreſdenſis ſententia.*
26. *Quæ per leuterationem confirmatur.*

1 DE Iure communi quidem, præſertim canonico, expeditum eſt, ſi ex reprobationibus rei apparet, aliquid novi in illis eſſe deductum, ſuper quo actor antea auditus non fuit, quod tunc actor contra reprobationes rei alijs reprobatorialibus uti, & novos articulos exhiberi poſſit, *per text. ibi. licet dilectus, 49. extr. de teſtibus & atteſt. Specul. lib. 1. part. 4. tit. de teſte. § ſæpè teſtes. 10. n. 3. Rothſchutz in ſuo proceſſ. part. 1. art. 20. n. 2. & ſeq. Mynſing. in d. c. licet dilectus. 49. extr. de teſt. & atteſt. n. 1. Felin. in c. ex tenore 35. extr. eod. (ubi rationem affert.) n. 4. verſ. in eadem gloſſa prope finem. & ſeq.*

Et

2 Et quamvis *Ioann. Andr. in d. c. licet dilectus. 49. extr. de teſt. & atteſt. in ult. colum. & in addit. ad Specul. lib. 1. part. 4. tit. de teſte. d. §. ſæpe teſtes. 10. n. 5. lit. G. verſ. item an id. & ſeq. Paul. de Leaza. in c. teſtimonium. extr. de teſtib. & atteſt. n. 3. verſ. ſi nunquid licet.* velit, hoc ſolummodo procedere, ſi de reprobandis perſonis, non item de reprobandis dictis teſtium agatur, *per text. in d. c. licet dilectus.* 49. qui unice de reprobandis perſonis teſtium duntaxat tractare videtur.

3 Contrarium tamen verius eſt, & diſpoſitionem *d. c. licet dilectus. 49.* indiſtincte locum obtinere, ſive quis perſonas, ſive dicta priorum teſtium reprobare velit, contendit *Abb. Panorm. in d. c. licet dilectus. 49. extr. de teſtib. & atteſt. Felin. eod. n. 1. verſ. fallit primo. junct. verſ. ſed contrarium indiſtincte. Mynſing. ibid. n. 1. verſ. quamvis enim. & n. ſeq.*

Propterea, quod ratio in fine *d. c. licet dilectus 49.* adjecta utrumq; caſum comprehendat, licet in facti ipſius ſpecie adverſus perſonas tantum diſputatum fuerit.

4 Et licet etiam, *Specul. lib. 1. part. 4. d. tit. de teſte. §. 10. n. 1. v. & poſt. & num. 3. verſ. poſt publicationem. Mynſing. in d. c. licet dilectus. 49. num. 1. in princ. Ioann. Campeg. tract. de teſtibus. reg. 268 incip. publicat. fall. 48. num. 49 Farinac. in ſua pract. lib. 3. tit. 8. quæſt. 75. n. 249.* velit, quod etiam poſt publicationem teſtimoniorum teſtes reprobatorij admittantur.

Cum-

5 Contrarium tamen placuit *Abbas Panormit. in c. fraternitatis. 17. extr. de teſt. & atteſtat. n. 3. ibi, opponendo alterius capiendo. Chil.* König *(ubi hoc ad practicam notandum eſſe dicit) in ſuo proceſ. c. 84. incip.* Es iſt zu mercken. *n. ult. ſub fin. verſ. ex quibus juribus. Rothſchutz in ſuo proceſ. part. 1. art. 20. n. 5. Anton. Hering. de fideiuſſor. c. 4. n. 51. Port. conſil. 204. n. 7.*

6 Niſi quis ante examinationem teſtium, & publicationem eorundem atteſtationum proteſtatus fuerit, ſe poſt publicationem tam contra perſonas, quam dicta teſtium reprobatorialibus uti velle. *Specul. lib. 1. part. 4. d. tit. de teſte §. 10. in princ. verſ. hac tamen diſtinctione ſervatâ. & n. 1. Rothſchutz in ſuo proceſ. part. 1. d. art. 20. n. 6. ibi,* Es behelt. *& ſeq.*

7 Ne tamen negotium in infinitum uſq; protrahatur, non niſi unica reprobatio reprobatoriorum eſt concedenda, & contra illam reo alia reprobatio danda non eſt. *text. in d. c. licet dilectus. 49. in fin. extr. de teſtib. & atteſt. Felin. eod. in princ. verſ. & computatur iſta. & n. 1. & in c. ex tenore. 35. extr. eod. n. 4. verſ. dicit tamen. Mynſing. in d. c. licet dilectus. 49. extr. eod. (ubi rationes affert) n. 2. verſ. porro ſicut hoc n. 3. & ſeq. Lanfranc. de Orian. in c. quoniam. extr. de probation. c. 8. de teſtibus. n. 48. ibi, adde præmiſſis. & ſeq. Spec. lib. 1. part. 4. d. tit. de teſte. §. 10. n. 5. verſ. ultra autem non licet. & ſeq.*

8 Niſi reus contra actoris reprobatorios reprobatoriorum inſtrumenta reproducere velit, tunc enim meritò auditur, quoniam prohibitus inducere alios teſtes, non prohibetur inſtrumenta proferre. *Felin.*

(ubi

[illegible] aſſera & contraria debeat) in d. c. licet dilectus. 49. [illegible] & atteſtat. n. 3. verſ. fallit tertio niſi. & verſ. ſeq. [illegible] eod. n. 3. ibi, quod autem ſupra.

9 Vel n[illegible]agatur de reprobatione inſtrumenti alicujus, eleganter *Fel. n. in d. c. licet dilectus. 49. n. 3. ibi. fallit 2. Minſ. ibid. n. 6. ibi, deinde ceſſat.*

10 Sed quid ſi ſtatuto, ut in foro Saxonico eſt certus terminus probatorius præfixus, an & tunc prædicta locum habeant, & actor contra reprobationem rei novos articulos exhibere, & ita reprobatorialibus uti poſſit?

11 Dicendum videtur quod ſic, quia actoris replicantis partes favorabiliores eſſe ſolent, quam rei excipientis. *Gl. in l. ult. C. de edend. verb. quod multum. Harem. Piſtor. quæſt. 23. incip. appellationis interpoſitæ. n. 39. verſ. actoris replicantis. part. 4.*

12 Vſq; adeo, ut eidem perinde, atque reo permiſſum ſit, diverſis atq; contrarijs replicationibus uti. *Br. in l. nemo. in fin. ff. de exception. & in l. ſi expreſſum. ff. de appellat. n. 5. Alciat. in l. ult. C. de edend. verſ. originem. Sebaſt. Medic. in tract. de compenſat. part. 2. quæſt. 30. n. 16. [illegible] Aſin. in praxi. judic. §. 16. n. 18.*

Et omnia ea, quæ de reorum exceptionibus dicta ſunt, obtinent etiam in actorùm replicationibus. *Harem. Piſtor. d. quæſt. 23. n. 39. verſ. ſequitur ergo. & ſeq. part. 4.*

Cum igitur actori contra reprobationes rei replicationibus uti permittatur. *L. 2. §. 1. & 5. ſeq. ff. de except. l. non exceptionibus. 10. C. eod.*

13 Neceſſario ſequitur etiam, quod eidem facultas

probandi, ſuas replicationes permitti debeat, quoniam ſi alicui aliquid permittitur, omnia etiam intelliguntur permiſſa, niſi quibus illud explicari & expediri non poteſt. *l. cui juriſdictio. 2. ff. de juriſdict. ubi* [illegible] *num. 2. ibi, nota ex iſt.1. & n. ſeqq. Bellerm. deciſ.* [illegible] *fin. verſ. quia qui mandat. & ſeq.* Præſertim cum replicationes nihil aliud ſunt, quam exceptiones actoris, *text. in l. 2. §. replicationes. 1 ff. de exception. l. exceptio. 2*[illegible]*. §. ult. ff. eod. l. 10. Cod. eod.* Quemadmodum igitur reus ad probandas ſuas exceptiones admittitur, ita æquum videtur, ut idem actori permittatur. *l. non debet. 41. ff. de R. I. c. non licet. 32. eod. in 6. l. quæ omnia 25. ff. de procur.*

14 Maximè cum textus *in d. c. cum dilectus. 49. extr. de teſtib. & atteſtat.* nullibi in univerſo jure Saxonico, vel conſtitutionibus Electoralibus corrigatur; Ergo ad hoc ſtare non prohibeatur. *l. ſancimus. 27. C. de teſtam. l. præcepimus. 32. in fin. C. de appellat.* quoniam jus Saxonicum tanquam ſtatutarium ita debemus interpretari, ut quam minimè jus commune lædat, aut corrigat. *l. ſi quando. 35. Cod. de inoffic. teſtament. Hartm. Piſtor. quæſt. 9. incip. ad damni. num. 13. num. 1*[illegible] *& ſeq. lib. 1. Alexand. conſil. 107. incip. perſpectis. n.* [illegible] *& ſeq. lib. 5. late Tuſch. tom. 7. verb. ſtatutum. concluſ.* [illegible] *n. 1. & ſeq.*

15 In contrarium facit, quod de jure communi ideo teſtes reprobatorij reprobatoriorum admittantur, quoniam de illo jure certus terminus probationibus præfixus

præfixus non eſt, ut in meis concluſionibus practic. *part. 1 concl. 18. n. 1. & ſeq.* dixi.

16 Quod ſecus eſt in foro Saxonico, ubi certum tempus eſt præſtitutum, intra quod quis ſuas probationes expedire debet. Landtr. *lib. 1. art. 62. §.* Gezeugnus ſol man. *Modeſt. Piſtor. part. 4. quæſt. 132. num. 10 Reinckb. part 2. quæſt. 24. n. 23. Beuſt. in l. 9. ff. de jurejur. n. 12 & l. admonendi. 31. ff. eod. n. 422.*

17 In tantum, ut eo elapſo amplius non audiatur. König *in ſuo proceſſ. c. 71. n. 4. verſ.* Denn wenn er das. *Zobel part. 1. differ. 36.*

18 Cum tempus hoc probatorium ſit peremptorium, & excluſivum omnium aliarum probationum; *Coler. de proceſſ. execut. part. 1 c. 2. num 33. verſ. cum terminus.* König. *d. c. 71. n. 4. Alex. conſil. 10. incip. viſo proceſſu. n. 4. lib. 2. Specul. lib. 2. part. 1. tit. de dilat. §. videndum reſtat. num. 7. Felin. in c. licet cauſam. extr. de probat. num. 17. Bl. in l. ult. ff. de feriis & dilat. num. 3. & num. 8. Iaſon. eod. n. 6. Paul. de Caſtr. in l. oratione. ff. eod. n. 2. & in l. ult. ff. eod. n. 12.*

Deinde, quia paulò antea *num. 5.* dixi, quod poſt publicationem atteſtationem articuli reprobatorij reprobatoriorum non admittantur.

19 Si autem à ſtatuto certus terminus probatorius eſt præfixus, tunc eo elapſo, quoad excluſionē, perinde habetur, ac ſi in cauſâ concluſū,

& atteſtata publicata eſſent, [illegible] *judicio. n. [illegible] ſub [illegible] verſ. [illegible] lib. 1. arbitr. judic. quæſt. [illegible] l. ſi accuſatoribus. C. de accuſat. n. 19. ſub [illegible] Felin. in c. cum di- lectus. 9. extr. de fide instrum. num. 2[illegible]. verſ. & dic. [illegible]*

20 Præterea, quia ſi à jure vel ſtatuto certus termi- nus eſt præfixus, tunc eo elapſo non datur reparatio. *Bl. in l. diffamari. 4. C. de ingen. manumiſſ. n. [illegible]. in fin. verſ. ſed contra terminum Cagnol. ibid. n. 6. Abbas, in c. ultim. extr. qui matr. accuſ. poſſ. n. 11.*

21 Ulterius, quia qui patitur labi terminum juris, videtur juri ſuo, quod intra illum terminum exerce- re poterat, renunciare. *l. 1. §. quibus. ff. de ſucceſſ. edict. Bl. in l. ſi ego. & ibid. Angel. ff. de negot. geſt. Bl. in l. ſi ea. C. qui ac- cuſ. poſſ. num. 7. ibi, tertio nota. & conſil. 466. n. 2. verſ. quis renunciare videtur. lib. 1. Hartm. Piſtor. quæſt. 23. num. 54 lib. 4.*

22 Imò ejuſmodi renunciatio ex lapſu termini lega- lis deſumpta, plus operari ſolet, quàm renunciatio ex- preſſa. *Bl. in d. l. ſi ea. 7. C. de his qui accuſ. non poſſ. n. 7. verſ. quandoq. & in d. l. diffamari. 4. C. de ingen. manumiſſ. n. 5. Iaſon in l. 15. qui. §. neq. filiusf. ff. de acquir. heredit. in 22. ibi, con- firmatur.*

23 Quoniam terminus legalis magis excludit, quàm terminus hominis. *Paul. de Caſtr. conſil. 1[illegible]0. incip. viſo ſta- tuto. n. 2. verſ. quia terminus præfixus. a lege. & ſeq. lib. 1. Iaſon in l. in pecuniarys. ult. ff. de ferys. num. 12. verſ. nam fortior eſt. & in l. is qui. §. neq. filiusf. ff. de acquir. heredit. n. 22. verſ. quia tempus. Niconius in c. quoniam contra. extr. de probat. n. 485. Hartm. Piſtor. d. quæſt. 23. n. 55. ibi, ſic etiam lib. 4.*

Unde

24 Unde fieri videmus, licet actor in secunda instantia beneficio *l. per hanc 4. C. de tempor. appellat.* suas replicationes & alia bene in judicium deducere & probare possit, late *Hartm. Pistor. d. quaest. 23. n. 18. sub fin. vers. ex hoc modo. & n. 19 lib. 4.*

25 Hoc tamen fallit, ſi à lege vel ſtatuto certus terminus probatorius eſt præfixus, tunc enim quis in appellationis cauſa ad probationem ſuarum replicationum & aliorum amplius admitti non poteſt, *Archidiac. in c. de illicita. 34. quæſt. 3. Hartm. Piſtor. d. quæſt. 23. n. 52. ibi, at quando à lege. & n. ſeq. & quæſt. 24. incip. in appellationis cauſa. n. 4. ibi, quod tamen intelligendum. & ſeq. lib. 4. Petr. Surd. conſil. 8. incip. in judicio. n. 6. ſub fin. verſ. & primo quod. num. 7. & ſeq.*

26 Atq; ita etiam in ſupremo Parlamento Dreſdenſi, *in cauſa* Hanſen von Stahl/ *8. July Anno 1620.* eſt pronunciatum: Daß die Klegere mit jhren new vbergebenen Beweiß Artickeln vnd Vhrkunden nicht zuleßlichen/ V. R. W.

26 Quæ ſententia etiam poſtea in puncto leuterationis, *2. Decembr. Anno 1620.* confirmata, Daß es eingewandter Leuterung vngeachtet, bey vnſerm jüngſt eröffnetem Vrthel billich bleibet/ V. R. W. Vires rei judicatæ accepit.

27 Veluti etiam ita noviſſimè eſt conſtitutum & diſpoſitum à Ioanne Georgio Electore Saxoniæ, *in der* Proceß vnd Gerichts Ordn. *c.* von dem Gegenbeweiſe. [illegible] *verſ.* Do auch der Beklagte auff des Klegers. *& ſeq.*

28 Niſi reo poſt litem conteſtatam de novo aliquæ exceptiones peremptoriæ ſuperveniant, de quibus tempore litis conteſtationis noticiam non [illegible]

bunt, hocq; juramento ſuo affirmat, tunc actori contra illas exceptiones reprobatorijs reprobatoriorum recte uti permittitur. Proceß vnd Gerichts Ordn. l. c. 21 vel 2. verſ. Es wäre daß dem Beklagten pag. 40.

Deciſio LI.

Vxor an in præjudicium mariti, & in diminutionem portionis ſtatutariæ hereditatem ſibi delatam, vel quid aliud repudiare poſſit, & econtra.

SVMMARIA.

1. *Conjuges an ſe invicem portione ſtatutaria privare poſſint.*
2. *Conjux an in præjudicium alterius hereditatem ſibi delatam repudiare poſſit.*
3. *Repudiatio propriè non dicitur alienatio.*
4. *ICtorum Lipſenſium reſponſum.*

1 JVris eſt expediti, quod conjuges ſe invicem portione ſtatutariâ privare, & in præjudicium & diminutionem nil quicquam per teſtamentum diſponere poſſint, uti in meis concluſionibus practicab *part. 3. concl. 9. n. 1. & ſeqq.* dixi, ubi *n. 21. & ſeq.* ſimul evici, hoc etiam obtinere in donatione vel alio contractu, & alienatione inter vivos.

2 Vnde nuper in controverſiam vocabatur, an conjux in præjudicium alterius hereditatem ſibi delatam repudiare poſſit ad hoc, ut poſt ſuam mortem alter minus conſequatur: Dubitandi rationem ſuggerebat, quod repudiatio legati & hereditatis dicatur alienatio. *Paul. de Caſtr. conſil. 171. incip. in caſu præſenti. n. 2. verſ. imo repudiatio. lib. 2.* Et ejuſmodi repudiatio videatur facta in fraudem

fraudem legis, ad hoc, ut cujus aliunt per indirectum poſſeſſione ſtatutaria privaret, quod alias ei per diſpoſitionem legis vel ſtatuti non liceret; Repudiatio autem, quæ fit in fraudem legis vel ſtatuti, ipſo jure nulla eſt. *Iaſon in l. ſi mihi & tibi. ff. de legat. 1. n. 22. in fin. verſ. adde alium intellectum. & n. 23.*

3 Sed cum ejuſmodi repudiatio proprie non dicatur alienatio. *Paul. de Caſtr. d. conſil. 171. n. 2. verſ. ſed repudiatio. & verſ. ſeq. l. 2.* Nec repudiatio hereditatis vicem fraudationis & diminutionis obtinet, cum aliud ſit fraudare, & diminuere ſuum patrimonium, & aliud repudiare & non acquirere. *text. elegans in l. quod autem. 6. in princ. §. 1. & ſeq. ff. quæ in fraud. credit. Paul. de Caſtr. conſil. 135. incip. dubium facit. n. 1. verſ. quia videtur quod iſta. & ſeq. lib. 1. Vincent. de Franch. deciſ. 101. incip. in cauſa creditorum. n. 7. & per tot.*

4 Ideoq; ICti Lipſenſes ad conſultationem *L. R. Menſe Iulio Anno 1620.* meritò contrarium reſponderunt. Ob nun wol die Mutter bey ſolcher Begebung keinen Kriegiſchen Vormunden gehabt/ noch darzu gebraucht/ vnd in Churf. Conſtitution verordnet/ daß ein Weib dem vberlebenden Ehemanne das jenige was jhme aus jhren Gütern gebühret/ durch ein Teſtament nicht entwenden noch vermindern kan. Dennoch aber/ vnd dieweil die Mutter der Erbſchafft vnd uſusfructus mit allem jhrer Tochter zum beſten ſich begeben/ der Stieffvater auch nach bewehrter Rechte vnd derer Lehrer meinung ſich nicht zu beſchweren/ daß ſein Weib ſich der Erbſchafft vnd uſusfructus auch ohne eines Kriegiſchen Vormunden nicht anmaſſen wollen/ So iſt der Stieff Vater nach gelegenheit dißfals vor der Verſtorbenen Tochter antheil nicht was an einem ſeinem Weibe zugeſtandenen/ aber nicht angemaſſeten Eigenthumb oder uſusfructus zu fordern nicht befugt. V. R. W.

Deciſio

Deciſio LII.

Si plures fratres communem rem, propterea quod commodam diviſionem non recipiat, vendunt, & ultra dimidium læduntur, an uni ex illis remedium l. 2. C. de reſcind. vendit. *in totum competat.*

SVMMARIA.

1. *Negativa ſententia affertur.*
2. *In re & actione communi nemo mihi preiudicare poteſt.*
3. *Quatenus unus ex fratribus vel ſocijs beneficio* l. 2. C. de reſcind. vendit. *uti poſſit, an in totum, an vero ſaltem pro parte n. 4. 6.*
5. *Inter fratres nulla eſt coniunctio neq; verborum neq; rerum.*
7. *In qualibet coniunctione ius non decreſcendi locum habet.*
8. *Contractus emptionis à pluribus unico precio factus eſt individuus.*
9. *Actiones ſunt individuæ.*
10. *In individuis ius accreſcendi locum habet.*
11. *Si unus vel alter liti renunciat, tunc eius portio reliquis accreſcit.*
12. *Lipſienſium reſponſum affertur.*

1 NEgativè quidem poſt *Br. in conſil. 195. n. 1. & ſeq. vol. 1.* tradit *Frider. Pruckm. conſil. 29. incip. viri nobiliſſimi. num. 54. vol. 1. per text. in l. quod ſi uno. in princ. de in diem addict. l. tutor. §. curator ff. de minor.* quia hic non unus, ſed plures ſunt læſi & decepti; Deindè, quia quando facultas faciendi, vel faciendi & dandi ſimul quid, collata eſt in duos pluresve, tunc unus non poteſt facultatem vel conditionem adimplere, nec ab uno viciſſim ſectæ conditionis vel facultatis implementum petere

d. ſ.

l. ſi filius famil. in princ. & §. quæſtio ff. de manumiſſ. teſtam. l. ſi plur. C. de condit. inſert. Pruckm. d. conſil. 29. num. 81. [illegible]

2 Sed quoniam in re & actione communi nemo mihi præjudicare poſſit, imò ne quidem major pars, etiamſi ab altera parte mille perſonæ eſſent. *l. per fundum 11. ff. de S. R. P. c. quod omnes de R. I. in 6. l. 2. & ult. C. quibus res judic. non noc. Ioan. Dauth. de teſtam. n. 260. verſ. [illegible] adeo. & ſeq.* Cum non debeat alteri per alterum iniqua conditio inferri. *l. non debet. 74. ff. de R. I. l. 27. §. 4. in fin. ff. de pact. l. 5. §. 5. in fin. ff. de nov. oper. nunciat. l. 17. C. famil. erciſc.* Repudiatioq; unius alteri in ſuo jure & portione nocere non debeat. *l. un. ubi DD. communit. C. quando non petent. part.* Ideoq; contraria opinio juri & æquitati magis conſentanea videtur: quam etiam defendit *Anton. Faber. in ſuo Codic. tit. famil. erciſ. definit. 9. n. 5. ibi, ita coheredem. & ſeq. usq; ad fin.*

3 Sed quatenus unus ex pluribus fratribus vel ſocijs beneficio. *l. 2. C. de reſcind. vendit.* uti poſſit, an pro quota ſua duntaxat, an vero in totum, etiam quoad reliquorum partes, dubitari poteſt.

4 De facto à J. von S. conſultus *Menſe Septembr. Anno 1613.* reſpondi, quod pro ſua quotâ tantum, *per text. in l. Papinianus 8. §. quoniam. 8. ff. de inofficio. teſtam. ubi Br. verſ. 1. ſi ſint. Bl. ibid. in princ. & n. 2. l. quod ſi nolit 31. §. 5. & 6. ff. de ædilit. edict. Bl. in l. ſi prædium. 4. C. de [illegible] action. n. 7. & ſeq.* Quod etiam aſſerere videtur *Anton. Faber in ſuo Codic. lib. 3. tit. famil. erciſc. defin. 9. n. 3. in allegat. verſ. intelligo tamen ſi emptor. & per tot.* qui dicit, quod unus ex coheredibus & invitis alijs beneficium *l. 2.* exerce-

re, & totam rem retrahere poſſit, dummodo [illegible] ipſe velit recedere a toto contractu, ſecus ſi velit pro coheredum portionibus rem retinere, tunc non cogitur in totum retrovendere, niſi actor mandatum ab aliis habeat; Pro quorum aſſertione præter rationes, quas tunc adduxi, & huc aſſcribere ſuperfluum duco, item, quod ſi contrarium diceretur, hoc fieret propter jus ac-
5 creſcendi. Sed inter fratres nulla eſt conjunctio verborum neq; rerum; & licet ſit conjunctio ſanguinis quæ eſt naturalis & legalis, tamen illa in acquiſitionibus ſingularibus non producit jus accreſcendi, *Franciſc. Cardina. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 23. tit. 38. incip. hactenus de ſucceſſione. n. 3.*

6 Sed ubi eadem controverſia mihi occurreret, mutavi ſententiam & alicui beneficium *l. 2.* in totũ, etiam quoad reliquorum partes, ſi non propter jus accreſcendi, ſaltẽ propter jus non decreſcendi cõpetere ſtatui. Tum, quia licet in illa re quam unus ſolus acquiſivit, quoad reliquos fratres nulla ſit conjunctio verborum nec rerum. *Mantic. d. tit. 38. n. 3.* Attamen negari non poteſt inter plures fratres in re communi eſſe aliquam conjunctionem. *l. ad officium 3. C. commun. divid.*

7 In qualibet autem conjunctione jus non decreſcendi locum habere, tradit *Bl. in conſil. 69. incip. ſi [illegible] n. 10. ibi, jus autem non decreſcendi. l. 1.*

8 Tum, quia contractus emptionis venditionis a pluribus unico precio factus eſt individuus, qui ab uno pro parte non poteſt ratificari, & pro parte impugnari.

Bl. conſi

in consil. 72. incip. præsupponitur in facto. n. 1. & seqq. per tot. lib. 2.

9 Tum quia actiones ſunt individuæ. *Hottom. illuſtr. Quæſt. 20. & 21. per tot. Gœdd. tract. de contrah. ſtipul. c. 6. concl. 22. n. 289.*

10 In individuis autem jus accreſcendi locum habere, tradit *Iaſon in l. ſi mihi & Titio. 110. ff. de V. O. n. 1. verſ. ſecundo fallit. Anton. Fumæus de conjunct. tit. quibus caſibus locum habet jus accreſc. reg. 4. num. 4. verſ. poſtremo nequit in his & ſeq.*

11 Tum quia videmus, ſi unus atq; alter liti renunciat vel ab eâ deſiſtit, ꝙ ejus portio reliquis accreſcat. *Aretin. in l. ſi mihi & Titio. 150. ff. de V. O. col. 2. Iaſon in l. re conjunctis. 89. ff. de legat. 3. n. 238. verſ. & reputant eſſe mirum. Bl. in l. ſi ponas. 23. §. ſi duo. ult. (ubi hoc mirum dicit.) ff. de inoffic. teſtam. num. un. verſ. nota quod renunciatio, w. g. ad fin.* Prout ita ex reſponſo ICtorum Lipſenſium in præfectura Pegavienſi, in cauſa Abraham Schmieden Beklagten an einem/ Auguſten vnd Valten Bergmennern hinterlaſſener Erben/ vnnd der Vnmündigen Vormunden/ ſo wol der Mündigen Tochter curatoren, Klegern am andern theil *3. April. Anno 1618.* fuit pronunciatum, & poſtea in ſupremo judicio Curiali Lipſenſi *1. Decembr. Anno 1618.* & ibidem per leuterationem *27. Febr. Anno 1619.* confirmatum.

Tum, quia unus ſolus reliquis recuſantibus poteſt rem ſub pacto retrovenditionis venditam redimere, & jure retractûs uti, *ut in meis concluſionibus practic. part. 2. concluſ. 2. num. 30. & ſeq. & concluſ. 39. num. 33. copioſe dixi.*

12 Atq; ita etiam Lipſenſes *Menſe Maio Anno 1616. ad conſultationem* Martin Schwartzens pronunciarunt:

Habt jhr neben ewerm Geſchwiſter vnd MitErben G. N. ein Gut / neben etlichen Ackern / Wieſen vnnd Gebäwe / ſo jhr von ewers Vatters Brüdern ererbet / vnnd vns vor 575. fl. verkaufft / in welchem Kauff jhr als die jhr weit entſeſſen / vnd der Güter nicht kündig geweſen / vber die helffte verletzt zu ſeyn vermeinet. Ob nun wol ewer MitErben mit euch nicht vmbtretten / noch ſich dieſer action anmaſſen wollen / So mögen ſie euch doch daran nicht præjudiciren, ſondern jhr ſeydt dieſelbe wieder obbenanten G. N. vor euch alleine auſzuvben wol befugt / V. R. W.

Deciſio LIII.

Si quis rem ſub pacto retrovenditionis emit, & poſtea cum venditore egit, ut ſibi totam rem absq; ullo onere habere permittat, & ei ſimul aliquod precium addidit, & exſolvit, an pro hoc precio addito laudemium ſolvere debeat?

SVMMARIA.

1. *Affirmativa deciſio traditur.*
2. *Eiuſmodi additamentum precij facit novum contractum.*
3. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum.*

1 QVod affirmat *Nicol. Boer. deciſ. 96. incip. & primo videtur. n. 11. ibi, ſed quid an ex iſta. & ſeq. Bl. in l. ab emptione ff. de pact. num. 9. verſ. tertio caſu eſt. Paul. de Caſtr ibid. n. 10. verſ. niſi fiat per modum. Iaſon ibid. n. 16. ſub fin.*

2 Propterea, quod hoc additamentum faciat videri novum eſſe contractum & receſſum à priori, *l. pacta conventa*

venientis ff. de contrah. empt. & l. item quod dictum. verſ. quod ſi ſteterit ff. de in diem addict.

3 Quemadmodum etiam Scabini Lipſenſes *Anno* 1602. reſponderunt: Habt jhr von Peter Andreaſſen ein Gut auffn Widerkauff vmb 650. fl. erkaufft / vnnd nach dem derſelbe es wieder einlöſen wollen / euch mit jhme verglichen / daß er euch ſolch ſtück Gut gar Erblichen gelaſſen / deßwegen jhr jhm noch 160. fl. heraus gegeben / So ſeyd jhr dieſer vbermaß wegen ewerm Lehnherrn das gebührliche Lehngeldt zuentrichten ſchuldig / V. R. W.

Deciſio LIV.

In mandato, an nuda ſigilli appoſitio ſufficiat, an verò etiam ſubſcriptio requiratur?

SVMMARIA.

1. *Prima opinio, quod nuda ſigilli appoſitio ſufficiat.*
2. *Sigillum idem operatur, quod ſubſcriptio.*
3. *Sigillum, quod eſt imago ſubſtantiæ hominis, cum eo, quod natura negotij convenit, habetur pro perſonali præſentiâ.*
4. *Mandatum probatur ex ſolâ patientia.*
5. *Mandatum probatur ex verbis ennunciativis & incidentibus.*
6. *Contraria aſſertio affertur.*
7. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum recenſetur.*
8. *Sigilli appoſitio per ſe nihil probat.*
9. *Sigillum eſt mortua & abuſiva repræſentatio.*
10. *Sigillum ut probet, debet eſſe authenticum.*
11. *Reſcriptum Electoris Auguſti recenſetur.*

1 QVod nuda ſigilli appoſitio ſufficiat, tradit *Innocent. in c. 2. in 2. col. extr. de fide inſtrum. Menoch. lib. 2. arbitr. Iudic. quæſt. cent. 2. caſ. 113. n. 10. & ſeq. & lib. 2. præſumpt.*

incip. cum in judicio, num. 30. Bl. in l. d. ſtrabente. 2. C. de alien. non alienand. n. 1. verſ. & est argumentum quod ſine ſubſcriptione. & in l. ſi procuratorem 6. ff. de procurator. n. ... Roman. conſil. 303. incip. hæc ſcriptura. num. 2. verſ. ſecundo quia & ſeq. Zanger. de except. p. 2. c. 8. n. 25. Iacob. Put. deciſ. 359. incip. in cauſa. n. 1. & ſeq. per tot.

2 Pro quorum aſſertione facit, quod ſigillum præjudicet ſine ſubſcriptione, *Bl. in l. d. ſtrabente. 2. C. de rer. alien. non alien. n. ult. ſub fin. verſ. & eſt argumentum quod ſine. Maſcard. de probat. concluſ. 1348. n. 18.* Et idem operetur, quod ſubſcriptio, & ſigillans omnia contenta in inſtrumento vera fateri cenſeatur. *Bl. conſil. 175. incip. factum proponitur. n. 2. verſ. item ſigillans. lib. 1. Ludov. Roman. conſil. 303. inc. hæc ſcriptura. n. 3. verſ. quod quidem vires habet & ſeq. Marſil. in rubr. C. de probat. n. 300. Alex. conſil. 147. incip. ponderatis his. num. 6. verſ. præterea ſi verum eſſet. & ſeq. lib. 2. Capell. Tholoſan. quæſt. 24. num. 1. per tot. & quæſt. 31. per tot.*

3 Sigillumq; quod eſt imago ſubſtantiæ hominis, cum eo, quod naturæ negotij convenit, habeatur pro perſonali præſentiâ. *Bl. Conſil. 354. incip. quæritur utrum. n. 3 verſ. quia ſigillum. lib. 3. Leonhard. à Leg. in addit. ad Paul. Caſtr. conſil. 13. incip. ſuper primo. numer. 2. lit. A. ſigillo. lib. 1.*

4 Quod vel ideò magis procedit quod mandatum probetur ex ſolâ patientiâ. *l. qui patitur. ff. mand. Alex. conſil. 162. num. 2. lib. 5. & conſil. 157. n. 10. & n. 12. lib. 2. Ancher. conſil. 62. n. 1.*

5 Et ex verbis enunciativis & incidentibus. *Gl. in l. ... in verb. præſentis. C. de ſatud. Ludovicus Roman. conſil. ... incip.*

Digitized by Google

inciſ. ſilum. eſt. n. 3. verr. deciſ. 32. n. 1. Iaſon in l. ex his verbis, C. de teſtamento milit. num. 2. & 3. Felin. in c. cum in jure peritus. extr. de offic. deleg. num. 13. verſ. quando verba. & n. 14.

6 Contrarium tamen ſtatuit *Bl. in l. falſi. 19. C. de furt. n. 38. verſ. quia ſigillum per ſe. & ſeq. & in l. ſi procuratorem. 3. ff. de procurat. n. 5. in med. Abbas Panorm. in c. 2. extr de ſolut. in 3. notab. Ioann. Andr. in c. quamvis, de procur. in 6. verſ. in gl. tertia. Franciſc. Marc. deciſ. 993. n. 1. & ſeq. & deciſ. 951. n. 1. verſ. aut ſigilla aliorũ. & ſeq. Didac. Covarr. lib. un. pract. quæſt. 22. n. 9. ibi, ſed de ſigillo. & ſeq. Chil.* König *in ſuo proceſſu. part. 2. c. 90. n. 5. verſ.* Und darumb wo ein Anwaldt. *& ſeq.*

7 Veluti etiam ita in præfectura Bornenſi *8. May Anno 1615.* ex reſponſo Scabinorum Lipſenſium eſt judicatum. Das Anwaldt ſeine Perſon ander geſtaldt, denn geſchehen/zu legitimiren ſchuldig/ V. R. W.

8 Quia nuda ſigilli appoſitio per ſe nihil probat. *Bl. in l. ſi qua per calumniam. 22. C. de Epiſcopis & Cleric. n. 7. verſ. quod probatio. & ſeq. Menoch. lib. 2. arbitr. Iudic. quæſt. cent. 2. caſ. 113. n. 1. & ſeqq. Chil.* König *in ſuo proceſſ. d. c. 90. n. 4. ſub fin.*

9 Sed eſt mortua & abuſiva repræſentatio & plerunq; fallax & incerta, cum ſigillum alicui etiam ſurreptum, & abſq; ejus conſenſu & voluntate appoſitum eſſe poſſit. *Bl. in d. l. falſi. 19. C. de furt. num. 38. verſ. quia mortua & abuſiva. Bl. in l. ſcripturas. 11. C. qui potior. in pignor. num. 2. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 3. c. 1. num. 94. verſ. ſicut enim ſigillum. & n. 95.*

Inva-

10 Intantum, ut etiam epiſtola ſcripta non teneat absque nomine ſcribentis, vel ejus ſubſcriptione, etiamſi ſigillum habeat. *Bl in proem. digeſt. n. 12* [illegible] *ro. in tenet. litera* [illegible] *quem ſequitur* [illegible] *nendi.* [illegible] *de jure.* [illegible] *n. 142. ſub fin. verſ. ad* [illegible] *& n. 14*[illegible].

Sed ut Sigillum probet, debet eſſe authenticum & publicum alicujus perſonæ jurisdictionem habentis. *Cravett. conſil. 46. incip. de ſtylo. n. 4. in fin. & n. 5.*

11 Vnde etiam ab Auguſto Electore Saxoniæ poſt viſitationem *Anno 1576.* habitam, *ſub tit. mandata* vnd Vollmachten/ verbis diſertis eſt conſtitutum & ordinatum:

Daß die Mandata vnd Vollmachten ſollen/ allerley Mißbreuche/ ſo daneben eingeſchlichen/ zuvermeiden/ nicht allein von den Parthenen geſiegelt/ ſondern auch vnterſchrieben werden/ vnnd welcher nicht ſchreiben kan/ der mag das Mandat durch einen Notarium oder ſonſt Gerichtlichen vollziehen laſſen: Es mögen auch Grafen vnd Herren/ da ſie ſich nicht ſelbeſten vnterzeichnen wollen/ neben jhrem Siegel die Secretarien oder andere anſehnliche Diener vnterſchreiben laſſen. Teſte

Iohann Zanger. de Except. part. 2. c. 8. n. 27.

Deciſio LV.

De pecunia apud magiſtratum depoſitâ, an & quatenus is eam alij, quàm vero creditori, ſolvere poßit?

SVMMA-

SVMMARIA.

1. *Species facti refertur.*
2. *Si magiſtratus ſponte ad nudam cautionem indemnitatis alicui pecuniam penes ſe depoſitam exſolvit, tunc non excuſatur. n. 7. ubi limitatur.*
3. *Iudicij Curialis VVittenbergenſis ſententia affertur.*
4. *Depoſitio pecuniæ nihil eſt aliud quam ſequeſtratio quædam.*
5. *Sequeſtrationem quis non niſi iuſſu vel interlocuto Iudicis deponere poteſt.*
6. *Magiſtratus Sequeſtrarius, apud quem pecunia deponitur, tenetur de culpa levi.*
8. *Si magiſtratus non ſponte, ſed ad mandatum ſuperioris pecuniam penes ſe depoſitam, alicui exſolvit, quid iuris. n. 9. 13.*
10. *Si quis ad iuſſum Principis aliquid facit, coactus non dicitur facere niſi reſiſtat.*
11. *Iuſſus ſuperioris excuſat, n. 12.*
14. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum affertur.*
15. *Limitationes ad hanc deciſionem recenſentur. n. 16. 17.*

1 Nihil frequentius ferè eſt, quam ut venditor vel alius, pecuniam, quam exſolvere debet, ſi plures creditores exiſtant, in judicio deponat, dubitari igitur ſolet, ſi judex vel magiſtratus eandem alicui ex creditoribus ſub cautione de reſtituendo, vel ſervando eum indemnem adnumerat, an ſecurus ſit, & vero creditori, qui poſtea prioritatem evicit, reſtituerè non teneatur?

2 Si Magiſtratus ſpontè ad nudam cautionem indemnitatis alicui pecuniam penes ſe debitam exſolvit, quod tunc non excuſetur, ſed vero creditori ad denuo exſolvendum teneatur, tradit & ita à Ienenſibus

 judica-

judicatum fuiſſe teſtatur *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 3. c. 11. incip ſicut in praecedent. n. 9. verſ. & ex iſto fundamento. & ſeq.*

3 Veluti etiam ita ICti judicij Curialis VVittenbergenſis *Menſe April. Anno 1609.* reſponderunt: Ob ihr wol Johann Gruner / ehe vnnd zuvor ewer Weib vnnd Mutter ſelig geldt abgefordert / aus dem depoſito daſſelbe hinweg genommen / mit Vorwenden / als were er wegen ſeiner Mündlein obgedachte Doctoris Auguſtini Weſthofens Kinder darin intereſſiret; Do aber dennoch ſolches ohne ewern Vorbewuſt vnnd verwilligung beſchehen / ihr auch mit den Grunerſchen Erben / ewerm Bericht nach / berührtes depoſiti halben niemals nichtwas eingelaſſen beſondern je vnnd allewege an den Rath / als depoſitarien euch gehalten. So iſt auch ermelter Rath / woferrn derſelbe in facto nichts erhebliches darwieder vorzuwenden / die deponirten vnnd ewerm Weibe vnd Mutter durch Urthel vnd Recht zuerkandten / vnnd verholffene / vnd nunmehr auch / als jhren hinterlaſſenen Erben / gehörige 1000. fl. euch außzuzahlen / vnd zu entrichten ſchuldig / vnd mag auff ſeine fernere Verweigerung deßwegen Rechtlichen wol belangen werden / V. R. W.

4 Propterea quod ejuſmodi depoſitio nihil aliud ſit, quam ſequeſtratio quaedam. *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. 2. n. 71. & ſeq. & n. 82. & n. ſeq.*

5 Quam magiſtratus non niſi juſſu & interlocuto Iudicis, aut alia legitima cauſa ſuperveniente deponere poteſt. *l. ei apud quem. §. ult. ff. depoſit. junct. l. ultim. §. ſi autem. verb. per ſuam interlocutionem creditorem ex pecunia depoſita accipere ſuum debitum. C. de bonis author. judic. poſſid.*

Inſuper

Iaſon in l. ſi fidejuſſor. 7. §. ult ff. qui ſatisd. cog. n. 4. & 5. Colcr. de proceſſ. execut. p. 3. c. 11. n. 9. in princ.

6 Deinde, quia magiſtratus ſequeſtrarius, penes quem ejuſmodi pecunia depoſita eſt, tenetur de culpa levi. *Bl. in l. videamus 12. §. qui vinum. n. un. verſ. & non caſu. ff. locat. Ioann. Gœdd. ad c. 11. extr. de ſequeſtr. num. 170. & ſeq. Bertrand. conſil. 22. num. 24. lib. 1. Tuſch. tom. 7. verb. ſequeſtrum. concluſ. 205. num. 3. & n. 9. verſ. & ıtem ſicut. & ſeq.*

Satis autem culpæ levis eſt, ſi magiſtratus non fuerit circumſpectior, ſed ad ejuſmodi cautionem indemnitatis alij pecuniam adnumeraverit, per ea quæ tradit *Br. in l. quod Nerva. ff. depoſit. n. 26.*

7 Niſi pecunia ideo apud Iudicem fuerit depoſita, ut prioribus & potioribus creditoribus exſolvatur, tunc enim, ſi finito proceſſu de prioribus Creditoribus conſtat, quibus judex etiam nullâ cautione indemnitatis receptâ pecuniam adnumeraverit, & poſtea alij creditores priores multo potius & fortius jus habentes veniunt, & pecuniam à Iudice petunt, Iudex rectè excuſatus erit. *Seraphin. Olivar. (ubi ita 29. Martij Anno 1593. in Rota Romana judicatum fuiſſe teſtatur) deciſ. Rotæ Roman. 1019. num. 1. & ſeq. per tot.*

 Siverò

8 Si vero magiſtratus non ſponte, ſed ad mandatum, juſſum & præceptum ſuperioris alicui pecuniam depoſitam annumerat, tunc videtur dicendum, quod aliter non excuſetur, niſi aliquo modo reſiſtit, & repugnantiam facit. *Iaſon conſil. 26. incip. in favorem. n. 8. ſub*
9 *fin. & n. 9. vol. 3. per doctrinam. Bl. in l. falſus. 19. C. de furt. n 36. verſ. in ſummo tamen dic. & num. ſeq. Carol. Ruin. conſil. 147. incip. viſis his n. 3. verſ. tertio ex alio videtur. & n. 16. ibi, item ad hoc ut ſolutio. & n. 17. Hieronym. Cagnol. in l. non videntur. 128. §. qui iuſſu. ff. de R. I. n. 2. ſub fin. verſ. ubi poſt. & ſeq. Vincent. Caroc. tract. de depoſit. tit. de caſu. incip. vidimus per aliquas concluſiones. n. 77. in med. verſ. ubi poſt Caſtrenſem ab eo adductum. & ſeq. part. 1.* qui dicunt, ſi debitor ad juſſum & præceptum ſuperioris tenetur, alij quam vero creditori ſolvere, quod aliter non excuſetur, niſi bonam fidem, & legalitatem erga creditorem ſervet, pro eo aliquid patiatur reſiſtentiam faciat, & ſecundum præceptum expectat; Quoniam non dicitur coactus
10 facere ille, cui judex vel ſuperior aliquid jubet, niſi reſiſtat jubenti, & dicat ſe non teneri hoc facere. *Paul. de Caſtr. in l. conſenſiſſe autem 2. in princ. in 1. lectur. ff. de iudic. n. 7. ibi, item nota quod non. & ſeq.*

11 Quia tamen juſſus ſuperioris excuſat. *l. quamquam. 4. ſub fin. verſ. & qui iuſſu. ff. de aqua. quotid. & aſtiv.* Et qui juſſu judicis aliquid facit, non videtur dolo malo facere, cum parere neceſsè habeat. *l. non videntur. 167. §. qui iuſſu. 1. ff. d. R. I. l. ſi quis. 7. §. 4. verſ. vel ab ipſo prætore. ff. de iuriſdict. l. injuriarum. 13. §. 2. in fin. ff. de injur.* Nec ejus culpa ulla eſſe dicitur, cui parere neceſſe ſit.

l. ic

l. is damnum. 169. ff. de R. I. Gemin. conſil. 26. num. 6.

12 Atq; inde fit, licet minori ſine Curatore quis ſolvere non poſſit, ſed aut pecuniam in ædem deponere, vel adoleſcentem ad petendos Curatores compellere debeat, ſi tamen prætor decernit & jubet ſolvendam eſſe pecuniam minori ſine curatoribus, tunc debitor meritò ſecurus eſſe debet, nec ad damna ſolvendum tenetur. *text. elegans in l. ait prætor. 7. §. ſed & ſi. 2. verſ. quid autem ſi prætor decernat. ff. de minor. l. ſancimus. 25. poſt princ. C. de adminiſtr. tutor.*

13 Ideoq; merito magiſtratum pecuniam penes ſe depoſitam alicui ad mandatum, juſſum, & præceptum ſuperioris ſolventem excuſari, etiamſi non reſtiterit, nec ſecundum præceptum expectaverit, tradit *Paul. de Caſtr. conſil. 13. incip. viſis his quæ ſuperius narrantur in puncta. n. 69. ibi, qui tunc liberatur. & ſeq. vol. 3. Bl. conſil. 128. incip. factum tale proponitur. n. 1. verſ. aut fuit compulſus per commune. lib. 2. Raphael Cuman. conſil. 185. incip. Ser. Laurentius. Oneſum. num. 1. ſub fin. verſ. cæterum non obſtantibus. & n. ſeq. per tot.*

14 Veluti etiam ita Scabini Lipſenſes *Menſe Octobr. Anno 1618. ad conſultationem* E. von S. pronunciarunt:

Ob nun gleich ſolch Geldt / welches der Schöſſer zu E. aus dem depoſito, andern Gleubigern außgezahlet / jhme nicht gebühret / ſondern euch / der jhr nunmehr durch Vrthel vnd Recht / ein beſſer vnd beſtendiger Recht vor jhnen allen außgeführet. So aber dennoch der Schöſſer das Geldt nicht vor ſeine Perſon / ſondern auff beſonderbahren Churf. Befehlich außzahlen müſſen / ſo iſt er entſchuldiget / vnnd mag das Geldt wieder einzubringen / vnnd

euch noch einmahl außzuzahlen nicht gedrungen werden / V. R. W.

15 Dummodo virtute ipſius præcepti ſtatim & incontinenti, & non ex intervallo ſolvit, quoniam propter aliquod intervallum voluntas mandantis durare non cenſetur. *arg. l. non ſolum. §. ſi mandato. ff. de injur. elegant. Paul. de Caſtr. conſil 13. incip. viſis his, quæ ſuperius. n. 70 ibi, item quod non. lib. 3.*

16 Deinde procedit, ſi modo non fuerit facta ſolutio in aliâ formâ, quam continet mandatum & præceptum judicis. *Paul. de Caſtr. in d. conſil. 13. num. 71. ibi, & quia ſolutio fuit facta. lib. 3.*

17 Vel non ſubſit aliqua præſumptio colluſionis, & ſimulationis inter magiſtratum ſolventem, & inter eum, cui ſolvitur, eleganter *Iaſon in conſil. 26. incip. in favorem domini. num. 1. in fin. n. 2. n. 4. n. 5. & ſeqq. per tot. lib. 3. Paul. de Caſtr. (ubi aliud exemplum affert) d. conſil. 13. n. 72. ibi, quarto & ultimo, quod non poſſit. & ſeq. lib. 3.*

Deciſio

Deciſio LVI.

Iudex de Syndicatu conventus, an actori acta judicialia contra ſe edere teneatur?

SVMMARIA.

1. *Caſus formatur.*
2. *Iudex unicuiq; cujus intereſt, acta judicialia edere tenetur.*
3. *Vſurarii libros ſuos contra ſe edere tenentur. n. 11.*
4. *Vbi publica utilitas verſatur ad præcidendam materiam falſitatis, tunc rectè editio fieri debet.*
5. *Iudex in ſyndicatu conventus totam ſuam familiam contra ſe debet exhibere.*
6. *Reus non tenetur actori ad ſuam intentionem fundandam documenta edere.*
7. *Nemo tenetur adverſario arma de ſuâ domo ſubminiſtrare.*
8. *Actor inſtructus & paratus ad agendum eſſe debet.*
9. *Fiſco tenetur quis contra ſe ipſum inſtrumenta edere. & n. 10. ubi limitatur in criminalibus.*
10. *Sententia judicii Curialis Lipſenſis affertur, & n. 13.*

1 ERaſmus Sarcerius Quæſtorem Torgenſem Georgium Schmidt / & Senatum ideò in judicio Curiali Lipſenſi de Syndicatu conveniebat, quod fines reſcriptorum Electoralium exceſſerint, executionem contra eum inauditum liquidatione nulla præhabita decreverint, terminos executivos non obſervarint, nec ordinem in executionibus uſitatum, & in *l. a Divo Pio 15. ff. de re judic.* præſcriptum, obſervaverint, & alios exceſſus ex privato quodam odio

commiſ-

commiſerint, cui etiam litis conteſtatione negativa præcidente, onus probandi fuit injunctum, qui cum probationem expedire vellet, videns ſe fundamentum ſuæ actionis melius non niſi ex actis judicialibus docere & probare poſſe, petijt â Quæſtore & Senatu Torgenſi editionē eorundem; pro intentione ſua allegans generalem illam regulam, quod judex unicuiq;, cujus
2 intereſt, acta judicialia edere teneatur. *Gl. in l. 2. §. item Divi. verb. agatur. verſ. vel judex. ff. de jure fiſci. Ioann. Andr. in addit. ad Specul. lib. 2. part. 2. tit de inſtrument. edit. in rubr. col. 2. ſub fin. verſ. de ſeptimo credit. quod transſcriptum. & ſeq. Alex. conſil. 58. incip. circa primum quæſitum. n. 4. in fin. verſ. eſt enim ſpeciale. lib. 1. Philip. Dec. in c. 1. extr. de probat. (ubi communem dicit) n. 276.* Præſertim cum acta non Judicis, ſed partium eſſe cenſeantur. *Roman. conſil. 433. incip. quoad primum ſufficit. n. 10. & ſeq. Angel. Peruſin conſil. 399. incip. utrum inſtrumentum. n. 7. verſ. ſecus in actis forenſibus. & ſeq. Iaſon in l. 1. §. editiones. ff. de edend. n. 6. & 7.*

3 Deindè, quia etiam uſurarij ſuos libros rationum ad probandam uſurariam pravitatem contra ſe edere debent. *Iacob. Butrig. in l. 1. C. de edend. Bl. conſil. 449. incip. jus naturale. n. 6. ibi. his præmiſſis videamus. & ſeq. junct. n. 9. verſ. & per ſecretos. libros rationum. & ſeq. lib. 3. & conſil. 393. incip. jus naturale. n. 6. lib. 5. Iaſon in l. prætor ait. §. is etiam. ff. de edend. n. 2. ibi, nota primo ſecundum. & ſeq. Andr. Gail. lib. 1. obſer. 106. incip. editio inſtrumentorum. n. 12. Menoch. lib. 2. arbit. Iudic. quæſt. centur. 5. caſ. 499. incip. juris eſt. n. 21. & ſeqq. Dec. in l. 1. C. de edend. n. 13. Curt. Iun. eod. n. 32. Purpur. ibid. n. 18. verſ. ſexta cauſa.*

Præterea

Præterea, quia publica utilitas in hoc verſatur, ut judicum fraudes & falſitates detegantur. *l. 1. §. 3. ff. de calumniator. l. 1. & tot. tit. C. de pœna judic. qui male judic.*

4 Ubi autem publica utilitas verſatur ad præcidendam materiam falſitatis, tunc rectè editio fieri debet. *Angel. Peruſin. conſil. 399. incip. utrum inſtrumentum. n. 5. vers. pro hoc adduco rationem. & ſeq.*

5 Denique, quia judex de Syndicatu conventus totam ſuam familiam cogitur exhibere, ut ſuper his, quæ geſta ſunt per eum, ab ijs poſsit indagari, ut admodum eleganter in terminis terminantibus tradit *Bl. in l. obſervare. 4. §. proficiſci. n. 2. ff. de offic. proconſ. n. 27. ibi, ultimò nota quod poteſtas. & ſeq.*

6 Pro contrariâ parte militat, quod reus non cogatur inſtrumenta edere actori ad ſuam fundandam intentionem, licet actor teneatur edere reo ad probandam ſuam exceptionem. *Alex. 58. incip. circa primum. (ubi communem dicit) n. 4. vers. & communiter concluditur. & conſil. 132. incip. viſa facti narratione. n. 4. ſub fin. vers. quia licet regulariter. lib. 1. Bl. conſil. 362. incip. creditor habens. n. 1. vers. item quia licet regula ſit. lib. 3. & in l. diſſoluta. 2. C. de condict. ex lege. n. 5. ibi, ideo dicunt. Tuſch. tom. 3. verb. edere. concl. 45. incip. regula eſt. n. 1. & ſeq. Jaſon in l. ſi legatum. ff. de edend. n. 11. vers. quia quando legatarius. Menoch. lib. 2. arbitr. judic. quæſt. cent. 5. caſ. 499. incip. juris eſt. n. 1. & ſeq.*

7 Cum nemo compellatur adverſario adminiſtrare arma de ſua domo. *l. nimis grave. 7. C. de teſtib. c. 1. extr. de probat. l. 1. l. qui accuſare. 4. C. de edend. Menoch. d. caſ. 499. n. 1. vers. eſt enim valde. Matth. Coler. de proceſſ. exec. part. 1. c. 2. n. 119. vers. cum nemo. & ſeq.*

8 Et actor inſtructus & paratus ad agendum & probandum eſſe debeat. *arg. l. pure. §. ult. ff. de except. dol. l. ſi quando. 2. cum auth. quod fieri. C. de dilat. l. 1. §. ult. C. de annal. except. Coler. d. part. 1. 2. n. 119. vers. tunc quia actor. & ſeq. Tuſch. tom. 1. verb. actor. concl. 121. n. 1. & ſeqq. per tot.*

9 Unde ſpeciale hoc eſt in fiſco, ut quis illi contra ſeipſum

inſtrumenta edere teneatur. *Ioann. Andr. in addit. ad Specul. lib. 2. part. 2. tit. de inſtrum. edit. in rubr. col. 2. ſub fin. vers. ſic eſt in fiſco aliud ſpeciale. & ſeq. Menoch. d. caſ. 499. n. 42. ibi, primum eſt. & ſeq. Alex. conſil. 132. incip. viſa facti. n. 4. in fin. vers. tamen fallit in fiſco. & ſeq. lib. 1. Angel. d. conſil. 399. n. 6. in fin. vers. ſed hoc fallit. Iaſon in l. nequisquam. ff. de edend. n. 1. & n. ſeq. Gail. lib. 1. obſer. 106. incip. editio inſtrumentorum. n. 11.* Si hoc eſt ſpeciale in fiſco, ergo per conſequentiam ad alios caſus & perſonas extendi non poteſt. *l. 14. l. 15. & l. 16. ff. de legib. l. ſingularia. 15. ff. de rebus credit.*

10 Præſertim cum hoc ſolummodo in cauſis civilibus non item in cauſis criminalibus fiſci locum habet. *Alex. d. conſil. 132. n. 5. vers. quod iſta eſt cauſa. lib. 1. Dec. in l. 2. C. de edend. n. 14. Iul. Clar. (ubi communem dicit) lib. 5. ſentent. §. ult. quæſt. 27. incip. viſum eſt. n. 2. Iaſon in d. l. ne quisquam. ff. de edend. n. 6. ibi, ſecundo limita. Menoch. lib. 3. arbitr. judic. quæſt. cent. 4. caſ. 499. n. 43. Gail. d. lib. 1. obſer. 106. n. 11. vers. ſed illud procedit.*

11 Quod ſanè non fieret, ſi univerſaliter verum eſſet. Et quamvis etiam idem de uſurarijs obtinere, ſupra *n. 3. ex Iacob. But. & Bl.* in contrarium eſt adductum. Contra illorum tamen aſſertionem expreſſe docet. *Archidiac. in c. qui ſine ea. quæſt. 45.* Et eam dum demum veram eſſe, dicit *Zabarell. conſil. 119. n. 2. vers. reſtat ergo. & ſeq.* ſi manifeſtò conſtat, aliquem eſſe uſurarium, ſecus ſi de eo adhuc dubitetur & diſputetur; Et licet vel maxime illorum aſſertio indiſtinctè procederet, ea tamen etiam eſt ſingularis, & ob id in conſequentiam non trahenda, quoniam in cauſa uſuratiorum ad probandas eorum calliditates multa admittuntur, quæ aliàs non conceduntur. *Tuſc. tom. 8. verb. uſurarius. conclus. 358. n. 1. & ſeqq. Abbas conſil. 113. incip. tria ſunt. col. 2. n. 3. lib. 2. Iaſon conſil. 141. n. 6. junct. n. 10. vol. 4.*

12 Atq; ita etiam in ſupra dicta cauſa in judicio Curiali Lipſienſi *27. May Anno 1608.* eſt pronunciatum, Auff verbeſſert vnd erfolgete Geſetze Eraſmi Sarcerij, Kläger an einem Anwal-

wol-

[illegible] Georgen Schmieden vnd Syndicum des Rahts zu Torgaw / Beklagte anders Theils / Erkennen wir / daß Klägers ſuchen nicht ſtatt hat. V. R. W.

13 Quæ ſententia etiam poſtea in termino Crucis *16. Sept. Anno 1608.* fuit confirmata, Daß es / eingewandter Leuterung vngeachtet / bey vnſerm jüngſt geſprochenen Vrthel billich bleibet. V. R. W.

Deciſio LVII.

Si reo per ſententiam ob certam cauſam, utpote quia negligens fuit, ſua interrogatoria ſunt denegata, an is ſuis reprobatorijs ea rurſus inſerere, & tales articulos reprobatorios conficere poſſit, in quibus interrogatoria continentur.

SVMMARIA.

1. *Articuli reprobatorij & impugnativi, an & quatenus admittantur, n. 4.*
2. *Articuli impugnativi qui.*
3. *Reſcriptum Electoris Saxoniæ recenſetur.*
5. *Reo ſe quo[illegible] modo defendere permittitur.*

1 NEgativè videtur dicendum, propterea, quod ejuſmodi articuli reprobatorij ſint, & dicantur impugnativi, & conſequenter non admittendi, quod inde conſtat, quod tam articulos actoris, quàm eorundem teſtium perſonas quodammodò attingant, & impugnent, & in earum ſtatus & 2 conditiones inquirant. Articuli autem illi dicuntur impugnativi, qui per ſe tantùm conſiderati jus alterius impugnant, vel tendunt ad excludendum alterius jus indirectè vel in conſequentiam. *Oldrad. conſil. 116. incip. Titius impetravit [illegible] ibi ſic probatur. & ſeq. & conſil. 170. incip. ad hoc. n. 1. [illegible] artem articulans. & ſeq. quem ſequuntur Deciſ. Rot. [illegible] novisſ. part. [illegible] lib. 3. deciſ. 1[illegible]. n. 1. vers. ſed bene dixerunt. & [illegible] lib. 3. deciſ. 176. n. 1. verſ. ſed benè. & ſeq.*

3 Contrarium tamen ex aulâ Electoris Saxoniæ in cauſa George Schmiedens / geweſenen Amptſchöſſers zu Freyburgk / Contra die Dorffſchafften daſelbſten 10. Maij.

4 *Item 8. Novembr. Anno 1602.* fuit reſcriptum, propterea quod hodie ubiq; locorum articuli non dicantur objectivi, & impugnativi, quomodocunq; includunt jus objicientis etiam per indirectum. *Caſſador. in ſuis deciſion. tit. de Except. (ubi ita pluries practicari ſe vidiſſe teſtatur) decis. 2. incip. in ead. cauſa. n. 1. & ſeq. per tot.*

5 Et reo ſe quovis modo defendere liceat. *l. 1. ubi Br. & DD. ff. de edend. Jaſon in l. ſi ex pecunia. C. de ferijs. n. 23. ibi, quid in reo nunquid. & ſeq.*

Deciſio LVIII.

Si petens prorogationem termini probatorij, â judice remittitur ad deductionem juris, Sole zu Recht ſuchen/ *an interim ſi pronunciatur illi dilationem, & prorogationem non eſſe dandam, terminus labatur.*

SUMMARIA.

1. *Rationes pro negativâ ſententiâ referuntur.*
2. *Moram non committit, qui cognitioni iuris confidit.*
3. *In dubio, moram, dolum, & delictum, non eſſe commiſſum, pronunciandum eſt.*
4. *Quævis ſententia eſt cum effectu intelligenda.*
5. *Si ſuper puncto incidenti diſputatur. an & quatenus interim terminus probatorius currat,*
6. *Quando quis a morâ excuſatur.*
7. *Sententiæ Iudicij curialis Lipſenſis & ſupremi Parlamenti Dreſdenſis afferuntur.*

Hic caſus cum ante aliquot annos in his terris occurreret, pro negativâ vehementer urgebatur, quod terminus probatorius, etiamſi certus à ſtatuto fuerit præfixus, non curtat,

ſi ſu-

ſi ſuper puncto incidenti diſputatur. *Natta conſil. 1[illegible]2. incip. in cauſa & quæſtione n.2[illegible]. ſub fin. vers. circa tertium. & n.[illegible]. Alex. conſil. 42. incip. in cauſa & lite. n.12. lib.3. [illegible] n. Teſſaur. deciſ. [illegible] incip. inſtantia cauſarum. n.6. Felin. in c. licet cauſam. 9. extr. de probat. n.18. ſub fin. vers. limita decimoquarto. & ſeq. Bl. in l.1. C. de juram. propter calumn. dand. n.4. ibi, ult[illegible] n.[illegible] & ſeq. & in l. quamquam. 68. ff. de acquir. heredit. n.7. vers. ultimo induco hanc. & ſeq.*

2 Quoniam moram non committit, qui cognitioni juris confidit, per ea quæ tradit *Joann. de Anan. conſil. incip. [illegible] narratione. n.5. quarto. & n.6. Ludov. Roman. conſil. 204. i[illegible].*

3 Deniq;, quia caſus dubius eſt, an terminus probatorius ſit elapſus nec ne, & ob id merito pronunciandum, quod non, quoniam in dubio moram, dolum & delictum non commiſſum eſſe, pronunciandum eſt. *Cravett. conſil. 609. incip. dominus Hieronymus. n.9. ibi, in re dubia. Alex. in l. ſi mora. ff. ſolut. matrim. n.13. & conſil. 194. incip. perſpectu his. n.6. Jaſon conſil. 34. incip. in cauſa nobilium. n.5. & 6. vol. 3.*

4 Sed quoniam quævis ſententia eſt cum effectu accipienda, ut aliquid operetur. *text. in l.1. §. hac autem verba. 1. ff. quod quisq; juris in alium ſtat, ut ipſe eod. jure utatur.* Quod ſanè non fieret, ſi illa ſententia, in qua pronunciatur, dilationem non eſſe dandam, non operaretur, ut etiam interim terminus probatorius ſit elâpſus, quoniam interim, dum ſuper dilatione concedenda diſputatur, quis ſatis dilationis habuit;

5 Terminuſq; probatorius, ſi ſuper puncto incidenti diſputatur, tum demum non currit, ſi is, qui probare debet, obtineat, ſecus ſi in illa diſputatione ſuccumbat, & contra eum pronuncietur, eleganter *Felin. in c. licet cauſam. 9. extr. de probat. n.18. limita. 14. vers. ſed intellige niſi. Bl. in l. contra maiores 16. C. de inoffic. teſtamento. n.[illegible]. vers. ecce aliam quæſtionem [illegible] judex. & ſeqq.*

6 Et quis tum demum à mora excuſetur, ſi juſtam cauſam litigandi habuerit, & obtinuerit. *l. ſi quis ſolutionem [illegible]*

ſin princ. ff. de uſur. Cravett. conſil. 789. incip. cum ſ[illegible] n. 4. & conſil. 837. incip. plura indaganda. n. [illegible]

7 Ideoq; in Judicio Curiali L[illegible]ſienſi *21. Marty Anno [illegible] in cauſa Syndici Senatus Torgenſis & Curatoris vi[illegible]ua & her[illegible]* Geörge Schmieds *reorum ex una, contra Eraſm[illegible] S[illegible] actorem ex altera parte,* meritò contrarium fuit ſententionatum.

8 Quæ ſententia poſtea etiam non ſolum in dicto Iudicio Curiali per leuterationem *13. Juny Anno 1612.*

9 Sed etiam in ſupremo Parlamento Dreſdenſi *15. Decembr. Anno 1612.* in ſecunda inſtantia confirmata, in rem judicatam evaſit.

Deciſio LIX.

De poteſtate Prætorum, Præfectorum, & aliorum officialium Principum in ſubditos Nobilium ſibi mediatè vel immediatè ſubjectorum.

SVMMARIA.

1. *Caſus formatur.*
2. *Quilibet præſes poteſt alterius præſidis ſubditos abſq; ſubſidiariâ requiſitione citare, ſi territoria ſunt ſub eodem Principe. n. 9.*
3. *Princeps etiam ſuperiorem recognoſcens poteſt ſubditos ſui vaſalli abſq; ſubſidiaria requiſitione citare.*
4. *Præſes & præfectus in ſuo officio repræſentat perſonam Principis.*
5. *Iudex quivis authoritate populi eſt prapoſitus, & quod ipſe facit, totus populus facere cenſetur.*
6. *Præfectus tributa vel quid ſimile à ſubditis nobilium exigens nudum ſaltem miniſterium executionis exercere cenſetur.*
7. *Quilibet nudum miniſterium, quod non eſt iuriſdictionis, in alterius iuriſdictione exercere poteſt.*
8. *Nobilibus ut plurimum iuriſdictiones privativè conceſſæ cenſentur.*
10. *Regula in* l. de acceſsionibus 14. §. & ſi 3. ff. de divil. & tempor. except. *non habet locum in citationibus.*
11. *Sententia Iudicij Curialis Lipſienſis affertur.*

Anno

1 Ante paucos annos [illegible] Spieſſen Præfectum Pægavienſem, & inter Nobiles ab [illegible] Iacobo Spieſſio aſſerente, quod ſibi & alijs officialibus Electoris Saxoniæ liceat per ſervum publicum (Landknecht) Nobilium, ſive mediatè ſive immediatè ſibi ſubjectorum, (Sie weren Ampt oder Schrifftſaſſen) ſubditos abſq; ſubſidiaria eorum requiſitione citare, & eis ſervitia debita, & quid aliud imponere, mandare & prohibere, Nobilibus verò econtra hoc ei non licere contendentibus;

2 Pro intentione præfecti Iacobi Spieſſens militabat doctrina *Br. in l. omnes 31. C. de Epiſcop. & Cler. n. 2. ibi, quadam territoria ſunt diſtincta ſub uno tamen. & in l. 1. præsides 2. ff. de requir. reis. n. 3. vers. nam debetis ſcire. & in extrauag. ad reprimendum. §. per edictum. n. 10. vers. ita per universum. Bl in d. l. omnes. 31. §. verum ſi apparitor. 1. C. de Episc. & Cleric. n. 3. vers. dicit enim ipsi quod quidam ſunt Iudices. & ſeq. Paul. de Caſtr. in l. heres abſens. 19. in 2. lectur. §. ſi quis tutelam. 1. ff. de judic. n. 7. vers. hoc tamen verum quando ambo. Iason in l. ult. ff. de jurisdict. n. 24. (ubi communem dicit) vers. quid ſi iſtæ civitates ſunt ſub uno. & ſeq. Franciſc. Marc. decis. 401. incip. an valeat citatio. n. 5. vers. & tandem diſtingu. n. 7. vers. tamen ſibi placet. & n. 8 in fin. part. 1. Ægid. Boſſ. in ſua pract. criminal. tit. de citatione. n. 26. ibi, alius eſt quando & ſi domina. & ſeq. Philipp. Franc. in c. Romana 1. §. contrahentes. 2. de foro compet. n. 6. n. 12. [illegible] lib. 1 obſeruat. tit. 6. obſer. 9. n. 1. vers. quando judices illi habent. & ſeq. Lanfr. de Orian. in c. quoniã. extr. de prob. c. 1. de citatione. verb. citationes. n. 16. vers. ſi autẽ territoria non ſunt. Chil. Kõnig in ſuo proceſſu. art. 29. n. 1. vers.* Wo aber die unter einem Herrn *& ſeq.* qui ſtatuunt, ſi territoria ſint diſtincta ſub uno tamen domino & principe, quod tunc unus præſes vel præfectus alterius præſidis ſubditos abſq; ſubſidiaria requiſitione citare poſſit.

3 Deinde, quia ipſe Princeps etiam inferior ſuperiorem recognoſcens poteſt ſubditos & homines etiam non implorato ſubſidio ſui Vaſalli vel inferioris Iudicis citare, & illis quic-

quicquid vellt, imponere *Boſſ. d. tit. de citation. n. 23. Marant. in ſuo Specul. part. 4. verb. citatio. n. 10. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 3 c. 7. n. 36. ibi, neq; tamen inficias ire, &c. Zanger. de except. part. 2. c. 1. n. 160. & ſeq. Ranchb. part. 1. quæſt. incip. in hac quæſtione. n. 11. & ſeq.*

4 Ergo idem etiam poteſt ejus officialis, præſes, & præfectus, quoniam hi in ſuo officio repræſentant perſonam Principis. *Bl. in authent. apud eloquentiſſimum. C. de fide inſtrument. n. 2. vers. nam iſte cui committitur.* & idem, quod Princeps ipſe, facere poſſunt;

5 Unde etiam quilibet judex authoritate populi eſt præpoſitus, & quod ipſe facit, totus populus facere videtur. *Br. in repetit. l. de quibus. 32. ff. de legib. n. 15. ſub fin. vers. ratio quia cum judex. & n. ſeq. per text. in l. 1. §. omnia. C. de veter. jur. enucleand.* Ulterius, quia Præſes & Prætor Electoris poteſt ipſos nobiles ſtatim abſq; ullo ſubſidio citare, & ad comparendum in præfecturis admonere, ut experientia quotidiana teſtatur. Ergo multo magis eorum ſubditos ruſticos, & homines ad debita ſervitia præſtanda, abſq; ſubſidiaria requiſitione compellere poteſt, per regulam traditam *in l. de acceſſionibus. 14. §. & ſi 3. ſub fin. ff. de diuers. tempor. præſcrips. Ludov. Rom. conſil. 439. incip. quod indultum. n. 22.*

6 Deniq;, quia Prætor vel alius officialis à Nobilium ſubditis & hominibus decimas, cenſus & alia tributa Nobilium ſubſidio non implorato exigens, vel eos ad debita ſervitia requirens, nudum ſaltem miniſterium executionis exercet, quod propriè non eſt juriſdictionis. *Bl. in l. omnes qui. 31. §. verum ſi apparitor. 1. C. de Epiſc. & Cleric. n. 2. vers. ſecundo habes in ſe citatio medium. & ſeq.*

7 Quilibet autem nudum miniſterium executionis & quod juriſdictionis non eſt, in alterius juriſdictione exercere poteſt. *Andr. Gail. lib. 1. obſer. 56. incip. variæ ſunt. n. 2. vers. quod ad nuncium. n. 3. & n. 4.*

Sed

8 Sed quoniam omnes officiales fines ſibi commiſſos ſervare debent, & non progredi ulterius, nec quod aliis datum & mandatum eſt, ſibi arrogare. *text. elegans in l. quicunq́.2. C.de executor. & exactor. l. 1. C. de apparitor. præfect. annon. l. miſſi apenatores. 6. vers. qui ſi ultra. C.de exactor.tribut.Bl.in l.extra. ult.ff.de jurisdict.n.5.vers. quia omnis officialis.& ſeq.* Præſertim cum Nobilibus ut plurium juriſdictiones privativè conceduntur, in quibus ipſe princeps nihil attentare poteſt, per ea quæ ex *Bl. Felin. Menoch. Albert. Brun. Schrad. Teſſaur. Matth. Coler. Daniel Moller. & aliјs* copioſe dixi, *part. 1. practic. concluſ. 2. n. 4.*

9 Hodieq́; communiter uſu receptum eſt, quod unus præſes alterius præſidis ſubditos unius ſubſidio non implorato, etiamſi territoria & præfecturæ ſub uno domino ſint, citare, vel ad quid aliud requirere non poſſit. *Oldrad.consil. 88. incip. tertio quæritur de tali. n.2. vers. domini ſalva veritate.& ſeq.per tot. Iul.Clar.(ubi hanc communem canoniſtarum opinionem vocat, eam in praxi ſervari, & ab ea practica non eſſe recedendum dicit) lib. 5.ſentent. §.ult. quæſt. 31. incip. ubi locus. n. 20. vers. contrarium autem teneat & ſeq. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part.3.c.7.n.32. in prin.junct. vers. tamen iſtud non caret dubio.n.33.& ſeq. Zanger. de except. part.2.c.1.n.168.n.169.ibi, mihi autem verius. & n.ſeq. Rotſch. in ſuo proceſſ. part.1. artic.1. ſect. 8. n. 1. & ſeqq.* Et licet Princeps poſsit ſui Vaſalli vel inferioris Iudicis ſubditos & homines abſq́; ſubſidio citare, hoc tamen ejus officialibus permitti non debet, quoniam hoc principi non propter aliquam iuriſdictionem ſibi in eo loco competentem, ſed potius propter magnitudinem, in ſignum ſcilicet & pro memoriâ præteritæ ſubjectionis conceſſum eſt. *l. omnes. 33. §.executoribus. 5. vers. verùm ſi apparitor. C. de Epiſc.&Cleric. Matth.Coler.de proceſſ. execut. part.3. c.7.n.36. vers. quod forſan excuſari. & ſeq. Panorm.in c.conſtitutus. extr. de religios. domib. n.21.*

Quæ ratio ceſſat in officialibus, & conſequenter eis quidquid 10 lequid permitti non debet; Maxime cum regula in *l. de acceſſionibus 14. §. etſi 3. ſub fin. ff. de diuerſ. tempor. præſcript.* in jurisdictionibus, & ejuſmodi citationibus locum non habeat, *Felin. in c. paſtoralis. 11. extr. de offic. judic. ordinar. ſub fin. princ. vers. dum dicunt hic doctores. & n. 1.* Et ſi vel maximè officialibus permitti deberet, illud ſanè nulla alia ex causâ quàm ratione officij, quo nomine Principis funguntur, fieri poſſet, quod tamen falſum eſt, cùm juriſdictio non extenditur extra territorio & præfecturas. *l. ult. ff. de Jurisd.* Et conſequenter nec officium, quoniam officium non extenditur ulterius, quam juriſdictio. *Bl. in l. 1. ff. de jurisd. n. 3. & in l. extra. ult. ff. eod. n. 10. ibi, tertio probatur quia non extenditur. & ſeq.*

11 Ideoq; meritò in Iudicio Curiali Lipſenſi, in dicta cauſa Hanſen vnd Heinrichs von Vchteritz/ *actorum ex una, & Jacobi* Spieſſen/ *tum temporis Præfecti Pegauienſis, ex altera parte, 18. Septembr. Anno 1613.* eſt ſententionatum, Auff Klage/ Antwort/ verführte Beweiſung vnd Gegenbeweiſung/ vnd erfolgte Geſetze/ der Anwalde/ Hanſen vnd Heinrichen von Vchteritz/ Klägern an einem/ Jacob Spieſſen/ Amptsverwaltern zu Pegaw/ Beklagte anders Theils/ erkennen Wir/ daß Beklagter der klerer Leuten zu Medewitzſch vnd Spansdorff vnerſuchet vnd vnbegrüſſet ihrer/ als der Erbherren/ ichtwas zu gebieten oder verbieten nicht befugt/ Sondern hinfüro ſich deſſen gentzlichen zu enthalten/ auch mit namung des Henckergeldes dem libellirten auffgerichten Vertrag ſich gemeß zubezeigen/ vnd derowegen gebührlichen zu caviren ſchuldig. V. R. W. Quæ ſententia etiam poſtea cautione de amplius non turbando præſtitâ, in vim judicati abijt.

Deci-

Deciſio LX.

Officiales & præfecti an & quatenus Nobilium ſubditis & hominibus ex reſcriptis & mandatis Principum præſtationes augariarum & parangariarum, vel quid aliud injungere & præcipere poßint.

SUMMARIA.

1. *Caſus controverſiæ formatur.*
2. *Præfectus ſubditis nobilium aliquid præcipiens inſtar delegati & commiſſarij eſt.*
3. *Commiſſarius teſtes & alios non ſolùm immediatè, ſed etiam mediatè ſibi ſuoq́ imperio ſubiectos examinare & citare poteſt.*
4. *Delegatus & commiſſarius dicitur miniſter delegantis, & committentis.*
5. *Commiſſarius, & delegatus abſq́ ſubſidio citare, & omnia alia facere poteſt, ſive quibus mandatum effectum ſortiri nequit.*
6. *Contraria aſſertio ſtabilitur. 8. 11.*
7. *Libellus articuli & ſententia debent eſſe conformia, & qualibet ſententia eſt intelligenda, ſecundum articulata & probata.*
9. *Princeps non poteſt ſe impedire in iuriſdictione ſui vaſalli.*
10. *Nec poteſt in eius iuriſdictione adiunctum vel conſultorem addere.*
12. *Sententia Iudicij Curialis Lipſenſis affertur.*
13. *Confirmatur per leuterationem & in iudicio Appellationum. n 10.*

1 IN præcedenti deciſione dictum eſt, quod officiales Principum ſubditis & hominibus Nobilium, vel aliorum, abſq; eorum ſubſidiaria requiſitione, nil quicquam mandare, injungere, & præcipere poſsint, quam deciſionem, tamen præfectus Pegavienſis Jacobus Spieß quadam diſtinctione infringere conabatur, contendens, eam ſolum obtinere in cauſis juriſdictionalibus, & proceſsionalibus, Ampts vnd Portsſachen/non item in illis ſervitiis, operis præſtationibus augariarum & parangariarũ & ſimilibus, quæ extraordinariè

ex peculiaribus reſcriptis & mandatis Electoris ſubditis Nobilium imponere & præcipere neceſſe haberet, Als da ſind: Einbringung der Stewren/ Schoß/ Zinß/ Colligirung der Victualien zu Fürſtlichen Beylagern vnd Kindtauffen/ Jagtdienſten/ abführen der Zeugwagen vnd Jagtzeuges/ vnd dergleichen/ qua diſtinctione fretus hæc & ſimilia ſervitia ſubditis & hominibus Nobilium ab Vchteritz pro lubitu prædictâ re judicata, & ſua cautione non attentâ, abſq; ſubſidiariâ requiſitione injungebat. Cui tamen Nobiles ab Vchteritz fortiter reſiſtebant quærelam Judicio Curiali Lipſenſi eâ de re offerebant, & inhibitionem pœnalem ſub dato *5. Febr. Anno 1616.* impetrabant, ut prædictus præfectus rei judicatæ pareret, & cautioni à ſe præſtitæ ſe morigerum præberet, hac addita clauſula, ut ſi quid juſti contra eam ſe habere putaret, ad certum terminum compareret, & deduceret.

2 Sed cum is in termino præfixo compareret, & inter cætera allegaret, quod hoc in caſu ſubditis & hominibus Nobilium ejuſmodi ſervitia denunciando ſint inſtar delegati & commiſſarij, *c. venerabilem. 34. §. exercuit autem denunciatoris officium. extr. de elect. Anchor. consil. 297. incip. efficacibus. n. 8.*

3 Delegatus autem & commiſſarius teſtes & alios non ſolùm immediatè, ſed etiam mediatè ſibi ſuoq; imperio ſubjectos examinare, & citare poſsit, quoniam ejuſmodi commiſſiones ſub nomine & ſigillo Principis decernuntur, cujus juriſdictioni omnes ſunt ſubjecti, *l. deprecatio. ff. ad l. Rhod. de jact. l. benè à Zenone. C. de quadr. præſcript. Gail. lib. 1. obſer. 98. incip. quando deputatur. n. 2. elegant. Rutg. Ruland. (ubi quædam præjudicia recenſet) tract. de commiſſ. part. 1. lib. 5. c. 3. incip. cum omnis. n. 25. & ſeqq.*

4 Et delegatus & commiſſarius dicatur miniſter delegantis, & committentis cum repræſentet, & ejus vices obtineat, *text. in c. ſanè quia. 11. vers. quod Judex à nobis delegatus. extr. de*

de offic. judic. delegat. l. 1. §. ult. ff. de offic. ejus cui mandat. eſt juriſdictio. gl. in d. c. ſanè. 11. verb. vices. Bl. in auth. apud eloquentiſſimum. C. de fide inſtrum. n. 2. vers. non iſte cui committitur. & ſeq. Gail. lib. 1. obſer. 100. incip. ex communi. n. 11.

5 Partes abſq; ullo ſubſidio citare, & omnia alia facere & expedire poſsit, ſine quibus mandatum effectum ſortiri non poteſt. *text. elegans in c. præterea. 5. per tot. c. pruden[illegible]. 21 §. ſexta nobis. ſub fin. extr. de offic. judic. delegat. l. 2. ff. de juriſdict. ubi Iaſon n. 23. Gail. d. obſer. 100. n. 11. vers. [illegible] omnia. lib. 1. Gl. in c. cum cauſam. verb. compellas. extr. [illegible]* Præſertim cum mandata & reſcripta Principum celerem expeditionem deſiderent, ne adhibita ſubſidiaria requiſitione, illud, quod in mandatis & reſcriptis præcipitur, intermittatur. *Daniel. c. 3. vers. 22.* Quo caſu etiam ſubſidiaria citatio neceſſaria non ſit. *Rutger Ruland. tract. de commiſſ. part. 1. lib. 5. c. 3. incip. cum omnis. n. 25. vers. maxime cum [illegible] & ſeq.* Prædicta inhibitio in termino Reminiſcere *7. Martij Anno 1616.* fuit revocata, & ſententionatum; Daß die außgebrachte inhibition billich caſſiret werde.

6 Quæ tamen ſententia per leuterationem ab effectu judicati fuit ſuſpenſa, & à Nobilibus ab Vechteris in proſecutione deductum, quod ſententia illa, cujus mentio facta eſt, in præcedenti deciſione ſit generalis, & ob id generaliter etiam accipienda, & ad quaſvis cauſas extendenda, Maximè, cùm in prioribus actis, in quibuſdam articulis, nonnulla etiam articulata, & ſchedulis ad ſubditos Nobilium per ſervum publicum transmiſſis probata & deducta erant, quæ ex mandatis Electoris præfectus ſubditis Nobilium injungere neceſſe haberet, unde meritò prædicta ſententia etiam ſecundum illa articulata & probata deberet declarari, quoniam hæc tria libellus, articuli, ſeu probatio & ſententia debent eſſe conformia, & ſemper unum ex altero dependet, *Iaſon in l. vinum. 22. ff. de reb. Credit. n. 23. vers. hac [illegible]*

quod tria debeant. Modeſt. Piſtor conſil. 17. incip. nach fleiſſiger. *n. 1. vers. hæc enim tria. vol. 1.*

7 Et quilibet ſententia eſt intelligenda ſecundum articulata, deducta & proſecuta. *Paris. conſil. 113. incip. dixi in conſilio. n. 3. vers. tamen hoc fallit pluribus. & ſeq. lib. 1. Felin. in c. licet Helt. 31. extr. de demon. col. pen. limita 10. n. 28. Alex. conſil. 48. incip. in cauſa vertente. n. 7. ibi, & adhoc. lib. 7. Matth. de Afflict. decis. 95. incip. Angelus Galiotus. n. 8. ibi, plus dico. usq. ad fin. Iaſon in l. ſub prætextu. 29. C. de transact. n. 6. ibi, quia ſententia regulatur. & ſeq.* Et licet in reſcriptis Electoris profecto mandatum eſſet, ut à ſubditis Nobilium nonnulla exigerct; Nihil quicquam tamen in iiſdem de modo exigendi, quod ſcilicet ea non requiſitis Nobilibus fieri poſſent, expreſſum erat;

8 Ideoq; illa reſcripta legaliter, & cum grano ſalis eſſent accipienda, dummodò Nobiles deſuper requirerentur, & implorarentur, ut in terminis terminantibus tradit *Roland. à Valle conſil. 1. incip. in præſenti. n. 50. vers. quod ſaltem mediante miniſterio. vol. 1. Natta conſil. 408. incip. quod Princeps. n. 1. & ſeqq. vol. 2. Alber. Brun. conſil. 27. incip. viſo proceſſu. n. 1. & ſeq. per tot.* quoniam reſcripta Principis ſemper ad diſpoſitionem juris communis ſunt redigenda. *Ludov. Rom. conſil. 334. incip. circa primum. n. 1. ibi, primo quia Principis reſcripta. & ſeq. Felin. in c. cauſam quæ. extr. de reſcript. n. 6. & in rr. orie. extr. de re judic. n. 1. vers. ſed ſequere. & ſeq. Iaſon in l. 3. ff. eod. n. 8.* ut contineant id quod verum & juſtum eſt. *Bl. in l. 1. ff de conſtit. Princip. n. 4. vers. ſed cum reputamus*, nec alterius jus lædant aut comminuant. *l. 2. §. merito. & §. ſi quis à Principe. 16. ff. ne quid in loco publ. c. ex tuarum 5. ext. de author. & uſu pally. Bl. in d. l. 1. ff. de conſt. Princ. n. 5. Felin. in d. c. cauſam quæ. extr. de reſcript. n. 5. late Menoch. lib. 2. præſumpt. 9. incip. de reſcriptis principum. n. 2. & ſeq. Dec. conſil. 271. incip. in caſu tranſmiſſo. n. 1. & ſeq.*

9 Et Princeps ſe non poteſt impedire in juriſdictione ſui Vaſalli circa primas cauſas ſuorum vaſallorum. *Bl. in l. 1. ff. de rerum diuiſion. quæſt. 43. n. 35. Martin. Laudenſ. in c. 1. tit. de con-*

troverſ. inter vaſall & Epiſcop. n. 11. Albert. Brun. conſil. 27. incip. viſo proceſſu. col. pen. verſ. ſecundo quia certum eſt & conſil. 31. col. 2. verſ. prædicta coadjuvantur. & conſil. 47. col. 2. verſ. & propterea. Curt. Iun. conſil. 2. incip: circa præmiſſa. n. 1. & ſeq. Paris. conſil. 8. incip. ad veritatem. n. 30. ibi, & ſuadentur. lib. 1. & conſil. 2. incip. legitimatio. n. 18. ibi. & bona deciſio. lib. 2. Roland. à Vall. conſil. 1. incip. in præſenti. n. 50. in princ. & conſil. 16. incip. viſo themate. n. 13. & conſil. 48. incip. magnificus. n. 22. & conſil. 78. incip. ſtante firma. n. 2. & 3. lib. 2. & conſil. 75. incip. in iſto crimine. n. 15. lib. 3. Iaſon conſil. 57. incip. viſis literis. n. 10. verſ. quarto facit. lib. 3. Carol. Ruin. conſil. 219. incip. in hoc dubio. n. 4. lib. 1. Natta conſil. 408. incip. quod Princeps. n. 1. & ſeq. vol. 2. Thom. Gram. deciſ. 30. incip. in cauſa excellentis. n. 10. & ſeq. Cagnol. in l. cenſil. 47. in princ. n. 24. ff. de R. I. Cravetta conſil. 469. incip. quæritur utrũ. n. 1

10 Nec poteſt ſuo vaſallo vel ejus officialibus pro juſtitia adminiſtranda adjunctum vel conſultorem addere, ſed ſi hoc facit, Vaſallum in ſua jurisdictione turbari dicitur. *elegant. Curt. Iun. conſil. 2. incip. circa præmiſſam facti contingentiam. n. 1. & ſeqq. per tot. Natta conſil. 408. incip. quod Princeps non poſſit. n. 1. & ſeqq. per tot. vol. 2*

11 Et ideò ſi Rex vel Princeps cuidam exactori, vel officiali dixit, non datum per hæc verba compellas omnem, debitores fiſcales ſolvere omni coarctatione, de qua tibi videbitur expeditum, per hoc tamen remedia juris non excluduntur, ſed exactor tenetur ſervare legem municipale, vel conſuetudinem in modo exigendi, uti *per l. miſſi. opinatores. C. de exact. tribut.* eleganter tradit, & hoc notata dignum dicit *Bl. in l. 1. C. propter public. penſitat. vendit. furt. celebrat. n. 7. ibi, ſed pone quod dominus rex. & ſeq.*

12 Ideoq; reformata priori ſententia in termino Trinitatis *1. Iuny Anno 1616.* eſt pronunciatum, Auff Leuterungsſchrifft vnd erfolgete Geſetze der Anwalde Heinrichs von Vehteris an einem Jacob Spieſſens anders Theils, Erkennen wir nunmehr auß den acten ſo viel zu befinden / daß die außgebrachte inhibition billich bey Krefften bleibet. V. R. W. Quæ:

13 Quæ ſententia non ſolum in puncto leuterationis in Termino Luciæ *12. Decembr. Anno 1616.* Sed etiam in ſupremo Parlamento Dreſdenſi in inſtantia appellationis *10. Iuly Anno 1617.* confirmata, Daß in erſter inſtantz wol geſprochen/vnd vbel appelliret/Derowegen die Sache an die Richter derſelben billich gewieſen wird / Jnmaſſen wir ſie dahin remittiren vnd weiſen: in rem judicatam tranſijt.

Deciſio LXI.

Promiſſio gratiæ liberationis reo à Judice facta, ad hoc, ut confiteatur, an ſit ſervanda?

SVMMARIA.

1. *Si Princeps reo ejuſmodi promiſſionem gratiæ facit, tunc eam ſervare debet.*
2. *Si judex inferior reo talem promiſſionem facit, an eam ſervare teneatur, 3. 4. 5. 6. 7. n. 10. variæ opiniones recenſentur*
8. *Qui fidem datam fallit, incurrit infamiam facti apud honeſtos viros.*
9. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum affertur.*
11. *Si cum rei confeſſione alia indicia concurrant, an reus nihilominus hac promiſſione gratiæ non obſtante, ad mortem condemnari poſſit. n. 12. 13.*
14. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum affertur.*

1 SI ipſe princeps vel alius ab eo poteſtatem gratiam delictorum concedendi habens ejuſmodi promiſſionem fecit: nimis dubium eſt, quod illa valeat, & ſervanda ſit. *teſte Iul. Clar. lib. 5. ſent. §. ult. quæſt. 55. incip. viſis Defenſionibus. n. 7. & ſeq. junct. n. 9. in med. vers. præſertim ubi promittens. & ſeq. Proſper. Farinac. in ſua pract. crimin. part. 3. quæſt. 81. c. 8. n. 221. cui addatur Felin. in c. accidens. 4. extr. ut lite non conteſt. n. 2. vers. & iſtud intelligitur. & ſeq.*

2 De Judice verò inferiore talem poteſtatem non habente, aliquantò major ſolet eſſe dubitatio; Negativè enim, quod

quod ejuſmodi promiſsio non ſit ſervanda, docet *Cyn. in l. præſenti. C. de his qui ad Eccleſ. confug. quem ſequitur Alciat (ubi in hanc ſententiam frequentius itum eſſe dicit) in l. natura. ff. de R. I. n. 177. Franciſc. Viv. commun. concluſ. opin. 405. incip. judex promittens. n. 1. & ſeq. Ioann. Georg. Godelm. tract. de magis. & veneſ. (ubi hanc communem dicit) lib. 3. c. 7. n. 25. vers. at communis. Ægid. Boſſ. in ſua pract. tit. de confeſſ. n. 12. Iul. Clar. lib. 5. ſentent. §. ult. d. quæſt. 55. n. 7. junct. n. 9. in princ. & ſub fin. vers. ſi verò ſit promiſſa. Felin. in c. afferte. 2. extr. de præſumpt. n. 1. in med. vers. ad idem quod notat Paris de Puteo: tract. Syndic. verb. ſaluus conductus. n. 3. vers. & per iſta jura. pag. mihi 519. & verb. tortura. vers. ad euertendum eſt. n. ult. in fin. Anton. Faber. in ſuo Codice. lib. 9. tit. de pœnis. 25. defin. 17. vers. nec ſi ut alios. & ſeq.* Tum quod Iudex ad eruendam veritatem poſſit uti cavillationibus. *c. afferte mihi. 2. extr. de præſumpt. ubi Felin. n. 1. vers. nota primo. Franciſc. Viv. d. opin. 405. n. 2.* Tùm, quod in malis promiſſis non expediat fidem ſervare. *c. in malis promiſſis. 69. de R. I. in 6.* Tum, quod hæc promiſſio ſit contra publicam utilitatem. *l. congruit. 13. ff. offic. præsid. l. juriſg. 7. §. 14. vers. & in cæteris. ff. de pact.* etiamſi juramento fuerit vallata, *d. l. juriſg. 7. §. & generaliter. 16. ff. de pact. l. ſi quis 112. §. ult. ff. de legat. 1.* Econtra hanc promiſſionem præcisè ſervandam eſſe tradunt *Ioann. de Imol. (ubi rationes affert) conſil. 109. incip. viſa inquiſitione prædictâ. n. 1. & ſeqq. Cagnol. in l. ea eſt natura [illegible] c. ff. de R. I. n. 18. ſub fin. Dec. ibid. n. 7. vers. adde tamen. Blanc. in pract. crimin. in verb. datis defenſionibus. n. 30. Proſper. Farinac. in ſua pract. crimin. part. 3. quæſt. 81. c. 8. n. 276. & ſeq. n. 280. (ubi hanc à bonis judicibus magis ſervatam, & veriorem, & magis communiter receptam vocat) n. 281. (ubi ampliat & limitat) & ſeqq. Hippol. de Marsil. (ubi hoc menti tenendum dicit, quia eſt ſingulare) in ſua practica criminali; §. poſtquam. n. 15. vers. alius præterea eſt caſus. & n. ſeq. Ludov. Carrer. in pract. crimin. §. homicidium. ult. n. 43. poſt princip.*

4 Quam opinionem etiam amplectitur, ſed contra eam talem cautelam ſuggerit *Archidiac.* (*ubi Pontific. Alexand. III. tali cautela contra quendam Epiſcopum Simoniacum uſum fuiſſe teſtatur*) *in c. utilem. cauſa 22. quæſt. 2. quem ſequitur Felin. in c. accedens. 4. extr. ut lite non conteſtat. n. 3. vers. ſed ad hoc ultimum. & in c. afferte. n. 2. extr. de præſumpt. n. 1. vers. & potuiſſet allegare. Ioann. Franciſc. Ponzinib. tract. de lamijs. n. 72. vers. faciunt notata. & ſeq.* ut ſcilicet judex ſecreto reo dicat, ut delictum palam & publicè coram aſſeſſoribus fateatur, quo caſu promiſſione judicis, non obſtante, reus nihilominus condemnari poteſt, quoniam confeſſio non judici, ſed alijs aſtantibus facta cenſetur.

5 Aliter ſentit *Iul. Clar. lib. 5. ſent. §. ult. d. quæſt. 55. n. 7. vers. allegare etiam poſſit. & ſeq. Farinac.* (*ubi declarat*) *in ſua practic. crimin. part. 3. c. 8. n. 300. & ſeq.* qui dicit, quod reus quidem ex tali confeſſione condemnari poſſit, ſi tamen poſtea confeſſionem revocaret, & delictum negaret, torturæ ſubjiciendus ſit, atq; ita in ſenatu Mediolanenſi *27. Iul. Anno 1558.* obſervatum fuiſſe teſtatur.

6 Aliter prædictas opiniones conciliare tentat *Paris de Put. in tract. Syndic. verb. tortura. vers. ſequitur quæſtio. n. 1. vers. quidem inquiſitus. & ſeq. quem ſequitur Farinac.* (*ubi quatuor modis ſublimitat*) *in ſua pract. crimin. part. 3. quæſt. 81. c. 8. n. 287. & ſeqq. Franciſc. Viv. lib. 1. commun. opin. 405. incip. Iudex promittens. n. 4. ibi, ſed in iſta ambiguitate. & n. ſeq. uſq; ad fin.* qui ita diſtinguunt; aut reus, qui ex tali confeſſione ad condemnationem ducitur, in confeſſione perſeverat, & tunc meritò pœnâ ordinariâ afficitur, aut confeſsionem revocat, & tunc puniri non poteſt nec debet.

7 Aliam conciliationem affert *Felin. in d. c. accedens. 4. extr. ut lit. non conteſtat. n. 3. vers. & infer. ad judices. & ſeq.* qui negativam aſſertionem in foro contentioſo, affirmativam verò, quod ſcilicet ejuſmodi promiſsio ſit ſervanda, in foro conſcientiæ obtinere ſtatuit. Verum enimvero, cum venturi

tici non liceat. *c. in dolo. 1. cauſa 22. quæſt. 2.* ſed omnis promiſsio, quæ non eſt contra publicam utilitatem, leges & conſtitutiones Principum, ſit ſervanda. *l. 7. §. 14. 15. & 16. ff. de pact.*

8 Uſq; adeo, ut is, qui fidem datam rumpit, incurrat in infamiam facti apud bonos & honeſtos viros. *Ioann. Faber. in l. ult. C. ex quibus cauſis. infam. irrogat. Modeſt. Piſtor. conſil. 13. n. 1. vol. 2. Hartm. Piſtor. quæſt. 14. n. 17. part. 1. Vult. conſil. Marpurg. 19. n. 28. vers. unde vol. 1.* Nullibi autem in univerſo jure ejuſmodi promiſsio prohibita invenitur, nec publica utilitas in eo conſiſtit, ut facinoroſi dignis pœnis afficiantur, cum eis ſæpiſsimè ex certis cauſis gratias concedi experiamur. *l. ad beſtias 31. ff. de pœnis. Petr. Heig. quæſt. 32. n. 15. & ſeqq. part. 2.* Cautela illa quam *Archid. Felin. Ponzinib. & alij*, tradunt, ſit admodum captioſa, periculoſa, & viro bono, integro, gravi & honeſto, non digna.

9 Ideoq; Scabini Lipſienſes ante paucos annos ad requiſitionem des Rahts zu Jehna affirmativè, ejuſmodi promiſsionem ſervandam eſſe pronunciarunt, Dieweil ewer Richter geſtendig / daß er dem Gefangenen mit Handgegebener Trew zugeſaget / auch folgend in beyſeyn zweyer Schöppen / ſolche Zuſage vernewert, wenn er in der Güte, vnd ſonder Peinigung, die That bekennen würde / daß jhme das Leben gefriſtet werden ſolte / ſo würde auch ſolche Zuſage dem Gefangenen gehalten / V. R. W.

10 Quæ deciſio vel maximè procedit, ſi reus confeſsionem nec revocavit, nec in ea perſeveravit; *Didac. Couarr. lib. 1. var. reſolut. c. 2. incip. adeo proterve. n. 16. in princ. & vers. in eo tamen caſu. Menoch. lib. 2. arbitr. judic. quæſt. cent. 4. caſ. 367. incip. cum criminis. n. 4. & n. ſeq.*

11 Si verò in confeſsione ſua expreſsè perſeveraverit, & adſint alia indicia, conjecturæ & præſumptiones criminis commiſsi, tunc vult quidem *Didac. Couarr. lib. 1. variar. reſolut. d. c. 2. n. 16. in med. vers. verum ſi contigerit præter hanc. & ſeq. Iul. Clar. lib. 5. ſentent. §. ultim. quæſtion. 55. n. 9.*

n.9.ſub fin. vers. nunquam tamen. & ſeq. quod reus pœna ordinaria affici poſſit.

12 A quibus tamen rectè diſſentit *Iacob. Menoch. lib. 2. arbitr. judic. quæſt. cent. 4. d. caſ. 367. n. 9. vers. verum ego de hujus. uſq; ad fin. Farin. d. quæſt. 81. c. 8. n. 293. & ſeq. & n. 302.*

13 Niſi conjecturæ & præſumptiones illæ ſint tantæ, ut per ſe ſolæ plenam probationem faciant, & ad condemnationem ſufficiant, veluti ita *Menſe Iulio Anno 1612.* Scabini Lipſenſes ad requiſitionem G. von N. reſponderunt. Habet jhr Hans Mertin Deuben einziehen laſſen / vnd jhm zugeſaget / wenn er in der Güte bekennen würde / jhme das Leben zu friſten / vnd haben ſich hernacher ſolche Nachrichtung vnd Vermuthung befunden / dadurch jhr gedachten H. M. Deuben genugſamb zu vberführen vermeynet / Ob nun gleich in ſolchen vnd dergleichen Fällen eine Obrigkeit jhre Zuſage zu halten ſchuldig. Dieweil aber dennoch jhr euch nicht auff des Gefangenen Confeſſion berufft / Sondern andere Nachrichtung an die Hand bracht / So ſeyd jhr wider ermeldten H. M. mit der angefangenen inquiſition zu verfahren / vnd jhn / im Fall er die Deuben wie zu Recht vberführen würde / ewer gethane Zuſage vngeachtet / mit der ordentlichen Straffe zu belegen wol befugt. V. R. W.

Tùm, quod ejuſmodi promiſſiones in perniciem Reipublicæ tendentes ſint odioſæ *Covarr. lib. 1. Variar. reſolut. c. 2. n. 16. in med.* Tùm, quod Iudex promittendo indemnitatem ſolum ad confeſsionem rei, & non ad alia indicia reſpexiſſe cenſeatur. Tùm, quia variæ ſunt ſpecies probationum, puta evidentia facti, viſus, & inſpectio oculorum, teſtes, confeſsiones ſpontaneæ, & in tormentis factæ. *Iodoc. Damhoud. in ſua practic. criminal. c. 38. incip. reus qui. n. 10. & ſeq. Hippol. de Marsil. in ſua practic. §. ſecunda. n. 22.* Iudex autem reo confitenti gratiam promittens, ſolummodò illi probationi, quæ ex ſpontanea rei confeſsione reſultat, renunciaſſe cenſetur, non etiam alijs, quoniam renunciationes ſunt odioſæ, & non extendendæ. *Dec. conſil. 229. incip. proponitur. n. 3. Decian. conſil. 21. n. 75. lib. 1. & conſil. 45. n. 11. lib. 2. & conſil. 19. n. 46. lib. 3.*

Deciſio LXII.

Si in confinio cadaver occiſi reperiatur, ad quemnam cognitio ſpectat?

SVMMARIA.

1. *Varia extant de caſu præſenti DD. opiniones.*
2. *Prima opinio, quod ad utrumq; pertineat cognitio.*
3. *Secunda opinio, quod ad eum ſpectat, in cujus territorio trucidatus, parte corporis infima, vel etiam ſolis pedibus incumbens reperitur.*
4. *Tertia opinio, quod ad eum pertineat, in cujus territorio occiſi reperitur.*
5. *Quarta opinio, quod ad eum in cujus territorio caput occiſi reperitur, 6.*
7. *Extenditur etiam ad viam publicam. 8. 10.*
9. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum affertur.*

1 DE hoc caſu variæ extant Doctorum opiniones; Quod
2 enim ad utrumq; ſpectet cognitio, tradit *Bl. in l. juriſperitos. 33. cum oriundus: 1. ff. de excuſ. tut. n. 2. ibi, item ſi in confinibus & in l. ſciens. 2. C. ubi de crimin. ager. oport. n. 2. ibi. hinc eſt enim. & ſeq. Br. in tract. de juriſd. omn. judic. n. 14. & in l. juriſperitos. §. cum oriundus. ff. de excuſ. tut. n. 2. Iul. Clar. lib. 5. ſent. §. ult. quæſt 38 incip. dictum eſt. (ubi ita uſum obtinuiſſe teſtatur) n. 11. ibi præterea quæro. Capoll. tract. de S. R. P. c. 26. incip. marr quod natura. n. 20. ibi. ſed quid. Farin. lib. 1. tit. 1. quæſt. 7. n. 51.*

3 Econtra; quod ad illum ſolum pertineat cognitio, in cujus territorio trucidatus parte corporis infima, vel etiam ſolis pedibus incumbens reperitur, multis evincit. *Ioann. Niell. in ſuâ diſputat. feudalib. ult. Coroll. ult. lit. B per tot.*

4 Alij vero ſtatuunt, quod ejus ſit cognitio in cujus territorio cor occiſi reperitur, teſte *Niell. d. loco.*

5 Deniq;, quod ad eum ſpectet cognitio, in cujus territorio reperitur caput occiſi, tradit *Iacob. de Belloviſ. in ſua practic. crimin. lib. 3. c. 18. incip. ſi occiditur. n. 6. vers. ſed ego*

Quæ ratio ceſſat in officialibus, & conſequenter eis ta-
10 le quid permitti non debet; Maxime cum regula in *l. de acceſſionibus 14. §. etſi 3. ſub fin. ff. de diverſ. tempor. præſcript.* in juriſdictionibus, & ejuſmodi citationibus locum non habeat, *Felin. in c. paſtoralis. 11. extr. de offic. judic. ordinar. ſub fin. princ. vers. dum dicunt hic doctores. & n. 1.* Et ſi vel maximè officialibus permitti deberet, illud ſanè nulla alia ex cauſâ quàm ratione officij, quo nomine Principis funguntur, fieri poſſet, quod tamen falſum eſt, cùm juriſdictio non extenditur extra territorio & præfecturas. *l. ult. ff. de juriſd.* Et conſequenter nec officium, quoniam officium non extenditur ulterius, quam juriſdictio. *Bl. in l. 1. ff. de juriſd. n. 3. & in l. extra. ult. ff. eod. n. 10. ibi, tertio probatur quia non extenditur. & ſeq.*

11 Ideoq; meritò in Iudicio Curiali Lipſenſi, in dicta cauſa Hanſen vnd Heinrichs von Vchteritz/ *actorum ex una, & Jacobi* Spieſſen/ *tum temporis Præfecti Pegauienſis, ex altera parte, 18. Septembr. Anno 1613.* eſt ſententionatum, Auff Klage/ Antwort/ verführte Beweiſung vnd Gegenbeweiſung/ vnd erfolgte Geſetze/ der Anwalde/ Hanſen vnd Heinrichen von Vchteritz/ Klägern an einem/ Jacob Spieſſen/ Amptsverwaltern zu Pegaw/ Beklagte anders Theils/ erkennen Wir/ daß Beklagter der klerer Leuten zu Medewitzſch vnd Spansdorff vnerſuchet vnd vnbegrüſſet ihrer/ als der Erbherren/ ichtwas zu gebieten oder verbieten nicht befugt/ Sondern hinfüro ſich deſſen gentzlichen zu enthalten/ auch mit vnamung des Henckergeldes dem libellirten auffgerichten Vertrag ſich gemeß zubezeigen/ vnd derowegen gebührlichen zu caviren ſchuldig. V. R. W. Quæ ſententia etiam poſtea, cautione de amplius non turbando præſtitâ, in vim judicati abijt.

Deci-

Deciſio LX.

Officiales & præfecti an & quatenus Nobilium ſubditis & hominibus ex reſcriptis & mandatis Principum præſtationes augariarum & parangariarum, vel quid aliud injungere & præcipere poßint.

SVMMARIA.

1. *Caſus controverſiæ formatur.*
2. *Præfectus ſubditis nobilium aliquid præcipiens inſtar delegati & commiſſarij eſt.*
3. *Commiſſarius teſtes & alios non ſolùm immediatè, ſed etiam mediatè ſibi ſuoq; imperio ſubiectos examinare & citare poteſt.*
4. *Delegatus & commiſſarius dicitur miniſter delegantis, & committentis.*
5. *Commiſſarius, & delegatus abſq; ſubſidio citare, & omnia alia facere poteſt, ſine quibus mandatum effectum ſortiri nequit.*
6. *Contraria aſſertio ſtabilitur. 8. 11.*
7. *Libellus articuli & ſententia debent eſſe conformia, & qualibet ſententia eſt intelligenda, ſecundum articulata & probata.*
9. *Princeps non poteſt ſe impedire in iuriſdictione ſui vaſalli.*
10. *Nec poteſt in eius iuriſdictione adiunctum vel conſultorem addere.*
12. *Sententia Iudicij Curialis Lipſienſis affertur.*
13. *Confirmatur per leuterationem & in iudicio Appellationum. n 10.*

1 IN præcedenti deciſione dictum eſt, quod officiales Principum ſubditis & hominibus Nobilium, vel aliorum, abſq; eorum ſubſidiaria requiſitione, nil quicquam mandare, injungere, & præcipere poſsint, quam deciſionem, tamen præfectus Pegavienſis Jacobus Spieß quadam diſtinctione infringere conabatur, contendens, eam ſolum obtinere in cauſis iuriſdictionalibus, & proceſsionalibus, Ampts vnnd Portsſachen/ non item in illis ſervitiis, operis præſtationibus augariarum & parangariarũ & ſimilibus, quæ extraordinariè

ex peculiaribus reſcriptis & mandatis Electoris ſubditis Nobilium imponere & præcipere neceſſe haberet, Als da ſind: Einbringung der Stewren, Schoß / Zinß / Colligirung der Victualien zu Fürſtlichen Beylagern vnd Kindtauffen, Jagtdienſten/ abführen der Zeugwagen vnd Jagtzeuges / vnd dergleichen, qua diſtinctione fretus hæc & ſimilia ſervitia ſubditis & hominibus Nobilium ab Vchteriß pro lubitu prædictâ re judicata, & ſua cautione non attentâ, abſq; ſubſidiariâ requiſitione injungebat. Cui tamen Nobiles ab Vchteriß fortiter reſiſtebant querelam Judicio Curiali Lipſenſi eâ de re offerebant, & inhibitionem pœnalem ſub dato *8. Febr. Anno 1616.* impetrabant, ut prædictus præfectus rei judicatæ pareret, & cautioni à ſe præſtitæ ſe morigerum præberet, hac addita clauſula, ut ſi quid juſti contra eam ſe habere putaret, ad certum terminum compareret, & deduceret.

2 Sed cum is in termino præfixo compareret, & inter cætera allegaret, quod hoc in caſu ſubditis & hominibus Nobilium ejuſmodi ſervitia denunciando ſint inſtar delegati & commiſſarij, *c. venerabilem. 34. §. exercuit autem denunciatoris officium. extr. de elect. Anchor. conſil. 297. incip. efficacibus. n. 8.*

3 Delegatus autem & commiſſarius teſtes & alios non ſolùm immediatè, ſed etiam mediatè ſibi ſuoq; imperio ſubjectos examinare, & citare poſsit, quoniam ejuſmodi commiſſiones ſub nomine & ſigillo Principis decernuntur, cujus juriſdictioni omnes ſunt ſubjecti. *l. deprecatio. ff. ad l. Rhod. de jact. l. benè à Zenone. C. de quadr. præſcript. Gail. lib. 1. obſer. 98 incip. quando deputatur. n. 2. elegant. Rutg. Ruland. (ubi quadam præjudicia recenſet) tract. de commiſſ. part. 1. lib. 5. c. 3. incip. cum omnis. n. 25. & ſeqq.*

4 Et delegatus & commiſſarius dicatur miniſter delegantis, & committentis eum repræſentet, & ejus vices obtineat, *text. in c. ſanè quia. 11. vers. quod Judex à nobis delegatus. extr. de*

de offic. judic. delegat. l. 1. §. ult. ff. de offic. ejus cui mandat. eſt juriſdictio. gl. in d. c. ſanè. 11. verb. vices. Bl. in auth. apud eloquentiſſimum. C. de fide inſtrum. n. 2. vers. non iſte cui committitur. & ſeq. Gail. lib. 1. obſer. 100. incip. ex communi. n. 11.

5 Partes abſq; ullo ſubſidio citare, & omnia alia facere & expedire poſsit, ſine quibus mandatum effectum ſortiri non poteſt. *text. elegans in c. præterea. 5. per tot. c. prudentiam. 21. §. ſexta nobis. ſub fin. extr. de offic. judic. delegat. l. 2. ff. de juriſdict. ubi Iaſon n. 23. Gail. d. obſer. 100. n. 11. vers. [illegible] omnis. lib. 1. Gl. in c. cum cauſam. verb. compellatis. extr. [illegible].* Præſertim cum mandata & reſcripta Principum [illegible] expeditionem deſiderent, ne adhibita ſubſidiaria requiſitione, illud, quod in mandatis & reſcriptis præcipitur, intermittatur. *Daniel. c. 3. vers. 22.* Quo caſu etiam ſubſidiaria citatio neceſſaria non ſit. *Rutger Ruland. tract. de commiſſ. part. 1. lib. 5. c. 3. incip. cum omnis. n. 25. vers. maxime cum favor. & ſeq.* Prædicta inhibitio in termino Reminiſcere *7. Martij Anno 1616.* fuit revocata, & ſententionatum; Daß die außgebrachte inhibition billich caſſiret werde.

6 Quæ tamen ſententia per leuterationem ab effectu judicati fuit ſuſpenſa, & à Nobilibus ab Vchteris in proſecutione deductum, quod ſententia illa, cujus mentio facta eſt, in præcedenti deciſione ſit generalis, & ob id generaliter etiam accipienda, & ad quaſvis cauſas extendenda, Maximè, cùm in prioribus actis, in quibuſdam articulis, nonnulla etiam articulata, & ſchedulis ad ſubditos Nobilium per ſervum publicum transmiſſis probata & deducta erant, quæ ex mandatis Electoris præfectus ſubditis Nobilium injungere neceſſe haberet, unde meritò prædicta ſententia etiam ſecundum illa articulata & probata deberet declarari, quoniam hæc tria libellus, articuli, ſeu probatio & ſententia debent eſſe conformia, & ſemper unum ex altero dependere, *Iaſon in l. vinum. 22. ff. de reb. Credit. n. 23. vers. [illegible]*

quod tria debeant. Modeſt. Piſtor conſil. 17. incip. nach fleiſſiger. *n. 1. vers. hac enim tria. vol. 1.*

7 Et quilibet ſententia eſt intelligenda ſecundum articulata, deducta & proſecuta. *Paris. conſil. 113. incip. dixi in conſilio. n. 3. vers. tamen hoc fallit pluribus. & ſeq. lib. 1. Felin. in c.* b *licet Helt. 31. extr. de demon. col. pen. limita 10. n. 28. Alex. conſil. 48. incip. in cauſa vertente. n. 7. ibi, & adhoc. lib. 7. Matth. de Afflict. decis. 95. incip. Angelus Galiotus. n. 8. ibi, plus dico. usq; ad fin. Iason in l. ſub prætextu. 29. C. de transact. n. 6. ibi, quia ſententia regulatur. & ſeq.* Et licet in reſcriptis Electoris profecto mandatum eſſet, ut à ſubditis Nobilium nonnulla exigeret; Nihil quicquam tamen in ijſdem de modo exigendi, quod ſcilicet ea non requiſitis Nobilibus fieri poſſent, expreſſum erat;

8 Ideoq; illa reſcripta legaliter, & cum grano ſalis eſſent accipienda, dummodò Nobiles deſuper requirerentur, & implorarentur, ut in terminis terminantibus tradit *Roland. à Valle conſil. 1. incip. in præsenti. n. 50. vers. quod ſaltem mediante miniſterio. vol. 1. Natta conſil. 408. incip. quod Princeps. n. 1. & ſeqq. vol. 2. Alber. Brun. conſil. 27. incip. viso proceſſu. n. 1. & ſeq. per tot.* quoniam reſcripta Principis ſemper ad diſpoſitionem juris communis ſunt redigenda. *Ludov. Rom. conſil. 334. incip. circa primum. n. 1. ibi, primo quia Principis reſcripta. & ſeq. Felin. in c. cauſam quæ. extr. de reſcript. n. 6. & in rubric. extr. de re judic. n. 1. vers. ſed ſequere. & ſeq. Iason in l. 3. ff. eod. n. 8.* ut contineant id quod verum & juſtum eſt. *Bl. in l. 1. ff. de conſtit. Princip. n. 4. vers. ſed cum reputamus*, nec alterius jus lædant aut comminuant. *l. 2. §. merito. & §. ſi quis à Principe. 16. ff. ne quid in loco publ. c. ex tuarum 5. ext. de author. & usu pallij. Bl. in d. l. 1. ff. de conſt. Princ. n. 5. Felin. in d. c. cauſam quæ. extr. de reſcript. n. 5. late Menoch. lib. 2. præſumpt. 9. incip. de reſcriptis principum. n. 2. & ſeq. Dec. conſil. 271. incip. in caſu tranſmiſſo. n. 1. & ſeq.*

9 Et Princeps ſe non poteſt impedire in juriſdictione ſui Vaſalli circa primas cauſas ſuorum vaſallorum. *Bl. in l. 1. ff. de rerum diviſion. quæſt. 43. n. 35. Martin, Laudenſ. in c. 1. tit. de con-*

trovers.inter vaſall & Epiſcop.n.11. Albert. Brun. conſil.27.incip.viſo proceſſu.col. pen.vers.ſecundo quia certum eſt. & conſil. 31.col.2. vers. prædicta coadjuuantur. & conſil. 47.col.2.vers.& propterea.Curt.Iun.conſil.2.incip:circa præmiſſa.n.1.& ſeq.Paris. conſil.8.incip.ad veritatem.n.30.ibi,& ſuadentur. lib.1.& conſil. 2. incip.legitimatio.n.18.ibi. & bona deciſio.lib.2. Roland. à Vall. conſil.1.incip.in præſenti.n.50.in princ.& conſil.16.incip.viſo themate.n.13.& conſil.48.incip.magnificus.n.22.& conſil.78.incip. ſtante firma.n.2.& 3.lib.2.& conſil.75.incip.in iſto crimine.n.15. lib.3.Iaſon conſil.57.incip.viſis literis.n.10.vers.quarto facit.lib 3. Carol. Ruin. conſil. 279. incip.in hoc dubio.n.4.lib.1. Natta conſil.408.incip.quod Princeps.n.1. & ſeq. vol. 2. Thom. Gram.deciſ. 30.incip.in cauſa excellentis.n.10.& ſeq.Cagnol. in l. conſil. 47.in princ.n.24.ff.de R.I.Crauetta conſil.469.incip.quæritur utrũ.n.1

10 Nec poteſt ſuo vaſallo vel ejus officialibus pro juſtitia adminiſtranda adjunctum vel conſultorem addere, ſed ſi hoc facit, Vaſallum in ſua juriſdictione turbari dicitur. *elegant. Curt.Iun.conſil.2.incip.circa præmiſſam facti contingentiam.n.1. & ſeqq.per tot. Natta conſil. 408.incip. quod Princeps non poſſit. n.1.& ſeqq.per tot.vol. 2.*

11 Et ideò ſi Rex vel Princeps cuidam exactori, vel officiali dixit, non datum per hæc verba compellas omnem, debitores fiſcales ſolvere omni coarctatione, de qua tibi videbitur expeditum, per hoc tamen remedia juris non excluduntur, ſed exactor tenetur ſervare legem municipale, vel conſuetudinem in modo exigendi, uti *per l.miſſi.opinatores. C.de exact. tribut.* eleganter tradit, & hoc notata dignum dicit *Bl. in l. 1. C.propter public.penſitat.vendit.furt.celebrat.n.7.ibi,ſed pone quod dominus rex.& ſeq.*

12 Ideoq; reformata priori ſententia in termino Trinitatis *1. Iuny Anno 1616.* eſt pronunciatum, Auff Leuterungsſchrifft vnd erfolgete Geſetze der Anwalde Heinrichs von Vchterin an einem Jacob Spieſſens anders Theils, Erkennen wir nunmehr auß den acten ſo viel zu befinden / daß die außgebrachte inhibition billich bey Krefften bleibet. V. R. W. Quæ

13 Quæ ſententia non ſolum in puncto leuterationis in Termino Luciæ *12. Decembr. Anno 1616.* Sed etiam in ſupremo Parlamento Dreſdenſi in inſtantia appellationis *10. July Anno 1617.* confirmata, Daß in erſter inſtantz wol geſprochen/vnd vbel appelliret, Derowegen die Sache an die Richter derſelben billich gewieſen wird/Jnmaſſen wir ſie dahin remittiren vnd weiſen: in rem judicatam tranſijt.

Deciſio LXI.

Promiſſio gratiæ liberationis reo à Judice facta, ad hoc, ut confiteatur, an ſit ſervanda?

SVMMARIA.

1. Si Princeps reo ejuſmodi promiſſionem gratiæ facit, tunc eam ſervare debet.

2. Si judex inferior reo talem promiſſionem facit, an eam ſervare teneatur, 3. 4. 5. 6. 7. n. 10. variæ opiniones recenſentur

8. Qui fidem datam fallit, incurrit infamiam facti apud honeſtos viros.

9. Scabinorum Lipſenſium reſponſum affertur.

11. Si cum rei confeſſione alia indicia concurrant, an reus nihilominus hac promiſſione gratiæ non obſtante, ad mortem condemnari poſſit. n. 12. 13.

14. Scabinorum Lipſenſium reſponſum affertur.

1 Si ipſe princeps vel alius ab eo poteſtatem gratiam delictorum concedendi habens ejuſmodi promiſſionem faciat: minus dubium eſt, quod illa valeat, & ſervanda ſit. *teſte Jul. Clar. lib. 5. ſent. §. ult. quæſt. 55. incip. viſis Defenſionibus. n. 1. & ſeq. junct. n. 9. in med. vers. præsertim ubi promittens. & ſeq. Proſper. Farinac. in ſua pract. crimin. part. 3. quæſt. 81. c. 8. n. 28. & addatur Felin. in c. accidens. 4. extr. ut lite non conteſt. n. 2 vers. & iſtud intelligitur. & ſeq.*

2 De judice verò inferiore talem poteſtatem non habente, aliquanto major ſolet eſſe dubitatio; Negativè enim, quod

quod ejuſmodi promiſſio non ſit ſervanda, docet *Cyn. in l. præſenti. C. de his qui ad Eccleſ. confug. quem ſequitur Alciat. (ubi in hanc ſententiam frequentius itum eſſe dicit) in l. natura. ff. de R. I. n. 177. Franciſc. Viv. commun. concluſ. opin. 405. incip. judex promittens. n. 1. & ſeq. Ioann. Georg. Godelm. tract. de magis. & veneſ. (ubi hanc communem dicit) lib. 3. c. 7. n. 25. vers. at communis. Ægid. Boſſ. in ſua pract. tit. de confeſſ. n. 12. Iul. Clar. lib. 5. ſentent. §. ult. d. quæſt. 55. n. 7. junct. n. 9. in princ. & ſub fin. vers. ſi verò ſit promiſſa. Felin. in c. afferte. 2. extr. de præſumpt. n. 1. in med. vers. ad idem quod notat Paris de Puteo: tract. Syndic. verb. ſaluus conductus. n. 3. vers. & per iſta jura. pag. mihi 519. & verb. tortura. vers. ad euertendum eſt. n. ult. in fin. Anton. Faber in ſuo Codice. lib. 9. tit. de pœnis. 25. defin. 17. vers. nec ſi ut alios. & ſeq.* Tum quod Iudex ad eruendam veritatem poſſit uti cavillationibus. *c. afferte mihi. 2. extr. de præſumpt. ubi Felin. n. 1. vers. nota primo. Franciſc. Viv. d. opin. 405. n. 2.* Tùm, quod in malis promiſſis non expediat fidem ſervare. *c. in malis promiſſis. 69. de R. I. in 6.* Tum, quod hæc promiſſio ſit contra publicam utilitatem. *l. congruit. 13. ff. offic. præſid. l. juriſg. 7. §. 14. vers. & in cæteris. ff. de pact.* etiamſi juramento fuerit vallata, *d. l. juriſg. 7. §. & generaliter. 16. ff. de pact. l. ſi quis 112. §. ult. ff. de legat. 1.* Econtra hanc promiſſionem præcisè ſervandam eſſe tradunt *Ioann. de Imol. (ubi rationes affert) conſil. 109. incip. viſa inquiſitione prædictâ. n. 1. & ſeqq. Cagnol. in l. ea eſt natura. ff. de R. I. n. 18. ſub fin. Dec. ibid. n. 7. vers. adde tamen. Blanc. in pract. crimin. in verb. datis defenſionibus. n. 30. Proſper. Farinac. in ſua pract. crimin. part. 3. quæſt. 81. c. 8. n. 276. & ſeq. n. 280. (ubi hanc à bonis judicibus magis ſervatam, & veriorem, & magis communiter receptam vocat) n. 281. (ubi ampliat & limitat) & ſeqq. Hippol. de Marsil. (ubi hoc menti tenendum dicit, quia eſt ſingulare) in ſua practica criminali; §. poſtquam. n. 15. vers. alius præterea eſt caſus. & n. ſeq. Ludov. Carrer. in pract. crimin. §. homicidium. ult. n. 43. poſt princip.*

4 Quam opinionem etiam amplectitur, ſed contra eam talem cautelam ſuggerit *Archidiac. (ubi Pontific. Alexand. III. tali cautela contra quendam Epiſcopum Simoniacum uſum fuiſſe teſtatur) in c. utilem. cauſa 22. quaſt. 2. quem ſequitur Felin. in c. accedens. 4. extr. ut lite non conteſtat. n. 3. vers. ſed ad hoc ultimum. & in c. afferte. n. 2. extr. de præsumpt. n. 1. vers. & potuiſſet allegare. Ioann. Franciſc. Ponzinib. tract. de lamys. n. 72. vers. faciunt notata. & ſeq.* ut ſcilicet judex ſecreto reo dicat, ut delictum palam & publicè coram aſſeſſoribus fateatur, quo caſu promiſſione judicis, non obſtante, reus nihilominus condemnari poteſt, quoniam confeſſio non judici, ſed alijs aſtantibus facta cenſetur.

5 Aliter ſentit *Iul. Clar. lib. 5. ſent. §. ult. d. quaſt. 55. n. 7. vers. allegare etiam poſſit. & ſeq. Farinac. (ubi declarat) in ſua practic. crimin. part. 3. c. 8. n. 300. & ſeq.* qui dicit, quod reus quidem ex tali confeſſione condemnari poſſit, ſi tamen poſtea confeſſionem revocaret, & delictum negaret, torturæ ſubjiciendus ſit, atq; ita in ſenatu Mediolanenſi *27. Iul. Anno 1558.* obſervatum fuiſſe teſtatur.

6 Aliter prædictas opiniones conciliare tentat *Paris de Put. in tract. Syndic. verb. tortura. vers. ſequitur quaſtio. n. 1. vers. quidem inquiſitus. & ſeq. quem ſequitur Farinac. (ubi quatuor modis ſublimitat) in ſua pract. crimin. part. 5. quaſt. 81. c. 8. n. 287. & ſeqq. Franciſc. Viv. lib. 1. commun. opin. 405. incip. Iudex promittens. n. 4. ibi, ſed in iſta ambiguitate. & n. ſeq. usq; ad fin.* qui ita diſtinguunt; aut reus, qui ex tali confeſſione ad condemnationem ducitur, in confeſſione perſeverat, & tunc meritò pœnâ ordinariâ afficitur, aut confeſsionem revocat, & tunc puniri non poteſt nec debet.

7 Aliam conciliationem affert *Felin. in d. c. accedens. 4. extr. ut lit. non conteſtat. n. 3. vers. & infer. ad judices. & ſeq.* qui negativam aſſertionem in foro contentioſo, affirmativam verò, quod ſcilicet ejuſmodi promiſsio ſit ſervanda, in foro conſcientiæ obtinere ſtatuit. Verum enimvero, cum mentiri

tiri non liceat. *c. in dolo. 1. cauſa 22. quæſt. 2.* ſed omnis promiſsio, quæ non eſt contra publicam utilitatem, leges & conſtitutiones Principum, ſit ſervanda *l. 7. §. 14. 15. & 16. ff. de pact.*

8 Uſq; adeo, ut is, qui fidem datam rumpit, incurrat in infamiam facti apud bonos & honeſtos viros. *Ioann. Faber. in l. ult. C. ex quibus cauſis. infam. irrogat. Modeſt. Piſtor. conſil. 13. n. 1. vol. 2. Hartm. Piſtor. quæſt. 14. n. 17. part. 1. Vult. conſil. Marpurg. 19. n. 28. vers. unde. vol. 1.* Nullibi autem in univerſo jure ejuſmodi promiſsio prohibita invenitur, nec publica utilitas in eo conſiſtit, ut facinoroſi dignis pœnis afficiantur, cum eis ſæpiſsimè ex certis cauſis gratias concedi experiamur. *l. ad beſtias 31. ff. de pœnis. Petr. Heig. quæſt. 32. n. 15. & ſeqq. part. 2.* Cautela illa quam *Archid. Felin. Ponzinib. & alij*, tradunt, ſit admodum captioſa, periculoſa, & viro bono, integro, gravi & honeſto, non digna.

9 Ideoq; Scabini Lipſenſes ante paucos annos ad requiſitionem des Rahts zu Jehna affirmativè, ejuſmodi promiſsionem ſervandam eſſe pronunciarunt, Dieweil ewer Richter geſtendig / daß er dem Gefangenen mit Handgegebener Trew zugeſaget / auch folgend in beyſeyn zweyer Schöppen / ſolche Zuſage vernewert / wenn er in der Güte / vnd ſonder Peinigung / die That bekennen würde / daß jhme das Leben gefriſtet werden ſolte / ſo würde auch ſolche Zuſage dem Gefangenen gehalten / V. R. W.

10 Quæ deciſio vel maximè procedit, ſi reus confeſsionem nec revocavit, nec in ea perſeveravit; *Didac. Couarr. lib. 1. var. reſolut. c. 2. incip. adeo protervè. n. 16. in princ. & vers. in eo tamen caſu. Menoch. lib. 2. arbitr. judic. quæſt. cent. 4. caſ. 367. incip. cum criminis. n. 4. & n. ſeq.*

11 Si verò in confeſsione ſua expreſsè perſeveraverit, & adſint alia indicia, conjecturæ & præſumptiones criminis commiſsi, tunc vult quidem *Didac. Couarr. lib. 1. variar. reſolut. d. c. 2. n. 16. in med. vers. verum ſi contigerit præter hanc. & ſeq. Iul. Clar. in l. 5. ſentent. §. ultim. quæſtion. 55. n. 9.*

n.9.ſub fin. vers. nunquam tamen. & ſeq. quod reus pœna ordinaria affici poſſit.

12 A quibus tamen rectè diſſentit *Iacob. Menoch. lib. 2. arbitr. judic. quæſt. cent. 4. d. caſ. 367. n. 9. vers. verum ego de hujus.usq. ad fin. Farin. d. quæſt. 81. c. 8. n. 293. & ſeq. & n. 302.*

13 Niſi conjecturæ & præſumptiones illæ ſint tantæ, ut per ſe ſolæ plenam probationem faciant, & ad condemnationem ſufficiant, veluti ita *Menſe Iulio Anno 1612.* Scabini Lipſenſes ad requiſitionem G. von R. reſponderunt. Habet ihr Hans Mertin Deuben einziehen laſſen / vnd ihm zugeſaget / wenn er in der Güte bekennen würde / ihme das Leben zu friſten / vnd haben ſich hernacher ſolche Nachrichtung vnd Vermuthung befunden / dadurch ihr gedachten H. M. Deuben genugſamb zu vberführen vermeynet / Ob nun gleich in ſolchen vnd dergleichen Fällen eine Obrigkeit ihre Zuſage zu halten ſchuldig. Dieweil aber dennoch ihr euch nicht auff des Gefangenen Confeſſion beruffet / Sondern andere Nachrichtung an die Hand bracht / So ſeyd ihr wider ermeldten H. M. mit der angefangenen inquiſition zu verfahren / vnd ihn / im Fall er die Deuben wie zu Recht vberführen würde / ewer gethane Zuſage vngeachtet / mit der ordentlichen Straffe zu belegen wol befugt. V. R. W.

Tùm, quod ejuſmodi promiſſiones in perniciem Reipublicæ tendentes ſint odioſæ *Couarr. lib. 1. Variar. reſolut. c. 2. n. 16. in med.* Tùm, quod Iudex promittendo indemnitatem ſolum ad confeſsionem rei, & non ad alia indicia reſpexiſſe cenſeatur. Tùm, quia variæ ſunt ſpecies probationum, puta evidentia facti, viſus, & inſpectio oculorum, teſtes, confeſsiones ſpontaneæ, & in tormentis factæ. *Iodoc. Damhoud. in ſua practic. criminal. c. 38. incip: reus qui. n. 10. & ſeq. Hippol. de Marsil. in ſua practic. §. ſecunda. n. 22.* Iudex autem reo confitenti gratiam promittens, ſolummodò illi probationi, quæ ex ſpontanea rei confeſsione reſultat, renunciaſſe cenſetur, non etiam alijs, quoniam renunciationes ſunt odioſæ, & non extendendæ. *Dec. conſil. 229. incip. proponitur. n. 3. Decian. conſil. 21. n. 75. lib. 1. & conſil. 45. n. 11. lib. 2. & conſil. 19. n. 46. lib. 3.*

Deciſio LXII.

Si in confinio cadaver occiſi reperiatur, ad quemnam cognitio ſpectat?

SVMMARIA.

1. *Varia extant de caſu præſenti DD. opiniones.*
2. *Prima opinio, quod ad utrumq; pertineat cognitio.*
3. *Secunda opinio, quod ad eum ſpectat, in cujus territorio trucidatus, parte corporis infima, vel etiam ſolis pedibus incumbens reperitur.*
4. *Tertia opinio, quod ad eum pertineat, in cujus territorio occiſi reperitur.*
5. *Quarta opinio, quod ad eum in cujus territorio caput occiſi reperitur. 6.*
7. *Extenditur etiam ad viam publicam. 8. 10.*
9. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum affertur.*

1 DE hoc caſu variæ extant Doctorum opiniones; Quod
2 enim ad utrumq; ſpectet cognitio, tradit *Bl. in l. juriſperitos. 33. cum oriundus. 1. ff. de excuſ. tut. n. 2. ibi, item ſi in confinibus & in l. ſciens. 2. C. ubi de crimin. ager. oport. n. 2. ibi. hinc eſt enim. & ſeq. Br. in tract. de jurisd. omn. judic. n. 14. & in l. juriſperitos. § cum oriundus. ff. de excuſ. tut. n. 2. Iul. Clar. lib. 5. ſent. § ult. quæſt. 38. incip. dictum eſt. (ubi ita uſum obtinuiſſe teſtatur) n. 11. ibi præterea quæro. Capoll. tract. de S. R. P. c. 26. incip. marr quod natura. n. 20. ibi. ſed quid. Farin. lib. 1. tit. 1. quæſt. 7. n. 51.*

3 Econtra, quod ad illum ſolum pertineat cognitio, in cujus territorio trucidatus parte corporis infima, vel etiam ſolis pedibus incumbens reperitur, multis evincit. *Ioann. Niell. in ſuâ diſputat. feudalib. ult. Coroll. ult. lit. D per tot.*

4 Alij vero ſtatuunt, quod ejus ſit cognitio in cujus territorio cor occiſi reperitur, teſte *Niell. d. loco.*

5 Deniq;, quod ad eum ſpectet cognitio, in cujus territorio reperitur caput occiſi, tradit *Iacob. de Belloviſ. in ſua pract. crimin. lib. 3. c. 18. incip. ſi occiditur. n. 6. vers. ſed ego*

dicere. & ſeq. Zanger. de except. part. 2. c. 1. incip. exceptio incompetentiæ. n. 238. per text. in l. cùm in diuerſis. 44. ff. de religioſ. & ſumpt. fun. Schneid. in §. quadam. 20. Inſtit. de action. fin. regund. n. 11. & in §. ult. inſt. de I. N. G. & C. n. 8. ibi, quod induci poteſt.

6 Niſi occiſus ita proſtratus jaceat, ut de utraq; confinio caput tangat, tunc uterq; dominus contra delinquentem procedere poteſt. *Bl. in l. arbor. 19. ff. commun. diuid. n. 1. ibi, & ſi reperiatur homo. & ſeq. uſq; ad fin. Zanger. d. part. 2. c. 1. n. 239. ibi, niſi occiſus. Euerhard. in topic. in loco ab extremis. 117. n. 1. vers. hinc dicit. Iacob. de Bellouiſ. (ubi dicit, quod etiam occupanti concedatur) d. c. 18. n. 6. vers. ſi autem non poſſit. & ſeq.*

7 Quod etiam extendunt ad viam publicam, licet enim cognitio, ſi quis in viâ publicâ interficiuntur, non ad nobilem, qui ibi juriſdictionem & merum imperium habet, ut perperam voluit *Roland. à Vall. conſil. 42. incip. viâ donatione. n. 35. ibi, & ideo ſi ſit. vol. 2. Alciat. in l. quantum. 157. ff. de V. S. n. 6. & 7. Iacob. Aurelianenſ. in aureâ ſua practic. rubr. 12. n. 68. & ſeqq.* ſed ad ſuperiorem regalia habentem ſpectet *Beuſt. in l. admonendi. 31. ff. de jurejur. n. 968. poſt med. §. ſic via publica. vers. unde ſi aliquis. pag. mihi 674. Schneid. ad §. ult. inſtit. de I. N. G. & C. n. 8. vers. unde ſi aliquis, & in princ. Inſtit. de S. V. & R. P. n. 23. vers. ideò ſi quis. & ſeq. & in §. ſummi autem. inſtit. de interd. n. 67. vers. quare ſi in via. Zanger. de Exception. part. 2. d. c. 1. n. 240. ibi, altero caſu. & n. ſeq. Ioann. Borchol. tract. de feud. c. un. de regal. n. 25. Regn. Sixtin. de regalib. lib. 2. c. 2. n. 16. vers. atq; ex his omnibus. & ſeq.*

8 Attamen, ſi extra viam publicam caput occiſi invenitur, licet totum reliquum corpus in via publica proſtratum jaceat, cognitio ad nobilem pertinebit. *Beuſt. d. l. admonendi. 31. ff. de jurejur. n. 968. poſt med. vers. quod procedit ſi delictum. pag. 674. Schneid. in d. §. ult. inſtit. de I. N. G. & C. n. 8. vers. quod eſt verum. & in princ. inſtit. de S. V. & R. P. n. 23. vers. quod*

eſt

eſt verum ſi totum corpus. & in d. §. ſumma autem. inſti. de interdict. n. 67. vers. ſi tamen caput. Regn. Sixt. de regal. d. lib. 2. c. 2. n. 17. ibi, & confirmatur ex eo. & ſeq. Ioann. Borch. de feud. d. c. un. de regal. n. 26.

9 Veluti etiam ita Scabini Lipſenſes *Menſe Januar. Anno 1580.* reſponderunt, Wenn gleich der Steg / davon ewer Frage meldet / ein Landſteig were / Do aber gleichwol der todte Cörper / ſo auff ſolchem Stege befunden / nur mit dem Leibe vnd Beinen auff demſelben / vnd aber mit den Achſeln vnd Kopff auff ewers Vnterthanen Sand vnd Acker / darauff euch die Gerichte oberſt vnd niederſt zuſtendig / gelegen / So habet jhr wol fug gehabt / denſelben auffzuheben vnd zur Erden beſtetigen zu laſſen / vnd hat derowegen das Ampt Liebenwerdte nicht vrſache gehabt / jhn wieder außzugraben / vnd ins Ampt führen zu laſſen / V. R. W.

10 Dummodò homicidium in via publica extra pagum vel civitatē fuerit commiſſum, ſecus ſi in pago vel civitate, tunc enim cognitio homicidij etiam in ipſa via publica commiſſi, ad illum magiſtratum ſpectat, qui eo loci habet juriſdictionem & merum imperium; *Ioann. Zanger (ubi ita à Scabinis Magdeburgensibus reſponſum. & à Ducibus Saxoniæ conſtitutum eſſe refert) de Except. part. 2. d. c. 1. n. 242. ibi plane ſi in via. & n. ſeq.*

Deciſio LXIII.

Si reus confeſſionem revocet, quid juris?

SVMMARIA.

1. *Si reus confeſſionem revocet, tunc iterum torqueri debet.*
2. *Reus propter revocatam confeſſionem ad tertiam torturam uſq; duntaxat torqueri poteſt.*
3. *Si reus tertiam confeſſionem revocet, an tunc abſolvi debet. n. 4.*
5. *Scabinorum Lipſenſium Sententia recenſetur.*

6. Si-

6. *Si reus primo extra iudicium eſt confeſſus delictum, & poſt, à legitimis præcedentibus indiciis idem delictum eſt confeſſus in tormentis: tunc poteſt ad mortem condemnari, etiamſi confeſſionem in tortura factam revocaverit.*

7. *Confeſſio extraiudicialis, & mendacium quoad torturam inferendam pari paſſu ambulant.*

8. *Reus ad mortem condemnari poteſt, ſi contra eum plenæ probationes adſint, etiamſi delictum perfractè neget.*

1 COmmuniter DD. tradunt, ſi reus confeſsionem ſuam revocet, quod tunc denuò torqueri & ad perſeverentiam in ipſa confeſsione cogi poſsit. *Br. in l. unius. §. reus. ff. de quæſtion. Bl. in l. bonæ fidei. 3. C. de rebus Credit. n. 20. vers. item quæro de confeſſion. Angel. Aretin. in tract. malefic. verb. comparuerunt dicti inquiſiti. n. 2. vers. & ſi in ſua confeſſione. Farinac. in ſua practic. lib. 1. tit. 5. quæſt. 38. n. 91. & ſeq. Blanc. de judic. n. 219. Iodoc. Damhoud. in ſua practic. crimin. c. 38. incip. reus qui ſemel. n. 12. Ægid. Boſſ. in ſua practic. crimin. tit. de tortur. n. 34. Iul. Clar. lib. 5. ſent. §. ult. (ubi communem dicit) quæſt. 31. n. 36. & quæſt. 64. n. 43. ibi, ubi vero. Paris de Puteo. tract. Syndic. verb. tortura. vers. de repetitione. n. 3. ſub fin. vers. qui etiam dixit. & vers. viſo de repetitione. n. 2. & ſeq. pag. mihi 1037. Hippol. Marſil. (ubi pulchras rationes affert) in ſua practic. crimin. §. quoniam. n. 1. ſub fin. vers. ſi verò ipſe reus. n. 2. & ſeqq. Zanger. de quæſtionib. ſeu tortur. c. 5. n. 75. ibi, quod ſi reus confeſſionem. n. 76. & ſeq. Nicol. Boer. decis. 163. incip. dico præmittendo. n. 19. & ſeqq. uſq; ad fin. [illegible]x. conſil. 5. incip. in caſu. n. 5. poſt princ. vol. 1.*

2 Ita, ut ſi iterum poſitus in tormentis confiteatur, & deinde iterum neget, etiam de novo torqueatur, non quidem in infinitum, ſed ad tertiam torturam uſq; duntaxat. *Iul. Clar. lib. 5. ſent. §. ult. quæſt. 21. n. 36. ſub fin. vers. quinimo ſi reus. Nicol. Boer. d. quæſt. 163. n. 19. vers. & intellige ſecundum. & ſeq. Paul. de Caſtr. conſil. 299. incip. viſa inquiſitione. n. ult. vol. 2. Farin. lib. 1. tit. 5. quæſt. 38. n. 99. & n. 105. ibi, tertio pariter. & ſeq. Hippol. de Marſil. d. §. quoniam. n. 8. Barthol. Bertazol. conſil. 528. incip. procul dubio. n. 2. vers. & torturam. vol. 2.*

Si verò in ſecunda vel tertia tortura iterum confiteatur, & poſtea etiam neget, & confeſſionem revocet, tunc communiter DD. tradunt, quod reus abſolvi vel ſub fidejuſſore de repræſentando relaxari debeat. *Angel. Aretin. tract. maleſi. verb. comparuerunt dicti inquiſiti n. 4 vers. ſi autem poſt talem. Paris de Put. tract. Syndic. verb. tortura. (ubi ſe ita de facto habuiſſe teſtatur) vers. viſo de inquiſitione. n. 1. vers. & cum aliter quidam. & ſeq. pag. mihi 1038. Iul. Clar. lib. 5. ſent. §. ult. d. quæſt. 21. n. 36. in fin. vers. & ubi deinde ductus. & ſeq. Hippol. de Marſil. (ubi rationes affert) in ſua pract. crimin. d. §. quoniam. n. 4. in med. vers. ſed ſucceſſive quæ poteſt. n. 5. & n. ſeqq. & in repet. l. 1. ff. de quæſtion. n. 14. 16. 17. & 18. Hering. de fidejuſſ. c. 10. n. 427. & ſeqq. n. 445. (ubi latè tradit, an reus omninò definitive, an vero ſub fidejuſſoribus, an verò ſub clauſula illa, rebus ita ſtantibus abſolvi, & dimitti debeat) n. 446. & ſeqq. usq; ad n. 456. Proſper Farinac. (& ibid. allegati) d. quæſt. 38. n. 96. Zanger. de quæſtion. & tortur. d. c. 5. n. 81.*

4 Quod tamen notabiliter fallit, ſi fur vel alius malefactor eſt admodum famoſus, celebris, & in ultima tortura quædam mendacia dixit, & alia evidentia facti contra eum militant, quæ ſingula per ſe ſemiplenam probationem faciunt, reusq; ea etiamſi vel maximè vellet, negare non poteſt, tunc licet confeſſionem ſuam vel decies revocaret, nihilominus pœna ordinaria plecti poteſt. Veluti ita Scabini Lipſienſes ante aliquot annos pronunciarunt: Dieweil N. zu zweymaln das jenige/ was er in der peinlichen auch gütlichen Fragen bekandt/ widerruffen/ vnd bey der letzten Widerruffung angezeiget/ daß er zu der Zeit/ da die zwey Pferde zu N. geſtohlen worden/ zu Sa[illegible] in Thurn geſeſſen haben ſolte/ ſo ſeyd jhr verpflichtet/ eigentlich die Warheit deſſelbigen zu erkundigen/ vnd do jhr befindet/ daß ſichs alſo verhielte/ ſo were ferder peinlichen nicht zu fragen/ ſondern würde des Gefängnüß/ auff einen gewöhnlichen Vhrfrieden inhibiret/ vnd der Herrſchafft verwieſen/ Wo jhr aber befindet daß ſichs alſo nicht verhielte/ vnd daß er zu der Zeit/ da die Pferde geſtohlen/

nicht im Thurn geſeſſen ſo [illegible] auff freyem [illegible] einem [illegible] vor Richter vnd Schöpffen / [illegible] Zeugen / offentlich fürſtellen / vnd wo er [illegible] [illegible] were auch deſſen gewiß / daß die Pferde zu [illegible] worden ſeyn / ſo würde er mit dem Strange zum Tode billich [illegible] vngeachtet / daß er ſolches vor Gerichte abermals [illegible] de / V. R. W.

6 Tùm, quia tunc præſumptio eſt, quod ex malitia quadam confeſsionem revocaverit, Tùm, quia videmus, si reus primo extra judicium fuit confeſſus delictum, & poſtea legitimis indicijs præcedentibus idem delictum confeſſus eſt in tortura, quod tunc reus ſtatim poſsit condemnari, etiamſi confeſsionem in tormentis factam non ratificaverit ſed revocaverit. *Felin. in c. olim. 25. extr. de reſcript. col. 4. n. 8. in med. vers. & ſubdit. ſingulariter. Jaſon in l. magiſtratibus. ff. de jurisdict. n. 4. vers. & nota quia. Hippol. de Marsil. in ſua pract. crimin. §. quoniã. n. 37. ſub fin. vers. ulterius tene as menti. & n. [illegible]*

7 Si hoc verum eſt, ſi confeſsio extrajudicialis præcedit: Ergo etiam obtinebit, ſi mendacium ſuperveniat, quoniam confeſsio extrajudicialis, & mendacium in hoc caſu pari paſſu ambulent, & utrumq; ſufficiens indicium ſit ad torturam, *eleganter Ludov. Roman. conſil. 8. incip. viſo facto propoſito n. 1. ibi, primum quidem judicium eſt. junct. n. 2. vers. tertium quidem. & ſeq.*

8 Tum, quia reus ad mortem condemnari poteſt, ſi contra eum veræ & plenæ probationes adſint, etiamſi delictum in tormentis quàm conſtantiſſimè neget, & fateri nolit. *Felin. d. c. olim. 25. extr. de reſcript. col. 4. n. 8. poſt med. vers. ſed quando in judicio. Hippol. de Marsil. in ſua pract. crimin. d. §. quoniam. n. 39. vers. ſcias etiam in hac materia. & ſeq. [illegible] propter calum[illegible] d. ind. n. 9. vers. facit ad quæſtionem. [illegible] lib. 5. ſentent. §. ult. quæſt. 64. n. 58. ſub fin.* Ejuſmodi autem ſemiplenas probationes, ſi non in criminalibus, tamen in civilibus plenas conſtituere probationes, in [illegible]

eo

Digitized by Google

concluſionibus *præſup. part. 1. concl. 34. n. 127. & ſeqq.* latè dict. & conſequenter, accedentibus confeſſionibus in tortura factis, ſufficere ad condemnationem quis negabit? quoniam hæc omnia violentam præſumptionem faciunt, & communiter DD. velint, quod quis ex violenta hominis præſumptione pœna ordinaria puniri poſsit. *Sarment. lib. 1. ſelectar. interpretat. c. 1. n. 5. in fin. Abbas Panormit. in c. tertio loco. extr. de prob. n. 7. Franciſc. Brun. tract. de indic. & tortur. part. 1. quæſt. 4. n. 15. vers. aut loquimur. Ioann. Andr. in addit. ad Specul. lib. 2. part. 2. tit. de probat. §. ult. n. 19. lit. B. ant. med.*

Deciſio LXIV.

Verbum relegationis (verweiſen *) in ſententiâ adjectum, de quanto tempore intelligitur.*

SVMMARIA.

1. *Prima opinio recenſetur.*
2. *Sententia per verba ſimplicia & indefinita lata perpetua eſt, & ad certum tempus non reſtringitur.*
3. *Secunda opinio affertur.*
4. *Alia conciliatio recenſetur.*
5. *Antiqua Scabinorum Lipſenſium ſententia refertur.*
6. *Alia opinio Authoris affertur.*
7. *VVittenbergenſium & Scabinorum Lipſenſium reſponſa pro hac Authoris opinione recenſentur. & n. 8.*
9. *Explicatur textus* in l. ſervus 10. C de pœnis, *& conciliatur cum textu* in l. ſine præfinito 23 ff. eod.
10. *Capitis diminutio ad tempus fieri non poteſt.*

1 QUod de perpetuo exilio intelligatur, eſt textus *in l. ſeruus 10. in fin. C. de pœnis*, ubi verbis diſertis dicitur, ſi ſervus ſub pœnâ vinculorum, ſine temporis præfinitione domino reddi juſſus fuerit, quod is perpetuò vinctus eſſe debeat; Ratio eſt, quia ſententia
2 per verba ſimplicia & indefinita lata perpetuitatem

temporis denotat, & ad certum tempus non [illegible] *Baly. in l. [illegible] [illegible] Conſtantinus [illegible] n. 4. [illegible] conſil. 4 [illegible]. incip. quamvis [illegible] n. 7.*

3 Econtra vero, quod ejuſmodi relegatio de decennij tempore intelligatur, eſt textus expreſſus *in l. ſine præfinito 23. ff. de pœ.*

4 Has contrarietates ita conciliat *Gl. in d. l. ſine præfinito 23. ff. de pœn. verb. ſine præfinito. Br. ibid. n. un. Bl. in l. ſervus. 10. C. de pœn. n. vers. aliquando nullum tempus exprimitur & n. 2. Hartm. Piſtor. (ubi ita à Scabinis Lipſenſibus reſponſum fuiſſe teſtatur) obſer. 198. incip. ſi alicui. n. 1. & ſeq. per tot. Ludov. à Peguer. deciſ. 41. incip. cum paſſim. n. 11. & ſeq.* Ut prior deciſio procedat, ſi quis ſimpliciter relegatur, & in ſententiâ prorſus nulla fiat temporis mentio; Poſterior verò, ſi in ſententiâ quidem de tempore fit mentio, ſed non de certi temporis quantitate & præfinitione, & ſic in ſententia dicitur de tempore indefinito & incerto.

5 Veluti etiam in antiquis ſententijs Scabinorum Lipſenſium in hæc verba reſponſum fuiſſe invenio, Dieweil in dem nachſtgeſprochenem Urthel keiner Zeit ernennung geſchicht / ſo wird auch die darinnen zuerkandte Beweiſung / woferne der Angeklagte in proſequirung ſeiner eingewandten Leuterung nicht andere erhebliche Urſachen / dadurch die Verweiſung zu lindern / fürgewendet hette / auff ewige Verweiſung billich verſtanden. V. R. W.

6 Verùm enimverò cum hæc diſtinctio neq; in *l. ſine præfinito 23. ff. de pœn.* neq; in *l. ſervus. 10. C. eod.* neq; ullibi in univerſo Iure fundetur, ſed ex *d. l. ſine præfinito 23. & d. l. ſervus 10.* potius contrariũ conſtet, dum in utraq; ſimpliciter dicatur, ſi relegatio ſine tempore præfinito, vel temporis præfinitione imponitur. Ideoq; alia conciliatione opus eſſe puto, & indiſtinctè ſtatuo, ſive in ſententiâ tempus, ſed ſine quantitate, exprimatur, ſive nullum tempus adjicitur, quod relegatio

ad decennii tempus reſtringatur: *per text.* [illegible] *prætore.* [illegible] Præterea quod in [illegible] & [illegible] [illegible] *delicto* & infimas [illegible] *de* [illegible] *in ſuo pract. crimin. §. quoniam. n. 9.* [illegible] *ad* [illegible] *&* *n. 10.*

7 Undelicet JCti Judicij Curialis VVittenbergenſis ad requiſitionem Richter vnd Schöppen des Stadtgerichts zu Pegaw, non ſolùm *Menſe April. Anno 1602.* Do aber Jacob J. nicht zu bezahlen hat/ vnd es wil ſein Vater ſich ſeiner nicht annehmen/ ſo werden ſich die Beſchedigten biß dahin/ daß er etwas erwerbe oder ererbe/ gedulden. Darüber aber wird er des Landes vnd eines Gerichts billich verwieſen. V. R. W.

Sed etiam *Menſe Majo Anno 1602.* in eadem cauſa jus verbis: Wiewol nun diß fals/ nach ſcherffe der Sächſiſchen Rechte/ die Straffe iſt abhawung der Hand/ ſo mag Jacob J. damit verſchonet werden/ er wird aber billich verwieſen. V. R. W. ſimpliciter pronunciarint, & abſq. ulla temporis mentione captivo relegationem adjudicarint;

8 Attamen Scabini Lipſenſes ad eorundem requiſitionem *Menſe Novembr. Anno 1602.* prædicta reſponſa VVittenbergenſium ad tempus decennij reſtrinxerunt, & declararunt pronunciantes, Daß auß dero in dieſer Sachen verhörten Zeugen Außſage allenthalben ſo viel erſcheinet/ daß die Landesverweiſung S. Jacob J. wegen geübten Frevels/ vnd dero Hans vnd Balthaſarn den Newmannen/ Gebrüdern/ zugefügten Schaden/ zuerkandt worden/ auff zehen Jahr billich gerichtet/ vnd ohne fernern verzug exequiret wird; V. R. W.

9 Quæ ſententia etiam in rem judicatam abijt, & poſtea executioni mandata fuit. Nec movet textus *in d. l. ſervi.* [illegible] *C. de pœn.* quia loquitur tantùm de ſervo, ad alias igitur perſonas liberas extendi nequit: *text. in l. incredibile. 6. C. eod.* Deinde loquitur de pœnâ vinculorum, & ob id ad pœnam relegationis, tanquam ad ſeparatum quoddam porrigi non

 debet

denet, *l. ult. ff. de calum. l. 10. C. de probat. quæſt. 26. ff. de minor.* Ratio diverſitatis in promptu eſt, quia relegatio non eſt capitis diminutio. *l. capitalium. 28. §. 1. verſ. veluti relegare ff. de pœn. Iacob. Cujac. lib. 6. obſer. c. 25. incip. capitis diminutio. in med. vers. relegatio non eſt. & ſeq.* Vinculorum autem injectio nedum per ſe capitis diminutio eſt; *l. 8. §. 9. l. 33. ff. de pœn.* Sed etiam ipſe ſervus capitis diminutionem paſſus eſt.

10 Mirum igitur non eſt, quod pœna vinculorum *in d. l. ſervus. 10.* ad tempus perpetuum extendatur. Relegatio liberarum perſonarum non item, quoniam aliàs de jure capitis diminutio ad tempus fieri non poſſit; *Iacob. Cujac. lib. 6. obſer. d. c. 25. incip. capitis diminutio. per tot.*

Deciſio LXV.

De pœna ſubditorum & ruſticorum debita ſervitia præſtare recuſantium.

SVMMARIA.

1. *Subditi & ruſtici ad præſtanda ſervitia debita, captis pignoribus cogi poſſunt. 2.*
2. *Quilibet magiſtratus & dominus in delicto ſibi facto cognoſcere poteſt.*
3. *Quilibet ſuam poſſeſſionem, adverſus moleſtantem & turbantem tueri & defendere poteſt.*
4. *Etiamſi inhibitio a judice fuerit emiſſa.*
5. *An contra dominum ſubditos ad debita ſervitia compellentem mandata ſine clauſula decernuntur.*
6. *An ſubditi debita ſervitia recuſantes poſſunt cogi, ut alio migrent, & ſua bona vendant.*
7. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum afferetur.*
8. *Subditi an etiam criminaliter puniri poſſint.*

Ruſti-

1 Ruſticos & Subditos officia & ſervitia debita mihi injo-
ctum præſtare recuſantes a domino puniri, capi(q; & pi-
gnorari) eorum bonis ad ea præſtanda cogi poſſe, tradit *Alex. conſil. 13. incip. conſideratis his. n. 10. ibi, quinto præſuppono. & n. [illegible] vol. 6. Andr. Gail. lib. 1. obſ. 17. incip. ſi dominus. n. 8. Regn. Sixtin. de regal. lib. 2. c. 13. n. 64. ſub fin. vers. quemadmodum autem illi. & n. ſeq. Coler. de proceſſ. execut. part. [illegible] c. [illegible] n. 1[illegible]6. & ſeq. Conſult. Conſtit. Saxon. tom. 1. p. 5. quæſt. [illegible]9. n. 1. & ſeqq.*

2 Etiamſi ſubditi ea ſervitia ſe debere negent, dummodo ea antè præſtiterint, vel dominus unicum tantum actum poſſeſſorium pro ſe allegare poſſit. *Eleganter Iohan. Borch. conſil. 9. incip.* der Wolgeborne, *quæſt. 1. per tot. lib. 1. per text. in l. ſi quis forte 7. §. ſi quis Comitum. 1. ſub fin. ff. de pæn.* ubi verbis diſertis dicitur, quod Proconſules & alij officiales ſuos ſervos punire poſſint ad hoc, ut exẽplo deterriti minus delinquant.

3 Propterea quod quilibet dominus & magiſtratus, maximè ſi habeat merum & mixtum imperium, de injuria & delicto ſibi facto præſertim notorio cognoſcere & punire. *Bl. in l. generali. 1. C. ne quis in ſua cauſa judic. vel jus ſibi dic. n. 2. ibi quærunt hic. & ſeq. Aym. Cravett. conſil. 232. incip. [illegible] Nevizanus. n. 7. vers. non obſtat quod Gail. lib. 1. obſer. [illegible] quidam liter.is. n. 1. & ſeqq. Roland. à Valle Conſil. [illegible] eus. n. 2. & ſeqq. vol. 2. Paul. de Caſtr. in l. illud 8. [illegible] vers. ab eodem. Ieſ. in l. qui juriſdictioni. 10. ff. de juriſd. [illegible] limita tamen. Angel. tr. maleſic. verb. hæc eſt quædam [illegible] n. 88. poſt pr.*

4 Et poſſeſſionem ſuam adverſus moleſtantem & turbantem & contradicentem tueri & defendere poſſit. *[illegible] adn. [illegible] 29. §. ſi protectum. 1. (ubi hoc notandum [illegible] ſecundò nota de commodo poſſeſſionis. ff. ad l. Aquil. Matth. de Afflict. in c. [illegible] de pace jurament. firmand. n. 1[illegible] [illegible] primo fallit. Borch. d. conſil. 9. quæſt. 1. poſt med. [illegible] enim poſſeſſionem ſuam. & ſeq. lib. 1. Gail. lib. 1. obſ. 14. [illegible]*

Etiamſi

5 Etiamſi à juſtitiæ miniſtro fuerit facta. [illegible] *ſi. … incip. in caſu poſſeſſionis. n. 1. … [illegible] ſeq. Borch. d. cons. 9. quæſt. 5 poſt med. … [illegible] c. & ſeq. lib. 1. ubi allegat. Stephan. Bertrand. Conſil. … vol. 3.*

6 In tantum, ut inaudito domino, niſi ex gravibus & notorijs cauſis, mandata ſine clauſulâ contra ipſum ad inſtantiam ſubditorum decerni non debeant. *Andr. Gail. lib. 1. d. obſerv. 17. n. 8. ſub fin. vers. ideoq́ inaudito. Regner. Sixtin. de regal. lib. 2. c. 13. n. 59. vers. ideoq́ in conſtitutione. & n. ſeq.*

7 Et ſi in ejuſmodi contumaciâ & reſiſtentiâ perſiſtant, poſſunt cogi, ut ſua bona divendant, & aliò migrent, per ea, quæ in meis concluſionibus *p. 2. concl. 9. n. 20.* dixi. Veluti

8 ita Scabini Lipſenſes ad conſultationem H. von H. *Menſe Auguſti Anno 1590.* reſponderunt: Haben ewere Unterthanen/ vnd ſonderlich etliche auß jhnen / ſich vor den andern viel Muthwillens vnterſtanden / vnd die andern von gebührlichem Gehorſamb abgehalten / jhnen auch verbotten/ euch die Pflugfrohne zu leiſten/ vnd haben hierüber euch an vngebührenden Enden / als vor dem Schöſſer, da ſie doch wol gewuſt / daß er keine Bottmeſſigkeit vber euch gehabt / ohne vrſach verklagt / ſo habet jhr wol fug/ jhnen von wegen ſolcher jhrer Vntrew vnd Vngehorſamb aufſzulegen / daß ſie jhre Güter / ſo ſie vnter euch haben / verkauffen / vnd in andere ort ſich begeben ſollen. V. R. W.

9 Imo reſiſtentia & inobedientia ſubditorum poteſt eſſe tanta, ut etiam criminaliter *Ioann. Borch. d. conſil. 9. incip.* Der Wolgeborne. *quæſt. 5. per tot. lib. 1.* putâ carceratione corporali, vel relegatione puniri poſſint, veluti ita à JCtis Academiæ Juliæ reſponſum fuiſſe teſtatur *Ioann. Borch. d. conſil. 9. quæſt. 6. ſub fin. vers.* Weil aber gleichwol. *& per tot. lib. 1.*

Deci-

Deciſio LXVI.

De pecunia ad ludum mutuò data.

SVMMARIA.

1. *Mutuans ſuo colluſori pecuniam ad ludendum, eam repetere non poteſt. n. 3. 4. ubi limitatur.*
2. *Etiamſi colluſor pecuniam non perdit.*
5. *Si tertius, qui non colludit, alicui pecuniam ad ludendum mutuat: an eam repetere poſſit. n. 6.*
7. *Caupo vel alius, qui colluſores recipit, an pecuniam repetere poſſit quam luſoribus mutuo dedit. 10. 11. 13.*
8. *Caupones & aleatorum receptatores ipſis luſoribus ſunt nequiores.*
12. *Reſponſum ICtorum Lipſenſium affertur.*

1 SI quis ſuo colluſori pecuniam ad ludendum mutuat, quod tunc is eam repetere non poſſit, communiter DD. tradunt. *Gl. in l. 1. §. quod autem. ff. de alea. & aleator. verb. ſimpliciter. verſ. ſi omnis actio. Iodoc. Damhaud. in ſua practic. crimin. c. 126. incip. animadverti. n. 11. verſ. qui ludens. Salyc. in l. ult. C. de relig. & ſumpt. fun. n. 6. Pract. Conrad. rubr. de lusu. 6. n. 4. Imol. in l. ſi quis cum ſciret. ff. pro emptore. n. 3. verſ. fallit ſecundo. Pariſ. de Put. tract. de ludo. n. 15. n. 17. in fi. n. 43. verſ. pœna ludentis. & ſeq. Angel. Aretin. tr. maleſic. verb. meditore de mill dadi. n. 14. ibi, quinto ſciendum eſt, & ibid. in addit. Auguſt. Bonfrancis. ſub fi. & n. 15. Farinac. in ſua pract. crimin. part. 3. quæſt. 109. n. 216. Franciſc. Viv. com. opin. 470. inc. ludentibus. n. 4. Matth. Coler. (ubi ita Scabinos Lipſenſes, & Ienenſes pronunciaſſe teſtatur) deciſ. 173. incip. ludus alearum. n. 9.*

2 Etiamſi colluſor pecuniam non perdat. *Pariſ. de Puteo. tr. de ludo. n. 16. ſub fin. & n. 17. Farinac. d. quæſt. 109. num. 224. iunct. n. 224. verſ. ſi verò eandem. & ſeq.*

3 Niſi in ludo licito & permiſſo pecunia mutua data fuerit. *Stephan. Aufr. ad Capell. Tholoſ. deciſ. 192. n. 9. verſ. videlicet quod mutuans.*

4 Vel ille, qui accipit pecuniam mutuo, ex intervallo promittat, ſe illam pecuniam reſtituturum, vel præceptum iudicis in confeſſum de ſolvendo recipiat. *Albert. Galeot. in l. ſolent. §. 1. ff. de aleator. quem ſequitur Iohan. Andr. in addit. ad Specul. (ubi ration. affert) lib. 4. part. 3. tit. de obligat. & ſolutio. in rubr. poſt pr. verſ. ſed continuetur huic. Auguſt. Bonfranc.) ubi hanc mirabilem limitationem & deciſionem nominat) in addit. ad Angel. tr. maleſic. d. verb. metidore de mali dadi. num. 15. ſub fin. verſ. ſed adde unam. & numer. 16. Stephan. Aufr. in addit. ad Capell. Tholoſan. deciſ. 192. num. 9. verſ. tamen ſi poſtea. Andr. Rauchb. quæſt. 25. incip. ludi vel ſunt. n. 79. & ſeq. p. 2.*

5 Si verò tertius quiſpiam, qui non ludit, pecuniam mutuò dat, & tunc concludit *Ang. Aretin. tr. maleſic. de verb. metidore de mali dadi. num. 14. verſ. quod fortè verum eſt. & ſeq. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. lib. 4. p. 3. d. tit. de obligat. & ſolut. in rubr. poſt pr. verſ. refert quod his motivis. & ſeq. Iodoc. Damhoud. in ſua pract. crimin. c. 126. num. 11. verſ. ſecus ſi ab alio. Pariſ. de Put. tr. de ludo. num. 47. verſ. pœna ludentis. Caccial. tr. eod. numer. 64. Farinac. in ſua pract. d. quæſt. 109. num. 225. iunct. num. 227.* quod is pecuniam repetere poſſit, ſi ignoravit, an ille, cui mutuavit ludere velit, nec ne. Secus ſi illum ludere velle mutuò dedit. *per text. in l. verum. 11. § item quæritur. 6. ff. de minor. ſi verò non remunerandi. 12. §. ſi adoleſcens. 11. ff. mandat.*

6 Contrarium tamen rectè ſtatuit, & repetitionem competere tradit *Azo in ſum. C. de aleator. num. 27. verſ.*

27. verſ. ſecus dic ſi alius. Panorm. in c. clerici. extr. de vita & honeſt. cleric. num. 15. Stephan. Aufr. in addit. ad Capell. Tholoſan. deciſ. 192. num. 9. poſt pr. verſ. & dic quod ſi unus. Rauchb. d. quæſt. 25. num. 43. ibi, quanquam initio. Auguſt. Bonfranciſc. (ubi hoc in practica ſervari teſtatur) in addit. ad Angel. de malefic. d. verb. metidore de male dadi. num. 15. ibi, idem adde. Lancelot. tr. de luſoribus. num. 4. Franciſc. Viv. com. opin. 470. incip. ludentibus. num. 1. Iul. Clar. (ubi ita in practica ſervari dicit) lib. 7. ſent. §. ludus. num. 8. verſ. ſcias tamen. Bolognin. in auth. habita. C. ne filius pro patre. num. 128. Salyc. in l. ult. C. de relig. & ſumptib. fun. num. 6. Imol. in l. ſi quis cum ſciret. ff. pro empt. num. 3. & 4. Gl. in l. 1. §. quod autem. ff. de alea luſu & aleator. verb. ſimpliciter ſub fin. verſ. alius eum repetit. Matth. Coler. deciſ. 173. n. 12. & ſeq.

7 Niſi ſit campo, vel alius qui luſores recipit, vel domi ludum tenet, tunc is pecuniam, quàm alicui ex luſoribus mutuat, repetere nequit, etiamſi non colludit. *Odofr. in l. 1. in pr. ff. de aleæ luſu & aleator. (ubi ampliat etiamſi is, cui mutuatur, pecuniam mutuatam non perdat, ſed vincat) num. 3. ſub fi. verſ. ſed denuò. Salyc. in l. ult. C. de relig. & ſumpt. funer. num. 6. in fi. Imol. in l. ſi quis cum ſciret. ff. pro empt. num. 3. verſ. primo caſu. Azo in ſum. C. de relig. num. 28. verſ. & ideo multò magis. Pariſ. de Put. tr. de ludo. num. 15. verſ. ideo ſi mutuans fuit ille. Caccialup. tr. eod. num. 33. & num. 63. in fin. Franciſc. Viv. comm. opin. 470. (ubi num. 3. poſt Mari. Socin. Parid. de Put. & Caccialup. ait, eiuſmodi receptatorem teneri, etiam ad reſtitutionem omnium eorum, quæ in ludo illo amitterentur) n. 2. ibi, ſi verò mutuans. & num. 3. Angel. Aretin. tr. maleſic. verb. metidore de mali dadi. numer. 14. in pr. verſ. vel ille qui retinet. Iodoc. Damhoud. in ſua pract. d. c. 126. num. 11. verſ. aut ludum retinens. Farinac. d. quæſt. 109. num. 214. ibi, amplia ſeptimo.*

 (ubi

ſubi ampliatur etiam [illegible] cui mutuatur pecuniam [illegible] vincet) & n.214 Thom.Grammat.[illegible] Magnificus Al-phonſus.n.2.ſub fin.verſ.item eſt & [illegible] & ſeq.

8 Propterea quod eiuſmodi caupones, & aleatorum receptatores ipſis aleatoribus plerumq; nequiores ſint. *Pariſ.de Put.tr.de lud.n.4. Andr.Rauchb.d. quæſt.25.n.50 p.2.*

9 Illisq; impune iniuriam vel aliud damnum inferre liceat. *l.1.ff.de aleator.Thom.Gram.d.deciſ.40.n.4.& 5. Angel. Aretin. tr.maleſic.verb.metidore de mali dadi.n 6.*

10 Et ſi illis aliquid ſurreptum fuerit, eis non datur actio ad repetendum, nec civilis, nec criminalis. *Gramm. d.deciſ.40.n.6. Rauchb. d.quæſt.25 n.51.p.2. Ang.Aret.de maleſic. d.verb.n.6.verſ.item patitur alias pœnas.& ſeq.*

11 Imo eiuſmodi cauponibus & receptatoribus luſorum non ſolummodo denegari repetitionem pecuniæ mutuo datæ, ſed eos etiam pœnâ extraordinaria puniendos eſſe, tradit *Boniſac.de Vitalin.in tr.de ludo Azardi.n.3.verſ.item puniātur alia pœna.n.13.& n.16.in fi. Ang. Aret. tr.maleſic.verb.metidore de mali dadi.n.6.in med.verſ.poteſt etiā mulctari: Iodoc.Damhaud.in ſua Pract.crim.c.126.num.12.& ſeq. Pract Contrad.rubr.de luſor.n.5.in fin.ampliat.2.* Concordat conſtitutio provincial. Auguſti Elector. Saxon. *Anno 1555 tit.* Topler vnd Spieler. *verſ.* Daß alßdenn der Wirt / wo er ſolches geſtattet. *pag.73.Matth.Coler.deciſ.173.n.5.ſub fi.& num. ſeq.*

12 Veluti etiam ita â ſenatu Pegavienſi ex reſponſo ICtor.Lipſenſium *19.Iulij An.1620.* eſt decretum. Hat Clemen Müller/Bürger zu Pegaw/ Jacob H.vmb 13. Reichßthal. Gerichtlichen beklaget / vnd iſt dieſe Schuldforderung / ſo wol von den vorigen/als den jetzigen Gerichten / vor richtig vnd vndiſputirlich gehalten/ auch darauff die Hülffe/Immiſſion vnd andere actus ange-

angeordnet vnd ſo weit gradatim verſchoben worden / daß nunmehr ſolche auff einen Tag zugleich wider den debitoren ergehen ſollen / vnd iſt aber an jetzo Bericht einkommen / daß klagend Clemen Müller vor acht Jahren / da er Weinſchencke in des Raths Weinkeller geweſen / dem beklagten Heſſen / ſolch Geld zum Spiel geliehen / dannenhero jhr bedencken getragen / mit der angeordneten Hülffe vnd andern actibus zu verfahren. Ob nun wol dieſe Schuld anfenglich von den Gerichten vor richtig gehalten / auch die Hülffe darauff angeordnet worden / Dennoch aber / vnd dieweil nunmehr ſo viel Bericht einkommen / er Clemen Müller auch nicht in abrede ſein kan / daß er ſolch Geld vor acht Jahren J.H. im Weinkeller zum ſpielen vnd eben zu dem ende / daß er ſpielen können / wiſſentlich gelihen vnd vorgeſetzt / vnd ſolch darleihen nicht allein in gemeinen / ſondern auch Sächſiſchen Rechten ernſtlich verbotten. So iſt auch er Müller ſolch Geldt von Heſſen wieder zufordern nicht befugt / Sondern wird noch hierüber dieſer Verbrechung halben willkührlich geſtraffet. V.R.W.

13 Quæ tamen omnia hucusque de prohibita pecuniæ ad ludum mutuatæ repetitione dicta fallunt tempore peſtis; Propterea quod tempore peſtis ad effugiendas melancholicas cogitationes, quivis ludus permittitur. *Franciſc. Rip. tr. de peſte c. 4. de remed. præſervat. contra peſtem. n. 157. ibi, ad his autem melancholicas. & ſeq.* temporeque peſtis inter Deum & homines bellum eſſe dicatur. *Iaſ. in l. & ab antiquis. ult. C. de teſtam. n. 3. verſ. & nos habemus. Roland. a Vall. Conſil. 81. incip. prima facie. n. 15. vol. 1. Rolandin. Paſſag. tr. de teſtam. rubr. 35. num. 2. verſ. quia ſi huiusmodi.* Quo omnes leges & diſpoſitiones iurium ceſſant. *Jasq. de ſucceſſ. progreſſ. lib. 3. §. 22. limit. 12. n. 36. in fin.*

Deciſio LXVII.

Nobilis, an operas ruſticorum, quibus ipſe non indiget, alijs locare, & delegare poſſit?

SVMMARIA.

1. *Servitia, quæ ſubditi nobilibus præſtare tenentur, an ſint operæ fabriles, vel obſequiales. n.5.*
2. *Operæ fabriles alijs cedi & delegari poſſunt.*
3. *Si debitor ſe ad operas obligavit, & creditor eius operis non indiget, an eas alij locare poſſit.*
4. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum affertur.*
6. *Operæ officiales alij cedi & delegari non poſſunt.*
7. *Quæ perſonæ cohærent, alteri delegari non poſſunt.*
8. *Hæ operæ ſunt in obſequio.*
9. *Quæ in obſequio ſunt, alij cedi non poſſunt.*
10. *Dominus feudi Vaſallos & ſubditos invitos in alium alienare non poteſt. n.13.*
11. *Hæ operæ extra territorium & locum habitationis non ſunt præſtandæ.*
12. *Limitatio ad hanc deciſionem affertur.*

1 VIdetur dicendum quod ſic, quia eiuſmodi ſervitia, quæ ſubditi nobilibus & alijs dominis præſtare neceſſe habent, ſunt & dicuntur operæ fabriles vel artificiales. *Cor. Conſil.265.col.ult.lib.1.Tuſch.tom.5.verb.opera.concluſ.147.n.5.*

2 Operas autem fabriles alteri cedi & delegari poſſe, tradit *Iaſ.in l.ſi non ſortem.§.libert.ff.de condict.indeb.n.18. Matt. Coler.de proceſſ.execut.p.1.c.9.n.41.ibi.operæ enim, & n.42.*

Quoniam & qui locat, dicitur vti frui eo, in quo uſumfructum habet. *l.arboribus.12.§.uſufructuarius.l.3.§.conſtituitur.ff.de uſufr.Coler.d.c.9.n.41.poſt pr.*

3 Deinde, quia videmus, ſi debitor ſe ad operas obligavit, & creditor eius operis non indiget, quod eas tutò alteri pro certa mercede locare & delegare poſſit. *Matt.*

Coler.

Coler. de proceſſ. exec. p. 1. d. c. 9. n. 91. verſ. ac ſi dominus. & ſeq. per l. hominis quæ q. 3. ff. de uſufr. legat. l. ſi libertus artem. 27. l. operæ in locum. 5. in fi. ff. de oper. libert.

4 Contrarium tamen antè aliquot annos Scabini Lipſenſes ad conſultationem Sigmund von Heimitz zu Witteroda reſponderunt: Hat jhr zwey Dörffer / welche den gantzen Ackerbaw ewers Ritterguts / vber Winter vnd Sommer zubeſchicken / Hew vnd Grummet zuhawen / zumachen vnd einzuführen / auch Marckt vnd zufällige nottürfftige Hauß vnd Landfuhren / vnd ſonſten andere Dienſte / vnd andere Arbeit auff etliche Tage im Jahr zuleiſten ſchuldig / Ob jhr nun ewerm bericht nach / zu beſtellung ewers Ritterguts / nach jetziger zeit gelegenheit / ſolcher Frohn vnd Dienſten wol entrathen könnet / So habt jhr dennoch gemelte ewre Leute / wider jhren guten willen / mit ſolchen Frohnen an andere zuweiſen nicht fugk / V. R. W.

5 Tum, quod eiuſmodi ſervitia, potius ſint operæ obſequiales & officiales. *Eleganter Coler. de proceſſ. execut. p. 1. d. c. 9. n. 12. ibi ſerviles vocat. & n. 13. verſ. quam tamen ego. & ſeq.*

6 Operas autem officiales alij non poſſe delegari, textus eſt *in l. ſi non ſortem. 25. §. libertus. 12. ſub fin. verſ. ſed ſi delegatus ſit. ff. de condict. indebit. ubi Iaſ. n. 16. ibi, nota decimo tertio.*

7 Tum, quia hæc ſervitia hodiè dicuntur eſſe realia, & prædijs inhærere, adeò, ut illi tantum debeantur, ad cuius dominium directum prædia pertinent. *Coler. d. proceſſ. execut. part. 1. d. c. 9. n. 70. & ſeq.* Tum, quia perſonæ eius, cui debentur, cohærent & conſequenter alij delegari non poſſunt, textus eſt elegans *in l. operæ in rerum. 9. §. 1. ff. de oper. libert. l. un. §. ne autem. C. de caduc. tollend. Iaſ. d. l. ſi non ſortem. 25. §. libertus. 12. C. de condict. indebit. 16. verſ. ratio eſt. & ſeq.*

8 Tum, quia hæ operæ ſunt in obſequio, cum ſubditi ad quãvis requiſitionem domini obſequi, & has operas præſtare tenentur. *Gail. lib. 1. obſ. 17. n. 8. & lib. 2. obſ. 62. n. 12. Coler. de proceſſ. exec. part. 1. d. c. 9. n. 13. verſ. quia præſtantur ad mandatum. & ſeq.*

Quæ

temporis denotat, & ad certum tempus non [illegible] *[illegible]* *Constantinus Rogalius* [illegible] *cent. l. 492. incip. quamvis dominus. n. 7.*

3 Econtra verò, quod ejuſmodi relegatio de decennali tempore intelligatur, eſt textus expreſſus *in l. ſine præfinito 23. ff. de pœ.*

4 Has contrarietates ita conciliat *Gl. in d. l. ſine præfinito. 23. ff. de pœn. verb. ſine præfinito. Br. ibid. n. un. Bl. in l. ſervus. 10. C. de pœn. n. 1. verſ. aliquando nullum tempus exprimitur & n. 2. Hartm. Piſtor. (ubi ita à Scabinis Lipſenſibus reſponſum fuiſſe teſtatur) obſer. 198. incip. ſi alicui. n. 1. & ſeq. per tot. Ludov. à Peguer. deciſ. 41. incip. cum paſſim. n. 11. & ſeq.* Ut prior deciſio procedat, ſi quis ſimpliciter relegatur, & in ſententiâ prorſus nulla fiat temporis mentio; Poſterior verò, ſi in ſententiâ quidem de tempore fit mentio, ſed non de certi temporis quantitate, & præfinitione, & ſic in ſententia dicitur de tempore indefinito & incerto.

5 Veluti etiam in antiquis ſententijs Scabinorum Lipſenſium in hæc verba reſponſum fuiſſe invenio, Dieweil in dem nechſt geſprochenem Vrthel keiner Zeit ernennung geſchicht / ſo wird auch die darinnen zuerkandte Verweiſung / woferne der Angeklagte in proſequirung ſeiner eingewandten Leuterung nicht andere erhebliche Vrſachen / dadurch die Verweiſung zu lindern / fürgewendet hette / auff ewige Verweiſung billich verſtanden. V. R. W.

6 Verùm enimverò cum hæc diſtinctio neq; in *l. ſine præfinito 23. ff. de pœn.* neq; in *l. ſervus. 10. C. eod.* neq; ullibi in univerſo Iure fundetur, ſed ex *d. l. ſine præfinito 23. & d. l. ſervus 10.* potius contrariũ conſtet, dum in utraq; ſimpliciter dicatur, ſi relegatio ſine tempore præfinito, vel temporis præfinitione imponitur. Ideoq; alia conciliatione opus eſſe puto, & indiſtinctè ſtatuo, ſive in ſententiâ tempus, ſed ſine quantitate exprimatur, ſive nullum tempus adjicitur, quod relegatio

ad

ad decennii tempus [illegible] elongatur: per text. ſuperiſſ. in d. l. ſiue [illegible] 31. §. de pœn. Propterea quod in odioſis & pœnali- bus [illegible] reſtrictio & benignior interpretatio [illegible] n. [illegible] Hippol. de Marſil. in ſua practic. crimin. § quoniam. n. 9. [illegible] & ultra extremem & n. 10.

7 Undelicet JCti Judicij Curialis VVittenbergenſis ad requiſitionem Richter vnd Schöppen des Stadtgerichts zu Pegaw, non ſolum *Menſe April. Anno 1602.* Do aber Jacob J. nicht zu bezahlen hat/ vnd es wil ſein Vater ſich ſeiner nicht annehmen/ ſo werden ſich die Beſchedigten biß dahin/ daß er etwas erwerbe oder ererbe/ gedulden. Darüber aber wird er des Landes vnd etwer Gerichte billich verwieſen. V. R. W.

Sed etiam *Menſe Majo Anno 1602.* in eadem cauſa his verbis: Wiewol nun dißfals/ nach ſcherffe der Sächſiſchen Recht/ die Straffe iſt abhawung der Hand/ ſo mag Jacob J. damit verſchonet werden/ er wird aber billich verwieſen. V. R. W. ſimpliciter pronunciarint, & abſq; ulla temporis mentione captivo relegationem adjudicarint;

8 Attamen Scabini Lipſenſes ad eorundem requiſitionem *Menſe Nouembr. Anno 1602.* prædicta reſponſa VVittenbergenſium ad tempus decennij reſtrinxerunt, & declararunt pronunciantes, Daß auß dero in dieſer Sachen verhörter Zeugen Außſage allenthalben ſo viel erſcheinet/ daß die Landesverweiſung S. Jacob J. wegen geübten Frevels/ vnd dero Hans vnd Balthaſarn den Newmannen/ Gebrüdern/ zugefügten Schaden/ zuerkandt worden/ auff zehen Jahr billich gerichtet/ vnd ohne fernern verzug exequiret wird; V. R. W.

Quæ ſententia etiam in rem judicatam abijt, & poſtea
9 executioni mandata fuit. Nec movet textus *in d. l. ſeruum. in C. de pœn.* quia loquitur tantum de ſervo, ad alias igitur perſonas liberas extendi nequit: *text. in l. incredibile. C. eod.* Deinde loquitur de pœnâ vinculorum, & ob id ad pœnam relegationis, tanquam ad ſeparatum quoddam porrigi non

 debet-

d. ver. l. ult. ff. de calum. l. 10. C. de probat. quæſt. 26. ff. de minorib. Ratio diverſitatis in promptu eſt; quia relegatio non eſt capitis diminutio. l. capitalium. 28. §. 1. vers. veluti relegatio ff. de pœn. Iacob. Cujac. lib. 6. obſer. c. 25. incip. capitis diminutio, in med. vers. relegatio non eſt. & ſeq. Vinculorum autem injectio nedum per ſe capitis diminutio eſt; l. 8. §. 9. l. 31. ff. de pœn. Sed etiam ipſe ſervus capitis diminutionem paſſus eſt.

12 Mirum igitur non eſt, quod pœna vinculorum *in d. l. ſervus. 10.* ad tempus perpetuum extendatur. Relegatio liberarum perſonarum non item, quoniam aliàs de jure capitis diminutio ad tempus fieri non poſſit; *Iacob. Cujac. lib. 6. obſer. d. c. 25. incip. capitis diminutio. per tot.*

Deciſio LXV.

De pœna ſubditorum & ruſticorum debita ſervitia præſtare recuſantium.

SVMMARIA.

1. *Subditi & ruſtici ad præſtanda ſervitia debita, captis pignoribus cogi poſſunt. 2.*
3. *Quilibet magiſtratus & dominus in delicto ſibi facto cognoſcere poteſt.*
4. *Quilibet ſuam poſſeſſionem, adverſus moleſtantem & turbantem tueri & defendere poteſt.*
5. *Etiamſi inhibitio a judice fuerit emiſſa.*
6. *An contra dominum ſubditos ad debita ſervitia compellentem mandata ſine clauſula decernuntur.*
7. *An ſubditi debita ſervitia recuſantes poſſunt cogi, ut alsò migrent. & ſua bona vendant.*
8. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum affertur.*
9. *Subditi an etiam criminaliter puniri poſſint.*

Ruſti-

1 RUſticos & Subditos officia & ſervitia debita more majorum præſtare recuſantes a domino puniri, capiiq; & pignoratis eorum bonis ad ea præſtanda cogi poſſe, tradit *Alex. conſil. 13. incip. conſideratis [illegible] n. 10. [illegible], quinto præſuppo-[illegible] & n. [illegible] vol. 6. Andr. Gail. lib. 1. obſ. 17. incip. ſi dominus. n. 8. Regn. Sixtin. de regal. lib. 2. c. 13. n. 64. ſub fin. vers. quemadmodum autem illi. & n. ſeq. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. [illegible] n. 156. & ſeq. Conſult. Conſtit. Saxon. tom. 1. p. 5. quæſt. 29. n. 1 & ſeqq.*

2 Etiamſi ſubditi ea ſervitia ſe debere negent, dummodò ea ante præſtiterint, vel dominus unicum tantum actum poſſeſſorium pro ſe allegare poſſit. *Eleganter Iohan. Borch. conſil. 9. incip.* der Wolgeborne. *quæſt. 1. per tot. lib. 1 per text. in l. ſi quis forte 7. §. ſi quis Comitum. 1. ſub fin. ff. de pœn.* ubi verbis diſertis dicitur, quod Proconſules & alij officiales ſuos ſervos punire poſſint ad hoc, ut exēplo deterriti minus delinquant.

3 Propterea quod quilibet dominus & magiſtratus, maximè ſi habeat merum & mixtum imperium, de injuria & delicto ſibi facto præſertim notorio cognoſcere & punire. *Bl. in l. generali. 1. C. ne quis in ſua cauſa judic. vel jus ſibi dic. n. 2. ibi quærunt hic. & ſeq. Aym. Cravett. conſil. 232. incip. dominus Nevizanus. n. 7. vers. non obſtat quod Gail. lib. 1. obser. 39. incip. quidam literis. n. 1. & ſeqq. Roland. à Valle Conſil. 48 [illegible] eus. n. 2. & ſeqq. vol. 2. Paul. de Caſtr. in l. illud 8. ff. [illegible] vers. ab eodem. Ioſ. in l. qui iuri dictioni. 10. ff. de juriſdict. n. [illegible] limita tamen. Angel. tr. maleſic. verb. hæc eſt quædam [illegible] n. 88. poſt pr.*

4 Et poſſeſſionem ſuam adverſus moleſtantem & turbantem & contradicentem tueri & defendere poſſe. *[illegible] admodum. 29. §. ſi protectum. 1. (ubi hoc notandum [illegible] ſecund. [illegible] de [illegible] modo poſſeſſionis. ff. ad l. Aquil. [illegible] in c. [illegible] tit. de pace jurament. firmand. n. 12 [illegible] primo fallit. Borch. d. conſil. 9. quæſt. 1. poſt me[illegible] [illegible] poſſeſſionem ſuam. & ſeq. lib. 1. Gail. lib. 1. obſ. 14. [illegible]*

[illegible]

5 Etiamſi à Judice inhibitio fuerit facta, *Philip. Dec. Conſil. 11. incip. in cauſa poſſeſſionis, n. 1. verſ. ſed tunc inſurgit & ſeq. Borch. d. conſ. 9. quæſt. 7. poſt med. verſ. et q. in tantum vero etc. & ſeq. lib. 1. ubi allegat. Stephan Bertrand. Conſil. 4. vol. 5.*

6 In tantum, ut inaudito domino, niſi ex gravibus & notorijs cauſis, mandata ſine clauſulâ contra ipſum ad inſtantiam ſubditorum decerni non debeant. *Andr. Gail. lib. 1. d. obſerv. 17. n. 8. ſub fin. vers. ideoq́ inaudito. Regner. Sixtin. de regal. lib. 2. c. 13. n. 59. vers. ideoq́ in conſtitutione. & n. ſeq.*

7 Et ſi in ejuſmodi contumaciâ & reſiſtentiâ perſiſtant, poſſunt cogi, ut ſua bona divendant, & aliò migrent, per ea, quæ in meis concluſionibus *p. 2. concl. 9. n. 20.* dixi. Veluti
8 ita Scabini Lipſenſes ad conſultationem H. von H. *Menſe Auguſti Anno 1590.* reſponderunt: Haben ewere Vnterthanen / vnd ſonderlich etliche auß jhnen / ſich vor den andern viel Muthwillens vnterſtanden / vnd die andern von gebührlichem Gehorſamb abgehalten / jhnen auch verbotten / euch die Pflugfrohne zu leiſten / Vnd haben hierüber euch an vngebührenden Enden / als vor dem Schöſſer / da ſie doch wol gewuſt / daß er keine Bottmeſſigkeit vber euch gehabt / ohne vrſach verklagt / ſo habet jhr wol fug / jhnen von wegen ſolcher jhrer Vntrew vnd Vngehorſamb auffzulegen / daß ſie jhre Güter / ſo ſie vnter euch haben / verkauffen / vnd in andere ort ſich begeben ſollen. V. R. W.

9 Imò reſiſtentia & inobedientia ſubditorum poteſt eſſe tanta, ut etiam criminaliter *Joann. Borch. d. conſil. 9. incip.* der Weißthume. *quæſt. 5. per tot. lib. 1.* putâ carceratione corporali, vel relegatione puniri poſſint, veluti ita à JCtis Academiæ Juliæ reſponſum fuiſſe teſtatur *Joann. Borch. d. conſil. 9. quæſt. 6. ſub fin. vers.* Weil aber gleichwol. *& per tot. lib. 1.*

Deci-

Deciſio LXVI.

De pecunia ad ludum mutuò data.

SVMMARIA.

1. *Mutuans ſuo colluſori pecuniam ad ludendum, eam repetere non poteſt. n. 3. 4. ubi limitatur.*
2. *Etiamſi colluſor pecuniam non perdit.*
5. *Si tertius, qui non colludit, alicui pecuniam ad ludendum mutuat, an eam repetere poſſit. n. 6.*
7. *Caupo vel alius, qui colluſores recipit, an pecuniam repetere poſſit quam luſoribus mutuo dedit. 10. 11. 13.*
8. *Caupones & aleatorum receptatores ipſis luſoribus ſunt nequiores.*
12. *Reſponſum ICtorum Lipſenſium affertur.*

1 SI quis ſuo colluſori pecuniam ad ludendum mutuat, quod tunc is eam repetere non poſſit, communiter DD. tradunt. *Gl. in l. 1. §. quod autem. ff. de alea. & aleator. verb. ſimpliciter. verſ. ſi omnis actio. Iodoc. Damhaud. in ſua practic. crimin. c. 126. incip. animadverti. n. 11. verſ. qui ludens. Salyc. in l. ult. C. de relig. & ſumpt. fun. n. 6. Pract. Conrad. rubr. de l[illegible] 6. n. 4. Imol. in l. ſi quis cum ſciret. ff. pro emptore. n. 3. verſ. fallit ſecundo. Pariſ. de Put. tract. de ludo. n. 15. n. 17. in fi. n. 45. verſ. pœna ludentis. & ſeq. Angel. Aretin. tr. maleſic. verb. meditore de malefi dadi. n. 14. ibi, quinto ſciendum eſt, & ibid. in addit. Auguſt. Bonfranciſ. ſub fi. & n. 15. Farinac. in ſua pract. crimin. part. 3. quæſt. 109. n. 216. Franciſc. Viv. com. opin. 470. inc. ludentibus. n. 4. Matth. Coler. (ubi ita Scabinos Lipſenſes, & Ienenſes pronunciaſſe teſtatur) deciſ. 173. incip. ludus alearum. n. 9.*

2 Etiamſi colluſor pecuniam non perdat. *Pariſ. de Puteo. tr. de ludo. n. 16. ſub fin. & n. 17. Farinac. d. quæſt. 109. n[illegible] iunct. n. 224. verſ. ſi verò eandem. & ſeq.*

3 Niſi in ludo licito & permiſſo pecunia mutuò data fuerit. *Stephan. Aufr. ad Capell. Tholoſ. deciſ. 19. n. 9. verſ. videlicet quod mutuans.*

4 Vel ille, qui accipit pecuniam mutuo, ex intervallo promittat, ſe illam pecuniam reſtituturum, vel præceptum iudicis in confeſſum de ſolvendo recipiat. *Albert. Galeot. in l. ſolens. §. 1. ff. de aleator. quem ſequitur Iohan. Andr. in addit. ad Specul. (ubi ration. affert) lib. 4. part. 3. tit. de obligat. & ſolutio. in rubr. poſt pr. verſ. ſed continuetur huic. Auguſt. Bonfranc.) ubi hanc mirabilem limitationem & deciſionem nominat) in addit. ad Angel. tr. maleſic. d. verb. metidore de mali dadi. num. 15. ſub fin. verſ. ſed adde unam. & numer. 16. Stephan. Aufr. in addit. ad Capell. Tholoſan. deciſ. 192. num. 9. verſ. tamen ſi poſtea. Andr. Rauchb. quæſt. 25. imp. ludi vel ſunt. n. 79. & ſeq. p. 2.*

5 Si verò tertius quiſpiam, qui non ludit, pecuniam mutuò dat, & tunc concludit *Ang. Aretin. tr. maleſic. de verb. metidore de mali dadi. num. 14. verſ. quod fortè verum eſt. & ſeq. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. lib. 4. p. 3. d. tit. de obligat. & ſolut. in rubr. poſt pr. verſ. refert quod his motivis. & ſeq. Iodoc. Damhoud. in ſua pract. crimin. c. 126. num 11. verſ. ſecus ſi ab alio. Pariſ. de Put. tr. de ludo. num. 47. verſ. pœna ludentis. Caccial. tr. eod. numer. 64. Farinac. in ſua pract. d. quæſt. 109. num. 225. iunct. num. 227.* quod is pecuniam repetere poſſit, ſi ignoravit, an ille, cui mutuavit ludere velit, nec ne. Secus ſi illum ludere velle mutuò dedit. *per text. in l. verum. 11. §. item quæritur. 6. ff. de minor. ſi verò non remunerandi. 12. §. ſi adoleſcens. 11. ff. mandat.*

6 Contrarium tamen rectè ſtatuit, & repetitionem competere tradit *Azo in ſum. C. de aleator. num. 27. verſ.*

[illegible] verſ. [illegible] dic ſi alias. Panorm. in c. clerici. extr. de vita & honeſt. cleric. num. 15. Stephan. Auf[illegible]. in addit. ad Capell. Tholoſan. deciſ. 192. num. 9. poſt pr. verſ & hic quod ſi unus. Rauchb. d. quaeſt. 25. num. 43. ibi, quanquam initio. Auguſt. Bonfranciſc. (ubi hoc in practica ſervari teſtatur) in addit. ad Angel. de malefic. d. verb. metidore de male dadi. num. 15. ibi, idem adde. Lancelot. tr. de luſoribus. num. 4. Franciſc. Viv. com. opin. 470. incip. ludentibus. num. 1. Iul. Clar. (ubi ita in practica ſervari dicit) lib. 7. ſent. §. ludus. num. 8. verſ. ſcias tamen. Bolognin. in auth. habita. C. ne filius pro patre. num. 128. Salyc. in l. ult. C. de relig. & ſumptib. fun. num. 6. Imol. in l ſi quis cum ſciret. ff. pro empt. num 3. & 4. Gl. in l 1. §. quod autem. ff. de alea luſu & aleator. verb. ſimpliciter. ſub fin. verſ. alius eum repetit. Matth. Coler. deciſ. 173. n. 12. & ſeq.

7 Niſi ſit campo, vel alius qui luſores recipit, vel domi ludum tenet, tunc is pecuniam, quàm alicui ex luſoribus mutuat, repetere nequit, etiamſi non colludit. *Odofr in l. 1. in pr. ff. de alea luſu & aleator. (ubi ampliat etiamſi is, cui mutuatur, pecuniam mutuatam non perdat, ſed vincat) num. 3. ſub fi. verſ. ſed denuò. Salyc. in l. ult. C. de relig. & ſumpt. funer. num. 6. in fi. Imol. in l. ſi quis cum ſciret. ff. pro empt. num. 3. verſ. primo caſu. Azo in ſum. C. de relig. num. 28. verſ. & ideo multo magis. Pariſ. de Put. tr. de ludo. num. 15. verſ. ideò ſi mutuans fuit ille. Caccialup. tr. eod. num. 33. & num. 63. in fin. Franciſc. Viv. comm. opin. 470. (ubi num. 3. poſt Mari. Socin. Parid. de Put. & Caccialup. ait, eiuſmodi receptatorem teneri, etiam ad reſtitutionem omnium eorum, quae in ludo illo amitterentur) n. 2. ibi, ſi verò mutuans. & num. 3. Angel. Aretin. tr. malefic. verb. metidore de mali dadi. numer. 14. in pr. verſ. vel ille qui retinet. Iodoc. Damhoud. in ſua pract. d. c. 126. num. 11. verſ. aut ludum retinens. Farinac. d. quaeſt. 109. num. 214. ibi, amplia ſeptimo*

ſubi ampliatur etiamſi is cui mutuatur pecuniam non amittat ſed vincat & n.214. Thom. Grammat. deciſ. 40. incip. Magnificus Ilphonſus. n.2. ſub fin. verſ. item eſt & aliud. & ſeq.

8 Propterea quod eiuſmodi caupones, & aleatorum receptatores ipſis aleatoribus plerunq; nequiores ſint. *Pariſ. de Put. tr. de lud. n. 4. Andr. Rauchb. d. quæſt. 25. n. 50. p. 2.*
9 Illisq; impune iniuriam vel aliud damnum inferre liceat. *l. 1. ff. de aleator. Thom. Gram. d. deciſ. 40. n. 4. & 5. Angel. Aretin. tr. maleſic. verb. metidore de mali dadi. n 6.*

10 Et ſi illis aliquid ſurreptum fuerit, eis non datur actio ad repetendum, nec civilis, nec criminalis. *Gramm. d. deciſ. 40. n. 6. Rauchb. d. quæſt. 25. n. 51. p. 2. Ang. Aret. de maleſic. d. verb. n. 6. verſ. item patitur alias pœnas. & ſeq.*

11 Imo eiuſmodi cauponibus & receptatoribus luſorum non ſolummodo denegari repetitionem pecuniæ mutuo datæ, ſed eos etiam pœnâ extraordinaria puniendos eſſe, tradit *Boniſac. de Vitalin. in tr. de ludo. Azardi. n. 3. verſ. item puniatur alia pœna. n. 13. & n. 16. in fi. Ang. Aret. tr. maleſic. verb. metidore de mali dadi. n. 6. in med. verſ. poteſt etiã mulctari. Iodoc. Damhaud. in ſua pract. crim. c. 126. num. 12. & ſeq. Pract. Contrad. rubr. de luſor. n. 5. in fin. ampliat. 2.* Concordat conſtitutio provincial. Auguſti Elector. Saxon. *Anno 1555. tit.* Topler vnd Spieler. *verſ.* Daß alßdenn der Wirt / wo er ſolches geſtattet. *pag. 73. Matth. Coler. deciſ. 173. n. 5. ſub fi. & num. ſeq.*

12 Veluti etiam ita â ſenatu Pegavienſi ex reſponſo ICtor. Lipſenſium *19. Iulij An. 1620.* eſt decretum. Hat Clamen Müller / Bürger zu Pegaw / Jacob H. vmb 13. Reichßthal. Gerichtlichen beklaget / vnd iſt dieſe Schuldforderung / ſo wol von den vorigen / als den jetzigen Gerichten / vor richtig vnd vndiſputirlich gehalten / auch darauff die Hülffe / Immiſſion vnd andere actus ange-

angeordnet/vnd ſo weit gradatim verſchoben worden / daß nunmehr ſolche auff einen Tag zugleich wider den debitoren ergehen ſollen/vnd iſt aber an jetzo Bericht einkommen/daß klagend Clemen Müller vor acht Jahren da er Weinſchencke in des Raths Weinkeller geweſen/dem beklagten Heſſen / ſolch Geld zum Spiel geliehen / dannenhero jhr bedencken getragen / mit der angeordneten Hülffe vnd andern actibus zu verfahren. Ob nun wol dieſe Schuld anfenglich von den Gerichten vor richtig gehalten / auch die Hülffe darauff angeordnet worden / Dennoch aber / vnd dieweil nunmehr ſo viel Bericht einkommen / er Clemen Müller auch nicht in abrede ſein kan daß er ſolch Geld vor acht Jahren J. H. im Weinkeller zum ſpielen vnd eben zu dem ende/daß er ſpielen können / wiſſentlich geliehen vnd vorgeſetzt vnd ſolch darleihen nicht allein in gemeinen/ ſondern auch Sächſiſchen Rechten ernſtlich verbotten. So iſt auch er Müller ſolch Geldt von Heſſen wieder zufordern nicht befugt/ Sondern wird noch hierüber dieſer Verbrechung halben willkührlich geſtraffet. V. R. W.

15 Quæ tamen omnia hucusque de prohibita pecuniæ ad ludum mutuatæ repetitione dicta fallunt tempore peſtis; Propterea quod tempore peſtis ad effugiendas melancholicas cogitationes, quivis ludus permittitur. *Franciſc. Rip. tr. de peſte. c. 4. de remed. præſervat. contra peſtem. n. 157. ibi, ad has autem melancholicas. & ſeq.* temporeque peſtis inter Deum & homines bellum eſſe dicatur. *Iaſ. in l. & ab antiquis. ult. C. de teſtam. n. 3. verſ. & nos habemus. Roland. à Vall. Conſil. 81. incip. prima facie. n. 15. vol. 1. Rolandin. Paſſag. tr. de teſtam. rubr. 35. num. 2. verſ. quia ſi huiusmodi.* Quo omnes leges & diſpoſitiones iurium ceſſant. *Vasq. de ſucceſſ. progreſſ. lib. 3. §. 22. limit. 12. n. 36. in fin.*

Deciſio LXVII.

Nobilis, an operas ruſticorum, quibus ipſe non indiget, alijs locare, & delegare poßit?

SVMMARIA.

1. *Servitia, quæ ſubditi nobilibus preſtare tenentur, an ſint operæ fabriles, vel obſequiales. n. 5.*
2. *Operæ fabriles alijs cedi & delegari poſſunt.*
3. *Si debitor ſe ad operas obligavit, & creditor eius operis non indiget, an eas alij locare poſſit.*
4. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum affertur.*
6. *Operæ officiales alij cedi & delegari non poſſunt.*
7. *Quæ perſonæ cohærent, alteri delegari non poſſunt.*
8. *Hæ operæ ſunt in obſequio.*
9. *Quæ in obſequio ſunt, alij cedi non poſſunt.*
10. *Dominus feudi Vaſallos & ſubditos invitos in alium alienare non poteſt. n. 13.*
11. *Hæ operæ extra territorium & locum habitationis non ſunt præſtandæ.*
12. *Limitatio ad hanc deciſionem affertur.*

1 VIdetur dicendum quod ſic, quia eiuſmodi ſervitia, quæ ſubditi nobilibus & alijs dominis præſtare neceſſe habent, ſunt & dicuntur operæ fabriles vel artificiales. *Cor. Conſil. 265. col. ult. lib. 1. Tuſch. tom. 5. verb. operæ. concluſ. 147. n. 5.*

2 Operas autem fabriles alteri cedi & delegari poſſe, tradit *Iaſ. in l. ſi non ſortem. §. libert. ff. de condict. indeb. n. 18. Matt. Coler. de proceſſ. execut. p. 1. c. 9. n. 41. ibi operæ enim, & n. 42.*

Quoniam & qui locat, dicitur vti frui eo, in quo uſumfructum habet. *l. arboribus. 12. § uſufructuarius. l. 3. § conſtituitur. ff. de uſufr. Coler. d. c. 9. n. 41. poſt pr.*

3 Deinde, quia videmus, ſi debitor ſe ad operas obligavit, & creditor eius operis non indiget, quod eas tutò alteri pro certa mercede locare & delegare poſſit. *Matt. Coler.*

Coler.de proceſſ.exec.p.1.d.c.9.n.91.verſ.ac ſi dominus.& ſeq. per Ghemmaer. qu. 9..3 ff de uſufr.legat l.ſi libertus artem.27.l.operæ in rerum.§.in ſi.ff.de oper.libert.

4 Contrarium tamen antè aliquot annos Scabini Lipſenſes ad conſultationem Sigmund von Heimitz zu Witterroda reſponderunt: Hat jhr zwey Dörffer / welche den gantzen Ackerbaw ewers Ritterguts / vber Winter vnd Sommer zubeſchicken / Hew vnd Grummet zuhawen / zumachen vnd einzuführen / auch Marckt vnd zufällige nottürfftige Hauß vnd Landfuhren / vnd ſonſten andere Dienſte / vnd andere Arbeit auff etliche Tage im Jahr zuleiſten ſchuldig. Ob jhr nun ewerm bericht nach / zu beſtellung ewers Ritterguts, nach jetziger zeit gelegenheit / ſolcher Frohn vnd Dienſten wol entrathen könnet. So habt jhr dennoch gemelte ewre Leute / wider jhren guten willen, mit ſolchen Frohnen an andere zuweiſen nicht fugk, V.R.W.

5 Tum, quod eiuſmodi ſervitia, potius ſint operæ obſequiales & officiales. *Eleganter Coler.de proceſſ.execut.p.1.d.c.9.n.12.ibi ſerviles vocat.& n.13.verſ.quam tamen ego.& ſeq.*

6 Operas autem officiales alij non poſſe delegari, textus eſt *in l.ſi non ſortem.25.§.libertus.12.ſub fin.verſ.ſed ſi delegatus ſit.ff.de condict.indebit.ubi Iaſ.n.16.ibi, nota decimo tertio.*

7 Tum, quia hæc ſervitia hodiè dicuntur eſſe realia, & prædijs inhærere, adeò, ut illi tantum debeantur, ad cuius dominium directum prædia pertinent. *Coler.d.proceſſ. execut.part.1.d.c.9.n.70.& ſeq.* Tum, quia perſonæ eius, cui debentur, cohærent & conſequenter alij delegari non poſſunt, textus eſt elegans *in l.operæ in rerum.9.§.1.ff.de oper.libert.l.un.§.ne autem.C.de caduc.tollend.Iaſ.d.l.ſi non ſortem. 25. §.libertus.12.C.de condict.indebit.16.verſ.ratio eſt.& ſeq*

8 Tum, quia hæ operæ ſunt in obſequio, cum ſubditi ad quãvis requiſitionem domini obſequi, & has operas præſtare tenentur. *Gail.lib.1.obſ.17.n.8.& lib.2.obſ.62.n.12.Coler.de proceſſ.exec.part.1.d.c.9.n.13.verſ.quia præſtantur ad mandatum.& ſeq.*

Quæ

9 Quæ autem ſunt in obſequio, alij cedi & delegari non poſſunt. *l. ſi non ſortem. 2[illegible]. §. libertus. 12. ſub fin. verſ. ſed ſi delegatus. ff. de condict. indeb. Andr. de Iſern. in c. 1. §. ex ead. l. tit. de lege. Corrad. n. 2. verſ. quia illa quæ ſunt. & ſeq.*

10 Tum, quia dominus feudi Vaſallos & ſubditos invitos in alium alienare, vel delegare non poteſt. *c. 1. §. ex eadem lege. tit. de lege Corradi. vbi Andr. de Iſern. n. 1. verſ. quod dominus. Franc. Curt. tract. feud. part. 6. pr. (ubi communem dicit) quæſt. 2. n. 3. ibi, ſecundo quæro. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. lib. 4. part. 3. tit. de feud. §. quoniam. 2. quæſt. 30. n. 52. lit. E. verb. alienare. Alvarott. in d. c. 1. §. ex eadem. lege. tit. de lege Corradi. n. 9. ibi, quæro ab extra. Felin. in c. dilecti. 13. ext. de maior. & obedient. n. 1. verſ. hominibus inuitis. & in c. audiſis. ext. de præſumpt. num. 26. verſ. benè facit dictum.*

11 Tum, quia eſt regula vniverſalis, quod eiuſmodi operæ & ſervitia extra territorium & locum habitationis non ſint præſtanda. *Ferrar. Montan. in collect. feud. lib. 6. c. 3. §. ordinaria ſeruitia. Huſan. trac. de propr. hominib. c. 6. n. 89. Iacob. de S. Georg. tit. de Rhoydis. n. 7. Roſenth. de feud. c. 5. concluſ. 7. (ubi quædam præiudicia Cameralia affert) n. 5. Regn. Sixtin. de regal. l. 2. c. 13. n. 68.*

12 Hæc tamen deciſio fallit, ſi neceſſitas immineat, utpotè ſi dominus ære alieno eſt oppreſſus, tunc enim is, pro eiuſmodi ſervitijs perſonalibus rectè imponere poteſt ſubditis ſuis charitativum ſubſidium uſque ad valorem operarum, vel eis mandare, vt alijs pro eiſdem operis ſerviant, uti in ſpecie tradit *Bl. in l. ſi tempore. C. de oper. libert. n. 12. ibi, ultimo ſumitur. usq. ad finem.* Et antè aliquot annos *à Günthero* von Bühna zu B. factum fuiſſe, in actis publicis vidi, legi, & obſervavi.

Propte-

15 Proptereà quod & dominus feudi in eiuſmodi caſu neceſſitatis ſuos Vaſallos & ſubditos invitos alij vendere & delegare poſſit. *Ioan. Andr. in addit. ad Specul. d. tit. de feud. §. quoniam. 2. quæſt. 30. n. 52. verb. alienare. verſ. n. ſi caſus neceſſitatis. Alvarott. in d. c. 1. §. ex eadem lege. tit. de leg. Corrad. n. 9. verſ. & hoc dicit eſſe. Felin. in d. c. dilecti. 13. extra de maior. & obed. n. 1. ſub fin. verſ. quarto intellige.* Et in caſu neceſſitatis omnia privilegia ceſſant, & ſubditi multa ſervitia præſtare tenentur, à quibus aliâs ſunt immunes. *l. 1. C. ut inem. lice. in empt. ſpec. ſe excuſ. Regn. Sixtin. de regal. lib. 2. c. 13. n. 31. & ſeq. Tiraq. tr. de nobilit. c. 20. num. 169. & ſeq.*

Deciſio LXVIII.

Bona Emphyteutica intrà quantum tempus recognoſci & renovari debent.

SVMMARIA.

1. *Renovatio inveſtiture, & recognitio emphyteuſeos cur fieri debet.*
2. *Intrà quantum tempus hec renovatio fieri debet.*
3. *Prima opinio refertur. n. 4.*
5. *VVittenbergenſium reſponſum affertur,*
6. *Secunda opinio recenſetur n. 7. 8.*
9. *Tertia opinio authoris affertur, n. 14 ubi limitatur,*
10. *Argumentum à ſimilibus ad ſimilia, in caſu, ubi de pœna privationis alicuius iuris agitur, locum non habet, n. 11. 12.*
13. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum affertur.*

1 QVod Emphyteuſi finita debeat fieri renovatio inveſtituræ, partim propter commodum, quod ſentit dominus, dum percipit laudemium ex tali renovatio-

ne, partim propter obligationem canonis emphyteutici, ad quem alias novus emphyteuta ex obligatione authoris ſui non tenetur, partim propter generationem, vt ſciri poſsit, ad quem eorum emphyteuſis devolvatur, partim ad obſcuritatem tollendam, ne temporis longinquitate obſcurentur. & lateant conditiones originis ipſius rei, tradit *Iaſ. in l. cum dubitatur. ult. C. de iur. emphyteut. n. 23. verſ. primò propter. & ſeq. Petr. Anchor. conſil. 30. n. 7. verſ. iſta ſunt verba ſua.*

2 De tempore verò, intrà quod eiuſmodi renovatio investituræ, & recognitio emphyteuſeos fieri debet, inter interpretes non adeò eſt expeditum.

3 Videtur dicendum, quod intrà annum fieri debeat, & poſt lapſum anni eiuſmodi facultas renovandi emphyteuſin perdatur *Roman. Conſil. 22. incip. propoſita mihi. n. 6. ibi, illud tamen non omittendo. & ſeq. Anton. Gabr. lib. 3. comm. concluſion. tit. de fideiuſſor. concl 1. n. 10.* per ea, quæ habet *Iaſ. in l. petens. C. de pact. n. 10. in med. verſ. & per illum text. & in l. in emphyteuticarijs. 2. C. de iur. emphyt. n. 23. ibi, circà quod benè notа. Cozad. conſil. 39. incip. primâ facie. col. pen. verſ. item ſexto. & conſil. 71. incip. in cauſa D. Simonis. n. 2. & 3. Iul. Clar. lib. 4. ſent. §. emphyteuſis. quæſt 43. n. 2. ſub fin. verſ. quinimò etiamſi. Horat. Mondoſ. in addit. ad Ludov. Rom. conſil. 22. lit. K. verb. communis opinio. poſt med. verſ. octavò limita. Roland. à Vall. conſ. 3. n. 151. verſ. ſecundo quod infra annum. lib. 1.* qui verbis diſertis tradunt, ſi emphyteuſis ſine culpa emphyteutæ, puta curſu temporis, vel finitâ generatione fuerit finita, & ob id emphyteuſis potius emphyteutæ filijs, & conſanguineis, quam alijs extrancis reconcedenda, quod filij

vel

vel conſanguinei intrà annum eiuſmodi renovationem & reformationem emphyteuſeos petere debeant, elapſo vero anno vlterius non audiantur.

4 Prout etiam in ſpecie, quod donatarius ad petendam inveſtituram emphyteuſeos annum & diem habeat, tradit *Bero. conſil. 28. n. 10. verſ. vel dici poteſt. & n. ſeq. lib. 1.*

5 Atq; ita etiam ICti judicij curialis VVittenbergenſis *Menſe Septembr. An. 1622.* ad conſultationem Alexandri von Miltzs vff Schenckenberg pronunciarunt, Hat der Rath zu Delitzſch eine Waſſermühle zu Naundorff liegen / in welcher euch die Gerichte oberſt vnd niederſt / ſo wohl das Lehen zuſtändig / So nun des Raths beſtettigter gewiſſer Lehentreger verſtorben / vnd vom Rath innerhalb gebürender Jahrsfriſt / das Lehen anderweit nicht geſucht worden / auch warumb es verblieben / keine rechtmeſſige Vrſach angezogen werden mag / So hat ſich ermelter Rath daran verſeumet / ihr ſeyd aber ſolch Lehenſtück ſelbſt anzunehmen nicht befugt / ſondern den Rath derentwegen zuforderſt ordentlicher weiſe anzuklagen ſchuldig. V. R. W.

6 Econtrà vero quod novus emphyteuta, qui ſucceſſionis, donationis, vel alio titulo rem emphyteuticam acquiſivit, præcisè intra duos Menſes, â tempore ſucceſſionis, vel contractus, emphyteuſin â domino recognoſcere, & inveſtituram recipere teneatur, aliàs ſuo jure privetur, in terminis terminantibus docet *Aurel. Corbul. tr. de iure emphyteut. c. 5. incip. quinta ex cauſa. n. 1. verſ. nam ſi novus emphyteuta. & n. ſeq. quem ſequitur Iacob Schult. in addit. ad Modeſt. Piſt. quæſt. 133. n. 11. ſub fi. verſ. is itaq. & num. 1. 2. p. 4.* per textũ *in l. ult. verſ. & ſiquidẽ domini. & verſ. ſeq. C. de iure emphyt.* Vbi dicitur, quod dominus facta alienatione ab emphyteuta ex licẽtia ſibi à domino vel lege conceſſa, vt eſt, quãdo denũciavit, quod ab alio repetit & requiſivit dominum, an velit ipſe emere, & ipſe intrà duos Menſes nihil reſpondit, tenetur novus

emphyteutam admittere, & illum in poſſeſſionem inducere, & ſubiungit *text. in d. l. ult. verſ. ſin autem novus emphyteuta.* quod ſi dominus emphyteutam vel emptorem ſuſcipere minimè voluerit, & atteſtatione facta intra duos Menſes hoc facere ſuperſederit, licebit emphyteutæ, domino non conſentiente, ipſum acquiſitorem in poſſeſſionem inducere, & quod, ſi aliter fuerit verſatus, quam illa conſtitutio diſponit, jure emphyteutico cadet. Cum ergo ex *d. l. ult.* vltra primam denunciationem, quæ fit domino ad effectum, vt poſſit in emptione præferri, ſi velit, etiam dominum requirere debet, ut ipſum in emphyteutam recipiat, & in poſſeſſionem inducat, nec poſſit emphyteuta, qui etiam ex licentia domini, aut ex licentia ſibi â lege attributa, vendidit, â ſeipſo in poſſeſſionem rei venditæ emptorem ſeu acquiſitorem inducere, ſed ſolùm poſtquam requiſivit dominum, & ipſe intra duos Menſes hoc facere ſuperſedit, ſequitur neceſſario, ut à die contractus novus acquiſitor teneatur recipere inveſtituram intra duos Menſes, & quod, niſi illam petat, a jure ſuo cadat, hactenus *Aurel. Corbul. d. c. 5. n. 1. verſ. ut probat textus. & ſeq.* Deinde per doctrinam *Iaſ. in l. ult. C. de iur. emphyt. n. 68. ſub fin. verſ. ſequitur quintus. Alex. Conſil. 119. incip. viſis narratis. n. 6. ibi, præterea etiam. lib. 3. Iul. Clar. lib. 4. ſentent. § emphyt. quæſt. 15. n. 2. poſt med. verſ. & quantum ad hoc. & ſeq.* qui dicunt, quod etiam pro emphyteuſi donata debeat domino ſolvi laudemium, nec poſſit quis novum emphyteutam in poſſeſſionem inducere, ſed debeat requirere dominum, & eum expectare per duos menſes: Cum ergo dominus

non

non habeat plus quàm duos menſes ad approbandum ipſum emphyteutam emptorem,& in poſſeſſionem inducendum, videtur etiam quod ipſemet emphyteuta, qui tenetur ſub pœna caducitatis ipſum requirere, vt non poſſit poſt duos menſes ipſum requiſitum differre. *Aurel. Corbul. de iur. emphyt. d.c.5.n.1. verſ. ut præſupponunt etiam.& ſeq.*

8 Præterea,quia textus *in d.l.ult. verſ. ſin autem duorum Menſium.C.de iu.emphyt.* poſt factam requiſitionem,an dominus emere velit, & lapſum duorum Menſium, concedit licentiam emphyteutæ alienandi emphyteuſin ſine alio conſenſu domini, & imponit poſtea neceſſitatem domino approbandi ipſum emptorem, nec vult approbationem faciendam per dominum poſſe differri vltrà duos Menſes, & imponit etiam poſt venditionem neceſsitatem emphyteutæ ſub pœna privationis petendi inveſtituram, & laudemium ſolvendi: Cum ergo inveſtitura facienda â domino novo acquirenti non poſsit differri ultrà duos menſes poſt alienationem, & hæc inveſtitura debeat fieri ad poſtulationem partis,quia poſt licentiam â lege obtentam, debet dominus ab emphyteuta requiri,vt emptorem, ſeu acquirentem in emphyteutam recipiat,&in poſſeſſionem inducat,ſequitur neceſſario, vt emphyteuta ſub pœna caducitatis teneatur intrà duos menſes poſt alienationem factam & contractum celebratum inveſtituram petere, *Aurel.Corbul.de iur.emphyt.d.c.5.n.1.poſt med.verſ.ſi ergo dominus non habet.& ſeq.*

3 Niſi in ludo licito & permiſſo pecunia mutuò data fuerit. *Stephan. Aufr. ad Capell. Tholoſ. deciſ. 192. n. 9. verſ. videlicet quod mutuans.*

4 Vel ille, qui accipit pecuniam mutuo, ex intervallo promittat, ſe illam pecuniam reſtituturum, vel præceptum iudicis in confeſſum de ſolvendo recipiat. *Albert. Galeot. in l. ſolent. §. 1. ff. de aleator. quem ſequitur Iohan. Andr. in addit. ad Specul. (ubi ration. affert) lib. 4. part. 3. tit. de obligat. & ſolutio. in rubr. poſt pr. verſ. ſed continuetur huic. Auguſt. Bonfranc.) ubi hanc mirabilem limitationem & deciſionem nominat) in addit. ad Angel. tr. maleſic. d. verb. metidore de mali dadi. num. 15. ſub fin. verſ. ſed adde unam. & numer. 16. Stephan. Aufr. in addit. ad Capell. Tholoſan. deciſ. 192. num. 9. verſ. tamen ſi poſtea. Andr. Rauchb. quæſt. 25. incip. ludi vel ſunt. n. 79. & ſeq. p. 2.*

5 Si verò tertius quiſpiam, qui non ludit, pecuniam mutuò dat, & tunc concludit *Ang. Aretin. tr. maleſic. de verb. metidore de mali dadi. num. 14. verſ. quod fortè verum eſt. & ſeq. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. lib. 4. p. 3. d. tit. de obligat. & ſolut. in rubr. poſt pr. verſ. refert quod his motivis. & ſeq. Iodoc. Damhoud. in ſua pract. crimin. c. 126. num 11. verſ. ſecus ſi ab alio. Pariſ. de Put. tr. de ludo. num. 47. verſ. pœna ludentis. Caccial. tr. eod. numer. 64. Farinac. in ſua pract. d. quæſt. 109. num. 225. iunct. num. 227.* quod is pecuniam repetere poſſit, ſi ignoravit, an ille, cui mutuavit ludere velit, nec ne. Secus ſi illum ludere velle mutuò dedit. *per text. in l. verum. 11. §. item quæritur. 6. ff. de minor. ſi verò non remunerandi. 12. §. ſi adoleſcens. 11. ff. mandat.*

6 Contrarium tamen rectè ſtatuit, & repetitionem competere tradit *Azo in ſum. C. de aleator. num. 27. verſ.*

... verſ. ſicut dic ſi alius. Panorm. in c. clerici. extr. de vita & honeſt. cleric. num. 15. Stephan. Aufr. in addit. ad Capell. Tholoſan. deciſ. 192. num. 9. poſt pr. verſ. & dic quod ſi unus. Rauchb. d. quæſt. 25 num. 43. ibi, quanquam initio. Auguſt. Bonfranciſc. (ubi hoc in practica ſervari teſtatur) in addit. ad Angel. de maleſic. d. verb. metidore de male dadi. num. 15. ibi, idem adde. Lancelot. tr. de luſoribus. num. 4. Franciſc. Viv. com. opin. 470. incip. ludentibus. num. 1. Iul. Clar. (ubi ita in practica ſervari dicit) lib. 7. ſent. §. ludus. num. 8. verſ. ſcias tamen. Bolognin. in auth. habita. C. ne filius pro patre. num. 128. Salyc. in l. ult. C. de relig. & ſumptib. fun. num. 6. Imol. in l. ſi quis cum ſciret. ff. pro empt. num. 3. & 4. Gl. in l. 1. §. quod autem. ff. de alea luſu & aleator. verb. ſimpliciter. ſub fin. verſ. alius eum repetit. Matth. Coler. deciſ. 173. n. 12. & ſeq.

7 Niſi ſit campo, vel alius qui luſores recipit, vel domi ludum tenet, tunc is pecuniam, quàm alicui ex luſoribus mutuat, repetere nequit, etiamſi non colludit. *Odofr in l. 1. in pr. ff. de alea luſu & aleator. (ubi ampliat etiamſi is, cui mutuatur, pecuniam mutuatam non perdat, ſed vincat) num. 3. ſub fi. verſ. ſed denuò. Salyc. in l. ult. C. de relig. & ſumpt. funer. num. 6. in fi. Imol. in l. ſi quis cum ſciret. ff. pro empt. num. 3. verſ. primo caſu. Azo in ſum. C. de relig. num. 28. verſ. & ideò multò magis. Pariſ. de Put. tr. de ludo. num. 15. verſ. ideò ſi mutuans fuit ille. Caccialup. tr. eod. num. 33. & num. 63. in fin. Franciſc. Viv. comm. opin. 470. (ubi num. 3. poſt Mari. Socin. Parid. de Put. & Caccialup. ait, eiuſmodi receptatorem teneri, etiam ad reſtitutionem omnium eorum, quæ in ludo illo amitterentur) n. 2. ibi, ſi verò mutuans. & num. 3. Angel. Aretin. tr. maleſic. verb. metidore de mali dadi. numer. 14. in pr. verſ. vel ille qui retinet. Iodoc. Damhoud. in ſua pract. d. c. 126. num. 11. verſ. aut ludum retinens. Farinac. d. quæſt. 109. num. 214. ibi, amplia ſeptimò.*

ubi ampliatur etiam ſi is cui mutuator pecuniam non ... ſed vincat ... n.214. Thom.Gramm. d.deciſ.41. inc p. Magnificus Alphonſus. n.2.ſub fin.verſ.item eſt & aliud & ſeq.

8 Propterea quod eiuſmodi caupones, & aleatorum receptatores ipſis aleatoribus pleruinq; nequiores ſint. *Pariſ.de Put.tr.de lud.n.4. Andr.Rauchb.d. quæſt.25.n. 50.p.2.*

9 Iisq; impune iniuriam vel aliud damnum inferre liceat. *l.1.ff.de aleator.Thom.Gram.d.deciſ. 40.n.4.& 5. Angel. Aretin. tr.maleſic.verb.metidore de mali dadi.n 6.*

10 Et ſi illis aliquid ſurreptum fuerit, eis non datur actio ad repetendum, nec civilis, nec criminalis. *Gramm. d.deciſ.40.n.6. Rauchb. d.quæſt.25 n.51.p.2. Ang. Aret.de maleſic. d.verb.n.6.verſ.item patitur alias pœnas.& ſeq.*

11 Imo eiuſmodi cauponibus & receptatoribus luſorum non ſolummodo denegari repetitionem pecuniæ mutuo datæ, ſed eos etiam pœnâ extraordinaria puniendos eſſe, tradit *Boniſac.de Vitalin.in tr.de ludo Azardi.n.3.verſ.item puniatur alia pœna.n.13.& n.16.in fi. Ang. Aret. tr maleſic.verb.metidore de mali dadi.n.6.in med.verſ.poteſt etiã mulctari.Iodoc.Damhaud.in ſua pract.crim.c.126.num.12.& ſeq. Pract Contrad.rubr.de luſor.n.5.in fin.ampliat.2.* Concordat conſtitutio provincial. Auguſti Elector. Saxon. *Anno 1555.tit.* Topler vnd Spieler. *verſ.* Daß alßdenn der Wirt / wo er ſolches geſtattet. *pag.73. Matth.Coler.deciſ.173.n.5.ſub fi.& num. ſeq.*

12 Veluti etiam ita â ſenatu Pegavienſi ex reſponſo ICtor. Lipſenſium *19.Iulij An.1620.* eſt decretum. Hat Clauen Müller. Bürger zu Pegaw/ Jacob H. vmb 13. Reichßthal. Gerichtlichen beklaget / vnd iſt dieſe Schuldforderung / ſo wol von den vorigen/als den jetzigen Gerichten / vor richtig vnd vndiſputirlich gehalten / auch darauff die Hülffe/Immiſſion vnd andere actus ange-

angeordnet/ vnd ſo weit gradatim verſchoben worden / daß nunmehr ſolche auff einen Tag zugleich wider den debitoren ergehen ſollen vnd iſt aber an jetzo Bericht einkommen/daß klagend Clemen Müller er vor acht Jahren da er Weinſchencke in des Raths Weinkeller geweſen/dem beklagten Heſſen / ſolch Geld zum Spiel geliehen / dannenhero jhr bedencken getragen/ mit der angeordneten Hülffe/vnd andern actibus zu verfahren. Ob nun wol dieſe Schuld anfenglich von den Gerichten vor richtig gehalten / auch die Hülffe darauff angeordnet worden / Dennoch aber / vnd dieweil nun mehr ſo viel Bericht einkommen / er Clemen Müller auch nicht in abrede ſein kan, daß er ſolch Geld vor acht Jahren J.H. im Weinkeller zum ſpielen vnd eben zu dem ende/daß er ſpielen können / wiſſentlich geliehen vnd vorgeſetzt/ vnd ſolch darleihen nicht allein in gemeinen/ ſondern auch Sächſiſchen Rechten ernſtlich verbotten. So iſt auch er Müller ſolch Geldt von Heſſen wieder zufordern nicht befugt/ Sondern wird noch hierüber dieſer Verbrechung halben willkührlich geſtraffet. V.R.W.

13 Quæ tamen omnia hucusque de prohibita pecuniæ ad ludum mutuatæ repetitione dicta fallunt tempore peſtis; Propterea quod tempore peſtis ad effugiendas melancholicas cogitationes, quivis ludus permittitur. *Franciſc. Rip. tr. de peſte. c. 4. de remed. præſervat. contra peſtem. n. 157. ibi, ad has autem melancholicas. & ſeq.* temporeque peſtis inter Deum & homines bellum eſſe dicatur. *Iaſ. in l. & ab antiquis. ult. C. de teſtam. n. 3. verſ. & nos habemus. Roland. à Vall. Conſil. 81. incip. prima facie. n. 15. vol. 1. Rolandin. Paſſag. tr. de teſtam. rubr. 35. num. 2. verſ. quia ſi huiuſmodi.* Quo omnes leges & diſpoſitiones iurium ceſſant. *Vaſq. de ſucceſſ. progreſſ. lib. 3. §. 22. limit. 12. n. 36. in fin.*

Coler. de proceſſ. exec. p. 1. d. c. 9. n. 91. verſ. ac ſi dominus. & ſeq. per l. dominus ſ ... g. 3. ff. de uſufr. legat. l. ſi libertus artem. 27. l. operæ in ... in fi. ff. de oper. libert.

4 Contrarium tamen antè aliquot annos Scabini Lipſenſes ad conſultationem Sigmund von Heimitz zu Witteroda reſponderunt: Hat jhr zwey Dörffer / welche den gantzen Ackerbaw ewers Ritterguts / vber Winter vnd Sommer zubeſchicken Hew vnd Grummet zuhawen / zumachen vnd einzuführen auch Marckt vnd zufällige notturfftige Hauß vnd Landfuhren / vnd ſonſten andere Dienſte / vnd andere Arbeit auff etliche Tage im Jahr zuleiſten ſchuldig / Ob jhr nun ewerm bericht nach / zu beſtellung ewers Ritterguts, nach jetziger zeit gelegenheit / ſolcher Frohn vnd Dienſten wol entrathen könnet So habt jhr dennoch gemelte ewre Leute, wider jhren guten willen, mit ſolchen Frohnen an andere zuweiſen nicht fugk / V.R.W.

5 Tum, quod eiuſmodi ſervitia, potius ſint operæ obſequiales & officiales. *Eleganter Coler. de proceſſ. execut. p. 1. d. c. 9. n. 12. ibi ſerviles vocat. & n. 13. verſ. quam tamen ego. & ſeq.*

6 Operas autem officiales alij non poſſe delegari, textus eſt *in l. ſi non ſortem. 25. §. libertus. 12. ſub fin. verſ. ſed ſi delegatus ſit. ff. de condict. indebit. ubi Iaſ. n. 16. ibi, nota decimo tertio.*

7 Tum, quia hæc ſervitia hodiè dicuntur eſſe realia, & prædijs inhærere, adeò, ut illi tantum debeantur, ad cuius dominium directum prædia pertinent. *Coler. d. proceſſ. execut. part. 1. d. c. 9. n. 70. & ſeq.* Tum, quia perſonæ eius, cui debentur, cohærent & conſequenter alij delegari non poſſunt, textus eſt elegans *in l. operæ in rerum. 9. §. 1. ff. de oper. libert. l. un. §. ne autem. C. de caduc. tollend. Iaſ. d. l. ſi non ſortem. 25. §. libertus. 12. C. de condict. indebit. 16. verſ. ratio eſt. & ſeq*

8 Tum, quia hæ operæ ſunt in obſequio, cum ſubditi ad quāvis requiſitionem domini obſequi, & has operas præſtare teneantur. *Gail. lib. 1. obſ. 17. n. 8. & lib. 2. obſ. 62. n. 12. Coler. de proceſſ. exec. part. 1. d. c. 9. n. 13. verſ. quia præſtantur ad mandatum & ſ q.*

Quæ

9 Quæ autem ſunt in obſequio, alij cedi & delegari non poſſunt. *l. ſi non ſortem. 2. §. libertus. 12. ſub fin. verſ. ſed ſi delegatus. ff. de condict. indeb. Andr. de Iſern. in c. 1. §. ex ead. l. tit. de lege. Corrad. n. 2. verſ. quia illa quæ ſunt. & ſeq.*

10 Tum, quia dominus feudi Vaſallos & ſubditos invitos in alium alienare, vel delegare non poteſt. *c. 1. §. ex eadem lege. tit. de lege Corradi. vbi Andr. de Iſern. n. 1. verſ. quod dominus. Franc. Curt tract. feud. part. 6. pr. (ubi communem dicit) quæſt. 2. n. 3. ibi, ſecundo quæro. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. lib 4. part. 3. tit. de feud. §. quoniam. 2. quæſt. 30. n. 52. lit. E. verb. alienare. Alvarott. in d. c. 1. §. ex eadem. lege. tit. de lege Corradi. n. 9. ibi, quæro ab extra. Felin. in c. dilecti. 13. ext. de maior. & obedient. n. 1. verſ. hominibus inuitis. & in c. auditis. ext. de præſumpt. num. 26. verſ. benè facit dictum.*

11 Tum, quia eſt regula vniverſalis, quod eiuſmodi operæ & ſervitia extra territorium & locum habitationis non ſint præſtanda. *Ferrar. Montan. in collect. feud. lib. 6. c. 3. §. ordinaria ſeruitia. Huſan. trac. de propr. hominib. c. 6. n. 89. Iacob. de S. Georg. tit. de Rhoydis. n. 7. Roſenth. de feud. c. 5. concluſ. 7. (ubi quædam præiudicia Cameralia affert) n. 5. Regn. Sixtin. de regal. l. 2. c. 13. n. 68.*

12 Hæc tamen deciſio fallit, ſi neceſſitas immineat, utpotè ſi dominus ære alieno eſt oppreſſus, tunc enim is, pro eiuſmodi ſervitijs perſonalibus rectè imponere poteſt ſubditis ſuis charitativum ſubſidium uſque ad valorem operarum, vel eis mandare, vt alijs pro eiſdem operis ſerviant, uti in ſpecie tradit *Bl. in l. ſi tempore. C. de oper. libert. n. 12. ibi, ultimo ſumitur. usq; ad finem.* Et antè aliquot annos *à Gunthero* von Bühna zu B. factum fuiſſe, in actis publicis vidi, legi, & obſervavi.

Propte-

Propterea quod & dominus feudi in eiuſmodi
13 caſu neceſſitatis ſuos Vaſallos & ſubditos invitos alij vendere & delegare poſſit. *Ioan. Andr. in addit. ad Specul. d. tit. de feud. §. quoniam. 2. quæſt. 30. n. 52. verb. alienare. verſ. n. ſi caſus neceſſitatis. Alvarott. in d. c. 1. §. ex eadem lege. tit. de leg. Corrad. n. 9. verſ. & hoc dicit eſſe. Felin. in d. c. dilecti. 13. extra de maior. & obed. n. 1. ſub fin. verſ. quarto intellige.* Et in caſu neceſſitatis omnia privilegia ceſſant, & ſubditi multa ſervitia præſtare tenentur, à quibus aliâs ſunt immunes. *l. 1. C. ut nem. lice. in empt. ſpec. ſe excuſ. Regn. Sixtin. de regal. lib. 2. c. 13. n. 31. & ſeq. Tiraq. tr. de nobilit. c. 20. num. 169. & ſeq.*

Deciſio LXVIII.

Bona Emphyteutica intrà quantum tempus recognoſci & renovari debent.

SVMMARIA.

1. *Renovatio inveſtituræ, & recognitio emphyteuſeos cur fieri debet.*
2. *Intra quantum tempus hæc renovatio fieri debet.*
3. *Prima opinio refertur. n. 4.*
5. *VVittenbergenſium reſponſum affertur.*
6. *Secunda opinio recenſetur n. 7. 8.*
9. *Tertia opinio authoris affertur. n. 14. ubi limitatur.*
10. *Argumentum à ſimilibus ad ſimilia, in caſu, ubi de pœna privationis alicuius iuris agitur, locum non habet. n. 11. 12.*
13. *Scabinorum Lipſienſium reſponſum affertur.*

1 QVod Emphyteuſi finita debeat fieri renovatio inveſtituræ, partim propter commodum, quod ſentit dominus, dum percipit laudemium ex tali renovatione,

ne, partim propter obligationem canonis emphyteutici, ad quem aliàs novus emphyteuta ex obligatione authoris ſui non tenetur, partim propter generationem, vt ſciri poſsit, ad quem eorum emphyteuſis devolvatur, partim ad obſcuritatem tollendam, ne temporis longinquitate obſcurentur. & lateant conditiones originis ipſius rei, tradit *Iaſ. in l. cum dubitatur. ult. C. de iur. emphyteut. n. 23. verſ. primò propter. & ſeq. Petr. Anchor. conſil. 30. n. 7. verſ. iſta ſunt verba ſua.*

2 De tempore verò, intrà quod eiuſmodi renovatio inveſtituræ, & recognitio emphyteuſeos fieri debet, inter interpretes non adeò eſt expeditum.

3 Videtur dicendum, quod intrà annum fieri debeat, & poſt lapſum anni eiuſmodi facultas renovandi emphyteuſin perdatur *Roman. Conſil. 22. incip. propoſita mihi. n. 6. ibi, illud tamen non omittendo. & ſeq. Anton. Gabr. lib. 3. comm. concluſion. iii. de fideiuſſor. concl 1. n. 10.* per ea, quæ habet *Iaſ. in l. petens. C. de pact. n. 10. in med. verſ. & per illum text. & in l. in emphyteuticarijs. 2. C. de iur. emphyt. n. 23. ibi, circà quod benè nota. Gozad. conſil. 39. incip. primâ facie. col. pen. verſ. item ſexto. & conſil. 71. incip. in cauſa D. Simonis. n. 2. & 3. Iul. Clar. lib. 4. ſent. §. emphyteuſis. quæſt. 43. n. 2. ſub fin. verſ. quinimò etiamſi. Horat. Mondoſ. in addit. ad Ludov. Rom. conſil. 22. lit. K. verb. communis opinio. poſt med. verſ. octavo limita. Roland. à Vall. conſ. 3. n. 151. verſ. ſecundo quod infra annum. lib. 1.* qui verbis diſertis tradunt, ſi emphyteuſis ſine culpa emphyteutæ, puta curſu temporis, vel finitâ generatione fuerit finita, & ob id emphyteuſis potius emphyteutæ filijs, & conſanguineis, quàm alijs extraneis reconcedenda, quod filij

vel

vel conſanguinei intrà annum eiuſmodi renovationem & reformationem emphyteuſeos petere debeant, elapſo vero anno vlterius non audiantur.

4 Prout etiam in ſpecie, quod donatarius ad petendam inveſtituram emphyteuſeos annum & diem habeat, tradit *Bero.conſil.28.n.10.verſ.vel dici poteſt.& n.ſeq.lib.1.*

5 Atq; ita etiam ICti judicij curialis VVittenbergenſis *Menſe Septembr. An.1622.* ad conſultationem Alexandri von Miltitz vff Schenckenberg pronunciarunt, Hat der Rath zu Delitzſch eine Waſſermühle zu Naundorff liegen / in welcher euch die Gerichte oberſt vnd niederſt / ſo wohl das Lehen zuſtändig / So nun des Raths beſtettigter gewiſſer Lehentreger verſtorben / vnd vom Rath innerhalb gebürender Jahrsfriſt / das Lehen anderweit nicht geſucht worden / auch warumb es verblieben / keine rechtmeſſige Vrſach angezogen werden mag / So hat ſich ermelter Rath daran verſeumet / ihr ſeyd aber ſolch Lehenſtück ſelbſt anzunehmen nicht befugt / ſondern den Rath derentwegen zuforderſt ordentlicher weiſe anzuklagen ſchuldig. V.R.W.

6 Econtrà vero quod novus emphyteuta, qui ſucceſſionis, donationis, vel alio titulo rem emphyteuticam acquiſivit, præcisè intra duos Menſes, à tempore ſucceſſionis, vel contractus, emphyteuſin à domino recognoſcere, & inveſtituram recipere teneatur, alias ſuo jure privetur, in terminis terminantibus docet *Aurel. Corbul. tr.de iure emphyteut.c.5.incip.quinta ex cauſa.n.1.verſ.nam ſi novus emphyteuta.& n.ſeq.quem ſequitur Iacob.Schult.in addit. ad Modeſt.Piſt.quæſt.133.n:11.ſub.fi.verſ.is itaq;.& num.1.2.p.4.* per textũ *in l.ult.verſ.& ſiquidẽ domini.& verſ.ſeq.C.de iure emphyt.*

Vbi dicitur, ꝙ dominus facta alienatione ab emphyteuta ex licẽtia ſibi à domino vel lege conceſſa, vt eſt, quãdo denũciavit, quod ab alio repetit & requiſivit dominum, an velit ipſe emere, & ipſe intrà duos Menſes nihil reſpondit, tenetur novꝰ

 emphy-

emphyteutam admittere, & illum in poſſeſſionem inducere, & ſubiungit *text. in d.l.ult.verſ. ſin autem novus emphyteuta.* quod ſi dominus emphyteutam vel emptorem ſuſcipere minime voluerit, & atteſtatione facta intra duos Menſes hoc facere ſuperſederit, licebit emphyteutæ, domino non conſentiente, ipſum acquiſitorem in poſſeſſionem inducere, & quod, ſi aliter fuerit verſatus, quam illa conſtitutio diſponit, jure emphyteutico cadet. Cum ergo ex *d.l.ult.* vltra primam denunciationem, quæ fit domino ad effectum, vt poſſit in emptione præferri, ſi velit, etiam dominum requirere debet, ut ipſum in emphyteutam recipiat, & in poſſeſſionem inducat, nec poſſit emphyteuta, qui etiam ex licentia domini, aut ex licentia ſibi â lege attributa, vendidit, â ſeipſo in poſſeſſionem rei venditæ emptorem ſeu acquiſitorem inducere, ſed ſolùm poſtquam requiſivit dominum, & ipſe intra duos Menſes hoc facere ſuperſedit, ſequitur neceſſario, ut à die contractus novus acquiſitor teneatur recipere inveſtituram intra duos Menſes, & quod, niſi illam petat, à jure ſuo cadat, hactenus *Aurel. Corbul. d.c. 5. n. 1. verſ. ut probat. textus. & ſeq.* Deinde per doctrinam *Iaſ. in l. ult. C. de iur. emphyt. n. 68. ſub fin. verſ. ſequitur quintus. Alex. Conſil. 119. incip. viſis narratis. n. 6. ibi, præterea etiam. lib. 3. Iul. Clar. lib. 4. ſentent. § emphyt. quæſt. 15. n. 2. poſt med. verſ. & quantum ad hoc. & ſeq.* qui dicunt, quod etiam pro emphyteuſi donata debeat domino ſolvi laudemium, nec poſſit quis novum emphyteutam in poſſeſſionem inducere, ſed debeat requirere dominum, & eum expectare per duos menſes: Cum ergo dominus

non

non habeat plus quàm duos menſes ad approbandum ipſum emphyteutam emptorem, & in poſſeſſionem inducendum, videtur etiam quod ipſemet emphyteuta, qui tenetur ſub pœna caducitatis ipſum requirere, vt non poſſit poſt duos menſes ipſum requiſitum differre. *Aurel. Corbul. de iur. emphyt. d.c.5.n.1. verſ. ut præſupponunt etiam. & ſeq.*

8 Præterea, quia textus *in d.l.ult. verſ. ſin autem duorum Menſium. C. de iu. emphyt.* poſt factam requiſitionem, an dominus emere velit, & lapſum duorum Menſium, concedit licentiam emphyteutæ alienandi emphyteuſin ſine alio conſenſu domini, & imponit poſtea neceſſitatem domino approbandi ipſum emptorem, nec vult approbationem faciendam per dominum poſſe differri vltrà duos Menſes, & imponit etiam poſt venditionem neceſsitatem emphyteutæ ſub pœna privationis petendi inveſtituram, & laudemium ſolvendi: Cum ergo inveſtitura facienda â domino novo acquirenti non poſsit differri ultrà duos menſes poſt alienationem, & hæc inveſtitura debeat fieri ad poſtulationem partis, quia poſt licentiam â lege obtentam, debet dominus ab emphyteuta requiri, vt emptorem, ſeu acquirentem in emphyteutam recipiat, & in poſſeſſionem inducat, ſequitur neceſſario, vt emphyteuta ſub pœna caducitatis teneatur intrà duos menſes poſt alienationem factam & contractum celebratum inveſtituram petere, *Aurel. Corbul. de iur. emphyt. d.c.5.n.1. poſt med. verſ. ſi ergo dominus non habet. & ſeq.*

Verum enimverò cum in *d.l.ult.verſ.& ſiquidem domi-*
9 *nus.C.de iure emphyt.* ſaltem diſponatur de jure protomiſeos, quod ſcilicet dominus in re emphyteutica ius protomiſeos habeat, & emphyteuta illi emphyteuſin offerre, & duos menſes, an emere velit, nec ne expectare teneatur, hoc addito, ſi dominus intrà duos menſes ſe non declaravit, quod tunc emphyteuta rem emphyteuticam absq; alio conſenſu alij non prohibitæ perſonæ vendere poſſit, & dominus absq; contradictione novum emphyteutam recipere cogatur, & ſi hoc etiam recuſat, & emphyteutam recipere nolit, ne emphyteuta novus nimis diu in dubio hæreat, alij duo Menſes præfiniuntur, intrâ quos dominus novum emphyteutam recipere, & in poſſeſſionē inducere debeat, poſt hos verò elapſos, emphyteuta novum emptorem & acquiſitorem propriâ authoritate in poſſeſſionem emphyteuſeos inducere poſſit, aliâs, ſi hos duos menſes, tàm quoad ius protimiſeos, quam quoad inductionem in poſſeſſionem non expectaret, jure ſuo cadat, & ita vtroq; caſu illi duo menſes ad dominū referuntur, quod ſcilicet intra duos menſes, an ipſe emphyteutam retinere velit, nec ne, & iterum intrà duos menſes, an novum emphyteutam recipere, & in poſſeſſionem inducere velit, nec ne, ſe declarare debeat, de novo verò emphyteuta, quando ſcilicet ille ſe domino præſentare, & inveſtituram petere debeat, ibi verbum nullum. Nec ſequitur conſequentia, dominus tenetur intrà duos menſes novum emphyteutam recipere, & in poſſeſsionem inducere. Ergò tene-

tenetur etiam novus emphyteuta intrà duos menſes ſe domino offerre,& inveſtituram petere. Cum novus emphyteuta poſt aliquot tempus demum ſe domino præſentare,& inveſtituram petere poſſit,â quo demum tempore duo iſti menſes, quorum *in d.l. ult. ſub ſi. verſ. ſi autem novum. C. de iur. emphyt.* fit mentio, incipiuat: Ettii vel maximè argumenta Aurelij Corbuli procederent, illa tamen ſunt deſumpta â ſimilibus, puto, quia vt domino ad emendum, vel ad recipiendum novũ emphyteutam,duo menſes ſunt præſtituti,ita etiam novo emphyteutæ duo menſes ad recipiendam inveſtituram debent eſſe præfixi.

10 Quod tamen falſum eſt,quoniam in caſu,ubi de pœnis privationis alicuius rei agitur, argumenta de ſimilibus ad ſimilia non procedũt. *Curt. Iun. Conſ. 119. incip. exorditur. n. 9. & Conſ. 137. incip. ſacratiſſimæ. n. 17. Alex. Con l. 103. n. 15. lib. 1. Tiraq. in l. ſi vnquam. 8. C. de revoc. donat. verb. revertatur. n. 205.*

11 Etiam ex identitate, vel maioritate rationis. *Cæſar. Veſell. in addit. ad Matth. de Afflict. deciſ. 284. incip. in cauſa. n. 8 poſt med. verſ. ſecundò reſultaret. & ſeq.*

12 Sed tantum pœna extraordinaria pro arbitrio iudicis imponenda locum habeat. *Cravett. Conſ. 205. incip. pernoctatio. n. 13. poſt pr. Tuſch. tom. 6. verb. pœna. Concl. 216. n. 4.*

13 Ideoq; Scabini Lipſenſes *Menſe Novembr. An. 1608.* ad requiſitionẽ Oſterwalt von Eckersber. ꝛc. zur Mittweida merito reſponderunt: Dz die Bürger zu Rochlitz/ ſo von euch etliche Erbzinß-

güter

güter zu Lehen haben/welche Hanß von Waltitz von euch erkaufft/ vnd ſie von jm in Lehen nicht genommen/ nicht verluſtig gemacht/ Sie ſind aber ſolche Verachtung vnd wegerung/ gemelten Hanſen von Waltitzen mit 30. Sch. G. das zu verbüſſen/vnd nichts deſtoweniger die Güter/ſo ſie vorhin von euch zu Lehen gehabt/ hinfürder von jhm in Lehen zunehmen ſchuldig/ V. R. W.

Veluti etiam in eandem ſententiam ICti Lipſenſes *Menſe Auguſto An. 1622.* ad requiſitionem Alexandri von Miltitz vff Schenckenberg pronunciarunt, Ob nun wol dem Rathe zu Delitzſch nach abſterben des Lehenträgers gebühret / die Mühle in Monatsfriſt/ wie es die Lehenbrieffe beſagen/ zumuthen/ vnd derſelben mit Vorſtellung eines andern richtigen Müllers folge zuthun/ So habt jhr euch zwar dieſer Lehenſtücke als verfallen / nicht anzumaſſen/ jhr ſeyd aber dennoch dem Rath in eine zimliche Geldbuſſe vff vierzehen newe Schock/ beydes daß ja der Müller ohne ewer vorwiſſen in die Mühle geſetzt/ vnd die Lehensmutung nicht gethan/ zu nehmen wol befugt/ vnd iſt hierüber der Rath euch auch einen Revers/ daß er hinfüro mit Annehmung eines newen Müllers/ ſich dem Rechten vnd Herkommen nach/gemeß verhalten wolle / zuzuſtellen ſchuldig/ V. R. W.

14 Niſi novus ille emphyteuta, antequàm inveſtituram à domino accepit, & recognitionem fecit, eandem emphyteuſin irrequiſito domino alij denuò vendat, tunc enim emphyteuſis merito in commiſſum cadit, veluti ita Scabinos Lipſenſes, *Menſe Maio An. 1564. ad requiſitionem Iohannis* Kiſtenhawers in Skeuditz/reſpondiſſe, teſtatur *Modeſtin. Piſtor. quæſt. 133. incip. Heinricus à* Bünaw. *n. 5. p. 4.* Quoniam tunc privatio emphyteuſeos non tam propter non petitam inveſtituram, quàm quod emphyteuſis ſine conſenſu domi-

domini fuerit vendita, contingat, quæ omni jure permiſſa eſt. *d.l.ult.verſ.& ſiquidem inveſt.verſ.ult. in fin. ubi Iaſ.Bl.& DD.communiter de iure emphyt. Pruckm.conſ.17.quæſt. 3. n. 122.vol. 1. Franciſc.Viv.comm. opinion.concluſ. 240.n. 1.& ſeq.lib.1.*

Deciſio LXIX.

De pœna Sponſi ſponſalia de præſenti conſummare & perficere recuſantis.

SUMMARIA.

1. *Perſonæ, quæ ſponſalia de præſenti conſummare nolunt, ſeriò admonendæ ſunt per iudicem, ut adimpleant. n. 2.*
3. *Brachio ſeculari ad conſummationem ſponſaliorum cogi poſſunt.*
4. *Si unus abſens eſt, tunc per legitimum tempus debet expectari.*
5. *Si intrà legitimum tempus non redierit, debet per edictum citari.*
6. *Et interea præſens in abſentis bona mittitur.*
7. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum affertur.*

1 Si perſonæ, quæ ſponſalia contraxerunt, ſint præſentes, tunc ſeriò monendæ ſunt per iudicem, ut ea adimpleant, & matrimoniũ conſumment. *Mozz. de matrim. rubr. qua actio detur pro ſponſalibus. poſt pr. Ioach. à Beuſt. tr. de ſponſalib. c. 58. poſt pr. verſ. ſi ſint præſentes. & ſeq. Didac. Covarr. de ſponſalib. part. 1. c. 4. incip. de ſponſaliorum effectu. n. 1. & ſeq. & n. 5. poſt pr.*

2 Etiamſi vellent pœnitere, & promiſſionem ſibi invicem factam remittere, *Beuſt. d. c. 58. verſ. etſi partim vellent. & ſeq.*

3 Si verò vna vel altera pars in ſua contumacia & reluctatione perſiſtit, tunc brachio ſeculari, puta, captis pignoribus, carceribus, ad hoc compelli poſſunt. *Ioach. à Beuſt. de ſponſal. d. c. 58. in fi. verſ. ſed pars quæ non vult. & c. 59. per tot. Conſult. Conſtit. Sax. tom. 1. quæſt. 1. n. 2. ſub fin. verſ.* Sondern in Vorwegerung.

4 Si verò unus ex illis, puta, Sponſus eſt abſens, tunc debet eum ſponſa per tempus legitimum & jure determinatum expectare. *Mozz. de ſponſal. rubr. quomodo ſolvantur. n. 12. Alber. Gentil. de nupt. c. 15. & ſeq. Cuiac. de præſcript. c. 21. poſt pr. & lib. 16. ob . c. 35. Fach. lib. 2. contr. c. 33. Beuſt. de Sponſal. c. 60. per tot. Schneid. tr. de Sponſal. & nupt. part. 4. n. 45. Conſult. Conſtit. Saxon. tom. 1. part. 1. de matrimonial. quæſt. 12. n. 1. & ſeqq. Covarr. de Sponſal. part. 1. c. 5. incip. quinta nunc. n. 7.*

5 Quo elapſo abſens bina vel trina citatione per edictum ad cohabitationem & conſummationem matrimonij eſt citandus. *Beuſt. de ſponſal. d. c. 60. in med. verſ. quo elapſo abſens. & ſeq. Conſult. Conſtit. Saxon. tom. 1. part. 1. de matrimonial. quæſt 10. n. 4. & n. ſeq. Covarr. d. c. 5. n. 7. ſub fin.*

Et interim ſponſa in eius bona, ſi quæ abſens habet, immittenda eſt. *Specul. lib. 2. p. 1. tit. de primo & ſecundo decreto. §. reſtat. 2. n. 36. in med.*

6 Veluti ita Scabini Lipſenſes *Menſe Febr. Anno 1597.* ad conſultationem Bürgermeiſter vnd Rath zu L. reſponderunt: Hat ſich ein junger Geſelle mit vorwiſſen ſeiner Eltern / mit einer Jungfraw auch mit Vorwiſſen vnd Einwilligung derſelben Eltern ehelichen verlobet; Ob nun gleich er hernacher gewandert/vnd vber drey Jahr auſſen geweſen/vnd alſo er ſeines Ehegelöbnüs durch der Jungfraw Eltern ſchrifftlichen erinnert/zur Antwort geben vnd geſchrieben hat/er habe noch zur zeit keinen Ort gefunden/da er ſich zu nehren getrawete / vnd darumb die Jungfraw nicht warten wolte/ möchte

möchte ſie von ihm vngehindert ſich mit einem andern verſehen So hat doch die Jungfraw nicht fug Sonderlich noch zur zeit vnd ohne gebürlich vorgehend Erkentnus vnd Erleubnus der ordentlichen vnd geiſtlichen Obrigkeit mit einem andern ſich zuverehelichen Sie mag aber bey der Geiſtlichen Obrigkeit anhalten / jhn hierzu zuladen, ſo mag ſie auch bey der Weltlichen Obrigkeit Steckbrieffe vber jhn außbringen wo man jhn bekommen / gefenglich anzuhalten vnd dahin zudringen / das beſchehene Ehegelöbnus würcklichen zuvollziehen/ So hat ſie auch wol fug ſich dieweil zu ſeinen Gütern / da er der einige hat/zuhalten vnd iſt die Obrigkeit ſchuldig/ſie auff jhr anhalten darein zuſetzen/vnd jr dieſelbe zugemeſſen vnd zugebrauchen/ einzureumen/ V.R.W.

Deciſio LXX.

De pœna eius, qui muros civitatis tranſcendit.

SVMMARIA.

1. *Qui muros civitatis Romanæ tranſcendit, capite punitur.*
2. *Quid iuris in eo, qui muros civitatis municipalis violat. n. 3.*
3. *Scabinorum Lipſienſium reſponſum affertur.*

1 DIſponitur quidem *in §. ſanctæ. 10. verſ ideò autem muros. Inſtit. de rer. diuiſ. & A.R.D.I. l. ſi quis. ult. ff. de rer diuiſ.* quod is, qui muros civitatis violat, & tranſcendit, capite plectendus ſit. *Ludovi. Roman. ſing. 743. Farinac. quæſt. lib. 1. tit. 3. quæſt. 20. n. 146.*

2 Quam diſpoſitionem juris generaliter ad quosvis muros civitatum, etiam municipalium extendunt, ita vt quis eos tranſcendens, etiam capite puniatur.

Ioan. Gedd. in l. rei appellatio. 5. ff. de V. S. n. 16. verſ. & cum muni-cipiorum. & n. 17. Ludov. Roman. ſingul. 743. incip. quæſtio eſt de facto. VVeſemb. in comm. ff. de rer. divis. n. 2. in fin. Capoll. de S. V. P. 54. incip. ſcalas muro. n. 9. propterea quod etiam muri civitatum municipalium ſint ſancti. *l. ſanctum. 8. §. in municipijs. ff. de rer. diviſ.*

3 Contrarium tamen, quod quis civitatis municipalis muros tranſcendens, non pœna capitis, ſed arbitraria tantum, puta, pecuniaria, vel relegatione puniatur, rectius tradunt *Br. in l. ult. ff. de rer. diviſ. n. 2. Alber. de Roſat. ibid. in pr. Nicol. Boer. deciſ. 232. incip. & videtur (ubi ita ult. April. An. 1530. in curia Burdegalenſi iudicatum refert, & rationes affert) n. 1. & ſeq. per tot. Iacob. Menoch. lib. 2. arbitr. iudic. quæſt. cent. 5. caſ. 453. incip. civitatis muros. n. 5. ibi, dubitari tamen. & in ſeq. Iul. Clar. (ubi apud ſe ita in iudicijs ſervari teſtatur) lib. 5. ſent. §. ult. quæſt. 68. incip. nunc videndum eſt. n. 29. Rol. à Vall. Conſil. 84. incip. quoniam. n. 24. verſ. circa ultimum quæ pœna. & n. 25. vol. 2. I. ult. ad §. ſancta. 10. Inſt. de rer. diviſ. & A. R. D. n. 2. Ioan. Schneid. ibi. n. 3. verſ. non autem aliarum. Proſper. Farinac. in ſua pract. criminal. lib. 1. tit. 3. d. quæſt. 20. n. 152. Hieron. Magon. deciſ. Lucenſ. 90. incip. devenerat in fortiam. n. 14. Nell. de S. Gemin. tr. de bannit. part. 2. tempor. 2. quæſt. 13. n. 13. ſub fin. verſ. ſicut etiam aliâs dicit Bertazol. Conſil. 344. incip. dubia. n. 2. & ſeq. vol. 2.*

4 Atq; ita etiam antè aliquot annos Scabini Lipſenſes ad requiſitionem Senatus N. reſponderunt: Ob nun gleich gedachter von Z. ſich hernach mit den Vormunden vertragen / So mag er doch damit ſich gegen euch ſeiner gelobten Verbrechung halben nicht behelffen / ſondern er wird des ungeacht von-wegen / daß er uber die Stadmawer geſtiegen / der Gerichte billich verwieſen / V. R. W.

Deci-

Deciſio LXXI.

De Exceptione liberationis ſeu quietationis tutorum vel curatorum, quando opponi debet.

SVMMARIA.

1. *Species facti proponitur. n. 4.*
2. *Exceptiones peremptoriæ usq; ad ſententiam definitivam duntaxat opponi poſſunt.*
3. *Scabinorum Ienenſium reſponſum affertur.*
5. *Notoria exceptio etiam poſt ſententiam latam opponi poteſt.*
6. *Exceptio, quæ ſententiam penitus non impugnat, ſed cum ea compatitur, etiam poſt ſententiam poteſt opponi.*

1 SVprà *deciſ. 13. n. 1. & ſeq.* dictum eſt, quod finito officio tutelæ, & liberatione ſecutâ, tutor vel curator â creditoribus pupillorum amplius conveniri non poſſit. Sed ſi poſteà tutor â nonnullis creditoribus pupillorum conventus judicium ſuſcipit, litem conteſtatur, onus probandi in ſe recipit, documenta producit, ſed fortè negligentia advocati liberatio ſeu quietatio omittitur, diſputatio atteſtationum inſtituitur, ſententia definitiva fertur, et poſtea demum reus liberationis vel quietationis recordatur, dubitari ſolet, an tunc admitti
2 poſsit? Videtur dicendum quod non per regulam univerſalem, quod eiuſmodi exceptiones peremptoriæ usq; ad ſententiam definitivam duntaxat opponi poſſint, poſt eam vero, non item *l. peremptorius. 2. C. ſentent. reſcind. non poſſ. Paul. de caſtr. Conſil. 166. incip. viſis actis. n. 3. verſ.*

nem peremptoriis. lib. 2. Zang. de except. p. 3. c. 26. n. 11. & ſeq. Felin in c. paſtoralis. extr. de except. n. 10. in fin. Specul. lib. 2. part. 2. tit de except. & replic. §. 3. n. 10. & ſeq.

3 Atq; ita in iudicio aulico Aldenburgenſi, in cauſa H. vnd H. von B. *reorum ex una, &* Ch. W. von B. vnd B. S. *actorum ex altera parte,* ex reſponſo Scabinorum Ienenſiũ *16. Mart. An. 1613.* fuit pronunciatum: Das Beklagte das jenige ſo jhnen zuerweiſen zuerkandt, vnd ſie ſich angemaſſet / wie recht genugſamb nicht erwieſen / derwegen ſind ſie den angezogenen Reſt der 2891. fl. 9. gr 11 ₰ bey Vermeidung ſchleuniger Hülffe / nochmals zuerlegen ſchuldig, V. R. W.

4 Sed hæc ſententii per leuterationem à viribus rei iudicatæ ſuſpenſa, & cauſa ad me delatâ, ego inter alia in contrarium poſteà allegavi, primò authoritatem *Iohan. Zanger. tr. de except. p. 3. d. c. 26. incip. non ſemper. numer. 82. & ſeq.* vbi verbis diſertis dicit, quod exceptio liberationis etiam poſt concluſionem in cauſa, & ſententiam definitivam opponi poſſit. Deinde *text. in l. 1. vbi Br. n. 1. Bl. eod. num. 1. C. quando ex facto tut. vel curat. minor. ager. vel conven. poſſ.* ubi dicitur generaliter, quod ſententia lata contra tutorem vel curatorem, finito officio contrà eos executioni mandari non poſſit, nec diſtinguitur, an ſententia contrà eos fuerit lata, durante adhuc, an verò finitâ tutela.

5 Tertio, quía hæc exceptio liberationis & quietationis eſt notoria, & ex ipſa inſtrumenti inſpectione appa-ret. Notoriam autem exceptionem etiam poſt latam ſententiam opponi poſſe, tradit *Felin. in c. paſtoralis. extra de except. n. 18. verſ. alius in exceptione notoria.*

Quar-

Quartò, quia hæc exceptio ſententiam prorſus non impugnat, ſed potius cum ea compatitur, quod inde patet, quod licet tutor vel curator per eam ex lite eximatur, tamen tota actio non perimitur, ſed pupillus adhuc conveniri poteſt.

6 Exceptio autem quæ ſententiam penitus non impugnat, ſed cum ea compatitur, indiſtinctè & poſt ſententiam admitti ſolet. *l. Neſennius. in fin. ff. de neg. geſt. l. rei iudicatæ. §. ſi in iudicio. ff. ſolut. matrim. Petr. de Benintend. deciſ. 77. incip. capta fuit. num. 14. ſub ſi[n]e. & num. 15. Roland. à Vall. Conſil. 28. incip. quoniam nemini. n. 3. verſ. & ratio huius. n. 4. & n. ſeq. lib. 1. Zanger. de except. p. 3. c. 26. n. 96. Paul. de Caſtr. Conſ. 166. incip. viſis actu. numer. 3. verſ. ſed exceptio. per quam. lib. 2.*

7 Quintò, quia non tam ſtrictè procedendum eſt cum eo, ſed ei potius ſuccurrendum, qui officium neceſſarium geſſit, & ad hoc per legem arctatus fuit. *Bl. in l. ſi tutor. 15. ff. ſi quis caution. iudic. ſiſtend. cauſ. fact. n. 5. verſ. quia magis debet ſuccurri ei & ſeq.*

Sextò, quia actor locupletaretur cum alterius iacturâ, cum is eadem actione & facilitate pupillum convenire poſſit? Sed ſi actor cum aliena iacturâ locupletaretur, exceptio merito etiam poſt ſententiam admittitur. *Oddo Sfort. tr. de reſtitut. in integr. part. 2. quæſt. 73. art. 1. num. 35.*

8

Et ſecundum hæc etiam *Menſe Septembr. Anno 1615.* ICti VVittenbergenſes pronunciarunt: Ob nun wol in dem am 20. Martij Anno 1585. zu Weymar gegebenen Abſchiedt außdrücklich verſehen das obgemelte 2891. fl. 16. gr. 11. &. in die Fürſtliche Kemmerey zu Weymar deponiret werden

werden ſollen/Dennoch aber/vñ dieweil die Güter/ſo verpfendet/ oder wiederkeufflich vereuſſert geweſen/nicht im Fürſtenthumb Weymar/ſondern vnter Churf. S. Iurisdiction im Ampt Rochlitz gelegen/auch die vormals Vnmündige von Hagenaſt/ jhre mündige Jahr erreichet/vnd jhre geweſene Vormunden ſchon Anno 1605. jhrer Adminiſtration halber gentzlich quittiret/ So erſcheinet aus dieſen vnd andern in ewerm Bericht angezogenen Motiven ſo viel/ daß jhr von angeſtalter Klage zuentbinden/ vnd Chriſtoff Wolffen von Burckersroda/vnd Otto Spiegeln/ die vormals außgezehlten 2891.fl. 16.gr.11.R. anderweit zuentrichten nicht ſchuldig ſeyd/ V. R. W.

10 Veluti etiam ſuperior ſententia per Leuterationem 23. Sept. Anno 1617. ex his deductis in judicio aulico reformata & judicatum fuit. Aus demſelben nunmehr allenthalben ſo viel zubefinden/das Beklagte von den Klegern diſsfals wider ſie erhobene Zuſprüche/zuentbinden vnd loß zuzehlen/die auffgewendten Vncoſten aber/ werden aus bewegenden Vrſachen gegeneinander compenſiret vnd auffgehoben/ V. R. W.

Deciſio LXXII.

Si tutor nomine pupilli cum aliquo contraxit, & poſteà à tutela liberatur, & alius tutor in eius locum ſubſtituitur, an primus tutor, an verò ſecundus, ex illo contractu conveniri poſſit?

SVMMARIA.

1. *Per liberationem & quietationem tota obligatio extinguitur. n. 2.*
3. *Surrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſurrogatur.*
4. *Surrogatus in officio vel collegio, loco alterius, utitur iure illius, in cuius locum ſurrogatur.*

5. ICti-

5. *[Sc]orum iudici[s] curialis VVittenbergenſis reſponſ[u]m recenſetur.*
6. *[S]cabinorum Lip[ſ]enſium ſententia a[ſſ]eritur.*
7. *Limi[t]a[t]io ad deciſionem hanc affertur.*
8. *Confirmatur reſponſio Scabinorum Lipſenſium.*

1 CVm per liberationem & quietationem tota obligatio extinguatur. *Petr.Surd.Conſ.145.incip. Scipio Craſſus. n.26.in fi.lib.1.Iaſ.in l.in illa ſtipulatione. ff. de V. O. n. 4. in med. verſ.quia ex quo debitor.& ſeq.*

Quæ poſtea ex nulla penitus cauſa reviviſcere poteſt. *l.qui res.98.§.aream.8.ff.de ſolut. Ludov. Roman. conſil. incip.pro propoſita mihi.n.3.in med.verſ.quod quidem extinctum.*

2 Vsq; adeo, vt primus tutor, qui pecuniam ex adminiſtratione tutelæ penes ſe habet, & novo tutori ſolvit, poſtea, ſi fortè hic novus tutor non ſit ſolvendo, â pupillo amplius conveniri non poſſit, *elegant. Ludov. Roman. Conſ.25.incip.viſa facti ſerie.n.2.ibi, quo autem ad ſervandum.& n.ſeq.adde infrà deciſ.79.n.14. & n.ſeq.*

3 Surrogatumq; ſapiat eius naturam, in cuius locum ſurrogatur. *l.1.§.hac actio.vbi Br.n.1.ff.ſi quis teſtam.liber.eſſe iuſſ.fuer.l.un.§.1.C.de rei vxor.actio.§.fuerat.26. Inſt. de act. Alex.Conſ.55.incip.proſpectis his quæ in themate. n.13. verſ. & licet lib.4.Panorm.in c.Eccleſia.3.extr.ut lit. pendent. n.6. ibi, poſteà colligit. Iaſ.in l.10.§.qui iniuriarum.ff.ſi quis cantion. num. 2. Tiraq.de iure primogenit. quæſt.55. n.11.verſ.nam quod in alterius.*

4 Vsq; adeò, vt ſurrogatus in officio vel collegio loco alterius, vtatur iure illius, in cuius locum ſurrogatur, tàm quoad incommodum, quàm quoad commodum. *l.un.ubi Br. Ioan. de Plat. & DD. communit. C.de collegiatis, & chartopatris, Everhard. in top. in loco â vi ſurrogationis.122.n.3. ibi, tertio facit ad hoc.& ſeq. Bellemer.deciſ.1121.incip.ſurrogatus. n.1.per tot.*

 Ideo-

5 Ideoq; ICti judicij curialis VVittenbergenſis *An. 1612. Menſe Auguſt. ad conſultationem* Heinrich von Hauſen / merito reſponderunt, quod non primus, ſed ſecundus tutor conveniri debeat; Habt jhr vnd ewer Mit-Vormundt Georg von Tamhadel / von Rudolff von Schleinitz / welchem das Gut Niedergreuſchwitz mit Bewilligung der hohen Obrigkeit vnd aller Mitbelehnten / verkaufft worden / wegen ewer Mündlein Gebhardt Münchs Lehenserben 1160 fl. empfangen / Als aber jr beyde der Vormundſchafft erledigt / vnd an ewer ſtatt Chriſtoff von Altmanshofen / vnd Heinrich Münch zu Vormunden geordnet worden / habt jhr denſelben vollſtendige Rechnung gethan / vnd ſeid im Numpt Grimme den 16. Octob. Anno 1601. wegen aller Einname vnd Außgabe vnd der gantzen Adminiſtration quittiret worden: Wenn nun gleich gedachter Rudolff von Schleinitz ſolche 1160. fl. wieder von euch widerſtattet haben mit Vorwendung / daß ſolch Geld den Münchiſchen Gleubigern gehörete / vnd ſie daſſelbe zu Recht erhalten hetten / Dennoch aber / vnd wofern ſolcher Reſt der 1160. fl. den Lehenserben zugeſtanden / vnd jhr den Münchiſchen Vormunden vnd Lehenserben dieſelbe wider abgetragen vnd darneben quittiret worden / als weret jhr mit angezogener ewer Notturfft zuhören / vnd iſt den von Schleinitz ſolche Forderung von den Münchiſchen Lehenserben vnd nach euch beſtigten Vormunden / welche euch darüber quittiret / zufordern ſchuldig / V. R. W.

In eandem ſententiam reſponderunt Scabini Lip-
6 ſenſes *Menſe Septembr. An. 1613.* Ob nun gleich hernacher ſich begeben / daß angeregte Gelder den Münchiſchen Gleubigern zu Recht zuerkandt vnd dahero bemelter von Schleinitz / euch in Anſpruch zunehmen vnd die Gelder von euch hinwieder einzubringen / in Vorhabens mit Vorwenden / daß jhr euch neben ewern Mit-Vormunden / auff ſolchen Fall jhn zuvertretten vnd ſchadloß zuhalten verpflichtet. Dieweil aber dennoch jhr ewer Vormundſchafft entnommen / andere Vormunden / nemlich Chriſtoff von Altmanshofen

heſen vnd Heinrich Münch conſtituiret/ welche ſich der Admi-niſtration vnd Verrichtung von euch ewerer Vormundſchafft Rechnung genommen/ euch darauff judicialiter im Ampt Grimm/ wegen aller Einname vnd Außgabe/ ſo wol der gantzen Vormundſchafft quitiret: So iſt gedachter von Schleinitz euch nunmehr beſtendiger weiſe zubelangen nicht befugt/ ſondern die newe Vormunder vnd mündigen Lehenserben werden obangeregte Gelder den Münchiſchen Gleubigern wieder zuerſtatten vnd zuerlegen/ billich angehalten, V.R.W.

7 Niſi tutor proprio nomine contraxerit, & ſe obligaverit, tunc liberatione, & quietatione non obſtante, nihilominus ex contractu, durante tutelæ officio cum alijs celebrato, rectè conveniri poteſt, *per ea, quæ ſupra deciſ.14.n.5.& deciſ.15.dixi.* Propterea quod iniquum ſit, vt quis pro alterius contractu reſpondere teneatur. *l.1.& tot.tit.C.ne filius pro pat.& ne vxor pro marit. l.ſancimus.22. C. de pœn.*

8 Et eiuſmodi liberatio & quietatio ſit ſtricti iuris, & ſolummodò ad ſpecificata, & materiam ſubiectam reſtringatur *Bl.in l.ſub prætextu.29.C.de tranſact.n.13.verſ. doctores dicunt quod generalis.& verſ.ſeq. Natt.Conſ.546.incip.ante ſcripto themate.num.6.ſub fin.& n.7.lib.3.Iacob.Menoch.lib.3. præſumpt.151.incip.egregia & frequens. n.8.ſub fin.& numer.9.* Cum igitur tutor ſolummodo ab adminiſtratione tutelæ fuit liberatus, hæc liberatio ad illam obligationem, quam proprio nomine contrahendo ſibi fecit, extendi nequit.

9 Veluti etiam ita Scabini Lipſenſes *Menſe Febr. An.1614. ad requiſitionem* N.von S. zu N. reſponderunt:

Ob nun gleich obgedachter H.von H nach dem er der Schadloßhaltung halber von euch belanget/ dieſes vorgeſchützt/ daß er ſich nicht der Schadloßhaltung / ſondern alleine der Quitung

halber verobligiret / vnnd ſeine Güter verpfendet / auch ein ander Vormundt allbereit verordnet / vnd er der Vormundſchafft los gezehlet vnd ſolche 1160. fl. ſeinem Mündlein vnd den newen Vormunden berechnet, vnd euch dahero an dem newen Vormunden zuverweiſen vermeinet Dieweil er aber dennoch ſolche Gelder zeit wehrender ſeiner Vormundſchafft vffgehoben vnd ſich vor ſich / ſeine Erben vnd Erbnehmen / nicht alleine der Quittung halber / ſondern auch wegen der Gewehr vnd der Schadloßhaltung verobligiret / vnd ſeine eigene Güter nach dem Buchſtaben der Quittung vnterpfendlich vorſchrieben / vnd hypotheciret. So möget ihr auch an den newen Vormunden euch weiſen zulaſſen / nicht gedrungen werden / Sondern es iſt bemelter von H. euch ſchadtloß zuhalten / vnd oberwehnte Gelder wieder außzuzehlen ſchuldig / V. R. W.

Deciſio LXXIII.

Tutor vel curator finito officio tutelæ liberatus & quietatus, an ex contractu durante tutelâ inito in ſubſidium conveniri poſſit, ſi pupillus non eſt ſolvendo.

SVMMARIA.

1. *Tutor finito officio poteſt adhuc conveniri, ſi ex dolo vel culpa eius agitur, n. 2.*
3. *Reſtringitur hæc deciſio.*
4. *Confirmatur Scabinorum Lipſenſium reſponſio.*

QVod affirmatur. Quia licet tutor vel curator finito officio tutelæ conveniri non poſſit, vt ſuprà *deciſ. 13.* dixi, hoc tamen fallit, ſi ex dolo vel culpa tutorum vel curatorum agitur, *Gl. in l. Iuliana. 1. C. quando ex fact. tutor.*

vel

vel cur at. minor. ager. vel conv. poſſ. verb. conveniendos. verſ. hoc tamen fallit. Nicol. Boer. deciſ. 80. num. 6. verſ. quare iſte tutor. & ſeq. per text. in l. Julianus. 13. §. ſed cum in facto. 7. ff. de act. empt. Dolus autem vel ſaltem culpa eſt, ſi tutor vel curator vires hæreditatis non ſciat, & nihilominus ultrà eas cum alio contrahat. *arg. l. tutor. 7. ff. de adminiſtr. tutor.*

2 Deinde, quia ſi tutor ſcit pupillum ex contractu conveniri non poſſe, & ille, qui cum eo contrahit, ignorat, tunc tutor in dolo eſſe cenſetur, & propter dolum ipſemet proprio nomine etiam finito tutelæ officio tenetur. *Br. in l. poſt mortem. 5. §. tutor. 1. ff. quando ex fact. tutor. vel curat. minor. ager. vel conven. poſſ. n. 2. verſ. & tunc aut ſciebat tutor. & ſeq.* Quod ſanè in caſu præſenti contingit, quod enim tutor ſciebat pupillum non poſſe conveniri, facit eius inopia, quæ omnem actionem excludit. *l. nam is nullam. ff. de dolo. c. cur tu. extr. de uſur. Hering. de fideiuſſ. c. 20. §. 15. n. 1. & ſeq. Franc. tr. eod. c. 6. n. 106. & ſeq.* De ignorantia eius, qui cum pupillo contrahit, etiam dubitare non debemus, quoniam quivis alterius facultatis ignorare præſumitur. *Hering. de fideiuſſ. c. 8. n. 16. & ſeqq.* Vlterius, quia alias alter, cum quo contraxit tutor, deciperetur, cum eſſet in poteſtate tutoris, ſe quandoq; ab obligatione liberare, atque illum circumſcribere & decipere, quod eſt contra *text. in l. ſed etſi pupillus. 11. §. condictio. §. in fi. ff. de inſtit. act. Anton. Hering. de fideiuſſ. c. 20. §. 31. num. 2. in med.*

3 Quod tamen procedit, ſi tempore contractus, & durante adhuc tutela, facultates pupilli fuerint non ſufficientes, ſecus ſi poſt finitum officium tutelæ, &

quietationem datam ſequatur inopia, & inſufficientia pupilli, tunc tutor merito excuſatur. quoniam tunc eius culpa nulla deprehenditur, & ob id meritò conveniri non poteſt. *Br in d.l.poſt mortem.5.§. tutor.ff. quando ex facto tutor.vel curator.minor ager.vel conven.poſſ.n.2.verſ. aut in tutore abfuit dolus.& ſeq.* Et ſuperveniens inopia tutori, vel alij adminiſtratori nocere non debet. *Roffred.d. quaſt.54. per tot.* Aliâs officium fuiſſet tutori damnoſum, quod iura nolunt. *l.videlicet.29.ff. ex quib. cauſ. maior. l.ſed ſi. 7.ff. teſtam.quemadmod.aper.*

Atq; ita etiam Scabini Lipſenſes *Menſe Iul.1615.* pronunciarunt: Ob nun gleich ſich die Vormundſchafft geendet vnd G.Th. ſeiner gepflogenen Adminiſtration vollſtendig quittiret. Dieweil aber dennoch der geweſene vnmündige H. M. nicht zu bezahlen/vnd jhr gleichwol auff den Vormundt geſehen / vnd jhm getrawet / So ſeydt jhr demſelben / woferne er vmb des Vnmündigen Vnvermögenheit gewuſt/vnd ſich daſſelbe nicht nach geendter Vormundſchafft/vnd gethaner Quittantz ereignet / in Anſpruch zunehmen wol befugt. V.R.W.

Deciſio LXXIV.

Si laudemium vel quid aliud eſt vario modo difformiter exactum, quid iuris?

SVMMARIA.

1. *Laudemium ſi eſt vario modo exactum, tunc recurrendum eſt ad diſpoſitionem iuris communis.*
2. *Ex actibus varijs & differentibus non inducitur conſuetudo.*

1.Si

3. [illegible] ad ius commune, vel ſtatutarium.
4. Ca[illegible]ularis traditur ad hoc, vt certa quantitas peti poſſit, ſi antea [illegible]demium varie eſt exactum. n. 9.
5. ICtorum & Scabinorum Lipſenſium reſponſa afferuntur.
6. Etiam vnicus caſus differens impedit conſuetudinem. 15. 16. 17.
7. Varia rerum obſervantia non dicitur conſuetudo.
8. Subditi dominis indebitas collectas & tributa ſolventes præſumuntur hoc vel per impreſſionem, vel per errorem vel animo execrandi lites feciſſe, n. 9. 10. 11. 12. 13. & n. 18. ubi plura.
9. ICtorum VVitteberg[illegible]ſium ſententia affertur.

1 EST quidem communis DD. concluſio, ſi laudemium vel quid aliud eſt vario modo exactũ, & quandoq; octo, quandoq; decẽ, quandoq; plus vel minus pro centenis præſtitum, quod tunc nõ dicatur conſuetudo vel obſervantia introducta, ſed recurrendũ ſit ad ius commune, ita vt non plus, quam centeſima. *iuxta text. in l. 2. C. de iur. emphyt.* loco laudemij debeatur, *eleganter Angel. Peruſin. Conſ. 9. incip. item quod quicunq;. n. 3. verſ. ſed ſuper exigendo. & ſeq. Alex. Conſ. 5. incip. ſi vera ſunt ea, n. 7. verſ. quia cum vario modo. n. 13. verſ. pro hoc etiam benefacit. & n. 21. in med. lib. 5. Roland. à Valle Conſil. 87. incip. in propoſita quæſtione. n. 53. & ſeq. vol. 2.* Maxime ſi quidam ſolverunt & quidam non, tunc enim determinatus & præciſus conſenſus populi, qui requiritur ad conſuetudinem vel obſervantiam, non deprehenditur *Philipp. Corn. Conſil. 226. col. ult. vol. 4. quem ſequitur Roland. à Valle. d. Conſil. 38. n. 54. ſub fin. verſ. & ideo inquit. & ſeq.*

2 Ratio eſt, quia ex actibus varijs & difformibus non inducitur conſuetudo. *Br. in l. ſolent. §. non verò. ff. de offic. proconſ. numer. 4. verſ. ſed ſi fuerit difformis, & verſ. ſimile vidiſtis. & ſeq. Rota Rom. deciſ. 72. incip. in una ci[illegible]itatis. numer. 28. ibi. unde ex iſta varia. part. 2. in noviſſ. Cravett.*

Conſ.

Conſ.96.incip.dominus Ieffredus n.13. verſ.quæ non indecli- nabilis.& Conſ.313.incip.debitor cenſus.n.4.Menoch.lib.4 præſumpt. 31.n 7.& ſeq. Bl.in l.ſi certum.24.C.de pact.n.20.ſub fin.verſ quæ conſuetudo.Conſ.24.incip.ſubtiliter tacta ſunt.n.2.verſ.in difformibus enim non cadit. lib.2.Borgnin.Cavalc.part.3.deciſ.11.(in ordin.87.)incip.quamvis ſupra.num.82.Zaſ.Conſ.5.incip.ex facto deducitur.n.61.ibi,nam receptiſsima iuris doctrina.lib.1. Hieron.Laurent.deciſ.9.incip.propoſita fuit querela.n 9.verſ.ſicut ex actis difformibus.Alex. Conſ.127.incip.viſo inſtrumento.num.10. verſ.& dato quod fortaſſe.lib.5.

3 Sed recurritur ad veterem iuris communis,vel ſtatutarij diſpoſitionem. *Petr.Ravenn.de conſuetud.verſ.quando aliquid eſt vario modo obſervatum.pag.538. Philip.Dec.Conſ 8.incip.viſo puncto.col.4.n.4.verſ.vnde ex eo,quod vario modo.& Conſ.129.inc.pro tenui.n.2.verſ.& quando vario modo.& ſeq.Nicol.Boer.deciſ.132.incip.dic quod non.n.4.verſ.ſed ſolùm tenentur.& ſeq.Matth.Coler de proceſſ.exec.part.1.c.3.n.39.verſ.poſteriori ſiquidem caſu.Tuſch.tom.2.verb.conſuetudo.Concluſ.795.n.103. ibi,imò quando vario.Alex.d.Conſ.127.n.10.verſ.ſequeretur quod propter.lib.5.*

4 Cautela tamen eſt,vt quis certam ſummam, puta octo vel decem,quæ ſæpius & frequentius vniformiter pro centenario ſoluta ſunt,exprimat,&ad colorandam illam varietatem, & difformitatem actuum, nonnullas cauſas, & circumſtantias, puta quia vel ex paupertate ſubditorum,vel commiſeratione,vel intercesſione aliorum factum,& plus vel minus petitum & ſolutum eſſe prætendat,& deducat, tunc enim is meritò obtinebit, & ſubditi ad illam usq; quantitatem in poſterum laudemia vel alia tributa ſolvere tenebuntur.

5 Et quamvis in hoc caſu Scabini Lipſenſes *28. Septembr. An.1620.ad requiſitionem* H.von H.hinderlaſſenen Erben zu Leu-

pronunciarunt, quod non niſi duo aurei de ſingulo centenario ſolvi debeant. Seindt ewere Leute vnd Vnterthanen euch auff gewiſſe Fälle/ die Lehenwahren zuentrichten ſchuldig/ vnd weil man kein gewiß quantum gehabt/ wie viel eigentlich die Vnterthanen zu Lehenwahr geben ſollen/ iſt es bey ewerm Vater/ Großvater vnd Vorfahren nur ein arbitrarium geweſen alſo daß ſie vom hundert 8. 10. 12. 15. auch mehr Gülden genommen vnd ihr ſeyd von obbemelten ewern Vnterthanen hinfüro etwas gewiſſes/ als 10. fl. zu Lehenwahr zufordern/ vnd daſſelbe dem Erbbuche/ durch einen Notarium Publicum/ in beyſein Richter vnd Schöppen/ einvorleiben zulaſſen bedacht/ So ſeind mehrgedachte ewere Vnterthanen/ euch in denen Fällen/ da ſonſten vermöge der Rechte/ Lehnwahr gegeben vñ genommen wird/ 2. fl. vom hundert zur Lehenwahr/ vnd ein mehrers nicht zuentrichten ſchuldig/ Es were denn/ daß ihr beweiſen vnd darthun möchtet/ daß ewer Vnterthanen 10. fl. zu Lehenwahren gegeben/ es auch vber Rechts verwehrte Zeit hergebracht/ vnd jedeßmahl alſo gleichförmig vnd vnverruckt gehalten worden were. Deſſen genöſſet ihr auff ſolchen Fall billich/ V. R. W.

Quibus conſentientes ICti Lipſenſes, in eadem cauſa 14. Octob. Anno 1620. idem pronunciarunt: Sind ewer Vnterthanen euch auff gewiſſe Fälle die Lehenwahr zuentrichten ſchuldig/ habent aber niemals ein gewiſſes gegeben/ künfftig aber ſeid ihr von jedem hundert/ zehen Gülden zur Lehenwahr zufordern vnd zunehmen/ vnd ſolches dem Erbbuche durch einen Notarium Publicum/ in beyſein Richter vnd Schöppen/ einvorleiben zulaſſen bedacht. Ob nun wol ewere Vorfahren ewerm beſchehenen Bericht nach/ von den Vnterthanen offtmals vom hundert zehen/ zwölff/ funffzehen/ zwantzig/ auch mehr oder weniger Gülden/ nach der Leute vermügen/ vnd vor ſie erfolgte Vorbit genommen/ Demnoch aber/ vnd woferne obgedachte ewer Vnterthanen nicht vber rechts verwehrte Zeit/ in denen im Rechten zugelaſſenen Fällen/ von jedem hundert zehen Gülden auff alle vnd jede ſolche ſich begebende Fälle vnverruckt zur Lehenwahr entrichtet hetten/ So ſeynd auch ihr

10 Vel animo non ſibi præjudicandi, ſed lites execrandi. *Ruin.d.Conſil.111.incip.viſo prol[illegible]o n.21.verſ.vel ſaltem præſumitur lib.5. Alex.d.Conſil.33.incip ponderatis his.n.11. verſ.ſed lites execrari.lib.5.Schrad.d.part.10.ſect.5.n.117 ſub fin.verſ.vel animo.& ſeq.*

11 Et ob id eis hoc non nocet, nec præjudicat. *R[illegible] Conſil.252.incip.pro deciſione.n.5.ibi.primo quia. Alex.d. Conſil. 33 n.10.in med.lib.5.Carol. Ruin. Conſil.196.incip primo v[illegible]dum.n.ult.verſ.poſtremo non obſtat.lib.1.& d.Conſ.111.n.21.lib. 5.Roland.à Vall.Conſ.45.incip.viſo inquiſitione.n.73.ibi,ubi ſolutio.lib.1.Schrad.de feud.d.part.10.ſect.5.n.118.*

12 Etiamſi longo vel longiſſimo tempore ſolverunt. *Carol.Ruin.d.Conſ.111.n.20.ibi,nec obſtat ſi fortè.& n.ſeqq.lib.1. Schrad.de feud.p.10.d.ſect.5.n.118.verſ.etiamſi Vaſallus.& ſeq.*

Sed domini collectus, tributa & laudemia indebitè,
13 & inſolitè exacta reſtituere, & in futurum â talibus exactionibus abſtinere tenentur, *Specul.lib.4.part.[illegible].tit.de cenſib.§.nunc dicendum.l.2.n.2.verſ unde quia eis & ſeq. Schrad. d.part 10 ſect.5.n.119.ibi,ſimiliter quoq;.& ſeq.*

14 Contrarium tamen in eadem cauſa [illegible]. *Novembr. An. 1620.* ICti VVittenbergenſes reſponderunt: Haben ewre Vnterthanen ewern Vatern, Großvatern vnd Vorfahren vor 20. 30 vnd mehr Jahren, die Lehenwahren jedoch vnterſchiedlich [illegible] derer etliche 8.10.etliche 12.15.20.vnd mehr etliche aber weniger vnd kaum 5.fl nach dem ihr vermögen ſich erſtrecket / oder ſie ſonſten fleiſſige Vorbitt gehabt auffs hundert entrichtet / ihr aber ſeiet nun mehr bedacht / dieſes Falß eine gewiſſe Ordnung zumachen / von hundert fl.10.zunehmen / vnd ſolches dem Erbbuche einverleiben zu laſſen. Da ihr nun wie zu Recht gnugſamb darthun vnd außführen könnet / das juxta diſpoſitionem juris communis, niemals quinquageſima pars, ſondern meiſtentheils vom hundert 10 Gülden gegeben / vnnd genommen / den andern aber / iſt wol

ger gezahlet die vbermaſſe aus Vollmit oder in Erwegung anderer Vmbſtände erlaſſen worden So weret ihr fünffzig 10. fl. von hundert ins gemein zufordern wol befugt. V. R. W.

15 Per doctrinam *Br. in repet. l. de quibus. 32. ff. de legibus. n. 16. verſ. aut conſuetudo non erat adhuc perfecte inducta. junct. verſ. aut ſunt plures pro conſuetudine. & ſeq. quem ſequitur Philip. Dec. Conſ. 11. incip. & pro tenui Facultate. n. 12. verſ. ſecundo reſpondetur. & ſeq. & Conſ. 215. incip. in cauſa vertente. n. 2. in med. verſ. debuiſſet etiam probari pro parte. & ſeq.* qui eleganter tradunt, Si adſunt actus inter ſe contrarij, & plures conformes, pro conſuetudine, quam contra eam, quod tunc in illis actibus pluribus præſcriptum, & in eo, quod magis communiter, & frequenter obſervatum fuit, conſuetudo inducta cenſeatur. Ratio eſt, quia illud conſuetudinem inducit, & â judice in decidendo obſervari debet, quod in oppido frequenter, in eodem controverſiarum genere fuit obſervatum. *text. in l. 1 C. quæ ſit longa conſuetudo l. an in totum. 3. ſub fi. C. de ædific. privat. Hartm. Piſtor. quæſt. 16. incip. ad damni. n. 10. verſ. ſed potius ea. lib.* 1. Deinde faciunt textus *in l. iura conſtitui. 3. l. 4. l. 5. & l. 6. ff. de legibus.* in quibus diſertè diſponitur, quod iura & conſuetudines non ex ijs quæ raro, ſed quæ frequenter fiunt, conſtituuntur ita, ut in dictis locis actus difformes, qui raro fiunt, & actus conformes, qui frequenter fiunt, invicem opponantur, & actibus difformibus non obſtantibus, jura ex actibus conformibus, qui frequenter eveniunt, conſtituantur.

16 Deniq;, quia licet unus vel plures actus contrarij & difformes impediant conſuetudinem & præſcriptionem, hoc tamen procedit, ſi ideò illi actus contrarij fue-

fuerint celebrati, vt per illos conſuetudo impediatur, alias ſecus erit. *Felin.in c.acceſſiſſent.8 extr. de conſtitut. n. 31. ſub ſi verſ.cum appareat de tacito conſenſu populi.& ſeq.*

17 Sed tunc diſformitas actuum ex alia cauſa, qualitate & circumſtantia, quàm ad interrumpendam conſuetudinem proveniens, nihil nocet. *Alex.Conſ 5. incip. in caſu inquiſitionis.n.10.lib.1.& Conſ. 24. incip. animadverſis his.n.43. verſ.licet deſcenderet.lib.2 & Conſ.105. incip. viſo & diligenter. n.22.lib.4.quem ſequitur Schrader.in §.ex non ſcripto.7. Inſt. de I.N.G.& C.n.17.verſ.quinto hoc fallit.& ſeq.*

18 Nec movent jura paulo antea n.8.& ſeqq.in contraria adducta. Quia obtinent, ſi ſubditi ſemper reclamarunt, & tempus conſuetudini, & præſcriptioni præfinitum non fuerit completum, ſecus ergo eſt, ſi expreſsè vel tacitè in ejuſmodi exactionem conſenſerunt *Nicol. Boer.d.deciſ.132.n.5.ibi, hoc verum niſi & ſeq.* Vel tempus præſcriptionis exactè fuerit completum. *Carol.Ruin.d. Conſ.111.incip.viſo prolixo.n.20.verſ.quia reſpondetur. n. 22.ibi, nec & conſuetudine.& n.23.lib.5.Iaſon in l.ſi poſt divi onem.C.de juris & facti ignor.n.9.ibi,hinc videmus.& n.ſeq.*

Deciſio LXXV.

In delictis quatenus litis denunciatio vel nominatio locum habeat, & mandatarius excuſetur.

SVMMARIA.

1. *Si mandatarius vel procurator convenitur, quatenus litis denunciatio locum habet.n.2.*

3. *In delictis mandatarius propter mandatum non excuſatur, n. 4. vbi li-mitatur.*

5. *Advocati & patroni cauſarum, an ſuis clientibus litem denunciare poſ-ſint, ſi illorum cauſa iniuriarum conveniantur.*

6. *Qui ratione artis ſuæ aliquid facit, bona fide feciſſe videtur, & iniuria-rum conveniri non poteſt.*

8. *Reſponſum Lipſenſium affertur.*

10. *Si magiſtratus aliquem ad alterius inſtantiam incarceravit, & ei ali-quod damnum inferri paſſus eſt, an illi litem denunciare poſſit, ſi à carcerato conveniatur, n. 11.*

12. *Scabinorum Lipſenſium ſententia affertur.*

1 EXpediti quidem juris eſt, quod in delictis, ſi mandatarius vel procurator conveniatur, litis denunciatio locum habeat *Auth. quà in provincia. §. eo autem abſente. C. ubi de crimin. agi oport. Nouell. ut omnes obediant iudicibus prouinc. 69. c. 1. & c. 3. Br. in d. auth. qua in prouincia. C. ubi de crim. agi oport. n. 4. ibi, quod ſi conueniatur. Bl. eod. n. 11. ibi, ex iſta caſus poſitione. Paul. de Caſtr. ibid. n. 1. poſt med. verſ. ſecundum ſingulare. Ioan. Zanger. de except. p. 2. c. 2. n. 9. in pr. & verſ. aliud exemplum habet.*

2 Non quidem eum in finem, vt reus conventus liberetur, lite eximatur, & mandans judicium in ſe ſuſcipiat, ſed ſaltem vt mandatarius poſſit à domino mandatore inſtrui defenſionibus & iuribus. *Br. in d. auth. qua in provincia. C. ubi de crim. agi oport. n 4. verſ. & iſta dilatio & in l. 2. C. vbi in rem actio inſtit, oport. n. 8. verſ. certe authentica illa nihil facit. Bl. in d. auth. qua in provincia n. 11. verſ. & iſta dilatio non datur. Paul. de Caſtr. ibid. n. 1. poſt med. verſ. & adverte quia iſta denunciatio. & ſeq. Marant. in ſuo Specul. part. 6. memb 6. de nomine autoris n. 2. verſ. hoc tamen intellige. iunct. verſ. exemplum poni poteſt. & ſeq. per text. elegant. in l. ſi quis 7. §. ult. & l. ſeq. de iurisd.* Ratio

Ratio eſt, quia etiamſi mandans eſſet abſens, vel non compareret, nihilominus proceditur contra utrunq;, cum delicti mandatarius propter mandatum non excuſatur, quo minus ipſe teneatur principaliter, & mandans acceſſorie. *text. expr. in l. non ſolum. 11. §. ſi mandato. 3. ff. de injur. l. non ideo minus. 5. C. de accuſat. & inſcript. ubi Bl. in pr. & n. ſeq. Paul. de Caſtr. in d. auth. qua in provincia. C. ubi de crimin. n. 1. ſub fi. verſ. quia etiamsi ille abſens. & verſ. ſeq.*

4 Fallit tamen niſi quis juſſu & mandata ſuperioris, cui parere neceſſe habuit, aliquod delictum fecit, tunc is meritò excuſatur in tantum, vt etiam ſuperiori mandanti litem denunciare non teneatur. *per text. in l. liber homo. 37. ff. ad leg. Aquil.* Veluti per hanc legem libellum, qui dabatur contra quendam officialem Poteſtatis, qui de mandato Poteſtatis torſerat quendam illicitè rejectum fuiſſe, teſtatur *Bl. in d. l. liber homo. 37. ff. ad l. Aquil. n. un. verſ. & per hanc legem fuit rejectus. & ſeq. & in l. non ideò minus. 5. C. de accuſat. n. 2. ibi, quando mandatur in forma delicti. & vers. ſeq.*

5 Deinde fallit in Advocatis & Patronis cauſarum; Si enim illi ad inſtantiam partis libellum, vel quid aliud conficiant, & judici offerant, adverſa autem pars in eo aliquid injurioſum contineri dicit, & ob id Advocatum & Patronum injuriarum convenit, tunc is meritò ſuo clientulo litem, adhoc vt is eum ſuis ſumptibus indemnem ſervet, & judicium in ſe ſuſcipiat, denunciare poteſt, Quoniam is hoc ſine dolo feciſſe præſumitur, Qui autem ſine dolo aliquid facit, ex mandato etiam conveniri non poteſt. *text. in l. ſi quis id. 7. §. ult. ff. de iuriſdict.* Deinde, quia ratione ſuæ artes adhoc obſtrictus

eſt,

eſt, vt cuivis ſuum patrocinium impertiatur, & quod vnaquæq; pars pro defenſione ſuæ cauſæ ei ſuggereret, expediat. *l. 1. §. 5. & §. ſeqq. ff. de extraordin. cognit. l. 6. & tot. tit. C. de profeſſ. & medic.*

6 Qui autem ratione ſuæ artis aliquid facit, videtur bonâ fide feciſſe, ita vt injuriarum conveniri non poſſit. *l. item Labionem. §. ſi quis aſtrologos. ff. de injur. Bl. in d. l. non ideo minus. C. de accuſat. n. 2. ante med. verſ. & quod quis facit. & ſeq.*

7 Deniq;, quia ſi Advocatus in lite clienti ſui tuenda dixit aliquid, quod ſupremi Principis Majeſtatem labefactare videtur, tunc ſingulare eſt, vt is arbitrariè puniatur. *Eleganter Anton. Faber. in ſuo Codice lib. 9. tit. de pœnis 25. definit. 19. incip. non debet. n. 1. & ſeqq.*

8 Atq; ita etiam Lipſenſes *An. 1608. ad conſultationem M. Iohannis G.* reſponderunt: Habt jhr J. von S. eine vnterthenigſte supplication verfertiget, vnd auff ſeinen beſonderbahren Befehl darein geſetzet / daß G. von B. ſein Brieff vnd Siegel / wie einem ehrlichen vom Adel gebühret / nicht gehalten / welches ermelter G. von B. vor injurien angezogen / vnd euch deßwegen vor Gericht fordern laſſen / nach mehrem Inhalt ewer Fragen / So iſt euch J. von S. derhalben zuvertretten / vnd den angefangenen Injurien-Proceß auff ſeinen Vncoſten außzuführen ſchuldig / V. R. W.

9 Vlterius fallit, ſi civiliter ad pœnam pecuniariam vel ad intereſſe, & damnorum reſtitutionem agatur. *Br. in d. auth. quâ in provincia. C. ubi de crimin. agi oport. n. 4. verſ. & ſecundum hæc. Marant. in ſuo Specul. part. 6. membr. 6. de nomine auctoris. n. 8. ibi, & an nominatio. & ſeq.*

10 Vnde fit, cùm magiſtratus, ſi aliquem injuſtè carceri mancipavit, & ei aliquod damnum inferri paſſus eſt, rectè injuriarum conveniri, arbitrariè puniri, & ad damni emendationem condemnari poſſit, *Frideric. à Tautenb. in ſuo viridiar. Concluſ. iurid. 89.*

Myuſing. cent. 5. obſ. 69. incip. quamvis multi. n. 5. & n. 6. Iu. Clar. lib. 5. ſent. §. ult. quæſt. 28. n. 1. verſ. ne ſi injuſte & n. 2 verſ. & ſi judex. Alex. conſ. 17. incip. requiſitus in cauſa. n. 7. verſ. & etiam poteſt agere: & ſeq. lib. 1. Matth. Coler. deciſ. 161. incip. clarum eſt. n. 8. & deciſ. 164. incip. jure civili. c. 1. n. 2. 3. & ſeq. part. 1. Chil. König *in ſuo proceſſ. c. 120. incip.* Das Geſengnis. *n. 2. And. Rauchb. part. 1. quæſt. 48. incip. de actione n. 25. & ſeq. Gail. lib. 1. obſ. 63. incip. communis eſt. n. 9.*

11 Quod is merito illi, ad cujus inſtantiam aliquem incarcerari fecit, litem denunciare poſſit, adhoc, ut denunciatus cum defendatur, indemnem ſervet, & judicium in ſe ſuſcipiat.

12 Veluti ita Scabini Lipſenſes, *Menſe Martio Anno 1593.* ad requiſitionem Hanſen von Thuna zu W. reſponderunt: Ob jhr gleich Michel Jlgen / auff anſuchen gedachtes von Stockhauſen / gefenglichen eingezogen / So hat dennoch euch als den Gerichtsherrn gebühret / gemelten Michel Jlgen alſo zu halten / daß er ſolches Gefengnis halben an ſeinem Leibe keinen Schaden nehme / Da jhr jm nun fünff Zehen an Füſſen abfrieren laſſen / ſo ſeyd jhr jhm vor ſolchen Schaden zu antworten / vnd iſt euch Levin von Stockhauſen deßwegen zu vertreten vnd Schadloß zu halten ſchuldig / V. R. W.

Deciſio LXXVI.

Tertius quiſpiam quando interveniendo poſſit conſummationem ſponſaliorum vel matrimonij impedire.

SVMMARIA.

1. *In orbe Chriſtiano laudabiliter eſt receptum, ut trinæ proclamationes præcedant, antequam nuptiæ perficiantur.*

2. *[illegible] habeat vim peremptoriæ citationis.*
3. *[illegible] qui post trinam proclamationem matrimonium impedire poſſit.*
4. *Lipſenſium mos, conſuetum recenſetur.*

1 LAudabiliter ſane apud Chriſtianos receptum, & jam diu obſervatum eſt, ut antequam nuptiæ contrahantur, trinæ denunciationes publice in Eccleſiâ præcedant, ad hoc, ut clandeſtina matrimonia, & binæ nuptiæ evitentur, & quis ſcire, & apud ſe, vel cum alijs explorare poſſit, num quid habeat, quo interdicat illis nuptijs. *Pulchre Hugo Donell. lib. 3. comm. c. 20. poſt pr. verſ. cum vero hoc ita erit. & ſeq. fol. 203. Petr. Nicol. Mozz. de contract. tit. de matrim. rub. de ſubſtantial. matrim. n. 13. verſ. adde queſtionem. Franc. Cothm. conſil. 75. incip. ex ſuperiore. num. [illegible] vol. 2.*

2 Quæ trinæ proclamationes & denunciationes habent vim peremptoriæ citationis, & quidem expediendæ teſte ſub pœna ſilentij emanare ſolent; Cum igitur poſt peremtoriam citationem, citatus amplius non audiatur. *Bl. in l. receptitia. 2. C. de conſtit. pecun. n. 17. verſ. reſpondeo per tertium. & in l. tres denunciationes. C. quemadmodũ & quando judex. n. 6. Iohan. Andr. in addit. ad Specul. l. 4. p. 5. tit. de cleric. non resident. in rubr. ſub fin. verſ. citationem. & ſeq.*

Pœnaq; ſilentij præcedente bina admonitione, poſt elapſum terminum hoc efficiat, ut omnis audientia denegetur. *Bl. in l. diffamari. 4. C. de ingen. manumiſſ. n. [illegible] verſ. reſpond. ſic & ſeq. Angel. Aretin. tract. malefic. verb. & ad querelam Titij. n. 59. & ibid. in addit. Auguſt. Bonfranc. num. 6. [illegible] decis. 25[illegible] n. 10. in med. n. 11. & n. ſeq. Felin. in c. accepimus. 4. extr. de fide inſtrument. n. 5. Cæſar Conſtra. in comment. l. diffamari. 4. C. de ingen. manumiſſ. c. 4. n. 30. & c. 5. n. 39. ſub fin. verſ. ſilentium autem imponam. & ſeq.* Ideoq;

3 Ideoq; placet, quod poſt trinam proclamationem factam quiſpiam ad impediendum matrimonium amplius non audiatur, etiamſi matrimonium benedictione ſacerdotali non fuerit conſummatum, niſi probabiliter proclamationem ignoraverit, vel juret ſe de novo didiciſſe & ſe malitioſe non opponere. Vti in ſpecie tradit *Barthol. Blarer. tr. de l. diffamari 4. C. de ingen. manum. c. 2. n. 23. ante med. verſ. unde & hodie. & verſ. verum ubi ſtatim poſt trinam publicam. & ſeq. pag. mihi. 55.*

4 Et ita etiam Lipſenſes *Menſe Octob. Anno 1613.* ad requiſitionem Georg Nieders pronunciarunt; Habt jhr euch mit Cathar. M. mit derſelben Eltern wiſſen vnd willen verlobt vnd Chriſtlichem gebrauch nach/zu dreyen vnterſchiedenen mahlen in der Kirchen öffentlich auffbieten laſſen vnnd es hat ſich nach beſchehenem dritten auffgebot als jhr euch mit gedachter C. M. von dem Prieſter in öffentlicher Verſamlung trawen laſſen wollen H. H. angeben vnnd bey ewer Braut einen Einſpruch thun wollen So iſt er damit nicht zu hören er wolte denn ſchweren/daß er von ſolchen auffgebotten nichts gewuſt. In ſolchem fall wird er billich zugelaſſen/V. R. W.

Deciſio LXXVII.

Morbido jumento vendito, an & quatenus venditor ad reſtitutionem precij teneatur?

SVMMARIA.

1. *Vendens pecudem morboſam, an ad reſtitutionem precij teneatur, n. 2. 3. 4. 5. ubi ampliationes & limitationes.*
6. *Sententia iudicij curialis Lipſenſis affertur.*

1 JVris indubitati eſt, quod vendens pecudem morbo-ſam actione redhibitoria vel quanto minoris tenea-tur ad reſtitutionem precij. *per text. in l. bovem. 43. §. aliquando. 6. ff. de ædilit. edict. Bl. conſil. 499. incip. ſic ad evidentiam (ubi ſimul eleganter tradit, quomodo morbus ejusmodi probatur) n. 1. verſ. & ex hoc primo evidentiali. & ſeq. lib. 5. & in l. ſi non ſimpliciter. 1. C. de ædilit. act. (ubi etiam modum ejusmodi morbum probandi tradit) n. 20. verſ. item in alijs rebus. & ſeq. Specul. lib. 4. p. 3. tit. de reſcind. vendit. §. dicendum. 1. n. 4. & ſeq. Caſpar Caball. tr. de ædilit. action. c. 3. incip. actio quantò minoris. n. 1. & ſeqq.*

2 Vsq; adeo, ut etiam ignorantia venditorem non excuſet, quoniam ignorantia non minuit damnum emptoris, & conſequenter nec actionem, quæ formatur ad damnum, ceſſare facit, ut ſcitè docet *Bl. in l. ſi non ſimpliciter. 1. C. de ædilit. action. n. 3. verſ. contrà quia etiam ignorans. & ſeq.*

3 Quod etiam procedit, ſi plures pecudes in unam quamlibet certo precio conſtituto vendantur, quoniam tot ſunt contractus, quot ſunt res. *l. cum plures. 72. ff. de evictione. Bl. in l. cum eiuſdem. 34. ſub fin. pr. verſ. ubi quot ſunt. & ſeq. ff. de ædil. edict. & in l. cum quidam. 31. §. Præterea. C. de jur. dot. n. 11. verſ. tamen habet precia diſtincta. & ſeq. Iaſon in l. ſcire debemus. 29. ff. de V. O. n. 3. ſub fin. verſ. limita ex eo. & n. 12. verſ. & longè notabiliter est utilitas. & ſeq.* Et pluralitas precij facit eſſe plures contractus. *Capoll. in l. cum ejusdem. 34. ff. de ædil. edict. n. 1. ibi, nota primo. & ſeq.*

4 Si verò plura jumenta ſimul precio univerſaliter non in ſingula ſed in univerſa conſtituto veneant, tunc vult quidem *Bl. ad d. l. cum quidam. 31. §. præterea. C. de jur. dot.*

dict. n.5. ſub fin. verſ. nec obſtat. & ſeq. quod propter unicam rem nulla reſtitutio precij fiat, niſi in toto contractu læſio ultra dimidiam contingat. Pro cujus aſſertione facit *Gl. in l. ſcio. 4. ff. de in integr. reſtit. verb. ſi majori.* *quem ſequitur Donell. lib. 21. coram. c. 12. verſ. nono.* qui volunt, quod pluribus rebus in uno contractu venditis reſtitutio in integrum non detur, ſi una res eſt vitioſa. *per text. in l. cum ejuſdem. 34. ff. de ædilit. edict.* Ratio eſt in promptu, quia unicus eſt contractus emptionis venditionis, ſi plures res ſimul univerſis rebus confusè conſtituto precio vendantur. *Iaſon in l. ſcire debemus. 29. ff. de V.O. n. 3. ibi, ſecunda notabilis concluſio: & verſ. ſucceſſivè adde in quantum. & ſeq.* Qui ob minimam aliquam rem reſcindi non ſolet, niſi læſio ultra dimidiam precij intervenerit, *l. 2. C. de reſcind. vendit.* Ne propter ſummam rei ſatis minimam, majori rei vel ſummæ præjudicetur, *text. in l. ſcio illud. 4. ff. de in integr. reſtit.*

5 Sed quoniam *textus in d. l. cum ejuſdem. 34. de ædilit. edict.* non vult, quod precium non reſtituatur, ſi plures res ſimul vendantur, & in univerſas precium conſtituatur, ſed dicit, quod univerſalis & confuſa precij conſtitutio ſufficiat, ut omnes redhiberi debeant. *Bl. in l. ſi prædium. 4. C. de ædilit. actio. n. 6. verſ. unde refert,* & ob id *d. l. cum ejuſdem 34.* potius contrarium ſuadeat id, quod paulo manifeſtius *in l. ſi plura. 36. ff. eod.* deprehenditur, ubi ſi plura mancipia una precio venierint, & de uno eorum ædilitia actione utamur, quod tunc ejus æſtimatio fiat, ſi confusè univerſis mancipiis conſtitutum precium fuerit,

 Ideoq;

6 Ideoq; merito contrarium tradit *Gl. in l. Labeo [illegible] ff. de ædilit. edict. in gl. magn. verb. Labeo ſcribit. ubi ſimul eleganter docet, quomodo hujus jumenti morboſi, ſi precium non ſingulis ſed univerſis confuse eſt conſtitutum, æſtimatio fiat [illegible] verſ. unde videbatur ejus, quam ſequitur Bl. in l. ſciendum. 63. ff. eod. ſub fin. verſ. ſecundò nota. Roman. conſil. 396. n. 1. ibi, ſecun[illegible] ad hoc & ſeq. Barthol. Cæpoll. in l. cum ejusdem. 34. ff. de ædilit. edict. n. 10. circa med. verſ. aut illæ res ſimul venditæ non ſunt. & ſeq. Caſpar Caballin. tract. de ædilit. edict. c. de redhibitoria. 2. n. 10.*

Veluti etiam ita in judicio curiali Lipſenſi *12. Septembris Anno 1620.* in cauſa Baſtian Müllern/ vnd Conſorten Klegern an einem/ contra Hanſen von Schönfeldt/ Beklagten anders theils / fuit judicatum.

Weil aus der Partheyen vorbringen ſo viel erſcheinet daß Kleger von Beklagtem zweene Ochſen vmb 55. Thal. erkaufft/ darunter der eine hernacher vnreine befunden worden/ So iſt Beklagter die libellirten 27. Thal. 12. gr. ſeines vorwendens vnerachtet/ Klegern gegen außantwortung der Haut hinwieder zuerſtatten ſchuldig/ V. R. W.

Deciſio LXXVIII.

Tutori & curatori, an & quatenus tutò ſolvi poſsit?

SVMMARIA.

1. *De iure Digeſtorum quilibet debitor tutori vel curatori tutò ſolvere poteſt.*
2. *De iure Codicis ad pleniſſimam ſecuritatem conſequendam requiritur, ut decretum vel ſententia iudicis præcedat. n. 3. 4. 5. 6. 7. ubi ampliationes & limitationes.*
8. *Si debitor ſine decreto iudicis tutori ſolvit, an ſemper etiam absq; ulla reſtitutione in integrum, à pupillo vel minore conveniri poſſit. 9. 10. 12. 18.*

11. Reſti-

12. *Reſtitutio in integrum ſemper præſupponit validitatem alicuius actus.*
13. *Correctiones Iurium ſunt odioſæ.*
14. *Sine actione nemo poteſt agere.*
15. *Debitor tutori ſolvens ipſo iure liberatur.*
16. *Si tutor vel curator à tutela remotus vel dimiſſus, ſolvit tutori vel curatori in eius locum ſubſtituto, tunc is liberatur, ſed poteſt minor in integrum reſtitui. n. 17.*

1 JVris quidem clari eſt, quod tutori & curatori recte ſolvi poſſit, adeò, ut debitor, ſi tutori tutelam gerenti ſolvat, ipſo jure liberetur. *text. expr. in l. Lucius Titius. 46. §. tutelæ. 5. verſ. Paulus reſpondit. ff. de adminiſtr. tutor. l. quod ſi fortè 14. §. 1. verſ. dico igitur. & §. curatori. 7. ff. de ſolut. l. iusjurandum 17. §. 2. verſ. & ſolvi eis poteſt ff. de jureiur. Paul. Montan. tr. de jur. tutel. & curat. c. 7. incip. ſuperiori capite. n. 21. & 32. regul. 9. n. 111. ibi amplius etiam. & n. ſeq. pag. 124. Zanger. de excep. p. 3. c. 1. n. 105. & ſeq.*

2 Ad pleniſſimam tamen ſecuritatem aſſequendam, noviſſimè à Iuſtiniano Imperatore *in l. ſancimus. 25. l. conſtituti nem. 27. C. de adminiſtr. tutor & in §. nunc admonendi. 2. verſ. ſed hæc etiam evidentiſſima. & ſeq. Inſtit. quib. alien. licet vel non.* eſt conſtitutum, ut ita demum debitor tutori vel curatori tuto ſolvere poſſit, modò decretum & ſententia judicialis hoc permittat, & concedat. *Paul Montan. de jur. tutel & curat. d. c. 32. reg. 9. n. 126. verſ. maxime quando ſolveretur & ſeq. ct. in d. §. nunc admonendi. 2. verb. debitorem. & verſ. ſeq. l. 1. C. ſi adverſ. ſolut. verb. poteſt. ſub fin. verſ. pleniſſimà quando. Paul de Caſtr. eod. n. 3. verſ. in tertio caſu. Bl. in d. l. ſancimus. 25. C. de adminiſtratio. tutor. n. un verſ. vel ſi tutori. Vincent. de Franch. ubi ampliat decıſ. Neapol. 16. incip. in cauſa Magnifica. n. 13. n. 16. & ſeqq. Carol. Ruin. conſ. 171. incip. viſis conſilys. n. 3. vol 4.*

Dum-

3 Dummodò debitor non ſtatim ad ſententiam & juſſum judicis ſolvit, ſed judici contradixit, & reſuſit, & judex ejus contradictione non obſtante ei præcepit & mandavit, ut ſolveret, quoniam ſi non contradixit, licet judex mandaverit, non videtur ſolviſſe coactè, & conſequenter pleniſſimè non liberatur. *Gl. in d. l. ſancimus. 25. C de adminiſtr. tutel. verb. ſententia. Paul. de Caſtr. in d. l. 1. C. ſi adverſ. ſolut. n. 3. (ubi hac mente tenendum dicit) verſ. quod eſt verum ſi ipſe ſolvens. & ſeq. Vincent. de Franch. d. deciſ. Neapol. 206. num. 13. verſ. dum tamen etiam contra dixit. & ſeq.*

4 Niſi debitor ſolvens tutori vel curatori non poſſit habere copiam judicis, tunc rectè excuſatur. *Vincent. de Franch. deciſ. 206. num. 15. ibi, & quidem excuſatur. & ſeq.*

5 Et quidem ſi ad ejuſmodi præceptum & mandatum judicis tutor vel curator ſolvit, adeò pleniſſimam conſequitur libertatem, ut nec pupillus vel adultus in integrum reſtitui poſſit. *per text. in l. ait Prætor. 7. §. ſed etſi. 2. verſ. permittitur. in fin. ff. de minorib. Paul. de Caſtr. in d. l. 1. C. ſi adverſ. ſolution. n. 3. verſ. denegatur reſtitutio. Gl. in d. §. nunc admonendi. 2. inſt. quibus alim. licet vel non. verb. ſecuritas. ibi, ut ne reſtitutio detur. VVeſemb. eod. n. 4. ſub fin. verſ. qua reſtitutionis beneficio. Carol. Ruin. conſil. 159. incip. ſuper eo de quo. n. 1. verſ. adeò quod minori. vol. 5. Bl. in conſ. 197. incip. quid habens. n. 1. vol. 1. Cujac. in l. ait Prætor. 7. ff. de minor. antè med. pr. verſ. at ſi vel curatori. & poſt med. verſ. at certè ſecurus omnino eſt. & ſeq.*

6 Etiamſi tutor vel curator pecuniam conſumſerit vel dilapidaverit, *Bl. d. conſ. 197. n. 1. verſ. etiamſi tutrix talem pecuniam. vol. 1.*

7 Vel tutor non exiſtat ſolvendo. *per text. elegant. in l.*

in l. ſi à te inſtato. §. 5. in fin. ff. de ſolution. Si verò debitor tutori, vel curatori ſine ejuſmodi decreto & præcepto ſolvit, tunc videtur dicendum, ſi pecunia non extet, nec in utilitatem pupilli fuerit converſa, nec aliter ex ea pupillus locupletior factus, quod debitor omnino non liberetur, ſed pupillus quovis tempore abſq; ullâ reſtitutione debitorem convenire, & ab eodem pecuniam exigere poſſit.

9 Veluti ita JCti Lipſenſes *27. Septembr. Anno 1620.* ad requiſitionem H.K. reſponderunt: Hat ewer Vorfahr der L. Anno 1601. von Andreas G. 1000. fl. vmb Landübliche Verzinſung erborget / Dieweil aber gedachter A. G. zweyen vnmündigen Kindern bey euch / als P. vnd L. F. Gebrüdern / zum Vormunden verordnet geweſen / ſich ohn gefehr Anno 1609. von der Vormundſchafft loß gewircket / vnd in dieſelbe etwas ſchuldig geweſen ſeyn mag / hat er zu Abtrag ſolches Reſts den Vnmündigen / vnd jhren newen Vormunden V. K. ſolche Vorſchreibung cediret vnd abgetretten / welchen newen Vormunden ewer Vorfahr D. L. nicht allein die Zinſen entrichtet / Sondern jhr habet auch / als gedachtes L. Teſtaments Erbe / die Hauptſumma zu vnterſchiedenen Zeiten vollſtändig erlegt / Nachdem aber die Vnmündigen jhre Jahre erreichet vnd jhre Güter ſelber in verwahrung genommen / will der eine Ch. weil der ander ſeines Antheils richtig befriediget / die 1000. fl. nochmals bey euch / vnd nicht den Vormunden ſuchen / vnd euch deßwegen in Anſpruch nehmen / Ob jhr nun wol V. K. als jetzigen Vormunden / bezahlet haben wollet / vnd vorwendet / daß er ſolch Geld zu vnterhaltung der Vnmündigen gewendet habe / Dennoch aber vnd dieweil jhr dieſe Zahlung den Vormunden nicht Gerichtlich gethan; So ſtehet Ch. F. als nunmehr Mündigen frey / ob er ſeine Zahlung bey geweſenen Vormunden / oder euch / als des Schuldners Teſtaments Erben / in Anſpruch nehmen oder fordern wolle / auff welchen Fall jhr auch ohne excuſion des Vormunden / gedachtem Ch. F. die 1000. fl. zu erlegen ſchuldig ſeyd. Es iſt euch aber hinwieder bey V. K. ewre angegebene vnd allbereit beſchehene Zahlung zu ſuchen vnbenommen / V. R. W.

10 Quod ijdem de eadem causâ conſulti *3. Octobr. Anno 1620.* repetierunt, pronunciantes: Hat Ch. F. nicht allein ſeine mündige/ ſondern nunmehr auch das acht vnd zwantzigſte Jahr ſeines Alters erreichet / vnnd alſo das quadriennium nach ſeiner Mündigkeit verflieſſen laſſen; vnd die reſtitution nicht geſuchet/ nichts deſto weniger iſt er die angezogene 1000. fl. Schuld nicht bey ſeinem geweſenen Vormunden / ſondern bey euch zu ſuchen entſchloſſen; Ob nun wol Ch. F. wenn er ſich des extraordinarij remedij reſtitutionis in integrum gebrauchen wollen / die vier Jahr/ ſo im Rechten dißfals außgeſetzet / nicht verflieſſen laſſen ſollen/; Dennoch aber vnnd dieweil jhme mehr Rechts Wolthaten außgeſetzt/ vnd zu ſtadte kommen/vnd demnach frey geſtanden/ſeine Zuflucht zu der reſtitution in integrum, oder eine ordentliche action anzuſtellen/ So iſt jhme auch nach verflieſſung vier Jahr eine ordentliche Klage/ wegen obbemeldter Schuldforderung der 1000. fl. wider euch zu erheben vnbenommen / Von Rechts wegen. *per text. §. nunc admonendi. 2. vers. ſin autem aliter. Inſtit. quib. alien. licet. vel non.* ubi ſimpliciter dicitur, quod hoc in caſu debitor ſine decreto ſolvens, contra adultum pecuniam iterum exigentem doli exceptione ſe tueri non poſſit, ſed nihilominus condemnari debeat, nullâ planè factâ mentione reſtitutionis in integrum. Deinde, quia debitor ſine decreto judicis ſolvens, facit contra conſtitutionem Iuſtiniani *in d. l. ſancimus. 25. & d. §. nunc admonendi. 2. vers. ſin autem aliter. & ſeq.* Quod autem contra conſtitutionem Imperatoris fit ipſo jure nullum eſt. *l. non dubium. 5. C. de legibus. ubi gl. & DD. commun. Iaſ. eod. n. 9. & ſeq. Bl. in l. univerſa. C. de precib. Imper. offer. n. 2.* Facit, quod debitor ſine præcepto judicis ſolvens, ipſo jure non eſt liberatus. *gl. in d. §. nunc admonendi. 2. verb. ſin autem. & verb. nihil. Inſt. quib. alien. licet, vel non.* Si igitur ipſo jure liberatus non eſt, ſequitur quod ſolutio non valeat, & conſequenter, quod contra eam minori reſtitutio aliqua neceſſaria non ſit.

Quo-

11 Quoniam reſtitutio in integrum ſemper præſupponit validitatem alicujus actus, ita, ut cum actus ille nullus ſit, nec reſtitutio in integrum quidem dari debeat. *Herm. Vult. lib. un. diſcept. ſcholaſtic. c. 16. ſub fin. vers. quia reſtitutio in integrum contractus validitatem. & ſeq. pag. mihi 157. col. 2.* Deniq; quia hi duo caſus, ſi debitor vel pupillo ſine tutoris autoritate, vel tutori & curatori ſine decreto & ſententia judiciali ſolvit, æquiparantur. *text. in §. nunc admonendi. 2. vers. ideoq; ſi debitor pupillo. junct. vers. ſeq. Inſt. quib. alien. licet, vel non.* Sed ita eſt, quod debitor pupillo ſine tutoris autoritate ſolvendo, ſi pecunia apud pupillum non extet, nec is locupletior inde factus ſit, non liberetur, ſed ſemper ab eodem, abſq; ulla reſtitutione, conveniri poſſit. *per text. in l. pupillo. 15. ff. de ſolut. l. in pupillo. 4. π. de except. & præſcript. Jacob. Cujac. in l. ait prætor. 7. poſt pr. vers. dices non eſſe acceſſoriam. ff. de minorib.*

12 His tamen non attentis, contrarium rectius tradunt, & ſtatuunt, quod minor debitorem iterum non convenire poſſit, niſi intra legitimum tempus in integrum reſtitutus fuerit. *Gl. in l. Lucius Titius. 46. §. tutelæ. 5. verb. gerenti. vers. tu dic etiam ſine judice. & ſeq. ff. de adminiſtr. tutor. in l. 1. C. ſi advers. ſolut. verb. poteſt. vers. pleniorem. junct. vers. ut infrà de adminiſtr. tutor. Paul. de Caſtr. eod. n. 1. ibi, debitor minoris. & n. 3. vers. & ſic poſito quod pecunia. & ſeq. Bl. eod. in pr. ibi, minor cauſa cognita. Vincent. de Franch. deciſ. Neapol. 206. n. 12. vers. procedit tamen & idem eſt. n. 13. in pr. n. 17. ibi, adhoc enim. & n. 19. vers. nec obſtare tertium. & n. ſeq.* Tum per textum expr. *in l. 1. C. ſi advers. ſolut.* Tum per textus *ſuprà n. 1.* allegatos. Qui textus, cum neq; *in l. ſancimus. 25. C. de adminiſtr. tutor.* neq; *in d. §. nunc admonendi. 2. in med. Inſt. quib. alie. lic. vel non.* mutentur, & corrigantur, quare ſtare prohibeantur. *l. præcipimus. 32. in fin. C. de appellat. l. ſancimus. 27. C. de teſtam.*

13 Quoniam correctiones jurium ſunt odioſæ, & quantum fieri poteſt evitandæ. *Iaſ. in auth. quæ actiones. C. de SS. Eccleſ. n. 17. & ſeqq. & in auth. novißima. C. de in offic. teſtam. n. 8. poſt pr. & n. 4. Iacob. Menoch. lib. 6. præſumpt. 38. n. 1. & ſeqq.* Tùm, quia Juſtinianus *in d. l. ſancimus. 25. & in d. §. nunc admonendi. 2.* id tantum conſtituit, ut debitor ex decreto & præſcripto judicis ſolvens pleniſsimam ſecuritatem conſequatur, & contrà eum minor reſtitui non poſsit. De caſu, ubi debitor ſine præcepto judicis ſolvit. *in d. l. ſancimus. 25. & d. §. nunc admonendi. 2.* nihil expreſsit. Ideoq; illud, quod in dictis locis eſt omiſſum, ex alijs legibus, ſuprà *n. 1.* adductis, debet ſuppleri. *l. 12. & l. ſeq. ff. de legibus.* Tùm, quia ſine actione nemo poteſt experiri. *l. ſi pupilli 6. §. videamus. 12. vers. qui nullam actionem. ff. de neg. geſt. Decian. conſ. 2. n. 47. & ſeq. lib. 1. Tuſch. tom. 1. verb. actio. concl. 109. incip. actio non datur. n. 1. & n. ſeq. Roman. conſ. 22. incip. propoſitæ mihi conſultationi. n. 4. Cravett. conſ. 191. incip. in cauſa egregij. n. 1. ibi, prima quia ſemper ratio. & ſeq. Alex. conſ. 166. incip. in cauſa & lite. n. 3. ſub fin. vers. ergo ſine actione. & n. 4. lib. 6. Iaſ. in l. ſi in ... ff. de ... n. 3. ibi, regula eſt negativa. & in l. ubi pactum. 40. C. de tranſact. n. 1. & ibi, nam regula eſt quod nemo. & ſeq. Tiraq. in l. ſi unquam. 8. C. de revocand. donat. verb. revertatur. n. 345.*

15 Si autem debitores tutoribus vel curatoribus ſimpliciter, abſq; decreto judicis ſolverunt, tunc liberantur ipſo jure, nec contrà eos habent pupilli vel minores actionem, niſi in integrum reſtituantur. *text. expr. in l. 1. in verb. exemplo cæterorum debitorum. junct. verb. liberantur. C. ſi advers. ſolution. l. Lucius 4. §. tutelæ. 5. vers. Paulus reſpondit. in verb. liberat. eos ipſo jure. ff. de adminiſt. tutor.*

16 Tùm, quia videmus, ſi tutor à tutela remotus vel dimiſſus, curatori vel alij tutori, qui in ejus locum ſubſtituitur, reliqua ſine ſententia & præcepto judicis ſolvit, quod is quidem liberatur. *Eleganter Ludov. Roman. conſ. 28. incip. viſa facti ſerie. n. 2. ibi, quo autem ad ſecundum. & n. ſeq.*

Ita

17 Ita tamen, ut minor in integrum reſtitui neceſſe habeat, adhoc ut ulteriorem tutorem iterum convenire valeat. *Bald. in l. 1. C. ſi aduerſ. ſolut. n. 1. ibi, nota quod ſi tutor. & n. ſeq. Paul. de Caſtr. eod. l. n. 2. ibi, & dicit. & ſeq.* Quo minus autem in aliis debitoribus idem non dicamus, rationem diverſitatis non video.

18 Tum deniq; quia ita etiam Scabini Lipſenſes *21. Octobr. Anno 162*[illegible]. ad conſultationem H. K. pronunciarunt: Hat D. L. ewer Vorfahr/ Anno 1601. von A. G. 1000. fl. vmb Landübliche Verzinſung geborget vnd auffgenommen/ vnd weil bemeldter G. zweyen Vnmündigen/ als P. vnd Ch. F. Gebrüdern/ zum Vormunden verordnet/ vnd bey abtretung der Vormundſchafft/ welche ohn gefehr im 1609. Jahre geſchehen/ etwas dran ſchuldig verblieben/ hat er/ zu abtragung dieſes Hinterſtandes/ dem newen Vormunde V. K. ſolche Schuldverſchreibung cediret vnd abgetreten/ welchem newen Vormunden oberwehnter ewer Vorfahr D. L. nicht allein die Zinſe entrichtet/ Sondern auch jhr/ als dieſes Teſtaments Erbe/ zu vnterſchiedenen Zeiten die Hauptſumma vollſtendig erleget vnd abgetragen/ der ſie denn zur vnterhaltung der Vnmündigen/ der ſeinen vnd der ſeinigen Nutz gewendet/ vnd wiewol vorbenambten beyden F. angedeutete Rechnung des Capitals der 1000 fl. ohne der Obrigkeit decret geſchehen/ dahero dieſelbe/ vermöge der Rechte/ krafftloß vnd nichtig/ vnd daß ſie euch ohne vorgehende reſtitution zu belangen berechtiget/ Dieweil ſie aber dennoch angeregtes beneficij zu rechter Zeit ſich nicht gebrauchet/ vñ die dazu verordnete Friſt gentzlich verflieſſen laſſen/ nach mehrern Inhalt ewrer Fragen/ So ſeynd ſie auch nunmehr/ wegen mehrbenandter 1000. Gülden/ euch in Anſpruch zu nehmen nicht befugt. Sondern werden ſolcher Forderung halber an den geweſen Vormunden V. K. billich verwieſen/ Von Rechts wegen.

Deciſio LXXIX.

Injuriæ antiquæ, & præſcriptione, vel alio modo extinctæ, an ad aggravandum pœnam cum novis accumulari poſſint?

SVMMARIA.

1. *Regula univerſalis eſt, quod maleficia preſcriptioni ſublata, cum novis ad augendam pœnam cumulari poſſint.*
2. *Idem eſt de furtis.*
3. *Et de adulterio primo iam præſcripto.*
4. *Procedit tantum in ijs delictis, quorum intuitu quis ſemper manet formoſus.*
5. *ICtorum & Scabinorum Lipſenſium reſponſa afferuntur, n. 6.*

1 EſT quidem univerſalis regula, quod alia maleficia & delicta, quæ curſu temporis ſunt extincta, cum novis ad aggravandam pœnam cumulari poſſint. *Dyn. in l. ſi cur. §. ult. ff. de accuſat, quem ſequitur Nell. de S. Gemm. (ubi communem dicit) tr, de bannit. part. 2. tempor. 1. incip. primo ergo generaliter. n. 6.* quoniam iteratio auget pœnam. *per text. in l. 1. vers. ſi rurſum cauſam querela. ff. de jur. patron. l. capitalium. 28. §. ſolent. 3. ff. de pœn. l. ſeruos 8. §. 1. vers. aut hi quibus. C. ad leg. Iul. de vi public.* Et is meritò gravius punitur, qui impunitatem veteris admiſſi non emendationi, ſed potius conſuetudini deputaverit. *text. elegans in l. nemo deinceps. 3. in fi. C. de epiſcop. audien.*

2 Unde illa furta, quæ tempore & præſcriptione ſunt abolita, poſſunt de novo ad pœnam augendam cumulari, ſi ſtatuto inductum eſt, ut nullus niſi pro tribus furtis ſuſpendatur. *Bl. in auth. ſed nouo jure. C. de ſerv. fugit. n. 6. & n. 7. vers.*

in

in contrarium videtur. Ang. Aretin. tr. maleſic. verb. & veſtem cæleſtem. n. 24. Iaſ. in l. ſi idem cum eodem. ff. de jurisdict. n. 5. verſ. imò fortius tenet Ioann. Bajard. in addit. ad Iul. Clar. lib. 5. ſentent. §. furtum. n. 62.

3 Veluti etiam ſi ſtatuto cautum eſt, ut quis non pro primo, ſed pro iterato adulterio capitaliter puniatur, primum adulterium lapſu temporis extinctum, cum iterato cumulari poteſt. *Angel. de Caſtr. conſil. crimin. 94. n. 10. lib. 1. quem ſequitur Farinac. in ſua practic. crimin. lib. 1. tit. 1. quæſt. 10. n. 16.*

4 Quod tamen obtinet tantum in ijs delictis, quorum intuitu ſemper manet aliqua macula & infamia in delinquentibus, etiamſi præſcriptione ſunt ſublata. *Bl. in d. auth. ſed novo jure. C. de ſerv. fugit. n. 7. in pr. verſ. quia ratione aliorum. & ſeq.* Et quæ vel natura, vel more Civitatis ſunt famoſa, turpia & ignominioſa, qualia ſunt, furtum, adulterium, lenocinium, ſtuprum, falſum homicidium, parricidium, & ſimilia. *l. probrum. 41. ff. de R. N. l. probrum. 42. ubi Gædd. n. 8. in med. & n. 9. ff. de V. S.* Injuria autem alteri illata cum per ſe, natura, vel more Civitatis, non ſit famoſa & turpis, niſi quis injuriarum condemnetur, quoniam quis alicui verum convitium dixiſſe & objeciſſe potuerit. *Gædd. d. l. probrum. 42. n. 9. verſ. ſic injuriarum condemnatus. ff. de V. S.* ideoq; prædicta aſſertio in injurijs non obtinet, nec injuriæ tempore extinctæ cum novis accumulari poſſunt.

5 Veluti ita JCti Lipſenſes *Mense Octobr. Anno 1620.* ad conſultationem Senatus Pegavienſis reſponderunt: Ob nun wol die Injurien, wenn ſie offt geſchehen / vnd vermehret werden / gröſſerer Straffe würdig ſeyn / Dennoch aber vnd dieweil ſo wol die ſchrifftlichen als wörtlichen Injurien, durch verflieſſung eines Jahrs / nach Ordnung der gemeinen vnnd Landüblichen Rechte / præſcribiret worden vnd der Raht zu Pegaw die jenigen Injurien, ſo J. S. Anno ein tauſend ſechshundert vnd zwölff außgegoſſen / nicht

nicht ad animum revociret / vnd gebührlichen außgesöhnet / Sondern einem eigenen Bericht nach / auß gehabter Gedult erſtrecken laſſen / So ſeynd dieſelben auch nach geendter Jahrsfriſt erloſchen vnd iſt demnach mehrgedachter N. ſolche mit den newen injuriis in eine Klage zugleich zu bringen vnd zu cumuliren nicht befugt / Von Rechts wegen.

6 Idem Scabini Lipſenſes *24. Nouembr. Anno 1620.* in eadem cauſa pronunciarunt: Hat Jacob S. zu P. den Raht daſelbſten / in vnterſchiedenen Schrifften vnnd Supplicationibus, nicht allein in dem Anno 1612. ſondern auch in dem jetztlauffenden 1620. Jahre mit Ehrenrührigen Worten angegriffen / Dahero ſie jhn actione injuriarum zu belangen / verurſachet worden / nach mehren inhalt ewrer Klagen / So iſt Beklagter nur auff die in dieſem Jahre erweißliche injurien zu verfahren ſchuldig. Was aber die jenigen anbelanget / welche er Anno 1612. wider bemeldten Raht außgegoſſen / auff ſolche iſt er ſich / geſtalten Sachen nach / weil ſie durch verflieſſung nicht allein eines / ſondern mehr Jahr præſcribiret, einzulaſſen nicht ſchuldig / V. R. W.

Deciſio LXXX.

In mandato procuratorio, an clauſula obligationis vel hypothecæ bonorum ſit neceſſaria?

SVMMARIA.

1. *Clauſula ratihabitionis an in mandato procuratorio ſit neceſſaria. 2. 3.*
4. *ICtorum Iudicij Curialis VVittenbergenſis reſponſa afferuntur. n. 5.*

1 Dubium movet, quod communiter DD. tradunt, clauſulam rati in mandato procuratorio non eſſe neceſſariam, ſed ſuperfluam, *Gl. in l. ſi procuratorem. 61. ff. de procurat. verb. ratum. Decian. conſil. 91. n. 31. & ſeq. Schrad. de feud. part. 10. Sect. 18. n. 125. Paul. de Caſtr. in l. procurator. cui generali-*

raliter. 58. ff. de procurat. n. 5. vers. ſed gloſſa ordinaria. & ſeq. Iaſon in l. quæ acta 1. ff. de offic. procurat. cæſar. (ubi communem dicit) n. 21. vers. communis concluſio eſt. Andr. Rauchb. (ubi rationes offert, contraria ſolvit, & ita à VVittenbergenſibus Anno 1584. reſponſum fuiſſe teſtatur) quæſt. 2. incip. in mandato procuratorio. n. 2. & ſeqq. part. 1. Rutger. Rul. in addit. ad proceſſ. Ioann. Ferrary. lib. 1. c. 9. in princ.

2 Verum enimverò, cum ex communi DD. placito clauſula rati mandato procuratorio debeat inſeri. *Gl. in c. 1. extr. de procurat. verb. mandati. vers. & quod ratum. & in c. mandato 13. extr. eod. in pr. vers. & quod ratum habebit. Specul. lib. 1. part. 3. tit. de procur. §. ratione autem formæ. 3. n. 20. vers. & quid ratum. & §. ſeq. n. 1. ſub fin. vers. promittens ſe ratum. & n. ſeq. & tit. de Synd. n. 20. vers. ſe firma grata VVurmbs. lib. 1. obſ. tit. 5. obſ. 8. n. 1. vers. & in tali mandato. & n. ſeq. & tit. 10. obſer. 2. n. 1. vers. & in tali. & n. ſeq. Myns. cent. 4. obſ. 99. in med. vers. & quod ratum. & ſeq. VVesenb. in comm. ff. de Procurat. n. 6. ante med. vers. nam hæc promiſſio. Chilian* König. *in ſuo proceſſu. c. 12. n. 3. vers.* mit der Clauſel *de rato. & ſeq.*

3 Etſi vel maximè in ſpecie exprimi neceſsè non ſit, ad ratihabitionem tamen conſtituens ipſo jure teneatur, & hæc clauſula rati tacitè mandato inſit. *Alex. conſil. 41. incip. viſo puncto & his. n. 5. vers. nam illa verba promiſſioni. vol. 3. Paul. de Caſtr. in l. procurator cui generaliter. 58. ff. de procurat. n. 5. vers. nam etiamsi non fuiſſent oppoſita. & ſeq. Iaſon in l. ſi procurator. 19. C. de procur. n. 12. vers. quia omninò tenetur. & ſeq.* Ideoq; ut hæc ratihabitio, ſive verbis expreſſis promiſſa, ſive ex tacito legis intellectu proveniens, eò firmiorem effectum habeat, conſtituens meritò in mandato ſua bona verbaliter obligare tenetur. *Paul. de Caſtr. conſil. 336. incip. dubium facit. n. 2. lib. 2. Alex. conſil. 160. incip. viſo proceſſu. n. 5. vers. ſed jubendo pro ipſo. lib. 5. Vult. lib. 2. Iuriſprud. Roman. c. 30. n. 30.* Quoniam quivis ad aliquod præſtandum obligatus, debet pro majori

ſecuritate ſua bona verbaliter obligare *Bl. conſil. 4 … an ille qui. n. 1. vers. ſi vero ſit idonea. & ſeq. lib. 3.*

4 Veluti ita ex reſponſo DD. Judicij Curialis VVittenbergenſis *28. Nouembr. Anno 1607.* non ſolum in præfectura Pegavienſi, in cauſa Heinrichen von Büna zu Breitenfeld actoris ex una, der Gemine zu Maltitz reorum Syndici, ex altera parte; Daß Beklaater Syndicus ſeine Perſon nit mehren als geſchehen / vnd auff die in acten angezogener maſſe zu legitimiren ſchuldig.

5 Sed etiam in Cancellaria Zizenſi *13. Septembr. Anno 1614.* in cauſa Hans vnd Heinrich von Vchteritz Gebrudere zu Ehrendorff vnd Medewitz / actorum ex una, Günthern vnd Heinrichen von Büna zu Wildenhain / reorum ex altera parte. Daß klaagender Hans von Vchteritz / wegen ſeines Brudern Heinrichs von Vchteritz / ſeine Perſon ander geſtalt denn geſchehen / vnd wie zu Recht gnugſamb zu legitimiren, oder die anerbotene Caution rati würcklichen zu beſtellen ſchuldig / ꝛc. fuit judicatum.

Deciſio LXXXI.

Pecunia quomodo efficaciter in naturam feudi tranſmutari & verti poſſit.

SVMMARIA.

1. *Quæ requirantur, ut pecunia efficaciter in feudum conſtituatur. 2.*
3. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum affertur.*
4. *Forma ſubſtantialis ad unguem debet obſervari. n. 5. 6.*
7. *Forma vere & proprie, & non per actum præſumptivum fictum & improprium debet adimpleri.*
8. *Forma per æquipollens non poteſt expediri.*
9. *Limitatio traditur ad hanc deciſionem.*
10. *Homagium & juramentum fidelitatis an & quando ſit ſignum neceſſarium feudi. n. 11. 12. 13.*
14. *De vi juramenti & geminationis. n. 15. 16. 17.*
18. *Sententia ſupremi Parlamenti Dreſdenſis affertur, & n. 19.*

Diel

1 Dixi in meis concluſionibus practicabilibus, *p. 3. concl. 41. n. 15. & ſeq.* quod adhoc, ut pecunia verè pro feudo habeatur, hæc duo pro forma ſubſtantiali requirantur, ut, ſcilicet, adſit expreſſa conventio partium, deinde, ut conſenſus domini feudi accedat, & is in ſpecie pecuniæ naturam allodij adimat, & eam in feudum convertat;

2 Quæ requiſita uſq; adeò neceſſaria ſunt, ut ſi unum ex illis deficiat pecunia ſuam naturam retineat, & pro feudo non reputetur: In tantum, ut hæc requiſita per æquipollens adimpleri non poſſint, ſed ſpecialis domini conſenſus & confirmatio requiratur, nec ſufficiat, quod agnati, & ille ad quem pecunia pertinet, illam pecuniam in feudum recognoſcant, & inveſtituram ſuper eâ petant & accipiant.

3 Veluti ita Scabini Lipſenſes *Menſe Febr. Anno 1620.* reſponderunt: Ob nun wol des verſtorbenen Bruder ſolche 6000. Gülden vor Lehen auß folgenden Vrſachen anziehen / daß berührte 6000. fl. von dem verkaufften Lehengute Gersdorff herrühren / jhr Bruder dieſelbe zu Lehen gemacht / vnd Anno 1612. bey antretung jetzigem regierendem Churfürſten zu Sachſen / vnſers gnädigſten Herrn, die Lehen darüber empfangen / vnd daß Sie die Brüder von Fellen zu Fellen die Lehen daran gemuthet. Dieweil aber dennoch nicht zu befinden / daß angeregte Summa der 6000. fl. von dem Lands Fürſten jemals zu Lehen gemacht worden / vnd der Verſtorbene hiebevorn ſeine Brüder an dem Pregeriſchen Gut / ſo er vmb 10000. fl. käufflichen angenommen / mit in die Mitbelehenſchafft gebracht / nach mehrem inhalt der vns zugeſandten Copien / vnd ewern Fragen; So wird mehrbenambte Summa der 6000. fl. vor Erbe billich geachtet vnd gehalten / V. R. W.

4 Quoniam forma ſubſtantialis ad unguem debeat obſervari. *Alex. conſil. 42. incip. ſuper præmiſſo themate. n. 16. lib. 1. Iaſon in l. quid ſi nominatim. 1. ff. de liber. & poſthum. n. 15.*

5 Et ea omiſſa totus actus effectum ſuum non conſequatur. *Panorm. conſil. 91. incip. poſtulato D E I quo ad primum*

 du-

dubium. n. 6. col. 5. vers. ſed quotie[illegible] datur certi & ſ[illegible] lib. 1. Ludov. Roman. conſil. 160. incip. viſa diligenter n. 2 & conſil. 236. incip. ut præmiſſa conſultatio. n. 8. vers. primum quod omiſſio formæ. Ioan. Thilem. de Benign. in illuſtr. obſerv. [illegible] Syntagm. 1. decad. 5. vol. 7. n. 26. Alex. conſil. 137. incip. in cauſa & lite vertente. n. 15. lib. 2. Gail. lib. 1. obſer. 1. n. 36.

6 Adeo ut minima cujuſq; partis ejus omiſsio totum actum vitiet. *El. conſil. 26. incip. forma ſtatuti. col. 1. vers. præterea ſtatutum dicit. lib. 2. Iaſon in d. l. quid ſi nominatim. 1. n. 25. vers. item omiſſio formæ. & ſeq. & conſil. 165. incip. viſo & conſiderato. n. 10. lib. 2. Dec. conſil. 533. incip. pro vera n. 5. ibi, quod omiſſio formæ. & ſeqq.*

7 Et quamvis dominus eo ipſo, dum ſuper illa pecunia breve teſtatum, vel inveſtituram (einen Lehenbrieff oder Mutzettel) concedit, videatur conſentire, conventionem partium confirmare, & pecuniam in naturam feudi tranſmutare; Hic tamen conſenſus ejus eſt præſumptivus, fictitius & improprius, qui non ſufficit, cum forma verè & propriè & non per actum præſumptivum fictum, & improprium debet adimpleri. *Andr. Tiraq. de legib. connubial. gl. 7. verb. expreſſ. n. 188. ibi & ideo cum forma adimpleri debet.*

8 Nec etiam per æquipollentem. *Iaſon in d. l. quod ſi nominatim. 1. ff. de liber. & poſthum. n. 18. ibi, tene regulam. Nicol. Boer. deciſ. 1. incip. hanc quæſtionem. n. 44. ibi, quia certum eſt; Tiraq. de legib. connubial. d. gl. 7. verb. expreſſ. n. 160. vers. neq; enim forma. & ſeq. Tuſch. tom. 3. verb. forma. concluſ. 415. & concluſ. 418. per tot.*

9 Quod tamen notabiliter fallit, ſi quis de pecunia illa, quam pro feudo habere ſuis agnatis promiſit, in brevi teſtato, vel alia ſcriptura fuerit inveſtitus, (iſt mit ſolcher Baarſchafft belehen / vnnd jhme an andern Lehengütern die geſambte Hand bekandt worden) & is juramentum fidelitatis deſuper præſtitit, & ſemel atq; iterum renovationem inveſtituræ petijt,

poſiit, tunc licet ejuſmodi conventio in ſcriptis non extet, nec domino feudi fuerit exhibita, nec ab eodem ſpecialiter confirmata, & pecunia ex natura rerum allodialium exempta, & in claſſem feudorum translata, nihilominus tamen propter illam inveſtituram, juramentum fidelitatis ſubſecutum, & renovatam inveſtituram pecunia naturam feudi induit, & pro eo habetur, ita ut juramentum fidelitatis, & renovatio inveſtituræ defectum ſolennitatum ſupplicat.

10 Quamvis enim verum ſit, quod homagium & juramentum fidelitatis non ſit ſignum feudi neceſſarium. *Aug. Bero. consil. 68. n. 81. vol. 1. & consil. 152. n. 13. vol. 2. Roland. à Vall. consil. 50. incip. viſa conceſſione. n. 54. ibi, ita in terminis. & ſeq. vol. 3. & consil. 1. n. 53. ibi, ubi inquit. vol. 4. Carol. Ruin. consil. 42. incip. proponitur quod n. 7. vers. nec obſtat. & ſeq. vol. 1.*

11 Cum poſsit etiam ex alia cauſa, quàm ratione feudi, puta ratione ſubjectionis, præſtari. *Aym. Cravett. consil. 293. incip. ardua admodum. n. 12. ante med. vers. ſimiliter poteſt præſtari. & ſeq. Roland. à Vall. consil. 85. incip. caſtrum. n. 58. vol. 4. Dec. consil. 413. incip. consuluit. n. 7. vers. non obſtant allegata. & ſeq. Bl. consil. 327. incip. pridiè enim consului. n. 7. vol 1. Carol. Ruin. d. consil. 42. n. 7. vers. quia dictum juramentum. vol. 1.*

12 Et ob id non valet conſequentia, jurat quis fidelitatem vel homagium, & juramentum fidelitatis præſtat; Ergo eſt feudum. *Roland. à Vall. d. consil. 1. n. 55. ſub fin. vers. non igitur valet. & n. 56. vol. 4. Aym. Cravett. d. consil. 293. n. 12 ante med. vers. non igitur valet consequentia. & ſeq. Tuſch. tom. 3. verb. feudum. conclus. 180. n. 29. & ſeq. Oldrad. consil. 159. incip. ex præsenti. n. 6. vers. non ſequitur ergo. & ſeq. Menoch. consil. 191. n. 31. vers. & propterea fidelitatis. & ſeq.*

13 Secus tamen eſt ſi notoriè conſtat, vel aliter ex præſumptionibus appareat, quod recognoſcantur bona tanquam feudalia, & præſtetur juramentum fidelitatis ratione feudi. *Aym. Cravett. d. consil. 293. n. 12. ante med. vers. quinto conſidero*

 quod

quod licet. & ſeq. Alex. conſil. 9. incip. ponderatis his quæ n. 6. vers. præterea dictus Ioanninus. & n. ſeq. lib. 5. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. part. 2. lib. 23. tit. 1. n. 14. ibi, tertio deducitur. & ſeq.

14 Hoc igitur in caſu præſenti cum fuerit factum, merito pecunia pro re feudali haberi debet, cum juramentum omnem defectum formæ & ſolennitatis ſuppleat. *Alex. conſil. 27. incip. viſo libello. n. 4. ſub fin. vers. non obſtat id. & n. ſeq. vol. 1. Paul. de Caſtr. in l. ſi quis pro eo. 57. ff. de fidejuſſ. n. 4. ſub fin. vers. & ultra hoc. & n. ſeq. Bl. conſil. 283. incip. juri publico. n. 2. vers. aut non damnat conſenſum. & ſeq. vol. 4. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. part. 2. lib. 26. tit. 1. n. 33. vers. igitur ſi juramentum. & ſeq. & tit. 2. incip. quoniam vero. n. 29. junct. n. 36. verb. tertio non obſtat. & ſeq.*

15 Et faciat actum valere omni meliori modo, quo poteſt. *Br. in l. rationes. C. de probat. n. 4. Bl. in l. ſi prædium. C. de jure dot. n. 9. VVeſenb. conſil. 23. n. 29. lib. 1. Euerhard. in topic. in loco à vi juram. 130. n. 22. vers. quia juramentum. & ſeq. Hering. de fid. juſſ. c. 10. n. 93.*

16 Præſertim cum præter homagium & juramentum fidelitatis adſit etiam geminatio, & actus reiteratio, ex renovatione reſultans, quæ firmitatem propoſiti, voluntatis, & conſenſus denotat. *l. quinquaginta. ff. de probat. Matth. Coler. conſil. 28. n. 70. & ſeq. & conſil. 30. n. 27. & ſeq. Euerhard. in topic. in loco. 121. n. 1. & ſeq. Ant. Hering de fidejuſſ. c. 7. n. 471. & ſeq. Valent. Franc. tract. eod. c. 2. n. 182. & ſeq.*

17 Et omnem defectum ſolennitatis excludit. *auth. ſiue à me. vers. niſi & ſecundo. & l. ſi mulier. 22. vers. ſiquidem intra. C. ad SC. Vellejan. Schrad. de feud. part. 10. ſect. 20. n. 126. n. 130. & ſeq.*

18 Atq; ita etiam in ſupremo Parlamento Dresdenſi in cauſa Lauterbachs Lehenerben/ contra deſſen Landerben *19. Iun. Anno 1621.* eſt ſententia lata, auß den acten allenthalben ſo viel zu befinden/ das Beklagte von der Kläger Zuſprüche zu entbinden vnd loß zu zehlen/ inmaſſen wir ſie hiemit davon entbinden vnd loßzehlen/

die

die auffgewandten Unkoſten auf beweglichen V. ſich in gegen einander compenſirend, V. R. W.

19 Quæ ſententia etiam poſtea per leuterationem *10. Decembr. Anno 1621.* confirmata, in effectum judicati abiit.

Deciſio LXXXII.

Pecunia ſemel cum conſenſu domini in feudum mutata, quomodo ad priſtinam naturam allodij redire poteſt.

SVMMARIA.

1. *Pecunia ſemel in feudum mutata, non niſi additis certis requiſitis in allodium reſolvi poteſt.*
2. *Lex vel ſtatutum ubi plura coniunctim requirit, tunc unum non ſufficit, ſed omnia adimpleri neceſſe eſt.*
3. *ICtorum Lipſenſium reſponſum affertur.*

1 SI prædictis requiſitis adhibitis pecunia in feudum fuerit tranſmutata, tunc ea ad priſtinam naturam redire, & in allodium reſolvi non poteſt, niſi illi, quorum intereſt, conſentiant, & dominus feudi pecuniæ iterum naturam feudi adimat, & eam in allodium reſtituat, per regulam illam generalem, quod quid eodem modo, quo colligatum eſt, etiam diſſolvi debeat. *c. omnis res. 1. extr. de R. I. l. nihil tam. 35. l. omnia. 100. l. ferè. 153. ff. eod. l. prout. 80. ff. de ſolut. l. quemadmodum. 8. ff. de acquir. poſſeſſ. ubi Iaſon n. 2. ibi, ſecundo nota. & in l. 1. C. quando non petent. part. n. 18. ibi, quinto nota. & ſeq. Dec. in d. l. nihil tam. 35. ff. de R. I. n. 2. & ſeq.* Præſertim cum ſupra dicta duo requiſita ſubſtantialia conjunctim requirantur, unum ergo ex illis non ſufficit: quoniam ubi
2 Lex vel ſtatutum duo vel plura conjunctim requirit, non ſufficit alterum fieri, ſed utrumq; adimpleri neceſſe eſt, *l. ſi quis ſtipulatus fuerit decem. ff. de V. O. l. ſi heredi plures. ff. de cond. inſt. Gail. lib. 2. obſ. 19. n. 17. Dec. conſil. 177. incip. quod ſupra. n. 3.*

n. 1. vers. idcirco utraq; conditio. & ſeq. Ludov. Rom. conſil. 231. incip. prima dubitatio. n. 1. vers. primo quia, nam. & conſil. 146. incip. noua ſuperveniens, n. 1. vers. prima quia illa. & ſeq.

3 Atq; ita etiam JCti Lipſienses *Menſe Septembr. Anno 1620. ad requiſitionem Alberti* Lauterbachs Landerben reſponderunt, Ob jhr nun wol der Meynung ſeyd / daß das zu Lehen gemachte Geld durch den Reverß zu Erbe gemacht / vnd vor Erbe zu halten / weil der Reverß von den Brüdern richtig vollzogen / vnterſchrieben / vnd beſiegelt / vnd ſonderlich die Brüder jhre Erklerung vnd Aufflaſſung geminatè einmal im Kauffbrieffe ſub B. vnnd das ander mahl im Reverß ſub C. wiederholet / Daß auch im Rechten nirgend verſehen / quod pactum illud, quo quis pecuniam ex feudo redactam, pro feudali habere promittit, domino feudi ad confirmandum inſinuari debeat, auch auß der Churf. S. Conſtitution ein anders zu vernehmen / ſampt andern mehr von euch angezogenen motiven; Dennoch aber vnd dieweil ſolche 6000. fl. die Brüder einmal / daß ſie Lehen ſeyn ſollen / deßwegen ſich vertragen / dieſelbe auch auff vnterthänigſtes geſchehenes anhalten zu Lehen verſchrieben / ſolche aber mit vorwiſſen vnd willen des Lehenherrn / daß die 6000. fl. nunmehr für Erbe hinführo zu halten / niemals geſucht / viel weniger der Lehenherr dieſen Geldern die naturam feudi benommen / vnd alſo eodem modo, quo pecunia in feudum conſtituta, nicht hinwieder reſolviret werden / So ſind auch aller ewrer angezogenen fundamenta vngeachtet / die 6000. Gülden vor Lehen zu achten / V. R. W.

Deciſio LXXXIII.

Si pecunia cum conſenſu domini in feudum fuerit conſtituta, & poſtea agnati pacto promiſerunt eam habere pro allodiali, quid juris?

SVM-

SUMMARIA.

1. *Casus deciditur, quod agnati ad intereſſe teneantur.*
2. *Hæc deciſio confirmatur reſponſo ICtorum Lipſienſium.*
3. *In obligationibus facti ſuccedit obligatio ad intereſſe.*

IN præcedenti deciſione quidem dictum eſt, quod pecunia cum expreſſo conſenſu Domini ſemel in feudum mutata, aliter in allodium reſolvi non poſſit, niſi expreſſus domini conſenſus accedat;

1 Si tamen agnati vel alij, qui in ejusmodi pecunia jus aliquod habent, per expreſſum pactum, vel literas reverſales juri illi renuncient, & pecuniam illam pro allodiali ſe in poſterum habere velle declaraverint, ſed conſenſus domini non acceſſerit, tunc quidem pecunia illa, feudum remanet, agnati tamen, propterea quod pactum illud, vel renunciationem ſuam domino non obtulerint, nec pecuniæ naturam feudi adimi, & eam in allodium rurſus reſolvi curaverint, heredibus allo-
2 dialibus ad intereſſe tenentur. Veluti ita ICti Lipſienſes *Menſe Septembr. Anno 1620.* ad conſultationem Alberti Lauterbachs hinterlaſſene Landterben reſponderunt:

Ob jhr nun wol der meinung ſeyd daß ſolche geſchehene Lehensmutung vnd Muthzettel ſub G. H. I. null vnd nichtig ſeyn/ vnd die Lehensfolgere kein Recht daran haben/ weil ſie einmahl [illegible] Revers deßwegen gegeben/ ſich der geſambten Handt davon verziehen die Aufflaſſung gethan/ ſie ohne wiſſen vnd willen [illegible] Lauterbachen/ als Beſitzer vnd Eigenthumbs-Herr der [illegible] nach dem Revers die Lehen gemuthet/ daß auch die [illegible] nicht ſeynd modi conſtituendi & acquirendi feudi, [illegible] gleich Albrecht Lauterbach die Lehen ſelber vber ſolche [illegible]

Nu

empfangen/ ſetten ſich die Brüder damit nicht zu beſchweren / [illegible]

Dennoch aber vnd dieweil den Lehensfolgern [illegible] durch den Lehenherrn an den 6000. fl. zu Lehen gemacht ein beſtendig jus acquirirt, ſolch jhr jus, als auch jhr Bruder ſelbſt / durch die continuirte Muthung in der zeit der Lehen halben ſalvum & integrum continuirt, vor den Lehnherrn aus der Lehen Taffel als ein Erbe expreſsè nicht abgeſchrieben. So bleiben zwar die 6000. fl. vor Lehen billich / Dieweil aber die Gebrüder ein Revers von ſich geſtellet/daß es nunmehr Erbe ſeyn ſol / vnd ſolcher Revers mit der aufflöſung bekrefftiget / So ſeyndt auch die Gebrüder ſowol die Vettern wegen jhrer ſelbſt / vnd der Vater einmahl gethane vnd verwilligte Zuſage/euch den LandtErben das intereſſe, daß die Aufflöſung der 6000. fl. nicht effectuiret, zu erſtatten ſchuldig/ V.R.W.

3 Tum, quia agnati ex pacto ad aliquod factum, puta ad curandum, ut pecuniæ rurſus in allodium reſolvatur, ſunt allegati; in obligationibus autem facti ſuccedit obligatio ad intereſſe. *l. loco corpus. 4. §. ſi fundus. 3. verſ. ſed in æſtimatione id. ff. ſi ſervit. vindic. l. ſtipulationes non dividuntur. 72. verſ. celſus tamen. ff. d. V.O. Ioann. Kipp. deciſ. 18. n. 11. verſ. in obligationibus enim facti. & ſeq. Vt e[illegible]rb. conſil. 15. n. 29. verſ. ſed tantum actionem lib. 1. Iaſon in d. l. ſtipulationes non dividuntur. 72. ff. de V.O n. 6. Bl. conſil. 291. incip. quæſtio talis eſt quidam. n. 3. ſub fin. & n. 4. lib. 1.*

Tum, quia fidei humanæ congruit, ut quis omnia pacta & promiſſiones ſervet, vel ob inobſervantiam ad intereſſe teneatur. *l. 1. ff. de pact. l. 1. ff. conſtit. pecun. Tuſc. Tom. 1. verb. obligatio. concluſ. 43. n. 12. Modeſt. Piſtor. conſil. 1. quæſt. 4. n. 29. in med. lib. 1. Bl. d. conſil. 291. n. 4. lib. 1*

Tum, quia heredes allodiales tenentur ad intereſſe, ſi de-

ſi defunctus pecuniam in feudum tranſmutare promiſiſſet, ſed non effecit, ut in meis concluſionibus practicalibus. *part. 3. concluſ. 41. n. 35. & ſeq.* latius dixi.

Ergo idem etiam dicendum eſt in heredibus feudalibus, pecuniam ſemel in feudum converſam, in allodium reſolvere promittentibus, cum heredes feudales & allodiales in hoc caſu ſibi invicem opponuntur. *Franciſ. in ſuo ſingul. libell. feudor. part. 3. n verſ. 28.* In oppoſitis autem, idem jus eſſe ſtatuendum, latè tradit *Everhard. in topicis in loco à contrar. adverſ. repugn. & oppoſit. 19. n. 2. & ſeqq. & n. 8.*

Deciſio LXXXIV.

Sententia, an & quatenus absq; excuſſione ſit exequenda contra tertium poſſeſſorem qui rem litigioſam tenet.

SVMMARIA.

1. *An & quatenus executio contra tertium poſſeſſorem absq; actione revocatoria intentari poſſit. n. 2.*
2. *Contra tertium poſſeſſorem, qui lite pendente rem emit, an executio fieri poſſit, etiam alienatore non excuſſo*

4. Prima opinio negativa affertur.
5. Secunda opinio affirmativa recenſetur.
6. Judicij curtæ is Lipſenſis ſententiæ afferuntur. n. 7
8. Excuſſio non eſt neceſſaria, ſi alienatio eſt facta in pendentem litem.
9. Doloſus poſſeſſor non gaudet beneficio excuſſionis.

1 SVbtilis quidem eſt inter DD. concertatio, ſi debitor rem hypothecatam vendit, vel aliter alienat, an executio abſq; ulla revocatoria actione poſſit fieri, & intentari, contra emptorem vel tertium poſſeſſorem? Communiter tamen diſtinguunt, aut alienatio eſt facta in fraudem ipſius Creditoris ante litem motam, aut eſt facta in fraudem ſententiæ vel executionis lite pendente, ita, ut priori caſu omninò neceſſaria ſit actio revocatoria, *juxta §. item ſi quis in fraudem. 11. inſt. de action.* poſteriori caſu non item, ſed executio directò in ipſum emptorem, & tertium poſſeſſorem fieri poſſit. *Bl. in l. ob maritorum. 2. C. ne uxor pro marito. n. 8. ibi, quæro ulterius. & ſeq. & in l. 1. C. commun. dividend. n. 6. & in l. certa eſt forma. 6. C. ut in poſſeſſ. legator. n. 1. ſub fin. verſ. illud certum eſt. & in l. executorem. 8. C. de execut. rei judic. (ubi limitat) n. 27. ibi, pone quod executio. Borgn. Cavalc. deciſ. 16 incip. Jacobinus Manfredi. n. 1. & ſeq. n. 7. & ſeq. l. per tot. part. 1. Nicol. Boer. deciſ. 182. incip. dico primò. n. 49. Dec. conſil. 157. incip. ut pro tenui. n. 4. col. pen. verſ. non obſtat. quod ille tertius poſſeſſor. Paul. de Caſtr. in l. à Divo Pio. 15. §. ſi ſuper rebus. ff. de re judic. n. 8. ibi, adverte hic quando. & ſeq. & in l. quanquam. 4. §. Julianus. 1 ff. de aqua pluv. arcend. n. 2. verſ. & iſte textus vult. Jaſon (ubi limitat.) in d. l. à Divo Pio. 15. §. ſi ſuper rebus. ff. de re judic. n. 10. verſ. mihi placet concordia. & n. 11. Didac. Covarr. lib. 1. practic. quæſt. 13. n. 7. ibi, Ubi tenuntur præmiſſis. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 2. c. 3. n. 438. verſ. fallit ſecundo. n. 439. & ſeq. n. 441. ubi limitat)*

limitat) & seq. Negus. de pignor. part. 2. princip. n. 20. vers. tertio restringitur. Jacob. Menoch. de adipisc. possess. remed. 5. n. 126. ibi primus itaq. est casus. & n. 127. Practic. Papiens. in forma executionis sentent. definit. gl. sapiens & egregie n. 8. ibi, sed quid dices. in princ. & vers. puto, quòd opinio. & seq. Gail. lib. 1. obser. 118. incip. quamvis executio. n. 2. & seq. per tot.

2 Quod extendunt etiam ad illas res, ſuper quibus jam petita fuit à judice parata executio, & præceptum executivum impetratum, quas tamen ante factam immiſſionem debitor alienat, ut & tunc directò abſque proceſſu ordinario, & actione revocatoria executio contra tertium poſſeſſorem inſtitui poſſit. *eleganter Matth. Coler. de process. execut. part. 2. d. c. 3. n. 443. vers. pofitas forte in materia executionis. & seq.*

3 Sed controverti ſolet, an in poſteriori caſu, ubi alienatio pendente lite facta eſt, executio ſtatim, etiam debitore vel alienatore non excuſſo, contra tertium poſſeſſorem concedatur.

4 Negativè concludit, & excuſsionem præmittendam eſſe, tradit *Specul. lib. 2. partic. 1. tit. de primo & secundo decreto. §. restat videre. 3. n. 4. vers. argumentum contra. & seq. quem sequitur Paul. de Castr. in d. l. à Divo Pio. 15. §. si super rebus. ff. de re judic. n. 8. vers. aut ille non fuit citatus. Didac. Covarr. lib. 1. practic. quaestion. c. 15. n. 7. ante med. vers. ipse opinor fore necessarium. & post med. vers. quod si non possit fieri. & seq. per textum generalem in Novell. de fidejussoribus. 4. c. sed neq.* 5

Quia videmus, quod in priori caſu, ubi ante litem motam res alienatur, revocatoriæ actioni non detur locus, niſi excuſsio præcedat, *l. 1. vers. bona ejus confiscata. C. de revocand. his quae in fraud. Creditor. ibi Bl. n. 2. [illegible]*

 quare

quær. Schneid. in §. item ſi quis in fraudem. inſt. de action. n. 19. verſ. & ſic in effectu. Anton. Gomez. ibid. n. 38. Natta conſil. [illegible] n. 2. verſ. ſed iſta potentia. & n. ſeq. Quo minus ergo in caſu poſteriori idem non concedatur, ratio diverſitatis non apparet, præſertim, cum alienatio ante litem motam, & lite pendente, facta in effectu æquiparentur. *l. 1. junct. l. ignoti. 5. C. de revocand. ÿs, quæ in fraud. creditor.*

5 Contrarium tamen docet *gl. in auth. hoc ſi debitor. C. de pignor. in prim. gloſſ. magn. ſub fin. verſ. vel dic ſecundum. Br. in l. perſecutione. 24. C. eod. n. 3. verſ. ea ſolutio hæc, quod lex contra. Bl. in l. heres. 1. C. de revocand. ÿs, quæ in fraud. Creditor. n. 4. verſ. niſi prius debitor eſſet. Neguz. de pignor. part. 8. membr. 1. n. 10. (ubi hoc perpetuò notandum dicit) verſ. & hoc niſi in caſu notabili. & n. 17. ibi, tertiò fallit. Vincent. Caroc. de excuſſ. bonor. part. 2. quæſt. 68. incip. nunquid excuſſio. n. un. per tot. Anton. Gabr. (ubi communem dicit) lib. 3. commun. opin. tit. de fidejuſſorib. concluſ. 1. num. 48. ibi, ſecundò limita. Matth. Coler. de proceſſ. execut. p. 1. c. 10. incip. viſo num & quo jure. n. 402. Valent. Franc. de fideiuſſ. c. 5. n. 409. Iacob. Menoch. de adipiſcend. poſſeſſ. remed. 5. n. 143. in princ. & n. 145. verſ. quod fortius procedit. & n. ſeq. Franciſ. Marci: deciſ. 538. n. 3. ibi, ſed in contrarium videtur. & ſeq.*

6 Veluti etiam ita in judicio Curiali Lipſenſi in termino Crucis *16. Septembr. Anno 1620.* in cauſa Hans Nic. Röhrbachen an einem / Gottfried Breutigam anders theils / fuit judicatum. Daß es bey der zu denen auff Friederich von Maſchwitz Feldern erwachſenen Früchten ergangenen Hülffe und Immiſſion nochmals verbleibet / Und werden demnach ſolche Früchte Röhrbachen in abſchlag ſeiner förderung Breutigams für und einbringen ungeachtet / billich abgefolget / V. R. W.

Quæ

7 Quæ ſententia etiam poſtea per leuterationem in termino Luciæ, *13. Decembr. Anno 1620,* fuit confirmata. Daß es ein zewandter Leuterung vngeachtet / bey vnserm jüngſt geſprochenem Vrthel billich bleibet. V. R. W. Per textum *in l. quanquam. 4. §. Iulianus. 1. ff. de aqua pluv. arcend. & in l. lite pendente. 2. C. de litigioſ.* ubi dicitur, ſi lite pendente actiones vel res alienantur, quod tunc alienatio non valeat, ſed perinde habeatur, tanquam ſi nihil ſit actum, & nulla alienatio facta; Si autem nihil actum eſſet, nec alienatio facta, tunc executionem ſtatim in ipſas res, abſque ulteriori dilatione eſſe faciendam, omnibus notum eſt; Deindè, quia alienatio potentiori, vel alijs lite pendente facta æquiparantur, *text. in l. quicunq. rem 3. C. de litigioſ.*

8 Excuſſio autem neceſſaria non eſt, ſi alienatio eſt facta in potentiorem, ſed alienans ſtatim conveniri poteſt, illo, in quem facta eſt alienatio, non excuſſo. *Gl. in l. omnibus 1. ff. de alienat. judic. mutand. cauſ. fact. verb. quanti noſtra in med. Br. eod. n. 2. verſ. quæ gloſſa quando agitur vigore. Vincent. Caroc. de excuſſ. bonor. part. 2. quæſt. 38. n. 1. n. 3. & n. ſeq.* Præterea, quia rem litigioſam lite pendente emens vel acquirens, ſi non in vera, ſaltem in præſumpta fraude & dolo eſſe præſumitur. *Didac. Covarr. lib. 1. practic. quæſtion. c. 15. n. 7. verſ. quaſi ea alienatio. & ſeq.*

9 Doloſus autem non gaudet beneficio excuſſionis. *Bl. in l. quia etiam. 3. ff. de alienat. judic. mutand. cauſ. fact. num. un. poſt princip. verſ. quia doloſus non habet. Vincent. Caroc. de excuſſ. bonor. part. 2. quæſt. 38. num. 5. ſub fin. verſ. quia doloſi prout ille. & n. 6.* Vlterius, quia ubi res efficitur litigioſa, non poteſt ejus ſtatus mutari in præjudicium agentis, quoad judicij ordinem, & examinationem

quero. Schneid. in §. item ſi quis in fraudem. inſt. de action. n. 10. verſ. & ſic in effectu. Anton. Gomez. ibid. n. 58. Natta conſil. 106. n. 2. verſ. ſed iſta potentia. & n. ſeq. Quo minus ergò in caſu poſteriori idem non concedatur, ratio diverſitatis non apparet, præſertim, cum alienatio ante litem motam, & lite pendente, facta in effectu æquiparentur. *l. 1. junct. l. ignoti. 5. C. de revocand. ijs, quæ in fraud. creditor.*

5 Contrarium tamen docet *gl. in auth. hoc ſi debitor. C. de pignor. in prim. gloſſ. magn. ſub fin. verſ. vel dic ſecundum. Br. in l. perſecutione. 24. C. eod. n. 3. verſ. ea ſolutio hæc, quod lex contra. Bl. in l. heres. 1. C. de revocand. ijs, quæ in fraud. Creditor. n. 4. verſ. niſi priùs debitor eſſet. Neguz. de pignor. part. 8. membr. 1. n. 10. (ubi hoc perpetuo notandum dicit) verſ. & hoc niſi in caſu notabili. & n. 17. ibi, tertiò fallit. Vincent. Caroc. de excuſſ. bonor. part. 2. quæſt. 68. incip. nunquid excuſſio. n. un. per tot. Anton. Gabr. (ubi communem dicit) lib. 3. commun. opin. tit. de fidejuſſorib. concluſ. 1. num. 48. ibi, ſecundò limita. Matth. Wesler. de proceſſ. execut. p. 1. c. 10. incip. viſo num & quo jure. n. 442. Valent. Franc. de fideiuſſ. c. 5. n. 409. Iacob. Menoch. de adipiſcend. poſſeſſ. remed. 5. n. 143. in princ. & n. 145. verſ. quod fortius procedit. & n. ſeq. Franciſ. Marci: deciſ. 538. n. 3. ibi, ſed in contrarium videtur. & ſeq.*

6 Veluti etiam ita in judicio Curiali Lipſenſi in termino Crucis *16. Septembr. Anno 1620.* in cauſa Hans Nic. Röhrbachen an einem / Gottfried Breutigam anders theils / fuit judicatum. Daß es bey der zu denen auff Friederich von Maſchwitz Feldern erwachſenen Früchten ergangenen Hülffe und Immission nochmals verbleibet / Und werden demnach ſolche Früchte Röhrbachen in abſchlag ſeiner förderung Breutigams für- und einbringen ungeachtet / billich abgefolget / V. R. W.

Quæ

7 Quæ ſententia etiam poſtea per leuterationem in termino Luciæ, *13. Decembr. Anno 1620.* fuit confirmata. Daß es eingewandter Leuterung ungeachtet, bey unſerm jüngſt geſprochenem Urthel billich bleibet. V. R. W. Per textum *in l. quanquam. 4. §. Iulianus. 1. ff. de aqua pluv. arcend. & in l. lite pendente. 2. C. de litigioſ.* ubi dicitur, ſi lite pendente actiones vel res alienantur, quod tunc alienatio non valeat, ſed perinde habeatur, tanquam ſi nihil ſit actum, & nulla alienatio facta; Si autem nihil actum eſſet, nec alienatio facta, tunc executionem ſtatim in ipſas res, abſque ulteriori dilatione eſſe faciendam, omnibus notum eſt. Deindè, quia alienatio potentiori, vel alijs lite pendente facta æquiparantur, *text. in l. quicunq; rem 3. C. de litigioſ.*

8 Excuſſio autem neceſſaria non eſt, ſi alienatio eſt facta in potentiorem, ſed alienans ſtatim conveniri poteſt, illo, in quem facta eſt alienatio, non excuſſo. *Gl. in l. omnibus 1. ff. de alienat. judic. mutand. cauſ. fact. verb. quanti noſtra in med. Bar. eod. n. 2. verſ. quæ gloſſa quando agitur vigore. Vincent. Caroc. de excuſſ. bonor. part. 2. quæſt. 38. n. 1. n. 5. & n. ſeq.* Præterea, quia rem litigioſam lite pendente emens vel acquirens, ſi non in vera, ſaltem in præſumpta fraude & dolo eſſe præſumitur. *Didac. Covarr. lib. 1. practic. quæſtion. c. 15. n. 7. verſ. quaſi ea alienatio. & ſeq.*

9 Doloſus autem non gaudet beneficio excuſſionis. *Bl. in l. quia etiam. 3. ff. de alienat. judic. mutand. cauſ. fact. num. un. poſt princip. verſ. quia doloſus non habet. Vincent. Caroc. de excuſſ. bonor. part. 2 quæſt. 38. num. 5. ſub fin. verſ. quia doloſus prout ille. & n. 6.* Vlterius, quia ubi res efficitur litigioſa, non poteſt ejus ſtatus mutari in præjudicium agentis, quoad judicij ordinem, & examinationem

tionem cauſæ, nec poteſt litis curſus impediri, deterior-ve fieri actoris conditio. *l. ult. ff. de litigios. l. 2. C. eod. d. l. quanquam. 4. §. Iulianus. 1. ff. de aqua pluv. arcend. Covarr. practic. quaſt. c. 15. num. 7. poſt princ. verſ. hoc ipſum probatur. & ſeq.*

Deciſio LXXXV.

Teſtamentum ab ægroto vel alio coram judice ſolo vel etiam actuario publico (Gerichts-Schreiber vel Notario judicij) adhibito, duntaxat factum non valet.

SVMMARIA.

1. *Teſtamentum coram ſolo iudice condi non poteſt.*
2. *Coram iudice & actuario publico factum num valeat.*
3. *Factio teſtamenti eſt voluntariæ iuriſdictionis.*
4. *Notario in iis, quæ ad eius officium ſpectant, plenè creditur.*
5. *Notarius computatur in numerum teſtium teſtamentariorum.*
6. *Contraria aſſertio affertur de hoc caſu.*
7. *Ad minimum duo vel tres ſenatores vel Scabini requiruntur. Ad teſtamentum ægroti domi factum. 9.*
8. *Tabellio eſt perſona publica.*
10. *Actuarius publicus, & Notarius iudicij ſub appellatione Senatorum vel Scabinorum non continetur.*
11. *Tabellio in decurionem electus, non poteſt utroq; munere, tam tabellionatus, quàm decurionatus ſimul uti.*
12. *Notarius, quando in numerum teſtium computetur.*
13. *ICtorum & Scabinorum Lipſenſium reſponſa recenſentur, n. 14.*

Et

1 ET quidem quod teſtamentum coram ſolo judice, vel Quæſtore, vor einem Amptſchöſſer alleine condi non poſſit, nec valeat, nuper ICti *Lipſienſes* ad conſultationem Chriſtoph Theilern vnd conſorten zu Pegaw/ *Menſe April. Anno 1620.* reſponderunt, quoniam unius judicis, quantæcunq; fuerit authoritatis, verbo non credatur, ſive ſuper teſtamentis, ſive quibuscunq; alijs contractibus quæſtio agitetur, *text. in c. cum à nobis 28. extr. de teſtib. & atteſtat. ubi Felin. n. 5. ibi, nec judici. & ſeq.* Et quandoq; iniqui judicis reperiãtur, per quos innocentiam juſtitia læditur, *c. quoniam. 11. poſt princ. & ſub fin. extr. de probat.* præſertim in cauſa teſtamentaria, ubi omnis falſitatis ſuſpicio debet eſſe remotiſſima, *l. ult. C. de fideicomm.*

2 Sed majus dubium eſſe poteſt, ſi Iudex vel Quæſtor etiam actuarium publicum vel Notarium judicij, Gerichts- oder Amptſchreiber/ adhibetur, per doctrinam *VVeſenb. in commun. ff. qui teſtam. facere poſſunt. n. 10. in med. verſ. apud acta autem factum. & ſeq.* qui dicit, quod teſtamentum apud acta factum intelligatur, non modo quod fit in judicio, ſed quod domi ab ægroto, convocato ad hoc magiſtratu, ſeu judice, & actuario publico, ijsq; rogatis, ut ejusmodi teſtamentum in acta publica referri curent, per authoritatem *Hieron. Schurf. conſil. 71. incip. honeſta domina. N. uxor. n. 1 & n. 4. in med. cent. 2.*

3 Propterea, quod apud acta dicuntur fieri, quæ geruntur coram judice etiam extra locum judicij. *l. 3. C. de enunc. liber. Iaſon in l. 15. apud quem. 2. C. de caend. n. 4. Bal. in l. illud quod. 16. C. de S. S. Eccleſ. n. 5. ibi, deinde nota quod omnis & ſeq.* Maximè in his, quæ ſunt voluntariæ jurisdictionis,

nis. §. præterea. inſt. quib. mod. patr. poteſt. ſolv. l. 3. C. de emanc. ſp. l. 1. ff. de offic. conſul. l. actus. C. de ſer.

3 Vtelt factio teſtamenti. *Gl. in l. teſtamenta. C. de teſtam. verb. ſolent. Vult. conſil. Marpurg. 34 num. 11. vol. 1 Vreſcenb. conſil. 28. n. 24. verſ. præſertim cum teſtamenti factio lib. 1.* Quod vel ideo magis dicendum eſt, quod præter judicem etiam adfuerit Notarius judicii, qui eſt perſona publica. *Br. in l. non aliter. ff. de adopt. Gl. in §. ſi quis alij. inſtit. de inutil. ſtipulat. verb. nihil agit. verſ. item fallit in judice. & in auth. de heredit. & Falcid. §. ſi abſunt. verb. tabellarius. Tiraq. tract. de conſtitut. part. 3. limit. 30. n. 27. Iaſon in l. ſi duo patroni. §. idem Iulianus. ff. de jurejur. n. 25.* Ad cujus officium pertinet conſcribere teſtamenta. *l. hac conſultiſſima. 9. C. qui teſtam. facer. poſſit.*

Notum autem eſt, quod Notario in iis, quæ ad
4 ejus officium ſpectant, plenè credatur, ita ut omnia ritè & ſolenniter acta præſumantur. *Iaſon in d. l. ſi duo patroni. §. idem Iulianus. ff. de jurejur. n. 25. verſ. ergo quando atteſtatur id. & ſeq. Alex. conſil. 103. incip. in cauſa correctionis. n. 2. verſ. nam in his quæ ſpectant. lib. 2.* Præſertim cum etiam teſtamentum in præſentia judicis & unius tantum Scabini confectum valere, & ita ad conſultationem civis cujusdam Franckenbergenſis reſponſum fuiſſe, teſtetur *Daniel Moller. in comm. ad conſtit. Saxon part. 3. c. 3. n. 25. verſ. hinc ad conſultationem. & ſeq.* Facit etiam, quòd teſtamentu apud acta remotis teſtibus factum, ideo valeat, quòd perſonæ publicæ in judicio deputatæ vicem teſtium obtineant. *l. omnium. 19 verſ. inter tot nobiles probatæ perſonas. & verſ. & toto jure teſti ſuccedit. C. de teſtam. Schurf. conſil. 71. n. 3. in med. n. 4. ſub fin. & n. 5. Daniel Moller. ad conſt. Saxon. part. 3. conſtit. 3. n. 14.*

Quemad-

5 Quemadmodum autem in aliis teſtamentis receptum eſt, ut Notarius computetur in numerum teſtium. *Roland. Paſſag. tract. de teſtam. & ultim. volunt. rubr. 35. n. 1. verſ. inter quos etiam computatur. & ſeq. Daniel Moller. lib. 3. ſemeſtr. c. 15.* Reichs Abſchied zu Cölln *Anno 1512. tit.* Von Teſtamenten. §. Und ſollen. Ita etiam in teſtamento apud acta, vel coram judice, & ejus Scabinis facto, obſervandum erit, ut Actuarius publicus vel Notarius judicii in numerum Scabinorum vel Decurionum referatur, præſertim cùm teſtamentum nuncupativum vel ſolemne, quod certum numerum teſtium requirit, & teſtamentum, quod fit apud Acta quoad ſolennitates, & requiſitiones teſtium æquiparantur, ita ut quemadmodum in teſtamento nuncupativo vel ſolemni, ſeptem teſtes requiruntur, ita in teſtamento apud acta vel coram judice & ejus Scabinis facto, loco teſtium judex, & ejus aſſeſſores vel Scabini ſufficiant. *l. omnium. 19. poſt princ. verſ. ſicut ergo ſecurus erit. C. de teſtam. Schurf. conſil. 71. n. 1. ante med. verſ. tamen veritas eſt. & ſeq. cent. 1.*

6 In contrarium tamen facit *Novell. Elector. Auguſti part. 3. conſtit. 3. §.* Wo auch Gerichts Perſonen. *1.* quæ in numero plurali de perſonis judiciariis & publicis loquitur.

7 Et in ſpecie; quod ad minimum duo vel tres Scabini, Senatores vel Decuriones, ad ejusmodi teſtamentum requirantur, tradit *Weſenb. in addit. ad Schneid. inſt. de teſtam. ordinand. rubr. de ſolenni teſtam. in 17 lit. F. verſ. quare ſufficit judicem. Conſult. conſtit. Saxon. tom. 1. part. 2. quæſt. 50. incip. rit.an tur. n. ult. ſub fin.*

8 Et quamvis ejuſmodi tabellio & Notarius judicij etiam ſit publica perſona. *Didac.Covarr.pract. quæſt. [illegible] incip. his qui. n. 4. ſub fin. & n. 5.*

9 Ius tamen noſtrum non acquieſcit ſolummodo in perſona publica, ſed pro forma ſubſtantiali ad ejuſmodi teſtamentum requirit etiam Scabinos, Senatores vel decuriones. *d. part. 3. conſtit. 3. §. 1. Ioann. Köpp. deciſ. 45. n. 16. VVeſenb. conſil. 28. num. 24. verſ. præſente tum judice. vol. 1.*

10 Actuarium autem publicum & Notarium judicij ſub appellatione Decurionum & Scabinorum non contineri. *textus eſt in l. univerſos. 15. C. de decurionib. ubi Bl. n. 4. & in l. generali lege 3. C. de tabular. ſcrib. logograph. & cenſual. lib. n. 6.* Cùm tabellionum & actuariorum publicorum officium à decurionum, & Scabinorum munere penitus ſit diſtinctum & ſeparatum, *l. ſi quis. 21. C. ad l. Cornel. de Sicar. Bl. conſil. 7. incip. factum ſuper quo. n. 2. verſ. notarius enim habet. vol. 5.*

11 Et tabellio in decurionem electus, non poſſit utroq; munere, tàm tabellionatus, quàm decurionatus, ſimul fungi, *Didac. Covarr. pract. quæſt. d. c. 19. n. 5. poſt princ. verſ. eligitur ergo tabellio. & ſeq.* Deinde, quia teſtamentum, quod in judicio apud acta fit, & quod ab ægroto domi coram magiſtratu & Scabinis ſpecialiter ad hoc requiſitis & miſſis conditur, æquiparantur. *Novell. Elect. Auguſti part. 3. c. 3. §. 1. in fin. Beuſt. in l. admonendi. 31 ff. de jurejur. n. 489. verſ. habetur etiam. & ſeq.* Teſtamentum autem in judicio apud ſolum judicem factum non valet, niſi etiam alij ſenatores, & decuriones adfuerunt. *l. omnium. 19. verſ. inter tot nobiles probataſq; perſonas. C. de teſtam. ubi [illegible] n. 1. & ſeq.* Quoniam ejuſmodi teſtamentum ſuffi-

ci-

cit fieri apud judicem, ſed neceſſe eſt, ut apud acta judicis fiat. *Cephal. conſil. 360. n. 11. Ioann. Deuth. in l. omnium. 19. C. de teſtam. n. 4.* Quæ autem a ſolo judice, remotis ejus Aſſeſſoribus & Scabinis extra locum judicii fiunt coram actis in figura judicii fieri non cenſentur. *Gl. in l. jubemus. pen. C. de liber. cauſa. verb. aliud judicium. verſ. quia ibi non fuit facta. Bl. eod. n. 2. verſ. ex qua mota. & in l. cùm ſcimus 21. C. de agricol. & cenſit. n. 1. verſ. ſed gloſſa. & ſeq.* Etiamſi per actuarium & tabellionem actorum fiant, cùm hæc, quæ per actuarium expediuntur, non ſint acta, niſi coram judice fiant. *Bl. in auth. quæ ſupplicatio. C. de precib. Imperat. offer. n. 1. verſ. item licet ſcriptura. & ſeq.* Sed ejusmodi actus extrajudiciales dicantur potius facta, quàm acta. *Guid. Pap. deciſ. 616. incip. de actis. n. 3. Tuſch. tom. 1. verb. actus. concluſ. 85. n. 1. & ſeq.*

12 Et licèt Notarius quandoq; in numerum teſtium computetur, hoc tamen tum procedit, ſi probatio fieri debet, vel per vivam vocem, vel per inſtrumentum, & vivam vocem ſimul, ſecus ſi per inſtrumentum tantùm, tunc enim Notarius in numerum teſtium non refertur. *elegant. Bl. conſil. 413. incip. duo ſunt ſtatuta. n. un. poſt med. verſ. conſiderandum eſt enim. & ſeq. vol. 1.* Quod autem ejusmodi teſtamentum coram judice & ejus aſſeſſoribus factum de neceſſitate per actuarium publicum in ſcripturam redigi, & ad acta referri debeat, nec aliter, quàm per publicam ſcripturam probari poſſit, experientia teſtatur *per l. omnium. 19. verſ. qui actis cujuscunq. C. de teſtam.*

13 Atque ita etiam ICti Lipſenſes *12. Januarij Anno 1621.*

adrequiſitionem H. K. vnd H. S zu Drenden / reſpondeerunt. Hat ewer Freundt H. K. wegen Leibes Schwachheit den StadtRichter Johann Wernern in ſeine Behauſung erfordern laſſen / Vnd dennach derſelbe neben dem Gerichtsſchreiber dahin kommen / hat ermelter ewer Freundt vor jhnen ein Teſtament auffgerichtet / alles nach mehrerm Inhalt beygefügter Copeyen. Ob nun wol zu Recht vorſehen / daß an gewöhnlicher Gerichtsſtelle oder auch wol in der Teſtatoren Häuſer vor denen darzu erforderten vnd ſonderlich deputirten vnd abgefertigten Gerichts-Perſonen / Teſtamenta beſtendiger weiſe auffgerichtet werden können / Dennoch aber vnd dieweil beſage beygefügter Copien bey dieſem Teſtament der StadtRichter allein / ohne einigen bey ſich habenden Schöppen / geweſen / vnd demſelben beygewohnet / Vnd aber in dergleichen Fällen zum wenigſten zwo Gerichts-Perſonen vorhanden ſeyn müſſen / vnd der Gerichtsſchreiber eines Gerichts-Schöppen Stelle nicht vertreten kan. So iſt auch / aus mangelung deſſen / ſolch Teſtament zu Recht nicht beſtendig / V. R. W.

14 Idem in eadem cauſa, *18. Ianuar. Anno 1621.* Scabini Lipſienſes pronunciarunt: Hat H. K. Churf. Sächſ. Schützmeiſter am 16. Septemb. des nechſtverwichenen 1620. Jahres / einen Letzten Willen auffgerichtet. Ob nun gleich ſolches vor dem StadtRichter vnnd GerichtsSchreiber / ſo er deßwegen zu ſich in ſeine Behauſung erfordert / geſchehen iſt. Dieweil aber dennoch die Churf. Sächſ. Conſtitution, zu auffrichtung dergleichen Letzten Willen / nicht den Richter alleine / ſondern GerichtsPerſonen erfordert vnnd des Gerichtſchreibers Ampt von den jenigen / ſo die Gerichts-Schöppen tragen / abgeſondert iſt / nach mehrerm Inhalt angeführter Copey vnd ewer Fragen. So iſt auch vorberührter Letzter Wille ſeiner Solennitet halben zu Recht nicht kreffig / V. R. W.

Deci-

Deciſio LXXXVI.

Injuria magiſtratui illata, quanto tempore præſcribatur.

SVMMARIA.

1. *Prima aſſertio, quòd ſit perpetua, & non niſi viginti annis præſcribatur.*
2. *Injuria Doctori illata etiam eſt perpetua.*
3. *Injuria Senatori illata, propter ſenatoriam dignitatem ex Lege Julia de vi publica vel privata punitur.*
4. *Propter unum quodq; tale eſt, illud magis eſt tale.*
5. *Contraria opinio, quod hæc injuria etiam ſit annalis.*
6. *JCtorum & Scabinorum Lipſenſium reſponſa afferuntur. n. 7.*

1 VIdetur dicendum, quòd ſit perpetua, & non niſi tempore viginti annorum præſcribatur, prôpterea, quid quis propter injuriam magiſtratui illatam lege Julia de vi publica vel privata puniatur. *l. qui dolo. 10. in princ ff. ad L. Iuli. de vi publ. Iacob. de Bellovis. in ſua practic. crimin. c. 6. incip. hoc oſtendit. n. 4. & ſeq.* Actionem autem ex Lege Iulia de vi publica vel privata eſſe perpetuam, & viginti annis demum præſcribi, dubitare non debemus, *per text. in l. querela. 12. C. ad L. Cornel. de falſ.*

2 Deinde, quia injuria Doctori illata, non aliam ob cauſam, quàm quod inter atroces referatur, etiam eſt perpetua, & Lege Iulia de vi publica punitur. *l. Leg.*

l. lege Iulia. 7. ſub fin ff. ad l. Iul. de vi publ ubi Gl. in verb. ſtatuto verſ. doctores artium. Guid. Pap. deciſ. 88. incip. ſed quæro. in ult. ſub fin. verſ. ſed quæro ſi fiat. Aym. Cravett. conſil. 168. incip. de duobus principaliter. n. 10. verſ. maxime quia commiſſa eſt & ſeq. tom. 1. Cæſar. Manent. conſil. 101. incip. firmiter teneo dominam ſecam. n. 74. & ſeq. Injuriam autem magiſtratui vel ſenatui illatam referri inter atroces, dixi *in meis concluſion. practicabil. part. 5. concl. 66. n. 1.*

3 Deniq;, quia injuria Senatori propter dignitatem ſenatoriam illata, gravius & quidem lege Iulia de vi publica vel privata puniri debet. *Aym. Cravett. d. conſil. 168. n. 10. ſub fin. verſ. ſed ultra doctoratum.*

4 Ergo hoc multò magis obtinebit, ſi ipſi Senatui vel magiſtratui eſt illata, quoniam propter unum quodq; tale eſt, illud magis eſt tale, *Harm. Piſtor. quæſt. 15. n. 90. poſt princ. lib. 1. per auth. multò magis. C. de S.S. Eccleſiis. ubi. Bl. n. un. ibi, propter quod. Paul. de Caſtr. ibid. num. 1. in princip.*

5 Econtra, quòd etiam ejusmodi injuria anno tempore præſcribatur, facit textus generalis *in l. ſi non convitcy. 5. C. de injur.* quoniam pro omni injuria cuicunque etiam illa illata fuerit, niſi in tribus illis caſibus, ſi quis pulſatus, verberatus, vel ejus domus vi introita fuerit, *§. ſed & lex. 8. inſt. de injur. l. lex Cornelia. ff. eod.* competit actio ex jure prætorio. *text. in §. pæna autem injuriarum. 7. verſ. quam autem prætores introduxerunt. inſt. de injur.* Et in ſpecie, quod injuria magiſtratui illata, jure prætorio vindicetur. *textus eſt expreſſus in §. atrox injuria. 9. inſtit. de injur. l. prætor edixit. 7. in princ. junct. §. atrocem. 8 ff. eod.* Actiones autem, quæ ex jure prætorio oriuntur, annalitera-

li tempore extingui, omnibus notum eſt, *prim. verſ. eas vero, quæ & § 1. inſt. de perpet. & tempor. action. l. in honorarys. 35. ff. de O. & A.*

6 Atque ita etiam ICti Lipſenſes *Menſe Octobr. Anno 1620.* ad requiſitionem Senatus Pegavienſis pronunciarunt: Zum andern/vnd auff ewer ander Frage/ fellet euch ferner zweiffel vor / ob die injurien ſo einer Obrigkeit/Rath vnd gantzem Collegio angethan werden/ gleich wie die andern injurien, welche wieder Privat Perſonen ergangen / auch nach verflieſſung eines Jahrs erloſchen.

Ob nun wol auch dieſe Injurien höher zu achten vnd zu ſtraffen. Dennoch aber vnd dieweil/ſo viel die zeit betrifft/zwiſchen denen Injurien, ſo wieder eine Obrigkeit/Rath vnd gantzem Collegio, vnd wieder eine Privat Perſon außgegoſſen werden / kein Vnterſcheid im Rechten befunden wird. So ſeynd auch ſolche Injurien, ſo wieder eine Obrigkeit/Rath/vnd gantzem Collegio verubet wann nicht innerhalb Jahres friſt anhengig gemacht worden / nach verflieſſung deſſelben / gentzlichen erloſchen vnnd præſcribiret, V. R. W.

7 Idem Scabini Lipſenſes in eadem cauſa *24. Novemb. Anno 1620.* reſponderunt: Zum andern/vnd auff die ander Frage/ Sprechen wir / daß die præſcriptio annalis, auch in denen Injurien, welche einem Rath/Vniverſitet, vnd gantzem Collegio zugefüget worden/ ſtadt hat/ vnnd wieder ſie beſtendiger weiſe vorgeſchützet werden kan/
V. R. W.

Deciſio LXXXVII.

Sententia an & quando in punctis incidentibus, & obiter deductis & agitatis pariat exceptionem rei judicatæ.

SVMMARIÆ.

1. *Prima opinio affirmativa recenſetur.*
2. *Si ultra contenta & petita in libello ſunt etiam alia articulata & agitata, tunc ſententia meritò etiam ſecundùm alia proſecuta & deducta eſt intelligenda.*
3. *Sententia regulatur ſecundùm probationes.*
4. *Actor aliud, quam in libello eſt comprehenſum, articulans, & proſequens videtur ſuam intentionem & actionem declarare.*
5. *Si concluſio libelli eſt generalis & incerta, tunc eam poteſt actor in articulis declarare.*
6. *Adeò, ut aliàs omnia narrata & contenta in concluſionem libelli deducta cenſeantur.*
7. *Clauſulæ illius, ſuper quibus omnibus & ſingulis, quæ vis & efficacia.*
8. *Contraria opinio affertur.*
9. *Quod in primo judicio incidenter & narrativè eſt agitatum, in alio ſecundo judicio principaliter agitari non prohibetur.*
10. *Sententia, an & quando ex articulis & incidenter narratis ferri poteſt.*
11. *Articuli debent formari de corpore libelli.*
12. *Tria hæc, libellus, probatio, & ſententia debent ſibi uniformiter correſpondere.*
13. *Aliud non poteſt judicari, quam fuit in libello comprehenſum.*
14. *Sententia lata ſuper non petitis & comprehenſis in libello, eſt ipſo jure nulla.*
15. *ICtorum Lipſenſium reſponſum affertur.*

Quod

1 QVod ſententia definitiva etiam in punctis incidentibus, & obiter articulatis, diſputatis, & ventilatis, pariat exceptionem rei judicatæ, facit deciſio *Abb. Panorm. in conſil. 50. incip. circa quaſtionem vertentem. n. 3. verſ. quintò & ultimò faciunt, & ſeq. lib. 1.* qui verbis diſertis dicit: ſi ſuper deducto incidenter ſeu per modum cauſæ partes aſſumunt diſputationes, & plenè proſequuntur, ſicut ipſum principale, quod tunc ſententia lata etiam in incidenti pariat exceptionem rei judicatæ, ac ſi principaliter de eo fuiſſet actum.

2 Nam quamvis judex debeat judicare ſuper eo, quod eſt in libello, & ejus concluſione comprehenſum, ſi tamen ultra contenta & petita in libello, ſunt etiam alia articulata, probata & agitata, tunc ſententia meritò etiam ſecundùm alia proſequuta & deducta eſt intelligenda, *elegant. Paris. conſil. 113. incip. dixi in conſilio. n. 3. verſ. tamen hoc fallit pluribus. & ſeq. lib. 1. Felin. in c. licet Heli. 31. extr. de ſimon col. pen. limit. 10. n. 28. Alex. conſil. 48. incip. in cauſa vertente. n. 7. ibi, & ad hoc. lib. 7. Matth. de Afflict. deciſ. 95. incip. Angelus Galiota. n. 81. ibi, plus dico. & ſeq.*

3 Ita ut ſententia reguletur ſecundum probationes. *l. de qua re. ff. de re judic.* Et declaretur & ſuppleatur ex deductis & actis probatoriis, *Felin. in d. c. licet Heli. 31. extr. de ſimon. n. 28. verſ. modo ſic eſt. & ſeq. Iaſon in l. ſub prætextu. 29. C. de transact. n. 6 ibi, quia ſententia regulatur. & ſeq.*

4 Quoniam actor aliud, quam eſt in libello comprehenſum, articulans & proſequens, videtur ſuam intentionem, actionem, & concluſionem libelli declarare. *pulchre Paul. de Caſtr. conſ. 138. incip. in cauſa, q vertitur. n. 2. Paris.*

 conſil.

conſil. 113. incip. dixi in conſilio n. 3. ſub fin. verſ. quemadmodum ſequens. lib. 1. Felin. in d. c. licet Heli. 32. extr. de ſimonia. 28. ſub fin. verſ. facit elegans. & ſeq. Oldrad. conſil. 199. incip. pro fundamento. n. 9. verſ. & alia regula. & ſeq.

5 Quod vel maximè procedit, ſi petitio & concluſio libelli eſt generalis & incerta, tunc enim actor eam in ſuis articulis, & probationibus rectè certificare, & declarare poteſt. *Alex. conſil. 183. incip. in cauſa & lite. n. 17. verſ. licèt aliquo caſu. lib. 6. Bl. conſil. 166. incip. à libello. n. 1. verſ. & natura libelli. lib. 4. Raph. Cuman. conſil. 71. incip. viſo proceſſu. n. 4. verſ. & in hujusmodi. & ſeq.*

6 In tantum, ut certa & ſpecifica libelli concluſione non extante, nec declaratione ab actore adhibita, omnia narrata & contenta in petitionem deducta cenſeantur, & ſententia ſuper omnibus narratis & deductis lata videatur. *elegant. Bl. conſil. 468. incip. viſa petitione. ſub fin. princ. verſ. nec in dicta petitione. n. 1. & ſeq. per tot. lib. 2. & in l. edita. 3. C. de edend. n. 55. verſ. aut loquimur in civili. & verſ. ſeq. & n. 57. verſ. ſed ſi verba. Alex. conſil. 192. incip. in cauſa & lite. n. 8. in med. lib. 2.*

7 Inprimis, ſi libello clauſula illa ſalutaris, ſuper quibus omnibus & ſingulis &c, annexa eſt, cujus ea eſt vis & natura, ut etiam obiter ſaltem narrata in libello, etiamſi de illis nihil dictum ſit in concluſione, in judicium deducta, & ſuper iis pronunciatum cenſeatur. *Dec. conſil. 62. incip. in cauſa quæ agitur. n. 2. ibi, ſed iſta difficultas.*

8 Contrarium tamen ſtatuit *Oldrad. conſil. 290. incip. contra articulos. n. 2. ibi, ſecundum quod inducitur. junct. verſ. ſed hic domina Ioanna. & ſeq.*

9 Propterea, quòd communis ſit DD, concluſio, ſi aliquid

aliquid in primo judicio incidenter & narrativè tantum eſt tractatum & ventilatum, quod exceptio rei judicatæ non obſtet, quo minus actor illud principaliter in alio ſecundo judicio deducere poſſit. *Paul. de Caſtr. in l. qui Romæ. 122. § duo fratres. 6. ff. de V. O. n. 7. verſ. aut è converſo in primo. & ſeq. Franciſc. Ripa ibid. n. 24. Iaſon eod. n. 50. ibi, hinc ſumpta. & n. 51. verſ. item ibi in primo. & ſeq.*

10 Et licet quandoq; ex articulis & incidenter deductis poſſit ſequi ſententia, hoc tamen tunc verum eſt, ſi articuli locum petitionis & libelli habent, ut in his, in quibus proceditur ſummariè ſine ſtrepitu & figura judicii, ſecùs ubi ſemel libellus ſolennis eſt oblatus. *Oldrad. d. conſil. 290. n. 2. poſt med. verſ. & tunc datio articulorum. & ſeq.*

11 Ratio eſt, quia poſitiones & articuli debent formari, de corpore petitionis, & concluſionis libelli. *Bl. conſil. 2. incip. viſâ petitione. n. 3. ſub fin. verſ. & quia de corpore petitionis. & ſeq. lib. 5.* Si igitur aliquid in libello & petione non eſt compræhenſum, quomodo quæſo ſuper illo articuli formari, & ſententia ferri poteſt? Cùm ſententia debet eſſe conformis libello. *l. ut fundus. 18. ff. commun. divid. Anchor. conſil. 194. incip. in causâ & quæſtione. n. 3. Alex. conſil. 72. incip. viſo proceſſu. n. 5. ibi, ſecundo principali. lib. 5.*

12 Et tria hæc, libellus, probatio & ſententia debeant ſibi invicem accuratè correſpondere. *Bl. in l. 1. C. ſi plures unâ ſentent. condemn. n. 6. verſ. ſolutio dic quod ſententia. Iaſon in l. vinum. 22. n. 23. verſ. hinc dicimus. ff. de reb. credit. Modeſt. Piſtor. conſil. 17. incip.* Solche Fragen. *n. 1. verſ. hac enim tria. vol. 1.*

13 Ita ut aliud non poſſit judicari, quam fuit in libello comprehenſum. *Iaſon conſil. 100. incip. in judicys. n. 1. & ſeq. vol. 4.*

14 Adeò, ut ſententia ſuper non petitis & comprehenſis in libello lata, ſit ipſo jure nulla. *l. ult. C. de fidei-comm. libertat. Petr. Anchor. conſil. 36. n. 5. verſ. ulterius. Bl. conſil. 153. incip. novum dubium. n. 1. verſ. aut ſententia non eſt. vol. 1.*

15 Veluti etiam ita ICti Lipſienſes ad requiſitionem der vier Gemeindten/zu Deuben/ Birckicht/Schweinßdorff vnnd Potſchappel/ *Menſe Iul. Anno 1620.* reſponderunt: Hat E. D. ewer Erb- vnd Gerichtsherr/ *Anno 1606.* eine Klage wieder euch angeſtellet/vnd darunnen vnter andern geklaget/daß jhr jhme die Bawdienſte zu einem Weher vber die Weiſſeritz thun ſollen / mit vorgeben/ daß jhr jhme die vollſtendigen Bawdienſte zum Weher/ welche als ein ſtücke zum vollſtendigen Bawführen gehörten / zu leiſten ſchuldig vnd als hierauff lis conteſtiret, auch Beweiß vnd Gegenbeweiß verführet / iſt endlich der Lehenherr ſachfellig worden / vnd ſeyd jhr von angeſtelter Klage definitivè entbunden worden. Welches Vrthel dann in der andern appellation, inſtantz vnd Leuterung confirmiret worden / vnnd Krafft Rechtens erreichet hat.

Nach ſolchem hat etwa vor einem Jahre der Erbherr von euch die vollſtendigen Bawfuhren/nicht alleine zum RitterGut vnd Lehenaütern/ ſondern auch zum Scheunen/Ställen vnnd dergleichen begehret/ Dagegen jhr jhme exceptionem rei judicatæ opponiret, Welche er aber nicht zulaſſen kan/mit Vorwenden/ daß er nicht auff die vollſtendigen Bawfuhren/ ſondern alleine auff die Bawfuhren zum Weher/ in vorigem Proceß geklaget habe. Ob nun wol in dem Klag Libell der vollen Bawfuhren außdrücklichen gedacht vnd in derſelben Klage keine gewiſſe conclusion vnnd petition, ob in ſpecie

[illegible] wers auff die Bawfuhren zum Weher/oder die vollſtendigen Bawfuhren geklaget/ Und den Beweiß Artickeln/ vnnd darauff verführte diſputation Geſetze/ auch ingleichem in der juſtification der appellation vnd proſecution der Leuterung/nicht allein der Bawfuhren zum Weher ſondern auch der vollſtendigen Bawfuhren vielfeltig erwehnung geſchehen. Dennoch aber vnd dieweil aus denen Citationibus, ſo in dieſer Sachen ergangen/ ſo wol aus der Vollmacht des Erbherrn/ vnd ewern Syndicaten zu erſehen/ daß dieſelben alleine auff die Bawfuhren zum Weher / vnnd nicht auff die vollſtendigen Bawfuhren gerichtet/ vnd aus dem verbeſſerten KlagLibell/Artickeln vnd Rechtlichen Geſetzen ſo viel zu befinden/ daß die volligen Bawdienſte zum Lehen- vnd RitterGut nur incidenter mit eingebracht vnd angeführet/ die Bawdienſte aber zum Weher in ſpecie, vnd vornemblich damals in Streit gezogen geweſen. So ſeyd ihr auch ewerm Lehen- vnd Erbherrn/gegen die jetzo geforderten vollſtendigen Bawfuhren zum Ritter- vnnd LehnGütern obgedachte Vrthel/ ſo alleine vnnd inſonderheit von Bawdienſten zum Weher zu verſtehen / entgegen zu halten/ vnd demnach exceptionem rei judicatæ zu opponiren nicht befugt / V. R. W.

Deciſio LXXXVIII.

De juramento minutionis , ſeu minorationis, quatenus locum habeat, & quando contra illud , quod locum non habet, excipi poßit & debeat.

SVMMA-

SVMMARIA.

1. *Iuramentum minutionis in foro Saxonico eſt uſitatum. 3.*
2. *An ſit idem cum iuramento in litem.*
4. *Cuius natura eſt hoc iuramentum.*
5. *Actor, an mediante iuramento damna ſibi illata æſtimare & reo diminuenda committere poteſt.*
6. *Damnum prius probari debet, quàm æſtimetur.*
7. *Hoc iuramentum non ex officio poteſt deferri.*
8. *Non ſolum ante, ſed etiam poſt guarandam præſtitam, & litem conteſtatam poteſt deferri.*
9. *Cui defertur, an etiam heredibus 11.*
10. *Actio illa, qua actor ad mercedes medicis præſtitas, ſumptus in curatione factos, & operas, quibus caruit, agit, contra heredes non datur.*
12. *Hoc iuramentum non poteſt referri.*
13. *Reus præciſe hoc iuramentum præſtare tenetur, etiam ſi dicat, ſe non habere noticiam damnorum.*
14. *Reus prius poteſt probationibus uti.*
15. *Si in probationibus deficit, ad hoc iuramentum redire poteſt.*
16. *Si reus iurare recuſat, ſtrictè condemnatur in ſummam æſtimatam.*
17. *Si reus iurat, tum alia moderatione iudicis non eſt opus.*
18. *Hoc iuramentum defertur ob ſolam violentiam.*
19. *An etiam præter rem oblatam ob damna illata. 20.*
21. *Hoc iuramentum an non ſolùm propter vim oblativam, & expulſivam, ſed etiam aliam quamlibet vim deferatur. n. 22. 26. 27.*
23. *Habet locum in caſu iniuſtæ pignorationis.*
24. *In caſu iniuſtæ carcerationis non locum habet. 32.*
25. *Ob damna & vulnera in rixa illata non locum habet. 33.*
28. *Æſtimatio fructuum perceptorum iuramento poſſeſſoris committitur.*
29. *Habet locum contra violentos raptores & graſſatores.*
30. *Et contra eum, in cuius ædibus incendium eſt ortum.*
31. *Item, contra ſubditos, ob denegatas operas.*
34. *Iudicij curialis VVittenbergenſis ſententia affertur.*
35. *Confirmatur in ſupremo Parlamento Dreſdenſi.*
36. *Obtinet tamen in caſibus, ubi nulla certa æſtimatio eſt expreſſa.*
37. *Et ubi civiliter, non verò criminaliter agitur.*
38. *Et in damnis tantùm quæ ex violentia quadam proveniunt.*

39. Non

39. *Non habet locum in intereſſe ob debitoris moram.*
40. *Non habet locum contra alium qui ex alterius maleficio & [illegible]nia tenetur.*
41. *Domini terrarum tenentur ad reſtitutionem [illegible] oblatorum.*
42. *Hæc oblata & damna non poſſunt ad certam quantitatem æſtimari, & juramento minutionis committi.*
43. *Sed debent ſufficienter teſtibus probari.*
44. *Hæc exceptio, quod hoc juramentum non habeat locum, quando [illegible]ni poteſt & debet.*

1 EST peculiaris ſpecies juramenti in foro Saxonico introducta, quo reus damnum per vim actori illatum proprio juramento diminuere tenetur, niſi integram ſummam, qua actor damnum æſtimavit, præſtare velit. *text. expreſſ.* in Landtr. *lib. 3. art. 47. verſ.* Jener verminderte dam. *& art. 51. in fi. verſ.* Jener minder ſie damn *Fachs. differ. 61. verſ. porro autem quia ſæpe. Zobel. part. 4. differ. 15 n. 6. Beuſt. in l. admonendi. 31. ff. de jureiur. n. 148. Conſult. Conſtit. Saxon. tom. 1. p. 1. quæſt. 70. incip.* die gemeine Rechte. *n. 2. & ſeq.*

2 Et quamvis *Chriſtoph. Zobel. in Gl. lat. ad text. German.* Landtr. *lib. 3. d. art. 47. lit. B. in princ.* ſtatuat, hoc juramentum eſſe juramentum in litem, & in eo jus Saxonicum concordare cum jure communi. Hæc tamen juramenta inter ſe penitus eſſe ſeparata, & hoc juramentum à juramento in litem multis modis differre, eleganter demonſtrat *Andr. Rauchb. quæſt. 9. inc. juramentum minutionis. n. 26. ibi, poſtremò ut à reliquis. num. 27. & ſeqq. n. 37. & ſeq. part. 1. Matth. Coler. de proceſſ. executiv. in præfat. n. 14. ſub fi. verſ. etſi vero. & n. 15. Zobel. part. 4. differ. 15. n. 7. Fachs. differ. 61. verum in modo procedendi. & ſeq.*

3 Ita, ut hoc juramentum meritò juris Saxonici proprium & peculiare eſſe dicatur, *Hartm. Piſtor. quæſt. 16. inc.*

ad damni.n.1.lib.1.Matth.Coler.de proceſſ.exec.in præfat.d.n.15. in fin.verſ.ideoq́ rectius.Rauchb.d.quæſt.9.n.4.lib.1.Ioann.Kopp. deciſ.37.incip.quamvis hiſce.n.15.in princ.

Ejus autem hæc eſt natura, quòd actor damnum illud, quod per vim illatam paſſus eſt, ad certam quantitatem æſtimet, reiq; conſcientiæ committat, quam poſtea reus propriò juramento diminuere teneatur, niſi integram ſummam exſolvere velit. Landtr *lib.3.d.art.47. ante med.& art.51.in fi. Hartm.Piſtor.d.quæſt.16.n.1.lib.1 Beuſt. in rubr.ff.de jurejur.num.167. Daniel Moller.lib.1.ſemeſtr.c.28. num.1.*

5 Et quidem hæc damnorum æſtimatio non mediante juramento, veluti olim VVittenbergenſibus placuiſſe, & ab illis *18.Nouembr.An.1559.* Chriſtiano ab Oſterhauſen/reſponſum fuiſſe teſtatur. *Simon Vlrich.Piſtor.in addit.ad Hartm.Piſtor.d.quæſt.16.n.ult.lit. A.lib.1.* Sed nuda, ſimplici & ſolâ aſſertione actoris fieri poteſt. *Matth.Coler.de proceſſ.execut.in præfat.n.14.ſub fi.verſ.creditur ſoli taxationi.& n.15.ſub fi.verſ.creditur ſoli aſſertioni partis invaſæ abſque omni juramento.Conſult.Conſtit.Saxon.(ubi rationes afferuntur)tom.1.part.1.quæſt.70.n.2.verſ.* Derwegen daß Zobel daſelbſt gloſſiret. *& n.ſeq.Simon Vlrich Piſtor.in addit.d.lit.A. verſ. quod admodum.durum & ſeq.*

6 Dummodo prius probatum fuerit damnum eſſe datum, quoniam quis non ſtâtim pro lubitu aliquem convenire, damnum effingere & æſtimare poteſt, ſed tenetur prius factum & damnum datum probare, & tum demum quantitatem damni taxatam rei conſcientiæ ad diminuendum committere poteſt. *Zobel.in gl.lat.ad text. Germ.* Landtr. *lib.3.d.art.47.lit.C.poſt princ.verſ.hoc verum eſſe. &*

& ſeq. Chil. König *in ſuo proceſſ. c. 196. n. 4. verſ.* Denn daß einem ein Schade *& ſeq.*

7 Hoc autem juramentum judex non ex officio, ſed ad petitionem & inſtantiam actoris deferre poteſt. *eleganter Andr. Rauchb. d. quæſt. 9. numer. 42. verſ. cæterum poſſet. numer. 43. & ſeqq. usq; ad fin. part. 1. Fachs. differ. 70. ante med. verſ.* Und dißfals kan *ex officio. Zobel. part. 3. differ. 7. in med.*

8 Etan non ſolùm ante, ſed etiam poſt guarandam præſtitam & litem conteſtatam actor petere poteſt, ut hoc juramentum reo deferatur, *in meis concluſ. practicab. part. 1. Concluſ. 56. (in 3. editione. n. 4.)* dixi.

9 Defertur autem ſoli reo, non ejus heredi, cùm ex delicto deſcendat. *arg. § non autem 1. verſ. ex maleficijs inſt. de perpet. & tempor. action. l. omnes pœnales actiones. ff. de O & A. l. 1. in princ. ff. de privat. delict. l. ex judiciorum. ff. de accuſat. l. pupillum. 111. § in heredes. 1. & l. pœnalia judicia 164. ff. de R. I.*

10 Propterea quod etiã illa actio L. Aquiliæ, quâ vulneratus ob mercedes medicis præſtitas, & ſumptus in curatione factas, & ob operas, quibus jam caruit, & cariturus eſt, agit, contra heredes non datur. *Hartm. Piſtor. quæſt 27. incip. juris eſt. n. 1. & ſeqq lib. 1. Jacob. Thoming. deciſ. 24. incip. cum Nicolaus n. 1. & ſeqq. per tot. & dixi in meis concluſ. practic. part. 4. concluſ 18. n. 28.*

11 In tantum, ut actor, ſi reus conventus lite pendente moritur, ſummam & quantitatem damnorum præciſè probare teneatur, nec heredes rei defuncti illam iuramento ſuo diminuere cogantur. *Daniel Moller. (ubi ita à Scabinis Lipſenſibus reſponſum fuiſſe teſtatur) lib. 3. ſemeſt. c. 38. incip. valdè magnus. n. 3. in med. verſ. ſed etſi reus, & ſeq.*

12 Reus etiam cui hoc juramentum defertur, illud neceſſario præſtare tenetur, nec actori referri poteſt, *Andr. Rauchb. d. quæſt. 9 n. 18. ibi, quod vero juramentum, de quo agimus. n. 19. & n. ſeq. lib. 1.*

13 Etiamſi dicat, ſe damnorum, quæ inde actori provenerunt, & ab eodem æſtimata ſunt, non habere noticiam, veluti ita *Menſe April. An. 1592.* Scabinos Lipſenſes an Apel von Ebeleben reſpondiſſe, teſtatur *Simon Ulrich Piſtor. (ubi integrum reſponſum recenſet) in addit. ad Hartm. Piſtor. d. quæſt. 16. num. ult. lit. D. verſ. quod procedit etiamſi. & ſeq. lib. 1.* Quamvis in hoc caſu contrarium velle videatur *Hartm. Piſtor. d. quæſt. 16. n. 5. ibi, deniq; hoc ipſum. & n. 6. verſ. hac verum ratio in damno. & n. 7. lib. 1.*

14 Cum hac tamen moderatione, ut reus ad vitandum hoc juramentum prius ad probationem, damnũ datum tantum non eſſe, quanti ab actore æſtimatum eſt, admittatur, veluti in meis concluſionibus practicab. *part. 1. Concluſ. 33. n. 4.* dixi.

15 Ita tamen, ut reus in probationibus deficiens liberè ad hoc juramentum redire poſſit, per ea, quæ *in d. concluſ. 33. n. 11. part. 1.* dixi.

16 Et quidem reus, ſi contrariam quantitatem probare nolit, vel in probationibus deficiat, juramentum hoc præcisè præſtare tenetur, aliâs ſi hoc recuſat in id, quod ab actore taxatum & æſtimatum eſt, condemnatur. Landtr. *lib. 3. art. 47. & 51. in fi. Schneid. in §. ex maleficijs. inſt. de action. n. 19. ſub fi. Rauchb. d. quæſt. 9. n. 2. & n. 3. lib. 1. Matth. Coler. de proceſſ. execut. in præfat. n. 15. execut. in præfat. n. 15. & deciſ. 155 n. 8. part. 1. Beuſt. in rubr. ff. de jureiur. n. 167.*

17 Et ſi reus juramento ſuo ſummam ab actore æſti-

matam

unatam & taxatam extenuaverit & minuit, ejus extenuationi & minutioni ſacramentali abſq; alia judicis moderatione ſtatur, nec in plus, nec in minus fit condemnatio. *Schneid. d. §. ex maleficijs. inſt. de action. num. 19. in fi. verſ. quo caſu extenuationi. Rauchb. d. quæſt. 9. n. 3. verſ. non in plus. n. 34. & n. 36. lib. 1. Chil.* König *in ſuo proceſſ. c. 136. n. 5. verſ.* vnd wes er deſ: *& ſeq.*

18 Hoc autem juramentum ob violentiam tantùm imponitur, Landtr. *lib. 3. art. 47. poſt princ. Rauchb. d. quæſt. 9. n. 30. part. 1.*

19 Et licet illud, ſi verba textum inſpiciantur, ad ipſius rei oblatæ, quæ amplius non extat, nec reſtitui poteſt, æſtimationem duntaxat, nec ad damni illati, præſertim ejus, quod extrinſecus accedit, taxationem pertinere videatur, ut multis oſtendit *Hartm. Piſtor. d. quæſt. 16. n. 2. ibi, nam ſi quis verba. n. 3. & ſeqq. lib. 1.*

20 Communiter tamen receptum eſt, ut non ſolùm res ipſa ablata, ſed etiam damna indè ſecuta ab actore taxari poſſint, & æſtimationem hanc reus vel præſtare, vel juramento diminuere cogatur, veluti ita ſæpiſſimè reſponſum fuiſſe teſtatur *Hartm. Piſtor. d. quæſt. 16. n. 9. ibi, rerum quamvis hæc. & n. ſeq. lib. 1.*

21 Et quamvis hanc diſpoſitionem juris Saxonici, *Hartm. Piſtor. d. quæſt. 16. n. 12. ibi, hæc verò quæ de damnis. n. 13. & ſeqq. lib. 1.* de caſu violentiæ & in vi ablativa vel expulſiva tantùm locum habere dicat, & multis rationibus evincere conetur.

22 Puta in actione vi bonorum raptorum, interdicto vnde vi, & id genus ſimilibus recuperandæ poſſeſſio-

nis remediis. *Hartm. Piſtor. d. quæſt. 16. n. 12. & ſeq. lib. 1. Andr. Rauchb. d. quæſt. 9. n. 31. ibi, ac proinde illud. & ſeq. lib. 1.*

23 Vel ſi dominus nomine pignorationis minus ritè factæ animalia ſubditorum cœpit & detinuit, quo caſu ſubditis damnum æſtimantibus reo rectè imponitur hoc iuramentum, quoniam tunc verè in terminis vis ablativæ verſemur. *Hartm. Piſtor. (ubi ita in judicio Curiali Lipſensi judicatum fuiſſe refert) d. quæſt. 9. n. 19. verſ. his itaq; rationibus lib. 9.*

24 Non item, ſi quis iniuſtè carcere detentus, damna iuramento rei diminuenda æſtimat. *Hartm. Piſtor. d. quæſt. 16. n. 20. ibi, contra verò cum is. lib. 1.*

25 Vel alicui manus eſt in rixa amputata. *Hartm. Piſtor. (ubi ita à Scabinis Lipſenſibus pronunciatum fuiſſe teſtatur) d. quæſt. 16. n. 21. ibi hinc etiam in caſu. n. 22. & ſeq. lib. 1.*

26 Contrarium tamen, quòd hoc juramentum in quovis damno per vim dato obtineat, tradit *Chil.* König *in ſuo proceſſ. c. 136. n. 5. verſ.* Welche aber keine *& ſeq. Beuſt. in l. admonendi 31 ff. de jurejur. n. 134. verſ. vel damnum dederunt. & n. 1164. Daniel Moller. lib. 3. ſemeſtr. c. 38. ſub fi. princ.*

27 Imo etiam in actione iniuriarum realium, & vi perſonæ illata. *Martin. Coler. tract. de aliment. lib. 3. c. 12. n. 21. Andr. Rauchb. d. quæſt. 9. n. 30 & 32. lib. 1. Ioach. à Beuſt. in l. admonendi, 31. ff. de jurejur. n. 1164. verſ. tertio diſpoſitio. poſt princ. pag. 724.*

28 Quapropter in æſtimatione fructuum perceptorum meritò ab illo, qui bona poſſedit, & fructus percepit, iuramentũ exigi poteſt, ut is mediante iuramento quantitatem fructuum indicet. *Gl. in Nouell. de nuptijs. 22. c. unde ſancimus. 44. §. ſi verò pecuniæ 4. verb. jurejurando. verſ. unde ſibi ſint liquidæ. Bl. (ubi hanc gloſſã ſingularem vocat) in c. gravis. extr de reſtit. ſpoliat. n. 1. Chaſſan. ad conſtit. Burgund. rubr. 1. §. 5. n. 126.*

Ia-

Iaſ. in L. ſpud Iulianum. ff. de legat. 1. n. 5. ibi, adde etiam quod fructus. Hartm. Piſtor. d. quæſt. 16. n. 6. ibi, idem enim. lib. 1. Daniel Moller. lib. 4. ſemeſtr. c. 19. incip. creditoribus facta. n. 3. Propterea quod omnis ad rem aliquam reſtituendam obligatus, teneatur illam iuramento ſuo propalare. *Berta. tract. de Epiſc. n. 28. pag. 82. Cagn. in l. 1. C. de edend. n. 45. Cavalc. deciſ. 3. incip. in cauſa mota. n. 1. verſ. & qualibet perſona. lib. 1.*

29 Quemadmodum etiam huic iuramento locus datur contra violentos raptores vel aggreſſores. *Benſt. d. l. admonendi. 31. ff. de jurejur. n. 1164. verſ. ſed an diſpoſitio. iunct. verſ. ſunt tamen qui hanc. & ſeq. Matth. Coler. deciſ. 155. n. 7. part. 1.*

30 Et contra eum, ex cuius domo incendium fuit exortum, & vicino damnum datum, ut in meis concluſionibus practicab. *part. 4. Concluſ. 25. n. 14.* dixi.

31 Item, contra ſubditos propter denegatas operas debitas. *Daniel Moller. lib. 3. ſemeſtr. c. 38. incip. valdè magnus. ſub fi. princ. verſ. vel nobilis propter. & ſeq.*

32 Et contra eum, qui aliquem iniuſtè in carcere detinuit, & ei damnum ratione operarum, & rei familiaris intulit, veluti ita in iudicio Curiali Lipſenſi, in cauſa Martin Seichman vnd Conſorten / contra N. von Endta zu Königsfelde / *19. Martij Anno 1603.* iudicatum fuiſſe, dixi in meis concluſionibus practicab. *part. 5. concluſ. 61. n. 66.*

33 Prout etiam locum habet in eo caſu, ubi quis in rixa vulneratus, læſus, vel ei manus amputata eſt, nam & tunc is rectè damna ſibi inde ſecuta, mercedes medicis præſtitas cæteraque impendia in currationem facta, & operas, quibus caruit, & cariturus eſt, ad certam ſummam & quantitatem æſtimare poteſt, quam ei etiam reus præſtare tenetur, niſi iuramento eam diminuere poſſit, vt in ſpecie tradit

Andr.

Andr. Rauchb. d. quæſt. 9. n. 38. verſ. ut & mercedis & ſeq. [illegible] Zobel. part. 1 differ. 30. n. 7. Ludov. Fachs. differ. 70. verſ. Wann aber eine Perſon ſehr verletzt. *& ſeq. Euſt. in l. admonendi. [illegible] de jurejur. n. 1164. verſ. tertio diſpoſitio. poſt princ. in verb. non ſi alter. pag. 724. Martin. Coler. lib. 1. de aliment. c. 12. n. 21. ibi. de jure autem Saxonico. & ſeq. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. 9. n. 58. junct. n. 59. verſ. niſi aduerſarius hoc poſſit. & ſeq. Daniel Moller. lib. 3. ſemeſtr. c. 38. ſub fin. princ. verſ. aut alius quispiam. & n. ſeq.*

34 Et ita etiam im Ampte zu Mutzſchen/ex reſponſo ICtorum Iudicij Curialis VVittenbergenſis, in Schlegerens Sachen/Rudolff Jüngern Bürgern vnd Goldſchmieden zu Oſchatz/ Klägern vnd Zenafführern an einem / Hanſen Ohmichens Erben/ vnd George Ohmichen zu Fornzig vnd Mahris / Beklagte vnd Gegenzeuaführer anders Theils *5. Jul. An. 1620.* eſt ſententionatum: Daß Kleger daß jenige / was jhme in deme am 23. Decembr. Anno 1616. publicirte Vrthel wegen empfangener Beſcheidigung zubeweiſen aufferlegt / vnd er ſich angemaſſet / zur Notturfft dargethan Beklagte aber jhre angezogene Defenſion, wie zu Recht gnugſam nicht erwieſen/ Derowegen ſind ſie dem Kläger das Artzlohn vnd andere daher rührende Schäden / vnd was er an ſeiner Nahrung vnd Handwerck darüber verſeumet / oder ferner verſeumen möchte/ſo hoch als ers in ſeinem KlagLibell angegeben vnd Beklagte vermittels jhres leiblichen Eydes nicht vermindern werden / zubezahlen/auch die in dieſer Sachen vffgewandte Gerichtskoſten auff Richterliche moderation zuerſtatten ſchuldig V. R. W.

35 Quæ ſententia etiam poſtea in ſecunda inſtantia in ſupremo Parlamento Dreſdenſi *9. Decemb. An. 1620.* fuit confirmata: So viel aber die materialien belanget, iſt aus den acten ſo viel zubefinden, daß in erſter Jnſtantz wol geſprochen / vnd vbel appelliret. Derowegen dieſe Sache an vorigen Richter zu remittiren, Jnmaſſen wir dieſelbe dahin remittiren vnd weiſen/ V. R. W.

Quæ

36 Quæ tamen omnia in illis caſibus tantùm obtinent, in quibus nulla certa eſt præſumta æſtimatio, ſecus ubi certa æſtimatio eſt expreſſa, tunc ei omnino ſtandum erit, & actor cum alia æſtimatione & [illegible] non admittitur. *Gl. ordin. in* Landr. *lib. 3. art. 47. numer. 4.* [illegible] den Würden. *ſub fi. verſ.* daß wo man. *Harim. Piſtor. d.* [illegible] *n. 3. ibi, quibus adminiculatur. & n. 23. in med. verſ.* [illegible] *lib. 1. Beuſt. in l. admonendi. 31. ff. de jurejur. n. 116[illegible]. verſ.* [illegible] *dicto 110. pag. 724. Chil.* König *in ſuo proceſſ. c. 13[illegible]. n.* [illegible] *Chriſtoph. Zobel lib. 1 differ. 30 n. 6. in med. Fachs. differ.* [illegible] *quod tamen ita intelligitur. & ſeq.*

37 Deinde procedunt ſaltem, ſi civiliter, non item, ſi criminaliter agitur. *Matth. Coler. deciſ. 155. n. 11. ibi, ſi* [illegible] *criminaliter. & ſeq. part. 1.*

38 Item, procedunt in illis damnis ſolummodo, quæ ex aliqua violentia proveniant. Landr. *lib. 3. art. 47. poſt prin. & art. 51. in fi. Beuſt. in l. admonendi. 31. ff. de jurejur. n. 1164. verſ. exceptio verò caſu. pag. 724. Fachs. differ. 70. ante med. verſ.* auſſerhalb dieſer Fälle. *Zobel. part. 3. differ. 30. n. 7. in med. Harim. Piſtor. d. quæſt. 16. n. 12. lib. 1.*

39 Et ideò, ſi creditor ob moram à debitore commiſſam damna & intereſſe petit, & uſuris quincũcibus contentus eſſe nolit, ſed damnum ad certam ſummam æſtimare, & juramento minutionis reo committere nolit, is non eſt audiendus, ſed damnum legitimè probare & liquidare debet. *Beuſt (ubi ita practicari dicit) d. l. admonendi 31. ff. de jurejur. n. 1164. verſ. & ideo etiamſi creditor. pag. 724. ſub fi. Zobel. part. 3. differ. 30. n. 7. in med. Fachs. differ.* [illegible] *ante med. verſ.* Und darumb ob gleich etliche Gleubiger. *Daniel* [illegible] *lib. 3. ſemeſtr. d. c. 38. n. 2. ibi, puta ſi creditor. & ſeq.*

Rr Deni-

Denique procedunt in eo ipſo, qui ipſe vim ingerit,
40 & immediate de eo tenetur, non in alio, qui ex alterius violentia obligatur. Landtr. *lib.3.art.47. ante med. & art.* .. *in fin. Schneid. in §. ex maleficijs. verſ. vi bonorum raptorum. n.* .. *in med. inſt. de action.*

Quapropter, licèt domini terrarum vias & ſtratas ſecuras ſervare, & itinera facientibus damna Robariæ, & rapinam ibi factam reſarcire teneantur. *Br. in l.1. §.1. n.* .. *ff. de his qui deiec. vel eff. uder. & in l. ne quid. ff. de incend. ruin. naufrag. n.* .. *Bl. in c. un. §. conventicula. tit. de pace juram. firmand. n.* .. *& in c. un. verb. Marchio. tit. de his, qui feud. dare poſſ. n.* .. *& in l. ſi quis non dicam. 5. C. de Epiſc. & Cler. (ubi limitat) n. 10. ibi, & ideo. & ſeq. Zaſ. Conſil. 14. incip. Reverendus pater. n. 8. & ſeq. Iaſ. de Put. tract. de Syndic. verb. robaria. verſ. an baro. (ubi ampliat & limitat) n. 2. ibi, tenetur etiam. & n. ſeqq. pag. mihi* .. *Hoſtienſ. in ſumm. extr. de cenſib. §. ex quibus cauſis. n. 10. ſub fi. verſ. dico tamen quod is ſcias. Panorm. in c. 1. extr. de reſtit. ſpoliat. n.* .. *Barthol. Cæpoll. d S. R. P. c. de via. 3. quæſt. 25. princip. num. 50. verſ. & pro hoc facit, quod notat. Andr. Gail. lib. 2. obſeru. 64. (ubi rationes & limitationes affert, & ita in Camera contra Epiſcopum Herpolenſem judicatum fuiſſe teſtatur) incip. mercator quidam. num. 1. & ſeqq. per tot. Mynſing. (ubi ampliat & limitat) cent. 5. obſeru. 70. incip. domini terrarum. numer. 1. & ſeqq. per tot. VVurmbs. in quæſt. miſcell obſeru. 5. incip. colligentes pedagia. num. 1. & ſeqq. per tot. Ioann. Koppen. deciſ 37. incip. quamvis hiſce. n. 1. & ſeqq. Ioach. à Beuſt. in rubr. ff. de jurejur. num. 168. in princ. Matth. Coler. (ubi limitat) de proceſſ. execut. part. 1. c. 2. n. 335. ibi, ſeu & jure Saxonico. n. 336. 337. & num. ſeq. Felin. in c. poſtulati. 14. extra de foro compet. num. 8. verſ. vide omnino. & in c. licet cauſam. 9. extra de probat. n. 12. verſ. & non omitto quod ſignanter Ludov. Roman. Conſil. 8. incip. viſis neceſſarijs. num. 4. verſ. verum tamen. & ſeqq. Matth. de Afflict. tract. de jure protomis. §. tota hac*

lex

Digitized by Google

[illegible] pag. mihi 46. Schneid. in §. [illegible] obligat. quæ ex q. delict. naſcunt. n. 2. ibi, unde etiam [illegible]

Attamen viatores hæc damna ad certam ſummam
42 juramento dominorum minuandam æſtimare non
poſſunt, ut in ſpecie tradit *Ioann. Koppen. d. deciſ. 37. incip. quamvis hiſce. n. 15. ibi, unde ſequitur. & ſeq. usque ad fin.*

43 Cum hoc in caſu nec ipſorum viatorum juramento teſtetur, ſed damna legitimè & ſufficienter teſtibus probari debeant. *Bl. in d. c. un. §. conventiculam. tit. de pace jura firmand. n. 8. Br. in l. nequid. ff. de incend. ruin. naufr. num. 3. Iaſon in l. ſi quando 6. C. unde vi (ubi hanc communem vocat, & eam uſum judiciorum approbare dicit) num. 37. ibi, ſucceſſive pro intellectu. & num. 38. Gail. lib. 2. d. obſerv. 64. numer. 7. ibi, ſed quando deprædatus. & ſeq. Ioann. Koppen. d. deciſ. 37. numer. 13. & ſeq. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. d. c. 2. numer. 338. verſ. ubi etiam addit. Ioach. à Beuſt. in rubr. ff. de jurejur. num. 164. & ſeq. Schneid. in §. ex maleficijs. rubr. de actionib. mixtis. num. 19. ibi, nam pone. inſt. de action.*

44 Illud etiam omittendum non eſt, quòd hæc exceptio, juramentum ſcil. hoc minutionis locum non habere, debeat ab initio ante litem conteſtatam opponi, veluti in caſu, ubi ob non ſervatum contractum locationis conductionis, actio ad damna & intereſſe inſtituebatur

tuebatur, & damnorum æſtimatio rei juramento minutionis committebatur, ex reſponſo Scabinorum Lipſenſium in prætorio Lipſenſi, in cauſa Frantz Rimm actoris ex una, contra J. N. vnd E. P. reos ex altera parte. 12. *Septemb. An. 1617.* eſt judicatum. Würde Kleger den einen Miterben M. B. auch gebührlichen citiren laſſen / vnd wieder denſelben / vnd J. N. ingeſambt / wie auch wieder E. P. eine abſonderliche / vnd gegen jede Theile eine förmbliche Klage erheben / So weren dieſelben darauff ſich einzulaſſen / vnd gebührlich zuverfahren ſchuldig / V. R. W.

45 Aliàs enim ſi reus, omiſſa hâc exceptione, litem conteſtetur, poſtea hæc exceptio opponi nō poteſt, quemadmodum *16. Iun. An. 1618.* ex reſponſo Lipſenſium in cauſa, ubi ejuſmodi juramentum locum non habeat, fuit pronunciatum, Daß Kläger daß jenige / was jhme den 11. Maij Anno 1613. aufferleget / vnd er ſich angemaſſet / wie zu Recht gnugſam erwieſen vnd dargethan / Derowegen jhme Beklagte die libellirten 1128 fl. wo er vermittels ſeines leiblichen Eydes daran nichts vermindern würde / zubezahlen ſchuldig / V. R. W.

Quæ ſententia etiam poſtea in puncto Leuterationis *19. Ianuar. An. 1617.* confirmata, effectum rei judicatæ accepit.

Deciſio LXXXIX.

Si quis per injuſtum areſtum, vel alias diffamationes & ſuggeſtiones damnum paſſus eſt, an illud ad certam quantitatem æſtimare, & adverſarij juramento minutionis committere poſſit.

SVM

SVMMARIA.

1. Diffamatio habetur pro vi turbativa.
2. Aliquem diffamans, videtur vim facere.
3. Aliquem diffamans, eius fidem ſuſpectam faciens, & eius patrimonium minuit.
4. Sententia ICtorum Lipſenſium recenſetur.
5. Ut [illegible]mentum minutionis locum habeat, requiritur [illegible]
6. Iura ſtatutaria de caſu vero & non ficto, accipi deb[illegible].

1 DEcidendum videtur quòd ſit, quia ejuſmodi diffamatio eſt, & dicitur vis turbativa. *Alex. Conſil. 52. in. viſo teſtamento. n. 4. verſ. ecce ergò quod ſola. vol. 2. Bartho rer. tract. de lege diffamari. c. 1. n. 5. verſ. reſpectu (quidem p ſionis & c. 5. n. 56. verſ. cum & ea. & ſeq. Menoch. de retinend. poſſeſſ. remed. 3. n. 294. & ſeq.*

2 Et is, qui me diffamat, dicendo, quòd tale prædium non ſit meum, ſed ſuum, & propter hanc diffamationem efficit, quo minus poſſim invenire laboratores, & colonos, qui velint iſtud prædium colere, rectè mihi reſpectu poſſeſſionis vim facere videtur, *Br. in l. 1 §. huius autem interdicti. ff. uti poſſid. n. 2. Alex. d. Conſil. 52. incip. viſo teſtamento. n. 4 in princ. vol. 2 Lanfr. de Orian. in rubr. extr. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. §. nunc eſt tranſeundum n. 19. ibi; ſecunda concluſio poſſeſſor. um. & ſeq. Barth. Blar. in l. diffamari. c. 2. incip cum hactenus n. 13.* Quò minus autem [illegible] non dicatur, ſi quis alicujus bona iniuſtè a[illegible] eſt [illegible]ecit, vel diffamavit, aliquem multa debere facultatibus labi, & non eſſe ſolvendo, & ita in cauſa eſt, ut is merces vel ſimilia, pro continuandâ ſuâ negociatione, invenire non poſſit, ratio diverſitatis probabilis non apparet.

3 Imò quod quis aliquem diffamans, eius fidem apud bonos ſuſpectam faciens, & eius patrimonium diminuens, vel per eiuſ-

modi diffamationẽ impediat,ut qui non poſſit negociari & lucrari,vere vim ablativã inferre, & aliquidem auferre videatur,inde patet, quod damnum ſit diminutio patrimonij. *Bl.conſ.182.incip.lucratus fuit.n.[illegible] lib.3.* damnum inferre videatur,qui vel inferat alicui diminutionem patrimonij. *Tuſch.tom.2.verb.damnum.concluſ.4.n.4.* Vel arreſtat alicujus bona,& impedit lucrari. *Bl.d.Conſil.182.incip.lucratus fuit.n.3.ibi,& ut ſciamus in ille. vol.1.& Conſil.106.incip.[illegible] dominus.n.1.& ſeq.& Conſ.249.incip quidam mercator.n.[illegible] & ſeq lib.3.*

4 Contrarium tamen ICti Lipſienſes *26.Martij An.[illegible]* ad conſultationem Hanſen Bulgerin zu C. reſponderunt: Zum vierdten/vnd auff ewer vierdte Frage/ſeidt ihr entſchloſſen ewern gegentheil/ Joachim Kochen/ wegen des groſſen/ euch durch dieſen angelegten Arreſt zugefügten Schadens/ dergeſtalt zubelangen/ daß ihr eine Summa Geldes von jhme fordern wollet/ ſo er Koch mit ſeinem Eyde vermindern ſoll. Ob nun wohl ſonſten das juramentum minorationis in Fällen/ da vis ablativa oder expulſiva vorgangen/ſtadt findet. Dennoch aber/ vnd dieweil allhier von Joachim Kochen wieder euch keine vis ablativa oder expulſiva begangen/ So iſt auch Koch/ die auff eine gewiſſe Summa Geldes/ von euch angeſchlagene Schaden mit ſeinem Eyde zuvermindern nicht ſchuldig/ ſondern wenn dieſer Proceß gäntzlich erörtert/iſt euch ewere Schäden gebührlichen zu liquidiren vnd zu beſcheinen vnd darauff ordentliche Klage wieder jhn anzuſtellen/ vnbenommen/ V.R.W. Propterea, quod hoc juramentũ juri communi planè ſit incognitum, & ab eodem exorbitans,ut *in præced. deciſ.n.1.* dixi. Ergo non extendendũ.

5 Deinde,quia ut hoc juramentum minutionis locũ habeat,requiritur ſaltem quædam violentia. *Benſt.in ladmonendi.31.ff.de jurejur.n.184.Hartm.Piſtor.quæſt.16.n.[illegible]*

poſ.

[illegible] marckb. quaſt. [illegible] Qui autem alicuius bona injuſtè arreſtari facit, vel illum diffamat, propriè vim inferre non cenſetur, cum is ſolummodò injuriarum teneatur, uti in meis concluſionib. practicab. *part. 2. concluſ. 53. n. 35. & ſeq.* oſtendi. Etſi vel maximè exinde vis quædam diceretur, illud tamen impropriè per fictionem fieret, quod ad juramentum hoc deferendum non ſuf-
6 ficit, cùm jura ſtatutaria de caſu vero & proprio & non ficto, & improprio accipienda ſint. *Bl. in l. 2. §. voluntatem, ff. ſolut. matrim. n. 3. poſt med. verſ. ſed verba ſtatuti. Andr. Tiraq. de legib. connubial. verb. expreſſ. gl. 7. n. 14. ſub fi. verſ. ergo ſtatum hujuſmodi conſenſum. & ſeq.*

Deciſio XC.

In teſtamento Patris inter liberos, qualis ſubſcriptio requiratur?

SVMMARIA.

1. *Pater inter liberos, quovis modo abſq. ſolennitatibus teſtari poteſt.*
2. *Pater in teſtamento inter liberos, quæ obſervare debet n. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.*
10. *Qualis etiam ſubſcriptio in teſtamento patris requiritur, an generalis ſufficiat, an verò ſpecialis requiratur. n. 11. 12. 13. 14.*
15. *Idem operatur genus in ſuo genere, quod ſpecies in ſua ſpecie.*
16. *Omnia in ſchedula manu alterius ſcripta, de mente & voluntate ſubſcribentis eſſe cenſentur.*
17. *Sententia Scabinorum Lipſenſium traditur.*

1 NOtiſſimi juris eſt, quod pater inter liberos quovis modo, remotis omnibus ſolennitatibus juris civilis teſtari poſſit, etiamſi æqualitatem inter eos non ſervaverit. *l. hac conſultiſſima. 21. §. ex imperfecto. 1. C. de teſtam. auth. quod ſine. C. eod. l. ult. C. famil. erciſc. l. filij patris. 10. l. ſi cogitatione. 21. C. eod. l. ſi filia. 20. §. ſi pater. 3. l. ex patre 20.*

§. in

8. inteſtato. ff. eod. Nouell. de teſtament. imperfect. [illegible] A-lex. Conſil. 146. incip. [illegible] vol. 2. Dec. in l. [illegible] 178. de collat. n. 3. Natta Conſil 622. vol. 3. [illegible] Iul. Clar. lib. 3. ſent. §. teſtam. quæſt. 14. n. 8. Matth. de Afflict. [illegible] un. §. etſi clientulus tit. de alienat. feud. n. 21. verſ. item [illegible] ſtam. Paul. de Caſtr. in l. hac conſultiſſima. 21. §. ex imperfect. C. de teſtam. Hartm. Piſtor. lib. 1. quæſt. 1. n. 11. & ſeq. Vaſq. de ſucceſſ. creat. part. 1. lib. 3. §. 21. n. 62. Schneid. ad §. quædam. 30. tit. de acti-on. famil. erciſc. inſtit. de action. n. 12. Gail. lib. 2. obſeru. 112 n. [illegible] & ſeq. & obſeru. 116. n. 2. & ſeq. Daniel Moller. lib. 3. ſemeſtr. c. [illegible] n. 6. & ſeq. Maſcard. de probat. concluſ. 1359. incip. teſtamentum factum. num. 62. & ſeq.

2 Dummodo hæc ſequentia obſervet, ſcilicet vt tempus, puta annum, *text. in auth. quod ſine. C. de teſtam. Nouell. de teſtam. imperf. 107. c. 1. Iul. Clar. lib. 3. ſent. §. teſtamentum. quæſt. 14. num. 2. verſ. licet enim requirit. Iaſon in d. auth. quod ſine. num. 3. Hartm. Piſtor. lib. 1. quæſt. 2. num. [illegible] Alex. Conſil. 76. incip. ponderatis his, n. 11. [illegible], requiri-tur tempus, lib. 2. Ioann. Kopp. deciſ. 45. incip. varias hodie. numer. 26. poſt princ. Hartm. Hartm. lib. 2. obſerv. tit. 38. obſerv. 5. num. 9. verſ. apponi an-nus. Hieron. Panſchm. quæſt. 1. num. 14 part. 2. Ioann. Dauth. in l. hac con-ſultiſſima 21 §. ex imperfecto. 1. C. de teſtam. num. 31. verſ. quinto requiritur. Cephal. Conſil. 377. num. 21. Schurf. Conſil. 28. num. 4 cent. 2. Abb. Panorm. Conſil. 98 incip. in quæſtione. numer. 1. & ſeqq. per tot. Carol. Ruin. Conſil. 7. incip. primo videndum eſt, numer. 9. in fin. verſ. & alia etiam ratione. & n. 10. lib. 3.*

3 Menſem, *Panſchm. d. quæſt. 1. n. 14. verſ. menſe. lib. 2. Ioann. Kopp. d. deciſ. 45. n. 26. verſ. menſem. Alex. Conſil. 123. incip. diſcuſ-ſus n. [illegible] lib. 1. & Conſ. 4. incip. attentis narratis. n. 15. verſ. ſed ſuffi-cit lib. 7.*

4 Et diem apponat *Iul. Clar. lib. 3. ſent. §. teſtam. d. quæſt. 14. n. 2. Hartm. Piſtor. (ubi ita n. 14. à Scabinis Lipſenſibus reſponſum & teſtamentum ob diem prætermiſſum non valere, pronunciatum fuiſſe teſtatur) d. quæſt. 2. n. 1. verſ. ſed & dies. & n. ſeq. & n. 14. [illegible] hinc ita q. & ſeq. lib. 1. Ioann. Kopp. d. deciſ. 45. num. 26. verſ. [illegible]*

Hartm.

Hartm. Hartm. (ubi dicit, quod aliâs teſtamentum non valeat) lib. 2. tit. 24. obſer. 3. n. 4. vers. & [illegible] lib. 2. quæſt. 5. n. 14. vers. & tit. part. 2. [illegible] auth. quod ſine. C. de teſtam. n. 30. & ſeq. Iaſ. eod. n. 1. [illegible] eſt Carol. Ruin. d. conſil. 7. n. 1[illegible] vers. & [illegible] lib. 3. Alex. conſil. 123. incip. diſcuſſis. n. 4. vers. non ſolum dies [illegible] lib. 5. Maſcard. de probat. concl. 1359. incip. teſtamentum factum n. 63. vers. & primo requiritur.

5 Nomina filiorum manu propria aſcribat. *auth. quod ſine. C. de teſtam. Nouell. de teſtam. imperf. 107. c. 1. vers. deinde quoq. Panſch. d. quæſt. 1. n. 16. lib. 2. Kopp. d. deciſ. 45. n. 26. in princ.*

6 Et numerum unciarum, vel ſummarum pecuniæ, in qua liberos inſtituit, non ſignis vel abbreviaturis, ſed totis & expreſſis literis, & literarum conſequentia exprimat. *d. auth. quod ſine. C. de teſtam. d. Nouell. 107. c. 1. vers. ad hoc uncias. Iul. Clar. lib. 3. ſent. §. teſtam. d. quæſt. 14. n. 2. ſub fin. vers. ſed quia textus. & n. 3. Donell. lib. 6. comm. c. 9. vers. de teſtamento parentum. poſt princ. Panſchm. d. quæſt. 1. n. 16. in princ. lib. 2. Koppen. d. deciſ. 45. n. 26. in princ. Maſcard. d. concluſ. 1359. n. 63. vers. ſecundo requiritur.*

7 Deniq; ut pater teſtamentum conſcribat, vel ſubſcribat. *d. auth. quod ſine. C. de teſtam. d. Nouell. 107. c. 1. poſt princ. Panſch. d. quæſt. 1. n. 4. vers. certum itaq; eſt. lib. 2. Maſcard. d. concl. 1359. n. 62. vers. tertio requiritur.*

8 Utrumq; autem ut pater teſtamentum & conſcribat, & ſubſcribat, non requiritur, ſed alterutrum ſufficit, ſi teſtamentum manu patris ſaltem ſit conſcriptum, licet ab eodem non ſit ſubſcriptum. *Paul. de Caſtr. in l. ult. C. famil. erciſc. n. ult. ſub fin. vers. quæ tamen ſubſcriptio non requireretur. Alex. conſil. 123. incip. diſcuſſis. n. 4. vers. quod ſi tota ſcriptura. lib. [illegible] Andr. Barbat. conſil. 58. ſub fin. lib. 4. Curt. Iun. conſil. [illegible] n. [illegible] & ſeqq. VVeſenb. conſil. 90. n. 4. Panſchm. quæſt. 1. n. 6. vers. [illegible]*

in loco. Hartm. Piſtor. quaeſt. 1. n. 6. lib. 1. Iacob. Menoch. lib. 2. praeſumpt. 7. incip. diximus ſupra. n. 5.

9 Vel ab alio conſcriptum, à patre verò duntaxat ſubſcriptum. *Iaſ. in auth. quod ſine. C. de teſtam. n. 1. Paul. de Caſtr. in d. l. ult. C. famil. erciſc. n. ult. ſub fin. vers. nisi haberet ſubſcriptionem. Alex. d. conſil. 123. n. 4. vers. quod illa ſcriptura ſua fuerit facta. vol. 1. Ioann. Kopp. d. decis. 45. n. 27. Panſ[illegible] d. quaeſt. 1. n. 5. ibi, quando enim ſcriptura. & ſeq. lib. 2. Hartm. Hartm. lib. 2. tit. 38. obſer. 5. n. 5. & ſeqq. Hartm. Piſtor. d. quaeſt. 1. n. 6. vers. idem juris eſt. lib. 1. Pruckm. conſil. 34. n. 7. vol. 1. Speckh. quaeſt. 48. n. 3. Dauth. in l. hac conſultiſſima. 21. §. ex imperfecto. 1. C. de teſtam. n. 28. Ant. de Gamm. decis. 61. incip. in cauſa ignatij. n. 1. & ſeq. per tot. Iul. Clar. lib. 3. Sent. §. teſtamentum. quaeſt. 14. n. 4. ibi, quaero quid ſi. & ſeq. Iacob. Menoch. d. praeſumpt. 7. n. 6. ibi, extenditur hic. & ſeq. Maſcard. de probat. d. conclus. 1359. n. 64. vers. ſi tamen hujusmodi. & ſeq.*

10 Sed qualis ſubſcriptio hoc in caſu requiratur, non uſquequaq; expeditum eſt?

11 Quod generalis non ſufficiat, ſed ſpecialis requiratur, puta, ut pater in ſubſcriptione ſua dilucidè atteſtetur, id eſſe ſuum teſtamentum, vel in hac Schedula contineri ſuum teſtamentum, Das iſt mein Letzter Wille / vel, In dieſem iſt mein Letzter Wille / voluit *Iul. Clar. lib. 3. ſent. § teſtamentum. quaeſt. 14. n. vers. quam ego etiam ſequor. Alex. Raudens. de annalib. c. 28. n. 14. Speckh. quaeſt. 48. n. 4. Michael Graſſ. comm. opin. quaeſt. 16. n. 6. Hartm. Piſtor. quaeſt. 1. n. 7. vers. in hac tamen ſubſcriptione lib. 1. Thad. Piso. lib. 1. var. reſolut. c. 7. n. 9. vers. intellige dummodo. & n. 10. Ioann. Dauth. in l. hac conſultiſſima 21. §. ex imperfecto. 1. C. de teſtam. n. 28. vers. & quidem ſpecialis. Pruckm. conſil. 34. n. 8. lib. 1. Maſcard. d. conclus. 1359. n. 65. vers. ubi*

12 *tamen dicit. & ſeq.* per doctrinam *Br. in l. Divus. §. item ſenatus. ff. ad l. Cornel. de falſ. n. 2. vers. aliquis ſcripſit. & ſeq. quem ſequi-*

ſequitur Paul. de Caſtr. conſil. 12. incip. de tam præſenti ſui re- quiſitus. n. 12. ibi, & ad prædicta facit. lib. ... in auth. ſi quis in aliquo. C. de edend. n. 13. verſ. aliàs non ſufficeret ſubſcriptio. & ſeq. qui generaliter dicit, quod nuda ſubſcriptio non ſufficiat ſed ſpecialis requiratur. Ratio eſſe poteſt, quia perfacile charta vacua ein Blanquet à patre ad alium finem ſubſcripta poſſet ſupponi, in ea ejuſmodi teſtamentum conſcribi, & ita falſitas committi, quam tamen præcipuè in hac teſtamentorum materia lex habet valde ſuſpectam. *Jul. Clar. d. quæſt. 14. n. 4. ſub fin. verſ. quia aliàs de facili. Alex. in l. ſi ita ſtipulatus. §. Chriſogonus. ff. de V. O. n. 4. Natt. in l. hac conſultiſſima 21. §. ex imperfecto. C. de teſtam. n. 48. Mich. Graſſ. d. quæſt. 14. n. 6.*

13 Contrarium tamen, quod generalis ſubſcriptio, dis meine Hand/ ſufficiat, tradit *Burſat. conſil. 39. n. 24. vol. 1. & conſil. 349. n. 23. vol. 4. Tiraq. de legib. connubial. gl. 7. in verb. expreſſ. n. 194. Ioann. Koppen. d. decis. 45. n. 21. ibi, porro ſubſcriptio. VVeſenb. conſil. 90. n. 15. Menoch. lib. 4. præſumpt. 7. incip. diximus ſupra n. 6. ſub. fin. Panſchm. d. quæſt. 1. n. 6. verſ. à qua tamen. lib. 2. Ferdin. Vaſq. de ſucceſſ. tom. 1. lib. 2. §. 14. requiſ. 14. n. 81. verſ. aut ſubſcripta tantum. & ſeq.*

14 Propterea, quod communiter DD. contra Bartolum ſtatuant, & tradant, quod generalis ſubſcriptio ſufficiat. *Iaſ. in l. ſi ita ſtipulatus. §. Chriſogonus. ff. de V. O. n. 8. ibi ſecundo amplius iſtud. (ubi communem dicit) & n. ſeq. Alex. conſil. 147. incip ponderatis his (ubi magis communem dicit) n. 6. ibi, ſecundum magis. vol. 2. Petr. Anchor. conſil. 242. incip. primo de viribus probationis. n. 3. Paul. de Caſtr. in d. l. ſi ita ſtipulatus. §. Chriſogonus. ff. de V. O. n. 2. poſt. med. verſ. ſed Angelus dicit. Vaſq. de ſucceſſ. tom. 3. part. 2. §. 17. n. 43. Tuſch. tom. 7. verb. ſubſcriptio. concluſ. 762. n. 1. & ſeqq.*

15 Cum idem operetur genus in ſuo genere, quod ſpecies in ſua ſpecie. *l. ſi duo. ff. de adminiſtr. tut. l. ſi ... ff. de legat. 3. Iaſon in d. l. ſi ita ſtipulatus. §. Chriſogonus ff. de V. O. n. 9.* Et in dubio falſitas non præſumitur. *l. ... nem. C. de juris & facti ignor. Tuſch. tom. 3. verb. falſitas. concluſ. 43. n. 1. & ſeq. Menoch. lib. 5. præſumpt. 20. incip. ... n. 1. & ſeq.*

16 Sed omnia in ſchedula, etiam manu alterius ſcripta, de mente & voluntate ſubſcribentis conſcripta eſſe cenſeantur, donec contrarium probetur. *Iaſon. in d. l. ſi ita ſtipulatus. §. Chriſogonus. ff. de V. O. n. 14. ibi, nunquid autem. in princ. & verſ. adverte contrarium & melius. & ſeq. & in l. emptor. §. Lucius Titius. ff. de pact. n. 3. Alex. conſil. 147. n. 8. ibi, nam dico. vol. 2. Carol. Ruin. conſil. 215. incip. quia in hac. n. 1. lib. 1. Pariſ. conſil. 47. incip. intentio. n. 6. vol. 1.*

17 Veluti etiam ita Scabini Lipſenſes ad requiſitionem H. S. *24 Martii Anno 1621.* reſponderunt: Hat ewer Vater Hans Selzer der Elter zu Podelwitz/ unterm dato 20. Septembr. An. 1610. in einem Letzten Willen ſeinen beyden Töchtern Suſannen und Sara Sabinen 1700. fl. zum vorauß eigenthümblich zu haben legiret und vermachet. Ob nun wol bemeldter ewer Vater ſolchen letzten Willen nicht ſelbſten geſchrieben/ auch in ſeiner Unterſchrifft nicht mit angehenget/ daß darinnen ſein Letzter Wille/ und wie er es unter ſeinen Kindern gehalten haben wolte/ begriffen. Dieweil aber er dennoch angeregtes legatum mit eigner Hand unterſchrieben/ und zu ende mit ſeinem Petſchafft beſiegelt/ nach mehrerm inhalt der uns zugeſchickten Copien und ewer Fragen/ So iſt daſſelbe/ was er ſeinen Kindern darinnen vermacht/ nach gemeinem Schluß der Rechtsgelehrten zu Recht kräfftig/ und mag auß obberührten/ und in ewer Frage angezogenen Urſachen beſtendiger weiſe nicht angefochten werden/ V. R. W.

Deciſio XCI.

De mutuo teſtamento conjugum, quatenus in eo æqualitas ſervari debeat.

SVMMARIA.

1. *An æqualitas in teſtamento coniugum debet ſervari. n. 2.*
3. *Donatio remuneratoria ut valeat, requiritur ut merita æquiparent donationi.*
4. *Donatio inter coniuges fit cum onere & ſpe, ut tantum recipiat unus, quantum donat alter.*
5. *Reſponſum VVittenbergenſium recenſetur & confirmatur rationibus. n. 6.*

1 SCribit quidem *Petr. à Bellapertic. in repet. l. donationis. 2. C. de donat. inter vir. & uxor. col. 5. in princ. n. 12. ibi, juxta hoc quæro donatio inter virum. vers. breviter credo dicendum. & ſeq.* quem ſequitur *Tiraq. in l. ſi unquam. 8. C. de revocand. donat. verb. donatione largitus. n. 122. & ſeq. n. 135. & n. 137. vers. quinimò ſi vir aut uxor. & ſeq.* ſi conjuges inter ſe mutuum vel reciprocum teſtamentum vel donationem facere velint, ut ſuperſtiti bona omnia relinquantur, quod hoc teſtamentum debeat eſſe æquale, & continere æqualitatem, ita ut illud quod ſuperat, & æqualitatem excedit, omninò non valeat.

2 Quod etiam amplectitur *Ludov. Rom. conſil. 517. incip. in caſu propoſitæ conſultationis. col. ult. n. 28. ibi, in contrarium facit. & ſeq.* qui hiſce verbis formalibus conſuluit, quod tunc donationes mutuæ inter conjuges validæ ſint, ubi cauſa & quantitas unius donationis eſt, correſpondens alteri, quatenus verò non eſt correſpondens, eatenus eſt nulla. *per textum in l. ex annuo. 15. ff. de donat. inter vir. & uxor.* Idq; ideo, quia ejuſmodi mutuum & reciprocum teſtamentum nihil aliud

 eſt,

eſt, quàm donatio remuneratoria. *Carr. Sen. conſil. [illegible] ſapienter optimu. n. 1. verſ. & ſi dicatur. & ſeq. Andr. Gail. lib. 2. obſer. 40. n. 7. Ludou. Rom. conſil. 26. incip. pro dec[illegible] fin. verſ. primò quia donatio iſtius. & ſeq.*

3 Ut autem donatio remuneratoria valeat, requiritur, ut merita æquivaleant donationi, aliàs donatio in eo, quod excedit, pro invalida habetur. *Oldrad. conſil. 226. incip. quidam Epiſcopus. col. 3. n. 7. verſ. ſecundo ubi donatio. & ſeq. Dec. (ubi communem dicit) in l. petens. C. de pact. n. 17. Tiraq. d. l. ſi unquam. 8. verb. donationis largitus. n. 8. Ioann. Andr. in addit. ad Specul. lib. 4. part. 3. tit. de rebus Eccleſ. non alienand. in rubr. ante med. verſ. ſed contra ipſos fuit judicatum.* Deinde, quia

4 mutuum vel reciprocum teſtamentum vel donatio ideò valet, nec cadit in donationem inter vivos, vel pactum de futura ſucceſſione, quia fit cum onere & ſpe, ut tantum recipiat unus, quantum donat alter. *Iul. Clar. lib. 3. ſent. §. donatio. quæſt. 2. n. 2. verſ. nam propter. Gail. lib. 2. obſ. 40. n. 7. verſ. fuit enim cum onere. & ſeq.*

5 His tamen & ſimilibus non attentis JCti VVittenbergenſes *Menſe Octobr. Anno 1617.* ad conſultationem David Ameers und Conſorten zu Pegaw / ejuſmodi teſtamentum, etiam quoad inæqualitatem valere pronunciarunt. *Per text. in l. ult. ff. ſi quis aliq. teſtar. prohib. l. ult. C. eod.* ubi dicitur, quod vir uxorem, & econtra, poſſit blandis & amicabilibus verbis, ad teſtamentum faciendum, & ſe inſtituendum inducere; Si hoc viro licet, ubi is tamen per ſe nullam diſpoſitionem facit, & uxori omnino nihil in recompenſationem relinquit. Ergo multò magis licebit, ſiquidem teſtamentum reciprocum facit, ſed in eo minus, quam accipit, relinquit uxori, & contrà, cum non debeat, cui, quod plus eſt, licet, quod minus eſt non licere. *l. non debet. 21. ubi Dec. n. 1. & ſeq. ff. de R. I. c. cui licet 53. eod. in 6. ubi Dyn. n. 2.*

6 Maximè cùm hodie ubiq; locorum conſuetudine re-

ceptum

ceptum ſit, quod reciproca donatio inter conjuges conſtante matrimonio facta, ut ſi unus ab humanis hoc liberis decedat, bona præmorientis omnia ad ſuperſtitem perveniant, jure ſubſiſtat, indiſtinctè, ſive donatio ſit æqualis ſive inæqualis. *Iaſon. in l. ſi pater puellæ. 12. C. de inoffic. teſtam. n. 2. & ſeq. Paul. de Caſtr. eod. n. 3. ibi, facite etiam. & ſeq. Myn ſing. cent. 2. obſeru. 33. n. 6. & ſeqq. Gail. lib. 2. obſeru. 117. n. 6. (ubi ita in Camera obſeruatum teſtatur) ibi, pactum autem. & n. ſeq. VVurmbs. lib. 1. tit. 43. obſer. 5. n. 2. Hartm. Hartm. lib. 2. tit. 44. obſeruat. 2. n. 8. & ſeqq. Ioann. Gœdd. de contrah. ſtipul. c. 6. conclus. 7. n. 83. & ſeq. Dec. conſil. 63. incip. pro tenore. n. 4. & conſil. 655. incip. viso eleganti conſilio. n. 9. & ſeq. Nicol. Boer. decis. 355. incip. & quia n. 3. vers. tamen in contractu matrimonij. & ſeq. Hippol. de Marſil. ſing. 50. incip. donatio inter virum. n. 1. vers. tene tamen perpetuò menti. usq; ad fin. & ſingul. 333. incip. pactum de futura. n. 2. ibi, nam licet. & ſeq. Coler. decis. 37. n. 2. & decis. 61. n. 18. & ſeq.*

Deciſio XCII.

Alter conjugum, an & quatenus teſtamentum vel in totum, vel pro ſua parte revocare poſſit.

SVMMARIA.

1. *Vnus conjugum poteſt teſtamentum pro ſua parte revocare. n. 2.*
3. *Alterius conjugis teſtamentum pro ſua parte nihilominus firmum manet. n. 5.*
4. *Teſtamentum conjugum non pro uno, ſed duobus habetur.*
6. *Cautela traditur, ut alter conjux teſtamentum pro ſua parte revocare non poſſit. 8. 9.*
7. *Actus teſtandi eſt individuus.*

10. Re-

10. *Responſum Scabinorum Lipſienſium recenſetur*
11. *Uxor mariti teſtamento conſentiens videtur per modum contractus ſe obligare.*
12. *Nemini facultas teſtamentum mutandi debet auferri.*

1 COmmunis eſt DD. concluſio, ſi conjuges mutuum & reciprocum teſtamentum faciant, quod alteruter conjugum non ſolum altero invito & adhuc in vivis exiſtente. *elegant. Petr. Peck. de teſtam. conjug. lib. 1. c. 43. incip. deinceps de renocatione. n. 1. & ſeqq. Bald. Nouell. de dote. part. 6. priuil. 44. Nicol. Boer. (ubi in fine ita concluſum fuiſſe dicit) decis. 355. incip. & quia iſta. n. 4. uſq; ad fin. Heig. quæſt. 23. n. 37. lib. 1. Anton. Teſſaur. decis. 228. n. 13. vers. ſed reſtringerem iſtam. & ſeq. VVurmbs. lib. 1. tit. 43. obſeru. 4. n. 3. Hartm. Hartm. tit. 44. obſer. 2. n. 2. & ſeq.*

2 Sed etiam eo mortuo teſtamentum pro ſua parte mutare, revocare, & ab eo recedere poſſit. *Oldr. ad conſil. 174. incip. vir & uxor conſtante. n. 1. ibi, quæritur num poſſit, & n. ſeq. per tot. Joann. Andr. in addit. ad Specul. lib. 4. part. 4. tit. de teſtam. §. 1. n. 8. lit. C. verſ. fuit quæſtio de facto. Roder. Suaretz in l. quoniam in prioribus. 32. in declarat. legis regal. C. de inoffic. teſtam. §. quinto ſuperiori limitationi. n. 12. ibi, ad prædicta facit. & ſeq. Didac. Covarr. in rubr. extr. de teſtam. part. 2. incip. inter alia. n. 19. verſ. in quo. & ſeq. Petr. Peck. de teſtam. conjug. lib. 1. d. c. 43. n. 1. ſub fin. verſ. profecto minus dubium eſt. & ſeq. Daniel Moller lib. 4. Semeſtr. c. 22. (ubi ita à Scabinis Lipſenſibus pronunciatum fuiſſe teſtatur) incip. non ſemel. n. 1. & ſeq. per tot. Mynſing. (ubi ita in Camera Imperiali obſervatum refert) cent. 1. obſerv. 8. incip. duo conjuges. n. 5. ibi, ſed prædictis. n. 6. & ſeq.*

& ſeq. per tot. [illegible] Gail. (ubi etiam ita in Cameræ Imperiali judicatum fuiſſe dicit) lib. 2. obſerv. 117. [illegible] conjuges in eadem. n. 1. ſub fin. verſ. ſed quid. [illegible] n. 2. & n. ſeq. Dauth. de teſtam. (ubi ſæpius idem [illegible] eſſe dicit) n. 84. verſ. & nullum dubium. & ſeq.

3 Ita tamen, ut altero conjugum teſtamentum pro ſua parte revocante, alterius teſtamentum & diſpoſitio firma, & irrevocata maneat. *Alciat. in l. licet. 15. C. de pact. n. 6. & ſeq. Petr. Peck. de teſtam. conjug. lib. 1. d. c. 43. n. 2. ibi, quia alio [illegible] & c. 44. n. 1. verſ. unde n. 2. & ſeqq. per tot. per textum in l. Lucius. 78. §. Cajo Sejo. 7. ff. ad SC. Trebell.*

4 Propterea, quod hoc in caſu non unum, ſed duo teſtamenta eſſe cenſeantur. *Oldrad. d. conſil. 174. n. 1. verſ. juris tamen poteſtate. & ſeq. Peck. de teſtam. conjug. d. lib. 1. c. 43. n. 1. verſ. cum juris poteſtate. & ſeq. Myns. d. cent. 1. obſer. 8. n. 6. Gail. lib. 2. d. obſer. 117. n. 2. verſ. tamen tale teſtamentum. Joann. Andr. ad Specul. de teſtam. d. §. 1. n. 8. lit. C. verſ. quod duo fuerunt. & ſeq.* Mirum igitur non eſt, quod mutato & revocato uno, alterum ſubſiſtat.

5 Niſi evidenter conſtet, maritum ideò cum uxore feciſſe teſtamentum reciprocum, ut rurſus ab eadem & ipſo heres inſtituatur, tunc enim, ſi uxor revocat teſtamentum, etiam teſtamentum mariti revocatum cenſetur, & contra. *Petr. Peck. de teſtam. conjug. lib. 1. d. c. 44. incip. gratuitas eſſe. (ubi rationes affert) n. 6. verſ. nihilominus ſi appareret. & n. 7. quem ſequitur Jacob Menoch. lib. 4. præſumpt. 165. incip. et quod nunc. n. 20.*

6 Ad evitandam tamen ejuſmodi mutandi & revocandi licentiam, cautela eſt, ut conjuges non reciprocum & mutuum teſtamentum faciant, ſed ſolus maritus tàm de ſuis proprijs, quàm uxoris bonis ad communem liberorum utilitatem teſtetur, & teſtamentum faciat, illudque ab

10. Reſponſum Scabinorum Lipſienſium recenſetur.

11. Uxor mariti teſtamenti conſcia non videtur per modum contractus ſe obligare.

12. Nemini facultas teſtamentum mutandi debet auferri.

1 COmmunis eſt DD. concluſio, ſi conjuges mutuum & reciprocum teſtamentum faciant, quod alteruter conjugum non ſolum altero invito & adhuc in vivis exiſtente. *elegant. Petr. Peck. de teſtam. conjug. lib. 1. c. 43. incip. deinceps de revocatione. n. 1. & ſeqq. Bald. Novell. de dote. part. 6 privil. 44. Nicol. Boer. (ubi in fine ita concluſum fuiſſe dicit) decis. 315. incip. & quia iſta. n. 4. usq; ad fin. Heig. quæſt. 23. n. 37. lib. 1. Anton. Teſſaur. decis. 228. n. 13. vers. ſed reſtringerem iſtam. & ſeq. Wurmbs. lib. 1. tit. 43. obſerv. 4. n. 3. Hartm. Hartm. tit. 44. obſer. 2. n. 2. & ſeq.*

2 Sed etiam eo mortuo teſtamentum pro ſua parte mutare, revocare, & ab eo recedere poſſit. *Oldr. ad conſil. 174. incip. vir & uxor conſtante, n. 1. ibi, quæritur num poſſit, & n. ſeq. per tot. Joann. Andr. in addit. ad Specul. lib. 4. part. 4. tit. de teſtam. §. 1. n. 8. lit. C. verſ. fuit quæſtio de facto. Roder. Suaretz in l. quoniam in prioribus. 32. in declarat. legis regal. C. de inoffic. teſtam. §. quinto ſuperiori limitationi. n. 12. ibi, ad prædicta facit. & ſeq. Didac. Covarr. in rubr. extr. de teſtam. part. 2. incip. inter alia n. 19. verſ in quo. & ſeq. Petr. Peck. de teſtam. conjug. lib. 1. d. c. 43. n. 1. ſub fin. verſ. profecto minus dubium eſt. & ſeq. Daniel Moller lib. 4. Semeſtr. c. 22. (ubi ita à Scabinis Lipſenſibus pronunciatum fuiſſe teſtatur) incip. non ſemel. n. 1. & ſeq. per tot. Mynſing. (ubi ita in Camera Imperiali obſervatum refert) cent 1. obſerv. 8. incip. duo conjuges. n. 5. ibi, ſed prædictis. n. 6. & ſeq.*

& ſeq. per tot. Andr. Gail. (*ubi etiam ita in Camera* [illegible] *judicatum fuiſſe dicit*) *lib. 2. obſerv.* [illegible] *conjuges in eadem. n. 1. ſub fin. verſ. ſed quid, ſi* [illegible] *n. 2. & n. ſeq. Danth. de teſtam.* (*ubi ſæpe* [illegible] *eſſe dicit*) *n. 84. verſ. & nullum dubium. & ſeq.*

3 Ita tamen, ut altero conjugum teſtamentum pro ſua parte revocante, alterius teſtamentum & diſpoſitio firma, & irrevocata maneat. *Alciat. in l. licet. 15. C. de pact. n. 6. & ſeq. Petr. Peck. de teſtam. conjug. lib. 1. d. c. 43. n. 2. ibi, quia alio jure. & c. 44. n. 1. verſ. unde n. 2. & ſeqq. per tot. per textum in l. Lucius 78. §. Cajo Sejo. 7. ff. ad SC. Trebell.*

4 Propterea, quod hoc in caſu non unum, ſed duo teſtamenta eſſe cenſeantur, *Oldrad. d. conſil. 174. n. 1. verſ. jure tamen poteſtate. & ſeq. Peck. de teſtam. conjug. d. lib. 1. c. 43. n. 1. verſ. cum juris poteſtate. & ſeq. Myns. d. cent. 1. obſer. 8. n. 6. Gail. lib. 2. d. obſer. 117. n. 2. verſ. tamen tale teſtamentum. Ioann. Andr. ad Specul. de teſtam. d. §. 1. n. 8. lit. C. verſ. quod duo fuerunt. & ſeq.* Mirum igitur non eſt, quod mutato & revocato uno, alterum ſubſiſtat.

5 Niſi evidenter conſtet, maritum ideò cum uxore feciſſe teſtamentum reciprocum, ut rurſus ab eadem & ipſe hæres inſtituatur, tunc enim, ſi uxor revocat teſtamentum, etiam teſtamentum mariti revocatum cenſetur, & contra. *Petr. Peck. de teſtam. conjug. lib. 1. d. c. 44. incip. gratuitas eſſe.* (*ubi rationes affert*) *n. 6. verſ. nihilominus ſi appareret. & n. 7. quem ſequitur Jacob Menoch. lib. 4. præſumpt. 165. incip. eſt quod nunc. n. 20.*

6 Ad evitandam tamen ejuſmodi mutandi & revocandi licentiam, cautela eſt, ut conjuges non reciprocum & mutuum teſtamentum faciant, ſed ſolus maritus tàm de ſuis proprijs, quàm uxoris bonis ad communem liberorum utilitatem teſtetur, & teſtamentum faciat, illudque ab

Tt uxore

uxore approbari & ſubſcribi curet, quo caſu, ſi uxor marito ita teſtanti conſentit, teſtamentum approbat, & ſubſcribit, poteſt quidem maritus teſtamentum pro libito mutare & revocare, non item uxor, ſed quoad uxorem teſtamentum perpetuo manet irrevocabile, ut in terminis tradit *Roder. Suaretz. in d. l. quoniam in prioribus 32 in declaratione legis regn. C. de inoffic. teſtam. §. quinto ſuperiori limitationi. n. 13. ibi, unum tamen tenebris menti. & ſeq. quem ſequitur Petr. Peck. de teſtam. conjug. lib. 1. d. c. 43. n. 3. ſub fin. vers. ſi unum illud addidero. n. 4. & ſeq. Didac. Covarr. in rubr. extr. de teſtam. part. 2. n. 21. in fin. vers. aliud deinde conſiderandum eſt. n. 22. & n. 23. quibus addatur Bl. in l. ſenium. 3. C. qui teſtament. fac. poſſ. n. 4. vers. ſi verò alius. & in l. nec fratres. C. de donat. cauſ. mort. n. 1. in med. vers. & idem ſi tu conſenſeris. & in l. certum. 5. C. unde legit. n. 31. vers. contrarium tamen videtur. & ſeq.* Ratio diverſitatis eſt in promptu, quia mutuum & reciprocum teſtamentum à conjugibus factum, non pro uno, ſed pro duobus habetur, ut *modo n. 4.* dixi, ſecus eſt, ſi maritus ſolus teſtetur, & ei teſtanti uxor conſentit, tunc illud teſtamentum pro unico habetur. *Bl. in l. humanitatis. 9. C. de impub. & alijs ſubſtit. col. 9. n. 41.*

7 Quapropter mirum non eſt, quod in priori caſu conjux ſuperſtes teſtamentum ſuum mutare poſſit, in poſteriori caſu non item, cum actus teſtandi ſit individuus, & pro parte valere, & pro parte revocari non poſſit. *Anton. Gomez. tom. 1. var. resolut. c. 10. n. 8. Ioann. Dauth. de teſtam. n. 55.*

8 Et quamvis *Roder. Suaretz. in d. l. quoniam in prioribus 32. in declaratione legis regni. C. de inoffic. teſtam. d. §. quinto ſuperiori. n. 13. ſub fin. vers. ſed videtur illud dictum. n. 14. n. 15. vers. ſed ubi ille qui conſentit. & ſeq. quem ſequitur Petr. Peck. de teſtam. conjug. lib. 1. c. 43. n. 8. ſub fin. vers. tamen ut ex his. n. 13. ſub fin. & ſeq.* prædictam aſſertionem tum demum

ad-

admittat, ſi maritus de aliquibus ſaltem bonis teſtetur, & ei uxor conſentiat, ſecus ſi de omnibus bonis in univerſum, propterea, quod nullo modo, nec directo, nec per indirectum fieri poſſit, ut alicui facultas mutandi & revocandi teſtamentum auferatur. *Bl. conſil. 236. n. 3. reperitur quod quidam. n. 1. vers. quia eſt impoſſibile. & vers. ex quibus concluditur. lib. 1. & conſil. 389. incip. reperitur. n. 2. & ſeq. lib. 5. Paul. de Caſtr. conſil. 185. incip. ſuper primo. n. 2. ſub fin. vers. illam enim ſibi. lib. 1.*

9 Etiamſi quis juraverit, ſe nolle teſtari, vel teſtamentum revocare. *Oldrad. conſil. 127. incip. viſo inſtrumento. n. 1. & ſeq. per tot. Roman. conſil. 379. incip. circa primum. n. 12. vers. & ſimiliter ſe jurat. & ſeq. Specul. lib. 2. part. 2. tit. de inſtrum. edit. §. compendioſè. 12. n. 25. ibi, quid ſi quis. & ſeq. Hoſtienſ. in ſumm. extr. de ſepult. §. an licitum ſit. 3. poſt med. vers. nec poteſt quis. & ſeq.* Quemadmodum autem ego per me non poſſum mihi auferre liberam teſtamenti factionem, nec me ad immutabilitatem teſtamenti à me facti obligare, ita nec per ejuſmodi conſenſum me ad hoc obligare poſſum. *Roder. Suaretz. d. §. quinto ſuperiori. n. 13. ſub fin. vers. quia quemadmodum ego. & ſeq.*

10 Contrarium tamen indiſtinctè Scabini Lipſenſes *Menſe Septembr. Anno 1613.* ad conſultationem G. F. zu M. reſponderunt.

11 Tùm, quia uxor marito teſtanti conſentiens videtur, per modum contractus ſe obligare. *Petr. Peck de teſtament. conjug. lib. 1. d. c. 43. n. 4. vers. tamen ex parte conſentientis. & ſeq. Bl. in l. ſenium. 3. C. qui teſtamenta fac. poſſ. n. 4. vers. ſi autem alius. & ſeq.* Conſenſu autem ſemel præſtito & contractu confirmato mutationi & pœni-

pœnitentiæ locus non datur. *l. ſicut. §. [illegible] ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolv. l. ſicut 5. C. de O. & A.* Tum quia ratio, quod ſcilicet actus teſtandi ſit individuus, non minus in hoc, quàm in præcedenti caſu obtinet. Ergo utrobique etiam idem jus ſtatuendum. *l. illud 32. ff. ad L. Aquil. l. [illegible] 108. ff. de V. O.*

12 Tùm, quia illa regula, quod ſcilicet nemini facultas mutandi teſtamentum poſſit auferri, eſt cum mica ſalis intelligenda, ſi de conſenſu illius tantum, qui vult mutare teſtamentum, ſecus, ſi de duorum vel plurium conſenſu tractatur, tunc illa ſibi locum non vendicat, quoniam validiora ſunt, quæ fiunt de conſenſu duorum vel plurium, quàm de voluntate unius, uti in individuo, tradit *Marc. Anton. Natt. conſ. l. 474. incip. de anno. n. 3. vers. in caſu autem noſtro. & ſeq. vol. 2.* Tùm deniq; quia tum demum quis voluntatem ſuam liberè mutare poteſt, ſi de ejus ſolius intereſſe tractatur, ſecus ſi alterius intereſſe, & jus quæſitum concurrit, tunc enim quis conſenſum & voluntatem ſuam in alterius præjudicium mutare nequit. *l. nemo poteſt. 73. ff. de R. I. c. mutare conſilium 33. eod. in 6. l. 2. ff. de recept. arbitr. l. 14. ff. de S. h. P.*

Deciſio XCIII.

Teſtamentum coram Schulteto & Scabinis paganis factum, an & quando valeat.

SVMMARIA.

Nobiles & Barones, quatenus in ſuo caſtro teſtari poſſunt 11. & n. 12.

Nobilium ſubditi an & quatenus coram Schulteto pagano teſtari poſſunt, n. 3.

4. Iu-

4. *Judices Pagani* [illegible]
5. [illegible]
6. *Facilius conceduntur quæ ſunt voluntariæ* [illegible], [illegible] *ſunt* [illegible]
7. *Te*[illegible] *fieri poteſt apud paganos judices.*
8. *Qui* [illegible] *alium ſimplicis juriſdictionis exercere poteſt, per alium* [illegible] *actum alium exercere non prohibetur.*
9. [illegible] *in pagis de juriſdictione nihil habent proprium.*
10. *S*[illegible]*inorum Lipſienſium reſponſum recenſetur.*

1 Dixi quidem in meis concluſionibus practicabilibus *part. 3. conclus. 4. n. 33.* quod nobiles Barones, vel alij domini, qui merum & mixtum imperium vel omnimodam juriſdictionem habent, in caſtro, in quo juriſdictionem habent, tutò teſtari poſſunt, maximè ſi ad actum teſtandi adhibeant Schultetum & Scabinos paganos.

2 De ſubditis verò & ruſticis eorundem dubitari poteſt, an & illi coram Schulteto & Scabinis paganis teſtamentum facere poſſint, hocq; teſtamentum valeat, perinde ac ſi in judicio, vel apud acta ſiet factum?

3 Dicendum videtur, quod ſic per doctrinam *Henning Goden. conſil. 39. incip. omiſſis ambagibus. n. 21. ibi, dixi quod hujusmodi. & ſeq.* qui dicit, quod in partibus noſtris ubique omnes domini temporales Duces, Marchiones & Comites, imò etiam nobiles, omnes etiam civitates, habentes merum & mixtum imperium delegent indifferenter & conſtituant judices univerſales, & Schultetos, per quos exercent communiter merum imperium & mixtum, & raro & nunquam per ſeipſos, ſed continuò per iſtos ſuos judices & Schultetos, hactenus Gœden, qui judices & Scabinos Ducum, Marchionum, civitatum & pagarum omninò æquiparat. Extra controverſiam autem eſt, quod apud judices & Scabinos Ducum, Marchionum, etiam civitatum, tanquam apud acta teſtamentum firmiter fieri poſſit. Ergo idem etiam dicen-

dicendum erit de Schultetis, Iudicibus, & Scabinis Oppidorum vel pagorum, quoniam æquiparatorum eadem eſt ratio, & quod de uno æquiparatorum dicitur, illud etiam de altero dici neceſſe eſt. *Philipp. Corn. conſil. 114. incip. lecto primo aſpectu. col. 2. ſub lit. L. ibi, quando enim duo casus. lib. 1. Iaſon in l. heredes 1. n. 5. ibi, tertio quando duo caſus. & in l. centurio. 15. n. 33. vers. ſecunda ſolutio. ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. Marc. Anton. Blanc. in praxi crimin. c. poſtquam videmus quæ judicia. n. 14. ibi, ſed clarum eſt, quod quando. Modeſt. Piſtor. conſil. 19. n. 19. ibi, nam quod ſtatuitur in uno. lib. 2.*

4 Facit etiam, quod ejuſmodi judices & Schulteti pagani, jus inſpiciendi vulnera, denunciandi maleficia, tollendi corpora interfectorum, mulctandi, & ſimilia habent. *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 2. c. 1. n. 131. vers. item ſunt denunciatores. & ſeq.*

5 Si hæc quæ ſunt contentioſæ juriſdictionis, judices pagani expedire poſſunt, multò magis coram eis inſinuatio teſtamenti, quæ eſt voluntariæ juriſdictionis. *Alex. conſil. 157. incip. viſo inſtrumento. n. 4. vers. nec etiam obſtat. & ſeq. n. 7. ibi, pro hoc facit. & ſeq. lib. 2. Vult. conſil. Marpurg. 34. n. 11. vol. 1. El. in L. ſancimus. C. de donat. n. 5. poſt med. vers. quia cum ſit actus. Hartm. Piſtor. quæſt. 9. incip. donationes quæ. n. 6. lib. 3. Matth. Steph. de juriſdict. lib. 1. c. 13. n. 20.* fieri poterit,
6 quoniam ea, quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis facilius conceduntur, quàm quæ ſunt contentioſæ juriſdictionis. *Calder. conſil. 468. ante med. vers. ratio autem eſt. & ſeq.*

7 Quemadmodum videmus, quod emancipatio, propterea quod ſit voluntariæ juriſdictionis. *Alex. d. conſil. 157. n. 7. ſub fin. vers. & reſponſio data. & n. 8. lib. 2. Dec. conſil. 150. incip. dubitatur. n. 1. in med. vers. ſive dicamus quod ſit (ubi communem dicit) & n. ſeq.* apud ejuſmodi judices paganos fieri

fieri poſſe. *gl. eod. in Landr. lib. 1. art. 13. verb.* der Bawmeiſter. *verſ. & tamen potest. & ſeq.*

8 Ergo etiam alij actus voluntariæ juriſdictionis apud eoſdem expediri poſſunt, quoniam qui unum actum ſimplicis juriſdictionem exercere poteſt alium ejuſdem juriſdictionis vel ſpeciei exercere non prohibetur. *Bl. ubi pulchrum rationem affert in l. imperium. 3. in 1. lect. ff. de juriſdict. n. 14. verſ. ſed an dic quod præſcriptio. Iaſon eod. n. 23. poſt princ. verſ. puta ſi probans. & ſeq. Felin. in c. auditis. extr. de præſcript. col. 5. n. 18. poſt med. verſ. ſecus ubi ſunt ejusdem ſpeciei. & verſ. ſeq. Balb. de præſcript. part. 2. part. 5. quæſt. 3. n. 10.*

9 Verum enimvero, cum ejuſmodi Schulteti in pagis de juriſdictione nihil habeant proprium, *addit. in gl. lat.* Landr. *lib. 2. art. 12. lit. M. ſub fin. verſ.* aber bey vns. imo omninò nullam juriſdictionem habeant. *gl. lat.* Landr. *lib. 2. art. 13. lit. D. poſt med. verſ. talis autem judex. & ſeq.* ſed ſint tantùm miniſtri, ac quaſi præcones & executores eorum, qui juriſdictionem in loco habent. *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 2. c. 1. n. 131. poſt princ. verſ. ſed miniſtri.* Adeo ut noſtri Schulteti per Miſenam & Thuringiam regulariter tantùm præbeant nudum miniſterium, & manum circa exercitium juriſdictionis, & licet, vel maxime ſedeant in bancho, vel ſede Scabinali, tamen omnia ex juſſu & nutu nobilium & ſuperiorum diſponant. *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 2. d. c. 1. n. 131. in fin. verſ. adeo quod noſtri. & n. ſeq.*

10 Ideoq; Scabini Lipſenſes *Menſe April. Anno 1621.* ad requiſitionem Chriſtoff Scharffſtein zu Stamein rectè pronunciarunt, quod teſtamentum coram ejuſmodi Schulteto, & Scabinis paganis confectum, aliter non valeat, niſi nobilis vel alius eo in loco juriſdictionem habens pro ablegatione Schulteti & Scabinorum ad actum teſtandi ſpecialiter fuerit requiſitus: Hat ein Bawersman / von wel-

[illegible] Frage [illegible] Wolte [illegible] [illegible] in Schrifften verfaſſe [illegible] Ob [illegible] Schöppen erfordern laſſen [illegible] ſolch Teſtament [illegible] beten / bey eines E. vnd H. Rahts verordneten Herren der Landtſtuben allhier zu hinterlegen / welches auch [illegible] erfolget / Dieweil aber dennoch [illegible] gedachten Herren der Landtſtuben nicht anſuchung geſchehen / benambte Gerichtsperſonen abzufertigen / vnd das Teſtament vom teſtatore zu empfahen / nach mehrerm inhalt der vns zugeſchickten Abſchrifften / vnd ewer Fragen. So iſt auch nach gelegenheit dieſes Falls obangeregter Letzter Wille ſeiner formalien halber zu Recht nicht beſtendig / Derowegen mag der eingeſatzte Erbe in gedachte Erbſchafft ex edicto D. Hadriani nicht immittiret werden / V. R. W.

11 Ratio diverſitatis, cur aliud ſit in nobilibus vel alijs dominis merum & mixtum imperium habentibus, & aliud in ſubditis vel ruſticis hæc eſt, quia Schultetus & Scabini pagani omninò nullam juriſdictionem habent, *ut modo n. 9. dixi.* Mirum igitur non eſt, ſi coram illis teſtamentum fieri nequeat, quoniam adhoc ut teſtamentum coram aliquo, tanquam apud acta confectum valeat, requiritur authoritas judiciaria, *l. omnium 19. ubi Iaſon, Bl. Caſtr. & DD. commun. C. de teſtam.*

12 Secus eſt in nobilibus vel alijs dominis, cùm enim hi in actibus voluntariæ juriſdictionis in propria cauſa judices eſſe, *Georg. Obrecht. de juriſdict. c. 12. n. 18. Matth. Stephan. tract. eod. lib. 1. c. 34. n. 45. Bocer. de regalib. c. 2. n. 103.* & quemlibet actum voluntariæ juriſdictionis apud ſe ipſos expedire poſſint, *l. ſi quis pro redemptione. §. ult. C. de donat. l. [illegible] apud ſe 5. ff. manumiſſ. vindict. l. 3. ff. de adopt. l. 4. ff. eod. Alex. [illegible] incip. viſo inſtrum. n. 8. poſt princ. vol. 2.* multo magis hoc facere poterunt, ſi Schultetum & Scabinos paganos accerſant, & alia factioni teſtamenti adhibeat, quæ aliàs, quoties

actum

actum judicialem exercere volunt, adhibere ſoleant. *Hartm. piſt. [illegible] quaſt. 9. incip. dicatis [illegible] qua [illegible], ſi camen [illegible] n. 21. lib. 4.*

Deciſio XCIV.

Si teſtator graviter decumbens magiſtratum loci requirit, ut is Schultetum & Scabinos ad ſe mittat, & factioni teſtamenti intereſſe jubeat, magiſtratus autem hoc recuſat, ſed velit, ut ſibi teſtamentum per alias perſonas inſinuetur, an teſtamentum valeat?

SVMMARIA:

1. *Teſtamentum coram actis ut valeat, qua requiruntur.*
2. *Species facti proponitur.*
3. *Prima opinio affirmativa.*
4. *Forma ſtatuti non eſt ad unguem ſervanda, ſi continet diſpenſationem & non certam formam.*
5. *Forma non debet obſervari, ſi caſus repentinus occurrit.*
6. *Teſtamentum valet, ſi Notarius propter nives vel inundationem ad teſtatorem venire non poteſt.*
7. *Contraria Scabinorum ſententia recenſetur.*
8. *Forma inducta cenſetur, ſi ſtatutum aliquid de novo induxit, aliter providendo, quam ius commune.*
9. *Forma vel ſolennitas probatoria precise debet obſervari.*

1 IN meis concluſionibus practicabilibus *part. 3. concluſ. 4. n. 15. & ſeq.* dixi, quod ad hoc, ut teſtamentum tanquam coram actis factum valeat, neceſsè ſit, ut vel judex ipſe, vel ad minimum duo vel tres Scabini vel decuriones ſpeciales no-

mine judicij factioni teſtamenti interſint, & ſimul ibidem ... addidi, ſi teſtator domi ſuum teſtamentum conceperit & conſignavit, quod illud non per literas, nec per nuncium, vel procuratorem actis inſinuare & præſentare poſſit, ſed in propria perſona in judicio comparere, & teſtamentum penes acta deponere teneatur.

2 Sed quid dicendum, ut nuper in facto contingit, ſi teſtator graviter decumbens, & ad magiſtratum, vel locum judicij accedere non valens, domi fecit ſuum teſtamentum, & magiſtratum loci requiſivit, ut Schultetum & Scabinos ad ſe mitteret, teſtamentumq; à ſe recipi, & actis inſinuari mandaret, magiſtratus verò hoc recuſavit, & juſſit, teſtamentum per aliquas perſonas fide dignas ſibi præſentari & inſinuari, addens, ſe tunc teſtamentum perinde habere velle, ac ſi vel coram Scabinis ſpecialiter ad hoc deputatis factum fuiſſet, vel teſtator ipſe in loco judicij comparuiſſet, & teſtamentum actis publicis inſinuâſſet, dubitatur igitur, ſi teſtator hâc reſponſione fretus, teſtamentum per aliquas perſonas fide dignas ad magiſtratum deferri, & actis inſinuari curavit, an teſtamentum ſubſiſtere poſſit?

3 Dicendum videtur, quod ſic, quia teſtator facere voluit quod debuit, & ob id merito excuſatur, nec aliquid in fraudem legis vel conſtitutionis feciſſe videtur. *Zaſ. in l. qui autem. § apud Labeonem. n. ult. ſub fin. ff. quæ in fraud. credit. Ant. Hering. de fidejuſſ. c. 29. incip. cum in prædictis. n. 25.* Deinde, quia Auguſtus Elector Saxoniæ in ſuis Novellis *part. 3. conſtit. 3.* non certam formam teſtandi, ſed tamen diſpenſationem inducit, & permittit, an & quatenus quis vel domi, vel in loco judicij teſtari poſſit.

4 Si autem ſtatutum contineat diſpenſationem, & non certam formam teſtandi, per quam receditur à jure communi, tunc ille modus non ad unguem eſt ſervandus, *l. ult. C. de teſtam.*

in ſum. l. 3. ff. de teſtam. milit. Gl. conſil. [illegible] incip. præmittendum eſt. n. 1. vers. ſed contrarium eſt verum. lib. 3. Et licet Novell. Elector. Aug. part. 3. conſtitut. [illegible] & alia jura a me in d. conclus. 4. n. 27. part. 3. adducta pro forma eſſentiali velint, ut vel judex & Scabini ipſi ad teſtatorem convocentur, & factioni teſtamenti interſint, vel teſtator in propria perſona in loco judicij compareat, & teſtamentum actis publicis inſinuari petat, quæ forma præciſè erit obſervanda, nec per æquipollens adimpleri poſſit, hoc tamen fallit, ſi caſus re-
5 pentinus & feſtinus occurrit, ita, quod locus & tempus dilationem non patiantur, tunc forma tam ſtrictè non eſt obſervanda, ſed formâ non obſervata actus nihilominus valet. *Gemin. conſil. 66. col. ult. n. 6. ibi, vel poteſt alio modo. Tuſch. tom. 3. verb. forma. conclus. 421. n. 2.* cùm regulariter in caſu neceſsitatis forma poteſt negligi, & per æquipollens adimpleri. *c. 1. vers. ut ubi nos præsentes eſſe. diſt. 94. Ludov. Roman. conſil. 433. incip. quoad primum quod ſufficit. n. 4. vers. quoniam illa jura. & n. 5. Petr. Peck. tract. de teſtam. conjug. lib. 3. c. 5. incip. oſtendimus. n. 4. vers. aliud tamen eſt. Bernh. Grav. in pract. conclus. ad Gail. lib. 1. conclus. 1. conſiderat. 1. n. 3. Anton. Hering. de fidejuſſor. c. 11. incip. pervenis jam. n. 88.*

6 Unde fit, ſi ſtatuto cavetur teſtamentum nuncupativum non valere, ſine interventu Notarij, & Notarius propter nives aut inundationem ruris ad teſtatorem venire non potuit, quod teſtamentum ſolis teſtibus probat ſatis ſit. *Hippol. de Marsil. in l. 1. §. præterea. ff. de quæſt. n. 133. quem ſequitur Petr. Peck. de teſtament. conjug. lib. 3. d. c. 5 num. 6. vers. ita ſi ſtatuto. & ſeq.* Ergò idem quoq; in caſu præſenti, ubi conſtitutione Electorali cautum eſt, quod teſtamentum ſine interventu judicis vel Scabinorum, vel ſine præſentia ipſius teſtatoris in loco judicii non valeat, dicendum eſt, ut fallat, ſi teſtator propter corporis

 inſir-

infirmitatem in loco judicii non comparere, nec [illegible] judicis & Scabinorum habere poſſit. Præſertim cum teſtator ideo perſonaliter in judicio compareat, vel judicem & ejus Scabinos ad ſe accerſere debeat, ut ſuſpicio fraudis & falſitatis evitetur. *Hartm. Piſtor. quæſt. 25. n. [illegible] lib. [illegible] Daniel Moller in comm. ad conſtit. Saxon. part. 3. conſtit. [illegible] poſt princ.* Quæ ratio hoc in caſu ceſſat & [illegible] effectum habemus de forma non multum debemus eſſe ſolliciti. *Tuſch. tom. 2. verb. effectus. conclus. 50. n. 1. & ſeqq. Ludou. Rom. conſil. 509. incip. circa propoſitum. n. 1. & ſeq. Alex. conſil. 129. incip. ponderatis his. n. 3. vers. nec obſtat quod dicit lib. 1. Schrad. de feud. part. 10. Sect. 20. n. 339.*

Contrarium tamen placuit Scabinis Lipſenſibus *6. Maij Anno 1621.* ad conſultationem M. VVolffgangi Eylenbergs / Pfarrherrn zu Wahren / reſpondentibus: Hat ein Bawersman zu Stammeln / mit Namen Chriſtoff Schlick / einen Letzten Willen auffgerichtet / darinnen nach etlichen verordneten Legaten [illegible] zum Erben eingeſetzet / vnd den von Uchteritz zu [illegible] erſuchen laſſen / etliche Gerichtsperſonen abzufertigen / das von jhme auffgerichte Teſtament zu empfahen. Ob nun wol gedachter von Uchteritz ſich erkleret / dieweil er es in bedencken trüge / ſeine Gerichtsperſonen abzufertigen / So wolte ers / wofern benambter Teſtator ſeinen errichteten Letzten Willen durch bekandte Perſonen jhme zuſchicken würde / davor achten / als hette er jhn von dem Teſtatore ſelbſt empfangen / Darauff der Teſtator, in beyſeyn des [illegible] Richters vnd Schöppen / drey Perſonen / das Teſtament [illegible] zu inſinuiren, abgefertigt. Dieweil aber [illegible] Ordnung / nach inhalts Churfürſtlicher Sächſiſcher Conſtitution, die Gerichtsperſonen von Gerichtsherren abgefertiget werden müſſen nach mehrerm inhalt ewer Frage / [illegible] eben angeregter Letzter Wille [illegible] Frage [illegible] fürwendens vngeachtet [illegible] formalien halber zu Recht nicht krefftig vnd beſtendig. V. R. W.

Tum

Tum, quia forma in teſtamento requiſita ad unguem debet obſervari. *Jaſon in conſil.* [illegible] *ergo forma ſtatuti. & ſeq. vol. 4.* Quod autem in *Novell. Elector. Auguſt. part. 3. conſtit. 3.* non nuda diſpoſitio, ſed certa forma teſtandi inducatur, inde patet, quod ſic modus teſtandi *in d. conſtitut. 3.* præſcriptus de jure communi ſit quodammodo incognitus, & ſolummodo de conſuetudine vel ſtatuto inventus, quo caſu ſi ſtatutum

8 aliquid de novo inducit aliter providendo, quam jus commune, ſolennitas formalis & forma ſubſtantialis inducta dicitur. *Petr. Anchor. conſil. 149. incip. ex tenore privileg. ſub fin. quem ſequitur Jaſon d. conſil. 97. n. 12. vers. item cum tale. vol. 4. Schrad. de feud. part. 10. Sect. 8. n. 39. Felin. in c. cum dilector. extr. de reſcript. n. 6. in med. vers. nonum ſignum. Cravett. conſil. 182. incip. videtur quod. n. 10. vers. rurſus quoties additur. Dec. conſil. 434. incip. placet concluſio. n. 1. & conſil. 532. incip. pro vera. n. 1. vers. & videtur ſtatutum & conſil. 612. incip. concluſionem. n. 2. Hippolit. de Marſil. conſil. 6* [illegible] *n. 14. & conſil. 133. n. 16.* Tùm, quia illa forma & ſolennitas, ut vel judex ipſe cum Scabinis confectioni teſtamenti interſit, vel teſtator in judicio perſonaliter compareat, requiritur loco probationis. *l. omnium 19. C. de teſtam. Novell. Elector. Auguſt. part. 3. conſtit. 3.*

9 Ubi autem ad actum requiritur certa forma & ſolennitas probatoria, tunc illa præciſe adhiberi debet, nec validatur ille actus etiam juramento, cum talis ſolennitas ſit jure publico inducta, nec poſſit juramento tolli. *l. jus publicum ff. de pact. l. nemo poteſt 55. ff. de legat.* [illegible] *foro compet. Alex. conſil. 9* [illegible] *incip.* [illegible] *& late n.* [illegible] *quando ad* [illegible] *vol. 1. Tuſch. tom. 3. verb. forma. concl.* [illegible] *n.* [illegible] *& ſeq.* Tùm, quia teſtator ſibi imputare debet, quod non coram ſeptem teſtibus teſtamentum fecerit, vel ſe in

uxore approbari & ſubſcribi curet, quo caſu, ſi uxor marito ita teſtanti conſentit, teſtamentum approbat, & ſubſcribit, poteſt quidem maritus teſtamentum pro ſubito mutare & revocare, non item uxor, ſed quoad uxorem teſtamentum perpetuò manet irrevocabile, ut in terminis tradit *Roder. Suaretz. in d. l. quoniam in prioribus 32. in declaratione legis regn. C. de inoffic. teſtam. §. quinto ſuperiori limitationi. n. 13. ibi, unum tamen tenebris menti. & ſeq. quem ſequitur Petr. Peck. de teſtam. conjug. lib. 1. d. c. 43. n. 3. ſub fin. vers. ſi unum illud addidero. n. 4. & ſeq. Didac. Covarr. in rubr. extr. de teſtam. part. 2. n. 21. in fin. vers. aliud deinde conſiderandum eſt. n. 22. & n. 23. quibus addatur Bl. in l. ſervum. 3. C. qui teſtament. fac. poſſ. n. 4. vers. ſi verò alius. & in l. nec fratres. C. de donat. cauſ. mort. n. 1. in med. vers. & idem ſi tu conſenſeris. & in l. certum. 5. C. unde legit. n. 31. vers. contrarium tamen videtur. & ſeq.* Ratio diverſitatis eſt in promptu, quia mutuum & reciprocum teſtamentum à conjugibus factum, non pro uno, ſed pro duobus habetur, ut *modo n. 4.* dixi, ſecus eſt, ſi maritus ſolus teſtetur, & ei teſtanti uxor conſentit, tunc illud teſtamentum pro unico habetur. *Bl. in l. humanitatis. 0. C. de impub. & aliis ſubſtit. col. 9. n. 41.*

7 Quapropter mirum non eſt, quod in priori caſu conjux ſuperſtes teſtamentum ſuum mutare poſſit, in poſteriori caſu non item, cum actus teſtandi ſit individuus, & pro parte valere, & pro parte revocari non poſſit. *Anton. Gomez. tom. 1 var. reſolut. c. 10. n. 8. Ioann. Dauth. de teſtam. n. 55.*

8 Et quamvis *Roder. Suaretz. in d. l. quoniam in prioribus 32. in declaratione legis regni. C. de inoffic. teſtam. d. §. quinto ſuperiori n. 13. ſub fin. vers. ſed videtur illud dictum. n. 14. n. 15. vers. ſed ubi ille qui conſentit. & ſeq. quem ſequitur Petr. Peck. de teſtam. conjug. lib. 1. c. 43. n. 8. ſub fin. vers. tamen ut ex his. n. 13. ſub fin. & ſeq.* prædictam aſſertionem tum demum

ad-

admittat, ſi maritus de aliquibus ſaltem bonis teſtetur, & ei uxor conſentiat, ſecus ſi de omnibus bonis in univerſum, propterea, quod nullo modo, nec directo, nec per indirectum fieri poſſit, ut alicui facultas mutandi & revocandi teſtamentum auferatur. *Bl. conſil. 226. incip. reperitur quod quidam. n. 1. vers. quia eſt impoſſibilis. & vers. ex quibus concluditur. lib. 1. & conſil. 389. incip. reperitur. n. 2. & ſeq. lib. 5. Paul. de Caſtr. conſil. 185. incip. ſuper primo. n. 2. ſub fin. vers. illam enim ſibi. lib. 1.*

9 Etiamſi quis juraverit, ſe nolle teſtari, vel teſtamentum revocare. *Oldrad. conſil. 127. incip. viſo inſtrumento. n. 1. & ſeq. per tot. Roman. conſil. 379. incip. circa primum. n. 12. vers. & ſimiliter ſe jurat. & ſeq. Specul. lib. 2. part. 2. tit. de inſtrum. edit. §. compendioſè. 12. n. 25. ibi, quid ſi quis. & ſeq. Hoſtienſ. in ſumm. extr. de ſepult. §. an licitum ſit. 8. poſt med. vers. nec poteſt quis. & ſeq.* Quemadmodum autem ego per me non poſſum mihi auferre liberam teſtamenti factionem, nec me ad immutabilitatem teſtamenti à me facti obligare, ita nec per ejuſmodi conſenſum me ad hoc obligare poſſum. *Roder. Suaretz. d. §. quinto ſuperiori. n. 13. ſub fin. vers. quia quemadmodum ego. & ſeq.*

10 Contrarium tamen indiſtinctè Scabini Lipſenſes *Menſe Septembr. Anno 1613.* ad conſultationem G. F. zu M. reſponderunt.

11 Tùm, quia uxor marito teſtanti conſentiens videtur, per modum contractus ſe obligare. *Petr. Peck. de teſtament. conjug. lib. 1. d. c. 43. n. 4. vers. tamen ex parte conſentientis. & ſeq. Bl. in l. ſenium. 3. C. qui teſtamenta fac. poſſ. n. 4. vers. ſi autem alius. & ſeq.* Conſenſu autem ſemel praeſtito & contractu confirmato mutationi & poeni-

pœnitentiæ locus non datur. *l. [illegible] ff. [illegible] pign. vel hypoth. ſolv. l. [illegible] 5. C. de [illegible]* Tum [illegible] ratio, quod ſcilicet actus teſtandi ſit [illegible], non minus in hoc, quam in præcedenti caſu obtinet. Ergo [illegible] etiam idem jus ſtatuendum. *l. illud 32. ff. ad L. Aquil. l. [illegible] 108. ff. de V. O.*

12 Tum, quia illa regula, quod ſcilicet nemini facultas mutandi teſtamentum poſſit auferri, eſt cum mica ſalis intelligenda, ſi de conſenſu illius tantum, qui vult mutare teſtamentum, ſecus, ſi de duorum vel plurium conſenſu tractatur, tunc illa ſibi locum non vendicat, quoniam validiora ſunt, quæ fiunt de conſenſu duorum vel plurium, quàm de voluntate unius, uti in individuo, tradit *Marc. Anton. Natt. conſil. 474. incip. de anno. n. 3. vers. in caſu autem noſtro. & ſeq. vol. 2.* Tum deniq; quia tum demum quis voluntatem ſuam libere mutare poteſt, ſi de ejus ſolius intereſſe tractatur, ſecus ſi alterius intereſſe, & jus quæſitum concurrit, tunc enim [illegible] conſenſum & voluntatem ſuam in alterius præjudicium mutare nequit. *l. nemo poteſt. 73. ff. de R. I. c. mutare [illegible] 33. eod. in 6. l. 2. ff. de recept. arbitr. l. 14. ff. de [illegible] P.*

Deciſio XCIII.

Teſtamentum coram Schulteto & Scabinis paganis factum, an & quando valeat.

SUMMARIA.

[illegible] & Barones [illegible] quatenus in ſuo caſtro teſtari poſſunt. n. 1. & n. 2.

2 *[illegible] ſubditi an & quatenus coram Schulteto pagano teſtari poſſunt. n. 3.*

4. Ju-

4. *[illegible]*
5. *[illegible]*
6. *[illegible] que ſunt [illegible], [illegible] ſimi [illegible].*
7. *[illegible] fieri poteſt apud paganos judices.*
8. *Qui [illegible] aliquem ſimplicis juriſdictionis exercere poteſt, per alium [illegible] eum ſpecies actum alium exercere non prohibetur.*
9. *[illegible] in pagis de juriſdictione nihil habent proprium.*
10. *[illegible] Lipſenſium reſponſum recenſetur.*

1 Dixi quidem in meis concluſionibus practicabilibus *part. 3. conclus. 4. n. 33.* quod nobiles Barones, vel alij domini, qui merum & mixtum imperium vel omnimodam juriſdictionem habent, in caſtro, in quo juriſdictionem habent, tuto teſtari poſſunt, maximè ſi ad actum teſtandi adhibeant Schultetum & Scabinos paganos.

2 De ſubditis verò & ruſticis eorundem dubitari poteſt, an & illi coram Schulteto & Scabinis paganis teſtamentum facere poſſint, hocq; teſtamentum valeat, perinde ac ſi in judicio, vel apud acta ſiet factum?

3 Dicendum videtur, quod ſic per doctrinam *Henning. Goden. conſil. 39. incip. omiſſis ambagibus. n. 21. ibi, dixi quia hujusmodi. & ſeq.* qui dicit, quod in partibus noſtris ubique omnes domini temporales Duces, Marchiones & Comites, imò etiam nobiles, omnes etiam civitates, habentes merum & mixtum imperium delegent indifferenter & conſtituant judices univerſales, & Schultetos, per quos exercent communiter merum imperium & mixtum, & raro & nunquam per ſeipſos, ſed continuò per iſtos ſuos judices & Schultetos, hactenus Gœden, qui judices & Scabinos Ducum, Marchionum, civitatum & pagarum omninò æquiparat. Extra controverſiam autem eſt, quod apud judices & Scabinos Ducum, Marchionum, etiam civitatum, tanquam apud acta teſtamentum firmiter fieri poſſit. Ergò idem etiam

 dicen-

dicendum erit de Schultetis, Iudicibus, & Scabinis [illegible] lium vel pagorum, quoniam æquiparatorum eadem [illegible] tio, & quod de uno æquiparatorum dicitur, illud etiam de altero dici neceſſe eſt. *Philipp. Corn. conſil. 114. incip. [illegible] primo aſpectu. col. 2. ſub lit. L. ibi, quando enim duo caſus. lib. [illegible] Iaſon in l. heredes 1. n. 5. ibi, tertio quando duo caſus. & in l. centurio. 15. n. 33. vers. ſecunda ſolutio. ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. Marc. Anton. Blanc. in praxi crimin. c. poſtquam videmus quæ judicia. n. 14. ibi, ſed clarum eſt, quod quando. Modeſt. Piſtor. conſil. 19. n. 19. ibi, nam quod ſtatuitur in uno. lib. 2.*

4 Facit etiam, quod ejuſmodi judices & Schulteti pagani, jus inſpiciendi vulnera, denunciandi maleficia, tollendi corpora interfectorum, mulctandi, & ſimilia habent. *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 2. c. 1. n. 131. vers. item ſunt denunciatores. & ſeq.*

5 Si hæc quæ ſunt contentioſæ juriſdictionis, judices pagani expedire poſſunt, multò magis coram eis inſinuatio teſtamenti, quæ eſt voluntariæ juriſdictionis. *Alex. conſil. 157. incip. viſo inſtrumento. n. 4. vers. nec etiam obſtat. & ſeq. n. 7. ibi, pro hoc facit. & ſeq. lib. 2. Vult. conſil. Marpurg. 34. n. 11. vol. 1. Bl. in L. ſancimus. C. de donat. n. 5. poſt med. vers. quia cum ſit actus. Hartm. Piſtor. quæſt. 9. incip. donationes quæ. n. 6. lib. 3. Matth. Steph. de juriſdict. lib. 1. c. 13. n. 20.* fieri poterit,

6 quoniam ea, quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis facilius conceduntur, quàm quæ ſunt contentioſæ juriſdictionis. *Calder. conſil. 468. ante med. vers. ratio autem eſt. & ſeq.*

7 Quemadmodum videmus, quod emancipatio, propterea quod ſit voluntariæ juriſdictionis, *Alex. d. conſil. 157. n. 7. ſub fin. vers. & reſponſio data. & n. 8. lib. 2. Dec. conſil. 150. incip. dubitatur. n. 1. in med. vers. ſive dicamus quod ſit. (ubi communem dicit) & n. ſeq.* apud ejuſmodi judices paganos

fieri

fieri poſſit. Gloſſ. in Landr. lib. 1. art. 13. verb. der Bawmeiſter. *vers. & coram expoſiti. & ſeq.*

8 Ergo etiam alij actus voluntariæ juriſdictionis apud eoſdem expediri poſſunt, quoniam qui unum actum ſimplicis juriſdictionem exercere poteſt alium ejuſdem juriſdictionis vel ſpeciei exercere non prohibetur. *Bl. ubi pulchram rationem affert in l. imperium. 3. in 1. lect. ff. de juriſdict. n. 14. vers. ſed dic quod præſcriptio. Iason eod. n. 23. post princ. vers. puta ſi probavi. & ſeq. Felin. in c. auditis. extr. de præſcript. col. 9. n. 19. post med. vers. ſecus ubi ſunt ejusdem ſpeciei. & vers. ſeq. Balb. de præſcript. part. 2. part. 5. quæſt. 3. n. 10.*

9 Verum enimvero, cum ejuſmodi Schulteti in pagis de juriſdictione nihil habeant proprium, *addit. in gl. lat.* Landr. *lib. 2. art. 12. lit. M. ſub fin. vers.* aber bey vns. imo omnino nullam juriſdictionem habeant. *gl. lat.* Landr. *lib. 2. art. 13. lit. D. post med. vers. talis autem judex. & ſeq.* ſed ſint tantum miniſtri, ac quaſi præcones & executores eorum, qui juriſdictionem in loco habent. *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 2. c. 1. n. 131. post princ. vers. ſed miniſtri.* Adeò ut noſtri Schulteti per Miſenam & Thuringiam regulariter tantùm præbeant nudum miniſterium, & manum circa exercitium juriſdictionis, & licet, vel maxime ſedeant in bancho, vel ſede Scabinali, tamen omnia ex juſſu & nutu nobilium & ſuperiorum diſponant. *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 2. d. c. 1. n. 131. in fin. vers. adeo quod noſtri. & n. ſeq.*

10 Ideoq; Scabini Lipſenſes *Mense April. Anno 1621.* ad requiſitionem Chriſtoff Scharffſteln zu Stameln rectè pronunciarunt, quod teſtamentum coram ejuſmodi Schulteto, & Scabinis paganis confectum, aliter non valeat, niſi nobilis vel alius eo in loco juriſdictionem habens pro ablegatione Schulteti & Scabinorum ad actum teſtandi ſpecialiter fuerit requiſitus: Hat ein Bawersman / von

wel-

welchem wir Frage meldet [illegible] letzten Willen [illegible]
[illegible] Schultheiſſen [illegible] Ob er [illegible] vnnd
Scheppen erfordern laſſen: jhnen ſolch Teſtament [illegible]
beten / bey eines E. vnd H. Rahts verordneten Herren der Land-
ſtuben allhier zu hinterlegen / welches auch hernacher erfolget / Die-
weil aber dennoch bey gedachten Herren der Landſtuben nicht an-
ſuchung geſchehen / benambte Gerichtsperſonen abzufertigen / vnd
das Teſtament vom teſtatore zu empfahen / nach mehrerm inhalt
der vns zugeſchickten Abſchrifften / vnd ewer Fragen. So iſt auch
nach gelegenheit dieſes Falls obangeregter Letzter Wille ſeiner for-
malien halber zu Recht nicht beſtendig / Derowegen mag der ein-
geſatzte Erbe in gedachte Erbſchafft ex edicto D. Hadriani nicht
immittiret werden / V. R. W.

11 Ratio diverſitatis, cur aliud ſit in nobilibus vel alijs dominis merum & mixtum imperium habentibus, & aliud in ſubditis vel ruſticis hæc eſt, quia Schultetus & Scabini pagani omninò nullam juriſdictionem habent, *ut modo n. [illegible]. dixi.* Mirum igitur non eſt, ſi coram illis teſtamentum fieri nequeat, quoniam adhoc ut teſtamentum coram aliquo, tanquam apud acta confectum valeat, requiritur authoritas judiciaria. *l. omnium 19. ubi Iaſon, Bl. Caſtr. & DD. commun. C. de teſtam.*

12 Secus eſt in nobilibus vel alijs dominis, cùm enim hi in actibus voluntariæ juriſdictionis in propria cauſa judices eſſe. *Georg. Obrecht. de juriſdict. c. 12. n. 18. Matth. Stephan. tract. eod. lib. 1. c. 34. n. 45. Bocer. de regalib. c. 2. n. 103.* & quemlibet actum voluntariæ juriſdictionis apud ſe ipſos expedire poſſint. *l. ſi quis pro redemptione. §. ult. C. de donat. l. an apud ſe 5. ff. manumiſſ. vindict. l. 3. ff. de adopt. l. 4. ff. eod. Alex. conſil. [illegible] incip. viſo inſtrum. n. 8. poſt princ. vol. 2.* multò magis hoc facere poterunt, ſi Schulteium & Scabinos paganos accerſant, & alia factioni teſtamenti adhibeat, quæ aliàs, quoties
actum

actum judicialem exercere volunt, adhibere solent. *Harpr. [illegible] quæſt. 4. incep. donationes qua. n. 21. vers. ſi tamen [illegible] n. [illegible] lib. 5.*

Deciſio XCIV.

Si teſtator graviter decumbens magiſtratum loci requirit, ut is Schultetum & Scabinos ad ſe mittat, & factioni teſtamenti intereſſe jubeat, magiſtratus autem hoc recuſat, ſed velit, ut ſibi teſtamentum per alias perſonas inſinuetur, an teſtamentum valeat?

SVMMARIA.

1. *Teſtamentum coram actis ut valeat, quæ requiruntur.*
2. *Species facti proponitur.*
3. *Prima opinio affirmativa.*
4. *Forma ſtatuti non eſt ad unguem ſervanda, ſi continet diſpenſationem, & non certam formam.*
5. *Forma non debet obſervari, ſi caſus repentinus occurrit.*
6. *Teſtamentum valet, ſi Notarius propter nives vel inundationem ad teſtatorem venire non poteſt.*
7. *Contraria Scabinorum ſententia recenſetur.*
8. *Forma inducta cenſetur, ſi ſtatutum aliquid de novo induxit, aliter providendo, quàm jus commune.*
9. *Forma vel ſolennitas probatoria præciſe debet obſervari.*

1 IN meis concluſionibus practicabilibus *part. 3. [illegible] n. 15. & ſeq.* dixi, quod ad hoc, ut teſtamentum [illegible] coram actis factum valeat, neceſsè ſit, ut vel judex ipſe, vel ad minimum duo vel tres Scabini vel decuriones ſpeciales no-

teſtam. l. 3. ff. de teſtam. milit. Bl. conſil. 3 . . incip. præmittendum eſt. n. 1. vers. ſed contrarium eſt verum. lib. 5. Et licet Novell. Elector. Aug. part. 3. conſtitut. 2. & alia jura à me in *d. conclus. 4. n. 27. part. 3.* adducta pro forma eſſentiali vellent, ut vel judex & Scabini ipſi ad teſtatorem convocentur, & factioni teſtamenti interſint, vel teſtator in propria perſona in loco judicij compareat, & teſtamentum actis publicis inſinuari petat, quæ forma præcisè erit obſervanda, nec per æquipollens adimpleri poſsit, hoc tamen fallit, ſi caſus repentinus & feſtinus occurrit, ita, quod locus & tempus dilationem non patiantur, tunc forma tam ſtrictè non eſt obſervanda, ſed formâ non obſervata actus nihilominus valet. *Gemin. conſil. 66. col. ult. n. 6. ibi, vel poteſt alio modo. Tuſch. tom. 3. verb. forma. conclus. 421. n. 2.* cum regulariter in caſu neceſsitatis forma poteſt negligi, & per æquipollens adimpleri. *c. 1. vers. ut ubi nos præſentes eſſe. diſt. 94. Ludov. Roman. conſil. 433. incip. quoad primum quod ſufficit. n. 4. vers. quoniam illa jura. & n. 5. Petr. Peck. tract. de teſtam. conjug. lib. 3. c. 5. incip. oſtendimus. n. 4. vers. aliud tamen eſt. Bernh. Grav. in pract. conclus. ad Gail. lib. 1. conclus. 1. considerat. 1. n. 3. Anton. Hering. de fidejuſſor. c. 11. incip. peruenis jam. n. 83.*

6 Unde fit, ſi ſtatuto cavetur teſtamentum nuncupativum non valere, ſine interventu Notarij, & Notarius propter nives aut inundationem ruris ad teſtatorem venire non potuit, quod teſtamentum ſolis teſtibus probat ſatis ſit. *Hippol. de Marsil. in l. 1. §. præterea. ff. de quæſt. n. 133. quem ſequitur Petr. Peck. de teſtament. conjug. lib. 3. d. c. 5. num. 4. vers. ita ſi ſtatuto. & ſeq.* Ergò idem quoq; in caſu præſenti, ubi conſtitutione Electorali cautum eſt, quod teſtamentum ſine interventu judicis vel Scabinorum, vel ſine præſentia ipſius teſtatoris in loco judicii non valeat, dicendum eſt, ut fallat, ſi teſtator propter corporis

[illegible]tem in loco judicii non comparere, nec copiam judicii & Scabinorum habere poſſit. Præſertim cum teſtator ideo perſonaliter in judicio comparere, vel judicem & ejus Scabinos ad ſe accerſere debeat, ut ſuſpicio fraudis & falſitatis evitetur. *Hartm. Piſtor. quæſt. 28. n. 27. lib. 1. Daniel Moller in comm. ad conſtit. Saxon. part. 3. conſtit. 7. n. 6. [illegible] poſt princ.* Quæ ratio hoc in caſu ceſſat & ob id ubi effectum habemus de forma non multum debemus eſſe ſolliciti. *Tuſch. tom. 2. verb. effectus. conclus. 50. n. 1. & ſeqq. Ludou. Rom. conſil. 509. incip. circa propoſitum. n. 1. & ſeq. Alex. conſil. 129. incip. ponderatis his. n. 3. vers. nec obſtat quod dicit lib. 1. Schrad. de feud. part. 10. Sect. 20. n. 339.*

Contrarium tamen placuit Scabinis Lipſenſibus *6. Maij Anno 1621.* ad conſultationem M. VVolffgangi Eylenbergs/ Pfarrherrn zu Wahren / reſpondentibus: Hat ein Bawersmann zu Stammeln / mit Namen Chriſtoff Schlick / einen Letzten Willen auffgerichtet / darinnen nach etlichen verordneten Legaten [illegible] zum Erben eingeſetzet / vnd den von Vchteritz zu Lutzſchena erſuchen laſſen / etliche Gerichtsperſonen abzufertigen / das von jhme auffgerichte Teſtament zu empfahen. Ob nun wol gedachter von Vchteritz ſich erkleret / dieweil er es in bedencken trüge / ſeine Gerichtsperſonen abzufertigen / So wolte ers / wofern bemelter Teſtator angeregten Letzten Willen durch beglaubte Perſonen jhme [illegible] würde / davor achten / als hette er jhn von dem Teſtatore ſelbſt [illegible] empfangen / Darauff der Teſtator, in beyſeyn des Stam[illegible] Richters vnd Schöppen / drey Perſonen / das Teſtament [illegible] zu inſinuiren, abgefertigt. Dieweil aber dennoch [illegible] Ordnung / nach inhalts Churfürſtlicher Sächſiſcher Conſtitution, die Gerichtsperſonen von Gerichtsherren abgefertiget werden müſſen / nach mehrern inhalt einer Frage [illegible] Fälls eben angeregter Letzter Wille [illegible] fürwendens vngeachtet / ſeiner Formalien halber zu Recht nicht krefftig vnd beſtendig / V. R. W.

Tum.

Tùm, quia forma in teſtamentis requiſita, ad unguem debet obſervari. *Jaſon in conſil. 97. incip. in præſenti teſtamento. n. 2. ibi, ergo forma ſtatuti & ſeq. vol. 4.* Quod autem in *Novell. Elector. Auguſt. part. 3. conſtit. 3.* non nuda diſpenſatio, ſed certa forma teſtandi inducatur, inde patet, quod ille modus teſtandi *in d. conſtitut. 3.* præſcriptus de jure communi ſit quodammodo incognitus, & ſolummodo de conſuetudine vel ſtatuto inventus, quo caſu ſi ſtatutum aliquid de novo inducit aliter providendo, quam jus com-
8 mune, ſolennitas formalis & forma ſubſtantialis inducta dicitur. *Petr. Anchor. conſil. 149. incip. ex tenore privilegii ſub fin. quem ſequitur Jaſon d. conſil. 97. n. 12. vers. item cum tale. vol. 4. Schrad. de feud. part. 10. Sect. 8. n. 39. Felin. in c. cum dilector. extr. de reſcript. n. 6. in med. vers. nonum ſignum Cravett. conſil. 182. incip. videtur quod. n. 10. vers. rurſum quoties additur. Dec. conſil. 434. incip. placet concluſio. n. 1. & conſil. 532. incip. pro vera. n. 1. vers. & videtur ſtatutum. & conſil. 612. incip. concluſionem. n. 2. Hippolit. de Marsil. conſil. 65. n. 14. & conſil. 133. n. 16.* Tùm, quia illa forma & ſolennitas, ut vel judex ipſe cum Scabinis confectioni teſtamenti interſit, vel teſtator in judicio perſonaliter compareat, requiritur loco probationis. *l. omnium 19. C. de teſtam. Novell. Elector. Auguſt. part. 3. conſtit. 3.*

9 Ubi autem ad actum requiritur certa forma & ſolennitas probatoria, tunc illa præcisè adhiberi debet, nec validatur ille actus etiam juramento, cùm talis ſolennitas ſit jure publico inducta, nec poſſit juramento tolli. *l. jus publicum. ff. de pact. l. nemo poteſt. 55. ff. de legat. 1. c. ſi diligenti. extr. de foro compet. Alex. conſil. 9. incip. in [illegible] & ... quod quando ad actum. vol. 1. Tuſch. tom. 3. verb. forma. concluſ. ... n. 7. & ſeq.* Tum, quia teſtator ſibi imputare debet, quod non coram ſeptem teſtibus teſtamentum fecerit, vel ſo-

tamen anguſtia ultimi momenti conſtituerit, & non tamen in loco judicii perſonaliter comparuerit, & teſtamentum coram actis fecerit, & proinde non excuſatur, per tradita *Cravet. conſil. 91. n. 12. ibi, ſecundo etiam. & ſeq. Tuſch. tom. 4. verb. impedimentum concl. 29. n. 27.*

Deciſio XCV.

Appellatio ob non obſervata fatalia, an dicatur deſerta ipſo jure abſq; declaratione judicis, ita, ut appellatus ſtatim in cauſa procedere poſſit?

SVMMARIA.

1. *Prima opinio affirmativa traditur.*
2. *In omnibus caſibus, ubi quis ipſo jure pœnam privationis ſui juris incurrit, requiritur ſententia declaratoria.*
3. *Secunda opinio contraria.*
4. *Sententia Judicii Curialis Lipſenſis affertur.*

1 QUod affirmat *Heinricus Bouerius in ſuis ſingularibus, verb. appellatio. n. 14. ibi, quando appellatio eſt deſerta. & ſeq.* per authoritatem *Gl. in l. eos. 6. §. quapropter. verb. vel injuſtam. vers. item quid ſi tempore, C. de appellat.*

Sed quoniam appellans poteſt juſtam excuſationem habere. *text. in l. deſertorem. 3. §. ſi ad client. 7. vers. facta prius copia docendi. ff. de re milit. l. in exceptionibus 19. §. 1. in fin. ff. de probat.*

2 Et in omnibus cauſis, ubi quis ipſo jure pœnam privationis & amiſsionis juris ſui incurrit, ſententia judicis declaratoria requiritur. *Br. in l. ejus qui delatorem. ff. de jure fiſc. n. 5. Iaſon (ubi dicit, quod omnia jura mundi, quæ dicunt pœnam imponi ipſo jure, intelligitur dummodo ſecuta ſit ſententia declaratoria, alias pœna non habet executionem) in l. ſi quis major. ...*

L. de

Digitized by Google

C. de transact. n. 3., Theod. Grammat. (ubi idem dicit) decis. 11. n. 2. & decis. 16. n. 11. Tiraq. in l. si unquam 8. verb. revertatur C. de revocand. donat. n. 308. & seq. Mynsing. cent. 2. observat. 81. n. 3. & cent. 6. obser. 77. n. 1. & seq. Borch. de feud. c. 3. n. 21. in med.

3 Idemq; meritò contrarium ſtatuit *Br. in l. ſi contra majorem C. de appellat. quem ſequitur Bl. in l. eos. 6. n. 8. vers. quaero quid ſit. C. de appellat. consil. 301. incip. proponitur quod. n. 3. ibi, idem videmus in ſimili. & ſeq. vol. 1. Matth. Matthesil. in l. ſi praeses. 6. C. quomodo & quando judex. n. 1. ibi, nota quod ubi, Paul. de Castr. in l. eos. 6. C. de appell. n. 8. ibi, in ſecunda quaeſtione, & in l. ſi contra s. C. eod. n. un. vers. poteſt actor. usq; ad fin.* qui volunt, quod deſertor debeat prius citari, & audiri, an juſtas excuſationes allegare poſsit.

4 Atq; ita quotidie in praxi ſervatur, veluti etiam in judicio Curiali Lipſenſi in termino Trinitatis *Anno 1621* in cauſa Senatus, Pegavienſis contra Jacob Speſſen eſt judicatum. Daß Appellaten ſuchen noch zur zeit nicht ſtatt habe V. R. W.

Deciſio XCVI.

Obligatio cauſam expreſſam non continens, quatenus valeat?

SVMMARIA.

1. *Obligatio ſine cauſa non valet.*
2. *Sed ſaltem ſemiplene probat.*
3. *Quando & quibus caſibus obligatio ſine cauſa plenè probat. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15.*
16. *Obligatio ſine cauſa an valeat, & probet, ſi ſtipulatio intervenerit. n. 17. 18. 19.*
20. *Stipulatio per ſe eſt contractus.*
21. *Praecedens obligatio, quae in ſtipulationem eſt deducta, an per ſtipulationem novetur.*
22. *Explicatur textus in l. palam 3. ff. de doli mali exception.*
23. *Scabinorum Lipſenſium ſententia affertur. & n. 24.*

Com-

1 COmmuniter DD. concludunt, quod obligatio ſine cauſa non valeat, nec plenè probet gl. in l. 1. §. ubi, verb. quod judices verſ. in ſecundo quando. ff. de interrog. action. Alex. conſil. 159. incip. circa primũ. (ubi communẽ dicit) n. 2. ibi, vel etiam quod illa. & conſil. 179. incip. in cauſa & lite. n. 2. & conſil. 182. incip. lectis & ponderatis. n. 6. lib. 2. Bl. conſil. 380. incip. tres ſunt. n. 1. verſ. ſin autem eſt. vol. 5. & in l. ſi non ſortem 26. §. indebitum. 1. ff de condict. indeb. n. 6. verſ. ſed an poterit opponi. & in rubr. C. de fide inſtrum. n. 60. verſ. ſed quæro ſi in libro. Jaſon in l. juriſgentium. 7. §. quod fere. ff. de pact. n. 14. & in repet. l. admonendi. 31. ff. de jurejur. n. 115. verſ. limita iſtum primum caſum. Specul. lib. 2. part. 2. tit. de confeſſionibus. §. nunc videndum. 3. n. 6. ſub fin. verſ. ſi autem non fuit cauſa. Joann. Faber. in l. generaliter 13. C. de non numer. pecun. n. 6. Hippol. de Marſil. ſingul. 219. (ubi pulchras ampliationes affert) incip. obligatio non continens. n. 1. & ſeq. per tot. Jacob. Thoming. conſil. 43. n. 11. & n. 15 Joann. Kopp. deciſ. 34. n. 5. Gail. lib. 2. obſerv. 13. n. 9. Petr. VVeſenb. conſil. 33. n. 14. Adrian. Gilm. (ubi hanc communem & uſu practico receptam eſſe dicit) in deciſ. Cameral. lib. 1. deciſ. 10. n. 32. Mynſing. in c. ſi cautio. 14. extr. de fide inſtrum. n. 1. & ſeqq. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 3. c. 1. n. 7. & ſeq.

2 Sed ſaltem ſemiplenam probationem mereatur, Specul. d. tit. de confeſſionib. §. nunc videndum reſtat. 3. n. 7. vers. ſed numquid ſemiplenam. Lodou. Rom. (ubi hoc notabile dictum vocat) conſil. 373. incip. in caſu propoſito. n. 6. verſ. tamen ſemiplenam. & ſeq. Hippol. de Marſil. ſingul. 249. incip. obligatio ſine

tamē

Digitized by Google

cauſa.n.1.verſ.attamen teneat ponti in rubr.C de probat.num 78.verſ.etiam autem quoad cum plenam.& ſeq. Alex. Conſil.4.incip.circa primum quæſitum.num.12.ibi nam confeſſio.& Conſil.81.incip.in cauſa & lite.n.7.vol.1. Felin.in c.ſi cautio.13.extra de fide inſtrum,num,12.ibi, fallit ſeptimo quoad.

3 Niſi in certis caſibus,ubi obligatio ſine cauſæ expreſſione plenè probat,puta ſi eſt judicata. *Ludou Roman.d.Conſil.373.incip in caſu propoſito.n.5.verſ.igitur ſucced.concluſio. Hippol.de Marſil.in rubr.ff.de fideiuſſor.n.321.verſ.tamen ſi in caſ.t.& in rubr.C.de probat.n.79.ibi.& ultra præmiſſa.Ioann.de Amic.Conſil.33.incip.Iacobus n.3.Dec.Conſil.682.incip.in cauſa domina.n.7.verſ.cum ergo juramentum.& n.8.Cardin.Mantic.de tacit.& ambig.convent.lib.14.tit.12.n.21.*

4 Vel geminata. *Ludou. Roman.Conſil.290.incip.in caſu propoſita.n.6.verſ.& quamvis hæc confeſſio.& n.7.Felin.in d.c.ſi cautio 13.extr.de fide inſtrum.col.3.n.14.ibi, fallit nemo niſi confeſſio Nicol.Boer.in addit.ad Dyn. in c. quod ſemel 21.de R.I.in ſexto.n.3.in fi.lit.A.verſ.niſi eſſet geminata.*

5 Vel judicialis, *Gl.in l.1.§.ult.verb.apud judices.ſub fi.verſ.ſed coram judice.ff.de interrog.action.Dyn. in c.quod ſemel 21.de R.I.in 6.n.3.verſ.vel ſine cauſa.Mantic.de tacit.& ambig.conuent.lib.14.d.tit.12.n.22.Hartm. Piſtor. (ubi ita Scabinos Lipſenſes pronunciaſſe teſtatur)obſerv.39 incip.inſtrumentum.n.7 & ſeq. Ludou.Roman d.Conſil.290.n.7.verſ.ſed judicialis confeſſio.& ſeq.& d.Conſil.373.n.5.verſ.quod quemadmodum confeſſio.& Conſil.399.incip.quamuis confeſſio n.1.verſ.item quod confeſſio judicialis.Hippol.de Marsil.in rubr.ff.de fideiuſſor.n.320.ibi, ubi [illegible] & ſeq.& in rubr.C.de probat.n.81.verſ. hoc eſt verum.& ſeq.& n.87.(ubi limitat)verſ.limita tamen hoc.& ſeq. Felin in c.[illegible] contra. 11.extr. de probat.n.12. in fi.verſ.pro quo etiam facit & ſeq.& in c.ſi cautio 13.extra de fide inſtrum.n 10.* Licet contrarium velit *Ioann.Andr.in addit.ad Speculat.lib.2.part.2.tit.*

de [illegible] *onibus. §* [illegible] *cedend* [illegible] *3.* [illegible] *vers.* [illegible] *causa, que non sequitur Felin. in c. si cautio* [illegible] *extra de fide instrum. n.* [illegible] *vers.* [illegible] *contra* [illegible] *sententiam & seq. Mynsing. eod. n.* [illegible]

6 Quod etiam extenditur ad promiſſionem vel confeſſionem coram arbitris ſine cauſa factam. *Gl. in d. l. 1. § ult. verb. apud judices. sub fi. verſ. item coram arbitro. Ludov. Roman. d. ſingul. 399 n. 1. verſ. tamen quid diceres. Felin. in c. praeſentata. 50. extr. de teſtib. & atteſt. n. verſ. contrariũ tenet hic. & ſeq.* Quamvis contrarium ſtatuat *Alex. Conſil. 13. incip. ex hu que. n. 4. verſ. quia dico quod iſta confeſſio. & n. ſeq. vol. 1.*

7 Item obligatio vel confeſsio ſine cauſa valet, ſi cauſa expreſſa in inſtrumento ſit generalis. *Alex. Conſil 83. incip. in cauſa & lite. n. 6. verſ. quia reſpondetur quod imo continet. lib. 1. & Conſil. 138. (ubi exemplum affert) incip. Lancelottus de Imola n. 2. vol. 2.*

8 Vel in obligatione opponitur ſponte vel ex certa ſcientia. *Bl. in l. juris. q. 7. §. ſed cum nulla. ff. de pact. n3. Alex. Conſil. 4 incip. circa primum quaeſitum. n. 9. lib. 1. & Conſil. 157. incip. viſo themate. n. 10. ibi, non obſtat quod dicta. & ſeq. vol. 6. Mynſ. in c. ſi cautio. 13. extra de fide inſtrum. n. 26. Felin. eod. n. 20. ibi, fallit decimo quinto niſi Notarius. & ſeq. Hippol. de Marsil. ſingul. 482. incip. nedum docti. n. 2 ibi. ſed ſcias. & ſeq. Paul. de Caſtr. in l. ſi divortio. 21. ff. de V. O. n. 5. verſ. & breviter dic. & ſeq.*

9 Vel obligatio, ſe referat ad aliud inſtrumentum cauſam in ſe continens. *Alex. Conſil. 373. incip. in caſu propoſito. n.* [illegible] *verſ. dicitur autem ſufficienter. Tuſch. tom. 5. verb. obligatio. conclu. 38. incip. podiſſa. n. 14. Mynſing. in d. c. ſi cautio. 13. extra de fide inſtrum. n. 25. Felin. eod. n. 17. ibi, fallit duodecimo, niſi ſtipulationem. & ſeq.*

10 Vel obligatio ſeu confeſsio ſit facta pro reſto. *Alex Conſil. 4. incip. circa primum quaeſitum. n. 8. ſub fi. verſ. & facit quod notat. & n. 8. lib. 1.*

Vel

11 Vel in teſtamento & ultima voluntate *arg. l. Lucius 2. § quæquam ff. de legat. 2. l. 1. & l. 2. C. de falſ. cauſ. adiect. legat. Felin. in d. c. ſi cautio. 13. extra de fide inſtrum. n. 9. ibi fallit quinto. Mynſ. eod. n. 17. ibi, quarto in ultima voluntate. & ſeq. Gl. in l. 1. verb. errore. ſub fin. verſ. ſed ſi fuiſſet in teſtamento C. de falſ. cauſ. adiect. teſtam.*

12 Vel in mortis articulo. *Anton. de Butr. in c. ſi cautio. 13. extra de fide inſtrum. col. 4. Hippol. de Marſil. in rubr. C. de probat. n. 80. verſ. niſi talis confeſſio ſine cauſa. & ſeq. Nicol. Boer. in addit. ad Dyn. in l. quod ſemel. 21. de R. I. in 6. n. 3. in fi. lit. A. verſ. niſi fiat in mortis articulo.*

13 Vel pio loco & ad pias cauſas. *Panorm. in c. ſi cautio. 13. extra de fide inſtrum. n. 3. Felin. eod. n. 6. ibi, fallit ſecundo. Myns. ibid. n. 15. ibi. porro & ſecundo. & ſeq.*

14 Vel ſi actor poſtea in proceſſu probet cauſam in obligatione omiſſam. *Bl. in l. generaliter. 13. C. de non numer. pecun. n. 24. ibi, alias ſufficit eam. & n. 26. Felin. in c. ſi cautio. 13. extra de fide inſtrum. n. 21. verſ. dicit etiam, & ſeq.*

15 Plures caſus, ubi promiſsio vel obligatio ſine cauſæ expreſsione valet. *vide apud Felin. in d. c. ſi cautio 13 extra de fide inſtrum. n. 4. ibi, regula tamen iſtius. n. 5. & ſeqq. Mynſ. eod. n. 7. & ſeqq. Hartm. Piſtor. obſerv. 39. n. 1. & ſeqq. Iaſon in l. à Titio. 108. ff. de V. O. n. 4. & n. 5. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. convention. lib. 14. tit. 12. incip. in forma. n. 14. & ſeqq.*

16 De eo ſaltem dubitari poteſt, ſi in promiſsione vel obligatione ſine cauſa ſtipulatio intervenit, an & tunc obligatio illa cauſæ expreſsione carens ob ſtipulationem adjectam valeat & probet?

 Nega-

Negatiue concludit [illegible] in [illegible] [illegible],
17 verſ. ſi quid ſine cauſa. ff. de doli mali vel metus except. Roffred. in tract. libellor. rubr. ac certi conditione ex ſtipulatione in princ. verſ. nemo quod cauſa interveniat. & poſt med. (ubi rationes, quas huc tranſcribere nolo, affert) verſ. item quæritur, an in ſtipulatione ſit cauſa inſerenda. fol. mihi 70. col. 2. & ſeq. quem ſequitur Ioann. Andr. in addit. ad Speculat. lib. 2. part. 2. tit. de confeſſionib. §. nunc videndum reſtat. (ubi eaſdem rationes repetit) num. 6. ſub fi. lit. A. verb. ſimilibus poſt med. verſ. Roffredus tamen in rubrica. & ſeq. uſq. ad fi. Gl. in l. generaliter. 13. C. de non numer. pecun. verb. cauſam in fi. verſ. ſed niſi cauſa præbetur. & in l. 2. § ſi quis. ff. de doli except. verb. cauſa. in princ. Alex. Conſil. 13. incip. ex iis. quæ in themate. num. 2. ibi, quia promiſſio facta ſine cauſa. vol. 1. Anton. Gomez. tom. 2. reſolut. c. 9. num. 3. verſ. ſi vero non habet cauſam. & c. 11. num. 3. Pract. Papienſ. in forma libelli, quo agitur, ut pacta ſeruentur. gl. diſcuſſis. num. 4. ibi, ſed ut nec ſtipulatio. & ſeq. Felin. in c. ſi cautio. 14. extra de fide inſtrum. num. 3. ibi, ampliatur ſecundo non ſolum. & ſeq. Mynſing. eod. num. 6 ibi, ſed & tum obtinet regula. Cardinal. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 14. tit. 12. num. 1. verſ. ſed eſt advertendum (ubi ampliat & limitat) num. 2. & ſeqq. per tot. Bl. in l. generaliter. 1[illegible] C. de non numer. pecun. num. 25. ibi, ſexto quæro contractum eſt. & ſeq. Ludou. Roman. in l. generaliter. ff. de V. O. num. antepen. Paul. de Caſtr. in l. hoc jure. 19. ff. de donat. num. 2. verſ. nota iſtum textum. & verſ. nos autem loquimur. uſq. ad fi. & in l. diuortio 2[illegible] ff. de V. O. n. 5 verſ. ſi autem non conſtat. & ſeq. Conſil. 169. incip. in iſto puncto & dubio. n. 2. verſ. cum ſtipulatio & promiſſio. & ſeq. lib. 2. Dyn. in l. quod ſemel 21. de R. I. in 6. num. 4. verſ. ſi ad obligandum. Iaſon in l. jurisg. 7. § ſed cum multa. ff. de pact. n. 9. verſ. ſed ſtipulatio ſine cauſa. & ſeq. & in l. lecta. 40. (ubi communem dicit) ff. de reb. credit. ſi cert. pet. num. 25. quando ſtipulatio eſſet facta ſine cauſa. & ſeq. & in l. a Titio. 108. (ubi limitat) ff. de V. O. num. [illegible] verſ. & ita limitatur regula communis. & ſeq. Hippol. de

Mar-

[illegible] ſi à actum dixerat ſingul. 4 [illegible] incip. nedum [illegible] num. 4 verſ. ex quo limitatur.

18 Vſque adeo, ut *Paul. de Caſtr. in d. Conſil. 169. incip. viſo puncto & dubio n. 2. verſ. & per conſequens ut judici vol. 2.* aſſerere non erubuerit, quod judex etiam parte adversâ, non opponente, actorem ſine cauſa ex ſtipulatione agentem, ex officio repellere poſſit.

19 Contrarium tradit *Gl. in l. cum de indebito. 25. §. ult. verb. ſin autem cautio ſub fin. verſ. vel ſi promiſit ff. de probat. & in l. unquam. ff. de acquir. rer. domin. verb. juſta cauſa. verſ. itē in promiſſore. Br. in l. 2. § circa ff. de doli except. n. 3. Bl. in l. ſuper Chyrographariys 17. (ubi hoc ſpeciale & menti tenendum dicit) C. ſi cert. petat. n. 9. verſ. quando intervenit ſtipulatio. & in l. juris gentium. 7. §. ſed cum nulla ff. de pact. num. 3. verſ. de ſtipulatione eſt clarum. & numer. 4. verſ. ſecus in ſtipulatione. Alex. Conſil. 4. incip. circa primum quæſitum. n. 6. verſ. unde in iſto caſu, & ſeq. & n. 7. verſ. tamen finaliter videtur reſidere. & ſeq. vol. 1. Ioann. Gœdd. de contrah. ſtipulat. c. 3. Concluſ. 5. n. 74. & ſeqq. & c. 5. concluſ. 2. n. 6. & ſeqq.* Tum per textus *in l. ſi divortio. 21. & l. à Titio. 108. ff de V. O.* quos adhoc inducit *Gœdd. de contrah. ſtipulat. d. c. 3. concluſ. 5. n. 64. & ſeq. num. 74. ſub fin. & ſeqq.*

20 Tum quia ſtipulatio per ſe eſt contractus & propriâ ſuâ formâ conſiſtit, nec aliena juvatur & integratur. *Ioann. Gœdd. de contrah. ſtipulat. d. c. 5. concluſ. 2. n. 6. verſ. cum ſtipulatio, & ſeq. Schneid. in princ. inſt.*

de V.O.num.5.Hering.de fideiuſſ.c.3.n.25.& ſeq. adeo, ut ſæpe dubitatum ſit apud veteres, num præcedens obligatio,
21 quæ in ſtipulationem deducta eſt, ſit per ſtipulationem ſublata vel novata. *l.obligationum fere.ff.de O.& A. l.novat.l.8.ff.de novat. Br.& alij in l.ſingularia.11.ff.de reb.credit. l.ult.C.de novat.l.petens ult.C.de pact.Gœdd.d.Concl.2.num.7. & Bocerd.in princ.inſt.de V.O.n.12. Menoch.lib.3.præſumpt.134.num.11.* Tum, quia niſi ſtipulatio per ſe efficax & firma obligandi cauſa eſſet ſine ullâ aliâ, tunc non ex ſtipulatione, ſed ex ſtipulationis illius causâ oporteret ſolvi, & fruſtra referretur inter cauſas ſeu titulos acquirendi. *§.item nobis acquiritur.3.verſ.ſive quid ſtipulenter. inſt.per quas perſon.acquir.l.acquiruntur.10.§.igitur quod.1.verſ.ſine quid ff.de A.R.D.* Poſterius concedere iniquum eſt. Ergo & prius. *Ioann.Gœdd.de contrah.ſtipul.c.3.concluſ.5.confect.1.numer.77.* Tum, quia ſi ſtipulatio per ſe ſine alia cauſa non eſſet efficax, non poſſet alium contractum, cui adhibetur firmare, quoniam ſi principalis cauſa non conſiſtit, nec ea quidem, quæ ſequuntur, valere poſſunt. *l.nihil dolo.129.§.1.l.cum principalis.178.ff.de R.I.* Poſterius falſum. *Iul.Paul.lib.5.ſent.tit.7.§.1.* Tum, quia in ſtipulatione eſt obligatio civilis. *§.de conſtituta.inſt.de action.l.juriſg.7.§.quod fero.12.verſ.ideoq; ex ſtipulatu.ff.de pact.* Itemque naturalis. *l.1.§.adeo ff.de pact.* Cum ergo ibi ſit utrumq; vinculum ad agendum, ergo promittens eſt neceſſariò obligatus alicujus rei ſolvendæ cauſa. *princ.inſt.de obligat.*

22 Nec movet textus *in d.l.palam.2.§.3.verſ.ſi quis ſine cauſa.ff.de doli mali except.* in qua contrariæ aſſertionis ſectatores totum ſuum fundamentum ponunt, in tantum.

Itamque *Paul. de Caſtr. in l. ſi divortio. 2. ff. de V. O. n. 5. poſt med. verſicu. non poteſt. & ſeq.* dicat, illi textui non poſſe reſponderi. Quia ibi non dicitur de illa ſtipulatione, in qua omnino nulla cauſa exprimitur, ſed in qua quidem cauſa expreſsè ponitur, ſed ea vel eſt falſa, cujus intuitu quis, ſi cauſæ falſitatem ſciviſſet, non promiſiſſet, vel eſt quidem certa, quæ ſequi debuit, ſed aut inſecuta non eſt, aut eſt finita, id quod non ſolum ex *d. l. palam. 2. §. circa 2. verſ. & ſi cum interponeretur ff. de doli except.* ubi verbis diſertis dicitur, quod promiſſor ab initio juſtam cauſam habuit, & ita in ſtipulatione cauſæ eſt facta mentio, ſed ea poſtea in idonea cauſa facta, & ita falſitas cauſæ detecta eſt, ſed etiam ex illis verbis: *proinde & ſi crediturus &c.* patet, dum ibi etiam verbis claris dicitur, quod certa cauſa fuit ſtipulationis, ſed ea aut non ſecuta aut finita eſt, quod quidem ab initio certa cauſa promittendi adfuit, ſed ea vel non ſecuta, vel finita eſt, & ad non cauſam rediit. *text. in l. 1. ſine ab initio. 2. & §. ult. & l. 2. ff. de condict. ſine cauſa.* Ita ut *in d. l. palam. 2. §. circa. 2 ff. de doli except.* non dicatur de ea ſtipulatione, in qua omninò nulla cauſa exprimitur, ſed in qua quidem ab initio cauſa promittendi fuit, ſed ea vel falſa, cujus falſitas poſtea apparuit, & ſi ab initio de ea conſtitiſſet, quis non promiſiſſet, vel vera fuit, ſed quæ non ſecuta vel ad non juſtam cauſam redacta, conſequenter in effectu tantùm ſtipulatio ſine cauſa contracta fuit. Reliquas rationes & fundamenta, quæ in contrarium afferri ſolent, refutat ſatis cruditè *Cædd. de contrah. ſtipul. d. c. 3. Concluſ. 5. num. 70. & ſeq. num. 79. & ſeqq.*

Atque

23 Atque ita etiam 25 Septemb. An. 16[illegible], in [illegible] Lipſenſi ex reſponſo Scabinorum Lipſenſium, in cauſa George Schmidts und Lorentz Keyſigers Erben und Con[illegible], contra Hanſen Starcken/ fuit ſententia lata, in qua illorum obligationes cauſam non habentes, ſed ſtipulatione vallatæ adverſæ partis reluctatione & contradictione non attentâ, pro firmis & in contumaciam debitoris pro recognitis ſunt pronunciatæ.

24 Quæ ſententia etiam poſtea per leuterationem 28. *Septemb. An.* 1621. confirmata, in rem judicatam abijt.

Deciſio XCVII.

Tempus in libello expreſſum, & articulatum, ſi quis non probat, quid juris?

SVMMARIA.

1. *In criminalibus, an menſis & dies in libello probari debet.*
2. *In civilibus, an & quando tempus & locus probari debeat. n. 3. 4. 5. 7.*
6. *Ex illa neceſſitate, in quam ſponte ſe quis conjecit, ſe eximere non poteſt.*

1 IN criminalibus quidem, ubi tempus, puta Annus & Menſis, de ſubſtantia libelli eſt, dubium non eſt, quin actor illud præcisè probare debeat, aliâs ſuccumbat. *l. libellorum. 3. verſ. utiq; enim. ff. de accuſat. Iul. Clar. lib. 5. ſent. §. ult. quæſt. 12. n. 8. ibi. præterea in libello. Alex. in l. 1. ff. de edend. n. 13. Dec. eod. n. 34. Ripa ibid. n. 26. Iaſon in §. maleficijs. inſt. de action. n. 56. & in l. hac conſultiſſima. 9. (ubi limitat:) C. qui teſtamenta fac. poſſ. n. ult. verſ. ſecundo in contrarium. VVeſenb. in comm. ff. de accuſat. n. 12. poſt princ. Br. in l. 1. ff. de except. num. [illegible] Nicol. Boer. deciſ. 321. incip. & videtur (ubi etiam limitat) n. 2. & n. [illegible] Gail. lib. 1. obſerv. 62. n. 13. verſ. ſed debet eſſe, & obſerv. 64. n. 9. & ſeq. Mynſing. cent. 2. obſerv. 32. n. 1. & ſeq.*

In

In civilibus vero actor ſi tempus non probet, vel
2 teſtes in tempore varient, non ſuccumbit, ſed nihilominus ſi actum aliàs ſufficienter probaverit, obtinere debet *l. ob carmen. §. teſtes. ff. de teſtib. Ludov. Roman. Conſil. [illegible] incip. viſo caſu. n. 2. verſ. eo quia in caſu. & ſeq. Gloſ. in l. ob carmen (ubi limitat) §. ult. ff. de teſtib. verb. aſſiſtet. verſ. hoc determinat. & in l. 2. § idem Labeo. verb. memoria. ff. de aqua pluv. arcend. Guid. Papa (ubi exempla affert) deciſ. 544. incip. quidam eligit. num. [illegible] verſ. circa duo dicit. & n. ſeq. Aym. Cravetta (ubi limitat) Conſil. [illegible] incip. neminem exiſtimare velim. n. 12. verſ. eſt verum [illegible] & ſeq. & tract. de antiquit. tempor. part. 4. num. 15[illegible]. verſ. [illegible] terminis quod diverſitas temporis. & ſeq. Curt. Iun. Conſil. 165. incip. habita diligenti. n. 31. lib. 2.*

3 Niſi tempus & locus ſit de ſubſtantia actus. *Specul. lib. part. tit. de teſte. §. jam interrogat. num. verſ. item de tempore. Guid. Papa. d. deciſ. 544. num. 2. verſ. quia loquuntur in actu. Gl. in d. l. ob carmen. § ult. ff. de teſtib. verb. aſſiſtit. (ubi exemplum de teſtamento affert) verſ. quod exigitur. Alex. Conſil. 100. incip. ſuper primo caſu. num. 5. verſ. quia reſpondeo quod ibi. & ſeq. lib. 1. Carol. Ruin. Conſil. 9. (ubi etiam exemplum de teſtamento affert) incip. quantum ad id. n. 10. ibi, quia quantum ad hoc. lib. 2. & Conſil. 36. incip. in cauſa magnificorum. n. 5. ibi, ubi autem dies & tempus. & ſeq. lib. 4.*

4 Vel niſi quis ſe fundat in certo tempore & tempus ſit fundamentum ſuæ intentionis. *Alex. Conſil. 57. incip. viſo proceſſu cauſæ. num. 5. ibi, unde quia ſe [illegible] Petr. Anchor. Conſil. 388. num. 8. verſ. nec obſtat. Socin. Sen. Conſil. 283. incip. eleganter & juridicè. n. [illegible] verſ. ex quibus infertur. lib. 2.*

5 Vel ſe aſtrinxerit ad certum tempus, tunc licet tempus non ſit de ſubſtantia actus, tamen ſi de tempore

Yy non

non probat, obtinere non poteſt, *bl. conſil. [illegible] dum petuntur n. 2. verſ. tamen ſi quis ſe aſtrinxit lib. 1.*

6 Quoniam quis ex illa neceſſitate, in quam ſponte ſe conjecit, ſe tueri & juvare non poteſt. *§. item [illegible] de excuſat. tutor. l. ſi fidejuſſor. 7. § ſi neceſſaria verſ. neq; enim [illegible] tur, ubi Gl. verb. ſi in alia. ff. qui ſatisd. cogunt.*

7 Quod tamen limitatur, ſi quis ſimpliciter ad tempus probandum ſe aſtrinxit, ſecus eſt, ſi in libello poteſtatem illam, non aſtringens ſe ad ſuperflua, appoſuerit, tunc virtute hujus clauſulæ merito excuſatur, ſi tempus non probaverit, uti in ſpecie tradit *Paul. de Caſtr. Conſ. [illegible] incip. certum eſt quod. n. 1. verſ. videndum ergo eſt. & ſeq. lib. 1.* Et ita etiam *Menſe Iun. An. 1624.* à Scabinis Hallenſibus in cauſa Ch. S. zu L. Witwen und Erben / Klegern und Producenten an einem, M. H. zu J. auch S. Witwen und Erben Curatorn Beklagten und Reproducenten am andern Theil / fuit judicatū.

Deciſio XCVIII.

Creditor jus retractus conventionale habens, an rem ſubhaſtâ venditam retrahere poſſit?

SVMMARIA.

1. *Affirmativa ſententia recenſetur.*
2. *Quod fit per iudicem, videtur fieri per ipſum debitorem.*
3. *Iudex rem ſubhaſta vendens non poteſt derogare iuri alteri quæſito.*
4. *Nigrum debet declarari ex rubro.*
5. *Contractus illi, qui fiunt præcedentibus ſubhaſtationibus videntur fieri in ſcriptis.*
6. *ICtorum Lipſenſium reſponſum affertur.*
7. *Ius retractus non habet locum in neceſſaria alienatione.*
8. *Contractus ſtricti iuris caſus improviſos non concernit.*
9. *Subhaſtationes publicè fiunt, ut neminem latere poſſint.*

8. *[illegible] cauſam agnati [illegible] tanquam [illegible] n. 4.*
9. *Qu[illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible] ſua [illegible] ratione [illegible] habere.*
10. *Subhaſtationes fiunt etiam in favorem [illegible].*
11. *Dominus emphyteuſeos præfertur aliis.*
12. *Dominus emphyteuſeos rem ſubhaſtatam [illegible] [illegible].*
13. *Ex jure retractus oritur actio merè perſonalis.*
14. *Perſonalis actio contra tertium poſſeſſorem ſingularem non [illegible].*

1 Affirmative conſuluit *Bl. Conſil. 306. incip. [illegible] tura. n. 1. verſ. ſed certè illud. & ſeq per tot. vol. 1.* quem ſequitur *Seraphin. Oliuar. deciſ. Rotæ Roman. 808. incip. fuit dubitatum an domino. num. 2. verſ. quo pacto ſtante ſubhaſtatio. & ſeq. part. 1.* ubi verbis diſertis tradit, ſi alicui ex cōventione jus protomiſeos vel prælationis in aliqua re competit, & poſtea illa res propter debita veniat vendenda vel ſubhaſtanda, quod illi, qui jus prælationis conventionale habet, debeat denunciari, alias ſubhaſtatio nulla ſit, & illi
2 jus prælationis competat. Rationes affert, quia quod fit per judicem videtur fieri per ipſum debitorem. *l. ſi ob cauſam. C. de evict. l. eleganter. in princ. ff. de pignor act. l. libera. ſ. C. de ſentent. & interlocut. Bl. d. Conſ. 306. n. 1. verſ. ſed certè illud quot fit. vol. 1.* cum factum judicis repræſentet factum partis, ſi eſt rite & a judice competente factum. *Bl. in l. 1. ob cauſam 13. de evict ion. n. 4. ibi, nota ultra ea. & n. ſeq.* Deinde, quia emptor à judice ſubhaſta emens, habet cauſam à debitore, Ergo pactum debet ſervari non aliter, ac ſi ipſe debitor vendidiſſet. *l. Iulianus. §. idem Cenſus ff. de action. empt. l. is qui debet. ff. uſufr. Bl. d. Conſ 306. n. 1. verſ. item emptor cauſam habet. vol. 1.* Tertio, quia judex rem ſubhaſta vendens,
5 non poteſt derogari juri alteri quæſito, ſed quicquid decrevit, debet intelligi ſalvo jure tertij. *l. Claudius. §. 3 [illegible]*

§. [illegible] Bl. d. Gallus [illegible]
[illegible]. Quibus ego loco quartæ rationis addo textum *in l. cum bona 10. ff. de rebus authorit. judic. poſſid.* ubi verbis diſertis dicitur, quod in bonis debitoris venditis creditor, qualis eſt is, qui jus retractus conventionale habet, extraneo præferri debeat. Et quamvis ibidem non exprimatur, quòd bona ſint ſubhaſta vendita. Attamen ex rubrica tituli, ex qua nigrum debet declarari.
4 *Andr. Gail. lib. un. de pignorat. c. 4. n. 3. Bl. in rubr. C. an ſervus ex ſuo facto poſt manumiſſ. teneat. n. 1. ibi, & nota hic. Iaſon in l. 1. ff. de rebus credit. ſi cert. pet. n. 2. poſt princ. verſ. adde etiam quod Eberhard. in topic. in loco à rubr. 29. n. 1. & ſeq.* illud nõ obſcurè patet, veluti *Anton. Faber. lib. 5. conjectur. c. 15. incip. ſequimur libenter poſt med. verſ. huic vero explicationi noſtra. & ſeq.* [illegible] textum illum expreſsè de venditione ſubhaſta facta intelligit & dicit, quòd in bonis debitoris per trinam ſubhaſtationem venditis creditor extraneo præferatur.

5 Quintò facit, quia contractus illi, qui fiunt tam ſolenniter præcedentibus ſubhaſtationibus dicuntur fieri in ſcriptis, veluti poſt *Br. in l. Gallus. §. item credendum. ff. de liber. & poſthum.* notabiliter dicit. *Bl. Conſ. l. 7. incip. factum ſuper quo n. 1. ibi, iſti contractus. vol. 5.* Qui non perficiuntur niſi facta inde ſcriptura fuerit. *l. contractus. 17. C. de fide instrum.* & conſequenter, cum licitatori nullum jus antequam ſcriptura deſuper fuit confecta, vel adjudicatio ſecuta acquiratur, meritò creditor iure retractus conventionali uti poterit.

6 Contrarium tamen viſum fuit ICtis Lipſienſibus

ze. [illegible]

[illegible] ad requiſitionem M. Nicolai Liſcheri reſpondentibus. Habt jhr Hanſen Schencken / Bürgern vnd Schwabern allhier nicht alleine 121. fl. am 27. Martii Anno 1618. zu Abfindung ſeines Stieffſohns / ſondern auch hernach vor dem [illegible] Julii 1619. zu Ablegung ſeiner beyden Stiefftöchter 191. fl. geliehen vnd vorgeſatzt / vnd als ſich hierauff begeben / daß gedachten Hanſen Schencken in der Grimmiſchen Gaſſen allhier gelegenes Hauß / Schulden halben Gerichtlichen ſubhaſtiret vnd feil geboten worden / hat ſich A. G. zum Keuffer ſolches Hanſes angegeben / vnd ein gewiß Kauffgeldt darauff geſetzet / zu dreyen vierzehen Tagen außruffen laſſen / vnd ſtehet nunmehr darauff / daß jhme berührtes Hauß adjudiciret vnd tradiret werden ſoll / Darwieder jhr euch aber ſetzet vnd vermeinet / daß euch daran der Vorkauff vor obbemeltem A. G. gebühre. Ob nun wol vorerwehnter Hanß Schencke / obangeregtes Hauß euch zum würcklichen Vnterpfande / mit Einwilligung ſeines Weibes verſchrieben / euch beydes deſſen Stieffſohn Anno 1618. ſo wol deſſen beyde Stiefftöchter Anno 1619. jhr prioritetiſch vnd ſubhaſtation Recht / ſo ſie auff obangeregtem Hauſe erlanget gehabt / cediret vnd abgetretten / obgedachter Hanß Schencke euch den Vorkauff an ſolchem Hauſe Gerichtlich verſchrieben / vnd jhr als ein Gläubiger / auff dem Hauſe eine gewiſſe Forderung ſtehen gehabt. Dennoch aber / vnd dieweil aus denen vns zugeſchickten Abſchrifften ſub A. & B. nicht zubefinden / daß vorerwehntes Hauß euch wegen des verſchriebenen Vorkauffs / oder neher Geltung außdrücklichen verpfendet worden / vnd der Rath allhier ſeinen Conſens vber ſolchen Vorkauff ertheilet hette / ſondern jhr nur alleine ein Gerichtlich Vnterpfandt auff vorerwehntem Hauſe wegen derer darauff gelichenen beyden Poſten vnd auch beſchehenen ceſſion erlanget vnd bekommen / welches Recht euch auch biß zu ewrer vollſtendigen Bezahlung verbleibet / Da gleich das Hauß einem andern zugeeignet werden ſolte / der frembde angegebene Keuffer A. G. ſeine ſubhaſtation Recht erſtanden / ſo ſolche

[illegible] Zeit [illegible] als [illegible] bey [illegible] Hauß [illegible] Kauffſum [illegible] geſtalt [illegible] Hauß [illegible] Weibe zu [illegible] 14. [illegible] inmaſſen von I. G. geſchehen offentlich außruffen laſſen, [illegible] einmahl gedachten A. G. [illegible] und erlangtes [illegible] Recht nicht widerumb [illegible] kan noch ſol. So habt jhr euch auch keines [illegible] vor mehrermeldtem A. G. [illegible] wen ſondern es wird jhm [illegible] Hauß vor euch, gegen Erlegung der Kauffſumma billich adjudiciret und zugeeignet, V. R. W.

7 Quia conventio illa intelligitur de eo caſu, ubi debitor ſponte per ſe & non ex neceſſitate ſubhaſta vendere cogatur, cùm regulariter jus retractus in venditione neceſſaria locum non habeat. *Tiraq. de retract. lignag. § 1. gl. 14. n. 8. n. 11. n. 15. & ſeq. Roman. Conſil. 107. incip. circa id quo quæritur n. 1. & ſeq. per tot.*

8 Deinde, quia eiuſmodi pactum, quo quis ſibi jus retractus acquirit, eſt odioſũ, & ſtricti juris. *l. qui Romæ 122. § coheredes. 3. ubi DD. comm. ff. de V. O. Ludov. Rom. Conſ. 484. incip. hoc quod unus. n. 1. & ſeq. per tot. Alex. Conſ. 173. incip. viſo & diligenter conſiderato n. 12. vol. 6.* 9 Contractus autem ſtricti juris caſus improviſos, qualis eſt eiuſmodi venditio ſubhaſta ob ſummã inopiam facta. *Menoch. lib. 4. præſumpt. 41. n. 2.* non concernit. *Bl. Conſ. 343. incip. examinanda ſunt capitula 1. ſub ſi. verſ. quia jura ſtatuerunt. & n. 2. vol. 1.* Præterea, quia 10 ſubhaſtationes publicè fiunt, & per præconem proclamantur, ita ut neminem latere poſſint. *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 3. c. 9. n. 91. ibi, ac certe moribus. n. 92. & ſeq. Seraphin. Olivar. deciſ. Rotæ Roman. 1100. incip. fuit dubitatum an ſubhaſtatio. n. 9. Hottom. Conſ. 23. incip. de hac. n. 4. verſ. tertium eſt. utpote n. & ſeq.* 11 Si autem quis intereſſe vel jus quæſitum habens ſolvit cauſam agitari, & non comparuit, tunc poſtea non auditur.

ditur. Follerius ... 3 tit. de teſtib. n. ... verſ. ſecundo fal- ſi ... incip. breviter ponit num. 3 ibi ſecundo falſo & ſeq. ſed qui ſciens & tacitus patitur id ab altero
12 fieri, in quo magnum ipſius præiudicium agitur, cenſetur illud gratum acceptumq; habere, & tacitè conſentire. *l. ſæpe 63. § cur autem. ff. de re judic. Hottom. Conſil. 22. incip. cum per judicem. numer. 1. verſ. prima eſt, quia quæſitum, & ſeq.*

13 Maxime, cum eiuſmodi ſubhaſtationes & præconizationes etiam in favorem forenſium & extraneorum fiunt, ut illi, ſi forte ius aliquod in illa re, ſuper qua fit proclamatio, habere prætendunt, vel confidunt præferri aliis, veniant cauſasque & allegationes ſuas intra terminum ſubhaſtationi præfixum, quare ſcilicet judex ad talem venditionem properare non debeat, proponant alias, ſi hoc intra terminum facere ceſſant, deinceps à talibus allegationibus penitus ſint excluſi, ut eleganter tradit *Maſuer. in ſua pract. tit. de execut. n. 17. & ... quem ſequitur Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 3. c. 9. incip. in præcedentibus. num. 95. inf. verſ. et eodem modo prodeſt. & num. ſeq. quibus addatur Roman. Conſil. ... incip. ... themat num. ult.*

14 Quod generale eſt in omnibus caſibus, ubi eiuſmodi certæ proclamationes requiruntur, quod quis poſt eas amplius non auditur, ſed jure ſuo privetur. *Oldrad. Conſ. 3. incip. cum cauſa electionis. num. 4. & n. ſeq. & Conſ. ... incip. ante omnia. num. 1. verſ. hinc eſt quod ſi. & ſeq. Barthol. ... ubi hoc infinitis fere exemplis confirmat ... lege diffamari. C. de ingen. manumiſſ. c. 2. incip. cum ...*

n. 1.

n. [illegible] quidem primo n.2.3. & n.ſeq. per tot. pag. [illegible] & ſeqq. [illegible] ad pag. 61. & [illegible] n.34. ibi, ſeud unicæ, & n.ſeq. [illegible] & ſeq.

Amplius, quia dominus emphyteuſeos, cui ex diſpoſitione juris jus protomiſeos competit, cum eo, qui hoc jus vel ex pacto vel ſtatuto habet, nedum pari paſſu ambulat, ſed etiam multo fortius jus habet, cum dominus emphyteuſeos in concurſo illo præferatur,

15 *[illegible] cum dubitatur. ult. C. de jure emphyteut. n.12. ibi, juxta ſupradictum notabile. Bl. in l. imperator. 61. ff. de pact. n.4. verſ. pone igitur quod ſit conſuetudo. & ſeq. Iacob. Alvarott. in c.1. §. porro. tit. qualiter olim feud. poter. alien. n.6. ibi, quæro ab extra. & ſeq.*

16 Dominus autem emphyteuſeos ex diſpoſitione legali jus prælationis habens, rem ſubhaſta venditam retrahere & licatori præferri non poteſt. *Amad. à Ponte in ſuis quæſtionibus laudemiis. lib. quæſt. 27. incip. an ex d[illegible] ſolutum. num.12. ſub fin. verſ. quod autem de jure prælationis. & num.13.*

17 Denique, quia ex ejuſmodi jure protomiſeos vel retractus conventionali actio merè perſonalis competit. *Alex. Conſil.10. incip. videtur fortaſſe. n.2. & ſeq. lib.1. Hartm. Piſtor. quæſt.21. incip. vidua quædam. n.7. lib.1. Erneſt. Cothm. Conſil. 39. incip. ex actis quæ diligenter. n.6. ſub fin. verſ. verum ex iſto familiæ pacto. & n. ſeq. vol.1. Zaſ. Conſ.12. n.34. vol.1. Anton. Gomez. var. reſolut. tom.2. c.2. tit. de empt. vendit. n.29. addit. ad Hartm. Piſtor. d. quæſt. 21. n.7.*

18 Actio autem perſonalis contra tertium poſſeſſorem ſingularem non datur. *Alex. d. Conſil.10. n.2. poſt med. verſ. cum perſonalis actio. & n.3. lib.1. Dec. Conſil.187. incip. & pro tenui. n.1. verſ. quia actio perſonalis. & ſeq.*

Deci-

Deciſio XCIX.

Terminus probatorius an incipiat currere à tempore rei judicatæ, an verò à tempore remiſſorialium?

SVMMARIA.

1. *Caſus ponitur.*
2. *Terminus probatorius eſt excluſivus & peremptorius.*
3. *Incipit currere ab eo ipſo die, quo ſententia vires rei iudicatæ accepit.*
4. *Reſponſum iudicij Curialis VVittenbergenſis affertur.*
5. *Sententia non habet effectum rei iudicatæ, quam diu ab ea appellatur.*
6. *Iudex à quo amplius non poteſt procedere, niſi cauſa ad eum remittatur.*
7. *Per appellationem ſuſpenditur iuriſdictio iudicis à quo.*
8. *Iudex à quo deferens appellationi, videtur omnem iuriſdictionem à ſe abdicaſſe.*
9. *Iuriſdictio iudicis à quo non niſi per expreſſam & realem remiſſionem reviviſcere ſolet.*
10. *Per appellationem delatam iudici à quo manus ligantur.*
11. *Cauſa ſemel ad curiam ſuperioris delata nunquam exit eius curiam niſi ad inferiorem remittatur.*
12. *Probationes potius ampliandæ quam anguſtandæ.*
13. *Vbicunq; alter litigantium per ſubterfugia cauſam protrahit, non currit inſtantia latoria alteri parti.*

1 SI reus propter nonnullas exceptiones peremptorias, quas ſe habere putat, à ſententia, in qua actori onus probandi eſt injunctum, appellat, & appellationes debito tempore juſtificat, ſed pronunciatur in prima inſtantia benè judicatum, & malè appellatum, & proinde de cau-

de cauſam ad priorem judicem remittendam eſt, dubitari poteſt, ſi ſententia illa abſq; ulteriori remedio ſuſpenſivo vires rei judicatæ accepit, à quonam tempore terminus probatorius incipiat, an ab eo tempore, ubi decendium in ſecunda inſtantia affluxit, & ſententia affectum judicati conſecuta eſt, an vero à tempore remiſſoralium, ubi cauſa ad priorem judicem fuit remiſſa?

2 Videtur dicendum, quòd à tempore rei judicatæ, propterea quod terminus probatorius ſit excluſivus & peremptorius. *Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. 2. n. 33.* Rö-nig *in ſuo proceſſu. c. 71. n. 4. verſ. terminus enim. Alex. conſil. 101. n. 4. lib. 2. Specul. lib. 2. part. 1. tit. de dilation. §. videndum reſtat. n. 7. Felin. in c. licet cauſam. extr. de teſtib. n. 17. Bl. in l. ult. ff. de fer. & dilat. n. 1. n. 2. & n. 8. ſub fin. Iaſon eod. num. 6. Paul. de Caſtr. in l. Oratione. 7. ff. eod. n. 2. & in l. in pecuniarys. ult. ff. ibid. n. 12.*

3 Et incipiat currere ab eo ipſo momento, quo ſententia vires rei judicatæ conſecuta eſt, ut in meis concluſionibus practicabilibus *part. 1. concluſ. 28. n. 29.* dixi. Et quis ſibi debeat imputare, quod interim articulos probatorios non exhibuerit, præſertim cùm ſciverit, aut ſcire debuerit, ſententiam illam, in qua ſibi probatio injuncta eſt, in judicio appellationis fuiſſe confirmatam, & vires rei judicatæ conſecutam, cum jura vigilantibus & non dormientibus ſunt ſcripta, *l. pupillus. 24. §. ult. in fin. ff. quæ in fraud. credit.*

4 Contrarium tamen ICti judicij curialis VVittenbergenſis ad requiſitionem E. B. *Menſe April. Anno 1620.* reſpon-

reſponderunt. Vnſer freundliche Dienſte zuvor / Erbar guter Freundt, auff ewern Bericht vnd angeheffte Frage ſo ihr vns zugeſchicket, vnnd euch des Rechtens darvber zubelernen gebeten habt/ Sprechen wir verordnete DD. des Churf. S. Hoffgerichts zu Wittenberg vor Recht / Habt ihr wieder den Rath zu Kemnitz eine Klage erhaben / vnd weil dieſelbe litem negativè conteſtiret, iſt euch den 18 Iunij Anno 1617. der Beweiß aufferlegt / darwieder gedachter Rath nicht alleine eine Leuterung eingewendet/ſondern auch davon an den Churf. zu Sachſen appelliret, Vnd iſt den 29. Novemb. abgewichenes 1619. Jahres im Churf. S. Appellation Gericht erkandt worden/ daß vbel appelliret vnd wol geſprochen / vnd würde demnach die Sache an vorigen Richter billich gewieſen/ darwieder der Rath nichts eingewendet / ſondern den 17. Febr. jüngſthin/remiſſoriales an den vorigen Richter erlanget/ Vnd fellet nunmehr Streit vor/ von welcher zeit terminus probatorius zu lauffen anfehet. Ob nun wol ewer Gegentheil vermeinet / daß derſelbe von der zeit/ als nach dem am 30. Novemb. Anno 1619. eröffneten Vrthel / zehen Tage verfloſſen / vnd alſo vom 11. Decemb. da das Vrthel Krafft Rechtens erreichet/ zu rechnen ſey. Dennoch aber vnd dieweil daſelbſt erſt hernacher remiſſoriales an dem vorigen Richter erlanget/ vnd alſo noch litis pendens coram ſuperiori geweſen, vnd ihr euch ehe vnd zuvor die Sache remittiret worden/ keines Beweiſes vnterfangen können. Als wird nach gelegenheit dieſes falls der terminus probatorius à tempore remiſſorialium nicht vnbillich angerechnet / V. R. W.

5 Tùm, quòd ſententia non habet effectum rei judicatæ, quamdiu ab ea eſt appellatum, & cauſa ad judicem inferiorem non remiſſa. *Feder. de Sen. conſil. 298. incip. caſus talis eſt. n. 1. verſ. ſi opponitur. & n. 2. Calder. conſil. 436. per tot. Dyn. conſil. 53. incip. quæſtio talis eſt cavetur ſtatuto, n. 4.*

 Tum,

6 Tùm, quia ſi judex appellationis pronunciat, male appellatum & bene judicatum, tunc judex a quo non poteſt amplius procedere, niſi judex ad quem expreſſè cauſam ad eum remittat. *Franc. in c. ut debitus 59. extr. de appellat. n. 47. verſ. tertiò quæritur. Sigism. Scacc. tract. de appellat. quæſt. 17. limit. 47. memb. 3. n. 43.* Tùm quod actor pendente appellatione & remiſſione cauſæ nondum factâ, nihil amplius facere, & articulos probatorios nec judici à quo, nec judicem ad quem offerre potuit.

7 Non judici à quo, quoniam per appellationem ejus jurisdictio eſt ſuſpenſa. *c. ad hæc. extr. de appellat. latè Iaſon conſil. 187. n. 27. & n. 32. vol. 2. Alex. conſil. 89. incip. diligenter conſideratis. n. 9. & ſeq. lib. 1.*

8 Et judex à quo deferendo appellationi omnem jurisdictionem à ſe abdicavit. *Gail. lib. 1. obſerv. 131. incip. quando. n. 4. Pract. Papienſ. in forma appellat. ab interlocut. gl. cauſis & rationibus. n. 5. verſ. tunc videtur. Scacc. de appellat. quæſt. 17. limit. 47. membr. 1. n. 41. Felin. in c. qualiter & quomodo. 17. extr. de accuſat. fall. 4. n. 14.* Ita ut pendente appellatione in cauſa procedere non poſſit; & ſi procedit, hoc tanquam privatus facere cenſeatur. *Oldrad. conſil. 89. incip. Epiſcopus. n. 3. ibi, in contrarium. & ſeq. Feder. de ſen. conſil. 163. n. 3. verſ. judex ergo. & ſeq. & conſil. 192. ſub fin. verſ. differunt autem. & ſeq. Tuſch. tom. 1. verb. appellatio. concluſ. 376. n. 1. & ſeq.*

9 Cujus etiam jurisdictio non niſi per expreſſam & realem remiſſionem reviviſcere, & reſuſcitari ſolet. *And. Gail. d. obſer. 131. n. 4. verſ. igitur. ut ea. lib. 1.*

10 Cum per appellationem delatam judici à quo ſuus

ſunt manus ligatæ. *Petr. de Benintend. deciſ. 1. n. 1. in med. verſ. adverte quod. Mynſing. cent. 4. obſerv. 46. incip. duplicem effectum. ſub fin. verſ. quia ſic videtur. Pract. Papienſ. in forma appellat. ab interlocut. gl. cauſis & rationibus. n. 5. verſ. & per hoc ligatæ ſunt. Felin. in c. perſonas. 4. extr. de appellat. n. 4. ibi, pendentibus. & ſeq.* quæ non niſi per remiſſionem cauſæ reſolvuntur.

11 Et cauſa ſemel ad curiam ſuperioris delata, nunquam exit curiam, niſi à ſuperiore rurſus ad inferiorem judicem remittantur. *Bl. in l. ſi ut proponis. col. pen. n. 12. verſ. & ſic nota. C. quomodo & quando judex. Iaſon in l. filiusf. 114. §. Divi. ff. de legat. 1. n. 58. ibi, facit bene. & conſil. 98. col. 1. n. 1. ibi, non cauſa. lib. 4. Decius conſil. 137. n. 4. verſ. ex quo infert. Covarr. lib. 2. practic. quæſt. c. 9. n. 5.* Non judici ad quem, quoniam in caſu, ubi in prima inſtantia benè judicatum, & malè appellatum eſſe pronunciavit, cauſa ad eum non pertinet, ſed ad inferiorem remitti debet. *c. ut debitus honor. 59. extr. de appellat. Gail. lib. 1. d. obſer. 131 n. 2. verſ. ſi vero pronunciat. Hartm. Hartm. lib. 1. obſerv. tit. 19. obſerv. 21. num. 3. Specul. lib. 2. part. 3. tit. de appellat. §. de officio quoq́. 10. num. 1. verſ. ſi vero non probatur, cauſa vera. & ſeq.*

12 Tum, quia hîc actor fuit in dubio, & probabiliter ambiguo caſu, ideoq́; meritò ei favendum, quoniam in dubio probationem eſſe admittendam, pronunciandum eſt, probationesq́; potius ampliandæ, quam anguſtandæ ſunt. *text. in l. quoniam. 21. ſub fi. C. de hæretic. & monach. ubi gl. in verb. anguſtetur. Mynſing. in rubr. extr. de probat. n. 6. ſub fin. Bl. in auth. at qui ſemel. C. eod. n. 3. Gail. lib. 1 obſerv. 91. incip. regulariter, n. 7. Rauchb. part. 2. quæſt. 3. n. 1*

Hippol. de Marſil. in rubr. C. de probat. n. 36. ibi, licet multi ſint in contrarium. & n. 443. Tum, quia adverſa pars malitioſè appellaſſe cenſetur, adhoc ut actorem vexaret, & litem protraheret.

13 Regulariter autem ubicunque alteruter litigantium per ſubterfugia cauſam protrahit, non currit inſtantia probatoria alteri parti, quæ culpâ vacat. *gl. in c. venerabilis. in gl. magis. extr. de judic. Alex. conſil. 72. num. 1. lib. 3. Gail. lib. 1. obſerv. 91. n. 9. Natta conſil. 173. incip. in cauſa. extr. quæſtione. n. 16. ſub fin. verſ. & ad hoc bene facit. & n. 17.*

Deciſio C.

Copia inſtrumenti, quatenus probet?

SVMMARIA.

1. *Remiſſivè traduntur caſus, ubi copia plenè probat.*
2. *Scriptura privata plenè probatur, ſi ſemel in judicio producta, & copiata in actis invenitur. n. 4.*
3. *Scriptura in actis regiſtrata dicitur regiſtrum, & habetur loco originalis.*
5. *Præjudicium Pretorij Lipſenſis affertur.*

1 PRæter alios caſus, ubi & quibus requiſitis adhibitis copia plenè probat, quos videre licet apud *Sigiſm. Scacc. lib. 2. de judic. c. 11. n. 592. & ſeq. n. 653. & ſeqq. Felin. in c. quoniam. 11. extr. de probat. n. 50. & ſeq. Didac. Covarr. pract. quæſt. 21. n. 4. & ſeq. Roland. à Valle conſil. 69. n. 58. lib. 3. Carol. Molin. ad conſuetud. Pariſ. lit. 1. §. 5. n. 37. Schrad. conſil. 21. n. 1. lib. 1. Marant. in ſuo Specul. part. 6. tit. de edit. inſtrum. num. 3. & ſeq. Ioann. Parlad. lib. 2. rer. quotid. c. ult. part. 1. §. 12. num. 18.*

2 Et hic non minimus, ſi ſcriptura privata ſemel in ju-

judicio producta & copiata in actis inveniatur. *Bl. in l. cum quidam. 21. C. de fide inſtrum. n. 4. ibi, & primo nota & in auth. ſi fferatur. C. de litis conteſtat. n. 16. Iaſon in repetit. l. admonendi. 31 ff. de jurejur. n. 93. Felin. in d. c. quoniam contra. 11. extr. de probat. n. 12. poſt princ.* Quod etiam tradit *Hippol. de Marſil. in rubr. C. de probat. n. 81. poſt med. verſ. & adduci poteſt quod voluit. & ſeq.* Vbi in hæc verba ſcribit, ſi ſemel eſt producta ſcriptura in judicio, & regiſtrata eſt copia in actis, talis ſcriptura facit plenam fidem, licèt non reparatur originale.

3 Propterea quòd ſcriptura etiam privata regiſtrata in actis dicatur regiſtrum, & habeatur loco originalis, uti his verbis formalibus, dicit *Bl. in auth. ſi quis in aliquo. C. de edend. n. 5. ibi, juxta hoc quæritur. & ſeq.* Et ejusmodi ſcriptura copiata & ad acta regiſtrata, per regiſtrationem fiat de actis, & pars actorum. *Petr. Anchor. conſil. 173. incip. circa primum. n. 4.*

4 Quod tamen verum eſt, ſi juſſu & authoritate judicis vel ab Actuario judicij ejuſmodi ſcriptura eſt copiata & ad acta regiſtrata, aliâs ſecus erit, & copia plenam fidem non meretur, etiamſi a Publico Notario fuerit vidimata, ſed ſaltem præſumptivè vel ſemiplenè probat *Didac. Covarr. pract. quæſt. 21. n. 5. verſ. tametſi quandam præſumptionem. & ſeq.* Et ideo juramentum ſuppletorium deferri debet. *Didac. Covarr. pract. quæſt. d. c. 21. n. 4. verſ. ſaltem juramento aſſerentis. & ſeq.*

5 Veluti ita in Prætorio Lipſenſi *28. Septemb. Anno 1621.* in cauſa der Anwälde George Schmiedens Erben vnd Lorentz Reiſigers / ex una, Hanſen Starcken vnd Andreæ Seylers ſo wol Baſtian Rollers Erben / ex altera parte, ex reſponſo Scabinorū fuit pronunciatum, Würde Hans Starcke die hiebevorn ſub ſign. S

[illegible] [illegible] [illegible] V. R. W. Quæ ſententia etiam poſtea [illegible] April. Anno 1622. per leuterationem confirmata, vim rei judicatæ accepit, &c.

Deciſio CI.

Advocatus quatenus teſtis eſſe poſſit.

SVMMARIA.

1. *Advocatus in cauſa, in qua patrocinium præſtitit, teſtis eſſe non poteſt.*
2. *Advocatus in qua patrocinium præſtitit, teſtis eſſe poteſt, ſi inter litigantes fuerit facta tranſactio.*
3. *Contra clientulum an teſtis eſſe poſſit. n. 4. & n. 6.*
5. *Cur advocatus teſtis eſſe non poteſt.*
7. *Scabinorum Lipſienſium reſponſum affertur.*

1 QVod advocatus in ea cauſa, in qua patrocinium præſtat vel præſtitit, teſtis eſſe non poſſit, textus eſt ad literam, *in l. ult. ff. de teſtib. c. Romana. ult. eod. n.* [illegible] *Specul. lib.* [illegible] *part. 4. tit. de teſte. §. 1. n. 74. ibi, item quod fuit,* [illegible] *& n. ſeq. Gl. in d. l. ult. ff. de teſtib. verb. mandatis. Matth. Coler (ubi limitat) deciſ. 24.* [illegible] *incip. advocatos item n.* [illegible] *ſeq. part. 2. Ign. in l. 1. § ſervi appellatione. ff. ad SC. Syllan. n.* [illegible] [illegible] *in eum § qui autem. ff. de calumn. n. 1. Ber.* [illegible] *in C.* [illegible] *extr. de probat. n.* [illegible]*. Hartm. Hartm. lib. 2. obſerv. tit.* [illegible] *num. 1. & ſeq. Nepos de Monte Alban. tract. de teſtib. num.*

[illegible] & ſeq. Stephan [illegible] tract. [illegible] adv[illegible] [illegible] Alber. de Malet. [illegible] & ſeqq. [illegible] n. 13. [illegible] nec [illegible] de teſtib. part. [illegible] [illegible] Compreg. tract. eod. [illegible] reg. [illegible] & ſeq. per [illegible] Felin. in c. cum a nobis 28. extr. de teſtib. n. 13. Iaſon in rubr. C. de procurat. n. [illegible] verſ. tertia differentia [illegible] & [illegible] & in l. diſtantibus. C. de teſtam. n. 7. ibi, hinc eſt. & in l. [illegible] C. de judic. n. 14. verſ. quod non ſint idonei. & in l. diſtantibus. C. de teſtam. n. 7. ibi, hinc eſt quod ille. & ſeqq. Maſcard. [illegible] ampliat & limitat de probat. concluſ. 66. per tot.

2 Niſi inter litigantes fuerit facta transactio, tunc de[illegible] bene poteſt eſſe teſtis. *Gl. in c. ex literis verb. teſtis. in gl. 2. ubi Bl. Canoniſt. comm. extr. de tranſaction. Iaſon in d. rubr. C. de procurator. n. 4. verſ. illud tamen.*

3 Sed an contra clientulum, & litis dominum teſtis eſſe poſſit & debeat, dubium efficitur inde, quod *Iuſt. Reuber. tract. de teſtib. part. 2. n. 160. ibi, imo puto ad teſtimonium. & ſeq.* animoſe contendere nitatur, quod [illegible] advocati contra clientem quidem teſtes eſſe poſſint, ſed cogi non debeant.

4 Contrarium tamen quòd inviti & nolentes ad teſtimonium contra clientulum ferendum cogi poſſint, tradit *gl. in l. ult. verb. mandato verſ. item quod [illegible] ff. de teſtib. Specul. lib. 4. part. 1. tit. de teſte. § 1. n. [illegible] 4. verſ. [illegible] tamen ipſum. Guid. Pap. ſingul. 982. incip. advocatus adverſarii n. 1. Andr. de Iſern. in c. 1. tit. ſi de inveſtit. in domin. & [illegible] creat. n. 15. verſ. ſed in his caſibus. & ſeq. Lanfr. de [illegible] (ubi communem dicit) in c. quoniam. extr. de probat. [illegible] de teſtib. n. 63. Maſcard. d. concluſ. 66. n. 9. Ioann. Petr. [illegible] deciſ. [illegible] (excuſationem ubi ita in Senatu Mantuano Anno 15[illegible] judicatum fuiſſe refert) n. 5. Alber. de Malet. tract. de teſtib. c. 4. n. [illegible]*

 poſſunt

Digitized by Google

[illegible] Noha de E[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Campeg. [illegible] [illegible] [illegible] obſer. [illegible] [illegible] obſer. [illegible] [illegible] Teſtiũ [illegible] [illegible] in ſuo proceſ. [illegible] part. [illegible] conſil. [illegible] incip. pro reſolutione, n. 6. [illegible] & ſeq. Propterea, quod edictum de teſtibus hoc habet, ut qui expreſſè prohibiti non [illegible] [illegible] à prohibendo teſtimonio legitimi, teſtes [illegible] [illegible] tur. *[illegible] [illegible] teſtib. Ludov. Roman. conſil. [illegible] incip. in [illegible] [illegible] n. [illegible] verſ. ultimo edictum: & ſeq. Maſcard. de prob[illegible] [illegible] n. [illegible]*

5 [illegible] ratio, quæ advocatum pro cliente [illegible] prohibet, ne ſcilicet affectionis vel advocationis ſuæ memor incorrupti teſtis nomen perferre non poſſit. *[illegible] [illegible] § ult. C. de aſſeſſ. Specul. lib. 4. part. 1. tit. de teſte. § 1. [illegible] verſ. eſt enim præſumptio. & ſeq.* hic ceſſet. Ergo ceſſare etiam debet juris prohibitio. Alias ſequeretur, quod hæc juris diſpoſitio, quæ in alterius partis favorem eſt inducta, ne pro cliente advocatus admittatur, ad ejus incommodum converteretur, contra textum *in l. [illegible] favore. C. de legib. c. quod ob gratiam. de R. I. in 6.*

6 Hoc tamen verum eſt de ſcientia advocati, quam vel ante advocationem, vel etiam poſt eam aliunde de re controverſa habuit, ſecus ſi res habet in iis, quæ ab ipſo cliente ſuo ſibi ſecreto & confidenter fuerint revelata & communicata, tunc ad ea detegenda, & manifeſtanda advocatus, ne dicatur prævaricator & proditor cauſæ, nequaquam cogi, & in teſtem adhiberi poteſt.

Maxime

Digitized by Google

[illegible] ab Azpilueta [illegible] commentar. c. 2[illegible] incip. [illegible] quæ ſi [illegible] & ſeq. [illegible] Epiſcopus [illegible] communem vocat [illegible] ſua ſſlv. nupt. lib. 3. n. 28 [illegible] ſ n. 47. Idq; præter alias rationes ideò quod mortaliter peccet is, qui peccatum ſibi ſecreto communicatum, quod non vergit in grave damnum alterius, etiam judice competente præcipiente, revelat *Navarr. tom. 3. comment. c. 18. incip. pro fundamento. n. 60.* Veluti etiam de ſacerdotibus ſancitum legimus, quod ſecreta cauſæ & conſcientiæ ſibi cõmunicata revelare non debeant. *[illegible] 22. ſub fin. extr. de pœnit. & remiſſ. c. ſi ſacerdos [illegible] extr. de off. jud. ordin. Gail. lib. 1. obſe. 100. n. 8. Pin[illegible] Petr. Peck. lib. 1 de teſtam. conjug. c. 9. n. 5. Godelin. de [illegible] c. 7. n. 22. & ſeq. Angel. Aretin tract. malefic. verb. & hæc tradidit n. 18. Menoch lib. 2 arbitr. judic. quæſt. cent. 2. caſ. 1[illegible]. n. [illegible]1. & de præſumpt. lib. 1. quæſt. 89. n. 27. & ſeq. Frider. Pruck[illegible] conſil. [illegible] n. 77. & ſeq. vol. 2. Mynſing. cent. 5. obſer. 41. n. [illegible] lam. n. 72. ſub fin. & n. ſeq.* Advocati igitur cum tali ſacerdotum titulo dignentur, textus eſt *in l. [illegible] ff. de [illegible]* quare idem ne faciant, ratio diverſitatis [illegible] apparet.

7 Atq; ita etiam nuperrime à Scabinis Lipſienſibus ad conſultationem G. M. fuit pronunciatum. Ob nun wol die RechtsGelehrten in dem einig / daß ein Advocatus [illegible] Clienten zum Zeugen mag angegeben werden. Dieweil aber dennoch jhr von der Sachen zuvor nichts gewuſt [illegible] nige / was ihr von eweren Clienten, pro informatione [illegible] richtet worden zu offenbahren ihr zum Zeugen angegeben werdet / So möget ihr geſtalten Sachen nach / Zeugnüs zu geben / und ſolches zu entdecken nicht gedrungen werden V. R. W.

Deciſio CII.

Si moneta in diverſis locis varium habet valorem, ſecundùm cuius loci valorem ſolutio fieri debet.

SVMMARIA.

1. *Si in diverſis locis diverſus eſt monetæ valor, ſolutio fieri debet in illa valore, qui currit in loco deſtinatæ ſolutionis, n. 1.*
2. *[illegible] in tertium locum, in illo loco [illegible].*
3. *Scabinorum Lipſienſium & Wittenbergenſium reſponſa recenſentur.*
4. *Si certus locus non eſt expreſſus, locus iudicii, vel [illegible] habet, inſpici debet.*
5. *Loci electio obligationem auget.*
6. *Talis debet eſſe executio & deductio, qualis fuit in ipſa obligatione, ex qua deducitur.*
7. *Scabinorum Lipſienſium pronunciatum adducitur.*

IN meis concluſionibus *part. 2. concluſ. 36. n. 10. & ſeqq.* latè dixi, ſi thaleri vel aurei ſimpliciter nullo certo valore expreſſo, ſint mutuo dati, quod tunc nō thaleri vel aurei in ſpeciebus vel corporibus ſolvi debeant, ſed ſufficit, ſi valor, qui fuit tempore contractus, ſolvatur.

1 Si verò in diverſis locis diverſus ſit valor, puta alius in domicilio debitoris, vel contractus, & alius in loco deſtinatæ ſolutionis, ſolutio fieri debet in illa moneta, & eius valore, qui currit in loco deſtinatæ ſolutionis. *Alex. conſil. 21. incip. viſis his quæ in themate n. 1. & ſeqq. [illegible] Oldrad. conſil. [illegible] incip. ad primam. quæſt. [illegible] vers. [illegible] & ſeq. Iaſon in l. vinum. 22. ff. de rebus credit. ſi cert.*

pet.

[illegible] in princ. & verſ. [illegible] & ſeq. [illegible] [illegible] [illegible] n. 1. & ſeq. n. [illegible] verſ. [illegible] n. 3. & ſeq. [illegible] l. quod lega- tur [illegible] ff. de judic. [illegible] princ. verſ. niſi ſit [illegible] & n. [illegible] verſ. [illegible] ſit præſtandum.

2 Quoniam actus, cujus expeditio confertur in tertium locum, in illo loco intelligitur celebratus *l. [illegible] ff. de [illegible] auth. judic. poſſid. l. contraxiſſe. ff. de O. & A. l. [illegible] abſent. [illegible] ult. ff. de judic. Oldrad. d. conſil. 165. n. 1. verſ. & [illegible] & ſeq.* Et quoad forum executionem præſcriptionem extinctionem actionis, valorem, & acceſſoria ſemper attenditur locus deſtinatæ ſolutionis. *Iaſred. deciſ. 216. cent. 3. quem ſequitur Borgnin. Cavalc. deciſ. 1. n. 9. verſ. ubi quoad forum. part. 1.*

3 Veluti etiam ita ICti Lipſenſes & VVittenbergenſes *Menſe Ianuar. Anno* 1622. ad conſultationem W. S. und Conſorten reſponderunt, ut in ſequenti deciſione dicitur.

4 Vnde licet, ſi certus locus in obligatione dictus non eſt, ſolutio fieri debeat in loco judicij, vel ubi debitor domicilium habet. *l. quod legatur 38. poſt princ. ff. de judic. ubi Bl. in princ. verſ. ſed legatis generis. & n. 1. verſ. [illegible] in legato generis. & in l. item illa. 18. ff. de conſtit. pecun. in princ. (ubi hoc menti tenendum dicit) verſ. tertio nota in verbis. & n. 2. verſ. ſi vero ſunt diverſi & verſ. aut non eiſdem [illegible] & ſeq. Gl. eod. verb. non venerit. Paul. de Caſtr. ibid. (ubi [illegible]tiones affert) n. 12. ibi, quæritur in alia. & n. 13. & in d. l. quod legatur 38. ff. de judic. n. 2. ibi, in textu ibi [illegible] & ſeq. Petr. [illegible] lib. [illegible] de [illegible] conjug. lib. 5. c. 25. [illegible] n. 3. verſ. ſecundo quia & ſeq. Zanger de except. part. 3. c. [illegible]*

Attamen ſi debitor inventus fuerit [illegible], & creditor eum
5 in loco domicilii convenire, & absolutionem compel-
lere, & ibidem ſolutionem accipere cogatur, eatenus
obligatio non alteratur, ſed nihilominus debitor illum
valorem, qui in loco deſtinatæ ſolutionis currit, & for-
te major eſt, quam in loco domicilii ſolvere vel ſup-
6 plere tenetur. Propterea quod loci adjectio condemna-
tionem, quæ in alio loco inſequitur, augeat, *l. 1. & tot. tit. ubi, Br. Bl. & DD. communiter de eo quod certo loco.* & ratio-
ne loci habentur ratio intereſſe, ita ut tali actio, ſi in ſti-
pulatione eſt, appoſitus locus deſtinatus ſolutioni, & in
illo loco non ſolvatur, ſed alibi efficiatur arbitraria, &
officio judicis mercenario veniat intereſſe loci propter
naturam etiam actionis. *Bl. in l. non utiq. 4. § nunc de effe-
ctu ff. de eo quod certo loco. n. 1. Paul. de Caſtr. ibid. n. 1. Iaſon eod. n.* [illegible] *iſto & ſeq. & in l. arbitraria. 2. ff. eod. n. 1. verſ. puta
quando in ſtipulatione. & ſeq.*

7 Et talis debeat eſſe deductio, & executio qualis fuit in ipſa o-
[illegible] ex qua deducitur, ut in ſpecie in puncto monetæ voluit
*Oldrad. conſil. 13. incip. cum quæſtio eſſet. n. 2. verſ. quia talis debet
eſſe. & ſeq. per l. 3. ff. de fundo inſtrum. inſtrum. legat. l. qui duo
prædia. §. 2. ff. de S. R. P.* Alias enim debitor moroſus eſſet
melioris conditionis eo, qui ad ſolvendum promptus eſt, &
in loco deſtinato ſolutionem facit. *Anchor. conſil.* [illegible] *n.* [illegible]
Paul. de Caſtr. conſil. 437. incip. ſuper dictis. n. 4. lib. 2.

Atque ita etiam Scabini Lipſenſes *16. Octob. Anno* [illegible] ad
8 requiſitionem G. F. reſponderunt: Ob nun gleich ein debitor
mit dem Werth ſo im Lande genge vnd gebe iſt ſeinem [illegible]
[illegible] eine genüge thun kan: Dieweil aber dennoch jhr euch in der
Verſchreibung davon jhr vns doch keine Abſchrifft mit geſchickt
[illegible] eigenen Bericht nach/ die wiederzahlung zu E. zu [illegible]
[illegible]

Digitized by Google

[illegible] So ſolt ihr auch [illegible] zu [illegible] ſchuldig. V. R. W.

Deciſio CIII.

De electione in alternativis debitori conceſſo, ubi caſus ſingularis de ſolutione ad certum locum deſtinata, & in diverſis monetis alternativè facienda tractatur.

SVMMARIA.

1. *Species facti proponitur.*
2. *In alternativis eſt electio debitoris.*
3. *In alternativis autem quando electio ſit creditoris, remiſſive.*
4. *Electio in alternativis eſt creditoris, ſi alternativa ponitur inter duo, quorum unum eſt in obligatione, alterum vero ponitur ad favorem creditoris.*
5. *Solutio ad certum locum deſtinata cenſetur facta ad favorem creditoris.*
6. *Reſponſa Civium Lipſienſium & VVittenbergenſium afferuntur. 7. 8.*

1 QVidam Mercator Lipſenſis à cive Lubecenſi mutuo ſumpſit ter mille thaleros, unoquolibet ad viginti quatuor groſſos argenteos, vel triginta duos ſolidos Lubecenſes computato, jeglichen zu 24 Silbergr. oder 32. Schilling Lübeckiſch gerechnet, eosq; Lubecæ in prædicto valore im obbemelten Werthe, ſolvere promiſit, ſed cum poſtea ex mutatione monetæ & ejus valore inter groſſos argenteos, & inter ſolidos Lubecenſes ratione lucri & commodi magna diſcrepantia erat, dubitabatur,
2 cujusnam ſit electio? Pro debitore facit trita illa juris regula, quod in alternativis ſemper ſit electio debitoris, *c. in alternativis. de R. I. in ſexto l. ſi ſic legatum. 10. §. alt.*

de

de pactis dot. §. hoc autem n. 5. [illegible] l. [illegible] [illegible] in compromis. [illegible] contrah. [illegible] Matth. Coler. in proceſſ. execut. [illegible] Piſtor. [illegible] rationes affert quæſt. 4. incip. in eadem [illegible] n. 1. & ſeq. lib. 3 Ludov. Roman. conſil. 1[illegible]2. incip. [illegible] poteſta-te n. 1. verſ. tum ex regulis. & ſeq. per tot. Tuſch. [illegible] ampliationes affert tom. 3 verb. electio. concluſ. 102 incip. electio [illegible] ſolvenda n. 1. & ſeqq.

3 Verum enimverò, cum prædicta regula præter alias fallentias, de quibus copioſè tractat *Bl. in l. [illegible] Titia 23 ff. de legat 2 n. 2. & ſeq. Felin. in c. inter cæteras 4 extr. de reſcript. n. 4 & ſeq. Everhard. in topic. in loco à natura alternativarum. 108. n. 1. & ſeqq. Paul. de Caſtr. in l. ſi Stichum 8. §. idem Celſus. ff. de novat. n. 2. verſ. imo ſi promiſiſti & ſeq. Hartm. Piſtor d. quæſt. 4. n. 8. verſ. veruntamen hiſce n. 9. & ſeqq. lib. 3 Matt. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. 8. n. 33. & ſeqq. Dan. Moller. lib. 1. ſemeſtr. c. 27. per tot. Marant. in repet. l. ſi actor. C. de procurat. n. 41. & ſeqq. Iaſon in l. 1. ff. quo ſi tut. cog. n. 5. & ſeq. & in l. non utiq. 3. ff. de eo quod certo loco n. 3. & ſeqq.*

4 Etiam limitetur, ſiquidem dictio alternativa ponitur inter duo, quorum unum eſt in obligatione, alterum verò apponitur ad favorem & cautelam creditoris. *Br. in l. quamvis. ff. de pignor. action. n. 2. Felin. in d. c. inter cæteras. 4. extr. de reſcript. n. 4. verſ. fallit ſecundo. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. d. quæſt 8. n. 35. Hartm. Piſtor. d. quæſt. 4 n. [illegible] lib. 3 Everhard. d. loc. 108. n. 7. Daniel. Moller. lib. 1 ſemeſtr. c. 27. n. 1. Bl. in l. ult. C. de petit. heredit. n. 5 verſ. nam in alternativa. & ſeq. Paul. de Caſtr. in l. ſi non obtulit. 4 §. ſi ex conventione ff. de re judic. n. 5. verſ. quia illud de pignoribus. & in l. cum propones 17. C. de transaction. n. 4 verſ. ſed in alternativa. Iaſon in d. l. 1. ff. qui ſatiſd. cog. n. 6. verſ. & certè illud.*

Idemq;

5 Idcoq; cum ſolutio ad certum locum, præſertim ad domicilium creditoris deſtinata, in cujus favorem facta cenſeatur, *Jo. in l. non ſolum. §. morte in 2. quæſt. ff. de nov. oper. nunciat. Jaſon in d. l. non utiq. 3. ff. de eo quod certo loco n. Joann. Lang de except. part. 3. c. 1. n. 224.*

6 Menio ICti Lipſenſes *Menſe Januar. Anno 1622.* ad requiſitionem Wilhelm Leidolffs vnd Conſorten / pro creditore reſponderunt: Ob nun wol ſonſten in der Verſchreibung der Thaler zu 32. Schilling Lübeckiſch / oder 24. Silber groſchen gerechnet / Vnd es dannhero das anſehen gewinnen wil / daß euch als Schuldenern die Wahl zuſtehen möge / entweder vor den Thal. 32. Schilling Lübeckiſch / oder 24. Silbergroſchen zu entrichten. Dennoch aber vnd dieweil die Wiederzahlung an der Müntze / welche an dem Orte dahin dieſelbe beſtimmet / breuchlichen / genge vnd gebe iſt / geſchehen vnd erfolgen mus. So ſeyd ihr auch den Thaler mit 32. Lübeckiſchen Schillingen als Lübeckiſcher Müntze / zu bezahlen vnd abzutragen ſchuldig V. R. W.

7 Cum quibus etiam ICti VVittenbergenſes *eodem Menſe Anno 1622.* ad conſultationem eorundem conſenſerunt, & conformiter pronunciarunt.

Deciſio CIV.

Privilegia immunitatis & exemptionis à decimis & aliis tributis & gabellis, an & quatenus etiam ad bona futura & poſtea quæſita extendantur?

SVMMARIA.

1. *Species facti proponitur.*
2. *Negativa aſſertio affertur.*

1. *[illegible]*
4. *[illegible]*
8. *Privilegium non extenditur ad bona [illegible] ſtrata.*
9. *Contraria opinio defenditur, n. 10.*
10. *Privilegium immunitatis & exemptionis [illegible] tum ad bona futura extenditur.*
11. *Privilegium [illegible] conceſſum [illegible]*
13. *Dictionis aliqua natura.*
14. *Verba privilegii non debent eſſe [illegible]toria.*
17. *Refutantur contraria, n. 16. 17.*
18 *ICtorum VVittenbergenſium reſponſum affi[illegible]tur.*

1 Divus Auguſtus Elector Saxoniæ *8. Ianuar. Anno 1571* propter benemerita ſibi & fratri Mauritio Electori Saxoniæ fideliter præſtita, conceſſit Hieronymo Lottern quondam conſuli Lipſenſi & ejus heredibus immunitatem & exemptionem à decimis & [illegible] ſuis ipſius ſtannifodinis, ſub illa præfectura fodinarum [illegible] Daß jhm vnd ſeinen Erben vnd künfftigen Inhabern ſolches ſeines Zinnbergwercks den Zehendten / ſampt den dreyen Zehen-Pfandten aus gnaden befreyet / alſo / daß alle die Zinn / ſo ſie [illegible] Zechen vnd Gebewden im Geyersberge vnd ſonſt daſelbſt [illegible] Walde machen werden / den Zehendten vnd Floßgebühr frey vnd vnbeſchweret ſeyn ſollen. Dubitabatur, an hæc immunitas & exemptio extendatur etiam ad alia bona & ſtannifodinas, quas heredes in illo nemore, auff ſolchem Walde / poſt illam conceſſionem acquiſiverunt?

5 Baldus *in conſil. 112. incip. quæritur qui intelligantur [illegible] quæritur utrum dicta. & ſeq. lib. 1.* expreſſè concludit, quem non & ſimul ad textum *in l. ſi ſervitus [illegible] ff. de [illegible]* qui communiter in contrarium allegari ſolet, reſpondet, ibi dici de futuris circa rem præſentem, id eſt, de

Digitized by Google

de futuris luminibus circa rem ſervientem & dominantem, unde non mirum, ſi diſpoſitio *d. l. ſi ſervitus, 23.* etiam ad futura lumina extendatur, cum acceſſorium naturam ſequatur principalis. *L. Sera. §. Tyranna. ff. de fund. inſtruct. l. prædys. §. balneas. ff. de legat. 3. l. Olympico. ff. de* [illegible] *Bald. conſil. 112. n. 4 verſ. non obſtat. lib. 1.* Secus igitur etiam privilegiis, quæ ſtrictè ſint interpretanda, nec extendenda ad alium caſum vel perſonam. *L. ſi quando* [illegible] *in princ. C. de inoffic. teſtam. Bl. in l. quæ ex relationibus. 2. C. de legib. n. 1. ibi, nota primo. Iaſon in l. beneficium ult. ff. eod. n. 33. ibi circa privilegium.*

4 Veluti etiam de ejusmodi immunitatibus, quod tanquam contra utilitatem publicam ſint ſtricti juris, tradit *per l. 1. ſub fin. ff. de jure immunit. c. porro. extr. de privileg. Alex. conſil. 125. incip. viſo titulo quæſtionis. n. 10. ibi, & immunitas. & n. ſeq. lib. 2.*

5 Quod vel ideo magis hoc in caſu dicendum erit, cum hæc immunitas nedum ad privatam utilitatẽ eſt conceſſa, & ideo licèt vel maximè ſit generalis, ſtrictè tamẽ accipienda, & ad alia bona poſtea acquiſita non extendenda. *late Lud.* [illegible] *Roman. conſil. 436 incip.* [illegible] *ſecundò quia privilegium. n. 11. & ſeq. per tot.* Sed cum in conceſſione hæc pronomina poſſeſſiva *Sua*, item *ipſorum*, [illegible]

6 Zinnberg/Item, Sie vnd jhre Zechen vnd Gebewde/ [illegible] tur, quorum pronominum poſſeſsivorum ea eſt natura, ut importent dominium & proprietatem. *Bl. conſil.* [illegible] *incip. Reverende pater. n. 2. ſub fin. verſ. nam verbum. & ſeq.* [illegible] *land. à Vall. conſil. 71. incip. viſis privilegys. n. 28. & ſeq. lib.* [illegible] *man. conſil. 509 incip. circa propoſitum. n. 6 verſ. & q* [illegible]

7 Et quidem illud dominium, quod quis habet de præſenti in certis bonis, non quod in aliis bonis de futuro acquiret. *Br. conſil. 116. incip. ſtatuto Pereſtya*

Google

[illegible]
[illegible]
[illegible]
beſtimmet / V. R. W. Quæ ſententia etiam poſtea 2. April. Anno 1622 per leuterationem confirmata, vim rei judicatæ accepit, &c.

Deciſio CI.

Advocatus quatenus teſtis eſſe poſſit.

SVMMARIA.

1. *Advocatus in cauſa, in qua patrocinium præſtitit, teſtis eſſe non poteſt.*
2. *Advocatus in qua patrocinium præſtitit, teſtis eſſe poteſt, ſi inter litigantes fuerit facta tranſactio.*
3. *Contra clientulum an teſtis eſſe poſſit. n. 4. & n. 6.*
4. *Cur advocatus teſtis eſſe non poteſt.*
5. *Scabinorum Lipſienſium reſponſum affertur.*

1 QVod advocatus in ea cauſa, in qua patrocinium præſtat vel præſtitit, teſtis eſſe non poſſit, textus eſt ad literam. *in l. ult. ff. de teſtib. c. Romana. ult. eod. n. 6. Specul. lib. 1. part. 4. tit. de teſte. §. 1. n. 74. ibi, item quod fuit, (ubi limitat) & n. ſeq. Gl. in d. l. ult. ff. de teſtib. verb. mandatis. Matth. Coler. (ubi limitat) deciſ. 241. incip. advocatos item n. 1 & ſeq. part. 2. Ign. in l. 1 §. ſervi appellatione. ff. ad SC. Syllan. n. 78. [illegible] in l. ut eum §. qui autem. ff. de calumn. n. 1. Bero. in C. ex l[illegible] de probat. n. 19. Hartm. Hartm. lib. 2. obſerv. tit. [illegible] obſerv. [illegible] num. 1. & ſeq. Nepos de Monte Alban. tract. de teſtib. num.*

[illegible] & seq. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Alber. de Malet. eod. [illegible] & seqq. [illegible] [illegible] tract. [illegible] vers. [illegible] Ioann. [illegible] de testib. part. 4 n. [illegible] [illegible] tract. eod. (ubi limitat) reg. [illegible] & seq. per tot. Felin. in c. Cum [illegible] 28. extr. de testib. n. 13. Iason in rubr. C. de procurat. n. 3. vers. tertia differentia est. & n. seq. & in l. dictantibus. C. de testam n. 7. ibi, hinc est. & in l. quoties. C. de iudic. n. 14 vers. quod non sint idonei. & in l. dictantibus. C. de testam. n. 7. ibi, hinc est quod ille. & seqq. Mascard. (ubi amplíat & limitat) de probat. conclus. 66. per tot.

2 Nisi inter litigantes fuerit facta transactio, tunc de eis bene poteſt eſſe teſtis. *Gl. in c. ex literis. verb. teſtis. in gl. 2 ubi Bl. Canoniſt. comm. extr. de transaction. Iason in d. rubr. C. de procurator. n. 4. vers. illud tamen.*

3 Sed an contra clientulum, & litis dominum teſtis eſſe poſsit & debeat, dubium efficitur inde, quod *Iuſt. Rember. tract. de teſtib. part. 2. n. 160. ibi, imo puto ad teſtimonium. & seq.* animoſè contendere nitatur, quòd Advocati contra clientem quidem teſtes eſſe poſſint, ſed cogi non debeant.

4 Contrarium tamen quòd inviti & nolentes ad teſtimonium contra clientulum ferendum cogi poſſint, tradit *gl. in l. ult. verb. mandatu. vers. item [illegible] ff. de teſtib. Specul. lib. 4. part. 1. tit. de teſte § [illegible] n. 4 [illegible] tamen ipſum. Guid. Pap. ſingul. 982. incip. advocatus [illegible] n. 1. Andr. de Iſern. in c. 1. tit. ſi de inveſtit. in domin. [illegible] creat. n. 15. vers. ſed in his caſibus. & ſeq. Lanfr. de [illegible] communem dicit) in c. quoniam. extr. de probat. c. 8 [illegible] 63. Maſcard. d. concluſ. 66. n. 9. Ioann. Petr. Surd. [illegible] excuſationem (ubi ita in Senatu Mantuano Anno 1577 [illegible] fuiſſe refert) n. 5. Alber. de Malet. tract. de teſtib. c. 4 n. [illegible]*

[illegible] Nolle de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2.obiect. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in ſuo [illegible] [illegible] part. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] incip. pro reſolutione, n. 6. ibi & [illegible] [illegible] n. [illegible] 10 [illegible] & ſeq. Propterea, quod edictum de teſtibus hoc habet, ut qui expreſſe prohibiti non ſunt, perſonæ à prohibendo teſtimonio legitimi, teſtes [illegible] intelligantur. *l. 1. ff. [illegible] lib. Ludov. [illegible] in conſil. [illegible] incip. in propoſita [illegible] n. [illegible] verſ. ultimo edictum: & ſeq. Maſcard. de probat. concluſ. [illegible] n. 5.*

3 Et ratio, quæ advocatum pro cliente adduci prohibet, ne ſcilicet affectionis vel advocationis ſuæ memor ſincorrupti teſtis nomen perferre non poſſit. *[illegible] l. [illegible] ult. C. de aſſeſſ. Specul. lib. 4. part. 1. tit. de teſt. § [illegible] verſ. eſt enim præſumptio. & ſeq.* hic ceſſet. Ergo ceſſare etiam debet juris prohibitio. Alias ſequeretur, quod hæc juris diſpoſitio, quæ in alterius partis favorem eſt inducta, ne pro cliente advocatus admittatur, ad ejus incommodum converteretur, contra textum *in l. quod favore [illegible] C. de legib. c. quod ob gratiam. de R. I. in 6.*

4 Hoc tamen verum eſt de ſcientia advocati, quam vel ante advocationem, vel etiam poſt eam aliunde de re controverſa habuit, ſecus ſi res habet in [illegible], quæ ab ipſo cliente[illegible] ſibi ſecreto & confidenter fuerunt revelata & communicata, tunc ad ea detegenda, & manifeſtanda advocatus, ne dicatur prævaricator & proditor cauſæ, nequaquam cogi, & in teſtem adhiberi poteſt.

[illegible] Navarr. [illegible] comment. c. 2[illegible]. [illegible] num. [illegible] si adverteres. & seq. quem sequitur [illegible] lib. 1. [illegible] quæstion. c. [illegible] in [illegible] communem vocat [illegible] communem re- [illegible] in [illegible] lib. 3. n. [illegible] tract. de [illegible] fol. 45. n. 47. Idq; præter alias rationes ideo quod mortaliter peccet is, qui peccatum ſibi ſecreto communicatum, quod non vergit in grave damnum alterius, etiam judice competente præcipiente, revelat *Navarr [illegible] comment. c. 18. incip. pro fundamento. n. 60.* Veluti etiam de ſacerdotibus ſancitum legimus, quod ſecreta cauſæ & conſcientiæ ſibi cõmunicata revelare non debeant. *[illegible] 72 ſub fin. extr. de pœnit. & remiſſ. c. [illegible] extr. de [illegible] judic. ordin. Gail. lib. 1. obſe. 10[illegible]. n. 8. Ping[illegible] Petr. Peck. lib. 1. de teſtam. conjug. c. 9. n. 5 Godelin de [illegible] lib. [illegible] c. 7. n. 22. & ſeq. Angel. Aretin tract. maleſic. verb & [illegible] n. 18. Menoch lib 2 arbitr. judic. quæſt. cent. 2. caſ. [illegible] & de præſumpt. lib. 1. quæſt. 89. n. 2[illegible]. & ſeq. Frider. Pru[illegible] conſil. [illegible] n. [illegible]7. & ſeq. vol. 2. Mynſing. cent. 5. obſer. [illegible] lam. n. [illegible]. ſub fin. & n. ſeq.* Advocati igitur cum [illegible] ſacerdotum titulo dignentur, textus eſt *in l. [illegible]* quare idẽ ne faciant, ratio diverſitatis [illegible].

7 Atq; ita etiam nuperrimè à Scabinis Lipſienſibus ad conſultationem G. M. fuit pronunciatum. Ob [illegible] RechtsGelehrten in dem einig / daß ein Advocatus [illegible] Clienten zum Zeugen mag angegeben werden. Dieweil aber dennoch jhr von der Sachen zuvor nichts gewuſt / Sondern [illegible] nige / was jhr von ewren Clienten, pro information[illegible] berichtet worden / zu offenbahren jhr zum Zeugen [illegible] So mögen jhr geſtallten Sachen nach / Zeugnüs [illegible] und ſolches zu entdecken nicht gedrungen werden V. R. W.

Deciſio CII.

Simoneta in diverſis locis varium habet valorem, ſecundùm cujus loci valorem ſolutio fieri debet.

SVMMARIA.

1. *Si in diverſis locis diverſus eſt monetæ valor, ſolutio fieri debet in illo valore, qui currit in loco deſtinatæ ſolutionis.*
2. *A[illegible] qui [illegible] fertur in tertium locum, [illegible].*
3. *[illegible] Lipſenſium & Vuittenbergenſium reſponſa [illegible].*
4. *Si [illegible] locus non eſt expreſſus, locus iudicij, vel ubi [illegible] habet, inſpici debet.*
6. *L[illegible] obligationem auget.*
7. *Talis debet eſſe executio & deductio, qualis fuit in ipſa origine, ex qua deducitur.*
8. *Scabinorum Lipſenſium pronunciatum adducitur.*

IN meis concluſionibus *part. 2. concluſ. 36. n. 10. & ſeqq.* latè dixi, ſi thaleri vel aurei ſimpliciter nullo certo valore expreſſo, ſint mutuo dati, quòd tunc nō thaleri vel aurei in ſpeciebus vel corporibus ſolvi debeant, ſed ſufficit, ſi valor, qui fuit tempore contractûs, ſolvatur.

1 Si verò in diverſis locis diverſus ſit valor, puta alius in domicilio debitoris, vel contractûs, & alius in loco deſtinatæ ſolutionis, ſolutio fieri debet in illa monetâ, & ejus valore, qui currit in loco deſtinatæ ſolutionis. *Alex. conſil. 21. incip. viſis his quæ in themate. n. 1. & ſeqq. [illegible] conſil. [illegible] incip. ad primum. quæſt. [illegible] [illegible] Iaſon in l. vinum. 22. ff. de rebus credit. ſi cert. pet.*

[illegible] in princ. & verſ. [illegible] & ſeq. [illegible] [illegible] in [illegible] caſu. n. [illegible] & ſeq. [illegible] verſ. [illegible] tamen non obſtantibus. n. 9. & ſeq. Bl. in l. quod lega-tur. [illegible] de judic. [illegible] in princ. verſ. niſi ſit determinatus. & n. [illegible] pr[illegible] n[illegible] præſtandum.

2 Quoniam actus, cujus expeditio confertur in ter-tium locum, in illo loco intelligitur celebratus *l. [illegible] ff. de bon. auth. judic. poßid. l. contraxiſſe. ff. de O. & A. l. heres abſens. [illegible] ult. ff. de judic. Oldrad. d. conſil. 163. n. 1. verſ. & eſt ratio quia actus. & ſeq.* Et quoad forum executionem præſcri-ptionem extinctionem actionis, valorem, & acceſſoria ſemper attenditur locus deſtinatæ ſolutionis. *[illegible] deciſ. 216. cent. 3. quem ſequitur Borgnin. Cavalc. deciſ. 1. n. 9. verſ. ubi quoad forum. part. 1.*

3 Veluti etiam ita ICti Lipſenſes & VVittenbergen-ſes *Menſe Ianuar. Anno 1622.* ad conſultationem [illegible] und Conſorten reſponderunt, ut in ſequenti deciſione dicitur.

4 Vnde licet, ſi certus locus in obligatione dictus non eſt, ſolutio fieri debeat in loco judicij, vel ubi de-bitor domicilium habet. *l. quod legatur [illegible] in princ. ff. de judic. ubi Bl. in princ. verſ. ſed legatis generis [illegible] verſ. [illegible] in le-gato generis. & in l. item illa. 18. ff. de [illegible] in princ. ([illegible] hoc menti tenendum dicit) verſ. tertio nota in verbo. & n. [illegible] ſi vero ſunt diverſi. & verſ. aut non ejuſdem fori [illegible] & ſeq. Gl. eod. verb. non venit. Paul. de Caſtr. ibid. ([illegible] tiones affert) n. 12. ibi, quæritur in alia. & n. 13. & in d. l. quod le-gatur 38. ff. de judic. n. 2. ibi, in textu ibi, & ſeq. Petr. [illegible] de [illegible] conjug. lib. 5. c. 28. [illegible] n. 3. verſ. [illegible] & ſeq. [illegible] de except. part. 3. c. [illegible]*

5 Attamen ſi debitor fuerit moroſus, & creditor eum in loco domicilii convenire, & abſolutionem compellere, ac ibidem ſolutionem accipere cogatur, [illegible] obligatio non alteratur, ſed nihilominus debitor illum valorem, qui in loco deſtinatæ ſolutionis currit, & forte major eſt, quam in loco domicilii ſolvere vel ſupplere tenetur. Propterea quod loci adjectio condemnationem, quæ in alio loco inſequitur, augeat, *l. 1. & per tot. ubi. Br. Bl. & DD. communiter de eo quod certo loco.* & [illegible] loci habentur ratio intereſſe, ita ut talis actio, ſi in ſtipulatione eſt, appoſitus locus deſtinatus ſolutioni, & in illo loco non ſolvatur, ſed alibi efficiatur arbitraria, & officio judicis mercenario veniat intereſſe loci propter naturam etiam actionis. *Bl. in l. non utiq. 4. §. nunc de eſſectu ff. de eo quod certo loco. n. 1. Paul. de Caſtr. ibid. n. 1. Iaſon eod. n. [illegible] ex iſto. & ſeq. & in l. arbitraria. 2. ff. eod. n. 1. verſ. pone quando in ſtipulatione. & ſeq.*

7 Et talis debeat eſſe deductio, & executio qualis fuit in ipſa actione, ex qua deducitur, ut in ſpecie in pūcto monetæ volunt *Oldrad. conſil. 1[illegible]. incip. cum quæſtio eſſet. n. 2. verſ. quia talis debet eſſe. & ſeq. per l. 3. ff. de fundo inſtrum. inſtrum. legat. l. qui [illegible] §. 2. ff. de S. R. P.* Alias enim debitor moroſus eſſet melioris conditionis eo, qui ad ſolvendum promptus eſt, & in loco deſtinato ſolutionem facit. *Anchor. conſil. [illegible] Paul. de Caſtr. conſil. 437. incip. ſuper dictis. n. 4. lib. 2*

8 Atque ita etiam Scabini Lipſienſes *16. Octob. Anno [illegible]* ad requiſitionem G. F. reſponderunt: Ob nun gleich ein debitor mit dem Werth ſo im Lande genge vnd gebe iſt ſeinem Brieff vnnd Siegel eine gnüge thun kan: Dieweil aber dennoch ihr auß [illegible] Verſchreibung davon ihr vns doch keine Abſchrifft [illegible] [illegible] eigenen Bericht nach die wiederzahlung zu E. zu [illegible]

pflich-

[illegible] ... vngeachtet [illegible] ... Werth [illegible] ... zu E. [illegible] ... B. A. W.

Deciſio CIII.

De electione in alternativis debitori conceſſo, ubi caſus ſingularis de ſolutione ad certum locum deſtinata, & in diverſis monetis alternativè facienda tractatur.

SVMMARIA.

1. *Species facti proponitur.*
2. *In alternativis eſt electio debitoris.*
3. *In alternativis an & quando electio ſit creditoris, remiſſivè.*
4. *Electio in alternativis eſt creditoris, ſi alternativè ponitur inter duo, quorum unum eſt in obligatione, alterum verò ponitur ad favorem creditoris.*
5. *Solutio ad certum locum deſtinata cenſetur facta ad favorem creditoris.*
6. *R[illegible] [illegible] [illegible] & VVittenbergenſium afferuntur. n. [illegible]*

1 QVidam Mercator Lipſenſis a cive Lubecenſi mutuo ſumpſit ter mille thaleros, uno quolibet ad viginti quatuor groſſos argenteos, vel triginta duos ſolidos Lubecenſes computato, [illegible] zu 24 [illegible] 32. Schilling Lübeckiſch gerechnet eosq; Lubecæ in prædicto valore [illegible] Werthe, ſolvere promiſit, ſed cum poſtea ex mutatione monetæ & ejus valore inter groſſos argenteos, & inter ſolidos Lubecenſes [illegible] magna diſcrepantia erat, dubitatur, cujusnam ſit electio? Pro debitore facit trita illa juris

2 regula, quod in alternativis ſemper ſit electio debitoris, *in alternativis. de R. I. in ſexto. l. ſi plerumq. 10. §.* [illegible]

[illegible] Matth. Coler. in proceſ. execut. [illegible] Pistor. ubi rationes affert quæſt. [illegible] n. 1. & ſeq. lib. 3. Ludov. Roman. conſil. [illegible] te. n. 1. verſ. tum ex regulis & ſeq. per tot. Tuſch. (ubi rationes & ampliationes affert) tom. 3. verb. electio. concluſ. 102 [illegible] ſolvendi. n. 1. & ſeqq.

3 Verum enimverò, cum prædicta regula præter alias fallentias, de quibus copioſè tractat *Bl. in l. Lucio Titio. 23 ff. de legat. 2. n. 2. & ſeq. Felin. in c. inter cæteras. 4. extr. de reſcript. n. 4 & ſeq. Everhard. in topic. in loco à natura alternativorum 108. n. 1. & ſeqq. Paul. de Caſtr. in l. ſi Stichum. 8. §. idem celſus ff. de novat. n. 2. verſ. imo ſi promiſiſſet & ſeq. Hartm. Piſtor. d. quæſt. 4. n. 8. verſ. veruntamen hiſce n. 9. & ſeqq. lib. 3. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. 8. n. 33. & ſeqq. Dan. Moller. lib. 1. ſemeſtr. c. 27. per tot. Marant. in repet. l. ſi actor. C. de procurat. n. 41. & ſeqq. Iaſon in l. 1. ff. quo ſatisd. cog. n. 5. & ſeq. & in l. non uſque ff. de eo quod certo loco n. 3. & ſeqq.*

4 Etiam limitetur, ſiquidem dictio alternativa ponitur inter duo, quorum unum eſt in obligatione, alterum verò apponitur ad favorem & cautelam creditoris. *Br. in l. quamvis. ff. de pignor. action. n. 2. Felin. in d. c. inter cæteras 4. extr. de reſcript. n. 4. verſ. fallit ſecundo. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. d. quæſt. 8. n. 35. Hartm. Piſtor. d. quæſt. 4. n. 12. lib. 3. Everhard. d. loc. 108. n. 7. Daniel. Moller. lib. 1. ſemeſtr. c. 27. n. 1. Bl. in l. ult. C. de petit. heredit. n. 5. verſ. nam in alternativis & ſeq. Paul. de Caſtr. in l. ſi non obtulit. 4. §. ſi ex conventione ff. de re judic. n. 5. verſ. quia illud de pignoribus. & in l. cum proponas 17. C. de tranſaction. n. 4. verſ. ſed in alternativa. Iaſon in d. l. 1. ff. qui ſatiſd. cog. n. 6. verſ. & certe illud.*

Ideoq;

5 Ideoq; cum ſolutio ad certum locum, præſertim ad domicilium creditoris deſtinata, in ejus favorem facta cenſetur. *ht. in l. non ſolum §. morte. in 3. quaſt. ff. de nov. oper. nunciat. Iaſon in d. l. non utiq. 3. ff. de eo quod certo loco. n. 6. Ioann. Zang. de except. part. 3. c. 1. n. 224.*

6 Merito ICti Lipſienſes *Menſe Ianuar. Anno 1622.* ad requiſitionem Wilhelm Leidolffs vnd Conſorten / pro creditore reſponderunt: Ob nun wol ſonſten in der Verſchreibung der Thaler zu 32. Schilling Lübeckiſch / oder 24. Silber groſchen gerechnet. Vnd es dannhero das anſehen gewinnen wil / daß euch als Schuldenern die Wahl zuſtehen möge / entweder vor den Thal. 32. Schilling Lübeckiſch / oder 24. Silbergroſchen zu entrichten. Dennoch aber vnd dieweil die Wiederzahlung an der Müntze / welche an dem Orte dahin dieſelbe beſtimmet / breuchlichen / genge vnd gebe iſt / geſchehen vnd erfolgen mus. So ſeyd ihr auch den Thaler mit 32. Lübeckiſchen Schillingen als Lübeckiſcher Müntze, zu bezahlen vnd abzutragen ſchuldig. V. R. W.

7 Cum quibus etiam ICti VVittenbergenſes *eodem Menſe Anno 1622.* ad conſultationem eorundem conſenſerunt, & conformiter pronunciarunt.

Deciſio CIV.

Privilegia immunitatis & exemptionis à decimis & aliis tributis & gabellis, an & quatenus etiam ad bona futura & poſtea quæſita extendantur?

SVMMARIA.

1. *Species facti proponitur.*
2. *Negativa aſſertio affertur.*

de futuris luminibus circa rem ſervientem & dominantem, unde non mirum, ſi diſpoſitio *d. l. ſi ſervitute. 23.* etiam ad futura lumina extendatur, cum acceſſorium naturam ſequatur principalis. *L. Sec. §. Tyranne. ff. de fund. inſtruct. l. prædijs. §. balneas. ff. de legat. 3. l. Olympico. ff. de ſerv. Bl. d. conſil. 112. n. 4. verſ. non obſtat. lib. 1.* Secus igitur erit in privilegiis, quæ ſtrictè ſint interpretanda, nec extendenda ad alium caſum vel perſonam. *L. ſi quando. in princ. C. de inoffic. teſtam. Bl. in l. quæ ex relationibus. 2. C. de legib. n. 1. ibi, nota primo. Iaſon in l. beneficium ult. ff. eod. n. 33. ibi, circa privilegium.*

4 Veluti etiam de ejusmodi immunitatibus, quòd tanquam contra utilitatem publicam ſint ſtricti juris, tradit *per l. 1. ſub fin. ff. de jure immunit. c. porro. extr. de privileg. Alex. conſil. 12. incip. viſo titulo quæſtionis. n. 10. ibi, & immunitas. & n. ſeq. lib. 2.*

5 Quod vel ideo magis hoc in caſu dicendum erit, cùm hæc immunitas nedum ad privatam utilitatē eſt conceſſa, & ideo licet vel maxime ſit generalis, ſtrictè tamē accipienda, & ad alia bona poſtea acquiſita non extendenda. *late Ludov. Roman. conſil. 436 incip. quod indultum. n. 10. ibi, ſecundo quia privilegium. n. 11. & ſeq. per tot.* Sed etiam in conceſſione hæc pronomina poſſeſſiva *Suæ*, item *ipſorum*, Seine
6 Zinnberg/ Item, Sie vnd jhre Zechen vnd Gebewde 2c. inveniantur, quorum pronominum poſſeſsivorum ea eſt natura, ut importent dominium & proprietatem. *Bl. conſil. 33. incip. Reverende pater. n. 2. ſub fin. verſ. nam verbum. & ſeq. lib. 2. Rolland à Vall. conſil. 71. incip. viſis privilegijs. n. 28. & ſeq. lib. 2. Roman. conſil. 509 incip. circa propoſitum. n. 6. verſ. & quia. & ſeq.*

7 Et quidem illud dominium, quod quis habet de præſenti in certis bonis, non quod in aliis bonis de futuro acquiret. *Br. conſil. 116. incip. ſtatuto Perusino*

[illegible] ibi, ex his sic arguo [illegible] [illegible] [illegible] in princ. [illegible] fact. n. 14. & seq. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] conclus. 19. n. 1. & seq. Accedit quod illæ [illegible], quas heredes Hieronymi Lotteri poſtea acquiſiverunt, jam erant regiſtratæ, & pro ſupportandis decimis & a-
8 liis oneribus in libro communis æſtimi deſcriptæ, quo caſu privilegium exemptionis & immunitatis etiam ad bona futura, quæ jam ſunt regiſtrata, non extenditur, etiamſi verbis diſertis in illo ſit expreſſum, quod etiam ad bona futura porrigatur, uti multis rationibus confirmat *Iaſon conſil. 83. incip. dicta prædia acquiſita. n. 1. & ſeqq. per tot. vol. 3.*

9 His tamen & ſimilibus non attentis contrarium defendunt *Alex. conſil. 193. incip. ex themate præmiſſo. n. 7. verſ. [illegible] attingi. n. 8. & n. ſeq. lib. 2. Petr. Paul. Pariſ. conſil. 61. incip. quæritur primo. n. 7. ibi, quibus ſtantibus (ubi hanc opinionem & communem vocat) n. 8. & n. ſeqq. vol. 1. Guid. Pap. deciſ. [illegible] incip. Princeps conceſſit. (ubi ita in patriâ Delphin. ſervari [illegible] [illegible] verſ. in contrarium videtur num. 2. & ſeq. per tot. [illegible] l. quo minus. ff. de fluminibus num. 138. ibi, ad idem facit. & ſeq. & in l. qui filiatus. ff. de legat. 1. n. 12. verſ. tu autem in contrarium allegata. & n. 13. Natta conſil. 160. incip. in cauſa quæ [illegible] verſ. addo etiam licet. & n. ſeq. lib. 1.* qui indiſtincte tradunt, quod Privilegium exemptionis & immunitatis à decimis vel aliis oneribus verbis indefinitis & generalibus conceſſum, extendatur etiam ad bona & onera poſtea acquiſita & impoſita.

10 Tum per textum expreſſ. *in c. quia circa 22. ſub fin. extr. de privileg. & exceſſib.* Tum per *text. elegant. in l. ſi ſervitus. [illegible] verſ. & humanius [illegible] ff. de S. V. P.* ubi cum ICtus Pompo-

nius

[illegible] non in eo, quod ibi agitur de futuris circa tempora ſcitur [illegible], vel quod acceſſorium ſequatur naturam ſui principalis, uti *[illegible] conſil. [illegible] n. 4. verſ. [illegible] lib. 1.* ſibi perſuadet, ſed in generalitate verborum ponit, nihil prohibet, quo minus etiam *d. l. [illegible]* etiam generaliter accipiamus, & ejuſmodi conceſſiones generales etiam ad futura bona extendamus. Tum quia privilegium hoc, de quo hîc agitur, non fuit rerum finibus coarctatum.

11 Vbi autem privilegium immunitatis & exemptionis non eſt coarctatum rerum finibus, tunc illud merito etiam extenditur ad res poſt conceſſionem privilegii acquiſitas. *Bl. conſil. 406. incip. ſuper facto domini. n. [illegible] verſ. quid ergo de poſtea exemptus. & ſeq. lib. 5. Pariſ. d. conſil. 68. n. 10. ibi, tamen verior. lib. 1.*

12 Tum, quia ſupra dicta immunitas eſt etiam conceſſa heredibus. Immunitas autem conceſſa alicui pro ſe & heredibus comprehendit etiam bona poſtea quaſita, uti ex *Br. conſil. [illegible] 9. incip. communc ſpolet. n. 9. lib. 1.* argumentatur. *Marc. Ant. Natta de conſil. 160. incip. in cauſa [illegible] fin. verſ. & hic conſiderandum eſt. & ſeq. lib. [illegible].*

13 Tum quia in conceſſione exemptionis continetur dictio allâs (Vnd ſonſten auff im Walde) cujus natura eſt excludere qualitatem, & alia includere. *Gl. [illegible] in Clem. quod circa tit. de elect. verb. quæ in facto, circa [illegible] conſil. 88. col. pen. verſ. natura enim. & ſeq.* Alioquin ſi conceſſio illa immunitatis propter illud verbum, und ſonſten auff im Walde, ad futuras ſtannifodinas non extendere-

tur, eſſe illud verbum omnia fruſtratorium, & nihil o-
14 peraretur, quod tamen de privilegii verbis dici non de-
bet, cùm verba privilegij non debeant eſſe fruſtratoriè
appoſita, *Lat. Parſ. d. conſil.108. n. 17. verſ. quemadmodum
dicta verba. & n. ſeq. lib. 1.*

15 Nec movent rationes in contrarium adductæ,
quòd ſcil. privilegia, & ejusmodi conceſſiones immu-
nitatum ſint ſtricti juris, & non extendendæ, præſer-
tim ſi bona de novo acquiſita jam olim ſint regiſtrata,
& pro ſupportandis oneribus in libro communi æſti-
mi deſcripta; Quia hoc verum eſt, ſi exemptio & im-
16 munitas decimarum vel tributorum ſimpliciter eſt con-
ceſſa, ſecus ſi ob benemerita, ut in caſu præſenti, quo-
niam in quacunq; generali prohibitione legis vel ſtatuti
non comprehenduntur illa, quæ conceduntur pro-
pter benemerita, uti in terminis tradit, & multis exem-
plis declarat *Iaſon conſil.101. incip. immunitas fuit conceſſa.
n. 13. ibi, confirmatur quia. & n. ſeq. vol. 4.* Item, non mo-
vent pronomina poſſeſsiva in ſupra allegata conceſſio-
17 ne appoſita: Quia illa propter ſubjectam materiam ex-
tendi etiam poſſunt ad futura, *Everhard. in loco à ſubjecta
materia 93. n. 15. ibi, hinc eſt. & ſeq.* Et ideo cum Princeps
immunitatem generaliter concedendo, & indefinitè
loquendo potuerit providere, reſpectu bonorum poſt
privilegiatum acquirendorum, hæc pronomina poſ-
ſeſſiva rectè etiam ad futura extenduntur. *eleganter Gail.
[illegible] (ubi hujus reſolutionis tres rationes affert) d. deciſ. 48. incip.
princeps conceſſit. num. 1. verſ. nam princeps ſic concedendo. &
n. ſeq.*

Atq;

18 [illegible] ICti VVittenbergenses ad requisitio-
[illegible] Lottere Erben zu Leipzig/ [illegible] Anno 15[illegible]
[illegible]: Hat Churf. Augustus/ Hochlöblichster Christ-
mildester gedechtnus/ ewerm Großvater Hieronymo Lottern/ wey-
landt Bürgermeistern zu Leipzig/ wegen seiner geleisten trewen
Dienst/ seinen Erben vnd Inhabern seines damals erkaufften Zinn
Bergkwercks zum Geyer an demselben vnnd was sonsten derselbst
auffm Walde gemacht würde/ eine gnädigste Befreyung des Ze-
henden/ vnd der Flußgebühr den 8. Ianuar. Anno 1571. in Gna-
den verliehen vnd mitgetheilet/ nach mehrerm Inhalt der Beylage
sub lit. A. Ihr habt auch ein Bergkwerck hernach auff dem Wal-
de/ so der Suchstolln genandt/ vnd gleicher gestaldt ins Bergkampt
Geyer gehörig/ erkaufft/ wie jhr davon mit weitern berichtet. Ob
nun wol der Suchstolln/ davon der Zehendte vnd die Fewer Pfun-
de gefordert werden/ in gedachtem Privilegio außdrücklich nicht
specificiret. Dennoch aber vnd dieweil derselbe auff obgedach-
tem Walde gelegen/ vnd erwehntes Privilegium vber alle Zinn
Bergkwercke/ die im Geyers Berge/ oder sonsten auffm Walde
gemacht werden/ Vnnd bevorab propter benemerita ertheilet
worden: So möget jhr den Zehenden vnd Flußge-
bühr davon zu entrichten/ wieder ewren wil-
len nicht angehalten werden/
V. R. W.

Decisio

Deciſio CV.

Formalia areſti Saxonici, in quibus conſiſtunt, & an ea per æquipollens adimpleri poſſint?

SVMMARIA.

1. *Areſti formalia in quibus conſiſtunt.*
2. *Formalia areſti præciſe debent obſervari.*
3. *Si ante tertiam renovationem areſti commiſſio à Principe impetratur, an areſtans excuſetur. n. 4.*
5. *Finis & effectus ſi adeſt, non debemus eſſe ſoliciti de obſervatione formæ.*
6. *ICtorum Lipſenſium reſponſum affertur.*
7. *Forma ad unguem debet obſervari. n. 9.*
8. *Non poteſt per æquipollens adimplere.*
10. *Supremi Parlamenti Dreſdenſis judicatum affertur.*

1 QVod formalia & ſolennitates ſubſtantiales areſti Saxonici potiſſimũ in eo conſiſtunt, ut primo creditor ſtatim atq; areſtum impetravit, illud in tribus juridicis terminis vel quaterdenis de una quindena in aliam proſequatur & renovet, deinde in tertia renovatione ſimul libellum areſtatorium cum tali ſpecificatione crediti ſui exhibeat, ut ex ea judex cognoſcere poſſit, qualiter illud ſit probaturus, & denique, ut ſimul citationem debitoris petat, & pro decernenda Citatione ad debitorem inſtat, latius dixi in meis concluſionibus practicabilibus, *part. 1. concluſ. 50. n. 81.*

Quæ

Quæ formalia præciſe obſervari debent, ita quidem ut
2 ijs neglectis areſta pro nullo habeantur. Novell. 8. ſuper Aug. part. 2. conſtit. 2. in med. verſ. Und wo das [illegible] Joach. Mynſing. n. 7. & lib. 4. ſingul. r. c. 11 n. [illegible] Sare. Roland. de commiſſ. part. 4. lib. 3. c. 4. n. 17. Matth. Coler de proceſſ. execut. part. 3. c. 4. n. 30. verſ. quæ ſolennitates quidem. & n. ſeq.

Vnde ſi quis areſtum impetravit, & antequam illud
3 ſecunda vel altera vice renovaret, Elector commiſſionem decernit, & cauſam alijs componendam committit, & mandat, ut illi debitori hoc notificent, & eum ad certum diem citare debeant, tunc licèt areſtum creditor debito modo renovaverit, ſi tamen confidens in hac commiſſione & citatione à commiſſarijs emiſſa ipſemet in tertia renovatione ſimul pro citatione debitoris non inſtiterit, areſtum nihilominus invalidum erit.

4 Et quamvis hoc in caſu creditor excuſandus videatur, uti in ſpecie voluit, & de quotidiana experientia & practica teſtatur *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 3. c. 1. in [illegible] ſicut in præcedenti n. 64. ibi, at in noſtro areſto. n. [illegible] quod autem ſuper & n. ſeq.* Propterea quod jam antea ab Electore fuerit nedum commiſſio, ſed etiam Citatio ad debitorem decreta, & ob id fruſtra petatur, quod jam antea à Principe eſt conceſſum. *§. itaq. ſi [illegible] de actio. l. 1. circa med. C de theſaur.* Maxime cùm Princeps ad formam in ſtatutis vel conſtitutionibus expreſſum non aſtringatur. *Iaſon in l. quod Principi. 1. ff. de Conſt. Princip. n. 13.* Et areſtans ad eum finem & effectum citationes debitoris petere debeat, ut is areſtum reſciat, & clandeſtinitas areſti evitetur. *Novell. Elector. Auguſti. part.*

1.

[illegible]

5 Qui finis & effectus cùm ediT, de obſervatione [illegible] non debemus eſſe ſolliciti. *[illegible] Conſil. [illegible] incip. in hac cauſa n. [illegible] plane quatenus [illegible] forma & ſeq. Olarad. Conſil. [illegible] incip. [illegible] Roin Conſil. 137. incip. viſo [illegible] n. 9. verſ. [illegible] lib. 1. Iacob. Put. deciſ. 2[illegible]2. incip. an decima [illegible].*

Præſertim cùm per ejuſmodi commiſſionem Principis litis pendentia inducta cenſeatur. *Ioann. Zanger. de exceſſ. part. 2. c. 13. n. 7. & n. 9. Guid. Pap. deciſ. 337. n. 7. Pract. Papienſ. in forma reſponſionis rei convenii. gl. exceptionem litis pendentia* [illegible]. Et ideo creditor areſtanti integrum non fuit, contra litis pendentiam pro alia citatione inſtare, & debitorem ad alium locum & judicem citari facere. *Gl. in Clem. [illegible] ut lite pendent. verb. innovatur. l. ult. & tot. C. ut lite pendent. [illegible] & tot. tit. extr. ut lite pendent. nihil innouet.*

6 Contrarium tamen *Menſe Septembr. An. 1621.* ICti Lipſienſes ad requiſitionem VV. L. & I. S. reſponderunt: Ob nun wol zu ablehnung dieſes mangels jhr vorwendet [illegible] Churf. Durchleuchtigkeit zu Sachſen / vnſer gnedigſter Churfürſt vnnd Herr / alsbald nach angelegtem Areſt / ehe noch die andere [illegible] geſchehen / der Cammermeiſter die Berunſteiniſchen Gelder [illegible] nicht allein anbefohlen / ſondern auch hernacher den 26. [illegible] Monats Anni 1618. Herrn D. Eſaiæ [illegible] vnd [illegible] hierumb commiſſion auffgetragen / vnd [illegible] von jhnen vnterſchiedene Tagefarten angeſetzt worden / [illegible] dann eine litis pendentz eingefuhret / euch auch der [illegible] citation zu gehorſamen gebühren wollen. Dennoch aber / vnd dieweil dieſer Lande übliche Rechte des klaren Jnhalts / daß ein [illegible] [illegible] bey eingebung der Kummerklage / auch citation vnd [illegible] [illegible] dem Schuldner ſuchen vnd bitten ſoll / vnd do dieſe Form von [illegible]

[illegible]

Digitized by Google

[illegible] ſo ſoll [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iſt auch der von euch angelegte [illegible] [illegible] [illegible] defects vnd mangels [illegible] [illegible]

7 Propterea, quod forma à lege vel ſtatuto præſcripta, ad unguem debeat obſervari. *Alex. Conſil.* [illegible] *n.16. ibi, & ſemper forma. lib. 1. Iaſon in l.* [illegible] *de liber. & poſthum. n.18. ibi, tene regulam. & ſeq.*

8 Nec poſſit per æquipollens adimpleri. *Tiraq. de* [illegible] *connubial. gl.7. verb. expreſſ. n.160. verſ. neq. enim forma* [illegible] *poteſt.* [illegible] *decíſ.1. n.44. ibi, quia certum eſt. Iaſon in l.* [illegible] *C. de teſtam. num. 12. Cothm. Conſil.* [illegible] *num. 26. &* [illegible] Nec etiam reſcripto Principis vel Papæ tolli. [illegible] *ſil. 63. n.7. verſ. cum Papa nolit & ſeq.* Inprimis cum Novella Electoris Auguſti *part.1. conſtit. 29. verſ.* Vnd wo [illegible] *& ſeq.* ulterius progrediatur, & expreſſè diſponat, quod abſq; ejuſmodi citationis petitione areſtum ſit nullum.

9 Quo caſu forma eò magis ſervari debet, & nullo modo negligi poteſt. *l. non dubium.* [illegible] *C. de legib.* [illegible] *ſ. incip. viſo & conſiderato. n.* [illegible] *verſ. præ*[illegible] *2. Gl. in Clem.* [illegible] *tit. de jure patronat. verb.* [illegible] *ſub fin.*

10 Atqui ita etiam in ſupremo Parlamento Dreſdenſi in cauſa Hanſen Wilhelms von Bernſteins [illegible] contra VV. L. & I. S. areſtantes *23. Jun. An. 1621.* fuit obſervatum, & poſtea *4. Decembr. An. 1621.* per leuterationem etiam confirmatum, vires rei judicatæ accepit.

Deciſio CVI.

Si areſtum non ſtatim eo die, quo eſt petitum, ſed alio concedatur, à quo tempore fieri debeat renovatio?

SVMMARIA

1. *Caſus proponitur.*
2. *Rati[illegible] areſti [illegible] retro, n. 3.*
4. *[illegible] caſus propoſitus.*
5. *Ne[illegible].*
6. *[illegible] Lipſienſium [illegible] aſſeritur.*

1 QVidam 7. *Martij An.* 1618. in cujuſdam bona areſtum petijt, ſed cùm inſtrumentum obligationis vel ejus copiam ſtatim ad manus non haberet, ei ſignatura fuit exhibita hujus tenoris, ſi inſtrumento obligationis vel alio modo creditum ſuum doceret, quod tunc de areſti conceſſione, quod jus & juſtitia permitterent, fieri debeat, unde is poſtea 10. *Martij ejusd. anni* inſtrumentum obligationis copialiter produxit, & areſtum impetravit, dubitabatur, à quonam tempore areſtum renovari debeat? Quod renovatio à die 7. Martij,
2 quo primum pro areſto concedendo ſupplicatum fuit, fieri debeat, inde concludendum videtur, quod ratificatio & ratihabitio areſti extenditur retro, non aliter ac ſi ab initio jure extitiſſet. *Matth. Coler de proceſſ. execut. part. [illegible] vers. ex quo enim [illegible]*

3 Sed cum hoc non à forma, ſed ſolummodo de eſſe in

[illegible]

areſti [illegible] de jure pignoris, quod [illegible] ex [illegible] conſequitur, intelligatur, ut [illegible] illud de ipſo [illegible] quo areſtum impoſitum eſt, incipiat. *Novell. Elector. Auguſti part. 1. Conſtit. 28. §.* ſoll er [illegible] [illegible] *& ſeq. ubi* [illegible] *n. 78. Rauchb. part. 1. quæſt. 4. n.* [illegible] *& ſeq.* [illegible] *de proceſſ. execut. part. 3. c. 11. n. 35. n. 39. n. 42. & ſeq.*

4 Ideoq; merito contrarium concluditur per textum *in Novell. Elector. Auguſti part. 1. conſtit. 27. poſt princ. verſ.* bald wann ihm der erſte Kummer, ubi areſtum ab eo tempore, quo primum indultum & conceſſum eſt, renovari debet. Cum ergo areſtum non 7. *Martij*, ſed [illegible] fuerit indultum, non injuſte etiam ab eo tempore renovatio fieri debet. Quoniam areſtum 7. Martij, non fuit conceſſum, ſed ſaltem promiſſum, & ideo renovari

5 non potuit, cum non entis nullæ ſint qualitates. *l. ſi à Titio 22. verſ. qui autem in rerum natura ff. quando dies legat. cedat. l. quidam referunt. 14. verſ. eſſe non debet. ff. de jure codicil. l. ult. verſ. nam antequam naſcatur ff. de collat. bonor. l. non ſolum 1. §. ult.* [illegible] *adeo. ult. ff. quib. mod. uſuf. amitt.* [illegible] [illegible] *quia non entium.* [illegible] *lib. 2. quæſt. 38. n.* [illegible] *verſ.* [illegible] *incip. viſo puncto. n.* [illegible] *ibi, cum non entis. lib. 1. Dec. Conſil.* [illegible] *incip. iuridicam eſſe. n. 9.*

6 Et quod non eſt, nec extendi nec reſtringi poteſt. *Andr. Barbat. (inter conſilia Alex.) Conſil. 52. incip. circa* [illegible] *dubitationem. n. 12. verſ. quia illud quod non eſt. lib.* [illegible] *Daniel* [illegible] *lib. 3. ſemeſtr. c. 44. n. 4.*

7 Veluti ita etiam ICti Lipſenſes *31. Auguſt. An. 1622*, ad conſultationem VV. L. & conſortium pronunciarunt:

Ob nun wol die vorgewendete [illegible] sehen [illegible] den wollen, [illegible] Martii [illegible] renoviret, vnd [illegible] am 7. Martii [illegible] Verstattung des Arrests [illegible] Dennoch aber / weil wir [illegible] aus denen vns zugeschickten Acten so viel [illegible] befunden, das der von euch wider den von Bernstein gesuchte Arrest nicht den 7. sondern den 10. Mertii Anno [illegible] renovatio aresti nicht von dem 7. sondern den 10. Martii [illegible] hen gewesen, ihr auch solcher renovation von 14. Tagen zu 14. Tagen richtig nachgesetzt / So ist euch obangeregter von euch / wider den von Bernstein zu den Bernvelsischen Kauffgeldern [illegible] Arrest vners Gegentheils widerfechten vngeachtet, in seinen formalien bestendig, vnd ihr werdet von solchen arestirenden Geldern vor andern Bernsteinischen Gleubigern / so kein elter vnd besser Recht vorzuwenden haben, nicht vnbillich befriediget, V.R.W.

Deciſio CVII.

An creditor ſuum creditum ad hoc, ut ei areſtum indulgeatur, per exhibitionem originalis obligationis docere debeat, an verò ſufficiat, ſi illud per copiam ſaltem liquidum faciat?

SVMMARIA.

1. *Ratio dubitandi traditur.*
2. *Laurentij Kirchofij ſententia de hoc caſu recenſetur.*
3. *Areſtum debitoris æſtimationem lædit, & eius opinionem apud bonos viros ſugillat.*
4. *ICtorum Lipſenſium reſponſum refertur.*
5. *Rationes recenſentur.*

Digitized by Google

6. *Impedit areſtum, [illegible] requiritur.*
7. *[illegible] plurimum [illegible].*
8. *[illegible] periculum eſt in mora.*
9. *[illegible] in mora [illegible] ratio haberi debet.*
10. *[illegible] debet accipi, ne duplicem correctionem [illegible] contineat.*
11. *Ius Saxonicum quoad aliorum locorum ſtatuta, pro iure communi [illegible] habetur & reſputatur.*
12. *Rationes in contrarium adductæ refutantur.*

1 DVbium movet decretum Chriſtiani II. Electoris Saxoniæ, ſub dato Dreſdæ *11. April. An. 160?. §.* als ſollen hinführo allezeit. *& ſeq.* ubi verbis diſertis diſponitur, Daß hinführo allezeit bey ſuchung der Areſten/ die Schuldforderung ſol zu gebührlichen beſcheinet / die Brieffſichen Vrkunden in originali, auch mit denſelben zugleich Abſchrifften von den Areſtanten vbergeben werden/ id eſt, quod areſtantes ſemper tempore petiti areſti ſua credita legitimè liquidare, inſtrumenta obligationum originaliter, & cum illis ſemel copias exhibere debeant.

2 Quod corroborat etiam *Laurent. Kirchoff. inter Conſil. var. ICtor. Conſil. 5. incip.* Im Nahmen Gottes. *n. 43. & eſt [illegible] fortius voluit. & n. ſeq. vol. 1. quem ſequitur Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 3. c. 1. incip. abſolutis primis. n. 32.* qui ſtatuit, quod areſtum in res vel perſonam non concedi debeat, niſi de debito per inſtrumentum publicum liqueat.

3 Idque vel ideo magis, quoniam areſtum debitoris non ſolùm æſtimationem lædit, opinionem ejus apud bonos viros ſugillet, & ignominiam irro-

[illegible] *[illegible]* *[illegible]* *[illegible]* *aliena m. n. [illegible] [illegible] re judic. n. 53. & ſeq.* Sed etiam judex ob areſtum injuſte indultum de Syndicatu conveniri poſſit. *[illegible] part. 1. c. 2. n. 116. verſ. cuſ forſan contra [illegible] & part. [illegible] n. [illegible] verſ. ne litem faciant. & ſeq.* Ubi autem majus periculum adeſt, major etiam cautio & circumſpectio adhiberi debet. *c. ubi majus. de elect. in 6. [illegible] tom. 6. verſ. [illegible] [illegible]*

4 Contrarium tamen placuit ICtis Lipſenſibus 31. *[illegible] An. 1621.* ad requiſitionem VV. L. & J. S. reſpondentibus: Obwol die formalia areſti dannenhero ſtreitig gemacht werden wollen / daß ihr den 10. Martij nur Abſchrifft der [illegible] Verſchreibung vorgelegt / das Original aber allererſt den 14. gedachten Monats bey der andern renovation produciret. Dennoch aber / und dieweil ihr unverbunden gewesen bey erſter Außbringung mehrerwehntes Areſts / die Bernſteiniſche Haupt-verſchreibung in originali vorzulegen / ſondern ewere Forderung auch auff andere maſſe / und zwar ohne ſonderbahre [illegible] beſcheinigen mögen / So iſt auch obangeregter von euch / wieder den von Bernſtein zu den Bernſelſiſchen Kauffgeldern angelegter Areſt / [illegible] Gegentheils widerfechten ungeachtet / in ſeinen formalien beſtändig / und ihr werdet von ſolchen areſtirten Geldern vor andern Bernſteiniſchen Gleubigern / ſo kein elter und beſſer Recht vorzuwenden haben / nicht unbillich befriedigt / V. R. W.

5 Per textum elegantem in ordinatu Torgenſi *tit.* Vom Areſt wie derſelbe zuverſtatten *pag. mihi 26.* ubi dictio alternativa habetur, quod creditor areſtum petens ſuum creditum

ditum per documenta originalia, vel aliud modo [illegible] liquidare & docere debeat. Cujus dictionis [illegible] semper sit electio actoris [illegible] *[illegible] facit actoris electionem [illegible] Dyn. Consil. 32. incip. quæstio tali est [illegible] præterea complura. & ſeq. Br. & DD. in l. Ca[illegible]*

6 Deinde, quia ejuſmodi liquidatio crediti [illegible] ad informationem judicis requiritur, ut is videat, an creditor juſtam cauſam areſtandi habeat, nec ne. *[illegible] Aug[illegible] part. 1. conſtit. 29. verſ.* [illegible] *habe. Le[illegible] Chriſtiani II. Elect[illegible]* daß auch unſere [illegible] *[illegible] de proceſſ. execut. part. 1 [illegible] & ſeq.*

7 Quæ informatio non minus ex copia, [illegible] originali obligationis haberi poteſt. [illegible] quod in foro hoc Saxonico nudæ creditoris petitioni [illegible] omni cauſæ cognitione ſimpliciter [illegible] ſuperiori inſinuatis pro areſto, & ut [illegible] & ignaro debitore, cui ante [illegible] nullum [illegible] moniſionum. *[illegible] ſicut in præcedenti. n. 4 [illegible]* [illegible] ejuſmodi copia vel alia ſummaria [illegible] ſufficiet, per ea, quæ tradit *[illegible] 1. num. [illegible] Schepitz ad conſuetud. March. part. [illegible] quoad prolationem. Gail. lib. 1. obſerv. [illegible]*

8 Præſertim cum in imponendis areſtis periculum ſit in mora, uti interim dum creditor eſt de originali ſollicitus, etiam alij pervenire poſſint. *Daniel Moller. lib. 1. ſemeſtr. c. 41. n. 4. verſ. & ſic periculum eſt. & n. 1 . & n ſeq. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. 2. n. 2 . verſ. & [illegible] & ſeq. & part. 3. c. 8. n. 41. verſ. cumq; creditor metuat. & n. 45.*

9 Vbi autem periculum in mora eſt, nec tempori, nec loci, nec alterius ſolennitatis judicariæ ratio haberi debet. *Petr. [illegible] de jure [illegible] ſtend. c. 10. n. 10. poſt princ. Daniel Moller. lib. 3. ſemeſtr. c. 44. n. [illegible] remed. Marc. Mantua ſingul. [illegible] incip. habemus textum. num. 1. & ſeq. per tot. Tuſch. tom. 6. verb. periculum [illegible] 2. num. 1. & ſeqq. Alex. Conſil. 17. incip. [illegible] lib. 1.*

10 Deniq; facit, quod ſtatutum ita debeat accipi, ne caſum duplicis correctionis juris communis comprehendit. *Raph. Fulgoſ. Conſil. 156. incip. viſis thematis [illegible] verſ. [illegible] quando ſtatutum ſpecialia. & n. ſeq. Tuſch. tom. 7. verſ. ſtatutum concluſ. 60 . n. 6.* Si autem contrarium diceretur,

11 prædictum decretum Chriſtiani II. Electoris Saxoniæ [illegible]ius Saxonicum, quod in hoc & ſimili caſu reſpectu aliorum decretorum & ſtatutorum localium pro jure communi reputatur. *Schrad. de feud. part. [illegible] 1 incip. explicata materia. n. 31. & n. ſeq. Iaſ. in l. præſcriptione. C. ſi contra jus vel utilit. public. n. 1 verſ. ubi dicit & ſeq. Tuſch. tom. [illegible] verb. [illegible] concluſ. 182. n. 2. & ſeqq.* nedum dupliciter, ſed etiam tripliciter corrigeret, primo in eo, quod hodie creditor creditum ſuum ſaltem probabiliter liquidum facere teneatur, *d. decret. 1 . April. An. 1 [illegible] §. [illegible]* ſonſten [illegible] q. olim de jure Saxonico ſecus fuit, ubi judices nõ requirebant aliquam probationem, etiam ſemiplenam,

vel

vel ſummarium, ſed credebant ſolis narratis ſupplicantis ſuper quantitate debiti, & areſtum concedebant, quantumvis ſæpe creditor [illegible], nec exemplar inde transſumptum produceret. *teſte Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 3. c. 11. incip. ſicut in præcedenti n. 7 [illegible] reſtitutione & ſeq.* ſecundo, quod hoc ſtatim ab initio, antequam creditori areſtum decernitur, fieri debet, *d. decret. 11. April. An. 1607. §.* Es ſollen hinfüro *verſ.* bey ſuchung. Quod olim etiam ſecus erat, & ſufficiebat, ſi in tertia renovatione ſpecificatio crediti exhiberetur. *Novell. Elector. Auguſt. part. 1. conſtit. 29. verſ.* Und zugleich mit dem [illegible] Summe der Klage, mit außtrücklichen. *& ſeq.* tertiò, quod antea in ordinatione Torgenſi *tit.* Von Areſt wie derſelbe, *pag.* 29. hoc creditori alternativè permiſſum fuit, vel per originale, vel per copiam obligationis creditum liquidum facere, quod *per d. decretum* etiam corrigeretur: Ut igitur tot, & tàm multiplices correctiones evitentur, meritò hæc poſterior aſſertio erit tenenda, cùm correctiones regulariter non præſumantur. *Alex. Conſil. 1[illegible]. n. 11. vol. 1. Alciat. de præſumpt. reg. 2. præſumpt. 22. num. 1.* Ut omnis potius interpretatio ſumenda eſt, quam ut correctio inducatur. *Aym. Cravett. Conſil. 870. n. 11. ibi, quarto dubia. & ſeq. vol 5. Schrad. de feud. part. 10. ſect. 14. n. 62. in med.*

12 Nec movet textus in contrarium adductus. Quia ille eſt explicandus ex Novella Elector. Auguſti *part. 1. c. 29. & ordinat. Torgenſ. d. tit.* Von Areſt, wie derſelbe. *& ſeq.* cum

ſemper unum caput [illegible] ex alio capite [illegible] *[illegible]* [illegible] nullum omnino & non præciſe neceſſarium ſit origi-nale ſemper exhibere, ſed ſufficiat etiam creditum per copiam liquidari, dummodo poſtea originale produ-catur, & copia ex illo verificetur, veluti quotidie ædes ſignaturæ ex cancellaria dimitti experimur. Wann Sup-plicant die [illegible] Schuldt/ durch richtige originalia/ oder [illegible] / ſo wird man ſich [illegible] [illegible] *[illegible]* in aula Herrn W. [illegible] Commiſſion, [illegible] Wunſtein factum eſt, & ideo quæ ſemper certam interpretationem habuerunt, non mu-tari debent, *l. minime 23. ff. de legib. l. 2. ff. de conſtit. Princ. [illegible] [illegible] ff. de R. I. Pariſ. Conſil. 109. n. [illegible] vol. [illegible]. Alex. Conſil. [illegible] n. [illegible] [illegible] Conſil. 91. n. [illegible] vol. 1.* Sed ſi ſtatutum eſt ob-ſcurum, recurri debet ad practicam & obſervantiam, & judex omnino tenetur illam practicam & interpreta-tionem ſequi. *Crauett. Conſil. 118. n. 2 [illegible] vol. [illegible] [illegible] vol. [illegible] n. 171 vol. [illegible]. Borgn. Cavalc. deciſ. 5. n. 19. verſ. & [illegible] [illegible].*

Deciſio CVIII.

Ad ſubſiſtentiam areſti, an & requiratur, ut illud ad acta judicij regiſtretur, & creditori deſu-per recognitio, qua judex areſtum eſſe indultum confitetur, tri-buatur..

SVM-

SUMMARIA.

[illegible]

[illegible] *super decreto judiciali.*

[illegible]

[illegible] *receptum reciperetur.*

[illegible]

[illegible] *[illegible] ſaltem per teſtimonio.*

[illegible] *ſcriptura deſicit, & alia probatio* [illegible]

Videtur dicendum, quod SIC per ea, quæ tradit *Matt. Coler. tract. de proceſſ. execut. part. 1. c. 2. incip. circa hunc proceſſum num.* [illegible] *ſub lit.* [illegible] *in matricul.* [illegible] *civitatis & ſeq.* inter alia requiſita etiam illud ponit, quod judex illud in matricula civitatis vel cancellariæ, coram qua petitio interponitur, redigi, & inſinuari faciat, communicando creditori teſtimonium vel recognitionem per manum actuarij, cum data temporis, quo illa omnia fuerunt acta. Quod idem *Coler. de proceſſ. execut. part. 3. c. 8. incip. forma proceſſ. n. 40.* reperit, dum hiſce verbis formalibus ſcribit, quod ad hoc, ut confeſſio & impetratio arreſti, & alia mereantur fidem, neceſſe ſit, illa ſolennia actis judiciarijs inſinuari.

Ratio eſſe poteſt, quia ejuſmodi recognitio & confeſſio judicialis eſt inſtar cujuſdam decreti judicialis, quo mediante obligantur bona debitoris arreſtati in vim taciti cujuſdam pignoris & hypothecæ. *allegat. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 3. d. c. 8. n. 26. verſ. quæ confeſſio & ſeq.* Omne autem decretum & actus judicialis de ſui natura ſcripturam deſiderat, qua deficiente, corruunt [illegible] *Conſil.* [illegible] *incip.* [illegible] *Catharina* [illegible] *& ſeq. Alex. Conſil.* [illegible] *incip.* [illegible] *lib.* [illegible]

3 Vnde etiam conventio, quoad actus, dicitur celebratum in ſcriptis, & ſine ipſis ... ſi requirit ... *c. 17. C. de fide inſtrum. col. 2. verſ. iterum quaro. ... in rubr. C. de probat. n. 82. ... verbum & ſeq.*

4 His tamen non attentis ICti Lipſienſes ... ad requiſitionem VV. L. contrarium ... reſponderunt: Ob nun wol die formalia arreſti ... ſtreitig ... den wollen/ daß keine recognition/ was maſſen der Areſt angenommen/ bey den Acten zubefinden/ vnd euch ertheilet worden. Dieweil aber vnd dieweil der mangel der recognition/ wegen verſtatteten vnd angenommenen Areſts/ durch ... der nachfolgenden renovation zur gnüge erſetzt worden/ So iſt ... Areſt ewers Gegentheils widerfechten vngeachtet in ſeinen formalien beſtendig/ vnd ihr werdet von ſolchen ... Gütern/ vor andern Glaubigern/ ſo kein elter vnd beſſer Recht ... haben/ nicht vnbillich befriedigt/ V. R. W. Quoniam ejuſmodi requiſitum formale vel ſubſtātiale nec in Novellis Electoris Auguſti *part. 1. c. 29.* nec in ordinatione Torgenſi *tit.* von Areſt/ wie derſelbe. *pag. 25.* nec in decreto Chriſtiani II. Electoris Saxoniæ *11. April. An. 1607.* nec alibi in univerſo jure Saxonico reperitur.

5 Formalia autem requiſita non ſunt multiplicanda, niſi verbis expreſſis inducta ſint. *Bal. in l. omnis. ff. de I. & I.*
6 *n. 32. verſ. quia diverſitates. & ſeq.* Facit etiam quod ejuſmodi regiſtratio ad acta judicij, & recognitio creditori inſtanti tributa fiat ſaltem pro teſtimonio, & fide quæſiti & impetrati areſti, quo videlicet pacto & quo tempore illud fuerit indultum. *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 3. c. 2. n. 21. verſ. & regiſtrando illud ad acta. & ſeq.*

7 Exinde autem actus non corruit, ſi ſcriptura illa, quæ

ad

ad probandum talem ſunt, deficiunt, maximè ſi actus ille aliunde probari poſſit. [illegible] *C. de probat.* [illegible] *ff. de fide inſtrum.* [illegible] *C. ad Novell. 152. c. 6.* Cum ejuſmodi regiſtrationes non ad ſubſtantiam actus, ſed tantum ad faciliorem probationem fiunt, & etiam per teſtes & aliter probari poſſunt. *c.* [illegible] *16. extr. de ſentent. & re judic. c. quoniam. 11. extr. de probat. Oldrad. Conſil. 124. n. 19. Tuſch. tom. 7. verb. ſcriptura* [illegible] *n. 2. & ſeq. Lanfr. de Orian. in d. c. quoniam. 11. extr. de probat. n.* [illegible] *verſ. ego dico ultra. & ſeq.*

Deciſio CIX.

Nobiles, an ſuos ruſticos & ſubditos coram proprijs Officialibus, Prætoribus & Scabinis judicio pulſare, & convenire poſſint?

SVMMARIA.

1. *Prima opinio negativa.*
2. *Superior quando ſe inferiori juriſdictioni ſubmittere poſſit n. 3.*
4. *Prætores Pagani ut plurimum* [illegible] *ſubditi jurati.*
5. *Officiales nobilium per ſe nullam habent juriſdictionem 6.*
7. *Sed omnia fere ex conſenſu nobilium faciunt.*
8. *Abſurdum eſt, ut procurator* [illegible] *experiatur coram ipſis* [illegible]
9. *Contraria opinio defenditur.*
10. *Civitas* [illegible] *civem ſuum coram judicem ſuum recte citare* [illegible] *poteſt.*
11. [illegible]
12. [illegible]

Videtur dicendum quòd non, propterea, quòd nemo in cauſa propria judex eſſe poſſit. *tot. C. ne quis in ſua cauſa judic. vel jus ſibi dicat. Oldrad. Conſil. 156. incip. primo quæritur. n. 1. & n. ſeq.*

3 Vnde etiam contractus [illegible] factus, [illegible] celebratus in ſcriptis, [illegible] requiritur. [illegible] *citat. 17. C. de fide instrum. vel l. [illegible] in rubr. C. de probat. n. 82 [illegible] verbum & ſeq.*

4 His tamen non [illegible] ICti Lipſienſes [illegible] ad requiſitionem VV. L. contrarium [illegible] Ob nun wol die formalia areſti dannenhero ſtreitig [illegible] werden wollen / daß keine recognition, was maſſen der [illegible] genommen / bey den Acten zubefinden / vnd euch ertheilet worden. Dennoch aber vnd dieweil der mangel der recognition / wegen [illegible] vnd angenommenen Areſts / durch annehmung der nachfolgenden renovation zur gnüge erſetzt worden / So iſt [illegible] Areſt / ewers Gegentheils widerfechten vnerachtet / in ſeinen formalien beſtendig / vnd ihr werdet von ſolchen areſtirten Güldern [illegible] andern Gleubigern / ſo kein elter vnd beſſer Recht [illegible] nicht vnbillich befriediget V. R. W. Quoniam ejuſmodi requiſitum formale vel ſubſtãtiale nec in Novellis [illegible] legitur. Auguſti *part. 1. c. 29.* nec in ordinatione Torgenſi *tit.* von Areſt / wie derſelbe / *pag. 26.* nec in decreto Chriſtiani II. Electoris Saxoniæ *11. April. An. 160[illegible].* nec alibi in univerſo jure Saxonico reperitur.

5 Formalia autem requiſita non ſunt multiplicanda, niſi verbis expreſſis inducta ſint. *[illegible] in l. omnium [illegible] ff. de [illegible] n. 32. verſ. quia diverſitates. & ſeq.*

6 Facit etiam quod ejuſmodi regiſtratio ad acta judicij, & recognitio creditori [illegible] ſtanti tributa fiat ſaltem pro teſtimonio, & fide quæſiti & impetrati areſti, quo videlicet pacto & quo tempore illud fuerit indultum. *[illegible] Coler. de proceſſ. execut. part. 3. [illegible] n. 42. verſ. & regiſtrando illud ad acta. & ſeq.*

7 Exinde autem actus non corruit, ſi ſcripturæ illæ, quæ

ad probandum [illegible] ſunt, deficiunt, maximè ſi actus ille aliunde probari poſſit. [illegible] l. contrahitur. 4. ſub fin. ff. de pignorib. l. in re 4. ff. de fide inſtrum. l. contractus 17. C. eod. Novell. 156. c. 6. Cum ejuſmodi regiſtrationes non ad ſubſtantiam actus, ſed tantùm ad faciliorem probationem fiunt, & etiam per teſtes & aliter probari poſſunt. c. [illegible] 16 extr. de ſentent. & re iudic. c. quoniam. 11. extr. de probat. Oldrad. Conſil. 324. n. 19. Tuſch. tom. 7. verb. ſcriptura. concluſ. [illegible] n. 2. & ſeq. Lanfr. de Orian. in d. c. quoniam. 11. extr. de probat. n. [illegible] verſ. ego dico ultra & ſeq.

Deciſio CIX.

Nobiles, an ſuos ruſticos & ſubditos coram proprijs Officialibus, Prætoribus & Scabinis judicio pulſare, & convenire poſſint?

SVMMARIA.

1. *Prima opinio negativa.*
2. *Superior quando ſuo inferiori iuriſdictionem ſubmittere poteſt, n. 3.*
4. *Prætores Pagani ut plurimum ſunt Nobilium ſubditi [illegible].*
5. *Officiales nobilium per ſe nullam habent iuriſdictionem 6.*
7. *Sed [illegible] fere [illegible] nobilium [illegible].*
8. *Abſurdum eſt, ut procurator conſtituentis experiatur coram ipſo conſtituente.*
9. *Contraria opinio defenditur.*
10. *Civitas ſi litigat cum ſuo cive, iudicem ſuum recte curatorem dare & ordinare poteſt.*
11. *ICtorum [illegible] reſponſum affertur.*
12. *[illegible].*

Videtur dicendum quod non, propterea, quod nemo in cauſa propria judex eſſe poſſit. *l. un. C. ne quis in ſua cauſa judic. vel jus ſibi dicat. Oldrad. Conſil. 156. incip. primo quæritur. n. 1. & n. ſeq.*

Et

2 Sequuntur [illegible] judicent, [illegible] bus Prætoribus & Scabinis sint subditi, [illegible] mento se major jurisdictioni minoris vel æquali subjicere poteſt *l. eſt receptum. 14. ff. de jurisdict. [illegible]*

3 Hoc tamen tum demum verum eſt, ſi inferior ille, cui major ſe ſubjicit, non ſit ſubditus. *[illegible] l. eſt receptum. 14. ff. de jurisdict. n. ult. ſub fin. quem ſequitur [illegible] n. [illegible] verſ. juxta prædicta quæro, ſub fin.*

4 Prætores autem & Scabini illi pagani, cum utriuſque immunitatis Nobilium ſint jurati ſubditi, merito in cauſa dominorum judicare prohibebuntur. *c. [illegible] extr. de off. judic. deleg. c. accedens extr. ut lite non contest. [illegible] Lancellot. de off. Prætor. inſtit. civil. lib. 1. c. [illegible] §. [illegible]*

5 Maxime, cum ejuſmodi Prætores, Officiales & Scabini Nobilium nullam per ſe habeant jurisdictionem. *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. [illegible] c. [illegible] incip. præmittimus n. [illegible]*

6 *[illegible] ſeq.* Sed per Comites & Nobiles tantum ad unam atque alteram cauſam delegari & conſtitui ſoleant. *[illegible]* Ita

7 & omnia [illegible] ex juſſu & nutu Nobilium vel ſuperiorum faciant & diſponant. *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. [illegible] n. [illegible] verſ. ut q. maxime ſedeant & ſeq.* Abſurdum autem

8 eſſet, ut Procurator conſtituentis [illegible] coram ipſo conſtituente, & ibidem ſubditus, & [illegible] conveniat. *[illegible] qui in ſua cauſa [illegible] n. [illegible] verſ. [illegible]*

9 *[illegible]* Quicquid ſit contrarium hodie, uſu & conſuetudine receptum eſſe, *[illegible] petra de poteſt. Princ. c. [illegible] n. [illegible]*

n. 1 Daniel Moller in comment. ad conſtit. Saxon part. 2. conſtit. 29. n. 15. vers. quemadmodum ubi contra ſubditos. Caſpar Zigler. in 2. part. prax. Nicol. Calvol. §. nobiles. conclus. 1. n. 17. ibi, ampliatur tertio ut nobiles. n. 18. & n. ſeq. Nam licet ejuſmodi proceſſus ſuſpicione non careat, tamen ea ſatis removetur, ſi Nobiles non ipſimet judicent, ſed ſuos Prætores, Officiales & Scabinos ad proceſſum formandum & judicium tractandum conſtituant. *Oldrad. d. conſil. 302. incip. hæ ſunt breves. n. 3.* Præſertim cùm hodie de conſuetudine & ſtylo judiciorum non ipſimet judices ordinarij vel delegati in cauſa judicent, ſed acta ad collegium quoddam ſapientum dijudicanda tranſmittant, ut in meis concluſionibus practicabilibus *part. 1. conclus. 42. n. 5. & ſeqq.* latiùs dixi. *Schrad. de feud. part. 10. Sect. 14. n. 7. & ſeqq.* Quo caſu omnem omninò ſuſpicionis cauſam à ſe removent. *Zigler. d. §. nobiles. conclus. 1. n. 20.* Et ſubditi vel ruſtici, ſi ſe gravatos ſentiunt, appellandi habeant poteſtatem. *l. 1. & tot. tit. ff. & C. de appellat. Schrad. de feud. part. 10. Sect. 14. n. 35. & ſeqq.*

10 Unde etiam fit, ſi civitas litigat cum ſuo cive, quod benè judicem curatorem ſuum dare & ordinare poſſit. *Angel. in l. 1. C. ne quis in ſua cauſa judic. quem ſequitur Felin. in c. cum veniſſent. 12. extr. de judic. n. 5. vers. ubi ſent. idem. & ſeq.*

11 Atq; ita etiam ad requiſitionem Greger Schreyers / geſchwornen Richters zu Lobnis / in cauſa Hanſen von Schönfelds actoris ex una, contra nonnullos ejus ruſticos & ſubditos reos, ex altera parte, *7. Martij Anno 1622.* in judicio contradictio ex reſponſo JCtorum VVittenbergenſium fuit judicatum. Daß Beklagte die Unkoſten dieſes Termins Klägern auff richterliche ermeſſigung zu erſtatten / vnd auff anderweit Ladung ihres Einwendens vngeachtet / zu erſcheinen / vnd mit ihrer Nothdurfft vermöge Churf. Sächſ. Landordnung von Worte in die Feder [illegible] Urtel zu verfahren ſchuldig / Sie thun ſolches alſo oder nicht / ergehet alsdann ferner was Recht iſt / V. R. W.

Veluti etiam ita noviſſime à Jann. Georg. Electore Saxoniæ hic uſus eſt approbatus & confirmatus in ejus ordinatione judiciaria Proceß vnd Gerichtsordnung c. von den Gerichts Secretarien. 2. §. Ob wir auch wol geſchehen laſſen können. *ult.*

Nec moventur rationes in contrarium adductæ: Quia loquuntur, ubi vel quis ipſe in propria cauſa judicat, *d. l. un. C. ne quis in ſua cauſa judic.* vel procuratorem quidem ad agendum conſtituit, ita tamen, ut procurator coram ipſo conſtituente agat. *Bl. d. l. un. C. ne quis in ſua cauſa judic. n. 4. ubi, juxta hoc quæro. & ſeq.* vel quidem alium ad judicandum conſtituit, ſed à conſtituto ad ipſum conſtituentem appellari poteſt. *Iaſon in d. l. eſt receptum. 14. ff. de juriſdict. n. 6. verſ. ſed conſidera & ſeq.* Quæ omnia cùm in caſu præſenti ceſſent, merito etiam diverſum jus conſtitui debet. *c. ceſſante, extr. de appellat. l. 103. ff. de V. O. Tiraq. tract. ceſſante cauſa. part. 1. n. 125. Schrad. de feud. part. 10. Sect. 14. n. 37. poſt princ.*

Deciſio CX.

Legitima liberorum quatenus gravari poßit?

SVMMARIA.

1. *Legitima liberorum non poteſt gravari, n. 2. 4.*
3. *Filius in legitima eſt creditor.*
5. *ICtorum Lipſienſium & VVittenbergenſium afferuntur.*

1 Iuris non eſt incogniti, quod legitima liberorum aliquo onere, conditione vel alio modo non poſſit gravari. *l. quoniam. 32. l. omnimodo. 30. C. de inoffic. teſtamento. auth. noviſſima. C. eod. ut in meis concluſionibus. part. 3. concl. 14. n. 3. & ſeqq. latius dixi.*

Quod

Digitized by Google

2 Quod tamen fallit, si conditio vel aliud onus concernat favorem & utilitatem liberorum. Et licet in hoc casu [illegible] *in l. si pater. 4. C. de re [illegible]. & [illegible] vers. [illegible] & [illegible] ex causa. C. de lib. [illegible] & [illegible] & filius quod licet & seq. Francisc. de Aretio. consil. [illegible] filius præsupponitur quod quidam. col. 2. vers. sed [illegible] Iason in l. filys matrem. C. de inoffic. testamento. n. [illegible] omnes teneant. & n. seq.* ſtatuant, quod onus in favorem & utilitatem liberorum adjectum etiam pro non appoſito habeatur, & a liberis impunè ſperni, & rejici poſſit, cum filius

3 in legitima ſit creditor. *l. cum ratio 7. ff. de bon. damnat. [illegible] Sen. consil. 13. incip. statuta Ianua. n. 25. Iason in l. licet. C. de pact. n. 6. Gail. lib. 2. obser. 119. n. 4.* & ideo non teneatur acceptare dilationem vel conditionem etiam favorabilem. *arg. l. si ita relictum 8. Pegasus. ff. de legat. 2. l. stipulatio ista. § inter cætera. ff. de V. O. Bl. in auth. ex causa. n. 30. vers. cum in ipso filius. & seq.*

4 Contrarium tamen tenent *Gl. in l. quoniam. 32. C. de inoffic. testamento. verb. tollatur. vers. nisi fecerit. Br. in l. si pater puellæ 42. C. de inoffic. testamento. & in l. cum ex filio. ff. de vulg. & pupill. Bl. in l. filys matrem. 25. C. de inoffic. testamento. n. [illegible] vers. conditio quæ fily. & n. 2. vers. secundo oppono quod [illegible] & in l. filiæ cujus. C. famil. ercisc. n. 21. vers. quia per ho[illegible] & seq. Nicol. Boer. decis. 87. incip. & quoad primum. n. 4. [illegible] cum tali prohibitio. & seq. Paul. de Castr. consil. [illegible] 3. incip. [illegible] & diligenter consideratis. n. 2. vers. tamen [illegible] & seq. vol. 2. Vasq. de success. progress. tit. de testatori[illegible] lib. [illegible] §. 10. n. 406. & seq. Lud. Schrad. de feud. part. 10. [illegible] incip. & certum est (ubi plura) & n. seqq. Roland. [illegible] incip. viso processu. n. 30. vers. cum non contineat. [illegible] consil. 98. incip. mature consideratis. n. 2[illegible]. vol. 2. [illegible] lib. 6. comm. conclus. tit. de legitima conclus. 1. n. 20. [illegible] observ. 213. incip. quanto certum. n. 6.* per textum [illegible]

in l. filij matrem. 23. C. de inoffic. testamento. cui concordat textus *l. si pater puellæ 12. C. eod. l. si emancipatum. 16. ff. de bonor. possess. contr. tabul. l. multi non notæ. 18. ff. de liber. & post. l. qui liberis. 40. ff. ad SC. Trebell. l. Paulus respondit 41. ff. de bonis libert. l. quidam. 46. vers. ne ad patrem eius. junct. sub pa. verb. tam actionem patri inutilem fore. ff. de heredib. inst.* Qui textus nodi per *dd. quoniam. 2. l. omnimodo. 30. C. de inoffic. testamento. auth. novissima. C. eod.* non est correctus, sed adhuc subsistit, quoniam correctiones jurium non sunt præsumendæ & inducendæ. *l. præcipimus 32. in fin. C. de appellat.* Sed leges novæ correctoriæ strictè accipiendæ, ut antiquas non facile corrigant. *Iason in l. Marcellus ff. ad SC. Trebell. n. 23 & 47. & in l. fratres C. de inoffic. testamento. n. 4.* Aliàs illud, quod per leges novas esset introductum in favorem liberorum, retorqueretur in eorum læsionem & detrimentum contra textum *in l. quod favore. 6. C. de legib. Bl. d. l. filijs Matrem. 23.*
5 *C. de inoffic. testamento. n. 2. vers. ne illud quod est. & seq.*

Atq; ita etiam Scabini Lipſenſes & JCti Judicij Curialis VVittenbergenſis ante aliquot annos ad requiſitionem Ludwig vnd Ernſt Sachſen Gebrüdern zu Stöt.rits/ pronunciarunt, ut ex eorum reſponſis, ſequenti deciſione annexis, patebit.

Deciſio CXI.

Mater an & quatenus liberis ſuis pupillariter ſubſtituere poteſt?

SVMMARIA

1. *Qui ſuis liberis, quos in poteſtate habet, pupillariter ſubſtituere poteſt.*
2. *Mater non habet liberos in poteſtate.*
3. *Mater liberis pupillariter ſubſtituere non poteſt.*
4. *Contrarium traditur. & n. 5.*
6. *Scabinorum Lipſenſium & ICtorum VVittenbergenſium pronunciata recenſentur. & n. 7.*

Cum

1 Cum verbis diſertis ſit diſpoſitum *in princ. inſtit. de pupill. ſubſtit. & moribus. 2. verſ. quod ſic erit accipiendum ff. de vulgar. & pupill. ſubſt.* quod quis liberis ſuis impuberibus duntaxat, quos in poteſtate habet, pupillariter ſubſtituere poſſit.

2 Unanimiter DD. concludunt, quod mater, utpote quæ liberos in poteſtate non habet. *§. fœminæ. 10. inſtit. de pupill. & ceter. inſt. de hered. qualit. & differ. l. illud. 4. §. 2. ff. de bonor. poſſeſſ. contra tabul. l. nulla. 12. ff. de ſuis & legitim. heredib.* li-
3 beris ſuis impuberibus pupillariter ſubſtituere non poſſit. *Vigl. in princ. inſt. de pupill. ſubſtit. n. 5. ibi, tertio annotat Paul. de Caſtr. in l. ſi mater. 33. ff. de vulg. & pupill. n. 2. verſ. & pupillaris eſt nulla. Gl. eod. verb. in pupillaribus. verſ. fœminæ enim.*

4 Cautela tamen eſt, ut mater liberos ſuos impuberes tum demum, ſi ad annum decimum quartum ætatis pervenerint, vel majores facti fuerint, Hæredes inſtituat, & ſi antequam ad eam ætatem pervenient, vel majorennes fiant, eis alium ſubſtituat, tunc enim ſubſtitutio benè valet. *per text. elegant. in l. ſi mater. 33. ff. de vulgar. & pupill. Vigl. in princ. inſt. de pupill. ſubſtit. n. 5. verſ. vocat tamen. & n. 6. Ferdin. Vaſq. de ſucceſſ. tit. de teſtatoris potentia. lib. 1. §. 10. n. 413. ibi, limita ſecundo & n. ſeq. Joann. Danh. de teſtam. rubr. de inſtit. hered. n. 25. verſ. hic etiam caſus inſignis. & ſeq.* Propterea, quod hæc ſubſtitutio potius ſit vulgaris quàm pupillaris. *Jacob. Cujac. in d. l. ſi mater. 33. ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. lib. 7. ad Afric.* & ſolummodo ratione effectus, quem non diſſimilem habet cum pupillari ſubſtitutione talis vocetur. *Vigl. ad d. princip. inſtit. de pupill. ſubſtit. n. 6. verſ. effectum enim hac. & ſeq.*

5 Et quamvis *Br. in d. l. ſi mater. 33. ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. Paul. de Caſtr. ibid. n. 3.* dicat, quod hodie poſt conſtitutionem noviſſimam *in l. quoniam. 32. l. ſcimus. §. cum autem, C. de inoffic. teſtamento.* ejuſmodi inſtitutio rejiciatur, & ſubſtitutio non valeat.

Sed cum ea inſtitutio ſit conditionalis. *l. ſi ea* [illegible]

 im-

eingeleitet/ dieſelbe ſowol ſolenniteten halber / wie denn auch der materialien halber / und ſo viel einer Schweſter Söhnlein legitimam mangelt/ die angezogene inſtitution und ſubſtitution belanget/ nach gelegenheit diſſfalls zu Recht vor kräfftig und beſtendig zu achten. V. R. W. reſponderunt, &c.

Deciſio CXII.

Bona minorum ſine cauſæ cognitione, & decreto alienata, qua actione vindicari poſſunt.

SVMMARIA.

1. *Minoribus ad bona ſine cauſæ cognitione & decreto alienata revocanda duplex actio competit. n. 2. 3. 4. 5.*
6. *Diſpoſitio* l. ult. C. ſi major factus alienat. *in bonis feudalibus non habet locum.*
7. *Minor etiam poſt lapſum quinquennium ob enormiſſimam læſionem* l. 2. C. de reſcind. vendit. *uti poteſt.*
8. *Scabinorum Magdeburgenſium reſponſum affertur.*
9. *Contraria opinio defenditur.*
10. *Curſus quinquennii non præſcriptionem ſed ratihabitionem inducit.*
11. *Scabinorum Ienenſium pronunciatum affertur.*
12. *Confirmatur a Iuris Ctis Wittenbergenſibus, & a ſupremo iudicio Appellationum Dresdenſi. n. 13.*

1 SI bona minorum ſine cauſæ cognitione, & decreto judicis ſunt alienata, tunc illis duplex actio competit, una perſonalis adverſus tutorem vel curatorem. Altera adverſus ipſum emptorem vel poſſeſſorem. *l. magis puto. §. minor*
2 *15. ff. de reb. tut. qui ſub tutel. Modeſt. Piſtor. conſil. 64. incip.* auff die Klage. *n. 1. vers.* denn die eine iſt. *& n. 2. ibi,* die ander *action. & n. ſeq. vol. 1. Mynsing. decad. 4. conſil. 40. incip. facti ſpeciem. n. 1. & ſeq. Ioann. Andr. in addit. ad Specul. lib. 4. part. 3. tit. de empt. vendit. §. nunc dicendum reſtat. 4. n. 5. lit. B.*

Quæ

3 Quæ poſterior vocatur proprio ſuo nomine rei vindicatio, & habet tum demum locum, ſi ex parte actoris dominium etiam utile ſaltem, & ex parte rei poſſeſſio probetur, *elegant. Mynſing. d. conſil. 40. n. 6. vers. & ſic actori. n. 7. & n. ſeq. decad. 4.*

4 Et durat ſolummodò per quinq; annos, nam ſi minores majores facti per quinquennium tacuerint, contractum emptionis venditionis tacitè approbaſſe cenſentur, & amplius audiri non poſſunt. *text. expr. in l. ult. C. ſi major factus alienat. ſine decreto, rat. habuer. Surd. deciſ. 70. Pariſ. conſil. 49. incip. contractus ille. n. 14. ibi, iſtis tamen non obſtantibus. n. 15. & ſeqq. uſq; ad fin. vol. 1. Cavalc. de tut. & curat. n. 146. Anton. de Gamm deciſ. 76. incip. de intellectu. n. 1. & ſeq. per tot. Dec. in l. quod initio 29. ff. de R. I. n. 11. ibi, & ſimiliter. & ſeq. conſil. 58. incip. pro tenui. n. 1. verſ. & licet. Mynſing. d. conſil. 40. n. 13. decad. 4. Balb. de præſcript. part. 1. part. 6. princip. in caſ. 23. n. 45. Anton. Gabriel. lib. 2. comm. concluſ. tit. de minorib. (ubi ampliat & limitat) concl. 4. incip. invalida alienatio. n. 1. & ſeqq. Bl. conſil. 45. (ubi limitat, ſi contractus eſt ſimulatus) incip. quandoq; contractus. n. 1. & conſil. 184. incip. ad intelligentiã. n. 3. verſ. tertio præmitto. & n. ſeq. vol. 2. Carol. Ruin. conſil. 115. incip. videtur prima. n. 7. verſ. quarto pro eadem parte facit. & n. ſeq. vol. 1. Albert. Brun. conſil. 51. incip. in caſu iſto. n. ult. verſ. cæterum ut fuit optimè tactum. uſq; ad fin. Alex. conſil. 117. incip. viſo proceſſu. n. 2. ibi, nam contractus alienationis. & ſeq. vol. 5. ubi Natta in addit. verb. ſed tacet. Jacob. Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed.*

mod. 15. n. 152. & ſeqq. n. 175. (ubi ſex limitationes aſfert. & eximit hanc l. ult. etiam bonis de jure canonico obſervari) & ſeqq. usq. ad n. 193.

5 Et quamvis *Petr. Heig. quæſt. 19. incip. anno 17. ſecundum n. 30 ibi, ergo ut maxime. n. 31. & ſeqq. part. 2.* diſpoſitionem *d. l. ult.* ſolummodo de extraordinario remedio, quod ex capite minoris ætatis competit, non item de ordinario accipiat, ſed lapſu quinquennij non obſtante, minor nihilominus alijs remedijs, quibus & major alias uteretur, juvari poſſe. Pro cujus aſſertione præter rationes ab eo adductas facit, quod alias minores eſſent deterioris conditionis, quam adulti, cum adultis ad vindicanda eorum bona alienata detur ſpacium triginta annorum. *tot. tit. ff. & C. de R. V. junct. l. 3. & ſeq. C. de præſcript. trig. vel quadrag. annor.*

6 Et ideo diſpoſitio *d. l. ult.* tanquam odioſa & exorbitans, in bonis feudalibus non habet locum. *Mynsing. d. conſil. 40 incip. facti ſpeciem. n. 14. ibi, nam etsi præſcripta. n. 15. & ſeq. decad. 4. quem ſequitur Petr. Heig. d. quæſt. 19. n. 10. ibi, ut ex contrario allegari poteſt. n. 11. & ſeqq. part. 2.*

7 Et minor etiam poſt ipſum quinquennium ob enormiſſimam læſionem beneficio *l. 2. C. de reſcind. vendit.* uti poſſit. *Mynſ. d. conſil. 40. n. 18. vers. nam tali caſu. & n. ſeq. decad. 4. Heig. d. quæſt. 19. n. 32. part. 2. Pariſ. d. conſil. 45. n. [illegible] n. [illegible] n. 51. ibi bene verum eſt. & n. ſeq. vol. [illegible]*

8 Veluti etiam ita Scabini Magdeburgenſes *Menſe Aprilis Anno 1622.* ad conſultationem D. Friederich [illegible] reſponderunt: V. F. D. [illegible] Ehrenveſter und Hochgelarter beſonders guter Freund / als ihr uns Copias etlicher Actorum à fol. 1. uſq; ad 98. euch als Klägern und [illegible] an einem / Paul Franckenſteins und Goldbeckiſchen Erben am andern / und Simon [illegible] am dritten Theil / Beklagte und reſpective [illegible] in puncto vindicationis, etlicher [illegible] in ewre Mutter als [illegible] / und dann euch [illegible]

[illegible] Anno 16[illegible] [illegible] vnd euch darüber des Rechten zu informiren gebeten. [illegible] ſprechen Wir Schöppen zu Magdeburgk darauff [illegible] gegründet zu ſeyn/ Weil jhr durch die [illegible] conformes ſententias Anno 1615. 7. Septemb. Anno 1616. am 16. Maij vnd Anno 1617. 25. Auguſt. publiciret [illegible] zugelaſſen / vnd Beklagten auff ewer [illegible] worten / vnd litem zu conteſtiren aufferlegt / [illegible] auß ſo viel / daß die exceptio præſcriptionis ſonſten [illegible] ſum impeditiva dißfals nicht ſtatt / ſondern jhr mit ewern [illegible] vnd Zuſprüchen gebührend zu hören/ V. R. W.

9 Contrarium tamen rectius conſulendo tenuit *Pariſ. d. conſil. 49. incip. contractus iſte. n. 23. ſub fin. vers. ita* [illegible] *tra illum. & ſeq. vol. 1.* ubi dicit, quod contra contractum lapſu quinquennij ratificatum, minor nec per viam reſtitutionis in integrum, nec alio remedio venire poſſit. Quod etiam tradit *VVeſenb. in comm. ff. de reb. eor. qui ſub tutel. vel cura ſunt. n. 5. poſt med. vers. tacite autem ratificatur. & ſeq.* [illegible] *ad fin.* ubi his verbis utitur, quod tacitè ratificetur alienatio a tempore ad ullæ ætatis, quoad excludendum extraordinarium reſtitutionis quidem in integrum intra quadriennium, quoad excludendum rei vindicationem, quæ extraordinarijs diutius durare debet, per quinquennium; Idq; per text. in *d. l. ult. circa med. vers. minimè poſſe. C. ſi major factus alienat. fact. ſine decret. ratam habuer.* ubi dicitur, quod elapſo quinquennio alienatio minime poſſit retractari occaſione prætermiſſionis decreti, ſed ſic teneat, quaſi ab initio legitimo decreto fuiſſet res alienata, vel ſuppoſita: Quæ ſanè verba omne omnino remedium, tam extraordinarium, quam ordinarium excludunt; Quoniam alienatio legitimo decreto interpoſito facta, nullo unquam modo aut remedio reſcindi poteſt. *l. magis puto. 6. ff. de reb. eor. qui ſub tut.* [illegible] *ſi major fact. alienat. ſine decret. rat. habuer.*

[illegible]

10 Accedit etiam quod curſus quinquennii non præſcriptionem, ſed ratihabitionem inducat. *l. ult. C. ſi major fact. alienat. vel. habetur. in ſin. [illegible] conſil. [illegible] incip. perſpecto inſtrumento. n. 30 ſub ſi. verſ. quia [illegible] conſul. & n. ſeq. vid. Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. [illegible]* Et ſanet omne nullitatis vitium ex quovis capite proveniens. *Mauceſ. tract. de decret. lib. 3. tit. 9. n. 26. & 47. Heig. quæſt. 10. n. 9. part. 2.* Tanta autem vis eſt ratihabitionis etiam ex intervallo ſecutæ, ut qui contractum ſemel approbavit, poſtea reprobare, vel aliquo modo impugnare non poſſit. *l. 1. & tot. tit. C. ſi major factus. Hottom. conſil. 23. incip. de hac. n. 8. verſ. quanta autem ſit vis. & ſeq.*

11 Atqui ita etiam in cauſa Simon Ritzen rei ex una, contra D. Friederich Traubothen actorem ex altera parte, poſtquam hæc exceptio lapſi quinquennij litis conteſtationi in vim peremptorij fuit annexa, *28. April. Anno 1619.* ex reſponſo Scabinorum Jenenſium fuit pronunciatum: Weil Simon Ritz auff vorbeſchehene Kriegsbefeſtigung ſeine vorgeſchützten peremptoriſchen exceptiones, durch die ad acta gebrachte briefflische Vrkunden / nach nothdurfft vnd zur gnüge behauptet vnd beygebracht / als wird er nunmehr nicht vnbillich von angeſtallter Klage entbunden / V. R. W.

12 Quæ ſententia etiam poſtea adverſæ partis contradictione & diſtinctione inter remedium ordinarium & extraordinarium non attentum, non ſolùm ex reſponſo JCtorum VVittenbergenſium *30. Novemb. Anno 1620.* per leuterationem, daß es / Klägers eingewandten Leuterung vngeachtet / bey dem am 28. April. Anno 1619. publicirten Vrthel nochmals allenthalben nicht vnbillich verbleibet / V. R. W.

13 Sed etiam in ſupremo judicio Appellationum Dreſdenſi *Menſe Decemb. Anno 1621. & 6. Jul. Anno 162[illegible].* confirmata, vires judicati accepit.

Deciſio CXIII.

An beneficium reſtitutionis in integrum contra alienationem bonorum minorum cum cauſæ cognitione & decreto publicè ſubhaſta factam, locum habeat?

SVMMARIA.

1. *Prima opinio affirmativa.*
2. *[illegible] verdidit, reſtituitur.*
3. *Authoritas [illegible] interpoſiti decreti, excludit omnem fraudis ſuſpitionem.*
4. *Sub nomine publicæ ſubhaſtationis [illegible] fraudi locus non relinquitur.*
5. *Secunda opinio negativa.*
6. *Fides [illegible] haſtæ convelli non debet.*
7. *[illegible] venditio ſub haſta facta perpetuam firmitatem [illegible].*
8. *[illegible] ipſo Principe non poteſt reſcindi.*
12. *[illegible] pro decreto [illegible] n. 12.*
13. *[illegible] Wittenbergenſium reſponſum affertur.*
14. *Contraria reſolvuntur.*

AFfirmativè concludit *Angel. Aretin. in § ſi quis agens [illegible] de action. n. 2. ſub fin. vers. aliàs ſequeretur. Ioann. [illegible] de in integr. reſtit. c. 375. incip. apud eundem ſenatum. n. [illegible] vers. [illegible] autem magis. & ſeq. quem ſequitur [illegible] tract. [illegible] part. 2. quæſt. [illegible] art. 6. n. [illegible] 3. ibi, quæri etiam poteſt [illegible] Guid. Pap. deciſ. 3[illegible]6. incip. de conſuetudine [illegible] ſemel in facto [illegible] civitatis Grationopolitanæ [illegible] n. 1. vers. ſed quid ſi res alicuius minoris. & ſeq. [illegible] addit. ad Matth. de Afflict. deciſ. 34[illegible]. incip. [illegible] & ſeqq. Cujac. in comm. ad l. [illegible] præter [illegible] § quæ [illegible] poſt [illegible]em. ff. de minor. Pinell. in l. 2. C. de reſcind. [illegible]*

part.

[illegible] dein[illegible] in his. & seq. Fra[illegible] Marc de [illegible] in re albergamento n. 5. [illegible] verum non si minor [illegible] per text. cle[illegible] *in l. [illegible] si sine [illegible] sub [illegible] Præto. [illegible] §. quæsitum est. 8. ff. de minor.* ubi verbis disertis dicitur, si res minoris venierit, & extiterit, qui plus licetur, quod restitutio in integrum concedatur, ut rursum admittatur licitatio. *Guid. Pap. d. decis. 536. n. 1. post med.* Deinde per text. *in l. si quidem. 11. C. de præd. & alijs reb. minor. sine decret. non alien.* ubi etiam expresse disponitur, quod jure interposito decreto, judicis restitutio in integrum præbeatur, si vili precio res fuerit vendita. *ubi gl. verb. restitutio per tot.*

2 Quia etiam major, qui rem præcedente subhastatione vendidit, restituitur, si dicit se esse læsum in precio, & vendidisse minoris, quam valeret. *Alex. consil. 117. (ubi magis communem vocat) incip. viso ac ponderato. n. 11. vers. & quamvis [illegible] lib. 7.*

3 Quamvis enim authoritas judicis & interpositio decreti excludat omnem suspicionem fraudis & læsionis, hoc tamen fallit, si res aliter se habeat, & contrarium probari possit. *Dec. consil. 110. incip. vere. ut puto. n. ult. vers. si ergo [illegible] falsum. & consil. 210. incip. viso puncto. n. 3. ibi, quia licet venditio & seq.*

4 Ne sub nomine subhastationis publicæ locus fraudibus relinquatur, nec possessionibus viliori precio distractis, plus exactor ex gratia quam debitor ex precio consequatur. *text. eleg. in l. si quas. 16. C. de rei [illegible] vendit.*

5 Econtra vero negat *Specul. lib. 4. part. 3. tit. de empt. vendit. §. nunc dicendum restat. 4. n. [illegible]* per textum *in l. [illegible] denique nihil erit. C. de præd. decurion. sine decret. non alien.* quem textum meliorem [illegible] *Angel. consil. 142. incip. tutor pupill. n. ult. vers. [illegible] n. seq.* Deinde per text. expr. *in l. [illegible] jure hastæ fiscal. lib. 10.* ubi verbis [illegible] dicitur, quod [illegible]

 mino-

minoribus, ſi quando aliquis ex rebus eorum pro fiſcalibus debitis adjudicatur emptoribus, repetitionis facultas ex omnem intercipiatur ætatem.

6 Quoniam fiſcalis haſtæ fides facilè convelli non debeat. *l. ſi hypotheca. 8. C. de remiſſ. pignor. Matth. de Afflict. deciſ. 14. incip. fuit votatum. n. 4. Damhoud. de ſubhaſtat. c. ... n. 17. Rauchb. part. 1. quæſt. 47. incip. extenc. hæ n. 23. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 3. c. 9. n. 93. & ſeq.*

7 Sed emptio venditio ſubhaſta facta perpetuam firmitatem accipiat. *l. ult. C. ſi propter publicas penſitat. vendit. fuer. celebr.*

8 Et res perpetuo dominij jure ſint penes emptores, quibus ſubhaſtæ ſolennis auctione ab fiſco addictæ ſunt. *l. quæcunq. 1. C. de fide & jure haſtæ fiſcal. & de adject.*

9 Nec reſcripto Principis, nec beneficio ætatis, nec ulla alia ratione emptio venditio ſubhaſta celebrata everti debeat. *Hottom. conſil. 23. incip. de hac Sempronij. n. 7. verſ. itaq. regulariter & ſeq.* Uſq; adeò, ut re minoris vel alterius ſubhaſta vendita nec deceptio ultra dimidiam juſti pretii allegari poſſit. *Guid. Papa. deciſ. 22. incip. fuit inter nos. n. 3. verſ. ſi res minoris & ſeq. & ſingul. 553. incip. autem primo. n. 4.*

10 Cum decretum judicis debeat aliquid operari. *l. 1. ff. ad municip. l. ſi quando. ff. de legat. 1. l. ſi ita ſtipulatus. ff. de verbor. Specul. lib. 4. part. 3. tit. de empt. vendit. §. nunc dicendum restat. n. ... verſ. debet enim decretum. & ſeq.*

11 Et præſumatur pro decreto. *l. 1. C. de fide inſtrum. & jure haſtæ fiſcal. Bl. conſil. 283. incip. caſus coram. n. 1. ſub fin. verſ. item præmittor. lib. 2.*

12 Imo ubi judicis decretum interpoſitum reperitur, præſumantur omnes ſolennitates fuiſſe adhibitæ, in tantum, ut ſtetur venditioni, niſi pupillus oſtendat, judicem falſis allegationibus fuiſſe circumventum, *l. ſi præſes. C. de præd. & aliis*

rab.

vel minor Specul. lib. 2. part. 3. d. tit. de empt. vendit. §. nunc dicendum vers. n. 3. in princ.

13 Atque ita etiam JCti VVittenbergenses ad requiſitionem J. A. Civis Lipſienſis *Menſe Majo Anno 1623.* reſponderunt: Habet ihr ein Gut zu Möckern umb und vor 16000. fl. erkaufft/ und in beſitz bekommen/ Wann nun gleich daſſelbe Hieronymi Schubers hinterlaſſenen unmündigen Sohns geweſen/ Dennoch aber und dieweil wegen drangſeliger Schulden auff vorgehendes erkäntnüß der Obrigkeit / nachdem gedachtes Gut in dieſen Herren Lande außgeruffen/ und ſonſten gebührlich ſub haſta licitiret geweſen/ ſolcher Kauff vollzogen worden / So ſeynd erwehnter Unmündiger und ſein Vormund die reſtitution in integrum dawider ſich zu gebrauchen nicht befugt/ V. R. W.

14 Nec movet textus in contrarium allegati; Quia textus *in d. l. & ſi ſine. §. quæſitum. ff. de minor.* non de venditione ſubhaſtâ, ſed ſub pacto adjectionis in diem facta loquitur. teſte *gl. ibid. verb. qui plus. vers. ipſe poteſt intelligi. & ſeq.* Textus vero in *d. l. ſiquidem. 11. C. de præd. minor. ſine decret. non alien.* tractat de venditione quidem cum decreto, ſed non ſubhaſta celebrata, cùm ſubſtanzionis ibid. nullo verbo fiat mentio. Quod vero etiam major, ſi ſe dicit eſſe læſum, reſtituatur, abſq; dubio non procedit, per DD. quos in meis concluſionibus practicabilibus *part. 1. concl. 56. n. 114.* allegavi, & infra *deciſ. 126.* latius dicam. Deniq; textus in *d. l. ſi quis. 16. C. de reſcind. vendit* loquitur. Cùm ob debitum publicum fiat diſtractio. *Angel. conſil. 142. n. ult. in fin.* Vel ſi publici exactoris gratia, fraus & calliditas interveniat. *Gl. eod. in verb. publicus exactor. per tot.*

Deciſio

Deciſio CXIV.

Maritus an & quatenus in fraudem & præiudicium ſuorum creditorum hæreditatem uxoris vel lucrum ſtatutarium repudiare poſſit?

SVMMARIA.

1. *Debitor legatum vel hereditatem ſibi delatam impunè repudiare poteſt.*
2. *Maritus an etiam in preiudicium creditorum hereditatem uxoris repudiare poſſit n 3. 4. 6.*
5. *Lucrum dotis ex ſtatuto iam antea eſt debitum radicatum & [illegible] num. n. 9. 10. 11.*
7. *Ratio edicti, nequid in fraudem creditorum fiat, que.*
8. *Maritus lucrum dotis repudians patrimonium ſuum non minuit.*
12. *Si uxor eſt mortua & lucrum dotis ad maritum delatum, an idem repudiare poſſit.*
13. *Maritus lucrum dotis etiam non agnitum ad heredes transmittit, n. 19.*
14. *De lucro non quæſito iudicatur verè, prout de damno.*
15. *Lucrum de præſenti quæſitum & radicatum perdere, eſt pati diminutionem patrimonij.*
16. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum affertur.*
17. *Legatum ſtatim à morte teſtatoris eſt legatario quæſitum & radicatum.*
18. *Lucrum illud omiſſum inducit diminutionem patrimonij quod ad conſenſu acceptatum.*
20. *Totum [illegible] licet, licebit etiam pars. n. 21 22.*
23. *Teſtamentum ita eſt interpretandum, ut ſuſtineatur.*
24. *Debita heredis fiduciarij de bonis fideicommiſſi ſubiectis ſolvi non poſſunt.*
25. *Scabinorum Ienenſium reſponſum affertur.*
26. *ICtorum VVittenbergenſium recenſetur.*

Quod

1 Quod debitor legatum, vel etiam hereditatem legitimam, vel teſtamentariam, vel honorarium ſibi delatam, repudiare poſſit, nec in ea cauſa ſit, [illegible], quæ in fraudem creditorum locum faciat, diſtinctis verbis eſt diſpoſitum, *in l. quod autem. 6. §. proinde. 2. & §. ſeq. ff. quæ in fraud. creditor. l. ſi ſponſus. 5. §. ſi maritus ff. de donat. inter vir. & uxor. l. 1. §. conferiur. ff. de collat. bonor. l. 1. §. utrum. 6. ff. ſi quid in fraud. patron. fact. ſit. Bl. in l. 1. C. de his qui ante apert. tabul. heredit. tranſmitt. n. 9. Ioann. Andr. (ubi contraria ſoluit) in addit. ad Speculat. lib. 4. part. 3. tit. de obligat. & action. §. cæterum. 6. n. [illegible] verb. alia in med. vers. in l. magis puto. per tot. fol. mihi 113. in princ. Iaſon in l. ſi quis. 3. §. ſi filius meus. ff. quod quiſq. iur. in alium ſtatuer. n. 1. vers. facit in ſimili. & ſeq. Vincent. de Franch. (ubi tractat, an ejusmodi repudiato etiam creditoribus hypothecariis noceat) deciſ. 101. incip. in cauſa creditorum. n. 1. & ſeqq. per tot. Tuſch. (ubi idem tractat) tom. 4. verb. fraus. concl. [illegible] incip. fraus non præſumitur. n. 12. & n. ſeqq. Neguzan. de pignor. part. 4. princip. (ubi limitat in creditore hypothecario) n. [illegible] vers. quia licet debitor. & ſeq. Ant. Gometz. tom. 2. var. reſolut. tit. de donat. c. 4. n. 24. vers. quinto infero quod ſi debitor. & ſeq. & tit. de reſtit. minor. c. 14. n. 14. vers. advertendum tamen & ſeq.*

2 Veluti in ſpecie de marito, quod is in præiudicium ſuorum creditorum non ſolum uxori de dote diſponenti conſentire, ſed etiam lucrum dotis (quod virtute ſtatuti ſperat) conſtante matrimonio remittere & repudiare poſſit, tradit latè *Philip. Dec. (ubi rationes affert & contraria ſoluit) conſil. 260. incip. quæritur breviter an lucrum. n. 1. vers. ſed tamen prædictis non obſtantibus. n. 2. & ſeqq. quem ſequitur Vincent. de Franch. d. deciſ. 101. n. 3. vers. & optime ipſum. & ſeq. Peruſin. [illegible] ſil. 327. incip. lucrum dotis. n. 15. ibi, nec dicatur [illegible] & ſeq. vol. 1. Roland. à Vall. tract. de lucro dotis. quæſt. [illegible] incip. quoniam in præcedenti, n. 1. & ſeqq. per tot. [illegible]*

 mat-

[illegible] gl. 2. incip. quod [illegible] [illegible] creditorum n. [illegible] & [illegible] conſil. 39. incip. illud in medium. col. [illegible] lib. 2. [illegible] 114. incip. [illegible] teſtamento domina [illegible] col. [illegible] dam rationem, & ſeq. vol. 1.

3 Et quamvis hoc tam demum admitti, ſi ſtatutum certam portionem de dote vel bonis [illegible] mariti [illegible] poſt contractum matrimonium ſupervenit, [illegible], ſi ſtatutum præceſſit. *Carol. Molin. in addit. ad Dec. [illegible] n. ult. lit. B. verb. conſultum. vers. dico vero quod [illegible] ad fin.* Rationem diverſitatis aſſignans, quod in [illegible] caſu non niſi condictio ex ſtatuto competat quod [illegible] voluntati, quam contractui æquiparatur; In [illegible] verò caſu; ubi ſtatutum præceſſit, lucrum illud naſcitur occaſione præcedentis contractus, ad quod actio ex contractu competit. *Bl. in l. ſi arrogator 22. ff. de adopt. n. [illegible] & idem in lucro quod maritus. & n. ſeq. Carol. Molin. d. l. in fin.*

4 Mirum igitur non ſit, quod in priori caſu maritus lucrum dotis repudiare poſſit, in poſteriori caſu non [illegible], quoniam debitor lucrum ex contractu ſibi proveniens in fraudem creditorum repudiare non poteſt. *Ioann. [illegible] ad Specul. lib. 4. part. 3. d. tit. de obligat. & action. §. 6. [illegible] n. [illegible] circa med. vers. in l. magis puto. in fin. fol. 5[illegible]8.*

5 Præſertim, cum lucrum dotis ex ſtatuto jam [illegible] ſit debitum radicatum, & æs alienum. *Bl. in auth. [illegible] C. [illegible] & uxor. n. 7. vers. & quia lucrum. [illegible] conſil. 14. incip. reſpondimus nuper. n. [illegible] & n. ſeq. vol. 2.*

6 Poſterior tamen aſſertio indiſtinctè verior eſt.

7 Propterea, quod ratio edicti, quæ in fraudem creditorum, non in eo conſiſtat, quod aliquid alicui ex contractu debeatur, ſed potius, quod patrimonium ejus non diminuatur. *l. quod autem. 6. in princ. ff. quæ in fraud. credit. [illegible]*

[illegible]

ſeruat. ff. de collat. bonor. Philip. Dec. d. conſil. [illegible] n. 3. ſub fin. vers. quia [illegible] dotis qui [illegible] lucrum [illegible] n. 4. Vincent. de Franch. decis. [illegible] n. 3. & ſeq. Pariſ. conſil. [illegible] lucrum dotis. n. [illegible] ibi, nam iſta [illegible] n. 4. vol. [illegible] Roland. à Vall. tract. de lucro dotis. quæſt. 41. n. 7.

8 Negari autem non poteſt, quod maritus lucrum dotis etiamſi occaſione cujuſdam contractus ſibi deferatur, repudians, patrimonium ſuum non diminuat. *Phil. Dec. d. conſil. [illegible] n. 4. vers. quia in illorum repudiatione. & vers. ſeq. Roland. à Vall. de lucro dotis. d. quæſt. 40. n. ult. in fin.* Et licet hoc lucrum dotis jam antea radicatum debitum cenſeatur.

9 Tale tamen non eſt neceſſariò, ſed contingenter. *Salyc. in auth. præterea. C. unde vir. & uxor. quæſt. 7. n. 7. vers. hæc quarta debetur ei contingenter. & ſeq.*

10 Et nulla ſpe certa & probabili de præſenti radicatum, cùm poſſet prius mori maritus, quàm mulier. *Roland. à Vall. tract. de lucro dotis. quæſt. 39. n. 25. vers. & ideo cum hujuſmodi lucrum. & ſeq.* Ideoq; ejuſmodi radicatio in conſiderationem venire non poteſt. *l. 1. §. ſi impubere. 21. vers. ſed hoc ita*
11 *demum ff. de collat.* nec qui ſpem ejuſmodi lucri futuri nullâ certâ ſpe & probabili radicatam perdit, damnum & diminutionem patrimonij propriè pati dicitur. *l. Proculus. 26. ff. de damn. infect. Bl. in l. non amplius. 26. §. ſi certum. ff. de legat. 1. n. un. vers. quia perdit ſpem. u. q. ad fin.*

12 Sed ſi uxor jam eſt mortua, & lucrum dotis reverà de præſenti marito delatum, an & tunc maritus illud in præjudicium creditorum repudiare poſſit, magis dubitari ſolet exinde, quod ejuſmodi lucrum dotis jam de præſenti ſpe certa & probabili eſt judicatum, adeò, ut maritus illud, etiam non agnitum ad heredes tranſmittat. *Alex. in l. ſi vir. ff. ad l. Falcid. quem ſequitur Iaſon. in l. ſi arrogator. 22. ff. de adopt. n. [illegible] ibi, quarto adde. & ſeq.*

13 Et ideo repudiari non poſſit, [illegible] *in doctr. quaſt.* [illegible] *n.* [illegible] *vers.* [illegible] *n. 16. ibi, ultimo non obſtat.*

14 Cum de ejuſmodi lucro jam quæſito, & de præſenti [illegible] dicato judicetur vere, prout de damno [illegible] *cij. perſpectis his. n.* [illegible] *ibi,* [illegible] *in eo quod. 33. ff. de R. I. n. 1. vers.* [illegible] *lucrum. & ſeq.*

15 Et lucrum jam de præſenti quæſitum & [illegible] perdere, eſt pati damnum & diminutionem patrimonii. [illegible] *2. §. ſi qui propter. verb. per in integrum* [illegible] *vel* [illegible] *ff. de ſtin. actug. privat.* [illegible] *in l.* [illegible] *& ſa* [illegible] *n.* [illegible] *ibi, primum eſt, quia. & ſeq.*

16 Contrarium tamen Scabini Lipſenſes [illegible] *Anno 1619.* ad requiſitionem E. B. reſpondentes: [illegible] der [illegible] Eheman das jenige / was jhme von [illegible] Verlaſſenſchafft nach Ordnung [illegible] Conſtitution [illegible] andern beſtendigen [illegible] ſich [illegible] / vnd können ſich [illegible] ſolches zum nachtheil [illegible] / V. R. W.

17 Quoniam ratio edicti, quæ in fraudem [illegible] lummodo in eo verſatur, an per repudiationem patrimonium diminuatur, nam an lucrum aliquod [illegible] & de præſenti [illegible], ut *ſupra n.* [illegible] dixi. [illegible] quod manifeſte [illegible], quod [illegible] teſtatore, [illegible] eſt jam quæſitum & de præſenti [illegible] etiam non agnitum [illegible] hæredem tranſmittatur. *l.* [illegible] *ff. de fort. l. ſi* [illegible] *§. cum* [illegible] *l. liberarius.* [illegible] *forma libelli* [illegible] *n. 6. & n. 10. vers. ſiquidem* [illegible]

[illegible] *in particularibus* [illegible] Et tamen verbis diserte scribit Ulpian. [illegible] *quid in fraud. patroni fact. sit*, quod et [illegible] legatum recte repudiare possit, nec per hoc in fraudem patroni fecisse videatur, licet legatum jam ante delatum, & de præsenti radicatum fuerit.

18 Cum illud demum lucrum amissum damnum, & diminutionem patrimonii inducat, quod non solum [illegible], & de præsenti spe certa radicatum, sed etiam per consensum acceptatum. *Bl. in l. cum te. 9. C. de donat. ante nupt. n. 1. vers. & materialis propter consensum. junct. vers. quia postquam lucrum est radicatum.* Unde fit, si uxor mea me roget, ut bona sua, quæ mihi reliquit, post mortem meam restituam communi filio, & ego habeo suspicionem de creditoribus meis, quod [illegible] restituere filio, nec dicar fraudare creditores. *eleg. ant. Bl. in rubr. C. de revoc. his quæ in fraud. credit. n.* [illegible] *quæro de tali quæstione, quem sequitur* [illegible] *in l.* [illegible] *quæ in fraud. credit. Roland. consil. 176. n.* [illegible] *& n. seq.* [illegible] *de* [illegible] *art. 3. n. 127. vers.* [illegible] *quæst. 4.* [illegible] *& n. seq*

19 Quod tamen ita est accipiendum, si maritus lucrum dotis [illegible] & sincerè repudiat, & remittit, non item si hoc fucose & simulatè facit, quemadmodum [illegible] nium in hac civitate Lipsica usu evenit, ubi Maritus [illegible] multo ære alieno oppressus, veritus, ne post mortem [illegible] illud, quod ei ex bonis uxoris delatum [illegible] bat, præriperent, repudiavit quidem illud lucrum [illegible] uxorem induxit, ut testamentum faceret, & maritum [illegible]

 here-

beten in ewer Minderjährigkeit Anno 1586. [illegible] Erbes vnd eines in Leipzig am Marckte gelegenen Wohnhauſes [illegible] vnd euch darüber des Rechtens zu informiren gebeten. Demnach ſprechen Wir Schöppen zu Magdeburgk darauff für Recht: [illegible] gegründet zu ſeyn / Weil jhr durch die [illegible] angezogene conformes ſententias Anno 1615. 7. Septembr. Anno 1616. am 16. Maij vnd Anno 1617. 25. Auguſt. publiciret, ad agendum zugelaſſen / vnd Beklagten auff ewer angeſtrengte Klagen zu antworten / vnd litem zu conteſtiren aufferlegt. So erſcheinet daraus ſo viel / daß die exceptio præſcriptionis ſonſten litis ingreſſum impeditiva dißfals nicht ſtatt / ſondern jhr mit ewern An- vnd Zuſprüchen gebührend zu hören / V. R. W.

3 Contrarium tamen rectius conſulendo tenuit *Pariſ. d. conſil. 49. incip. contractus iſte. n. 23. ſub fin. vers. ita ut contra illum. & ſeq. vol. 1.* ubi dicit, quod contra contractum lapſu quinquennij ratificatum, minor nec per viam reſtitutionis in integrum, nec alio remedio venire poſſit. Quod etiam tradit *VVeſenb. in comm. ff. de reb. cor. qui ſub tutel. vel cura ſunt. n. 5. poſt med. vers. tacite autem ratificatur. & ſeq. uſq. ad fin.* ubi his verbis utitur, quod tacitè ratificetur alienatio à tempore ad ultæ ætatis, quoad excludendum extraordinarium reſtitutionis quidem in integrum intra quadriennium, quoad excludendum rei vindicationem, quæ extraordinarijs diutius durare debet, per quinquennium; Idq; per text. *in d. l. ult. circa med. vers. minime poſſe. C. ſi major factus alienat. fact. ſine decret. ratam habuer.* ubi dicitur, quod elapſo quinquennio alienatio minime poſſit retractari occaſione prætermiſſionis decreti, ſed ſic teneat, quaſi ab initio legitimo decreto fuiſſet res alienata, vel ſuppoſita. Quæ ſane verba omne omnino remedium, tam extraordinarium, quam ordinarium excludunt; Quoniam alienatio legitimo decreto interpoſito facta, nullo unquam modo aut remedio reſcindi poteſt. *l. magis puto. 6. ff. de reb. cor. qui ſub tut. tot. tit. C. ſi major fact. alienat. ſine decret. rat. habuer.*

10 Accedit etiam quod curſus quinquennii non præſcriptionem, ſed ratihabitionem inducat. *Ar. ad l. ult. C. ſi major factus alienat. tat. habuer. in ſin. Natta conſil. 162. incip. perfecto inſtrumento. n. 20. ſub fin. verſ. quia iſte curſus. & n. ſeq. vol. 1. Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. 11. n. 188.* Et ſanet omne nullitatis vitium ex quovis capite proveniens. *Simoncell. tract. de decret. lib. 3. tit. 9. n. 26. & 47. Heig. quæſt. 19. n. 9. part. 2.* Tanta autem vis eſt ratihabitionis etiam ex intervallo ſecutæ, ut qui contractum ſemel approbavit, poſtea reprobare, vel aliquo modo impugnare non poſſit. *l. 1. & tot. tit. C. ſi major factus. Hottom. conſil. 23. incip. de hac. n. 8. verſ quanta autem ſit vis. & ſeq.*

11 Atqui ita etiam in cauſa Simon Ritzen rei ex una, contra D. Friederich Traubothen actorem ex altera parte, poſtquam hæc exceptio lapſi quinquennij litis conteſtationi in vim peremptorij fuit annexa, *28. April. Anno 1619.* ex reſponſo Scabinorum Jenenſium fuit pronunciatum: Weil Simon Ritz auff vorbeſchehene Kriegsbefeſtigung ſeine vorgeſchützten peremptoriſchen exceptiones, durch die ad acta gebrachte briefflich: Vrkunden / nach nothdurfft vnd zur gnüge behauptet vnd beygebracht / als wird er nunmehr nicht vnbillich von angeſtallter Klage entbunden / V. R. W.

12 Quæ ſententia etiam poſtea adverſæ partis contradictione & diſtinctione inter remedium ordinarium & extraordinarium non attentum, non ſolùm ex reſponſo JCtorum VVittenbergenſium *30. Novemb. Anno 1620.* per leuterationem, daß es / Klägers eingewandten Leuterung vngeachtet / bey dem am 28. April. Anno 1619. publicirten Vrthel nochmals allenthalben nicht vnbillich verbleibet / V. R. W.

13 Sed etiam in ſupremo judicio Appellationum Dreſdenſi *Menſe Decemb. Anno 1621. & 6. Jul. Anno 1624.* confirmata, vires judicati accepit.

Deciſio CXIII.

An beneficium reſtitutionis in integrum contra alienationem bonorum minorum cum cauſæ cognitione & decreto publicè ſubhaſta factam, locum habeat?

SVMMARIA.

1. *Prima opinio affirmativa.*
2. *[illegible] ſubhaſtatione vendidit, reſtituitur.*
3. *Authoritas iudicis & interpoſitio decreti, excludit omnem fraudis ſuſpicionem.*
4. *Sub nomine publicæ ſubhaſtationis locus fraudibus non relinquitur.*
5. *Secunda opinio negativa.*
6. *Fides publica haſtæ convelli non debet.*
7. *Emptio venditio ſub haſta facta perpetuam firmitatem accipit, n. 8.*
9. *Reſcriptio Principis non poteſt reſcindi.*
11. *Præſumitur pro decreto iudicis, n. 12.*
13. *Ictorum Wittenbergenſium reſponſum affertur.*
14. *Contraria reſolvuntur.*

1 AFfirmativè concludit *Angel. Aretin. in §. ſi quis agens, inſt. de action. n. 2. ſub fin. vers. aliàs ſequeretur. Ioann. [illegible] de in integr. reſtit. c. 375. incip. apud eundem ſenatum, n. [illegible] vers. ad hoc autem magis, & ſeq. quem ſequitur [illegible] tract. eod. part. 2. quæſt. [illegible] art. 6. n. [illegible] ibi, quæri etiam poteſt, &c. [illegible] Guid. Pap. deciſ. 336. incip. de conſuetudine [illegible] ita ſemel in [illegible] curiæ communis civitatis Gratianopolitanæ obſervatæ [illegible] teſtatur) n. 1. vers. ſed quid ſi res alicuius minoris, & ſeq. Cæſar [illegible] in addit. ad Matth. de Afflict. deciſ. 34[illegible] incip. [illegible] n. [illegible] & ſeqq. Cuiac. in comm. ad l. [illegible] prætor [illegible] §. qui [illegible] vers. poſt additionem ff. de minor. Pinell. in l. 2. C. de reſcind. vendit.* part.

[illegible] *Mar. de* *[illegible]* *in Albergamento. n. 3.* [illegible] *minor. [illegible]* per text. elegant. *in l. [illegible] si fine C. [illegible] l. ut Præ-* *tor. §. quæsitum est. ff. de minorib.* ubi verbis disertis dicitur, si res minoris venierit, & existat, qui plus licetur, quod restitutio in integrum concedatur, ut rurſum admittatur licitatio. *Guid. Pap. d. decis. 536. n. 1. post med.* Deinde per text. *in l. si quando. 11. C. de præd. & alijs reb. minor. sine decret. non alien.* ubi etiam expreſse disponitur, quod jure interposito decreto, judicis reſtitutio in integrum præbeatur, si vili precio res fuerit vendita. *ubi gl. verb. reſtitutio per tot.*

2 Quia etiam major, qui rem præcedente ſubhaſtatione vendidit, reſtituitur, ſi dicit ſe eſſe læſum in precio, & vendidiſſe minoris, quam valeret. *Alex. consil. 117. (ubi magis communem vocat) incip. viso ac ponderato. n. 11. vers. & quamvis [illegible] lib. 7.*

3 Quamvis enim authoritas judicis & interpoſitio decreti excludat omnem ſuſpicionem fraudis & læſionis, hoc tamen fallit, ſi res aliter ſe habeat, & contrarium probari poſſit. *Dec. consil. 110. incip. vere. ut puto. n. ult. vers. si ergo hoc falſum. & consil. 210. incip. viso puncto. n. 3. ibi, quia licet venditio. & ſeq.*

4 Ne ſub nomine ſubhaſtationis publicæ locus fraudibus relinquatur nec poſſeſſionibus vilioti precio diſtractis, plus exactor ex ærario quam debitor ex precio conſequatur. *text. eleg. in l. si quas. 16. C. de reſcind. vendit.*

5 Econtra vero negat *Specul. lib. 4. part. 3. tit. de empt. & vendit. §. nunc dicendum restat. 4. n. 3.* per textum *in l. 2. vers. denique nihil erit. C. de præd. decur. sine decret. non alien.* quam textum meliorem [illegible], imo ſingularem vocat *Angel. consil. 142. incip. tutor pupill. n. ult. vers. [illegible] n. ſeq.* Deinde per text. expr. *in l. [illegible] [illegible]. C. de [illegible] jure hastæ fiscal. lib. 10.* ubi verbis diſertis dicitur, quod [illegible]

[illegible] ſiquando aliquid ex rebus eorum pro fiſcalibus debitis adjudicatur emptoribus, repetitionis facultas in omnem intercipiatur ætatem.

6 Quoniam fiſcalis haſtæ fides facilè convelli non debeat. *l. ſi hypothecas. 8. C. de remiſſ. pignor. Matth. de Afflict. deciſ. [illegible] incip. fuit votatum. n. 4. Damhoud. de ſubhaſtat. c. [illegible] n. 17. Kaechb. part. 1. quæſt. 47. incip. extene. hic. n. 25. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 3. c. 9. n. 93. & ſeq.*

7 Sed emptio venditio ſubhaſta facta perpetuam firmitatem accipiat. *l. ult. C. ſi propter publicas penſitat. vendit. fuer. celebr.*

8 Et res perpetuo dominij jure ſint penes emptores, quibus ſubhaſtæ ſolennis auctione ab fiſco addictæ ſunt. *l. quæcunq. 1. C. de fide & jure haſtæ fiſcal. & de adject.*

9 Nec reſcripto Principis, nec beneficio ætatis, nec ullâ alia ratione emptio venditio ſubhaſta celebrata everti debeat. *Hottom. conſil. 23. incip. de hac Semprony. n. 7 verſ. itaq. regulariter. & ſeq.* Uſq; adeò, ut re minoris vel alterius ſubhaſta vendita nec deceptio ultra dimidiam juſti pretij allegari poſſit. *Guid. Papa. deciſ. 22. incip. fuit inter nos. n. 3. verſ. ſi res minoris. & ſeq. & ſingul. 553. incip. autem primo. n. 4.*

10 Cum decretum judicis debeat aliquid operari. *l. [illegible] ad municip. l. ſi quando. ff. de legat. 1. l. ſi ita ſtipulatus ff. de [illegible]. Specul. lib. 4. part. 3. tit. de empt. vendit. §. nunc dicendum reſtat. n. [illegible] verſ. debet enim decretum. & ſeq.*

11 Et præſumatur pro decreto. *l. 1. C. de fide inſtrum. & jure haſtæ fiſcal. El. conſil. 285. incip. caſus coram. n. 1. ſub fin. verſ. [illegible] præſumitur. lib. 2.*

12 Imò ubi judicis decretum interpoſitum reperitur, præſumantur omnes ſolennitates fuiſſe adhibitæ, in tantum, ut [illegible] venditioni, niſi pupillus oſtendat, judicem falſis allegationibus fuiſſe circumventum. *l. ſi præſes. C. de præd. & alijs reb.*

rel. minor. Specul. lib. 4. part. 2. d. tit. de empt. vendit. § nunc dicendum vers. ſi ... n. 5. in princ.

13 Atq; ita etiam JCti VVittenbergenſes ad requiſitionem J. A. Civis Lipſienſis *Menſe Majo Anno 1623.* reſponderunt: Hat ewer ein Gut zu Möckern vmb vnd vor 10000. fl. erkaufft/ vnd in beſitz bekommen/ Wann nun gleich daſſelbe Hieronymi Schenken hinterlaſſenen vnmündigen Sohns gewesen. Dennoch aber vnd dieweil wegen drangſeliger Schulden auff vorgehendes erkäntnüß der Obrigkeit / nachdem gedachtes Gut in dieſen Herrn Lande außgeruffen/ vnd ſonſten gebührlich ſubhaſtiret geweſen/ ſolcher Kauff vollzogen worden / So ſeynd erwehnter Vnmündiger vnd ſein Vormund die reſtitution in integrum dawider ſich zugebrauchen nicht befugt/ V. R. W.

14 Nec movet textus in contrarium allegati; Quia textus *in d. l. & ſi ſint. § quæſitum. ff. de minor.* non de venditione ſubhaſtâ, ſed ſub pacto adjectionis in diem facta loquitur, teſte *gl. ibid. verb. qui plus. vers. ipſe poteſt intelligi. & ſeq.* Textus vero in *d. l. ſiquidem. 11. C. de præd. minor. ſine decret. non alien.* tractat de venditione quidem cum decreto, ſed non ſubhaſta celebrata, cùm ſubhaſtationis ibid. nullo verbo fiat mentio. Quod verò etiam major, ſi ſe dicit eſſe læſum, reſtituatur, abſq; dubio non procedit, per DD. quos in meis concluſionibus practicabilibus *part. 1. concl. 56. n. 114.* allegavi, & infra *deciſ. 126.* latius dicam. Deniq; textus in *d. l. ſi quis. 16. C. de reſc. vend. vendit.* loquitur. Cùm ob debitum publicum fiat diſtractio. *Angel. conſil. 142. n. ult. in fin.* Vel ſi publici exactoris gratia, fraus & calliditas interveniat. *Bl. eod. in verb. publicus exactor. per tot.*

Deciſio

Deciſio CXIV.

Maritus an & quatenus in fraudem & præiudicium ſuorum creditorum hæreditatem uxoris vel lucrum ſtatutarium repudiare poſſit?

SVMMARIA.

1. *Debitor legatum vel hereditatem ſibi delatam impune repudiare poteſt.*
2. *Maritus an etiam in præiudicium creditorum hereditatem uxoris repudiare poſſit n. 3. 4. 6.*
5. *Lucrum dotis ex ſtatuto iam antea eſt debitum radicatum & acquiſitum. n. 9. 10. 11.*
7. *Ratio edicti, nequid in fraudem creditorum fiat, quæ.*
8. *Maritus lucrum dotis repudians patrimonium ſuum non minuit.*
12. *Si uxor eſt mortua & lucrum dotis ad maritum delatum, an illud repudiare poſſit.*
13 *Maritus lucrum dotis etiam non agnitum ad heredes tranſmittit. n. 19.*
14 *De lucro non quæſito iudicatur verè, prout de damno.*
15. *Lucrum de præſenti quæſitum & radicatum perdere, eſt pati diminutionem patrimony.*
16. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum affertur.*
17. *Legatum ſtatim a morte teſtatoris eſt legatario quæſitum & radicatum.*
18. *Lucrum illud omiſſum inducit diminutionem patrimony quod iam conſenſu acceptatum.*
20. *Totum cuilibet, licet ſit etiam pars. n. 21 22.*
23. *Teſtamentum ita eſt interpretandum, ut ſuſtineatur.*
24. *[illegible] heredis fiduciary de bonis fideicommiſſi [illegible] non poſſunt.*
25. *Scabinorum Ienenſium reſponſum affertur.*
26. *[illegible]torum VVittenbergenſium recenſetur.*

Quod

1 Quod debitor hæreditatem, vel etiam [illegible] legitimam, vel [illegible], vel honorariam ſibi delatam, repudiare poſſit, nec in ea cauſa ſit, ut edictum, quæ in fraudem creditorum locum faciat, diſertis verbis eſt diſpoſitum. *in l. quod autem. 6. §. pro inde. 2. & §. ſeq. ff. quæ in fraud. credit. l. ſi ſponſus. 5. §. ſi maritus. ff. de donat. inter vir. & uxor. l. 1. §. conferetur ff. de collat. bonor. l. 1. §. utrum. 6. ff. ſi quid in fraud. patron. fact. ſit. Bl. in l. 1. C. de his qui ante apert. tabul. hæredit. transmitt. n. 9. Ioann. Andr. (ubi contraria ſolvit) in addit. ad Speculat. lib. 4. part. 3. tit. de obligat. & action. §. cæterum [illegible] n. [illegible] verb. alia in med. vers. in l. magis puto. per tot. fol. mihi [illegible] in princ. Iaſon in l. ſi quis. 3. §. ſi filius meus. ff. quod quisq. jur. in alterum ſtatuer. n. 1. vers. facit in ſimili. & ſeq. Vincent. de Franch. (ubi tractat, an ejusmodi repudiato etiam creditoribus hypothecariis noceat) deciſ. 101. incip. in cauſa creditorum. n. 1. & ſeqq. per tot. Tiraq. (ubi idem tractat) tom. 4. verb. fraus. [illegible] incip. fraus non præſumitur. n. 12. & n. ſeqq. Neguzan. de pignor. part. 4. princip. (ubi limitat in creditore hypothecario) n. [illegible] vers. quæ licet debitor. & ſeq. Ant. Gometz. tom. 2. var. reſolut. tit. de donat. c. 4. n. 2[illegible]. vers. quinto infero quod ſi debitor. & ſeq. & tit. de reſtit. minor. c. 14. n. 14. vers. advertendum tamen. & ſeq.*

2 Veluti in ſpecie de marito, quod is in præjudicium ſuorum creditorum non ſolum uxori de dote diſponenti conſentire, ſed etiam lucrum dotis, quod vi ſtatuti ſperat, conſtante matrimonio remittere & repudiare poſſit, tradit latè *Philip. Dec. (ubi rationes affert & contraria ſolvit) conſil. 260. incip. quæritur breviter an lucrum. n. 1. vers. ſed tamen prædictis non obſtantibus. n. 2. & ſeqq. quem ſequitur Vincent. de Franch. d. deciſ. 101. n. 3. vers. & optime ipſum. & ſeq. Per[illegible] conſil. [illegible]. incip. lucrum dotis. n. 15. ibi, nec dicatur maritum [illegible] & ſeq. vol. 1. Roland. à Vall. tract. de lucro dotis. [illegible] incip. quoniam in præcedenti, n. 1. & ſeqq. per tot. [illegible]*

 [illegible]

[illegible] gl. [illegible] incip. quod ergo [illegible] præjudicium creditorum. n. [illegible]. & seq. [illegible] consil. [illegible] incip. illud in medium col. [illegible] lib. 2. [illegible] consil. 154. incip. viso testamento dominæ Marianæ, col. [illegible] ad secundam rationem. & seq. vol. 1.

3 Et quamvis hoc tam demum admittit, si statutum certam portionem de dote vel bonis uxoris marito deferens post contractum matrimonium supervenit, [illegible], si statutum præceſſit. *Carol. Molin. in addit. ad Dec. d. [illegible] ult. lit. B. verb. consultum. vers. dico verò quod [illegible] ad fin.* Rationem diverſitatis aſſignans, quod in priori casu non niſi condictio ex ſtatuto competat quod magis ultimæ voluntati, quàm contractui æquiparatur; In posteriori verò casu; ubi ſtatutum præceſſit, lucrum illud naſcatur occaſione præcedentis contractus, ad quod actio ex contractu competit. *Bl. in l. si arrogator. 22. ff. de adopt. n. [illegible]. sub fin. vers. [illegible] idem in lucro quod maritus. & n. seq. Carol. Molin. d. l. in fin.*

4 Mirum igitur non ſit, quod in priori casu [illegible] lucrum dotis repudiare poſſit, in posteriori casu non item, quoniam debitor lucrum ex contractu ſibi proveniens in fraudem creditorum repudiare non poteſt. *Ioann. Andr. in addit. ad specul. lib. 4. part. 3. d. tit. de obligat. & action. § 6. n. 9. lit. B. circa med. vers. in l. magis puto. in fin. fol. 538.*

5 Præſertim, cum lucrum dotis ex ſtatuto jam antea ſit debitum radicatum, & æs alienum. *Bl. in auth. præterea. C. unde vir & uxor. n. 7. vers. & quia lucrum. quod [illegible] Cothm. consil. [illegible] 4. incip. respondimus nuper. n. [illegible] [illegible]. & n. seq. vol. 2.*

6 Poſterior tamen aſſertio indiſtinctè verior eſt.

7 Propterea, quod ratio edicti, quæ in fraudem creditorum, non in eo conſiſtat, quod aliquid alicui ex contractu debeatur, ſed potius, quod patrimonium ejus non diminuatur. *l. quod autem. 6. in princ. ff. quæ in fraud. credit. l. [illegible]*

[illegible]

[illegible] Philip. Dec. [illegible] conſil. [illegible] n. 3 [illegible] vers. quia [illegible] [illegible] Franch. [illegible] Pariſ. conſil. [illegible] lucrum dotis. n. [illegible] ibi. nam iſta omnia. vol. 1. Roland. à Vall. tract. de lucro dotis. quæſt. 40. n. 7.

8 Negari autem non poteſt, quod maritus lucrum dotis etiamſi occaſione cujuſdam contractus ſibi deferatur, remittens, patrimonium ſuum non diminuat. *Phil. Dec. d. conſil. 260. n. 4. vers. quia in illorum repudiatione. & vers. ſeq. Roland. à Vall. de lucro dotis. d. quæſt. 40. n. ult. in fin.* Et licet hoc lucrum dotis jam antea radicatum debitum cenſeatur.

9 Tale tamen non eſt neceſſariò, ſed contingenter. *Salic. in auth. præterea. C. unde vir. & uxor. quæſt. 7. n. 7. vers. hæc quarta debetur ei contingenter. & ſeq.*

10 Et nulla ſpe certa & probabili de præſenti radicatum, cùm poſſet prius mori maritus, quàm mulier. *Roland. à Vall. tract. de lucro dotis. quæſt. 39. n. 25. vers. & ideo cùm hujusmodi lucrum. & ſeq.* Ideoq; ejuſmodi radicatio in conſiderationem venire non poteſt. *l. 1. §. ſi impubere. 21. vers. ſed hoc ita*

11 *demum ff. de collat.* nec qui ſpem ejuſmodi lucri futuri nullà certá ſpe & probabili radicatam perdit, damnum & diminutionem patrimonij propriè pati dicitur. *l. Proculus. 26. ff. de damn. infect. Bl. in l. non amplius. 26. §. ſi certum. ff. de legat. 1. n. un. vers. quia perdit ſpem. u. q. ad fin.*

12 Sed ſi uxor jam eſt mortua, & lucrum dotis reverà de præſenti marito delatum, an & tùnc maritus illud in præjudicium creditorum repudiare poſſit, magis dubitari ſolet exinde, quod ejuſmodi lucrum dotis jam de præſenti ſpe certa & probabili eſt judicatum, adeò, ut maritus illud etiam non agnitum ad heredes tranſmittat. *Alex. in l. [illegible] ff. ad l. Falcid. quem ſequitur Iaſon. in l. ſi arrogator. 22. ff. de adopt. n. [illegible] ibi, quarto adde. & ſeq.*

[illegible] Peregrin. de fideicommiss. art. [illegible] & qui-dem in particularibus [illegible] proxim[illegible] vol. 2. Et tamen verum dicendum [illegible] *pian. in l. [illegible] §. utrum autem 6 [illegible] legatum. ff. si quid in fraud. patron. fact. sit*, quod etiam libertus legatum rectè repudiare poſſit, nec per hoc in fraudem patroni feciſſe videatur, licet legatum jam ante delatum, & in præſenti radicatum fuerit.

18 Cùm illud demum lucrum amiſſum damnum, & diminutionem patrimonii inducat, quod non ſolum eſt delatum, & de præſenti ſpe certa radicatum, ſed etiam per conſenſum acceptatum. *Bl. in l. cùm te 9. C. de donat. ante nupt. n. 1. vers. & materialibus propter consensum. junct. vers. quia poſtquam lucrum eſt radicatum.* Unde ſi, ſi uxor mea me rogет, ut bona ſua, quæ [illegible] reliquit, poſt mortem meam reſtituam communi filio, & ego [illegible] cionem [illegible] toribus meis, quod [illegible] reſtituere filio, nec dicar fraudare creditores. *elegant. Bl. in rubr. C. de revoc. [illegible] quæ in fraud. credit. n. 7. vers. [illegible] quæro de tali quæſtione quem ſequitur Al[illegible] in addit. ad Bar. in l. patrem. [illegible] in fraud. credit. Rebuff. consil. 176. n. 20. & n. ſeq. [illegible] de fideicommiss. art. [illegible] n. 12[illegible]. vers. in [illegible] a [illegible] quæſt. 4[illegible]. n. [illegible]. vers. [illegible] & n. ſeq*

19 Quod tamen ita eſt accipiendum, ſi maritus lucrum dotis totaliter & integrè repudiat, & remittit, non verò ſi hoc fucosè & ſimulatè facit, quemadmodum [illegible] nium in hac civitate Lipſica uſu evenit, ubi M[illegible] multo ære alieno oppreſſus, veritus, ne [illegible] ris creditores illud, quod ei ex bonis uxoris [illegible] bat, præriperent, repudiavit quidem illud lucrum, [illegible] uxorem induxit, ut teſtamentum faceret, & maritum [illegible]

 here-

accederet univerſalem certis modis & conditionibus [illegible] ſancita, hoc addito, ut ea ſua bona creditores mariti nihil [illegible] omnino conſequerentur, ſed maritus uſumfructum quo- annis ad ſui ſuſtentationem & ſumptus proceſſuum, quos cum creditoribus habebat, perciperet, & poſt mortem ſuam ea ſuis conſanguineis, vel quibus vellet, reſtitueret. Tunc enim licet, & in hoc caſu dicendum videatur, quod ejuſmo- di remiſſio & repudiatio etiam in præjudicium creditorum valeat, quoniam cui totum licet eidem etiam pars licere de-
20 bet. *l. quæ de tota. 76. ff. de R. V. Euerh. in topic. in loco à toto ad partem. 8. n. 2. & ſeq.*

21 Et cui aliquid totaliter permittitur, eidem etiam illud qualificatè permitti debet. *Ioann. de Imol. in Clem. Paſtoralis. de rejudic. n. 67. in fin.*

22 Imo qualificatum facilius conceditur, quam totum, & integrum. *Petr. Anchor. conſil. 131. incip. ad excluſionem. n. 4. & ſeq.* Præſertim, cum teſtamentum uxoris adſit, in quo expreſſè diſpoſuit, ut creditores mariti nihil de bonis ſuis caperent, quod tanquam individuum in omnibus punctis & clauſulis eſt ſervandum. *Ferdin. Vaſq. de ſucceſſ. reſolut. lib. 3. n. 1. Danth. de teſtam. n. 68. ſub fin. Hottom. conſil. 9. n. 7.* Et ita interpretandum, ut ſuſtineatur. *Paul. de Caſtr. conſil. 86. incip. dubitatio. n. 6. Roman. conſil. 170. incip. ampliſſime doctor. n. 22. Iaſon in auth. ſi qua mulier. C. de SS. Eccleſ. n. 21.* Etiamſi hoc in præjudicium tertij tendat. *l. ſi pars. 20. ff. de inoffic. teſtam. Cravett. conſil. 22. n. 4.* Cùm Reipublicæ interſit, ut ſupremæ hominum judicia ſuum exitum habeant. *l. vel negare. 5. ff. quemadm. teſtamenta aper. l. 1. vers. nihil enim eſt. C. de SS. Eccleſ.*

Maximè cùm uxor præ defuncta bona ſua fideicommiſſo gravavit & ordinavit, ut poſt mortem mariti ea ejus pro-

proximis consanguineis, vel quibus ipse mallet [illegible] relinquere [illegible]
24 [illegible], quod debita heredis fiduciarij de bonis fideicommissis subiectis solvi non possunt. *[illegible] l. [illegible] 114. § Divus. verb. fideicommissary. ff. de legat. 1. [illegible] eod. num. 8. Paul. de Castr. in l. ultim. [illegible] [illegible] C. commun. de legat. n. 4. vers. aut erat debitum heredit. & n. seq. Schrad. consil. 19. n. 64. vol. 1.* Sed quoniam creditores, ſi debitor pro remiſsione vel repudiatione hereditatis in odium creditorum aliquid modicum acceperit, omne illud, quod debitori datum eſt, arripere poſſunt. *Vincent. de Franch. decis. 101. incip. in causa creditorum. n. [illegible] vers. ſubſunt tamen. & ſeq.* Et nemo ex ſuo dolo & calliditate lucrum percipere poteſt. *c. 2. extr. de dolo & contum. Bl. in l. tres fratres. 33. ff. de pact. n. 4. late Tuſch. tom. [illegible] verb. dolus. conclus. 581. n. 1. & ſeqq.* Et in dolo præſumitur, qui in utilitatem ſuam & damnum alterius molitur. *Abb. conſil. [illegible] in princ. lib. 1. Tusch. d. verb. dolus. conclus. 573. n. 26.*

25 Ideoq; prædictis non attentis contrarium *Mense Januar. Anno 1622.* ad conſultationem E. B. civis Lipſenſis, Scabini Jenenſes reſponderunt: Wenn gleich derſelbe in ſeinem formalien beſtändig were / So erſcheinet doch der materialien halber daraus ſo viel / dieweil ihr darinnen zum Erben [illegible] / den uſumfructum eures Weibes auſſenſtehenden Gelder zu gebrauchen habet / vnnd wann derſelbe zu eweren Unterhalt und [illegible] fertigungen nicht reichet / ihr das Capital anzugreiffen / daſſelbe zum theil oder gantz zu vereuſſern / vnnd darmit eweres gefallens zu gebahren befugt / Vnnd wann das Capital ſtehen bleibet / deſſen Eigenthumb nach [illegible] tlichen abgange / ewern nechſten Freunden / oder wem ihr es ſonſt gönnen möchtet / gefolget werden ſol / [illegible]

nach

ſetzet in ewer Minderjährigkeit Anno 16[illegible] [illegible] und einẽ in Leipzig am Marckt gelegen Wohnhauß [illegible] und euch darüber des Rechten zu informiren gebeten. Darauff ſprechen Wir Schöppen zu Magdeburgk darauff [illegible] gegründet zu ſeyn / Weil jhr durch die von euch angezogene conformes ſententias Anno 1615. 7. Septembr. Anno 1616. am 16. Maij vnd Anno 1617. 25. Auguſt. publicirer, ad agendum zugelaſſen / vnd Beklagten auff ewer angeſtrengte Klage zu antworten / vnd litem zu conteſtiren aufferlegt. So erſchemet daraus ſo viel / daß die exceptio præſcriptionis ſonſten [illegible] ſum impeditiva dißfals nicht ſtatt / ſondern jhr mit ewern An- vnd Zuſprüchen gebührend zu hören / V. R. W.

8 Contrarium tamen rectius conſulendo tenuit *Pariſ. d. conſil. 49. incip. contractus iſte. n. 23. ſub fin. vers. ita ut contra illum. & ſeq. vol. 1.* ubi dicit, quod contra contractum lapſu quinquennij ratificatum, minor nec per viam reſtitutionis in integrum, nec alio remedio venire poſſit. Quod etiam tradit *VVeſenb. in comm. ff. de reb. cor. qui ſub tutel. vel cura ſunt. n. 5. poſt med. vers. tacite autem ratificatur & ſeq. in 9. ad fin.* ubi his verbis utitur, quod tacitè ratificetur alienatio a tempore ad ultæ ætatis, quoad excludendum extraordinarium reſtitutionis quidem in integrum intra quadriennium, quoad excludendum rei vindicationem, quæ extraordinarijs diutius durare debet, per quinquennium; Idq; per text. in d. l. ult. circa med. vers. minime poſſe. C. ſi major factus alienat. fact. ſine decret. ratam habuer. ubi dicitur, quod elapſo quinquennio alienatio minime poſsit retractari occaſione prætermiſſionis decreti, ſed ſic teneat, quaſi ab initio legitimo decreto fuiſſet res alienata, vel ſuppoſita. Quæ ſanè verba omne omnino remedium, tam extraordinarium, quam ordinarium excludunt; Quoniam alienatio legitimo decreto interpoſito facta, nullo unquam modo aut remedio reſcindi poteſt. *l. magis puto. 6. ff. de reb. cor. qui ſub tut. [illegible] C. ſi major fact. alienat. ſine decret. rat. habuer.*

Secun-

10 Accedit etiam quod curſus quinquennii non præſcriptionem, ſed ratihabitionem inducat. *arg. l. ult. C. ſi major. fact. alienat. cat. habeat in fin. Natta conſil. 162. incip. perfecte inſtrumentum. n. [illegible] ſub [illegible] vers. quia ille curſus. & n. ſeq. vol. 1. Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. 15. n. 181.* Et ſanet omne nullitatis vitium ex quovis capite proveniens. *Simoncell. tract. de decret. lib. 3. tit. 9. n. 26. & 47. Heig. quæſt. 19. n. 9. part. 2.* Tanta autem vis eſt ratihabitionis etiam ex intervallo ſecutæ, ut qui contractum ſemel approbavit, poſtea reprobare, vel aliquo modo impugnare non poſſit. *l. 1. & tot. tit. C. ſi major factus. Hottom. conſil. 23. incip. de hac n. 8. vers. quanta autem ſit vis. & ſeq.*

11 Atqui ita etiam in cauſa Simon Ritzen rei ex una, contra D. Friederich Traubothen actorem ex altera parte, poſtquam hæc exceptio lapſi quinquennij litis conteſtationi in vim peremptorij fuit annexa. *28. April. Anno 1619.* ex reſponſo Scabinorum Jenenſium fuit pronunciatum: Weil Simon Ritz auff vorbeſchehene Kriegsbefeſtigung ſeine vorgeſchützten peremptoriſchen exceptiones, durch die ad acta gebrachte brieffliche Vrkunden / nach nothdurfft vnd zur gnüge behauptet vnd beygebracht / als wird er nunmehr nicht vnbillich von angeſtallter Klage entbunden / V. R. W.

12 Quæ ſententia etiam poſtea adverſæ partis contradictione & diſtinctione inter remedium ordinarium & extraordinarium non attentum, non ſolum ex reſponſo JCtorum VVittenbergenſium *30. Novemb. Anno 1620.* per leuterationem, daß es / Klägers eingewandten Leuterung vngeachtet / bey dem am 28. April. Anno 1619. publicirten Vrthel nochmals allenthalben nicht vnbillich verbleibet / V. R. W.

13 Sed etiam in ſupremo judicio Appellationum Dreſdenſi *Menſe Decemb. Anno 1621. & 6. Jul. Anno 1622.* confirmata, vires judicati accepit.

Deciſio CXIII.

An beneficium reſtitutionis in integrum contra alienationem bonorum minorum cum cauſæ cognitione & decreto publicè ſubhaſta factam, locum habeat?

SVMMARIA.

1. *Prima opinio affirmativa.*
2. *Minor, cuius res [illegible] ſubhaſtatione vendidit, reſtituitur.*
3. *Authoritas iudicis & interpoſitio decreti, excludit omnem fraudis ſuſpicionem.*
4. *Sub nomine publicæ ſubhaſtationis [illegible] fraudi locus non relinquitur.*
5. *Secunda opinio negativa.*
6. *Fides [illegible] haſtæ convelli non debet.*
7. *Emptio [illegible] ſub haſta facta perpetuam firmitatem accipit. n. 8.*
9. *Reſcriptio Principis non poteſt reſcindi.*
10. *Præſumitur pro decreto iudicis. n. 12.*
13. *ICtorum [illegible]tenbergenſium reſponſum affertur.*
14. *Contraria reſolvuntur.*

1 Affirmativè concludit *Angel. Aretin. in §. ſi quis agens. inſt. de action. n. 2. ſub fin. vers. aliàs ſequeretur. [illegible] de in integr. reſtit. c. 375. incip. apud eundem ſenatum. n. 5. vers. [illegible] autem magis, & ſeq. quem ſequitur [illegible] fort. [illegible] quæſt. [illegible] art. 6. n. [illegible]. ibi, quæri etiam poteſt. [illegible] Guid. Pap. deciſ. [illegible]6. incip. de conſuetudine (* [illegible] *ſemel in facto [illegible] civitatis Gratianopolitanæ [illegible] n. [illegible] vers. ſed quid ſi res alicuius minoris. & ſeq. [illegible] ad Matth. de Afflict. deciſ. [illegible]4[illegible]. incip. fuit [illegible] & ſeq. Cuiac. in comm. ad l. ait prætor 7. §. [illegible] em. ff. de minor. Pinell. in l. 2. C. de reſcind. vendit.*

[illegible]

part. [illegible] *n.* 27. [illegible] *in hac.* & *ſeq.* *Franciſ. Marc de* [illegible] *verſ.* [illegible] *in albergamento. n.* [illegible] *verſ. hoc* [illegible] *minor. tam.* [illegible] *carteat. elegant. in l.* & *ſi jure* (*ſub l.* [illegible] *Præ-tor.*) *§.* [illegible] *quæſitum eſt* 5. *ff. de minorib.* ubi verbis diſertis dici-tur, ſi res minoris venierit, & exſtat, qui plus liceatur, quod reſtitutio in integrum concedatur, ut rurſum admittatur li-citatio. *Guid. Pap. d. deciſ.* 536. *n.* 1. *poſt med.* Deinde per *text. in l.* [illegible] *dem.* 11. *C. de præd.* & *aliys reb. minor ſine decret. non alien.* ubi etiam expreſſe diſponitur, quod jure interpoſito decreto, judicis reſtitutio in integrum præbeatur, ſi villi pre-cio res fuerit vendita. *ubi gl. verb. reſtitutio per tot.*

2 Quia etiam major, qui rem præcedente ſubhaſtatione vendidit, reſtituitur, ſi dicit ſe eſſe læſum in precio, & vendi-diſſe minori, quam valeret. *Alex. conſil.* 117. (*ubi* [illegible]) *incip. viſo ac ponderato. n.* 11. *vers.* & [illegible] *lib.* 7.

3 Quamvis enim authoritas judicis & interpoſitio decreti excludat omnem ſuſpicionem fraudis & læſionis hoc tamen fallit, ſi res aliter ſe habeat, & contrarium probari poſſit. *Dec. conſil.* 110. *incip. vere. ut puto. n. ult. vers. ſi ergo* [illegible] *fal-ſum.* & *conſil.* 210. *incip. viſo puncto. n.* 3. *ibi, quia* [illegible] & *ſeq.*

4 Ne ſub nomine ſubhaſtationis publicæ locus fraudi-bus relinquatur, nec poſſeſſoribus viliori precio [illegible] plus exactor ex gratia quam debito; ex precio conſequatur. *text. eleg. in l. ſi quis.* 16. *C. de reſcind. vendit.*

5 Econtra veró negat *Specul. lib.* 4. *part.* 3. *tit. de empt. vendit. §. nunc dicendum reſtat.* 4. *n.* 5. per textum *in l.* [illegible] *deniq; nihil erit. C. de præd. decurion. ſine decret. non alien.* quem textum meliorem qui ſit in jure, in ſingularem vocat *An-gel. conſil.* 142. *incip. tutor. pupill. n. ult.* [illegible] *n. ſeq.* Deinde [illegible] text. expr. *in l.* [illegible] *C.* [illegible] *de jure haſtæ fiſcal. lib.* 10. ubi verbis [illegible] dicitur, quod [illegible] mino-

minoribus. ſi quando aliquid ex rebus eorum pro fiſcalibus debitis adjudicatur emptoribus, reſtitutionis facultas in omnem inteſcipiatur ætatem.

6 Quoniam fiſcalis haſtæ fides facilè convelli non debeat. *l. ſi hypothecas. 8. C. de remiſſ. pignor. Matth. de Afflict. deciſ. incip. fuit votatum. n. 4. Damhoud. de ſubhaſtat. c. ult. n. 37. Rauchb. part. 1. quæſt. 47. incip. extene. ha. n. 23. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 3. c. 9. n. 93. & ſeq.*

7 Sed emptio venditio ſubhaſta facta perpetuam firmitatem accipiat. *l. ult. C. ſi propter publicas penſitat. vendit. fuer. celebr.*

8 Et res perpetuo dominij jure ſint penes emptores, quibus ſubhaſtæ ſolennis auctione ab fiſco addictæ ſunt. *l. quæcunq. 5. C. de fide & jure haſtæ fiſcal. & de adject.*

9 Nec reſcripto Principis, nec beneficio ætatis, nec ulla alia ratione emptio venditio ſubhaſta celebrata everti debeat. *Hettom. conſil. 23. incip. de hac Sempronij. n. 7. vers. ma regulariter. & ſeq.* Uſq; adeò, ut re minoris vel alterius ſubhaſtata vendita nec deceptio ultra dimidiam juſti pretij allegari poſſit. *Guid. Papa. deciſ. 22. incip. fuit inter nos. n. 3. vers. ſi res minoris. & ſeq. & ſingul. 553. incip. autem primo. n. 4.*

10 Cum decretum judicis debeat aliquid operari. *l. 1. ff. ad municip. l. ſi quando. ff. de legat. 1. l. ſi ita ſtipulatus. ff. de verb. ... l. lib. 4. part. 3. tit. de empt. vendit. §. nunc dicendum reſtat. n. 3. vers. debet enim decretum. & ſeq.*

11 Et præſumatur pro decreto. *l. 1. C. de fide inſtrum. & jure haſtæ fiſcal. El. conſil. 285. incip. caſus coram. n. 1. ſub fin. vers. decretum præſumitur. lib. 2.*

12 Imò ubi judicis decretum interpoſitum reperitur, præſumentur omnes ſolennitates fuiſſe adhibitæ, in tantum, ut ſtetur venditioni, niſi pupillus oſtendat, judicem falſis allegationibus fuiſſe circumventum. *l. ſi præſes. C. de præd. & aliis*

reb.

Rch. minor. Sprenl. lib. 4. part. 3. d. tit. de empt. vendit. §. nunc dicendum reſtat n. 5. in prin.

13 Atque ita etiam JCti Wittenbergenſes ad requiſitionem J. A. Civis Lipſenſis *Menſe Majo Anno 1623.* reſponderunt: Habet ihr ein Gut zu Möckern umb und vor 16000. fl. erlanget/ und in beſitz bekommen/ Wann nun gleich daſſelbe Hieronymi Schubins hinterlaſſenen unmündigen Sohns geweſen. Dennoch aber und dieweil wegen drangſeliger Schulden auff vorgehendes erkäntnüß der Obrigkeit / nachdem gedachtes Gut in dieſen Herren Lande außgeruffen/ und ſonſten gebührlich ſubhaſtiret geweſen/ ſolcher Kauff vollzogen worden / So ſeynd erwehnter Unmündiger und ſein Vormund die reſtitution in integrum dawider ſich zugebrauchen nicht befugt/ V. R. W.

14 Nec movet textus in contrarium allegati; Quia textus *in d. l. & ſi ſint. §. quæſitum. ff. de minor.* non de venditione ſubhaſtâ, ſed ſub pacto adjectionis in diem facta loquitur, teſte *gl. ibid. verb. qui pius. vers. ipſe poteſt intelligi. & ſeq.* Textus vero in *d. l. ſiquidem. 11. C. de præd. minor. ſine decret. non alien.* tractat de venditione quidem cum decreto, ſed non ſubhaſta celebrata, cùm ſubſtantionis ibid. nullo verbo fiat mentio. Quod vero etiam major, ſi ſe dicit eſſe læſum, reſtituatur, abſq; dubio non procedit, per DD. quos in meis concluſionibus practicabilibus *part. 1. concl. [illegible]. n. [illegible].* allegavi, & infra *deciſ. [illegible].* latius dicam. Deniq; textus in *d. l. ſi quis. 16. C. de reſcind. vendit.* loquitur. Cùm ob debitum publicum fiat diſtractio. *Angel. conſil. 142. n. ult. in fin.* Vel ſi publici exactoris gratia, fraus & calliditas interveniat. *Bl. eod. in verb. publicus exactor. per tot.*

Deciſio

Deciſio CXIV.

Maritus an & quatenus in fraudem & præjudicium ſuorum creditorum hæreditatem uxoris vel lucrum ſtatutarium repudiare poſſit?

SVMMARIA.

1. *Debitor legatum vel hereditatem ſibi delatam impune repudiare poteſt.*
2. *Maritus an etiam in præiudicium creditorum hereditatem uxoris repudiare poſſit n. 3. 4. 6.*
5. *Lucrum dotis ex ſtatuto iam antea eſt debitum radicatum & [illegible] num. n. 9. 10. 11.*
7. *Ratio edicti, nequid in fraudem creditorum fiat, quæ.*
8. *Maritus lucrum dotis repudians patrimonium ſuum non minuit.*
12. *Si uxor eſt mortua & lucrum dotis ad maritum delatum, an illud repudiare poſſit.*
13. *Maritus lucrum dotis etiam non agnitum ad heredes transmittit. n. 19.*
14. *De lucro non quæſito iudicatur vere, prout de damno.*
15. *Lucrum de præſenti quæſitum & radicatum perdere, eſt ſpes diminutionem patrimonij.*
16. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum affertur.*
17. *Legatum ſtatim à morte teſtatoris eſt legatario quæſitum & radicatum.*
18. *Lucrum [illegible] omiſſum inducit diminutionem patrimonij quod [illegible] [illegible] acceptatum.*
[illegible] *[illegible], [illegible] etiam pars. n. 21 22.*
[illegible] *[illegible] ita eſt interpretandum, ut ſuſtineatur.*
[illegible] *[illegible] heredis fiduciarij de bonis fideicommiſſo ſubiectis [illegible] non poſſunt.*
[illegible] *Scabinorum Ienenſium reſponſum affertur.*
[illegible] *[illegible] VVittenbergenſium recenſetur.*

Quod

2 Quod debitor legatum, vel etiam hæreditatem legitimam, vel etiam memoriam, vel honorariam ſibi delatam, repudiare poſſit, nec in ea cauſa ſit, ut edicto, quæ in fraudem creditorum factum faciat, dicitur verbis eſſ diſpoſitum, *vel. quod autem. ſ. §. proinde. 2. & § ſeq. ff. quæ in fraud. creditor. l. ſi ſ[illegible]. ſ. §. ſi maritus. ff. de donat. inter vir. & uxor. l. 1. §. [illegible] ff. de collat. bonor. [illegible]. §. utrum. [illegible] ff. ſi quid in fraud. patron. fact. ſit. Bl. in l. 1. C. de his qui ante apert. tabul. hæredit. tranſmit. n. 9. Ioann. Andr. (ubi contraria ſoluit) in addit. ad Speculat. lib. 4. part. 3. tit. de obligat. & action. §. cæterum. [illegible] n. [illegible] verb. alia in med. vers. in l. magis puto. per tot. fol. mihi 155. in princ. Iaſon in l. ſi quis. 3. §. ſi filius meus. ff. quod quiſq. iur. in alium ſtatuer. n. 1. vers. facit in ſimili. & ſeq. Vincent. de Franch. (ubi tractat, an ejuſmodi repudiato etiam creditoribus hypothecariis noceat) deciſ. 101. incip. in cauſa creditorum n. [illegible] & ſeqq. per tot. Tusch. (ubi idem tractat) tom. 4. verb. fraus. concluſ. [illegible] incip. fraus non præſumitur n. 12. & n. ſeqq. Neguzan. de pignor. part. 4. princip. (ubi limitat in creditore hypothecario) n. [illegible] vers. quia licet debitor. & ſeq. Ant. Gometz. tom. 2. var. reſolut. [illegible] de donat. c. 4. n. 24. vers. quinto infero quod ſi debitor. & ſeq. & tit. de reſtit. minor. c. 14. n. 14. vers. advertendum tamen. & ſeq.*

3 Veluti in ſpecie de marito, quod is in præiudicium ſuorum creditorum non ſolum uxori de dote diſponenti conſentire, ſed etiam lucrum dotis, quod virtute ſtatuti ſperat, conſtante matrimonio remittere & repudiare poſſit, tradit latè *Philip. Dec. (ubi rationes affert & contraria ſoluit) conſil. 260. incip. quæritur breviter an lucrum. n. 1. vers. ſed tamen prædictis non obſtantibus. n. 2. & ſeqq. quem ſequitur Vincent. de Franch. d. deciſ. 101. n. 3. vers. & optimè ipſum. & ſeq. Pariſ. conſil. 127. incip. lucrum dotis. n. 15. ibi, nec dicatur maritum [illegible] & ſeq. vol. 1. Roland. à Vall. tract. de lucro dot. quæſt. [illegible] quoniam in præcedenti, n. 1. & ſeqq. per tot. Phanuc. de Phanuc. tract.*

[illegible] gl. [illegible] quod [illegible] praejudicium creditorum n. 21. & ſeq. [illegible] conſil. [illegible] illud in medium [illegible] lib. [illegible] 1. 4 in p. uno teſtamento domina Marian[illegible] col. 2 [illegible] dam rationem. & ſeq. vol. 1.

5 Et quamvis hoc tam demum admittit, ſi ſtatutum certam portionem de dote vel bonis uxoris marito [illegible] poſt contractum matrimonium ſupervenit, ſecus, ſi ſtatutum præceſſit. *Carol. Molin. in addit. ad Dec. d. [illegible] n. ult. lit. B verb. conſultum. vers. dico vero quod [illegible] ad fin.* Rationem diverſitatis aſſignans, quod in priori caſu non niſi conditio ex ſtatuto competat quod magis ultimæ voluntati, quàm contractui æquiparatur; In poſteriori verò caſu, ubi ſtatutum præceſſit, lucrum illud naſcatur occaſione præcedentis contractus, ad quod actio ex contractu competit. *Bl. in l. ſi arrogator. 22. ff. de adopt. n. 7. ſub fin. vers. [illegible] in lucro quod maritus. & n. ſeq. Carol. Molin. d. [illegible] in fin.*

6 Mirum igitur non ſit, quod in priori caſu maritus lucrum dotis repudiare poſſit, in poſteriori caſu non item, quoniam debitor lucrum ex contractu ſibi proveniens in fraudem creditorum repudiare non poteſt. *Ioann. Andr. in addit. ad Specul. lib. 4. part. 3. d. tit. de obligat. & action. § 6. n. 9. [illegible] circa med. vers. in l. magis puto. in fin. fol. 538.*

7 Præſertim, cum lucrum dotis ex ſtatuto jam antea ſit debitum radicatum, & æs alienum. *Bl. in auth. præterea C. unde vir & uxor. n. 7. vers. & quia lucrum. quod ſtatutum [illegible] conſil. [illegible] 4. in p. reſpondimus [illegible] n. [illegible] & n. ſeq. vol. 2.*

8 Poſterior tamen aſſertio indiſtinctè verior eſt.

9 Propterea, quod ratio edicti, quæ in fraudem creditorum, non in eo conſiſtat, quod aliquid alicui ex contractu debeatur, ſed potius, quod patrimonium ejus non diminuatur. *l. quod autem. 6. in princ. ff. quæ in fraud. credit. l. 1. § [illegible]*

ſim-

ſuntur. ff. de collat. bonor. Philip. Dec. d. conſil. 260. n. 3. ſub fin. vers. quia etiam nota quod tale lucrum, & n. 4. Vincent. de Franch. d. deciſ. 111. n. 3. & ſeq. Pariſ. conſil. 120. incip. lucrum dotis. n. 17. ibi, num. 1, & ſeq. vol. 1. Roland. à Vall. tract. de lucro dotis. quæſt. 40. n. 7.

8 Negari autem non poteſt, quod maritus lucrum dotis etiamſi occaſione cujuſdam contractus ſibi deferatur, remittens, patrimonium ſuum non diminuat. *Phil. Dec. d. conſil. 260. n. 4. vers. quia in illorum repudiatione. & vers. ſeq. Roland. à Vall. de lucro dotis. d. quæſt. 40. n. ult. in fin.* Et licet hoc lucrum dotis jam antea radicatum debitum cenſeatur.

9 Tale tamen non eſt neceſſariò, ſed contingenter. *Salyc. in auth. præterea. C. unde vir. & uxor. quæſt. 7. n. 7. vers. hæc quarta debetur ei contingenter. & ſeq.*

10 Et nulla ſpe certa & probabili de præſenti radicatum, cùm poſſet prius mori maritus, quàm mulier. *Roland. à Vall. tract. de lucro dotis. quæſt. 39. n. 25. vers. & ideo cùm hujuſmodi lucrum. & ſeq.* Ideoq; ejuſmodi radicatio in conſiderationem venire non poteſt. *l. 1. §. ſi impubere. 21. vers. ſed hoc ita*
11 *demum ff. de collat.* nec qui ſpem ejuſmodi lucri futuri nullâ certa ſpe & probabili radicatam perdit, damnum & diminutionem patrimonij propriè pati dicitur. *l. Proculus. 26. ff. de damn. infect. Bl. in l. non amplius. 26. §. ſi certum ff. de legat. 1. n. un. vers. quia perdit ſpem. uſq; ad fin.*

12 Sed ſi uxor jam eſt mortua, & lucrum dotis revera de præſenti marito delatum, an & tunc maritus illud in præjudicium creditorum repudiare poſſit, magis dubitari ſolet exinde, quod ejuſmodi lucrum dotis jam de præſenti ſpe certa & probabili eſt judicatum, adeo, ut maritus illud, etiam non agnitum ad heredes tranſmittat. *Alex. in l. ſi vir. ff. ad l. Falcid. quem ſequitur Iaſon. in l. ſi arrogator. 22. ff. de adopt. n. 17. ibi, quarto adde. & ſeq.*

[illegible] ff. [illegible] amiſſ. [illegible] & quidem in [illegible]. [illegible] vers. [illegible] vol. 2. Sit tamen verbis [illegible] Ulpian. *in l. [illegible] 6. ſub ſin. vers. [illegible] ff. ſi quid in fraud. patron. fact. ſit,* quod [illegible] legatum [illegible] repudiare poſſit, nec per hoc [illegible] patronum [illegible] videatur, licet legatum jam ante d[illegible] & de præſenti radicatum fuerit.

18 Cùm illud demum lucrum amiſſum damnum, & diminutionem patrimonii inducat, quod non ſolùm [illegible] tum, & de præſenti ſpe certa radicatum, ſed etiam [illegible] ſenſum acceptatum. *Bl. in l. cùm te 9. C. de donat. ante [illegible] n. 1. vers. & materialibus propter consensum. junct. vers. [illegible] poſtquam lucrum est radicatum.* Unde fit, ſi uxor m[illegible] a me rogem, ut bona ſua, quæ mihi reliquit, poſt mortem meam reſtituam communi filio, & ego habeo ſuſpicionem de creditoribus meis, quod ſi [illegible] reſtituere filio, nec dicar fraudare creditores. *elegant. Bl. in rubr. C. de rev. [illegible] qua in fraud. credit. n. [illegible]. vers. [illegible] quæro de tali [illegible] quem ſequitur Alex. in addit. ad [illegible] in l. [illegible] ff. quæ in fraud. credit. [illegible] conſil. 176. n. 20. & n. fin. [illegible] de [illegible] art. 3. n. 127. vers. [illegible] de lucr. dot. quæſt. 40. n. 10. [illegible] & n. ſeq.*

19 Quod tamen ita eſt accipiendum, ſi maritus lucrum dotis totaliter & integrè repudiat, & remittit, non item ſi hoc fucosè & ſimulatè facit, quemadmodum [illegible] nium in hac civitate Lipſica uſu evenit, ubi M[illegible] multo ære alieno oppreſſus, veritus, ne poſt [illegible] ris creditores illud, quod ei ex bonis uxoris [illegible] bat, præriperent, repudiavit quidem illud lucrum [illegible] uxorem induxit, ut teſtamentum faceret, & maritum [illegible]

 here-

proximis conſanguineis, vel quibus ipſe maritus vellet re-
24 linquerentur, quo caſu verum eſt, quod debita heredis fiduciarii de bonis fideicommiſſo ſubjectis ſolvi non poſſunt. *Cl. in l. filiusfamil. 114. §. Divi. verb. fideicommiſſa. ff. de legat. 1. Br. eod. num. 8. Paul. de Caſtr. in l. ultim. §. ſed quia neſcio. C. commun. de legat. n. 4. vers. aut erat debitum hered. & n. ſeq. Schrad. conſil. 19. n. 64. vol. 1.* Sed quoniam creditores, ſi debitor pro remiſſione vel repudiatione hereditatis in odium creditorum aliquid modicum accepit, omne illud, quod debitori datum eſt, arripere poſſunt. *Vincent. de Franch. decis. 101. incip. in cauſa creditorum. n. 4. vers. ſubdunt tamen. & ſeq.* Et nemo ex ſuo dolo & calliditate lucrum percipere poteſt. *c. 2. extr. de dolo & contum. Bl. in l. tres fratres. 33. ff. de pact. n. 4. latè Tuſch. tom. 2. verb. dolus. concluſ. 581. n. 1. & ſeqq.* Et in dolo præſumitur, qui in utilitatem ſuam & damnum alterius molitur. *Abb. conſil. 8. in princ. lib. 1. Tuſch. d. verb. dolus. concluſ. 573. n. 26.*

25 Ideoq; prædictis non attentis contrarium *Menſe Januar. Anno 1622* ad conſultationem E. B. civis Lipſenſis, Scabini Jenenſes reſponderunt: Wenn gleich derſelbe in ſeinem formali o beſtendig were / So erſcheinet doch der materialien halber daraus ſo viel / Dieweil ihr darinnen zum Erben eingeſetzt / den uſumfructum ewers Weibes auſſenſtehenden Gelder zu gebrauchen habet / vnnd wann derſelbe zu ewerm Vnterhalt vnd Nothdurfft ferti[illegible]ungen nicht reichet / ihr das Capital anzugreiffen / daſſelbe zum theil oder gantz zu vereuſſern / vnnd damit ewers gefallens zu gebahren befugt / Vnnd wann das Capital ſtehen bleibet / deſſen Eigenthumb nach ewerm ſeligen abgange / ewern nechſten Freunden / oder wem ihr es ſonſt gönnen möchtet / gefolget werden ſol / Alſo

nach

[illegible] Inhalt angeregtes Testaments / [illegible] auch [illegible] solche Erbschafft inn einer Jahr [illegible] und [illegible] So [illegible] ewer Gläubiger / daß ihr [illegible] / damit ihr befallet / befriedigen / euch zu belangen berechtiget / V. R. W.

Cum quibus etiam conſentiſcunt JCti VVittenbergenſes in eadem cauſa *Menſe Aprilis Anno 16[illegible].* pronunciantes: Wann gleich angezogenes Teſtament ſeiner formalien halber beſtendig were / So erſcheinet doch auß allen Umbſtänden und ewrem Bericht ſo viel / daß ewer Gläubiger ſich an die Güter / ſo euch von ewerm Weibe vermacht / zu halten wol / Ihr aber von denſelben in præjudicium creditorum anderweit zu diſponiren nicht befugt ſeyd / V. R. W.

Decisio CXV.

De anno civili & Saxonico.

SVMMARIA.

1. *Iure civili annus conſtat ex 365. diebus. n. 2.*
3. *Iure Saxonico ſecus eſt. n. 4.*
5. *Si in nonnullis textibus iuris Saxonici ſimpliciter de anno dicatur, an hoc de anno civili, an vero Saxonico accipiatur. n. 6. 7. 8. 9.*
10. *[illegible] potius ex alio ſtatuto, quam ex iure communi debeat declarari.*
11. *JCtorum Lipſienſium reſponſum recenſetur.*

1 OMnibus notum eſt, de jure civili annum conſtare ex trecentis ſexaginta quinq; diebus. *text. expreſſ. in l. ita vulneratus 51. §. aeſtimatio autem. 2. vers. reperitur [illegible] vulneris. ff. ad l. Aquil. l. coheredi. 4. §. Stichus 5. vers. an qui ex [illegible] ff. de ſtat. liber.*

Qui-

2 Quibus quotannis ſex horæ adduntur, quæ colle-ctæ quarto quoq; anno diem efficiunt, & ideo hoc ſpacium [illegible] gratia ſinguli quadrien-nij intercalarius, id eſt, vocato populo inſeritur, dici-tur; bis ſextus, quoniam interponitur poſt eum diem, qui eſt ſextus Calendarum Martij, id eſt 24. Februarij. *l. cum biſſextum. 98. ff. de V. O. l. denique, 3. §. minorem, verſ. proinde. ff. de minorib. ubi gl. in verb. bis ſexto. Joann. Gœdd. ad d. l. cum bis ſextum. 48. n. 6.*

3 Iure Saxonico verò annus eſt ſpacium unius anni & dierum Jahr vnd Tag Landr. *lib. 1. art. 28. in princ.* Lehnr. *c. 25. ante med. verſ.* in Jahr vnd Tag. Weichb. *art. 4. poſt princ. verſ.* Jahr vnd Tag. *Novell. Elect. Aug. part. 2. conſtit. 27. §.* So viel aber die Folge *in fin. verſ.* innerhalb Jahres vnd Tages. *& §. ſeq. P. Weſenbec in comm. ff. de uſucap. n. 7. verſ. Saxones duo tantum. & ſeq.*

4 Id eſt annus & ſex ſeptimanæ, Jahr vnd ſechs Wochen. *gl. german. 13.* Landtr. *lib. 1. art. [illegible] verſ.* Jahr vnd Tag. Weichb. *art. 20. poſt princ. verſ.* Jahr vnd Tag / *junct. verſ.* daß ſeynd ſechs Wochen. Lehnr. *c. 16. in fin. verſ.* ein Jahr vnd ſechs Wochen. *Gl. in* Lehnr. *c. 22. n. 5. verſ.* in Jahr vnd Tag / *& c. 25. n. 5. verſ.* Alſo iſt auch die Jahrzahl. *Gl. in* Weichb. *art. 4. verb.* Jahr vnd Tag. *n. 4. ibi,* daß iſt ſechs Wochen. *Gl. lat. ad text. germ.* Landr. *lib. 1. art. 28. in f. verſ.* Vnd Jahr vnd Tag ſeynd. *& gl. lat.* Landr. *lib. 2. art. 31. lit. B. in princ. Beuſt. in l. nam poſteà quàm. [illegible]*

Hhh ff. de

Digitized by Google

§. [illegible] Landr. lib. [illegible]
[illegible] part. 2. [illegible] Quippe [illegible]
conſuetudinem [illegible] quæ [illegible]
in foro Saxonico annus [illegible] ſpacium [illegible]
ſex ſeptimanarum & trium dierum, [illegible]
[illegible]

5 Sed in nonnullis textibus juris Saxonici & Conſti-
tutionibus Electoralibus, veluti in Landr. lib. [illegible] part. [illegible]
[illegible] verſ. Jahrzahl. Novell. Elector. Auguſt. part. [illegible]
[illegible] aufſchreiben, etc. Welcher geſtalt die agnaten [illegible]
So viel eigentlich die agnaten, pag. 17. & [illegible] Von [illegible]
[illegible] vnd Verhandlung. §. Damit auch der [illegible] pag.
21. & aliis locis ſimpliciter fit mentio annalis ſpacij,
eines Jahres oder Jahresfriſt: de quo igitur anno hoc ac-
cipi debeat, an de anno civili, an verò anno Saxonico
ſæpius in foro controverti ſolet?

6 Quod de anno civili intelligi debeat, nonnulli in-
de adſtruere conantur, quod Saxo, & Elector Saxoniæ
in caſu, ubi diſtinctionem anni civilis & Saxonici obſer-
vare, et annum de anno Saxonico intelligere velit, ſem-
per anno adjicere ſoleat dies, vel ſex ſeptimanas,
Jahr vnd Tag oder Jahr vnnd ſechs Wochen, ut manifeſte
[illegible] Landr. lib. 1. art. 38. in princ. ibi, Jahr vnnd Tag,
[illegible] verſ. Jahr vnnd Tag. & [illegible]
Weichb. art. [illegible] poſt princ. verſ. Jahr vnd Tag, & [illegible]
Novell. Elector. Auguſt. part. 2. conſtit. 21. §. So viel [illegible]
[illegible] & [illegible] conſtit. 30. verſ. Nach Sachſen Recht
[illegible] Jahr & ſeq. Quæ accurata diſtinctio
in anno eſſet ſuperflua, ſi Saxo ſemper & ubique an-
num de anno Saxonico accipere vellet: Deinde, quia
Elector Saxoniæ in quibuſdam locis, puta Im [illegible]
[illegible] aufſchreiben, etc. Welcher geſtalt die agnaten, §. So viel

Digitized by Google

[illegible] *in med.* [illegible] Simpliciter ſe [illegible] ad jus commune [illegible] ſecundum illud [illegible] annali [illegible] Unde non immerito dicendum [illegible] quod ille annus de anno civili, & non Saxonico accipi debeat, quoniam ſtatutum ſe referens ad jus commune, recipit interpretationem paſſivam, a jure communi, ita ut ſtatuto non plus cautum eſſe cenſeatur, quam in jure communi continetur. *Angel.* [illegible] *conſil.* 16 *in p.* [illegible] *detur quod. n. 18. Tuſch. tom* 6 *verb.* [illegible] *conclus.* 129. *n.* 6.

7 Alii vero ſunt in contraria opinione, *per text.* [illegible] *in* Lehnr. *c.* 25, ubi quater fit mentio tantum annalis temporis **Jahrszeit**/ & tamen ibid. *verſ.* **Wann ſoll aber der Herr.** *& verſ.* **Als manche Jahresʒeit iſt** [illegible] tempus hoc annale declaratur de anno & diebus, **Jahr und Tag**/ vel de anno & ſeptimanis, **von einem Jahr und ſechs Wochen.**

8 Quia ubi jus Saxonicũ certum tempus [illegible] quoad validitatem actus, ſemper adjiciunt ut [illegible] manæ, *Gl. in* **Lehnr.** *d. cap.* 25. *lit. A. in med.* [illegible] *ratio. & ſeq. Petr. Heig. q.* 16. *n.* 11. *n.* 12. [illegible] *& ſeq.* [illegible]

9 Et Saxones hunc morem habuiſſe conſtat, ut tempus ſex ſeptimanarum pro juſto & legitimo intervallo judicialium & extrajudicialium, [illegible] plerunq; habeatur, atq; ideo completo licet annali [illegible] cio, adhuc tamen Saxonicam vulgarem dilationem [illegible] contra que præſcribitur, indulgeri debeat. *arg.* [illegible] *lib.* 2. *art.* 23. Lehnr. *c.* 48. *&* 70. *Pet. Heig. d. quæſt.* [illegible] [illegible] *propterea. & n.* 25 *lib.* 1.

10 [illegible] modo Saxo non tantũ habeat præſcriptionem

tempora, peculiari ſtatuto, ſed & [illegible] generali [illegible] juris Saxonici & [illegible] *[illegible] d. quaſt. [illegible] n. [illegible] verſ. [illegible]* ... Et ideo cùm regulariter de [illegible] accipiantur de anno Saxonico, & [illegible] in multis textibus juris Saxonici, quos ſupra *n. [illegible]* adduxi [illegible] ſpoſitione n, merito etiam illo textus, ubi ſimpliciter [illegible] tantùm ſpatij ſit mentio, de anno Saxonico debent accipi, licèt vel maxime ſe adjus commune [illegible]

8 janis; Quoniam ſtatutum potius ex alio ſtatuto, quam ex jure communi debet declarari & ſuppleri, licet ſe expreſſe ad jus commune referat *Bl. conſil. [illegible] incip. [illegible] n. 9. verſ. & in hanc ultimam partem. [illegible] verb. ſtatutum. concluſ. [illegible] n. 6 [illegible] & ſeq. Caſtr. [illegible] incip. ſuper hoc. n. 9 [illegible]. Dec. conſil. 19. n. [illegible] poſt [illegible] intelligitur. & ſeq.* Et ſi præſcriptio ſtatutaria eſt conformis in tempore præſcriptioni juris communis, tamẽ ſtatutaria debet reparari, & ex alio ſtatuti capite declarari. *Paul. de Caſtr. conſil. [illegible] 4. incip. poſito quod eſſet. n. [illegible] verſ. ſed quia ſumma. & n. ſeq. vol. 1.* Vndelicet ut [illegible] ſimpliciter dicatur de anno quod injuriæ [illegible] præſcribantur, & Auguſtus Elector Saxoniæ *[illegible] p. 4. conſtit. 46 in princ.* ſe ſimpliciter [illegible] ad diſpoſitionem juris communis, & conſtituat, ut ſecundum eam injuriæ præſcribantur. Attamen interpretes juris Saxonici hoc ita ſunt interpretati, ut etiam de anno Saxonico intelligatur, ut in meis concluſionibus practicabilibus, *part. [illegible] concluſ. [illegible]* [illegible]

Arg.

72 [illegible] ICti Lipsienſ. [illegible] *Julio Anno* [illegible] ad requiſitionem E. [illegible] Lipſienſis reſpondĕrunt: [illegible] Erbar guten Freund/ auff euch an uns [illegible] Frage [illegible] gegruͤndet [illegible] ſeyn/ Iſt [illegible] Conſtitution parte [illegible] Aufſchreiben ꝛc. welche gefaſſet die agnaten [illegible] poſſ princ. §. So viel erſtlich die agnaten etc. [illegible] Subhaſtation vnd Verkauffung. §. [illegible] auch die Schuldener/ etc. verſehen wann einer ſo die [illegible] hat ſich deſſelben gebrauchet/ oder ein nechſter agnat [illegible] verkaufftes Lehen bey Lebezeiten des Verkeuffers [illegible] der an ſich bringen/ oder ein Schuldner ein verkaufftes Lehen wieder an ſich loͤſen will/ daß er ſolches innerhalb Jahres friſt thun ſol/ [illegible] es wird gefraget/ was vor ein Jahr darunter verſtanden werde/ ob [illegible] von einem anno civili, oder aber de anno Saxoni-co, ein Jahr/ ſechs Wochen/ drey Tage zu verſtehen. Ob nun wol [illegible] Meinung ſeyd/ auch ſolches aus dem *Chiliano König in proceſſ. c. 58. n. 3. in Conſultat. Saxon. part. 4. quaeſt.* [illegible] zu vernehmen/ daß wann Jahres Friſt alleine gemeldet/ [illegible] Jahr vnd Tag/ oder Jahr ſechs Wochen drey Tage [illegible] daß ſolche Jahres Friſt de anno civili zu verſtehen/ [illegible] de anno Saxonico, von einem Jahr vnd Tag [illegible] daß er Jahr vnd Tag [illegible] *part.* [illegible] *45.* §. So viel aber die [illegible] etc. [illegible] vnd das [illegible] Aufſchreiben *ꝛc.* [illegible] *ten.* §. So viel erſtlich die *agnaten,* etc. ſich auff die [illegible] Lehenrecht referiret/ vnd die Conſtitution *part.* [illegible] Recht der Jahresfriſt fundiret/ [illegible] in dieſem Fall [illegible] conſider [illegible] foro man [illegible] [illegible] dem fall/ do der Sachſiſchen Recht [illegible]

[illegible]

[illegible] gewonnen / [illegible] [illegible] Jahrestag [illegible] [illegible] Tag [illegible] / solches auch [illegible] [illegible] auch [illegible] *in l. nam posteaquam. §. si quis.* [illegible] *Consil.* [illegible] *part. 4. quæst.* [illegible] *quæst. 10.* [illegible] haben wollen / auch biß also in observantz ist. So wird auch in die Jahresfrist nach Sächsischen [illegible] Rechten / nicht allein uff ein Jahr schlecht / sondern auch uff Jahr und Tag / weil in Jährlicher præscription der Sachsen [illegible] dem / als uff Jahr und Tag weiset / das ist auff ein Jahr / sechs Wochen und drey Tage billich verstanden / und in [illegible] also practiciret, V.R.W.

Deciſio CXVI.

Senes, ubi, & per quem juramentum præſtare poſſunt?

SVMMARIA.

1. *Juramentum non poteſt præſtari per procuratorem.*
2. *Quæ perſonæ [illegible] domi jurare poſſunt.*
3. *Senes [illegible] hoc privilegio gaudeant. n. 4.*
5. *[illegible] reſponſum affertur.*

1 IN meis concluſionibus practicabilibus *part. 1. concluſ.* [illegible] *& ſeqq.* [illegible] *& ſeq.* dixi, quod juramentum non poſſit præſtari per procuratorem, ſed in propria perſona, & quidem in loco judicij.

2 Niſi ſint quædam perſonæ, quæ hoc privilegium habeant, ut in loco judicij comparere non teneantur, ſed

ſoſum

[illegible] ad [illegible], ut in [illegible] *[illegible] ad perſonas [illegible] & [illegible] ff. de [illegible] [illegible] & ſeqq.*

3 Sed an [illegible] ejusmodi privilegio gaudeant, dubitari ſolet, Negative concludit *[illegible] ad d. l. perſonas. [illegible] ff. de jurejur. col. 1. ſub fin.* quem ſequitur, & ita de conſuetudine ſervari teſtatur *Jaſ. in col. n. 9. verſ. [illegible] [illegible] & ſeq.*

4 Contrarium tradit *Gl. in d. l. perſonas 15. ff. de [illegible] [illegible] ad perſonam, verſ. idem & de ſenibus. Bengl. coll. n. [illegible] & ſeq. n. [illegible] & ſeq. Spec. lib. 1. part. 4. tit. de teſte. §. qualiter autem. numm. [illegible]. verſ. ſenex. & §. ſequitur de teſtium. 4. num. 5. verſ. [illegible] etiam hoc juramentum. & ſeq.* per textum elegantem, *in l. ſemper [illegible]. 5. ff. de jure immunit.* Quia ejusmodi privilegium datur valetudinariis, *d. l. ad perſonas. [illegible] verſ. [illegible] qui valetudine. ff. de jurejur.* Senes autem inter valetudinarios referri conſtat, *ex l. ſenium. 3. C. qui teſtamenta fac. poſſ.*

5 Atque ita etiam VVittenbergenſes ad conſultationem [illegible] in S. *Menſe Decemb. Anno [illegible]* pronunciarant: [illegible] Alters / auff Producenten Unkoſten / [illegible] richts Notarius [illegible] 12. Iulij, Anno 1[illegible], publicirten [illegible] vereydet / vnd auff die [illegible] abgehöret werd / V. R. W.

Deciſio

Digitized by Google

[illegible] CXVII.

[illegible] & in remotis & longinquis locis [illegible] ntes, quomodo & per quem jurare poſſunt?

SVMMARIA.

1 *[illegible] & in longinquis locis degentes, quomodo iurare poſſunt [illegible] n. 4.*
5 *[illegible] non in longinquis locis degit, ſed propter difficultatem [illegible] ad locum iudicij venire non audet, quomodo [illegible] n. 8.*
[illegible] *[illegible] index [illegible].*
[illegible] *[illegible] ſenſium [illegible] aſſertur.*

1 Si is, qui iurare eſt juſſus, ita eſt abſens, ut de facili haberi non poſſit, puta, quia eſt in longinquis ultra mare, & ignoratur, quando ſit reverſurus, vel ubi ſit, vel dubitatur, an ſit mortuus, vel vivus controverti quandoque etiam ſolet, quomodo, & per quem poſſit præſtare juramentum? Nonnulli ſunt, qui dicunt expectandum eſſe principalem, & in cauſa ſuperſedendum, donec is revertatur. *l. voluit. 4. ff. de interrogat. [illegible] Teſaur. deciſ. [illegible] in ip. poſitionibus per principalem [illegible] videtur. & ſeq.*

2 Alii dicunt, quod tunc dari debeat curator bonis qui abſentis nomine præſtet juramentum, *Gl. in c. [illegible] verb. ab utraq; parte verſ. ſed pone quod aliquis [illegible].*

Sed

3 Sed hanc ſententiam [illegible] eſſe dicit [illegible] *§. [illegible] C. de juram. calumn. dand. n. [illegible] poſt med. verſ. [illegible] [illegible] & ſeq.* [illegible] multis modis [illegible], & in eju-
4 modi caſu [illegible] per procuratorem præſtari poſ-
ſe, [illegible] *[illegible] Teſaur. ubi ſe ita in cauſa Paſqueri & Que-
ſiliers [illegible] Martij Anno 1559. judicâſſe, ſuamq; ſententiam [illegible] Pedemontanum confirmâſſe teſtatur) d. [illegible] ibi, ſed ſi dominus ita eſt abſens. & ſeq. uſq; ad fin. Br[illegible] [illegible] §. ſi alieno. (ubi rationem aſſignat, quod ubi procurator [illegible] [illegible] domino non detur locus Curatori dando à judice) ff. de damn. infect. n. 9. ibi, quid de procuratore generali. verſ. & [illegible] [illegible] admitterem eum. & verſ. idem credo in juramento. & ſeq. & in l. 2. §. ſin autem abſuerit. (ubi eandem & aliam rationem aſſert C. de juram. propter calum. dand. n. 5. ibi, quæro quando procurator. verſ. mihi non placet. & ſeq.*

5 Si vero is, cui jurare neceſſe eſt, non ita longè abeſt, ſed in certo loco quamvis remotiori habitat, & tantum, propter itinerum difficultatem accedere nolit, tunc ſunt, qui dicunt, quod procuratori detur dilatio, ut denunciet ſuo principali, quo veniat juraturus, ita, ut ejuſmodi abſentia præbeat duntaxat materiam concedendarum plurium & laxiorum induciarum, non etiam remittendæ ſolennitatis jurisjurandi perſonaliter præſtandi. *Anton. Faber in ſuo Codice lib. 4. tit. de rebus credit. & jurejurando defin. 31. incip. jurare juſſus. n. 2. & n. 3. verſ. an nec poteſt petere. & n. ſeq.*

6 Quoniam fieri plerunq; ſolet, ut ex jurantis vultu & titubatione judex perjurium detegat, aut perjurandi proclivem voluntatem. *arg. l. 3. in prin. ff. [illegible] & ſeq. junct. l. ob carmen. 21. §. ult. ff. de teſtib.* Atq; ſi jurare

ficeret coram eo, qui non eſſet ipſe judex [illegible] poſſet judex ſcire, quâ fronte, quave [illegible] pidatione juratum fuiſſet, & ex alterius [illegible] ipſum explorare ſine, perquam periculoſum [illegible] poſſint perjurij judicia ejuſmodi eſſe, quæ [illegible] percipi melius, quam verbis exprimi queant. *Anton. Faber d. defin. 31. num. 4. verſ. quoniam fieri plerumq; ſolet & ſeq.*

7 Econtra verò, quod juramentum ſine impedimentum eſt tam juſtum, propter quod quis in eum locum, in quo jurandum eſt, venire non poſſit, per procuratorem præſtare queat, ita tamen ut is, qui jurare juſſus eſt, prius in illa provincia & civitate, in qua moratur, ſuper ſacro canone juret, tradit & ita Senatum Sabaudiæ pro D. de Murat. contra D. de Choiſy. *12. cal. ſeptemb. Anno 1610* judicaſſe teſtatur. *Anton. Faber. d. defin. 31. n. 7. verſ. poſtea tamen placuit & ſeq.*

8 Deniq;, quod forma juramenti per literas requiſitoriales (Compaßbrieffe) judici illius loci, ſub cujus juriſdictione juraturus degit, mitti poſſit, ut is juramentum recipiat, juraturum in locum judicii ciet, & ab eodem juramentum publicè præſtari faciat, tradit *Specul. lib. 1. part. 4. tit. de teſte. §. qualiter autem. 2. [illegible] verſ. tamen [illegible] lib. 2. part. 2. tit. de juramento calumn. §. [illegible] n. 11. verſ. vel dicas quod mittetur. Anton. Teſſaur. d. deciſ. [illegible] poſitionibus. n. [illegible] verſ. & quidem ſi dominus [illegible] abſens [illegible] facili vel ipſe. & ſeq.* per text. [illegible] *ut [illegible] jurent in exordio [illegible] 124. c. jubemus igitur [illegible] ſi*

[illegible]

[illegible] partes & [illegible] 21. Iacob. [illegible]
[illegible] fol. 4 [illegible]

9 Atque ita etiam in prætorio Lipſienſi, in cauſa Hanſen St. contra Lorentz Reiſigers vnd Georgen Schmidens Erben 20. Maii Anno 162[illegible], fuit iudicatum. Daß Hanſen St. zu ableiſtung des zuerkandten iuramenti ſuppletorii, die gebetene Commiſſbrieffe an die Gerichte zu Nürnberg / billich mitgetheilt werden. Vnnd iſt den Gleubigern einen Mandatarium, welcher ſolcher Eydesleiſtung an jhre ſtadt beywohne / zu conſtituiren vnbenommen V. R. W.

Deciſio CXVIII.

Si debitor ad inopiam vergit, an & quatenus in fraudem vel præjudicium creditorum hypothecam conſtituere vel prorogare poſſit?

SVMMARIA.

1. *Debitor falitus in fraudem creditorum pignora dare, vel hypothecam conſtituere non poteſt.*
2. *Creditor poſt omnes chirographarios reijcitur, ſi ei hypotheca ſuit conſtituta participata de fraude contra chirographarios.*
3. *Pignus non poteſt conſtitui etiam in vetus creditum.*
4. *Debitor falitus poteſt hypothecam conſtituere, ſi eam antea promiſit.*
5. *Si hypotheca ad certum tempus fuit conſtituta, & elapſo tempore poteſt prorogare. n. 6. 9.*
7. *Scabinorum Ienenſium reſponſum affertur.*

[illegible] *Clausula cassatoria [illegible]*
[illegible].
[illegible] *[illegible] quomodo fieri potest, [illegible].*
[illegible] *[illegible] fraudem [illegible], quam [illegible]*
[illegible] *[illegible]*
[illegible] *[illegible]*

1 QVod debitor fallitus pignori dare, vel hypothecam constituere non poſsit, textus eſt expreſſus *in l. [illegible] autem. 6. §. apud Labeonem. 6. in fin. ff. quæ in fraud. credit. [illegible] verb. proponat. verſ. aut rem hypothecando ff. eod. [illegible] conſil. 4[illegible] in [illegible] caſus talis eſt. n. 1. poſt princ. vol. 1*

2 Adeo, ut creditor ille, cui hypotheca fuit conſtituta participata fraude, contra me creditorem chirographarium in totum poſt chirographarios rejiciatur, & ego, quantumvis chirographarius, illi præferatur, *[illegible] 2 ſub fin. ff. quæ in fraud. credit.* tradit *Angel. in §. item ſi [illegible] in fraudem [illegible] inſt. de action. n. 22. verſ. tertia concluſio eſt, quam ſequitur Caſar. [illegible] in addit. ad Matth. de Afflict. deciſ. [illegible] ſub fin. verſ. notat etiam. & n. ſeq.*

3 Etiam ſi creditor ille in vetus creditum pignus acceperit. *l. ait Prætor 10. § ſi cui ſolutum. 13 l. cum in [illegible] §. quæ in fraud. credit. gl. in l. illud 13. verb. tenet. verſ. [illegible] ff. eod.*

4 Nisi ab initio pignus fuerit obligatum, ſed non traditum. *l. illud 1[illegible] ff. quæ in fraud. credit. ubi gloſſ. [illegible] verb. [illegible] in princ. verſ. cum ab initio. & in l. ait Prætor. 10. § [illegible] verb. [illegible] verſ. ibi ab initio. & ſeq.*

Veluti etiam ita in præfectura Bornenſi, ex reſponſo Scabinorum Lipſenſium in concurſu creditorum D. Johann [illegible] ex una, Jobſt [illegible] [illegible] vnnd andere in actis benandte Gleubiger, ex altera

parte

grebe, [illegible] *Novemb. Anno* 1 6 3 4. [illegible] judicatum, [illegible] [illegible] Anno [illegible] [illegible], B. K. W.

5 Sed quid ſi hypotheca ad certum tempus fuerit contracta, & conſenſus magiſtratus deſuper impetratus, an elapſo illo tempore hypotheca & conſenſus in præjudicium creditorum denuò peti, & prorogari poſſit? Et quidem ſi Dominus feudi, vel alius magiſtratus cum hac clauſula reſervatoria, ut finito tempore ſibiipſi vel cui hoc permiſerit, liberum ſit rem hypothecatam vel oppignoratam reluere, conſenſit, & elapſo tempore nec dominus ipſe eam reluit, nec alii hoc permiſit, minus dubium eſt, quod prorogatio pignoris vel hypothecæ valeat, per ea, quæ tradit *Andr. Rauch lib. part. 2 quæſt. 23. incip. conſtat bona n. 17. verſ. poſtremum [illegible]. & ſeq. uſq. ad fin. Daniel Moller lib. 4. ſemeſtr. c. 24 incip. [illegible] in El[illegible]oratu. n. 1. & ſeqq. per tot.*

6 Veluti etiam ita Scabini Lipſenſes ad requiſitionem M. N. H. zu Leipzig *Menſe Auguſt. Anno* 1 6 [illegible] [illegible] Vors vierdte vnd letzte [illegible] Jhr Churf. Gn. [illegible] deuer, oder jemandt anders die verſchriebene Stücke, von der Be[illegible] ſicherung inhalts des documents ſub A. befreyet / So bleibet [illegible] ſalten Sachen nach derſelbe ſub lit. D. von newem [illegible] Conſens bey Krefften vnd iſt der Debitor ſowol als ſeine andere Creditores, denſelben anzufechten nicht Berechtiget / V. R. W.

7 Si vero dominus in hypothecam ſimpliciter vel cum clauſula caſſatoria vel annulatoria, quod poſt il-

lud tempus conſenſus irritus & nullus fit, conſentit, magis dubium eſſe poteſt, an elapſo illo tempore prorogatio hypothecæ peti, & conſenſus novus impetrari poſſit.

Nam ſi hoc in caſu hypotheca prorſus extinguitur & tollitur. *Andr. Rauchb. quæſt. 23. n. 1. ſub fin. n. 2. & ſeqq. part. 2. Roſenth. de feud. c. 9. membr. 3. concluſ. 19. n. 12. Schrad. tract. eod. part. 8. c. 4. n. 17. verſ. idem eſt ſi dominus permiſerit.*

8 Propterea quod clauſula caſſatoria per ſe inducat nullitatem actus, ſi quid contra factum fuerit. *ar. in l. ſi quis ita per miſer. §. ea lege ff. de V. O. n. 6. Andr. Rauchb. d. quæſt. 23. ibi, quia clauſula. & ſeq. part. 2.*

9 Quomodo quæſo hypotheca vel conſenſus prærogari poteſt? Cùm non entis nulla ſint qualitates, & finito tempore prorogatio fieri non poſſit. *Paul. de Caſtr. conſil. 437. incip. iſte dominus. n. 2. lib. 2. Cravett. conſil. 170. incip. in cauſa appellationis. n. 3.* Sed omnis diſpoſitio loquens de prorogatione intelligatur durante primo tempore, alias non ſit prorogatio, ſed novus actus. *Tiber. Decian. conſil. 72. n. 15. & ſeq. lib. 2.*

10 Qui principaliter fieri non poteſt, ergo nec prorogari, quo minus quod non poteſt fieri principaliter, nec etiam poteſt fieri per prorogationem. *Bl. conſil. 227. incip. ad evidentiam ſciendum eſt. n. 2. ſub fin. verſ. quia quod non potuit. vol. 3.*

Sed quoniam hæc quoad conſenſum domini,

qui

unì quia tempore extinguitur, non vero quoad obli-
gationem, quam debitoris procedunt, quæ ſemper
durat, nec per lapſum temporis expirat, & ſupra. n. 4.
dixi, ſi ab initio jus hypothecæ vel pignoris eſt promiſ-
ſum, quod tunc etiam poſt fallamentum debitoris
conſtitutio hypothecæ valeat, & propterea minimum
non ſit, quod hypotheca prorogari & impetrari poſ-
ſit, quoniam terminus ab homine præfixus poteſt
etiam poſt tempus prorogari. *Ludov. Roman. con-
ſil. 443. incip. quoad primum. num. ult. Cæſar. Con-
tard. in l. differari. C. de ingen. manumiſſ. c. 5. n. 98.
& ſeq.*

11 Et facilius inducitur prorogatio, quàm totalis de novo conceſſio. *Alex. conſil. 84. incip. ſuper conſultatione. n. 5. verſ. cum facilius inducatur lib. 5. Jaſon in l. ſi convenitur. 16. ff. de juriſd. n. 1. verſ. unde facilius aliquid prorogatur. & in l. properandum. 13. C. de judic. in princ. n. 20. ibi, ego facilius induo. Nicol. Boer. deciſ. 283. incip. & præſuppono. n. 11. ibi, facilius enim inducitur. Roland. à Vall. conſil. 4. incip. quoniam receptiſſimi. n. 27. lib. 27.*

12 Et prorogatio verè non inducit novum actum, ſed veterem ſaltem continuat. *Bl. conſil. 327 incip. ad evidentiam. num. 3. verſ. ex hoc apparet. & ſeq. lib. 3. Tiber. Decian. conſil. 11. num. 29. & ſeq. n. 34. & n. ſeq. lib. 1.*

Ideo

17 Ideò merito ICti VVittenbergenſes ad conſultationem M. N. H. civis Lipſienſis, *Menſe Se[illegible] Anno 1622*, contrarium reſponderunt: Daß die [illegible] auch endlich vnd vors vierdte der ſolcher prorogirte [illegible] Conſens, darwieder angezogenen motiven vngeachtet / So weit als Th. Lebzeltern von dem Anlehen zum beſten kommen, [illegible] vnd die Mitverwandten der Geſellſchafft / demnach [illegible] den andern Gleubigern ſo kein älter vnnd beſſer Recht erlanget haben, vorzuziehen. V. R. W.

Deciſio CXIX.

An per areſtum inducatur litis pendentia, ita, ut pendente proceſſu areſtatorio, creditor in bona debitoris executionem petere non poſsit.

SVMMARIA.

1. *Affirmativa aſſertio recenſetur.*
2. *Areſtum nihil eſt aliud quam remedium executivum.*
3. *Creditor duobus vel pluribus remedijs executivis uti non prohibetur.*
4. *Debitor incarceratus nihilominus debet pati miſſionem in bona.*
5. *Creditor miſſus in poſſeſſionem fideiuſſorem nihilominus obligatum retinet.*
6. *Creditoris debitoris bona ſunt ſequeſtrata, nihilominus debitum aliunde petere poteſt.*
7. *A ſequeſtro ad areſtum licite argumentamur.*
8. *Areſtum cur imponitur.*
9. *Iudicium ex neceſſitate ſuſceptum, litis pendentiam non inducit.*

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

1 Videtur dicendum quod ſic, quoniam proceſſus arreſtatorius ſapit naturam ordinarij, & in eo omnia ſibi locum vendicant, quæ in ordinario proceſſu obtinent. *late Hartm. Piſtor. quæſt. 13. incip. credunt quidam. n. 1 & ſeqq. n. 19 ſub fin. & n. 30. & ſeq. part. 4.* Regulare autem eſt, ut proceſſu ordinario pendente, actor reum in alio judicio executivo convenire non poſſit. *Vergl. Cavalc. deciſ. 1 n. 16. ubi tamen non procedit. & ſeq. lib. 1. & l. Conſil. 285. incip. quia non opus. n. 7. vol. 1.*

2 Contrarium tamen longe verius eſt, propterea, quod arreſtum nihil aliud ſit, quam remedium executivum. *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. 2. n. 3 & ſeq. & n. [illegible] Gail lib. ſingul. de areſt. imper. c. 1. n. 10. ibi, quo pertinet quod areſtum. & ſeq.*

3 Creditor autem unum remedium executivum intentans aliud, donec ſibi ſatisfiat, intentare non prohibetur. *Br. in l. conſentaneum. 8. [illegible] ibi, quæro ſecundo ſi aliquid [illegible] ſeſ. legat. in princ. & in l. un. C. de [illegible] ſon in l. un. ff. [illegible] quis jus [illegible] idem eſt in parte & in l. nulli. 12. C. de [illegible] mo cogita. & Conſil. 9. incip. circa primum [illegible] n. ſeq. & Conſ. 20. incip. reverende domine. n. 7. [illegible] ſtat ultimum fundamentum. & n. 8. vol. 1. Matth. [illegible] execut. part. 1. c. 8. n. 38. ibi, ubi tradit el [illegible] Zanger. de exception. part. 2. c. 13. n. ult. in fin. [illegible] 1 n. [illegible] ibi, & licet in executivis. & ſeq. [illegible]*

4 Vnde videmus, ſi reus poſitus eſt in carcere, quod debitum liquidum non ſolvit, quod ei ad indemnitatem creditoris nihilominus debeat pati miſſionem in bona & venditionem, & econtra *Bl. in l. contingat, [illegible] de contumac. n. 19 & in l. ignorare 4. C. de reſtit. [illegible] quod is debitor eſt poſitus & in l. ult. § ſed ſi cum Sen. ff. de [illegible] ſi certe petat. n. 9. & n. ſeq. Dec. Conſil. 73. incip. [illegible] n. [illegible] poſt med. verſ. & adhoc facit. & ſeq. Negus. de [illegible] part. [illegible] memb. 3. num. 27. verſ. poſtrema [illegible] ſeq. Paul. de Caſtr. [illegible] aſſert. in l. [illegible] ut in poſſeſſ. legator. n. 3. ibi, per hoc etiam patet. & ſeq. & in l. qui condemnare. 4. § ait Prætor. ff. de re judic. n. 1. poſt med. verſ. [illegible] & in l. ſi ſtichum. 8. § idem Celſus. ff. de [illegible] verſ. eadem ratione. ſi feci te capi. usq. ad fin. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. 8. n. 38. in fin. verſ. hinc eſt quod. & [illegible] de except. part. 2. d. c. 13. n. 25.*

5 Et ſi creditor miſſus ſit in poſſeſſionem bonorum debitoris fidejuſſorem æquè, ut prius obligatum, [illegible], & contra eum executivè agere poteſt, *Bl. d. l. ult. § ſed ſi cum Sen. ff. de reb. credit. ſi cert. pet. verſ. ita tamen [illegible] & n. ſeq. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. d. c. [illegible] verſ. [illegible] n. 41 & ſeq.*

6 Et in ſpecie, ſi pro quodam debito bona ſint ſequeſtrata ſecundum formam ſtatuti, creditor nihilominus alio modo debitum petere, & executionem quærere poteſt *[illegible] l. qui legatis. 5. C. ut in poſſeſſ. legat. n. [illegible] & [illegible] expreſſum. & ſeq. & ibid. in addit. [illegible] verſ. [illegible] Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. d. c. 8. n. [illegible] quod qui impetrat & ſeq. Iaſon in d. l. un. [illegible] n. [illegible] poſt princ.*

Ergo

7 Ergo idem dicendum eſt, ſi bona debitoris ſint areſtata, quoniam à ſequeſtro ad areſtum [illegible] conſuetudinariorum licite argumentamur, *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. [illegible] n. 84. & part. 3. c. 1[illegible] n. [illegible] & ſeq. [illegible] Roland. de commiſſ. part. 4. lib. 4. c. 6. n. 1. Zobel. part. [illegible] poſt princ. Reinhard. part. 4. differ. 64. verſ. licet autem [illegible] t. & ſeq.* Nec audiatur reus excipiendo de priori proceſſu contra ipſum conſtituto. Quoniam ipſi recte replicabitur, quòd per primam viam nondum fuerit plene & integrè creditori ſatisfactum. *Angel. in l. qui reſtituere. 68. ff. de R. I. n. 3. Bl. in d. l. qui legati. 5. C. et in proceſſ. legator. n. 1. verſ. & eſt ratio. Rebuff. de literis obligator. art. 1[illegible] gl. 3. n. 2[illegible]. & ſeq. Coler. d. c. 8. n. 47.*

8 Accedit, quòd creditor ex neceſſitate quadã, ne eum alij creditores pervertant, & jus prioritatis præcipiant, areſtum impoſuit, & judicium hoc areſtatorium ſuſcepit. *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. 2. n. 207. verſ. & qui metuens. & part. 3. c. 8. n. 4[illegible]. verſ. cum q. creditor metuat. & n. [illegible]*

9 Propter judicium autem ex neceſſitate ſuſceptum litis pendentia non inducitur. *Ioann. Baptiſt. [illegible] tract. de debitore ſuſpecto quæſt. 15. num. 2. & num. 3. Franciſc. Herculan. tract. de attent. c. 6. num. 8. quos ſequitur Ioann. Zanger. de except. part. 2. c. 13. num. 25. verſ. ut nec propter judicium, & ſeq.* Eaque vel ideo minus, quoniam debitor ipſe eſt in culpa & cauſa, ut in alio loco novum remedium executivum contra ſe intentetur, dum debitum non ſolvit. *l. generaliter. ult. C. de fidejuſſ.*

10 Nec poteſt debitor litis pendentiam opponere, ſi ipſe eſt in cauſa, ut lis nova contra eum moveatur. *Bartol. in l. ubi cœptum C. commun. de legat. n. 2. Baldus in d. l. quatenus ad exceptionem calumniæ. Alex. Imol. in addit. ad Bart. in l. qui legare. ſ. 1. ff. de legat. 1. Speculator. n. 1. ſub lit. A. verſ. & non poteſt quis opponere de litis pendentia & ſeq.*

11 Atque ita etiam ICti Lipſienſes ad requiſitionem Senatus Pegavienſis *Menſe Iulio An. 1620.* reſponderunt: Ob ihr wol ihr zu Dreßden einen Arreſt vnd Kummer auff euers Geldes Jacob Spieſſens beweglichen vnd vnbeweglichen Gütern angelegt/ in folgenden Arreſtproceß auch allbereit Rechtlichen verfahren/ lis conteſtiret/ vnd erkennet werden. Dennoch aber/ weil [illegible] gedachter Areſt nur zu mehrer Verſicherung ewrer Schulde/ damit euch kein ander Gleubiger vorgezogen werden mochte/ von euch angelegt worden/ vnd ſonſten in Hulffsſachen vffrichtige Brieff vnd Siegel niemand verboten/ zu erlangung ſeiner Forderung andere bequeme Mittel zuſuchen/ vnd vor die Hand zunehmen/ So ſeid jhr auch des Areſtproceſſes/ vngehindert euch anderer Hülffs-mittel zu erlangung derer von euch abgetragenen vnd obbenanten Schuldpoſten wider Spieſſen vnd deſſen Güter zugebrauchen/ wol befugt/ V. R. W.

12 Ad quorum reſponſum idem etiam Ioannes Georgius Elector Saxoniæ *22. Auguſti Anno 1620. & 27. Ianuar. An. 1621.* reſcripſit.

Deci-

Deciſio CXX.

Inquiſitio generaliſſima in pagis vel alijs locis uſitata, vulgo Hauſſuchung/ ad utram iuriſdictionis ſpeciem pertinet.

SVMMARIA.

1. *Inquiſitio eſt ſpecies meri imperij.*
2. *Inquiſitio in pagis uſitata, propriè pro tali non habetur.*
3. *Inquiſitio hæc in pagis uſitata eſt generaliſſima.*
4. *Eſt præparatoria ad ſolennem inquiſitionem*
5. *Eſt ſummo [illegible] ad inveſtigandum delinquentes.*
6. *Inquiſitio hæc pertinet ad inferiorem iuriſdictionem.*
7. *Iudex in cauſa civili inquirere poteſt, etiam in cauſa criminali in cauſam civilem incidenti inquirere.*
8. *Qui civilem ſaltem iuriſdictionem habet, & punire non poteſt, inquirere poteſt.*
9. *Hæc inquiſitio generalis aſſimilatur aliorum negociorum [illegible].*
10. *ICtorum Lipſenſium reſponſum affertur.*

1 QVamvis indubitati juris ſit, quod inquiſitio ſit ſpecies meri imperij, & nemo inquirere poſſit, niſi qui habet merum imperium, præſertim in delictis & cauſis criminalibus. *Specul. lib. 3. part. 1. tit. de inquiſitione, [illegible] ibi, item opponitur. Angel. Aretin. tract. malefic. verb. [illegible] dam inquiſitio. n. 49. ibi, tertio principaliter. & verb. [illegible] maleficiorum. num. 1. pag. mihi 33. Farinac. lib. 1. tit. 1. quæſt. [illegible] num. 16.*

2 Sed quoniam hæc inquiſitio in pagis uſitata [illegible]

G[illegible] Ehrenweſt zur Franckf. [illegible]
[illegible]
Ober: oder Erbgericht gehörig ſey [illegible]
[illegible] gebotten habe. Erachten wir nach [illegible]
Erwegung derſelben [illegible]
ſeyn. Weil die Haußſuchung für eine [illegible]
extrajudicial Erforſchung zuhalten iſt vnd zu dem [illegible]
Obrigkeit zu deſſen Erkentnus vnd vindication die [illegible]
ret befunden wird/ſich dahero der gerügten That halben [illegible]
vnd nach anleitung vblichen proceſſus verfahren möge/ nit [illegible]
ten aber/ daß einem andern zu nachtheil vnd abbruch ſeiner Gerich-
te/ der Inquirent vnd Haußſucher dardurch ſich der Beſtraffung
anmaſſen wollen/ vorgenommen werden. So ſeind auch dergleichen
Haußſuchungen/ / vngeachtet darbey groſſe Deuben vnd Verbre-
chungen/ welche ſonſten in die Obergerichte gezogen werden [illegible]
ten/ſich ereignen würden/ nicht für Ober: ſondern Erbgerichts vnd
[illegible] gehörige Fälle billich zuachten/ V.R.W.

Deciſio CXXI.

Verba illa in ordinatione provinciali. tit. Was zu Ober: Nieder: vnnd Erbgerichte. §. Was aber kleinere. *verſ.* Deuben/ die vnter drey Schillingen etc. *pag. 44. & 61. an de ſolidis & groſsis vulgaribus, an vero de aureis ſunt accipienda?*

IVM-

SVMMARIA.

1. *Prima opinio traditur. n. 1.*
2. *Contraria opinio defenditur. n. 2.*
3. *Dominorum Lipſenſium reſponſum affertur.*

1 QVod de aureis ſint accipienda, inde concludendum videtur, quod in Landtr. *lib. 2. art. 13. poſt prin. verſ.* [illegible] minder denn drey Schillinge werth iſt. etiam de tribus ſolidis drey Schilling dicitur, quod ſcil. furta ultra tres ſolidos ad ſimplicem juriſdictionem ſpectent, non aliter ac ſic in ordinatione provinciali, *tit.* Was zu Ober Nieder vnd Erbgericht. *§.* Was aber die kleinere. *verſ.* Denben die [illegible] Schillinge *pag. 44. & 61.*

2 Et tamen *Chriſtoph Zobel. in gl. l. ut ad text. germ.* Landtr. *lib. 2. d. art. 13. lit.* [illegible] *in princ.* ſolidos illos intelligit de aureis, dicens, daß aus Gewohnheit allhier ein Schilling oder ein [illegible] gerechnet wird. Ex cujus interpretatione merito etiam d. ordinatio erit declaranda, præſertim cum illa ex [illegible] ſit deſumpta. *Matth.* [illegible] *oler. de proceſſ. execut. part.* [illegible]. Et juris, quod ſemper tranſumptum ex originali, & ejus intellectu debet verificari. [illegible] *puncto. n. 4 verſ.* Vnd *debet pro* [illegible] *tranſumptum concluſ.* [illegible] *4. n. 1. & ſeqq.*

3 Verum enimvero cum in jure Saxonico regulariter & ubique ſolidus accipiatur pro duodecim nummis antiquis, vel pro ſedecim novis hodiernis, quorum duodecim groſſum argenteum & viginti unus florenum communem conſtituunt. Landtr. *lib.* [illegible] *art.* 4[illegible] *poſt princ. ubi Zobel in gloſſ. lat. lit. B. Col. 15.* Weichb. *art.* [illegible]

Lll [illegible]

hoc tempus conſenſus irritus & nullus ſit, conſenſu enim, magis dubium eſſe poteſt, an elapſo illo tempore prorogatio hypothecæ pati, & conſenſus novus impetrari poſſit.

Nam ſi hoc in caſu hypotheca prorſus extinguitur & tollitur. *Andr. Rauchb. quæſt. 23. n. 1. ſub fin. n. 2. & ſeqq. part. 2. Roſenth. de feud. c. 9. membr. 3. concluſ. 13. n. 12. Schrad. tract. eod. part. 8. c. 4. n. 17. verſ. idem eſt ſi dominus permiſerit.*

8 Propterea quod clauſula caſſatoria per ſe inducat nullitatem actus, ſi quid contra factum fuerit. *Br. in l. ſi quis i. a per miſer. §. ea lege. ff. de V. O. n. 6. Andr. Rauchb. d. quæſt. 23. ibi, quia clauſula. & ſeq. part. 2.*

9 Quomodo quæſo hypotheca vel conſenſus prærogari poteſt? Cum non entis nulla ſint qualitates, & finito tempore prorogatio fieri non poſſit. *Paul. de Caſt. conſil. 457. incip. ille dominus n. 2. lib. 2. Cravett. conſil. 174. incip. in cauſa appellationis. n. 3.* Sed omnis diſpoſitio loquens de prorogatione intelligatur durante primo tempore, alias non ſit prorogatio, ſed novus actus. *Tiber. Decian. conſil. 72. n. 15. & ſeq. lib. 2.*

10 Qui principaliter fieri non poteſt, ergo nec prorogari, quo minus quod non poteſt fieri principaliter, nec etiam poteſt fieri per prorogationem. *Id. conſil. 327. incip. ad evidentiam ſciendum eſt n. 2. ſub fin. verſ. quia quod non potuit vol. 3.*

Sed quoniam hæc quoad conſenſum domini,

qui

quia lapſu temporis extinguitur, non vero quoad obli-gationem ipſam debitoris procedunt, quæ ſemper durat, nec per lapſum temporis expirat, deſumpta. *n. 4.* ibi, ſi ab initio jus hypothecæ vel pignoris eſt promiſſum, quod tunc etiam poſt fallimentum debitoris conſtitutio hypothecæ valeat, & propterea mirum non ſit, quòd hypotheca prorogari & impetrari poſſit, quoniam terminus ab homine præfixus poteſt etiam poſt tempus prorogari. *Ludov. Roman. conſil. 443. incip. quoad primum. num. ult. Cæſar. Contard. in l. differari. C. de ingen. manumiſſ. c. 5. n. 98. & ſeq.*

11 Et facilius inducitur prorogatio, quàm totalis de novo conceſſio. *Alex. conſil. 84. incip. ſuper conſultatione. n. 5. verſ. cùm facilius inducatur lib. 5. Jaſon in l. ſi convenitur. 16. ff. de juriſd. n. 1. verſ. unde facilius aliquid prorogatur. & in l. properandum. 13. C. de judic. in princ. n. 20. ibi, ego facilius induo. Nicol. Boer. deciſ. 253. incip & præſuppono. n. 11. ibi, facilius enim inducitur. Roland. à Vall. conſil. 4. incip. quoniam recepiſſimi. n. 27. lib. 2.*

12 Et prorogatio vere non inducit novum actum, ſed veterem ſaltem continuat. *Bl. conſil. 327. incip. ad evidentiam. num. 3. verſ. ex hoc apparet. & ſeq. lib. 3. Tiber. Decian. conſil. 11. num. 29. & ſeq. n. 34. & n. ſeq. lib. 1.*

Ideò

Nec merito JCti VVittenbergenſes ad conſultationem M. N. H. civis Lipſienſis Menſe Septemb. Anno 1582. contrarium reſponderunt: Dabero dann auch endlich vnd vors vierdte/ der folgende ... Caſus Contens, darinnen der angezogenen ... So ſeyn die ... Lebzeitern von dem Anlehen zum beſten kommen/ freilich vnd die Mitverwandten der Geſellſchafft/ demnach krafft des alles vor andern Glaubigern/ ſo kein älter vnnd beſſer Recht erlangt haben/ vorzuziehen V. R. W.

Deciſio CXIX.

An per areſtum inducatur litis pendentia, ita, ut pendente proceſſu areſtatorio, creditor in bona debitoris executionem petere non poſſit.

SVMMARIA.

1. *Affirmativa aſſertio recenſetur.*
2. *Areſtum nihil eſt aliud quam remedium executivum.*
3. *Creditor duobus vel pluribus remedijs executivis uti non prohibetur.*
4. *Debitor incarceratus nihilominus debet pati miſſionem in bona.*
5. *Creditore miſſo in poſſeſſionem fideiuſſorem nihilominus obligatum tenetur.*
6. *Creditor ſi debitoris bona ſunt ſequeſtrata, nihilominus debitum aliunde petere poteſt.*
7. *A ſequeſtro ad areſtum licite argumentamur.*
8. *Areſtum cur imponitur.*
9. *Iudicium ex neceſſitate ſuſceptum, litis pendentiam non inducit.*

in Lite

10. *[illegible]*
[illegible]
11. *[illegible]*
12. *[illegible]*

1 VIdetur dicendum quod ſic, quoniam proceſſus appellatorius ſapit naturam ordinarij, & in eo omnia ſibi locum vendicant, quæ in ordinario proceſſu obtinent. *latè Hartm. Piſtor. quæſt. 13. incip. credebam quidem n. 1 & ſeqq. n. 19 ſub fin. & n. 30. & ſeq. part. 4.* Regulare autem eſt, ut proceſſu ordinario pendente, actor reum in alio judicio executivo convenire non poſſit. *[illegible] Cavalc. deciſ. 1. n. 16 ubi tamen non procedit. & ſeq. lib. 1. [illegible] Conſil. 285. incip. quia non opus. n. 7. vol. 1.*

2 Contrarium tamen longè verius eſt, propterea, quod areſtum nihil aliud ſit, quam remedium executivum. *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. 2. n. [illegible] & ſeq. & n. [illegible] Gail lib. ſingul. de areſt. imper. c. 1. n. 10. ibi, quo pertinet quod areſtum. & ſeq.*

3 Creditor autem unum remedium executivum intentans aliud, donec ſibi ſatisfiat, intentare non prohibetur. *Br. in l. conſentaneum § [illegible] quomodo & quando [illegible] ibi, quæro [illegible] Bal. in l. [illegible] in ſuſſeſ. legit. in princ. & in l. un. C. [illegible] Jaſon in l. un. ff. [illegible] idem eſt in parte. & in l. [illegible] 12. C. de [illegible] n. 8 [illegible] mo cognita. & Conſil. 9. incip. circa primum dubium [illegible] n. ſeq. & Conſ. 23. incip. reverende domine n. 7 ſ [illegible] ſtat ultimum fundamentum. & n. 8. vol. 1. Matth. [illegible] executi part. 1. c. 8. n. 38. ibi, ubi tradit electionem [illegible] Zanger. de exception. part. 2. c. 13. n. ult. [illegible] Berger. [illegible] 1. n. [illegible] ibi, & licet in executivis. & ſeq. part. 1.*

4 Vnde videmus, ſi reus poſitus eſt in carcere, quia debitum liquidum non ſolvit, quod ſi ad inſtantiam creditoris nihilominus debeat pro miſſionem in bona & venditionem, & econtra *Bl. in l. contingat. [illegible] de [illegible] contumac. n. 19 & in l. ignorare [illegible] de [illegible] debitor eſt poſitus. & in l. ult. § ſed ſi cum [illegible] ff. de reb. credit. ſi certo petat. n. 9. & n. ſeq. Dec. Conſil. [illegible] poſt [illegible] n. un. poſt med. verſ. & adhoc facit. & ſeq. [illegible] rib. part. [illegible] num. 27. verſ. poſtremo in [illegible] & ſeq. Paul. de Caſtr. [illegible] rationes aſſert in l. quiſlegat. [illegible] ut in poſſeſſ. legatur. n. [illegible] ibi, per hoc etiam patet. & ſeq. & in l. [illegible] demnare. 4. § ait Prætor. ff. de re judic. n. [illegible] poſt med. verſ. [illegible] [illegible] in l. ſi ſtichum. 3. § idem Celſ. ff. [illegible] eadem ratione. ſi fecit te capi. uſq. ad fin. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. 8. n. 38. in fin. verſ. hinc eſt quod & n. [illegible] de except. part. 2. d. c. 13. n. 25.*

5 Et ſi creditor miſſus ſit in poſſeſſionem bonorum debitoris ſidejuſſorem æquè, ut prius obligatum, retinet, & contra eum executivè agere poteſt. *Bl. d. l. ult. § ſed ſi cum [illegible] ff. de reb. credit. ſi cert. pet. verſ. ita tamen non [illegible] & n. ſeq. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. [illegible] verſ. [illegible] n. 41 & ſeq.*

6 Et in ſpecie, ſi pro quodam debito bona ſint ſequeſtrata ſecundum formam ſtatuti, creditor nihilominus alio modo debitum petere, & executionem quærere poteſt. *Bl. in l. quiſlegat. 5. C. ut in poſſeſſ. legat. n. [illegible] ibi, & [illegible] expreſſum. & ſeq. & ibid. in add. [illegible] verſ. [illegible] Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. [illegible] quod quis impetrat & ſeq. [illegible] in d. l. un. ff. [illegible] [illegible] poſt princ.*

Ergo

7 Et quidem idem dicendum eſt, ſi bona debitoris ſint ſequeſtrata, quoniam a ſequeſtro ad areſtum [illegible] conſtituendum [illegible] licite argumentamur, *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. 2. n. 184. & part. 1. c. 11. n. 25. & ſeq.* [illegible] *de commiſſ. part. 4. lib. 4. c. 6. n. 1. Zobel. part. 1. diff. [illegible] poſt princ. Reinhard. part. 4. differ. 64. verſ. licet [illegible] [illegible] & ſeq.* Nec audiatur reus excipiendo de priori proceſſu contra ipſum conſtituto. Quoniam ipſi recte replicabitur, quòd per primam viam nondum fuerit plenè & integrè creditori ſatisfactum. *Angel. in l. qui reſtituere. 68. ff. de R. I. n. [illegible] Bl. in d. l. qui legati. 5. C. [illegible] praeſtiſ. legator. n. 1. verſ. & eſt ratio. Rebuff. de literis obligator. art. 11. gl. 3. n. 25. & ſeq. Coler. d. c. [illegible] n. 47.*

8 Accedit, quòd creditor ex neceſſitate quadã, ne eum alij creditores pervertant, & jus prioritatis praecipiant, areſtum impoſuit, & judicium hoc areſtatorium ſuſcepit. *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. 2. n. 207. verſ. & qui metuens. & part. 1. c. 8. n. 4[illegible]. verſ. cumq; creditor metuat. & n. [illegible]*

9 Propter judicium autem ex neceſſitate ſuſceptum litis pendentia non inducitur. *Ioann. Baptiſt. [illegible] tract. de debitore ſuſpecto quaeſt. [illegible] num. 2. & num. [illegible] Herculan. tract. de attent. c. 6. num. 8. quos ſequitur Ioann. Zanger. de except. part. 2. c. 13. num. 25. verſ. ut nec propter judicium. & ſeq.* Eaque vel ideo minus, quoniam debitor ipſe eſt in culpa & cauſa, ut in alio loco novum remedium executivum contra ſe intentetur, dum debitum non ſolvit, *l. generaliter. ult. C. de fideiuſſ.*

10 Nec poteſt debitor litis pendentiam opponere, [illegible] ipſe eſſet in cauſa, ut lis nova contra eum moveatur. arg. legum qui L. commun. de legat. n. [illegible] quatenus ad [illegible] calumniam. Alex. Imol. in addit. ad [illegible] [illegible] [illegible] ſeſſ. [illegible]tor. n. 1. ſub lit. A. verſ. & non poteſt quis opponere de litis pendentia & ſeq.

11 Atque ita etiam ICti Lipſienſes ad requiſitionem Senatus Pegavienſis *Menſe Iulio An. 1620.* reſponderunt: Ob man wol hier zu Dresden bey [illegible] Areſt vnd Kummer in allen deſſen Jacob Spieſſens beweglichen vnd vnbeweglichen Gütern angeleget, in ſolchem Areſtproceß auch allbereit Rechtlichen verfahren, lis conteſtiret vnd erkennet worden. Dennoch aber, vnd dieweil gedachter Areſt nur zu mehrer Verſicherung ewrer Schulde, damit euch kein ander Gleubiger vorgezogen werden möchte, von euch angelegt worden, vnd ſonſten in Hülffſachen [illegible] Brieff vnd Siegel niemand verboten, zu erlangung ſeiner Forderung aller bey bequeme Mittel zuſuchen, vnd vor die Hand zu nehmen, So ſeyd ihr auch des Areſtproceſſes vngehindert euch anderer Hülffmittel zu erlangung derer von euch abgetragenen vnd obbenandten Schuldpoſten wider Spieſſen vnd deſſen Güter zugebrauchen wol befugt V.R.W.

12 Ad quorum reſponſum idem etiam Ioannes Georgius Elector Saxoniæ *22. Auguſti Anno 1620. & 27. Ianuar. An. 1621.* reſcripſit.

Deci-

Digitized by Google

Deciſio CXX.

Inquiſitio generaliſſima in pagis vel alijs locis uſitata, vulgò Hauſſuchung / *ad utram juriſdictionis ſpeciem pertinet.*

SVMMARIA.

1. *Inquiſitio eſt ſpecies meri imperij.*
2. *Inquiſitio in pagis uſitata, propriè pro tali non habetur.*
3. *Inquiſitio hæc in pagis uſitata eſt generaliſſima.*
4. *Eſt præparatoria ad ſolennem inquiſitionem.*
5. *Fit ſolummodò ad inveſtigandum delinquentes.*
6. *Inquiſitio hæc pertinet ad inferiorem iuriſdictionem.*
7. *Iudex in cauſa civili inquirere poteſt, etiam in cauſa criminali in cauſam civilem incidentis inquirere.*
8. *Qui civilem ſaltem iuriſdictionem habet, & punire non poteſt, inquirere poteſt.*
9. *Hæc inquiſitio generalis aſſimilatur [illegible] negociorum [illegible].*
10. *[illegible] Doctorum Lipſienſium reſponſum affertur.*

1 QVamvis indubitati juris ſit, quod inquiſitio ſit ſpecies meri imperij, & nemo inquirere poſſit, niſi qui habet merum imperium, præſertim in delictis & cauſis criminalibus. *Specul. lib. 3. part. 1. tit. de inquiſitione, §. [illegible] ibi, item opponitur. Angel. Aretin. tract. maleſic. verb. hic eſt quædam inquiſitio. n. 49. ibi, tertio principaliter. & verb. [illegible] maleficiorum. num. 1. pag. mihi 33. Farinac. lib. 1. tit. 1. quæſt. 1. num. 36.*

2 Sed quoniam hæc inquiſitio in pagis uſitata vulgò

[illegible] pro inquiſitione propriè ſic dicta [illegible] *Paul. de Caſtr. Con l. 340 [illegible] verſ. non facta fuit [illegible] lib. 1.* [illegible] hiſce verbis formalibus dicit, quod ejuſmodi informatio præparatoria ad ſolennem inquiſitionem facta, non poſsit dici inquiſitio, cùm fiat duntaxat ad animum judicis informandum, nec ſervetur in ea forma inquiſitionis, ſed fiat etiam non præcedente forma nec parte citatâ, nec etiam data copia defenſionis & articulorum &c.

3 Et licet vel maximè hæc informatio dici poſſet inquiſitio, eſſet tamen ſolummodo generaliſsima, quã quilibet judex facere poteſt. *Angel. tract. maleſic. d. verb. hæc eſt quædam inquiſitio. n. 49. verſ. ſecundo caſu. & ibid. Auguſt. Bonfran. in addit. verſ. adde tamen quod in hac materia* [illegible]

4 Maximè, cùm ſit ſaltem præparatoria ad aliam ſolennem inquiſitionem. *Paul. de Caſtr. d. Con l. 340.* [illegible] *verſ. non facta fuit. lib. 1. Specul. lib. 3. part. 1. tit. de inquiſitione. § quomodo autem. 2 n. 9. & ſeq.*

5 Et ſolummodo fiat ad inveſtigandum delinquentes, non ad puniendum. *Iul. Clar. lib. 5. ſent. §* [illegible] *verſ. nam inquiſitio generalis. Farinac. d. quæſt. 1. n. 4.* [illegible] *& ſeq. Iodoc. Damhoud. in ſua pract. crimin.* [illegible] *inquiſition. n. 16. verſ. tertia generalis* [illegible] *Angel. tract. maleſic. verb. hæc eſt quædam inquiſitio. n. 5.* Præſertim, quoniam ejuſ-

6 modi informatio ut plurimum propter levia delicta, quæ ad juriſdictionem inferiorem pertinent, fieri conſuevit, & ideo merito etiam ad inferiorem juriſdictionem ſpectabit, per ea, quæ tradit. *Daniel. Moller.* [illegible] *jure communi. n. 7. ibi, hac autem cauſa & ſeq.*

Non

Non attento, quod ex tali informatione etiam talia delicta, quæ ad merum imperium vel ſuperiorem vel criminalem jurisdictionem pertinent, quandoq; oriri poſſunt; Quoniam illud ſaltem fit incidenter, & ideò meritò judex civilis vel inferior in cauſa civili, inquirens etiam in cauſa criminali, in cauſam civilem incidenti inquirere & procedere poteſt. *Auguſt. Berfran* [illegible] *in addit. ad Angel. tract. malefic. verb. per judicem maleficiorum n.* [illegible] *verſ. limita tamen prædicta. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 2. c. 1. n. 140. verſ. id ita tamen. & ſeq. Farinac. d. quæſt.* [illegible] *num. 17. Menoch. de retin. poſſeſſ. remed. 3. n.* [illegible] *2. verſ. ſi præſertim. & ſeq.* [illegible] *in pract. crimin. tit. de fore competent. n. 121. verſ. eodem modo. pag. mihi 77.* Inprimis cum inferior judex ejusmodi delicta graviora ex ejuſmodi informatione permanentia, & ad merum imperium ſpectantia ipſimet non puniat, ſed judici ſuperiori denunciet, quo caſu omnes etiam, qui civilem ſaltem jurisdictionem habet, & punire non poteſt, inquirere poteſt. [illegible] *de inquiſitione §. quis poſſet inquirere n. 2. verſ. ſed & dignam. & ſeq.*

9 Veluti etiam ob hanc cauſam hæc inquiſitio generalis aſsimulatur actioni negociorum geſtorum. [illegible] *Conſil. 178. incip. præſuppoſito ſtatuto n. 3. verſ.* [illegible] *generali lib. 1.* [illegible]; Cti Lipſenſes ad requiſition [illegible] rath von Halbitz daſelbſt [illegible] auff Leypnitz [illegible] *19 Octobr. An. 1632.* ejuſmodi inquiſitionē generalem [illegible] ad caſus inferioris jurisdictionis pertinere reſponderunt [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ober: oder Erbgerichte gehörig sey [illegible] [illegible] [illegible] kenntnüß gebeten habe / Erachten wir nach fleissiger [illegible] Erwegung derselben [illegible] zu Rechten [illegible] seyn. Weil die Haußsuchung für eine [illegible] extrajudicial Erforschung zuhalten ist / vnd zu dem [illegible] Obrigkeit zu dessen Erkentnus vnd vindication die [illegible] ret befinden wird / sich dahero der gerügten That halben [illegible] vnd nach anleitung vblichen processus verfahren [illegible] ten aber / daß einem andern zu nachtheil vnd abbruch seiner [illegible] te der Inquirent vnd Haußsucher dardurch sich der [illegible] anmassen wollen / vorgenommen werden. So seind auch [illegible] Haußsuchungen / (vngeachtet darbey grosse Deuben vnd [illegible] chungen / welche sonsten in die Obergerichte gezogen werden [illegible] ten sich ereignen würden) nicht für Ober: sondern Erbgerichts [illegible] hierinnen gehörige Fälle billich zuachten / V.R.W.

Decisio CXXI.

Verba illa in ordinatione provinciali, tit. Was zu Ober: Nieder: vnnd Erbgerichte. *ſ.* Was aber kleinere. *verſ.* Deuben / die vnter drey Schillingen etc. *pag 44. & 61. an de ſolidis & groſsis vulgaribus, an verò de aureis, ſunt accipienda?*

SVMMARIA.

1. *Prima opinio [illegible] n. 1.*
2. *Contraria opinio defenditur. n. 4.*
3. *Certum Lipſienſium reſponſum affertur.*

1 QVod de aureis ſint accipienda, inde concludendum videtur, quod in Landr. *lib. 2. art. 13. poſt princ. verſ.* [illegible] minder denn drey Schillinge werth iſt. etiam de tribus ſolidis drey Schilling dicitur, quod ſcil. furta ultra tres ſolidos ad ſimplicem juriſdictionem ſpectent, non aliter [illegible] in ordinatione provinciali, *tit.* Was zu Ober [illegible] Erbgericht. *§.* Was aber die kleinere. *verſ.* Deuben die [illegible] drey Schillinge *pag. 44. & 61.*

2 Et tamen *Chriſtoph Zobel. in gl. l. ut ad text. germ.* Landr. *lib. 2. d. art. 13. lit. C. in princ.* ſolidos illos intelligit de aureis, dicens, daß aus Gewohnheit allhier ein Schilling oder ein [illegible] gerechnet wird. Ex cujus interpretatione merito etiam d. ordinatio erit declaranda, præſertim cum illa [illegible] ſit deſumpta. *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part.* [illegible] Et juris, quod ſemper tranſumptum ex originali [illegible] intellectu debet verificari. [illegible] *puncto. n. 4. verſ.* [illegible] *debet* [illegible] *tranſumptum concluſ.* [illegible] *n. 1. & ſeqq.*

3 Verùm enimverò cum in jure Saxonico [illegible] & ubique ſolidus accipiatur pro duodecim [illegible] antiquis, vel pro ſedecim novis hodiernis, [illegible] duodecim groſſum argenteum & viginti [illegible] florenum communem conſtituunt. Landr. *lib.* [illegible] *princ. ubi Zobel in gloſſ. lat. lit. B. Gl. 15.* Weichb. *art. 47.* [illegible]

[illegible] Schilling [illegible]
[illegible]
Velut in ordinatione provinciali dictis locis explicent & subijciant, daß Denken unter drey Schilling seyn/
4 weniger denn vier Groschen. Ideoque merito contrarium statuit *Matth. Coler. d. decis. 144. n. 21. vers. primum enim in illo loco. & seq. part. 1.*

Veluti etiam ita ICti Lipsienses ad consultationem
5 *Heinrichs von* [illegible] *daselbst/ und uff Lebens* [illegible]
Eiben [illegible] *Octobr. An. 1622.* responderunt: V. F. D. / Gestrenge [illegible] Freunde auff ewer an uns zugeschickte Frage / So nemlich die Wort in der Churfl. Landesordnung pag. 44. und 61. daß Denken die unter drey Schilling / das ist / weniger denn 4. Groschen werth in die Erbgerichte gehörig / etc. von schlechten und gemeinen Groschen / derer jeder zwölff Pfenning gilt / oder von solchen und solchen Schilling / welche für einen Gülden / oder nach der Constitution / Ungerischen Goldgülden gerechnet wird / verstanden werden soll / darüber ihr unsere Rechtsbelernung gebeten habt / Erachten wir nach fleissiger Verlesung und Erwegung derselben im Rechten gegründet und zu erkennen sey / daß die Churfürstl. Landesordnung *sub rubr.* Was zu Ober: Nieder: oder Erbgerichte gehörig / vermöge des klaren Buchstabens / von keinen andern Schillingen denn solchen / derer einer 16. ₰. gilt / und also drey vier Silbergroschen machten / zu verstehen seyn. V. R. W.

Deci-

Deciſio CXXII.

Heredes quatenus ad expenſas contumaciæ à defuncto commiſſæ teneantur?

SVMMARIA.

1. *Heredes ad expenſas contumaciæ condemnari non poſſunt.*
2. *Limitatur ſi eorum anteceſſor jam eſt condemnatus, & expenſæ ſolummodo taxari debent.*
3. *Reſponſio ICtorum Lipſenſium & VVittenbergenſium [illegible]*

1 QVamvis communis ſit DD. concluſio, quod heredes ad expenſas contumaciæ, quam defunctus commiſit, non teneatur, ut in meis concluſionib. *practicar. lib. part. 1. c. de expenſis n. [illegible] & ſeq.* dixi.

2 Hoc tamen verum eſt, ſi defunctus adhuc erat condemnandus, ſecus ſi jam fuit condemnatus, condemnatus, tunc heredes ad earum taxationem, ſeu moderationem & ſolutionem recte citari & compelli [illegible] *Nicol. Boer. deciſ. 64 [illegible] & Dynus [illegible]* [illegible] ud ſit expenſarum condemnatio, & aliud earundem taxatio, & taxatio non ſit nova condemnatio, ſed tantum demonſtratio & declaratio ejus quantitatis, quæ in condemnationem deducta intelligitur. *l. [illegible] ff. de legat. 2. l. 4. in fi. C. de action. empt. l. ſi quando. [illegible] deicomm. nomine caveat. l. cum propria. in fi. [illegible] ſi quis alteri [illegible] bi Bl. in l. terminatio. 4. C. de fructib. & tit. expenſ. [illegible] quæro nunquid. & ſeq. Anton Faber. in ſuo Codic. lib. [illegible] tit. de procurat. defin. 14. n. 1. verſ. taxatio autem non nova. & ſeq.*

Atque ita in Præfectura VVeiſſenfelſenſi [illegible] reſponſo ICtorum VVittenbergenſium, in cauſa [illegible] [illegible] von Lippendorff [illegible] 10. Octobr. Anno [illegible] fuit pronunciatum, quæ ſententia etiam poſtea non ſolum per leuterationem 17. Martij An. 1621. ex reſponſo ICtorum Lipſienſium, ſed etiam in ſecunda inſtantia in ſupremo Parlamento Dreſdenſi 13. Jul. An. 1622. confirmata, vires rei judicatæ accepit.

Deciſio CXXIII.

De jure retractus conventionali cautela elegans.

SVMMARIA.

1. *[illegible] retractus habet rem alij venditam revocare non poteſt.*
2. *Cautela traditur.*
3. *ICtorum Lipſienſium reſponſum affertur.*
4. *[illegible] intereſſe.*
5. *[illegible] in rem quæ juri retractus eſt ſubjecta, quem effectum habet.*
6. *[illegible] Prætoris Lipſienſis, itemq; ſupremi Parlamenti Dreſdenſis [illegible].*

1 Verum eſt indubitati, quòd is, qui jus retractus conventionale ſimpliciter abſq; conſtitutione hypothecæ habet, rem alij venditam & traditam non poſſit revocare, [illegible] ſolummodo ad intereſſe agere debeat, ut in mea [illegible] practicabilib. *part. 2. conclu. 47. num. 27. & ſeq.* [illegible]. Et quamvis quis pro tuendo ſuo jure [illegible] dominio.

dicionem ſe immiſcere, & contractum impedire poſſit, [illegible] dixi.

Quia tamen venditor cum emptore colludare, & eidem vel clanculum, vel etiam apertè tertij, cui jus retractus conventionale competit, contradictione & proteſtatione non attenta, rem tradere poteſt.

2 Ideoq; cautela eſt, ut is, qui ejuſmodi jus retractus conventionale habet & metuit, ne res alij vendatur, & traditur, officium judicis imploret, & ſe in poſſeſſionem illius rei mitti petat.

3 Veluti ita ICti inclytæ Facultatis Lipſienſis Menſe *Decembr. An. 1621.* ad requiſitionem G K. reſponderunt: Habt ihr Nicephoro Cramern 1000. Reichsthaler dergeſtalt gelihen / daß / wenn ſein Hauß verkaufft würde / ihr alßdann den Verkauff oder nehergeltung haben ſollet / vnd es iſt euch deßwegen eine obligation, davon vns aber keine Abſchrifft mitgeſchickt worden / zugeſtellet. Nachdem nun ihr in gewiſſe Erfahrung kommen / daß jetztgenandter ewer Schuldner einem andern das Hauß verkaufft / vnd darwieder nicht zu handeln mit einem Ende betewret / weil ihr zeit [illegible] demſelben das Hauß nicht eingeraumet [illegible] Leben [illegible] habt ihr alßbald [illegible] wieder berührten [illegible] vnd ſeid [illegible] gereates Hauß einen Areſt zuerlangung eines [illegible] oder hypotheken, anzulegen gemeinet. Ob nun wol [illegible] vnd Verpflichtungen wegen / Areſta verſtattet / vnd dadurch [illegible] pfandt Recht oder hypotheken, bevoraus nach Sächſiſchen Rechten erhalten werden können.

Dennoch aber vnd dieweil Kummer vnd Areſt auſſerhalb gewiſſen Fällen verboten vnd vor gemeine art oder weiſe [illegible] oder [illegible] ohne [illegible] der Schuldener [illegible] nicht zuzuziehen, auch euch den zugeſagten Vorkauff an euch [illegible]

gen erhebliche Mittel der [illegible] / und [illegible] vermögen oder [illegible] / [illegible] concessive [illegible] noch beschenget / [illegible] angezogen euch erwollten Verkauffs des [illegible]. Es ist euch aber gleichwol bey [illegible] / auch [illegible] gebührliche Beschaimgung / daß euch [illegible] Verkauff von erwehnten ewern Schuldnern [illegible] verheissen und versprochen / und daran Einhalt gethan worden / [illegible] liche Einweisung oder immission anzusuchen [illegible]. V. R. W.

Quo caſu judex viſo & ſummariè cognito jure [illegible] retrictus, niſi de Syndicatu ad intereſſe teneri [illegible], miſſionem denegare non debet, per ea, quæ [illegible] *Ludov. Roman. Conſil. 257. incip. ex tribus poſt [illegible] probatum fuerit. & ſeq. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. [illegible] n. 166. Conſult. Conſtit. Saxon. tom. 3. part 3. quæſt. 1[illegible] Gœd. Conſil. 106. n. 6. Pariſ. de Puteo de Syndic. [illegible] gentia. verſ. contra magiſtratum. n. [illegible]. pag. 624.*

Nec poteſt hanc miſſionem emptor pro ſuo intereſſe impedire, & multo minùs eam jam factam revocare, per elegantem deciſionem *Bl. in l. manifeſtiſſimi. 22. C. de furtis. num. 3. verſ. adverte quia ſæpe, & ſeq.* ubi hiſce verbis formalibus dicit, adverte, quia ſæpe quidam petunt revocari tenuitas cõmiſſas [illegible] citatis, & querebatur, quare intererat eorum, & dicebant, quia emerant rem, ſed non receperant per traditionem, ſed *Iacob Butig.* dicebat, eos non audiri debere, quia ſolus titulus non dat probabilem intereſſe.

eſſe.

[illegible] juris vel poſſeſſionis, & quod poteſt fieri per contractum *l. quoties 15. C. de R. V.* poteſt etiam fieri per judicium, cum in judicijs q. contrahitur, *arg. l. ſi eam ha. lege ff. de manumiſſ. l. Julianus. §. idem Celſus. ff. de action. empt.* hactenus *Baldus.* Quod repetit idem *Bald. in tit. quid ſit inveſtit. n. 3. ibi, extra notu quod [illegible] & ſeq.* ubi etiam hiſce verbis diſerte docet, quod emptor, cui nondum res eſt tradita, pro ſuo intereſſe ſeu [illegible] poſſit opponere, ne tertius in poſſeſſionem mittatur, quem verbis iiſdem ſequitur *Jaſon in l. quoties 15. C. de R. V. n. 3. verſ. & ad emphatıonem. Thom. Ferrat. cautel. princip. [illegible] num. 1. verſ. & iſta regula eſt adeo vera. & ſeq. Ludov. Roman. ſingul. 292. incip. an emptor. num. un. per [illegible] & ibid. in addit. Gabr. Serayn. poſt princ. Anton. Gomez. de empt. vendit. tom. 2. c. 2. numer. 20. verſ. quinto extende. & ſeq.*

5 Quæ immiſſio etiam habet hunc effectum, ut immiſſo nedum veram & realem poſſeſsionem tribuat, *l. miſſus 12. ff. pro emptor. l. 2. C. de prætor. pign. l. ſed ſi. [illegible] ff. de reb. eor. qui ſub tut. l. qui legati. C. ut in poſſeſſ. legator. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. [illegible] c. [illegible] n. 13. & ſeq.* Sed etiam omnem alienationem & translationem dominij impedit, ita ut is, qui ex tali pacto eſt obligatus, rem poſtea alij vendere, vel jam venditam tradere non poſsit, quo minus ea poſtea vigore juris retractus, & hujus immiſsionis retrahi poſsit. *l. ſi creditor. 7. §. ult. ff. de diſtract. pignor. Iaſon in l. qui Romæ 122. §. coheredes [illegible] ff. de V. O. [illegible] poſt med. verſ. bene impeditur alienatio, & ſeq. & in l. [illegible] qui promiſerit. §. ea lege. ff. eod. numer. 24. & in l. [illegible]*

quam

[illegible] C. de R. V. n. 2[illegible] Beuſt in l. [illegible] ſit [illegible] cautela [illegible] verb. [illegible] pag. [illegible] Covarr. lib. 2. variar. reſolut. c. [illegible] poſt prin. [illegible] ſi res ſecundo vendatur, & ſeq. Petr. Nicol. [illegible] tit. de maturalibus n. 33. verſ. [illegible] remedium [illegible] Pariſ. Conſil. 69. incip. dominus Ambroſius num. [illegible] & ſeq. vol. 2.

6 Atque ita in cauſa George Knawern/ *contra* Philipp Landgraffen/ à Prætore Lipſienſi *16. Januar. 1622* eſt ſervatum, & prædictus Georg Knaver ad ſupra allegatum reſponſum ICtorum Lipſenſium in ædes ſui fratris, in quibus ſibi jus retractus competebat, fuit immiſſus. Et quamvis Philipp Landgraffe/ interveniendo contractum emptionis venditionis juramento firmatum prætenderet, ſeque fortiter beneficio appellationis immiſſioni opponeret, & in juſtificatione manibus pedibusq; non impugnare & revocare anniteretur: In ſupremo tamen Parlamento Dreſdenſi 18. *Jun. An. 1624.* immiſſio illa fuit confirmata, & pronunciatum, Aus den Acten ſo viel zubefinden/ daß in erſter Inſtanz wol verfahren/ vnd am 16. Januar. Anno 1622 wol verabſchiedet/ vnd vbel davon appelliret, Derwegen dieſe Sache an die Richter derſelben zu remittiren vnd zuweiſen/ wie wir dieſelbe dahin remittiren vnd weiſen/ V. R. W.

Deci-

Deciſio CXXIV.

In feudo cum conſenſu domini & proximorum agnatorum alienato, an litis denunciatio locum habeat, ſi reliqui agnati illud revocare velint?

SVMMARIA.

1. *Prima opinio affertur.*
2. *Evictio ex natura feudi contingit, & proximi agnati illud ex qualitate rei feudali inhærente revocare poſſunt.*
3. *Ubi ex natura rei, & qualitate ipſi rei inhærente, evictio contingit, litis denunciatio locum non habet.*
4. *Venditor in iure protomiſeos de evictione non tenetur, nec ei lis denunciari poteſt.*
5. *ICtorum Iudicij Curialis Lipſienſis reſponſum affertur.*
6. *Litis denunciatio cur inducta.*
7. *Supremi Parlamenti Dreſdenſis ſententia recenſetur.*

1 Videtur dicendum, quod litis denunciatio locum non habeat, nec emptor ſuo venditori litem denunciare poſ-
2 ſit, quoniam ex natura feudi evictio contingat, proximi agnati ex illa qualitate rei feudali inhærente feudum revocare & evincere poſſunt. *c. 1. §. Titius. tit. ſi de feudo defuncti content. ſit in dominum & Vaſall. ut in meis concluſion. part. 2. concluſ. 57. & ſeq. latiùs dixi.*

3 Ubi autem ex natura rei & qualitate ipſi rei inhærente evictio contingit, litis denunciatio locum non habet. *Gl. in l. ſi familiæ. 14. C. famil. erciſc. verb. pro parte. circa med. Bald. ibid. n. [illegible] ibi, ſecundo nota quod quando. Ludov. Roman. conſil. [illegible] incip. diligenter inſpectis. n. 14. ibi, ultimo moueor. & ſeq. Dominic. Arum. deciſ. 4. incip. Titius mutuo. n. 14. ſub fin. & [illegible]*

Caſpar. Caballin. de euict. §. 3. n. 167. poſt princ. Natta … quaeſt. 34. incip. agnato feudum. n. 7. lib. 2.

4 Et ideo ob eandem rationem venditor, ſi conſanguineus rem jure protomiſeos retrahit, de evictione non tenetur, nec eidem lis denunciari poteſt. *Ioann. de Amic… n. 18. Hieron. Grat. conſil. 114. n. 1. & ſeqq. lib. 3. … Caſpar. Caball. de euiction. §. 3. quaeſt. 34. n. 167. ibi, an quando conſanguineus. & n. ſeq.*

5 Veluti etiam ita JCti Judicij Curialis VVittenbergenſis *Menſe Febr. Anno 1623.* ad requiſitionem Joachim … mans reſponderunt, Habet jhr Anno 1622. das Rittergut … berg von Moritz Dietrichen von Starſchedel erkaufft / darin ſeine Brüder vnd andere nechſte Freunde vnd Mitbelehnte conſentiret. Ob nun wol etliche anjetzo / ſo dem Keuffer in gradu remotiori verwandt / ſich des juris protomiſeos an ſolchem euch verkaufften Gute anmaſſen / vnd daſſelbe revociren wollen / So ſeid jhr auch dahero dem Verkeuffer / do er ſich gegen euch nicht verpflichtet / aller vnd jeder Mitbelehnten conſens zu verſchaffen / litem zu denunciren, vnd die Gewehr zu ſuchen nicht befugt / V. R. W.

6 Verùm enimverò, cùm litis denunciatio potiſſimum in hunc finem fiat, ut in caſum ſuccumbentiae emptor regreſſum pro precio recuperando contra venditorem habere poſſit, qui ei, omiſsâ litis denunciatione, prorſus denegaretur. *l. ſi fundo. 53. in fin. ff. de euiction. l. emptor fundi. 8. verſ. neq. ex ſtipulatu. l. ſi parentes. 20. ſub fin. C. eod. l. 1. ſub fin. verſ. & ita ſi ei denunciatum eſt. C. de peric. & commod. rei vendit. … conſil. 279. incip. exigitur. n. 1. & ſeq. lib. 3. & in l. libera. … C. de ſent. & interlocut. n. 7. Steph. Anfr. in addit. ad Capell. Tholoſan. deciſ. 418. n. 6. VVeſenb. in comm. ff. de euiction. n. 5. ſub fin. verſ. alioqui non habet. Natta conſil. 38. incip. … n. 3. Tuſch. tom. 3. verb. euictio. concluſ. … & ſeq. Matth. Coler. deciſ. 27. n. 7. part. 1. Schneid. in §. … rubr. de action. exempt. n. 46. verſ. quia ſi hoc non fieret.*

ind.

Digitized by Google

inſt. de actSion Cavalc. decis. 8 n. 20 vers. nam ſi non fieret part. 1. Vale. in l. 1. C. ubi in rem actio, n. 17. Martino. Piſtor. obſtr. 228. n. 4. Cenarr. lib. 1. var. reſolut. c. 17. n. 2. ſub fin. vers. denunciatur tandem. Marant. in ſuo Specul. part. 6. membr. 5. de laudatione. n. 2. vers. ſecundo quia ratio. & ſeq.

Iniquum autem foret, ſi emptori in rebus feudalibus litis denunciatio, & conſequenter regreſſus adverſus creditorem denegaretur; Ideoq; in ſupremo Parlamento Dreſdenſi, in cauſa derer von Starſchedel in actis benandte/ Klägere an einem/ Joachim Anckelman / Beklagten am andern Theil 5. July Anno 1623. fuit judicatum, daß Moritz Dietrichen von Starſchedel lis nicht unbillich denunciret werde/ V. R. W.

4

Deciſio CXXV.

Si major pars proximorum agnatorum vel ſimultaneè inveſtitorum in alienationem feudi conſenſit, an etiam reliqui præſertim remotiores conſentire teneantur?

SUMMARIA.

1. *Quod maior pars conſentit, minor approbare debet n. 4.*
2. *Explicatur textus* im Torgiſchen Außſchreiben/ *etc.* Welcher geſtalt die *agnaten* und Mitbelehnten. § Damit nicht ſolcher. *n. 11.*
4. *ICtorum Iudicij VVittenbergenſis reſponſum refertur.*
5. *Simultaneè inveſtitis in feudo ius quæſitum habent.*
6. *Si quis feudum vel emphyteuſis a pluribus dominis recognoſcit, & maior pars in alienatione conſentit, tunc minor pars conſentire non tenetur.*
7. *Explicatur* l. 7 § ult. & l. ſeq. ff. de pact.
8. *Dicere aliquid eſſe ſpeciale, & rationem ſpecialitatis non aſſignare, eſt refugium miſerorum.*
9. *Ratio* l. 7. §. ult. & l. ſeq. *affertur.*

1 EST quidem regula univerſalis, quod in illud, quod major pars concludit, quoque reliqui conſentire [illegible]. *l. quod major. l. 4. ff. ad municip. l. [illegible] ſub fin. l. [illegible] ff. quod cujusq. univerſit. nomine. l. nominationem. [illegible] C. de decurion. [illegible] de decret. ab ordin. faciend. Roland. à Vall. conſil. [illegible]* Etiam in illis rebus, in quibus minori parti jam aliquod jus acquiſitum eſſe cenſetur. *l. jurisg. [illegible] §. ult. l. majorem. [illegible] & l. ſeq. ff. de pact. l. ult. C. qui bonis cedere poſſ.* Unde merito dicendum videatur, quod etiam reliqui agnati majoris partis exemplum ſequi & conſentire teneantur.

2 Præſertim cum in ordinatione Torgenſi *tit.* Welcher ge⸗ſtalt die *agnaten* vnd Mitbelehnten. *ſub fin. §.* Dann nun ſolcher Vnmündigen halber. *pag. 23.* verbis diſertis ſit diſpoſitum, ſi feudum propter æs alienum alienari neceſſe ſit, & proximi agnati conſenſerint, quod etiam minores, qui fortè adſunt, eandẽ alienationem ratam habere debeant. Hoc ſi verum eſt in minoribus, multò magis obtinebit in majoribus. Maximè, cum rationes *in d. §.* Damit nun ſolcher Vnmündigen halber. *vers.* Alldieweil je nicht vermuthlich. *pag. 23.* Daß nemblich nicht vermuthlichen / daß die jenigen / ſo die nechſten ſeyn / ſich jhres Rechten begeben würden / wann nicht hierzu nothdringende Vrſachen vorhanden weren / vnd wenn ſich dieſe alſo auß ſolchen Vrſachen jhres Rechtens begeben / viel billicher / daß ſich die Vnmündigen / als die [illegible] dieſelben Vrſachen auch bewegen laſſen / denn daß [illegible] der Kauff offtmals mit vieler Leute Schaden vnd Nachtheil [illegible] werden / Sonderlich / weil es wegen der nechſten [illegible] noch auff künfftigen Fällen ſtehet / vnd [illegible] wie es ſich [illegible] ſchicken möchte / allegatæ ſint generales, & [illegible] in hoc atq; in illo caſu locum habeant.

3 His tamen & ſimilibus non attentis, contrarium JCti [illegible] Wittenbergenſis ad requiſitionem [illegible] *menſe Febr. Anno 1621.* reſponderunt: Hat euch Anno [illegible] Moritz Dieterich von Starſchedel ſein Rittergut [illegible]

[illegible]

[illegible] Wann nun gleich [illegible] und andere nahe [illegible] darein [illegible]. So mögen doch dahero [illegible] dazu [illegible] wider ihren Willen nicht angehalten werden, V. R. W.

4 Propterea, quod major pars minori parti in hoc saltem præjudicare poſſit, quod ad eos, tanquam ad univerſos, non jure ſuo, ſed ut ad tutores, curatores, decuriones & ſimiles ſpectat. *Matth. Mattheſil. in l. ult. C. qui bon. cedere poſſ. n. 4. in princ. & vers. in hoc tamen dubio. & ſeq.* Secus ſi illud ſpectat ad eos jure ſuo ut ad ſingulos. *Matth. Mattheſ. in d. l. ult. n.* [illegible] *vers. ſed ſi illud ſpectet ad eos jure ſuo. & n. ſeq.* Succeſſionem autem feudi ad plures agnatos vel ſimultaneè inveſtitos, ut ad ſingulos, & quidem jure ſuo, quod per ſimultaneam inveſtituram proprio facto acquiſiverunt, ſpectare non debemus dubitare.

5 Deinde, quia agnati vel ſimultaneè inveſtiti ſtatim ex diſpoſitione juris feudalis, vel per ſimultaneam inveſtituram tale jus acquiſitum habent, quod ipſis invitis ſine illorum facto auferri nequit, ut in meis concluſionibus *part. 2. conclus. 53. n. 29.* dixi. Major autem pars per ſuum conſenſum vel factum non poteſt minori parti præjudicare in iis, in quibus minori parti jus eſſet jam quæſitum. *Paul.* [illegible] *228. incip. quæritur primo utrum. n. 3. vers.* [illegible] *& ſeq. lib. 2. Ludov. Rom. conſil.* [illegible] *incip. quæritur primo* [illegible] *quid. n. 11. vers. quamobrem ex eadem. & ſeq.*

6 Quapropter videmus, ſi quis feudum vel emphyteuſin teneat à pluribus dominis, & major pars dominorum venditioni conſentit, quod illorum voluntatem minor pars ſequi & conſentire non teneatur, *elegant. Oldrad. conſil.* [illegible] *incip. quæſtio talis eſt quidem. quæſt. 1. n. 1. vers.* [illegible] *credo. & ſeq. quem ſequitur Tuſch. tom.* [illegible] *incip. emphyteuſis plurium. n. 1.* Ergo idem etiam obtinebit in pluribus agnatis, vel ſimultaneè inveſtitis, cùm idem operetur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito.

l. ult. §. ult. ff. de legat. 3. [illegible] *n. 5.* Nec movent textus in contrarium adducti. Quia procedunt de ijs rebus, quæ ad plures ut ad universos, & quidem non jure ſuo, ut ad adminiſtratores ſpectant, quo caſu major pars meritò præjudicat minori, ſecus eſt (ut in caſu noſtro) ubi res plures non ut univerſos, ſed ut ſingulos jure proprio reſpicit. *Matth. Matthesil. in d. l. ult. C. qui bon. ceder. poſſ. n. 4.*

7 Non obſtante, quod in *d. l. jurisg. 7. §. ult. l. majorem 8. & l. ſeq. ff. de pact. l. ult. C. qui bon. ceder. poſſ.* major pars etiam minori poſſit præjudicare in illis rebus, in quibus illa tanquam ſingulis jus eſt quæſitum. Quia ibi habetur caſus ſpecialis, teſte *Tuſch. tom. 5. verb. major. conclus. 15. n. 17.*

8 Et quamvis rationem ſpecialitatis non aſſignet, & ideo ejus aſſertio parum attendenda videatur, cum dicere, aliquid eſſe ſpeciale, & rationem ſpecialitatis non aſsignare, ſit refugium miſerorum. *Iason in l. quod te. 3. ff. de reb. credit. n. 28. post princip. vers. quia ut inquit. Frider. Pruckm. consil. 10. princip. etsi non diffitear. n. 88. vol. 1. Neguz. de pignor. memb. 4. p. 4. princip. n. 11. vers. quia illud dicere. pag. 98. Cæsar. Contard. ad l. diffamari. 4. C. de inge. manumiſſ. c. 1. n. 4.*

9 Ego tamen hanc aſsigno rationem, quia major pars ex miſericordia. *l. ultim. C. qui bon. ced. poſſ.* debitori certam partem debiti remittit, ideo, ut is ad meliorem ſtatum pervenire, & eo citiùs reliquam partem ſolvere poſsit, quo caſu, ſi minor pars non cogeretur conſentire, majoris partis intentio ſuum effectum nedum non ſortiretur, ſed etiam illud, quod major pars debitori remiſit, minor pars in totum ſibi arriperet, & ita cum jactura & damno majoris partis remittentis locupletaretur, quod cum iniquum, & naturæ contrarium ſit. *l. nam hoc. 14. ff. de condict. indebit. l. jure naturæ. 206. ff. de R. I.* meritò placuit, quod hoc in caſu minor

pars

pars minoris partis exemplum ſequi, & tantundem proportionabiliter remittere tenetur.

10 Et licet ordinatio Torgenſis, & ejus rationes aliquid negocii quidem faceſſere videantur; Sed ſi perpendimus, quod illæ loquantur de jure ſtatutario, & tendant ad correctionem juris communis, parum urgebunt, cùm in jure ſtatutorio ad correctionem juris communis tendente non fiat extenſio, etiam ex identitate rationis. *Euerhard. in topic. in loco à ratione legis. 79. n. 14. & ſeqq.*

Deciſio CXXVI.

An venditio publicè ſubhaſta facta ob læſionem enormiſsimam beneficio l. 2. C. de reſcind. vendit. *reſcindi poſsit?*

SVMMARIA.

1. *Prima opinio affirmativa traditur & rationes ejuſdem n. 2. & ſeq.*
3. *Factum judicis recenſetur factum partis.*
4. *Alienatio cum decreto judicis facta poteſt beneficio* l. 2. C. de reſcind. vendit. *reſcindi. n. 22.*
5. *Secunda opinio negativa & rationes ejuſdem. n. 6.*
7. *Variæ conciliationes harum opinionum n. 8, 9, 10.*
11. *Haſtæ fiſcalis fides facile convelli non debet.*
12. *Venditio ſubhaſta facta perpetuam firmitatem accipiat.*
13. *Res perpetuo dominii jure ſint penes emptores, quæ in publica haſta ſeu auctione ſunt addicta.*
14. *Venditio ſub haſta facta nec reſcripto principis, nec beneficio ætatis, nec ullâ aliâ ratione everti poteſt.*
15. *Res tanti eſſe dicitur, quanti vendi poteſt.*

16. Sun

17. Iuſtum precium non [illegible] [illegible], ſed tamen [illegible] hominum [illegible].
18. Iuſtum precium [illegible] communi hominum [illegible] [illegible], quam quod publicè venditione [illegible] [illegible].
18. Teſtatio probabilior de iuſto precio non eſt, quam [illegible] [illegible]. Et ſui aſſert, quod ſi res publicè vendita fuiſſet, tanti [illegible] [illegible].
19. Reſponſum ICtorum Lipſienſium affertur.
20. Rationes primæ opinionis refutantur.
21. Explicatur l. ſi quos. 16 C. de reſcind. vendit. & [illegible] intellectus ab authore affertur.
23. Venditione beneficio l. 2. C. de reſcind. vendit. retractata [illegible] la eſt, ut per iudicem conſervetur.

1 AFfirmativè concludit *Br. in l. 1. C. de præſcript. 30. vel 40. annor. n. 1. vers. contra quia ſi res fuerit ſubhaſtata. & ſeq. Caepol. in l. rem majoris. 2. C. de reſcind. vendit. n. [illegible] [illegible] eod. part. 2. c. 3. n. 25. & ſeq. Alex. in l. precia rerum. ff. ad l. Falcid. & in l. ſi quis cum aliter. ff. de V. O. n. 6. & conſil. [illegible]. incip. [illegible] ac ponderato. (ubi magis communem vocat) n. 11. vers. & quamuis nonnulli. & ſeq. lib. 7. Aym. Crauett. conſil. 29. incip. præclariori. n. 4. vers. quæ lex locum habet. Ioann. Maurit. de [illegible] [illegible] c. 375. (ubi ita Senatum Dolanum iudicâſſe teſtatur) incip. apud eundem Senatum. n. 1. & ſeq. per tot. F[illegible] lib. 2. controuers. c. 21. vers. amplius eſt controuerſia. Cæſar Troil. in [illegible] ad Matth. de Afflict. deciſ. 340. n. 1. in princ. vers. quod non ſolum venditio. & ſeq. Bl. conſil. 3[illegible]. incip. caſus ſuper quo [illegible] n. 2. ibi, item ſi pacta non ſeruata. lib. 1. Paul. de Caſtr. conſil. [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible]. n. 1. circa med. vers. nec obſtat, [illegible] [illegible] & ſeq. lib. 2. Lud. Roman. in l. ſi quis cum aliter. ff. de V. O. n. [illegible]. Ioann. de Imol. in l. precia rerum. ff. ad l. Falcid. n. [illegible]. Fabian. de Monte. tract. de empt. vendit. quæſt. princ. [illegible] n. 8[illegible]. Andr. [illegible] part. 1. quæſt. 46. incip. extant hæc. n. 23. ibi, poſtremo [illegible] [illegible]. Anton. Faber. in ſuo Codic. lib. 4. tit. de reſcind. vendit. (ubi ita 13. Calend. Septembr. Anno 1588. in Senatu Pe- demon*-

[illegible]

2 Secundo, per text. express. in l. si quis in [illegible] C. de rescind. [illegible] dit. ubi verbis disertis dicitur, quod venditio subhasta publica facta ob læsionem rescinditur, propterea, ne sub nomine subhastationum publicæ locus fraudibus relinquatur, per quem text. ita *Br. in d. l. 1. C. de præscript. [illegible] vers. sed non sequitur. & seq.* dicit, quod non sequitur, subhastata res est, ergo justo precio vendita. Deinde per *text. singul. in l. fundum qui. 9. ff. de rescind. vendit.* ubi dicitur, si fundus ob vectigale Reipubl. venijt, quod debitor idem, quod fundus minoris venisset, quàm debita summa fuit, rescissionem contractus petere possit.

3 Tertio, quia factum judicis factum partis censetur. *l. 1. C. si [illegible] judic. Tiraq. de const. possess. limit. [illegible] Cæsar Urs[illegible] ad Matth. de Afflict. d. decis. 340. n. 8.* Et non debet plus operari factum judicis, quàm factum partis. *l. si ob [illegible] C. de [illegible] consil. 113. n. 1. vers. nam factum judicis. lib. [illegible]*

4 Quarto, quia alienatio cum decreto judicis facta potest beneficio *l. 2. C. de rescind. vendit.* retractari. *[illegible] in l. 2. C. de rescind. vendit. n. 106. Menoch. lib. 2. præsumpt. [illegible] n. [illegible] Angel. Aretin. in §. si quis agens. inst. de action. [illegible] [illegible] de empt. vendit. [illegible] l. pacta novissima. C. de pact. [illegible] Fachin. lib. [illegible] controvers. c. [illegible] post princ. vers. altera est controversia. [illegible] in l. 2. C. de rescind. vendit. part. 2. c. 2. n. 18 & seq.* Regulariter autem ubi in alienatione decretum requiritur, subhastatio etiam præsupponitur. *[illegible] d. l. 2. part. 2. [illegible] sub fin. vers. regulariter autem. & seq.*

Quinto, quia in rerum æstimatione nimium attendi solet locus scilicet publicus seu mercatum. *[illegible]*

tra-

[illegible] *in l. [illegible] ff. de [illegible]* [illegible] loca publica & communia [illegible] contra quam concludere [illegible] non debet. *Pinell. in 2. l. 2. C. de reſcind. vend. [illegible] n. 2[illegible] poſt med. vers. [illegible]*

Sexto, quia experientia teſtatur, quod etiam in [illegible] diſtractionibus fraus aliquando committatur. *[illegible] de reſcind. vendit. l. 2. C. de fide inſtrum. l. [illegible] C. [illegible] l. ultim. C. ſi in cauſa judic. pign. captum ſit. Pinell. [illegible] p. 2. n. [illegible]*

Septimò, quia licet ex ſubhaſtatione arguatur verum [illegible] ſtum rei pretium, hoc tamen intelligendum eſt, modo non doceatur oppoſitum & contrarium, quod ſi, ubi [illegible] ampla patet *Ioann. Maurit. de in integr. reſtit. c. [illegible] apud eundem [illegible] num. 5. & num. 6. ibi, quod autem [illegible] & ſeq.*

5 Econtra verò negat *Angel. in l. precia rerum [illegible] Falcid. n. [illegible] vers. & adeo videtur clara. & in l. [illegible] ff. de [illegible] n. 11. ſub fin. vers. & ſunt [illegible] ſubhaſtationes. & ſeq. fol. 90. col. 4. & conſil. 142. [illegible] inter pupilli. n. 2. vers. ſecundò cum decretum. & ſeq. [illegible] C. de [illegible] 30. vel 40. annor. n. 2. vers. contra [illegible] & ſeq. & in l. 1. C. ſi propter public. penſit. vendit. fuer. [illegible] quã ſubhaſtatione factã. & pulchre conſil. [illegible] vers. in contrarium videtur. & ſeq. [illegible] lib. [illegible] [illegible] à primo [illegible] n. [illegible] inter nos. n. [illegible] vers. ſi rei [illegible] vel altero [illegible] (ubi hanc opinionem in practica [illegible] de contract. [illegible] de rerum vendit. col. ultim. n. 17. poſt med. vers. [illegible] lib. 3. [illegible] n. 4. & ſeq. per tot. Felin. in c. quoniam. [illegible]*

[illegible]

[illegible] *ubi [illegible] quid ſi & ſeq.* [illegible] *de* [illegible] *C. de* [illegible] *n. 8.* [illegible] *tamen* [illegible]. Tum (1) per [illegible] *denique nihil* [illegible] *C. de præd. decurion. ſine decret. non alien.* quem textum meliorem qui ſit in jure, imo ſingularem vocat [illegible] *n. 2. vers. textus eſt melior & ſeq.* Tum (2) quia ubi ſervata eſt tanta ſolennitas, non poteſt quis conqueri de injuſtitia contractus, vel deceptione ultra dimidiam juſti pretij. *Bl. d. conſil.* [illegible] *n. 1. vers. nam una lex dicit. lib. 5. Br. in d. l.* [illegible] *de præd. decur. ſine decret. non alien. n. 3. vers. item* [illegible] *& ſeq.* Tum (3) quia quando judex excedit modum [illegible] quando debet appellari aliàs ſtandum eſt decreto. *l. ab exe cutione. C. quorum appellat. non recipiunt. Bl. d. conſil.* [illegible] *vers. præterea* [illegible] *lib. 5.* Tum (4) quia quatuor ſunt ſubſtantialia in venditione ſubhaſta, ut notant *in l.* [illegible] *§. hoc edictum. ff. ex quib. cauſ. in poſſeſſ. eatur.* Inter quæ ſubſtantialia non eſt juſtum pretiũ. Ergo ſtandum eſt ejuſmodi venditioni. *Bl. d. conſil.* [illegible] *n. 1. in med. vers. præterea quatuor ſunt lib. 5.* Tum (5) quia ſi poſſet conqueri de tali injuſtitia, & deceptione ultra dimidiam juſti precij, ſemper hoc revocaretur in dubium, & illuſoria eſſent decreta judicum, quod eſſe non debet. *l. ſi Prætor. in princ. ff. de judic. Bl. d. conſil.* [illegible] *n. 1. poſt med. vers. item ſi poſſit queri lib. 5.* Tum (6) quia in judicijs æqualitas debet ſervari. *l. in ſacris. C. de proxim. ſacror. ſcrinior.* Sed emptori rei ex publica ſubhaſtatione à contractu non licet recedere ſub prætextu læſionis [illegible] *ſi pignora. 3. ff. de re judic.*

Ergo nec emptori. *Bl. d. conſil. 513. num. 1.* [illegible] *aliam rationem. lib. 5.* Tùm (7) ſi contrariũ diceretur futurum foret, ut difficilius emptores invenirentur. [illegible]

Nnn 2 per-

[illegible] [illegible] ceterum notat, § de [illegible]. [illegible] quod nulla deceptione [illegible] [illegible] *[illegible] tit. [illegible] tradit. cau. pignor. [illegible]*

B Ad has opiniones concordandas variæ extant [illegible] conciliationes. Sunt enim qui dicunt, primam obtinere ſi officialis vendit, ſecundam vero locum habere, ſi dominus ipſe rem per ſubhaſtationem diſtrahit. *Ioann. Bapt. [illegible] tract. de execut. § 7. c. 174. Anton. Gabr. lib. 3. comm. conclu. tit. de empt. & vendit. conclu. 1. n. 2. Petr. Nicol. Moz. [illegible] tract. tit. d. empt. vendit. col. ult. n. 17. infra vers. [illegible] opiniones. & ſeq.*

C Aliter ſenſit *Moz. d. n. 17. vers. qui optime ſeluatur & ſeq. & ante hanc Angel. conſil. 142. n. [illegible] vers. [illegible] argumentum. & ſeq. n. 5. ibi, id quod eodem & ſeq.* qui dicit, quod prima opinio obtineat in venditione ob debitum publicum, ſecunda vero in alia venditione ob debitum privatum facta.

D Aliter conciliat *Iudoc. Damhoud. tract. de ſubhaſtatione, c. [illegible] n. [illegible] & tract. de tutore & curatore. tit. de tutor. & curat. [illegible] c. [illegible] n. [illegible] vers. nihilominus præfatas opiniones. [illegible] [illegible] C. de reſcind. vend. part. [illegible] c. [illegible] n. 25. poſt princip.* qui diſtinguunt, inter neceſſariam ſubhaſtationem, quæ requiritur in rebus diſtrahendis fiſci, minorum, Eccleſiæ vel Reipubl. & condemnati pro executione rei judicatæ, & inter voluntariam, quando extra prædictas cauſas quis voluntarie [illegible] in publico loco ad vocem præconis diſtrahere, ut ex licitatione calore [illegible] res vendantur, vel ſaltem ex hominum concurſu [illegible] diſtrahantur; ita ut in neceſſaria licitatione potior negativa opinio, in voluntaria vero affirmativa procedat. Denique aliter conciliat *Angel. [illegible] [illegible] § qui [illegible] inſt. de actio. n. 2. vers. vel dici poſſet & ſeq. [illegible] in l. 2. C. de reſcind. vendit. n. [illegible] [illegible] Ioann. Bapt. [illegible] tract. de execut. § 7. c. 174. n. ult. vers. hoc ſtatu*

dum-

[illegible] dicτ potest [illegible] Sed re-[illegible] induci præſumptionem, quæ [illegible] & tum procedat negativa aſſertio; [illegible] verò in ſubhaſtatione publica non obſtante [illegible] verus valor, precium & æſtimatio probari poſſit, quoniam ſubhaſtatio non eſt præſumptio juris & de jure [illegible] contrarium admittere debet. Quæ tamen [illegible] mihi non ſatisfaciunt; Præterquàm enim quod probabilis ratio diverſitatis aſsignari non poſſit, [illegible] vendit, & res ob publicum debitum [illegible] dominus ipſe ob privatum debitum vendit. [illegible] *l. ſi quos. 16. verb. neceſſitat. C. de reſcind.* [illegible] ibi de neceſſaria venditione [illegible] & tamen [illegible] & in ea reſciſſio locum habeat: [illegible] etiam [illegible] non in eo, quod officialis vel dominus ipſe ob debitum publicum vel privatum, ex neceſſitate vel voluntate vendit, ſed in ſolennitate negocii, & publica forma ponitur. *l. [illegible] vers. in forma enim venditio. C. de [illegible] ſine decret. non alien.* Sequereturq; quod admiſſa penultima concluſione [illegible], minor, Eccleſia vel [illegible] deterioris conditionis, quàm alius privatus, quod dicι non poteſt.

11 Verum [illegible], quoniam [illegible] convelli non debeat. *l. ſi hypothecar. [illegible] C. de [illegible] Matth. de Afflict. decis. 140. [illegible] de ſubhaſtat. c. ult. n. [illegible] Rauchb. part. [illegible] quæſt. [illegible] ha. num. 3. Coler. de proceſſ. execut. part. [illegible] & ſeq.*

12 Sed emptio venditio ſubhaſtatione facta perfectionem [illegible] accipiat. *l. ultim. C. ſi propter public. penſit. vendit. [illegible] celebratur.*

13 Et res perpetuo dominij jure ſine [illegible]

[illegible] ſublata ſolemnitate [illegible] [illegible] addit. [illegible] & ſeq. C. [illegible] de fide & jure haſt. fiſcal.

14 *Nec* telemptio [illegible] nec beneficio [illegible] [illegible] ratione emptio venditio ſublata celebrata [illegible] [illegible] *d. l. quæ[illegible]. [illegible] vers. authoritate reſiſſi [illegible] & ſeq. [illegible] C. de fide & jure haſt. fiſcal. [illegible] incip. de hoc Sempronii. n. [illegible] vers. [illegible] regulariter. & ſeq.*

15 Et res tanti eſſe dicatur, quanti vendi poteſt *l. [illegible] ff. de hæred. 16. vers. ſed æſtimandum quanti valet. ff. ad SC. [illegible] l. mortis cauſa. 18. §. qui hominum. 3. in fin. ff. de mort. cauſa donat.*

16 Juſtumque precium non ex privata alicujus affectione, nec utilitate ſingulorum, ſed ex communi hominum opinione æſtimandum ſit. *l. ſi ſervum. 33. vers. [illegible] ff. ad l. Aquil. l. precia rerum. 63. ff. ad l. Falcid.*

17 Ex communi autem hominum opinione juſtum precium melius ſciri non poteſt, quàm quod publicè facta venditione conſtitutum reperiatur *l. ait Prætor. [illegible] §. [illegible] ff. de minor. l. pupillus. 1. §. ſane ſi. ff. de authorit. [illegible] Caſtr. in l. per diverſas. 22. C. mandat. n. [illegible] vers. [illegible] non plus videtur. & ſeq. Ioann. Baptiſt. [illegible] de [illegible] §. [illegible] c. 1[illegible]4. n. 1.*

18 Nec ulla de juſto precio probabilior teſtatio eſt, cum de privata venditione agitur, quam ſi teſtis eam [illegible] rationem afferat, quod ſi res publicè vendita fuiſſet, tanti vendi potuiſſet, ut teſtificetur de communi & non de ſua opinione *Anton. Faber. in ſuo Codic. lib. 4. tit. de [illegible] [illegible] 4. n. 7.*

19 [illegible] JCti Lipſienſes ad conſultationem J. A. civis Lipſienſis *Menſe Maji Anno 16[illegible].* juxta ſecundum [illegible] [illegible] opinionem pronunciarunt: *Habt ihr [illegible] [illegible] von [illegible] [illegible] Erben zu [illegible] Gut erkaufft; Ob nun wol die Verkäuffere/ als [illegible]*

[illegible]

Digitized by Google

[illegible] Contract [illegible] Theils der [illegible] precij [illegible] worden ſein / [illegible] und [illegible] [illegible] wollen.

[illegible] Herren Landen [illegible] offentlich [illegible] verkaufft / auch darauff [illegible] worden / und ſolche adiudication krafft Rechtens [illegible] So [illegible] nach gemeinen und bewehrten Schluß der [illegible] das beneficium *l. 2. C. de reſcind. vendit.* diſsfals nicht ſtatt / [illegible]

20 Nec movent rationes in contrarium adductæ; Quia allegatum in *l. ſi quos. 16. C. de reſcind. vendit.* reſpondet quidem *Angel. in l. pretia rerum. 63. ff. ad l. Falcid. n. 3. verſ. ſed ibi clarè probata. & ſeq.* quod ibi clarè fuit probata ambitio; Vel quod ibi ob debitum publicum fuerat facta diſtractio. *Angel. d. conſil. 142. num. ult. ſub fin. verſ. licet argumentum & ſeq.*

21 Sed ego noviſſimè aliter ſentio & dico, quod in *d. l. ſi quos 16.* non agatur de immodica læſione vel reſciſſione contractûs, ob immodicam læſionem, ſed de modo, quo fraus & ſuſpicio, nec non læſio in publica ſubhaſtatione evitari poteſt, ut ſcilicet rei qualitas & reditruum quantitas æſtimatur, & per eiuſmodi præmiſſam taxationem fraudis ſuſpicio evitetur, ita ut illa verba, *rei qualitate & reditruum quantitate, &c.* non pro modo probandi læſionem, ſed potius (uti totus contextus teſtatur) pro cautela evitandi fraudem & circumventionem accipiantur: Et quamvis à contrario ſenſu quiſpiam colligere vellet, quod tum, ſi [illegible] taxatio non præcederet, reſciſſio ob læſionem locum haberet, Argumentum tamen à contrario ſenſu in hoc caſu valere non poteſt, quoniam aliæ leges, ut ſupra [illegible] ſunt in contrarium. *Eberhard. in loc. a contrario ſenſu [illegible] num. 4.* Ad textum vero in *l. fundus* [illegible]

A[illegible]

[illegible] reſpondet [illegible] quod [illegible] ſubſtantio [illegible]. In te[illegible] ratione [illegible] ſeu decretum judicis non debeat plus operari, quàm [illegible] pactio.

22 Quarta ratio ſine dubio non procedit, contrarium enim *Br. in l. 4. C. de præd. decurion. ſine decret. non alienand. n. 3. vers. item nota quod decretum & ſeq.* verbis diſertis [illegible] quod decretum operatur, ne quis poſſit conqueri de deceptione ultra dimidium juſti precij, quem ſequitur [illegible] *(& quamplurimi ibidem allegati) conſil. 29. n. 5[illegible] & conſil. [illegible] n. 168. vol. 1.*

23 Et ideo *Paul. Caſtr. in l. rem majoris. 2. C. de reſcind. vendit. n. 5. vers. alia limitatio quod non habet locum & ſeq.* cautelam tradit, ut emptor poſt venditionem factam [illegible] venditore faciat illam venditionem confirmari per judicem, quo caſu beneficium *d. l. 2. C. de reſcind. vendit.* etiam locum non habeat, quem ſequitur *Gail. lib. 2. obſer. 1. n. 9.* [illegible] *conſil. 29. n. 62. & ſeq. & conſil. 49. n. 58. & ſeq.* [illegible] *& ſeq. vol. 1. Kopp. deciſ. 58. n. 20. & ſeq. Coler.* [illegible] *n.* [illegible] *& ſeqq.* Ad quintam & ſeptimam rationem reſpondetur, quod hoc in caſu non tàm ad locum publicum quàm ad ſolennitatem publicæ formæ reſpectum habeamus. *l. 4. C. de præd. decurion. ſine decret. non alienand.* Ad ſextam verò dicimus, ſi ambitio clarè probetur, & de induſtria fraus adhibeatur, quod tunc rectè reſciſſioni locus detur. *Angel. in d. l. pretia rerum. 63. ff. ad l. Falcid. n. 3. verſ. ſed ibi clare & ſeq.*

Deciſio

Deciſio CXXVII.

Poſt determinationem cauſæ principalis, an & quatenus expenſæ in ſententiâ definitivâ omiſſæ peti poſſunt?

SVMMARIA.

1. *Regulariter terminato & tranſacto negocio ſumptus litis peti non poſſunt.*
2. *Iudex reprobſis victum non condemnans in expenſas, videtur eum abſolviſſe.*
3. *Quando & quibus caſibus poſt finitum negotium & ſententiam definitivam expenſæ peti poſſunt. n. 4. 5. 6. 7.*
8. *Officium iudicis poteſt implorari, ubi actio deficit.*
9. *Lex vel conſtitutio licet ſit excluſiva, cuiuſcunq; remedij nunquam cenſetur excludere implorationem officij iudicis.*
10. *Officium iudicis non dicitur ſublatum licet ſtatutum, omnem actionem vel exceptionem tollat.*
11. *Præiudicium iudicij curialis Lipſenſis affertur.*
12. *Prætorij Lipſenſis ſententia recenſetur.*
13. *Authoritas gloſſæ quanta ſit.*
14. *Explicatur* l. judex 51. ff. de re judic.

1 EST quidem regula, quod terminato tranſacto'q; negocio poſt hac nulli actio, neq; ex reſcripto ſuper ſumptuum petitione præſtetur, niſi judex, qui de principali negocio ſententiam promulgaverit, condemnatis partibus conſtitutis juridica pronunciatione ſignificaverit, victori cauſæ reſtitui debere expenſas, aut ſuper his querelam jure competere, textus ad literam in l. terminato 3. *C. de fruct. & lit. expenſ. ubi Bl. n. 1. & ſeq. Paul. de Caſtr. ibid. n. 2. & ſeq. Lanfranc. de Orian. in c. quoniam, contra falſ. probat. tit. de expenſis. 11. n. 11. ibi, ſed diceres quod ... ver. ... primam n. 1. & ſeq.*

Digitized by Google

2 Quamvis judex expreſſe victum non condemnaverit in expenſis, cum præſumatur abſolviſſe. *Matth[illegible] ... ceſſ. ... incip. referente domino. n. 2. [illegible] ... per ſempre ... incip. quando judex n. 2. & per tot.*

3 Fallit tamen, ſi decreto vel ſtatuto [illegible] ... victo victori debeat condemnari in expenſis, tunc [illegible] merito poteſt expenſas in ſententia omiſſas condemnatione ex lege municipali petere. *Angel. in l. terminato 3. C. de fructibus & lit. expenſ. Paul. de Caſtr. eod. n. 2. [illegible] Lanfr. de Orian. in ſua praxi. c. de expenſ. s. 1. n. [illegible] verſ. [illegible] ubi de foren. pag. 347.*

4 Vel inter partes eſt conventum, ut victus expenſas refundat. *Alex. conſil. 34. in ip. conſultus al[illegible] n. ult. lib. [illegible] [illegible] Padua in addit. ad Lanfr. de Orian. d. c. de expenſis [illegible] verſ. idem & ſi de expenſis.*

5 Vel quis ex contumacia fuit condemnatus, *Jaſon in l. [illegible] hoc judicium. ff. ſi quis jus dicenti non obtemp. n. 3. [illegible] ſing. cent. 4. obſer. 4[illegible] verſ. ſed quid ſi. verſ. ſec[illegible] autem [illegible] expenſis. & ſeq. Didac. Covarr. practic. quæſt. [illegible] ſub verſ. item ut quidam opinantur & ſeq.*

6 Deniq; fallit in officio judicis, ſi enim nullum prædictorum remedium ſupereſt, victor officium judicis implorare, & ut victus ad reſtitutionem expenſarum in ſententia omiſſarum condemnetur, petere poteſt. *Glo. in l. terminato 3. C. de fructib. & lit. expenſ. verb. [illegible]*

7 *verſ. [illegible] tamen petuntur.* Et quamvis in hoc contrarium [illegible] ſtatuant, & expenſas omiſſis, ne quidem officio judicis [illegible] peti poſſe, tradant. *Lanfr. de Orian. in ſua praxi c. de expenſis. [illegible] verſ. [illegible] ratione [illegible] in l. properandum [illegible] ſive totam alterutra. 6. C. de judic. n. 28. verſ. [illegible]*

[illegible]

[illegible] *in l.* [illegible] *judicium,* [illegible] *verſ.* [illegible] *Paul. de Caſtr.* [illegible] *verſ.* [illegible] *quando expreſſe.* [illegible] *Thomas* [illegible] *contra* [illegible] *part. 2. lib.* [illegible] *p. 103.* quoniam judicis officium mercenarium poſt ſententiam implorari non poteſt. [illegible] *Joann.* [illegible] *conſil. 5. n. 8. Tuſch. tom. 5. verb. officium* [illegible] *n. 2 & 14.* Sed expirat, & finitur, quam primum judex ſententiam tulit, ſive male, ſive bene functus ſit officio. *L. judex. 55. ff. de re judic.*

8 Sed quoniam officium judicis poteſt implorari, ubicunque deficit actio, & æquitas hoc ſuadeat. [illegible] *Pep. deciſ. 362. incip. utrum officium. n. 2. ibi & quis* [illegible] *ſeq. Tuſch. tom. 5. verb. officium. concluſ. 108 n.* [illegible] *& ſeqq.* [illegible] *in l. quintus ff. de annu. legat. Br. in l. ſi depoſita. C. depoſit.*

9 Adeo ut lex vel conſtitutio quamvis in actu generaliter ſit cujuscunq; remedii excluſiva, [illegible] intelligatur excludere implorationem officij, [illegible] textu *L. 1. §. quæſitum. ff. de ſeparat. l. pleni* [illegible] *tit. hered.* ad modum eleganter tradit [illegible] *conſil. 32* [illegible] *incip. quod primum. n.* [illegible] *ibi, hoc quidem* [illegible] *quem ſequitur Hippol. de Marſil. ſingul. 88 incip.* [illegible] *n. 1. ſub fin. verſ. & voluit. & n.* [illegible] *& in repetit.* [illegible] *rapt. virgin. n. 160. & ſeq. & in praxi crimin. §.* [illegible] *verſ. ubi dicit. & ſeq.*

10 Nec dicatur officium judicis ſublatum, licet [illegible] tutum omnem actionem vel exceptionem [illegible]

 Paul.

[illegible] de Coſt. conſil. [illegible] quæ contyrum, [illegible]
[illegible] conſil. [illegible] in [illegible]
[illegible] Ratiocin. & ſeq.

[illegible] Ideoq; meritò ſecundum opinionem gloſſæ in judicio curiali Lipſienſi, in cauſa Georg Lorgen [illegible] contra Senatum Pegavienſem in [illegible] *Anno 1621.* fuit judicatum.

22 Veluti etiam ita in Prætorio Lipſienſi *Anno 162[illegible]*, in cauſa S. N. contra Hans N. in judicio contradictorio eſt ſententionatum: Das Beklagter [illegible] ungeachtet / auff die vbergebene liquidation [illegible] ſchuldig. Quæ ſententia poſtea per leuterationem *[illegible] Ianuar. Anno 1624.* Daß es eingewandter Leuterung ungeachtet / bey jüngſt geſprochenem Vrthel billich verbleibet / V. R. W. fuit confirmata.

23 Nec movent authoritates DD. in contrarium adductæ; Quia illis gloſſa longè anteferenda eſt, cum authoritas gloſſæ omnes alias ſuperet authoritates. *[illegible] cum hereditas. C. de poſit. n. ult. in fin. Abel Straßburg. [illegible] part. conſil. Iacobs Thuringi vol. 2. conſil. 5. n. 32. & ſeq. [illegible] ff. de I. & I. n. 34. & ſeq.* Minus movet textus in *d. l. [illegible]*.

24 Quia obtinet ſaltem in illo officio, quod principaliter in judicis perſona reſidet, de quo in *l. [illegible] ff. de [illegible] præſid. [illegible] ſi depoſita. 4. n. 2. C. depoſiti Taſch. [illegible] concluſ. 107. num. 2.* Non in illo, quod reſidet in perſona partis, & quovis tempore implorari poteſt. *Br. in d. l. ſi depoſita n. 2. Taſch. d. concluſ. 107. n. 4. & ſeq.*

Deciſio

Decilio CXXVIII.

Commiſſioni Principis an & quatenus quis renunciare, & cauſam alibi tractare poſsit?

SVMMARIA.

1 *Commiſſioni Principis quis renunciare non poteſt. n. 5.*
3 *Reſcriptum Principis eſt utriq; partis commune. n. 3.*
4 *Princeps an reſcripto poſſit renunciare altera parte invita.*
6 *Supremi Parlamenti Dreſdenſis ſententia affertur.*
7 *Princeps per commiſſionem ſua iurisdictioni praejudicare non cenſetur.*
8 *Principis authoritas in eiuſmodi de legationibus & commiſſionibus ſemper videtur excepta.*

1 QVod is, qui ſemel commiſſionem Principis petiit, & aliquem in judicem impetravit, commiſſioni renunciare non poſſit, ſed alter, contra quem facta fuit impetratio, ſi impetrans poſtea coram commiſſario, vel judice delegato litigare nolit, litis pendentiam allegare, & literis delegationis uti poſſit, tradit in ſpecie *Iaffred. Lanfranc. Gale. deciſ. 76. incip. ſi ille qui impetravit n. un. per tot. quem ſequitur Ioann. Aloyſ. [illegible] 963. incip. diſputat hic poſt med. verſ. infero ſecundo uſque ad fin. Hieron. Magon. deciſ. Lucenſ. 52. incip. [illegible] lium. n. 18. verſ. quod impetrans judicem. & ſeq.* per doctrinam *Ioann. Andr. in c. ex conqueſtione extr. de reſtit. ſpoliat. & in Clem. conſtitutionem. 1. t. de election.*

3 Quoniam reſcriptum Principis ſit utriquſ [illegible]

committit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible] [illegible] lib. 4. C. de poss. n. [illegible] [illegible] [illegible]* & *seq.* Maxime, si est præsentatum. *[illegible] [illegible] n. [illegible] vers. aut concernis [illegible] [illegible] & in l. [illegible] C. de tempor. in integr. restit. n. [illegible] sub fin. vers. & est [illegible] [illegible] si [illegible] & seq. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quæ ipsi jure n. 12. Hieron. Magon. d. decis. 32. n. 1. vers. [illegible] [illegible] [illegible] sentationem. & n. 19.*

3 Et citatio emissa, *Petr. de Benintend. decis. 45. [illegible] causa quadam. n. 2. Ioann. Aloys. Ricc. d. decis. 963. ante med. vers. intellige secundo.*

4 Adeo ut nec ipse Princeps vel Imperator possit renunciare reſcripto adverſario invito. *Rota decis. [illegible] de appellat. in antiq. Aloys. Ricc. d. decis. 963. circa med. vers. infero primo & seq. Felin. in rubr. (ubi declarat) extr. de reſcript. n. [illegible] ibi, & adeo procedunt ista. in princ. & vers. tertio [illegible] [illegible] & seq.*

5 Sed hæc omnia obtinent, ſi quis poſthabita commiſſione coram alio inferiori litigare, & non coram ipſo committente cauſam tractare velit, tunc enim licet reſcriptum commiſſionis jam ſit præſentatū, citatio emiſſa & terminus ab utraq; parte viſitatus, nihilominus [illegible] committentem adire, ei libellum offerre, & reum ad ejus judiciū citari facere poteſt, veluti ita in judicio contradictorio in cauſa Peter von Starſchedel/ in actis [illegible] [illegible] an einem Joachim Mickelman Beklagten andern Theils/ in ſupremo Judicio Electoris Saxoniæ, quod judicium appellationum vocant, *12. Decembr. Anno 162[illegible]*, [illegible] judicatum: Daß Beklagter ſolches [illegible] [illegible] [illegible] der erhobene Klage ſich einzulaſſen / vnd zu antworten / [illegible] [illegible]

[illegible] 23. [illegible]

7 Quoniam Princeps non videtur Commiſſario quantumcunque generali dare [illegible] poteſt [illegible] quam ſuæ juriſdictioni præjudicetur. *l. prohibere. §. plane. ff. quod [illegible]. Ludov. Roman. conſil. 2. incip. [illegible] mihi propoſito [illegible] verſ. & quod notant. & ſeq.* Sed in ejuſmodi delegationibus & commiſſionibus ſemper ſuperioris authoritas videtur excepta. *Ludov. Roman. d. conſil. 2. n. 2. verſ. item ultimo quia per verba. & ſeq.*

Deciſio CXXIX.

Lite coram judice inferiore inchoatâ, an & quatenus quis ſuperiori pro commiſſione decernenda ſupplicare, & petere poſſit, ut cauſa alij committatur?

SVMMARIA.

1. *Poſt litem conteſtatam an & quatenus commiſſio [illegible] petatur. 1.*
3. *Ante litem [illegible]*
4. *Ante litem conteſtatam [illegible]*
5. *Reſcriptum [illegible]*

5 POſt litem quidem conteſtatã commiſſio ſuperioris non valet, niſi in ſpecie fuerit facta mentio [illegible] cauſa alio judice inchoato. *Blan [illegible] dubitatur. Joann. Lup. [illegible] & uxor. [illegible] & [illegible] ſupplicare. 2. C. ut lite pendente [illegible] lite pendente [illegible] & ſeq.*

2 Si vero lis nondum eſt conteſtata, [illegible] *l. 1. C. de relat. [illegible] Romanum [illegible] verſ. [illegible] quod [illegible] & ſeq.* quod committi [illegible], etiamſi in ſupplicatione non ſit facta mentio de proceſſu alibi incoato.

3 Et quamvis in hoc caſu contrarium ſtatuat [illegible] *Iaſon in d. l. c. per veſtras 7. extr. de donat. inter vir. & uxor. in 7 notab. n. 4 ſub fin. verſ. ex quibus videtur, non bene [illegible]*
4 *& n. ſeq. Iaſon in d. l. ſupplicare 2 C ut lite pendente n. [illegible] ſub fin. verſ. tu tamen cave cum per ſolam. & ſeq*

Sed quoniam ante litem conteſtatam, cauſa non eſt in aliquo ſtatu, *Bl. in d. l. 1. C. de relat. num. 4. in fin.*
5 Nec poteſt dici judicium exceptum. *Guid. Pap. deciſ. [illegible] incip. creditor quidam. n. 1. verſ. creditor vere replicat. & ſeq.*

Ideoq; ſecundùm priorem opinionem ad ſupplicationem Gottfried von Haugwitzen zu Floſſwig / contra ſeine Unterthanen und Pferdtner / 8 Decembr. Anno 1623. ex aula Electoris Saxoniæ eſt reſcriptum.

Deciſio CXXX.

Evictione per Principem mediatè, vel immediatè factâ, an & quatenus quis regreſſum contra authorem ſuum habere poſſit.

SVMMARIA.

1. *Caſus proponitur.*
2. *[illegible] de evictione.*
3. *Cauſa [illegible] an & quatenus attendatur, n. 12.*

4. [illegible] n. 5.
5. [illegible] de [illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible]
6. [illegible] post perfectam [illegible] ad venditorem non pertinet.
7. Sed [illegible] Princip[illegible] evicta, an detur regreſſus contra venditorem, n. 11. & n. 12.
8. [illegible] l. ſi fundus. 33. ff. locat.
9. Explicatur. l. ſi verberatum. 15. §. 2. ff. de R. V.
10. In contractu innominato & permutationis an & quatenus liceat pœnitere.
11. Promiſſio generalis & univerſalis de evictione & indemnitate præſtanda, quid operatur. n. 15. 16.
12. Præjudicium ſupremi Parlamenti Dreſdenſis affertur.

1 ANte paucos annos Heinricus ab Haubitz ibidem & in Leipnitz cum VVolffgango à Schönfelt zu Döben/ contractum permutationis celebravit, & ei, pro quodam prato admodum amœno, jus venandi in vicinis campis ceſſit, quod poſtea eidem per limites venatorios, vulgò Hegeſeulen/ ab Electore noſtro Sereniſſimo fuit evictum, & ibidem venari interdictum: unde dubitabatur, an VVolffgangus à Schönfelt/ pratum illud condicere, vel aliter regreſſum contra Heinricum ab Haubitz & ejus heredes habere poſſit? Pro partibus VVolffgangi à Schönfelt allegabatur primum textus. *in l. ſi fundus. 33. in princ. & in verb. nam & ſi vendideris mihi fundum. ff. locat. l. item ſi verberatum. 14. §. item ſi forte. 2. ff. de R. V.* Deinde dicebatur, actionem ex *l. ult. & tot. tit. ff. de condict. cauſ. data. cauſ. non ſecut. l. naturalis. 5. §. & ſiquidem pecuniam. 1. ff. de præſcript. verb.* eſſe intentatam, quarum is ſit effectus, ut quis pœnitere, aut rem datam

 vel

vel precium repetere poſſit, [illegible] *num. [illegible] n. 15.* [illegible] *Choppin. de legib. Andium. lib. 2. c. part. 1. n. [illegible]*

2 Tertio adducebatur decium, [illegible] *diuiſ. deciſ. 48. num. [illegible] edit. [illegible]* qui in caſu, ubi Rex Francorum bona Comitum Vermenſium eo, quod partes ſui hoſtis ſecuti fuerant, proſcripſit, & poſtea cum Cæſare pace facta conuentum, ut omnium proſcriptorum bona plena iure illis reſtituerentur, & interim Comitum Vermenſium bona aliis ſunt vendita vel alienata, quæ vigore illius conuentionis & pacificationis Comites Vermenſes recuperauerunt, ſtatuit, & ita in Senatu Pedemontium deciſum fuiſſe teſtatur, quod ille, cui bona proſcripta ante pacem factam ſunt alienata, nihilominus ſuum authorem vel venditorem ad reſtitutionem precii conuenire poſſit: Non attento, quod hæc euictio vel bonorum recuperatio facto Regis, licet non immediate, ſed mediate propter pacem factam contigerit. [illegible] *deciſ. 48. num. 5. verſ. ſed in caſu noſtro, & [illegible]*

3 Quoniam cauſa mediata non minus, quam immediata attenditur. *Br. in l. ſed ſi plures, §. in arrogato, ff. de vulg. & pupill. Franciſc. Aretin. conſil. 6. incip. [illegible] verſ. [illegible] a concluſio. & ſeq.*

4 Quarto per doctrinam *Angel. in l. 1. in 2. notabil. C. de peric. & commod. rei vendit. quem ſequitur [illegible] num. [illegible] verſ. item pro hac opinione. & ſeq.* qui dicit, ſi [illegible] ex forma legis, vel pactorum reſtituuntur ad bona, quod

ne, quòd venditor etiam teneatur de evictione, cum cauſa evictionis juris fictione præceſſit contractum.

1 Quinto, quia Nobiles ab Haubitz & eorum parentes jus venandi non ſolum habuerunt ab Electore Saxoniæ, ſed etiam illorum parens in ſpecie evictionem præſtare promiſit, & poſtea facto Electoris autoris & concedentis venatio illa per limites venatorios eorum fuit evicta & interdicta, unde meritò eos teneri dicendum erit, per doctrinam *Gl. in l. ſi ſervus. 14. ff. de condict. furt. verb. intereſt. ſub fin. quem ſequitur Bl. ead. n. 2. verſ. & ex iſtis nota. Br. ibid. n. 3. verſ. vide gl. & nobilem quæſtionem. Franciſc. Cremens. ſingul. 32. incip. ſæpe illud. per tot. & ſingul. 158. incip.* [illegible] *cius. in princ. Tiraq. de retract. convention. §. 1. gl. 6. n. 5. in princ. Alex. conſil. 18 incip. attentatis narratis. n. 11. lib. 5. Iaſon in l. 1 ff. ſi quis jus dic. non obtemper. num. 11. poſt med. verſ. unde ſi aliquis promittit. & n. ſeq. Philip. Dec. conſil. 213. incip. viſis his quæ accuratè. n. 6. verſ. & qui promittit. & conſil. 281. incip. viſo puncto. num. 8. Carol. Ruin. conſil. 94. incip. diligenter & maturè num. 6. verſ. & dato etiam quod ubi. lib. 1. & conſil. 70. incip. viſo & per lecto. num. 11. lib. 2.* qui dicunt, ſi quis promiſit evictionem de ſuo facto, quòd is nihililominus teneatur de facto ſui autoris vel prædeceſſoris,

Ego verò in prædicta cauſa ſuperioribus [illegible] contrarium defendi, & ad impediendum [illegible] greſſum allegavi textum *in l. Lucius. 11. ff. de evictione,* ubi verbis diſertis dicitur, ſi res ex præcepto Principis evincitur, quod quis regreſſum adverſus ſuum venditorem vel authorem habere non poſſit, propterea quod ejuſmodi evictio facto & præcepto Principis contingens, ſit caſus fortuitus, & caſus fortuitus evictionis poſt contractam venditionem ad venditorem nõ pertineat. *text. in d. l. Lucius. 11. verſ. Paulus reſpondit ff. de evict.*

7 Unde *Gl. in d. l. Lucius. 11. in addit.* [illegible] *verſ. ergo* [illegible] *quod venditor. & ſeq.* generaliter concludit, quod venditor non teneatur de ea evictione, quæ emanat ex plenitudine poteſtatis, cum ſemper plenitudo poteſtatis intelligatur excepta. Quod reſolutis iis, quæ in contrarium ſunt adducta, vel eo clarius patebit.

8 Siquidem textus *in l. ſi fundus 33.* eſt intelligendus, ſi fundus vel ante traditionem *Gl. in l. Lucius. 11. verb. pertinere. verſ. hic ſicut* [illegible] *ff. de evict. & in d. l. ſi fundus. 33. verb. teneri. verſ. hic ante traditionem. Bl. eod. § nam* [illegible] *caſum & ſeq.* Vel propter delictum venditoris eſt publicatus. *Gl. in d. l. ſi fundus. 33. verb. teneri. verſ.* [illegible] *ex maleficio. & in d. l. Lucius. 11. verb. pertinere. verſ.* [illegible] *publicatum. Bl. in d. l. ſi fundus. 33. in addit.* [illegible] *verſ. ſecundo* [illegible] *& ſeq.*

9 Textus verò in *d. l. item verberatum 15. § item ſi forte.* [illegible] *ff. de r. v.* manifeſtò contrarium ſuadet, cum ibi dicatur, quod poſſeſſor ſolummodo illud modicum, quod

[illegible]

ex humana causâ datum fuit, restituere tenetur, quod non fieret, sed is integrum valorem solvere deberet, si contraria sententia vera foret.

10 Nec verum eſt, quod *l. ult. & tot. tit. ff. de condict. cauſ. dat. cauſ. non ſecut. l. naturalis. §. 1. ff. de præſcript. verb.* effectus ſit, ut in contractu innominato, vel permutationis indiſtinctè locus ſit pœnitentiæ vel condictioni, ſed hoc ſolummodo procedit, ſi vel neuter complevit & tradidit, niſi ſtipulatio fuerit ſubſecuta. *l. ex placito. 3. C. de rerum permut. ubi Bald. n. 1.* Vel unus ſaltem tradidit, alter non. *l. 1. §. igitur. ult. ff. de rerum permut. l. cum precibus. 4. in fin. l. quoniam. 5. l. emptionem. 7. C. eod. l. naturalis. 5. §. & ſiquidem 1. verſ. vel ſi meum recipere. ff. de præſcript. verb. Surd. d. deciſ. 173. num. 16. verſ. quando ab uno & ſeq.* Vel uterq; quidem tradidit, ſed alteruter rem alienam. *l. ult. verſ. finge alienum eſſe. ff. de condict. cauſ. dat. cauſa non ſecut.* quoniam rem alienam dans nullam contrahit permutationem, *l. 1. §. ideoq. 3. ff. de rerum permut.* Secus eſt ſi ab utraq; parte traditio eſt ſecuta. *l. 1. §. item emptor. [illegible] ff. de rer. permut. [illegible] in comm. ff. eod. n. 6. ſub fin. [illegible] l. 2. n. 8. circa med. ff. de reb. credit. ſi cert. pet. Bald. [illegible] in addit. n. 1. ſub fin. verſ. tertia differentia eſt. ff. de rer. permut. [illegible] de Caſtr. eod. n. [illegible].*

11 Dictumq; Surdi & Choppini eſt intelligendum, ſi res vel à privato, de quo caſu tractat *Surd. d. deciſ. 173. per tot.* vel à principe viâ juris & per modum proceſſus evincatur. *d. l. Lucius. 11. ubi Bl. in addit. [illegible] ff. de evict.* Nec movet *Cacheran. d. deciſ. [illegible]* quia

 loquo

[illegible] ubi bona non ex [illegible] Poſſe [illegible]
12 diate, ſed mediate ſiat evictio, quod non [illegible] cauſa immediata inſpici debeat. *Petr. de* [illegible] *ſubtiliter. n. 4. Tuſch. tom. 1. verb. cauſa* [illegible]

Et quamvis quandoque cauſa mediata in conſiderationem veniat; Hoc tamen ſaltem procedit in eo caſu ubi actus, qui fit, etiam ſit contemplatione cauſæ non multum remotæ. *l. ſocium ubi Br ff. pro ſocio.* Secus ſi cauſa remota non multum urget, puta ſi poſt bellum ſiat pax, & cauſa pacis & belli aliquid fiat, tunc hæc cauſa mediata pacis non poteſt attendi. *Franciſc. Areti.* [illegible] *viſo & diligenter. col. 4. poſt med. num. 7. verſ.* [illegible] *& ſeq. Tuſch. d. concluſ. 145. n. 6*

13 Præterea totius deciſionis Cacherani ratio potiſſimum conſiſtit in univerſali & generali illa obligatione, quam Ferrarius, qui bona illa proſcripta emit, & ſuæ filiæ Margaritæ in dotem dedit, Octaviano [illegible] generi ſuo promiſit, ſemper & omni tempore tradere vacuam poſſeſſionem, & eum indemnem præſtare, & conſervare ab omnibus & ſingulis conditionibus cauſa & facto ipſius dotem dantis, & cujuslibet alterius perſonæ, cujus fuiſſent & dicerentur fuiſſe bona in dotem data, impoſitis & imponendis, quo caſu Ferrarius merito ex ejuſmodi poſſeſſione generali & univerſali de evictione facto etiam mediato Regis contingente tenetur. *Octav. Cacheran.* [illegible] *verſ. ſecundo intentionem. & ſeq.*

Cum

14 Cum ex ejuſmodi promiſſione teneatur quis, quandocunq; res evincatur, *[illegible] conſil. [illegible] vol. [illegible] Philipp. [illegible] n. [illegible] verſ. [illegible] [illegible] reſponſ. [illegible] num. 24. vol. 2. [illegible] in verb. cauſas col. [illegible] S. Cacheran. d. deciſ. 48. n. [illegible] verſ. ſecundo intentionem & n. 8. [illegible] promiſſionem. & ſeq.*

15 Teneatur de caſu fortuito. *Salyc. in l. 1. in [illegible] C. [illegible] Cacheran. d. deciſ. 48. n. 8. verſ. & teneatur de caſu fortuito. & ſeq.*

16 Et perinde ſit, ac ſi promiſiſſet facere, quod damnum non eveniat, & ſic teneatur ad omne damnum & intereſſe, quod patitur ille, cui facta eſt promiſſio. *Socin. Iun. conſil. 78. n. 20. vol. 1. Pariſ. conſil. [illegible] verſ. [illegible] Georgius Paganus. num. 21. verſ. quæ promiſſio. lib. [illegible] Salyc. in l. 2. quæſt. 2. C. de ſentent. quæ ſine cert. quantit. proferunt. & l. eod. num. 5. & in l. ſi pro ea. 10. C. mand. num. [illegible] Cacheran. d. deciſ. 48. num. 8. verſ. perinde enim eſt. & ſeq.*

17 Quod verò ex Angelo de exulibus eſt allatum, contingit jure ſingulari poſtliminijs. *[illegible] ff. de captiv. & postlim. reverſ. n. 2. verſ. nam [illegible] mus. & ſeq.* quoniam jure poſtliminij fictione juris cauſa evictionis præceſſit contractum. *Angel. in d. l. [illegible] C. de peric. & commod. rei vendit. Cacher. d. deciſ. 48. n. 8. verſ. [illegible] cauſa evictionis. & ſeq.* Et exules reverſi recuperant omnia priſtina jura. *l. in bello. 12. § ſi quis captatur. ff. de captiv. & poſtliminio reverſ.* fingaturq; retrò ſemper in civitate fuiſſe, & nunquam abſuiſſe. *l. retro. 16. & ſeq. l. [illegible] captiv. & poſtlim. reverſ. [illegible] in comm. ff. eod. n. 6. & n. 8.*

Quod

28 Quid deniq; qui evictionem de suo [illegible] promittens, teneatur etiam de facto sui authoris & antecessoris, obtinet saltem in authore universali, non item in authore particulari vel singulari, *gl. in l. [illegible] de V.S. verb. adjura vers. si ergo servitus. Tiraquell. [illegible] singul. 58. incip. unus socius. vers. tamen intelligas. [illegible] tract. convent. §. 1. gl. 6. n. 5. vers. ibi tamen [illegible] Cacheran d. decis. 48. n. 4. & n. 5. sub. fin.*

29 Atq; ita ſecundum hanc poſteriorem opinionem etiam in ſupradicta cauſa in ſupremo judicio Appellationum Dreſdenſi, *15. Iun. An. 1624.* fuit pronunciatum; Daß Beklagte von der wieder ſie erhobenen Klage zu entbinden / vnd loß zu zehlen / Wie wir ſie davon entbinden vnd loß zehlen. Vnnd iſt Kläger die in dieſer Sachen auffgewendte Gerichtskoſten / auff fürgehende moderation, Beklagtem zuerſtatten ſchuldig / V. R. W.

Quæ ſententia etiam poſtea per leuterationem *[illegible] Decemb. Anno 1624.* Daß es eingewandter Leuterung vngeachtet / bey iüngſt geſprochenem Vrthel nochmals billich bleibt / confirmata vires judicati accepit.

Deciſio CXXXI.

De attentatis, & quando revocari debent.

SVMMARIA.

1. *[illegible] ſunt revocanda.*
2. *[illegible] in cauſa principali [illegible] poteſt.*

[illegible]

10. *Appellans [illegible] appellatione, si pendente appellatione [illegible] attentat [illegible].*
12. *[illegible] attentatorum [illegible] debet [illegible].*
13. *Attentata [illegible] petere revocari [illegible] etiam de [illegible] pere.*
14. *Attentata ex officio judicis revocari poſſunt.*
14. *In revocandis attentatis nullum eſt melius remedium, quam officium judicis.*
15. *Cauſa attentatorum multò magis eſt privilegiatum, quam [illegible] lium.*
16. *Supremi Parlamenti Dreſdenſis judicatum affertur.*

1 EST quidem juris expediti, quod attentata ante omnia ſint revocanda. *Oldr. Conſil. 206. incip. in cauſa Carmo [illegible] n. 1. Conſil. 206. Tuſch. tom. 1. verb. attentata. Concl [illegible] & ſeqq. Andr. Gail. lib. 1. obſer. 146. incip. quamvis attentata. n. [illegible] & ſeq. n. 10. & ſeq.*

2 Adeo ut ante revocationem attentatorum in cauſa principali, quis invitus procedere non cogetur. *Alex. Conſil. 99. incip. viſis proceſſibus. n. [illegible]. ibi, hoc præſuppoſito & [illegible] lib. [illegible] Gail. lib. 1. obſeru. 146. n. 2. & n. 6. Mynsing. cent. [illegible]* cauſa Weiſſenheim *contra* [illegible] Jhan Warnsdorff *contra* Philippum Wiſſen *in camera judicatum refert [illegible]* *cauſa attentatorum [illegible] ubi ita in camera [illegible]* Jacobi Knobloch *adverſus Senatum [illegible] ſervatum fuiſſe teſtatur, & contraria [illegible] contrarium eſt verius. [illegible] ad [illegible] n. Guid. Pap. decis [illegible] n. 1. in med. verſ. licet jure aliter. & ſeq.*

3 Imo appellans, ſi pendente appellatione aliquid innovat, & attentat, facit ſe indignum beneficio appellationis, appellationi renunciaſſe, & appellationem deſeruiſſe cenſetur, ita ut ſententia à qua tranſeat [illegible]

rem judicatam, & judex à quo perinde ac ſi nunquam appellatum fuiſſet, ad executionem procedere poſſit. *Gail. lib. 1. obſer. 146. [illegible] quod ad partem intereſt multum & n. ſeq. Mynſing. cent. 2. obſer. [illegible] quando appellans per tot. Bl. in l. praeſcriptione. 2. C. ſi contra jus vel utilit. public n. 2 [illegible] ibi & praemiſſe & [illegible] ex parte [illegible] n. [illegible] Dec. Conſil. 103. incip. in cauſa poſſeſſionis n. 1. verſ. & [illegible] ille. & ſeq*

4 Ita ut appellatus in hoc caſu libellum attentatorum exhibere non teneatur ad eum effectum, ut attentata revocentur, ſed ut probatis attentatis judex appellationis cauſam tanquam deſertam pro executione ad judicem a quo remittat. *Andr. Gail. (ubi ita in Camera obſervatum ſe meminiſſe teſtatur) lib. 1. d. obſer. 146. n. 1 [illegible] in uſu forenſi. & ſeq.* Modo attentata immediate appel-

5 lationis ſint contraria, alias ſecus erit, & tunc quis per ejuſmodi attentata appellationi non renunciaſſe cenſetur, ſed attentata potius revocari debent. *Bl. in l. appellatione [illegible] C. de appellat. & conſultat. n. 1. poſt med. verſ. primo caſu aut eſt appellationi. & ſeq. Gail. lib. 1. d. obſer. [illegible] (ubi hoc ſingulariter notandum dicit) n. 13. ſub ſi. verſ. intellige tamen hanc deciſionem. & n. 14.*

6 Ad modum quod attinet, videtur dicendum, quod libellum deſuper offerri, pars adverſa citari, & lis conteſtari debeat. *[illegible] Conſil. [illegible] incip. pro fundamento n. [illegible] verſ. ad id autem quod pars, & Conſil. [illegible] incip. in cauſa [illegible] n. 7. verſ. ad quorum [illegible] & ſeq.*

Veruntamen de ſtylo Cameræ libellari, & litem con-

7 teſtari ſolere, teſtatur *Joach. Mynſing. cent. 1. obſer. 28. incip. cauſa attentatorum poſt med. verſ. tamen de ſtylo. & ſeq.*

Quod

8 Quod verum eſt, ſi altiorem quæſtionem & indaginem requirant, & in continenti probari nequeant. *Andr. Gail. lib. 1. de obſer. 145. n. 7. & n. 8.*

Vel quis libellum offerri maluit, uti in cauſa Bucheri-
9 ſchen Erben *contra* die Lotteriſche Wittwe und Erben in ſupremo Judicio Appellationum Dreſdenſi in termino Trinitatis *Anno 1620.* eſt ſervatum, & *22. Aug. ejusdem anni* pronunciatum; Daß die Lotteriſche Wittwe und Erben ihres vermeinten ungeachtet auff die von Bucheriſchen Erben vorgebrachte und geklagte attenta, ſich einzulaſſen und zu verfahren ſchuldig. V. R. W.

10 Quod vero libellus ſpecialis, citatio partis & litis conteſtatio præciſè requiratur, negatur, ſed ſufficit, ſi attentata ſint notoria, vel in continenti probabilia, ut quis in termino ad procedendum in cauſa principali præfixo compareat, de attentatis excipiat, in cauſa principali priusquam attentata caſſata & revocata fuerint, procedere non teneri, dicat, petatq; attentata revocari, & in cauſa principali, donec revocatio ſubſequatur, ſuperſederi, quo caſu ejus petitio meritò attendatur.

11 Cum attẽtata ſufficiat petere revocari in genere, vel etiam de ijs excipere. *Oldr. Conſil. 266. incip. in cauſa Cremonenſi. n. 7. ibi, ad quintum usq; ad fi. Tuſch. tom. 1. verb. attentata. concluſ. 549. n. 1.*

12 Nec in revocatione attentatorum requiratur libellus. *Alex. Conſil. 99. incip. viſis proceſſibus. num. 6. in med. verſ. quia in poſſeſſorio requiritur. & ſeq. lib. 1. Andr. Gail. lib. 1. de obſerv. 146. num. 4. Tuſch. tom. 1. verb. attentata. concluſ. 548. num. 4.*

13 Sed et judex ex officio, etiam parte non petente, revocare potest. *Alex. Consil. 99. n. ult. lib. 5. [illegible] in Camera Imperiali in causa* Waldenhauſen *contra* Pfirdten *attentata, ex officio fuiſſe revocata teſtatur, d. obſer. 146. n. 7. ubi etiam judex ex officio. lib. 1. Sigism. Scacc. tract. de appellat. quaeſt. 17. limit. 45. memb. 1. n. 173.*

14 Inq; revocandis attentatis nullum ſit melius remediũ, quã imploratio officij judicis, adeò, ut ille illico omnia in priſtinum ſtatum reſtitui facere teneatur. *Alex. Conſil. 89. incip. diligenter conſideratis. n. ult. ſub fi. lib. 1.* Nam ſi de ſpolio licet excipere, ita ut ſpoliatus in cauſa principali reſpondere non teneatur, niſi plenariè fuerit reſtitutus, ut quotidiana experientia teſtatur, & dixi in meis conclusionib. *part. 1. concluſ. 21. n. 91.*

15 Ergo multo magis hoc obtinebit in attentatis, cum cauſa attentatorum, multo magis ſit privilegiata, quam ſpolium. *Oldr. Conſil. 199. incip. pro fundamento. num. 1. verſ. cui [illegible] cauſa & ſeq. Alex. Conſil. 99. incip. [illegible] n. [illegible] ſub fi. verſ. praeterea etiam dicit & ſeq. lib. 5.*

16 Atque ita etiam in judicio contradictorio, in cauſa Georg Knarrern appellati ex una, Philipp Landgraffen appellantis ex altera parte, in ſupremo Parlamento Dreſdenſi *[illegible] Decemb. An. 1623.* fuit judicatum, Daß Appellant der gebetene Auſſtand [illegible] die juſtificirte appellation ſich cumuliren [illegible] [illegible] Termin mitzutheilen auch die in dieſer Sachen von [illegible] auff Philipp Landgraffens unterthenigſtes anſuchen, angeordnete commiſſion zu caſſiren.

V. R. W.

Deci-

Deciſio CXXXII.

Pendente lite, an unus ex conſortibus litis cum adverſa parte tranſigere poſſit, an verò hoc tanquam attentatum revocandum veniat?

SVMMARIA.

1. *Caſus proponitur*
2. *Unus ex heredibus quatenus cum adverſario tranſigere poſſit. n. 4.*
3. *Quilibet poteſt ſuam partem in re communi alteri etiam penitus extraneo oppignorare, vendere, vel aliter alienare.*
5. *Rei communis nemo eſt moderator & arbiter.*
6. *Conſors litis an & quando ſuam partem alienare poſſit. n. 7.*
8. *Supremi Parlamenti Dreſdenſis ſententia affertur.*

1 HEredes viduæ Petri Buchners & Pauli Tanners/ cum vidua & heredibus Ludovici Lotters/ communem & quidem arduam & gravem cauſam ſtannifodinas & prædium zum Geiersberg/ concernentem habebant, qui pendente vidua & heredes Ludovici Lotters ſtannifodinas ſub prætextu probæ conficiendæ ingreſſi multa attentata fecerunt, & tandem libello ſuper iiſdem oblato poſt multas tergiverſationes litem conteſtati ſunt, ſed interim heredes Pauli Tanners/ receſſum facere attentarunt, cum vidua & heredibus Ludovici Lotters pro quota ſibi competente tranſigerunt, tranſactionemque Electori Saxoniæ confirmandam

exhibuerunt, termino igitur ad reſpondendum litis conteſtationi præfixo ego advocatus cauſæ reſpondere nolui, ſed tranſactionem injuſtiſſimam, vim attentati habere, & ante omnia revocandam eſſe prætendi.

2 Quamvis enim unus ex heredibus, cum adverſa parte paciſci & tranſigere non prohibeatur. *l. jurisg. 7. §. adeo. n. 6. verſ. ſed cum duo. heredes. ff. de pactis.*

3 Et quilibet in re communi partem & portionem ſuam pro lubitu oppignorare, vendere & alienare poſſit, cuicunq; velit etiam penitus extraneo. *l. d. dum C. de contrah. empt. l. 1. l. falſo. C. de commun. rer. alienato. Alex. Conſil. 1. 7. incip. viſo & diligenter conſiderato. n. 1. lib. 5. Modeſt. Piſtor. Conſ. 28. incip.* der Wiederklagen. *n. 3. verſ.* ſo thut auch nichts *& n. ſeq. vol. 1.* Nec poſſit eam ſocius avocare ab emptore. *Paul. de Caſtr. in l. un. C. de commun. rer. alienat. n. un. verſ. de parte vero ſua. & ſeq. mag. ad fi.* Cum quilibet rei ſuæ ſit moderator & arbiter. *l. in re mandata. 21. C. mand. Pariſ. Conſil. 12. incip. tranſactione. n. 22. lib. 2.*

4 Sed cum textus *in d. l. jurisg. 7. §. 6.* loquantur de heredibus, inter quos res ipſo jure eſt diviſa. *l. pro hereditariis. C. de hered. action. l. 1. C. de cert. pet.*

5 Et quis ſit tantum propriæ, nec communis rei ſit ſolus moderator & arbiter. *l. per fundum. C. de S. R. P. Nicol. Boer. deciſ. incip. & præſuppono. n. 12. poſt med. verſ. ex quo ſecundum eum apparet. & ſeq.*

6 Conſorsq; litis vel alias communem cauſam & litem habens, tum demum ſuam partem, cuicunque voluerit, etiam penitus extraneo, alienare poſſit, ſi lis nondum eſt conteſtata, ſecus ſi litis conteſtatio facta eſt. *l. alienationes. 13. §. fam. erciſcund. l. 1. ſub fi. verſ. ut poſt litem conteſtationem. C. commun. dividend. ubi ſal. n. 4. & ſeq. Paul. de Caſtr. vol. n. 4.*

Cum

Compoſſeſſoris ingreſſum quaſi inter litigantes contrahatur. *l. inter §. idem Frabes. 12. ff. de proc.* Et unus ultero invito à contractu reſilire non poteſt. *l. ſicut. 5. C. de O. & A.* Præſertim cùm per hoc alterius partis conditio deterior fiat. *Gl. in d. l. 1. C. commun. dividund. n. 6. verſ. reſpondeo dum. & ſeq.*

7 Et gravioribus expenſis & ſumptibus oneretur, quo caſu alienatio non valet, ſi duo habent communem rem, & unus ſuam partem ad æmulationem vel perniciem alterius vendit. *Bl. in l. 1. C. qui teſtam. facer. poſſ. n. 8. verſ. & faciunt prædicta ad queſtionem. Matth. de Afflict. de jure protomiſ. § tota hæc lex. n. 23. ſub fin. verſ. unde ſi ſunt duo. & ſeq.*

8 Ideo in ſupradicta cauſa Peter Buchners Wittwen vnd Paul Tanners Erben Klägern an einem / Ludwig Lotters Wittwe vnd Erben beklagte anders theils/in ſupremo Iudicio Dreſdenſi *3. Decemb. An. 1623.* fuit pronunciatum: Daß die zwiſchen den Tanneriſchen vnd Lotteriſchen Erben auffgerichten Vergleichungen derſals auffzuheben vnd zu caſſiren, vnd demnach klagende Buchneriſche Erben/ vermöge vnſers vorigen Vrthels/ auff die litis conteſtatio ſich einzulaſſen vnd zuverfahren ſchuldig/ V. R. W.

Quæ ſententia etiam poſtea, daß es eingewandter Leuterung vngeachtet bey dem am 3. Decemb. des 1623. Jares publicirten Vrthels/ billich bleibet/ per leuterationem in termino Martini *An. 1624.* confirmata, vires judicati accepit.

Deci-

Deciſio CXXXIII.

An & quatenus à commiſſarijs appellare vel leuterare liceat?

SVMMARIA.

1. *à Commiſſarijs appellare licet.*
2. *à Commiſſarijs debet appellari ad committentem.*
3. *Commiſſarij an leuterationem recipere poſſunt.*
4. *Leuteratio & appellatio per omnia æquiparantur.*
5. *Scabinorum Lipſenſium iudicatum affertur.*

1 QVòd à Commiſſarijs appellare liceat, tradit, & ita in Camera Imperiali in cauſa Epiſcopi Aichſtetenſis, contra tutores liberorum quondam Chriſtophori de Schenckenſtein / *8. Martij An. 1555.* factum fuiſſe teſtatur. *Minsing. cent. 3. obſeru. 29. incip. quando decernitur. per tot. quem ſequitur Rutger Ruland. tract. de commiſſ.* (*ubi ita in Camera Imperiali in cauſa* Bamberg *contra* Würtzburg *24. Septem. An. [illegible] obſeruatum fuiſſe refert*) *part. 1. lib. 5. c. 13. incip. partes aliquando. n. 3. n. 4. & ſeqq. Sigism. Scacc. de appellat. quæſt. 16. limit. 1. num. 11.*

2 Quummodo ad committentem appelletur. *L. ſi quis & [illegible] appell. l. un. C. qui pro ſua juriſd. judic. dare poſſ. Rutg. Ruland. de commiſſ. part. 1. lib. 5. d. c. 13. n. 5. Andr. Gail. lib. 1. obſer. 33. n. 7. verſ. ſed ad eantem. & ſeq. Sigism. Scacc. de appellat. quæſt. 1. num. 10. n. 14. & ſeq. n. 132. & ſeq. Practic. Papienſ. in forma appellat. à ſentent. definit. gl. coram vobis. n. 10. poſt prin. Fachin. lib. 2. controuerſ. c. 18.*

3 Vnde videtur dicendum, quòd commiſſarij leutera-

terationes recipere non poſſint, ſed ſolummodò eas perſonæ contra decreta eorum interponi debeant, quoniam acta leuterationis non ad committentem, ſed vel ad Scabinos, vel ad alios peritos dijudicanda tranſmittuntur. *Novell. Elector. Auguſt. part. 1. c. 19. verſ. Es ſoll auch.* Et commiſſiones ſint ſtricti juris, & ad ea, quæ in reſcriptis non ſunt expreſſa, non extendenda, ut in meis concluſ. practic. *part. 1. concluſ. 4. n. 2.* dixi.

Aliàs enim ſequeretur, quòd non commiſſarij, vel ſuperior committens, ſed Scabini vel alij periti judicarent. Imò ſequeretur, quod ejuſmodi cauſa ſuperiori committenti penitus ſubtraheretur, & aliorum judicum cognitioni ſubjiceretur.

4 Sed quoniam leuteratio & appellatio per omnia æquiparantur, & quæ obtinent in appellatione, procedunt etiam in leuteratione, ut in meis concluſ. *part. 1. concluſ. 20. n. 7.* oſtendi: Scabinique & alij judices, ad quos acta dijudicanda tranſmittuntur, vice Electoris & Ducum Saxoniæ funguntur, & eorum reſponſa perinde habentur, ac ſi ab ipſis judicibus acta ad illos dijudicanda tranſmittentibus eſſet concepta. *Novell. Elector. Auguſt. part. 1. conſt. 26.* Et cauſæ cognitio Electori & Ducibus Saxoniæ non in totum aufertur, ſed ſolùm ſuſpenditur, donec Scabini vel alij periti ſuper actis leuterationis pronunciaverint, & tum demum cauſa omiſſis alijs judicibus intermedijs, ad quos aliàs appellatione opus eſſet, ad committentem per viam appellationis devolvitur.

Itemque in judicio contradictorio, in causa [illegible] von Schönberg/ [illegible] ex una, und [illegible] von Sahlhausen [illegible] ex altera parte, in [illegible] Rochlicensi, 8. April. An. 1624, ex responso Scabinorum Lipsensium est judicatum: Daß Kläger [illegible] auff anderweit vorstehende gebührende Ladung [illegible] und auff Beklagtens allbereit eingebrachte [illegible] sich einzulaſſen/ vnd gebührlichen zuverfahren ſchuldig. V. R. W.

Deciſio CXXXIV.

Tutor vel curator an & quatenus poteſt petere ſalarium, & quid ſi tutor vel curator ſit ſimul advocatus, & alijs ſuam operam locare ſoleat.

SVMMARIA.

1. *Tutor vel curator ſalarium petere non poteſt. [illegible] ubi ampliationes & limitationes.*
2. *Tutor gratuitam integram & omni lucro abſtinentem fidem & curam præſtare tenetur.*
3. *[illegible] Lipſenſium reſponſum affertur.*
4. *Advocati [illegible] ſpeciale habent, ut in omnibus caſibus, in quibus [illegible] ſalarium non [illegible], ſalarium petere poſſint.*

1 Eſt quidem juris indubitati, quòd tutor vel curator ſalarium petere non poſſit. *l. [illegible] tutoribus [illegible]* [illegible] *Dn. [illegible] (ubi pulchras rationes affert)* [illegible] ſolches vermeldts. *(poſt Conſil. Modeſt. Piſtor.) [illegible]*

Vide

[illegible]

2 Quoniam tutor vel curator gratuitum, integrum, & [illegible] lucro abſtinente[illegible] fidem & operam præſtare, de- bent [illegible] *Cons. [illegible] n. [illegible] vol. 1.*

3 Etiamſi tutor a negocijs ſuis proprijs, pupilli cauſa fuerit avocatus, & impeditus, *Iacob. de Aretio. Br. [illegible] l. à tutoribus. 33. §. ult ff. de adminiſtr. tutor. quos refert & ſequitur Dionyſ. Gothofr. in not. ibid, lit. B. verſ. pone tutor[illegible] & ſeq.*

4 Præter alias tamen limitationes quas refert [illegible] *[illegible] de tutel. & curis. part. 3. d. c. 2. n. 2. ibi, [illegible]*

5 *& ſeqq.* fallit in eo tutore vel curatore, qui operas ſuas [illegible] locare ſolet, & quotidie ex operis ſuis lucratur. *[illegible] d. deciſ. 68. n. 1. [illegible] n. 6. ibi, crederem etiam [illegible] ſet. & ſeq. quem ſequitur Callus Pariſienſ. in [illegible] ad Alex. Conſil. 1[illegible]. num. 1. verb. non poteſt petere. verſ. credo iſtud limitandum. vol. 6*

6 Vnde infertur, ſi tutor eſt agricola, & proprijs ma- nibus vel iumentis prædium pupilli arat, [illegible] fe- cit, triticum vel poma colligit, quòd is merito [illegible] precium operæ ſuæ petere poſſit. *Bac. de [illegible] n. 25 quem ſequitur Ioan. Gutier. de tutel. & cur. part. [illegible] n. 19. ibi, vnde ſi tutor. & ſeq.*

7 Quod extenditur etiam ad advocatos & alios, qui ſuas operas pro ſalario locare ſolent, nam & illi ſala- ria pro operis in cauſa pupillorum præſtitis petere poſſunt.

[illegible] [illegible] [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... Vnmündigen [illegible] ... [illegible] gemacht [illegible] ... [illegible] worden.

So [illegible] der [illegible] ... [illegible] Vnmündigen [illegible] ... [illegible] 200. [illegible] ... dem gewesenen Vnmündigen von dem Vormünden / nicht als einem Vormünden / sondern als einem Advocaten [illegible] ... [illegible] auch deswegen andere Sachen versaumet / [illegible] ... [illegible] einem Frembden hette bezahlt werden müssen. So [illegible] ... Vnmündige ihrem gewesenen Vormünden [illegible] ... angesetzte leidtliche Advocatengebühr [illegible] ... [illegible] schuldig. V. R. W.

[illegible] Quia Advocati hoc speciale habent, ut in omnibus [illegible] salarium, quod alijs nisi specialiter conventum [illegible] debeatur petere possint. *Alex. Consil.* [illegible] ... *speciale lib. 6. Tusch.* [illegible] ... *de Sen. Cons. 71* [illegible] *n. 1. vers. non obstat* [illegible] ...

[illegible] [illegible], quia in contraria tutelæ actione etiam [illegible] pupillaribus negocijs impeditus lucrari [illegible] ratio habetur [illegible] ... [illegible] in damnosum [illegible] ...

[illegible] ſeſſ.

Decisio CXXXV.

Teſtator, an & quatenus in bonis liberorum patri uſumfr. adimere poßint, & an etiam tacita, conjecturata, & præſumptiva ademptio vel prohibitio ſufficiat?

SVMMARIA.

1. *Filiis ita etiam poteſt legari, ne eorum patri uſusfr. acquiratur.*
2. *An tacita ademptio ſufficiat, an vero expreſſa requiratur.*
3. *Prima opinio quod expreſſa requiratur n. 4.*
5. *Secunda opinio quod tacita ſufficiat.*
6. *Per conditionalem diſpoſitionem inducitur forma & ſubſtantialis ſolemnitas.*
7. *Secunda opinio eſt communis.*
8. *[illegible] receptia.*
9. *Tamen etiam amplexi ſunt ICti [illegible].*
10. *Secundum eandem etiam ſunt [illegible].*
11. *Ab antiqua practica non eſt recedendum.*
12. *Specialiter [illegible] dicitur expreſſum, quod aliter in [illegible] teſt intelligi.*
13. *Secundum poſteriorem opinionem etiam noviſſime ICti [illegible]genſes & Ienenſes pronunciarunt.*

IVris eſt ſat noti, quod quis ſub hac conditione heredes inſtituere vel eis aliquid relinquere poſſit, ne ad Parentem eorum perveniat uſusfructus. *Novell. [illegible] & [illegible] parent. tib. 117 c. ſancimus igitur [illegible]*

[illegible]

2 Sed [illegible] expreſſa [illegible] ſpecialis [illegible] rio uſuſfructus requiritur, [illegible] vel præſumptiva etiam ſufficiat, magis [illegible] concertatio.

3 Quod præciſe expreſſa & ſpecialis requiratur, [illegible] *Alex. [illegible] l. cum [illegible] f. 11 ff. de legat. 1 n. [illegible] verſ. [illegible] ſed [illegible] Clo. Nl. Conſil. 268 incip. præſuppoſito [illegible] tione & ſeq. lib. 5. Varq. de ſucceſſ. progreſſ. lib. 3. [illegible] ſed quod expreſſa requiratur & ſeq.*

4 Econtra vero quod tacita & præſumptiva ſufficiat, vult *[illegible] in l. ſi uſusfr. 14. §. ſi ita [illegible] ff. quando dies legat. ced. [illegible] repellendus. verſ. nec patri videtur, Jaſon in l. [illegible] ff. de legat. [illegible] num. 112. ibi, cum quando teſtator [illegible] ad n. 1[illegible]. Franciſc. Ripa [illegible] [illegible] verſ. ſi tamen eſt verum. & ſeq. Paul. de Caſtr. [illegible] C. de bonis quæ liber n. 2 ibi, & quando videtur [illegible] in repet. l. ſi curatorem habens. C. de in integr. reſtit. [illegible] ibi, quæ concluſio habet locum. Nicol. Boer. [illegible] [illegible] aliud, (ubi ita in curia Burdegalenſi [illegible] refert) n. 1. & ſeq. per tot. Daniel Moller (ubi ita [illegible] [illegible] fuiſſe teſtatur) lib. 2. ſemeſtr. c. [illegible] [illegible] n. 1. & ſeq. per tot. Petr. Heig. (ubi ita [illegible] [illegible] Witteubergenſes pronunciaſſe teſtatur) quæſt. [illegible] n. 1. & ſeqq. part. 2.*

5 Et quamvis prior opinio fundamentis juris conformior videatur, per text. *in Novell. ut [illegible]* ubi ad hoc, quod [illegible] adimatur, hæc forma præſcribitur, ut quid [illegible]

[illegible]

definitione neq; conditione docetur vel legetur, ut poni in rebus donatis vel legatis vel relictis neque uſumfr. neque quodlibet penitus habeat participium. Et licet *[illegible] 93.n. [illegible] ſub §.* dicat hæc eſſe verba legis enunciativa, non verò diſpoſitiva. Ex toto tamen contextu *d.Novell.117.c.ſancimus 1.poſt prin.* ſupremis vero ex illis verbis ibid. *ſub hac definitione* &c. aliud colligitur, quod ſcil. liberis ſub hac conditione debeat relinqui, ne patri uſusfructus acquiratur.

6 Notum autem eſt, quòd per conditionalem diſpoſitionem inducatur certa forma & ſubſtantialis ſolennitas. *Bl. in auth. Matri vel aviæ. C. quando mulier. offic. tutel. fungi poteſt n 8. ibi, quæ litera loquitur conditionaliter. Felin in c. cum dilecta. 22. extra de reſcript. num. 6. verſ. ſecundum ſignum, ubi in diſpoſitione. Iaſon in l. cum quid. 3 in 2. lect. ff. de reb. credit. n. 25. verſ. ſed quando lex loquitur. Cravett. Conſil. 182. incip. videtur [illegible] num. 9. verſ. quartò videtur [illegible] tum. Schrad. de feud. part. 10. ſect. 8 num. [illegible] iuris eſt. Andr. Tiraq. de retract. [illegible] §. 1 gl. [illegible] num. 13. verſ. nempe qui [illegible] & retract. conventio. §. 1. gl. 1. num. 3.*

Quæ in forma ſpecifica eſt implenda. *l. [illegible] & l. Mævius. ff. de condit. & demonſtrar. Cravett. d. Conſil. 182. num. 9. verſ. quæ conditio ſeu forma. & ſeq.*

Nec per æquipollens potest ſubintelligi. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Paſſer quæſt.* [illegible] *& ſeqq. part.* [illegible]

7. Sed quoniam poſterior opinio eſt communior, *vt* [illegible] *Franciſc. Ripa in d. l. cum filiuſ.* [illegible] *ff de leg.* [illegible] *& ſeq.* & textus in d. [illegible], ut etiam de tacita & conjecturata ademptione accipiatur. Communiter autem, quæ placuere, & certam interpretationem ſemper habuerunt, ſunt obſervanda, & minimè mutanda. *l. minimè.* 2 [illegible] *ff de legib.* [illegible] *R. I.*

8. Præſertim cum hæc poſterior opinio non ſolum in his terris à Scabinis Lipſenſibus. [illegible] *lib.* [illegible] *vers. ſed* [illegible] *reſponſum fuit & ſeq.*

9. Et à JCtis VVittenbergenſibus. [illegible] *quæſt.* [illegible] *part.*

10. Sed etiam in exteris regionibus in Curia Burdegalenſi in praxi ſervata. *Nicol. Boer. d. deciſ.* [illegible]

11. Et ab antiqua & communi practica recedendum non ſit. [illegible] *de* [illegible] *vers. & ideo ab antiquo.* [illegible] *n. 24. lib. 3.*

12. [illegible] & illud dicatur expreſſum, quod aliter in diſpoſitione non poteſt intelligi, [illegible] commoditatem & effectum. [illegible] Et in ultimis voluntatibus debeat [illegible] interpretatio. *l. in teſtamentis ff de R. I.* [illegible] *in d. l. cum filiuſ.* [illegible]

13. Meoque merito ſecundum poſteriorem opinionem

nem etiam *Menſe Febr. anni 1*[illegible] ICti VVittenbergenſes, & *Menſe April. eiuſdem anni*, Scabini Ienenſes pronunciarunt, ut ex *ſeq. deciſ. n. ult.* patebit.

Deciſio CXXXVI.

Ex quibus conjecturis tacitè uſusfructus patri præſumitur ademptus.

SVMMARIA.

1. *Tacitè præſumitur uſusfructus patri ademptus in omnibus illis caſibus, in quibus olim fideicommiſſum à patre relictum filio habebat tacitam conditionem, ſi ſui iuris erit.*
2. *Item in illis caſibus, in quibus Falcidia vel Trebellianica detrahi* [illegible] *prohibita cenſetur.*
3. *Plures caſus ſpeciales prohibiti vel adempti uſusfr. recenſentur. n. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15.*
5. *Reſtituere verbum plenariam reſtitutionem continet.*
10. *Iſtorum VVittenbergenſium & Scabinorum Ienenſium* [illegible] *cenſentur. n. 17.*

1 VSusfructus Patri in bonis liberorum non acquiritur, ſed tacitè ademptus præſumitur generaliter in omnibus illis caſibus, in quibus olim fideicommiſſum relictum à Patre filio habebat in ſe tacitam conditionem, cum ERIT SVI IVRIS. *Iaſon in l. cum filio* [illegible] *ff. de legat. 1. n. 157. ibi, quarto pro iſta parte. Nicol. Boer. d. deciſ.* [illegible] *ſecundum quod per illa verba. & ſeq. Franciſc. Cald.* [illegible] *curatorem habens. C. de in integr. reſtit. verb.* [illegible] *ſin autem tacita prohibitionis & ſeq. Heig. d. quæſt.* [illegible] *derat quædam n. 14. & ſeq. part. 2.*

2 Item in omnibus caſibus, in quibus Falcidiæ vel Trebellianicæ detractio tacitè & præſumptivè [illegible] cenſetur. *Petr. Heig. d. quæſt. [illegible] n. 3. verſ. [illegible] & ſeq. n. 6. & ſeq. part. 2. Nicol. Boer. d. deciſ. [illegible] verſ. [illegible] cundum & ſeq.*

3 In ſpecie verò etiam tacitè ademptus præſumitur, ſi teſtator ita legavit, ut ipſa pecunia vel fundus ipſi filio ſolvatur vel tradatur. *Gl. in l. ſi uſufr. §. ſi ita [illegible] legat. credit. verb. repellendus. verſ. nec patri videtur. Nicol. Boer. d. deciſ. [illegible] incip. nunc reſtat aliud. n. 2. verſ. [illegible] & ſeq. [illegible] Caſt. in d. l. ſi curatorem. 3. verb. [illegible] verſ. prohibita etiam videtur.*

4 Vel ſi teſtator verbo reſtituere utitur, & præcipiat, ut pater filio vel nepoti bona reſtituat. *Iaſon in l. [illegible] ff. de legat. 1. n. 152. & ſeq. Paul. de Caſtr. [illegible] n. [illegible] quis gravavit eum. & ſeq.*

5 Cum verbum reſtituere [illegible] reſtitutionem cum fructibus importet. *l. [illegible] Ripa in d. l. cum filio f. [illegible] Iaſon [illegible] verſ. & ultra eum. & ſeq.*

6 Vel ſi filius eſt in hereditate inſtitutus, & Pater gravatus reſtituere, quo caſu hæc reſtitutio etiam de uſufructu intelligi debet, cum alias de jure proprietas ſit [illegible] *Iaſon in d. l. cum filio f. 11. ff. de legat. 1. n. [illegible] illa parte.*

7 Vel ſi verba teſtatoris alias nihil operentur, niſi uſusfr. patri auferatur, & filio applicetur. *Iaſon in d. l. [illegible] ff. de legat. 1. numer. 155. verſ. ergo cum [illegible] & ſeq.*

8 Vel ſi inſtitutio ſit facta ſolâ contemplatione [illegible] filii inſtituti, & ſimiliter fideicommiſſum [illegible]

[illegible]

conventionibus filii tunc ex ejuſmodi duobus [illegible] colligitur, contra voluntatem teſtatoris, per quem videtur prohibuiſſe patrem [illegible] in hereditate adventicia. *arg. l. cum Pater. [illegible] ex legat. 2. & l. Baliſta ff. de legat. [illegible]*

9 Vel ſi bona integre abſque diminutione filio reſtitui jubentur. *Vasq. de ſucceſſ. progreſſ. lib. 3. c. 26. [illegible] (ubi declarat) d. quæſt. 12. incip. conſiderat quædam. n. [illegible] terminis. part. 2.*

10 Vel ſi avus parentis mentionem facit in teſtamento, eique liberationem debiti cujusdam legat. *Heig. d. quæſt. 12. n. 9. ibi, accedit & alia conjectura. & ſeq. part. 2.*

11 Vel ſi teſtator vel avus curatores bonis ad nepotem devolutis ſpeciales dari voluit, quibus adminiſtratio eorum crederetur. *Petr. Heig. d. quæſt. 12. n. 1[illegible] ibi, videns præterea. conjectura illa eſt, [illegible] afferi n. 1[illegible] & ſeq. part. 2. Daniel Moller. lib. 2 ſemeſtr. d. c. 26. incip. avus Maternus. n. [illegible] cum enim avus patri & ſeq.*

12 Vel ſi teſtator ſuum fratrem & fratris filios [illegible] tuit, quo caſu frater ſeu pater iſte in bonis [illegible] filijs etiam non habebit uſumfr. *[illegible] (ubi pulchras rationes affert [illegible] ibi. ſed advertendum eſt. lib. 5.*

13 Vel ſi quis etiam extraneus patrem & filium inſtituit, pater in medietate filij etiam non habet uſumfr. *[illegible] Caſtr. in auth. excipitur. C. de bonis quæ liber. num. [illegible] & ſeq.*

14 Prout Pater ſi ad ſecunda vota tranſijt, uſusfr. etiā ademptus cenſetur, ne Noverca de bonis & uſufr. libe-

[illegible] primi matrimonij participes. [illegible] [illegible] [illegible] *& seq.* Contrarium tamen in hoc casu tenuit *Nicol. Boer decis.* [illegible] [illegible] *& seq.*

19 Deniq; si testator disposuit, quod bona sua pupillorum vel liberorum propriam, & non alterius usum, commodum & utilitatem fideliter debeant collocari, & eorum patrimonium inde augeri. *Daniel Moller lib. 2. semestr. c. 28. incip. avus maternus. n. 1. post med. vers. vel adiecit* [illegible] *& seq.*

20 Veluti etiam ita ICti VVittenbergenſes ad conſultationem L. A. zu Leipzig / *Menſe Febr. An. 162*[illegible] pronunciarunt: Hat einer ein Teſtament gemacht / vnd darin [illegible] Kinder im erſten gradu gehabt / ſeiner verſtorbenen Tochter [illegible] Kinder / vnd alſo ſeine nepotes zur Helffte aller ſeiner [illegible] Verlaſſenſchafft zu Erben eingeſetzet / vnd dieſelben [illegible] [illegible] [illegible] tutores verordnet / die ſtinen [illegible] [illegible] [illegible] biß ſie ihre mündige Jahr erreicht [illegible] [illegible] beſten Nutz vnd Frommen [illegible] vermehren vnd verbeſſern ſollen / oder nach Befindung der [illegible] [illegible] vnd die Gelder zu der [illegible] vnd niemand anders beſten Nutz vnd Genieſſung [illegible] [illegible] vnd zu adminiſtriren / damit ſie das [illegible] [illegible] zu ihren mündigen Jahren [illegible] [illegible] [illegible] nach weiterm Inhalt [illegible] [illegible] extractus. Wann nun gleich [illegible] [illegible] Erben leiblicher Vater noch am Leben [illegible] [illegible] Willen [illegible] denen / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ſeiner Kinder Groß[illegible] Erbſchafft [illegible]

[illegible]

[illegible] nach dem [illegible] Buchſtaben entzogen.

So erſcheinet doch daraus allenthalben ſo viel / daß ſolches des [illegible] gedachter ſeiner Kinder Großvaters Verlaſſenſchafft nach ſeiner Väterlichen legitima etwas oder [illegible] andern Antheils / ſo lange derſelbe noch am Leben / ſich anzumaſſen nicht befugt. V. R. W.

17 In eandem etiam ſententiam ad requiſitionem ejuſdem C. A. *Menſe April. An. 162[illegible]* Scabini Ienenſes pronunciarunt: Ob man wol euch Krafft Väterlicher Gewalt an ſolchen euern Kindern angefallenen Gütern / der uſusfructus gebühret: Dennoch aber und weil der teſtator euer Großvater / ihre Kinder in den halben Theil ſeiner Erbſchafft / zu Erben eingeſetzet / dieſelben ſo eines oder das andere Kind verſterben würde / per fideicommiſſum ſubſtituiret, und daß ſolch Großväterlich patrimonium ihnen zu ihrem eigenen / und niemand anders beſten / [illegible] Erhaltung und Vermehrung deſſelben zu ihrer [illegible] [illegible] ſolches uſus[illegible] anzumaſſen / Sondern [illegible] als denen durch ſolche Großväterliche diſpoſition der Eigenthum ſamt der vollſtändigen [illegible] ihres Großvatern Verordnung / dißfals billich ge-ſchaffet. V. R. W.

Deciſio CXXXVII.

In legitima libererum an etiam patri uſusfr. adimi poſſit.

SVMMARIA.

1. *Prima opinio affirmativa recenſetur.*
2. *Legitima libererum per ademptionem uſusfr. patri factam, non* [illegible] *ratur.*
3. *Pater non poteſt in legitima imponere legem oneris, ſed legem favoris.*
4. *Teſtator poteſt uſumfructum patri auferre.*
5. *Secunda opinio negativa traditur n.13.14.*
6. [illegible] *communis.*
7. *Secundum* [illegible] *in curia Burdegal*[illegible]
8. [illegible]
9. [illegible] *eſt præferenda.*
10. [illegible] *prima opinione reſ*[illegible] *n.11.12.*
11. [illegible] *quanta eſt. n.16.17.18.*
12. [illegible] *recenſetur.*
13. [illegible] *VVittenbergenſium reſponſum refertur.*

1 IN hoc caſu etiam concurrunt diſpares DD. opiniones. Affirmativam enim tenet *Gl. in Novell.* [illegible] *vel ante* [illegible] *c. ſancimus* [illegible] *verb. participium* [illegible] *etiam in naturali debito. Angel ibid. & in auth.* [illegible] *C. de* [illegible] *quilibet Ludou. Molin. de primog. Hiſpan. lib.* [illegible] *& ſeq.* [illegible] *18. C. famil. erciſc. n. ult.* [illegible] *teſtamento in ult. quæſt. Iaſon eod.* [illegible] *Vincent. de Franch.* [illegible] *glo*[illegible]

[illegible] Mater [illegible] dubitatum tamen fuit & seq. [illegible] 24. [illegible] part. 2. [illegible]. Dur [illegible] de arte testandi [illegible] de legato, [illegible] verſ. quod etiam habet locum. Idque per textum generalem *in auth. excipitur. C. de bon. quæ liber.*

2 Quoniam per hoc legitima liberorum non oneratur, nec liberi gravantur, ſed eorum conditio potius melior efficitur. *l. filijs Matrem. 25. C. de inoffic. testament. Gl. in d. Novell. 117. c. 1. verb. participium. in fin. Iaſon in d. l. filijs Matrem. 25. n. 2 verſ. quo iſta lex procedit. & ſeq. & ut ſupra deciſ. 110. n. 4 dixi.*

3 Et diſpoſitio legis, qua pater in legitima non poteſt imponere legem, procedit ſaltem in lege gravaminis, non vero in lege favoris. *Bl. in d. l. filia. 18. C. famil. erciſc. n. ult. ſub fin. verſ. & ſi tu dicas. & ſeq.*

4 Et patri tum demum uſusfructus quæratur, teſtatore tacente, & dimittente in proviſione legis, ſecus ſi ipſemet teſtator prohiberet. *Bl. in d. l. filia [illegible] n. ult. ſub [illegible] verſ. quia licet uſusfr. & ſeq. C. famil. erciſc.*

5 Negativam vero contra defendit *[illegible] in d. auth. excipitur. C. de bonis quæ liber. n. 1. verſ. [illegible] & in tract. de [illegible] fratrib. in prima [illegible] quæſt. [illegible] quæro [illegible] quem ſequitur Paul. de Caſtr. & in l. filijs Matrem. 25. C. de inoffic. teſtament. n. ult. [illegible] verſ. [illegible] conditio [illegible] de legitima. & in d. auth. excipitur. C. de bonis quæ liber. [illegible] verſ. quid autem ſi Mater. Alex. in l. cum ex filio. ff. de vulg. & pupill. ſubſt. [illegible] n. ult. ſub f. Nicol. [illegible] in [illegible] [illegible] glaſſa vocat quidem communem, & filijs [illegible] [illegible] bene tamen Bartoli [illegible] in Curia [illegible]*

[illegible] Coſta in l. Gallus §. & quid ſi [illegible] ff. de liber. & poſthum. [illegible] verſ. contrarium tamen [illegible] Tom. [illegible] verſ. [illegible] Fachin. l. [illegible] controverſ. [illegible] proponebatur [illegible] Coſta in l. Gallus §. & quid ſi [illegible] ff. de liber. & poſthum. [illegible] n. 90. verſ. verius tamen & receptius & ſeq. [illegible] l. quoniam in prioribus [illegible] de inoffic. teſtamento. [illegible] praſuppono. ubi de [illegible] ſecum deliberatione [illegible] quam patuiſſe videri, quo jure fundetur opinio gloſſa [illegible] fol. [illegible].

Quæ aſſertio etiam de jure veriſſima eſt, non tam ideo, quod ea ſit communis. *Emanuel Coſta in d. l. Gallus [illegible] §. & quid ſi [illegible] 6. ff. de liber. & poſthum. n. 89. circa med.*

3 Et ſecundum eam ſit concluſum in curia Burdegalenſi. *Nicol. Boer. d. [illegible] n. ult. inſi.*

Et reſponſum in auditorio Collegij Iuridicæ Facultatis Ingolſtadienſis. *Fachin. lib. [illegible] controverſ. [illegible] verſ. [illegible] & ſeq.*

Eaq; habeat defenſorem & propugnatorem Barbatium, cujus opinio in conflictu communium opinionum merito eſt amplectenda. *[illegible] Frider. Prucker Conſ. 49. [illegible]*

Sed potius ideo quod hæc opinio firmiſſimum videtur fundamentum *in Novell. ut liceat Matri vel aviæ [illegible]* ubi dicitur, quod tum demum Matri vel aviæ [illegible] parentibus, poſtquam reliquerint filijs portem, quæ lege debetur, liceat, quod reliquum eſt, [illegible] ſive in ſolidum, ſive pro parte, filio vel filiæ,

Digitized by Google

[illegible] vel [illegible], aut [illegible] donare, aut etiam per [illegible] voluntatem relinquere sua [illegible] & conjunctione [illegible] in illis rebus non habeat usumfructũ. [illegible] hæc verba in sensum [illegible] *[illegible] de [illegible] lib. 1. c. [illegible] num. [illegible]* [illegible] tamen [illegible] *[illegible] c. 21 [illegible] vers. nec [illegible]* *[illegible] & seq. lib. [illegible].* Multo minus subsistere potest, quod tradit *[illegible] decis. 194 n. [illegible] vers. & ultra [illegible] & seq.* dicentis, prædicta verba in *d. Novell. 117.* [illegible] non esse [illegible] dispositiva, sed saltem enunciativa: Quia [illegible] contrarium docet, ut supra *decis. 1[illegible] circa med.* dix.; Quod vel ex *rubr. d. Novell. 117.* eò clarius patet, cum ibi hæc verba formalia habeantur, quod liceat Matri vel avia & alijs parentibus post legitimam partem liberis derelictam, quomodo valuerint, residuam suam facultatem disponere. *Roder. Suar. in d. l. quoniam in prioribus. 29. [illegible] n. 11. circa med. vers. hoc enim manifeste. C. de [illegible] testam.* Et ratio ibidem assignata hos omniũ solidissime evincit, quod scil. avus vel alius ascendens ideo in reliqua substantia hereditatis patri usumfr. auferre possint, nec pater de [illegible] aliqua conqueri valeat, quoniam hanc substantiam etiam alijs extraneis relinquere possunt; [illegible], quod [illegible] provisione juris sit [illegible] in bonis maternis [illegible] filio [illegible] *rubr. & [illegible] C. de bon. [illegible]* quomodo ergo Mater vel alius ascendens poterit patrem [illegible] in legitima privare, quam de necessitate filiis relinquere tenetur? cum nemo facere possit, quominus leges in suo testamento locum habeant. *l. nemo. 55. ff. de legat. 1. [illegible] in d. l. quoniam in prioribus. 29. C. de inoffic. testam. [illegible] n. 11. ante med. vers. ego enim video. & seq.*

10 Non obstante, quod in contrarium de generalitate ex *d. auth. excipitur. C. de bon. quæ liber.* est adductum. Quoniam ille textus ex *Novell. [illegible] c. 1.* ex qua desumptus est, debet [illegible]. *[illegible] in d. l. quoniam in prioribus. 29. [illegible]*

Digitized by Google

n. [illegible] vers. ad fundamentum [illegible] [illegible]
lib. [illegible] contra [illegible] n. 20. [illegible]

9 Nec hoc in casu conditionem filii [illegible] [illegible] potius præjudicium tertii, puta, pacto jus [illegible] [illegible] [illegible] de jure habere [illegible] [illegible] [illegible]. *[illegible] l. quoniam in prioribus. 29. in 1. limit. n. [illegible]. post [illegible] quoniam. & seq. Francisc. Cald. d. verb. [illegible] vers. nec obstat. & seq.*

10 Quoniam non pertinet ad [illegible] [illegible] [illegible] tibus, qui tenentur relinquere legitimam aliquid [illegible] re aliena, nec pro, nec contra filium. *[illegible] excipitur. C. de bon. quæ liber. [illegible] 2. vers. [illegible]*

11 Atq; hæc usq; adeo vera [illegible] [illegible] [illegible] liberorum ususfructus non possit [illegible], [illegible] liberis sub conditione, si pater renunciaverit [illegible] [illegible] conditio pro non adjecta habetur. *[illegible] in prioribus. in 1. limit. n. 11. [illegible] C. de [illegible] testam.* Quamvis in hac conjectura [illegible] modi conditionem [illegible], & [illegible] non [illegible] heredem, nisi pater renunciet [illegible] *[illegible] de [illegible] in [illegible] quæst. [illegible] vers. [illegible] [illegible]. & seq.*

12 Item [illegible] procedunt, & pater in legitima liberorum usufructu non [illegible] privari, sive filius sit impubes, vel minor, sive sit major, ut eleganter ostendit *Emanuel [illegible] [illegible] 14. & [illegible] quid si tantum. ff. de liber. [illegible] n. [illegible] [illegible] & seq.* [illegible] *[illegible] Matrovil [illegible] in princ.* [illegible] [illegible] possit patrem usufructu legitimæ liberorum privare, si filius est impubes vel minor, [illegible] [illegible].

13 [illegible] enim vero, [illegible] hæc de [illegible] [illegible], sed [illegible] [illegible] [illegible] opinionis [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut omnes alias [illegible] [illegible]. *[illegible] [illegible] Abel Stapel [illegible]*

Digitized by Google

[illegible] *n. 32. & seq. vol. 1. Iason in d. l. ut vim. 3. ff. de I. & I. n.* [illegible] *vers. alibi.* [illegible]

16 Et qui [illegible] habet, per [illegible] *videatur.* [illegible] *Caler de process.* [illegible] *part.* [illegible] *Arum. decis. 4. n. 5. sub fin. & n. seq. part. 2.*

17 Præterea cum alij Doctores cum gloſſa concordent, quo casu opinio illa censetur communis. *Iacob.* [illegible] *qui pro sua jurisdict. Iason in d. l. ut vim. 3. ff. de I. & I. n.* [illegible] *princ. vers. alibi. & seq.*

18 Et ideo in conſulendo & judicando ſequenda. [illegible] *ff. de vulg. & pupill. n. ult. in fin. & in l. 2. C. de ſentent. quæ sine certa quantit. profer. n. 10. Iason in d. l. ut vim. 3. ff. de I. & I. n.* [illegible] *med. vers. & quod in judicando. & seq.* Prout in ſpecie *supra decis. 110. n. 2. & seq.* dixi.

19 Ideoq; Scabini Jenenſes ad requiſitionem C. A. *Mense April. Anno 1624.* ſecundum opinionem gloſſæ pronunciarunt: [illegible] Sel. weder Seliger in ſeinem Teſtament [illegible] der [illegible] ſeiner Tochter Marien Magdalenen / auch Seligen / [illegible] halben Theil ſeiner Verlaſſenſchafft zu Erben eingeſetzet / dieſelbe [illegible] per fideicommiſſum, vffn Fall dieſelben ohne Kinder verſterben würden / ſubſtituiret, alſo / daß [illegible] jhrem [illegible] Nutz vnnd genieſſung / vnnd niemand anders / ſolch [illegible] pro [illegible] von dem [illegible] ſolle adminiſtriret werden / So habet jhr [illegible] Sel. von welches Erbſchafft dieſe [illegible] Frage iſt / [illegible] portion oder legitimæ, vnd folgig auch des [illegible] noch zur zeit euch nicht anzumaſſen / V. R. W.

20 Idem etiam JCti Vitenbergenſes ad conſultationem ejuſdem *Mense Febr. Anno 1624.* reſponderunt, [illegible] doch darauß allenthalben ſo viel / daß ſolches des Teſtatoris [illegible] Meinung geweſen / vnd iſt er (der Vater) demnach bey ſo [illegible] Sachen ewrer darwider angezogenen motiven [illegible] gedachter ſeiner Kinder Großväterlichen Verlaſſenſchafft / [illegible] ſeiner väterlichen legitima eines oder des andern [illegible] ſo lange dieſelbe noch am Leben / ſich anzumaſſen nicht befugt / V. R. W.

Digitized by Google

Deciſio CXXXVIII.

Patri in bonis liberorum uſufructu adempto, an is nihilominus commoditatem fructuum in illis bonis habeat?

SVMMARIA.

1. *Opinio affirmativa traditur.*
2. *In omnibus caſibus, in quibus patri uſufructus non acquiritur, & commoditas fructuum debetur.*
3. *Aliud eſt uſufructus & aliud fructuum eſt commoditas.*
4. *In feudo patri non acquiritur uſufructus.*
5. *In feudo habet pater commoditatem fructuum.*
6. *Distinctio inter uſumfr. & commoditatem fructuum eſt [illegible] ſubtilior.*
7. *Patri in bonis caſtrenſibus non acquiritur uſufructus.*
8. *De bonis relictis filio, ne patri uſufructus acquiratur, idem iudicium fit quod de bonis caſtrenſibus vel quaſi.*
9. *Contraria opinio [illegible].*
10. *[illegible] reſponſum affertur.*

1 Affirmative quidem concludit *Jaſon in l. cum filius, 11. ff. de legat. 1. n. 157. verſ. tenendo iſtam opinionem, & ſeq. quem ſequitur Joan. Dilect. Duvanc. de arte teſtandi, tit. de legat. caut. 16. n. 3. ibi, & quia in uſufruct. Clement. de Franch. deciſ. [illegible] habet Mater. n. 8. verſ. præterea dicebatur. & ſeq. & deciſ. 191. (ubi hanc opinionem pro vera habuiſſe Regium collaterale conſilium teſtatur) incip. ſi Mater. n. 3. [illegible] verſ. [illegible] tamen jus. n. 3. verſ. veritas eſt [illegible] & ſeq. Nicol. Boer. deciſ. 199. incip. & videtur. n. 8. verſ. quoniam in caſibus quibus. & ſeq.*

2 *Pro hoc [illegible] Angel. [illegible]*

[illegible]

[illegible] & ſeq. [illegible] generali-ter [illegible], quod in omnibus caſibus, in quibus non acqui-[illegible] patri ſemper pater debeat habere commodi-tatem fructuum.

3 Quoniam aliud eſt uſusfructus, & aliud commoditas fructuum, *l. neceſſario [illegible] § ult. ff. de peric. & commod. [illegible]* *l. ult. C. de [illegible]*. & uſusfructus durat quamdiu vivit pater, [illegible] morte filij extinguitur. *l. ult. § ult. C. ad SC. Tertull. [illegible]*. cujus contrarium obtinet in commoditate [illegible] *[illegible] § ult. ff. de peric. & commod. rei vendit. a l. ult. C. de [illegible] Francisc. Cald. in repet. l. ſi curatorem habens, C. de in integr. [illegible] verb. [illegible] n. 145. vers. inter commoditatem [illegible] & ſeq.*

4 Quemadmodum etiam in feudis videmus, quod in illis Patri non acquiratur uſusfructus. *Andr. de Iſern. [illegible] de his qui feud. dare poſſ. n. 9. vers. econtra videtur [illegible] de feud. part. 5. n. 64. vers. [illegible] non acquiritur. [illegible] vers. ſed contrarium quod [illegible] & ſeq. [illegible] n. 43. cent. 3. Mynſing. conſil. 92. n. 24. Vincent. de Franch. de-ciſ. 10. incip. habet Mater. n. 7.*

5 Et tamen jure patriæ poteſtatis ipſi in feudis acquiritur commoditas fructuū. *[illegible] de Bellov. in c. 1 [illegible] feudo inveſtit. [illegible] in l. cum oportet 6. C. de bon. [illegible] vers. ſed Iacob. de Bellov. tenet [illegible] legit. [illegible] n. 118. [illegible] conſil. [illegible] 129 & ſeq. Peregrin. [illegible]* telam tradit *Angel. in [illegible] § [illegible] per quas perſon. nobis acquirr. n. 5. vers. unde cautela eſſet & ſeq. [illegible] Durans. de arte teſtandi. tit. de leg. [illegible] at ſi teſtator.* ut Mater, ſi non vult, quod patri [illegible] quæratur, expreſſe prohibeat, quod nec commoditas [illegible] fructus patri quæratur. Sed quoniam prohibi[illegible] [illegible] eſt [illegible] debet accipi. *l. [illegible] ſtat.* ne patri concedatur una via, quod [illegible]

Digitized by Google

[illegible] com[illegible] [illegible] *quod* [illegible] *Cald.* *d.* *verb.* [illegible] *ſed* [illegible]
& ſeq.

6 [illegible] [illegible] ſtruct[illegible] [illegible] potius [illegible] *ſol.* [illegible] *verſ. ſed* [illegible]

7 [illegible] in bonis [illegible]commoditas [illegible] non acquiritur. *l. mulier precipua. 4. l. ex* [illegible] *ff. de Caſtr.* [illegible] *Franciſc. Ripa in d. l. cum* [illegible] *ff. de legat. 1. n. 71.* [illegible] *peculij. Mattb. de Afflict. in c. 1. § mulier* [illegible] *fi de feud. fuer. controvers. inter dom. & agnat. n. 10. &* [illegible] *communem vocat) tit. de* [illegible] *fœmin. n. 6.*

8 Cùm tamen de bonis rel[illegible] ipſi filio cum hoc, quod [illegible] patri non acquiratur judicemus ſicut de bonis caſtrenſibus, vel quaſi. *l. cum oportet. 6. in fin. & auth.* [illegible] *l. Imperator. 50 poſt med. vers. poſt* [illegible] *ff. ad SC. Trebellian. Ripa in d. l. cum* [illegible] *legat. 1. n. 71. vers. ſecundo* [illegible] *bonis relictis. & ſeq.*

9 Ideoq; merito à prædicta aſſertione diſcedunt *Franciſc. Ripa in d. l. cum filius. 11. ff. de legat. 1. n. 71. vers.* [illegible] *& ſeq.* [illegible] *in § 1. inſt. per quas perſon.* [illegible] *n. 171. & ſeq. Franciſc. Cald. in d. l. ſi curatorem habens. C. de in integr. reſtit. verb. læſit. n. 145. poſt med. vers.* [illegible] *vers. ſed nihilominus contraria. & ſeq.* [illegible] *conſiderat quædam. n. 16. vers. ſed* [illegible] *& ſeq.* [illegible] Eamque falſam eſſe aſſerit *Ludov.* [illegible] *lib. 2. c. 35 fol. 151.*

10 [illegible] etiam Scabini [illegible] ad requiſitionem [illegible] [illegible] reſponderunt: Hat [illegible] [illegible] in ſeinem Letzten Willen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

Deciſio CXXXIX.

Teſtator in bonis liberorum, in quibus Patri uſumfr. ademit, an & quatenus liberis tutores vel curatores conſtituere poſſit?

SVMMARIA.

1. *Teſtator poteſt liberis in bonis, in quibus patri uſumfr. ademit, [illegible] tores conſtituere.*
2. *Liberis patrem adhuc habentibus tutor non datur.*
3. *Si teſtator non [illegible] ſed tutores dederit, quid iuris?*
4. *Nomina diverſa quæ habent, debent etiam diverſum [illegible] n. 5. 6.*
7. *Tutores & curatores promiſcuè uſurpantur.*
8. *Non [illegible] ſed fine[m] nominum debemus conſiderare.*
9. *Tutores vel curatores, ſi procuratorem conſtituerint, [illegible]*
10. *[illegible]*

1 EST quidem in *Novell. ut liceat [illegible] minus. 1. vers. ſi verò ætate minores. & ſeq.* diſpoſitum, quod teſtator illis liberis, quibus res plenariè etiam uſufructu patri adempto, reliquit, ſi ætate minores ſint, curatores vel gubernatores illorum bonorum, quæ eis reliquit, conſtituere poſſit. Ratio eſt, quia liberi ſunt in poteſtate ſui patris, [illegible] eſt eorum legitimus [illegible] adminiſtrator [illegible] *inſt. [illegible]*

2 Et ideo illis [illegible] tutores dari non [illegible] poterit, [illegible] *de Tutel.* [illegible] *in* [illegible] *de Franch.* [illegible] *& in hac materia, & ſeq.* Per regulam illam communem, quod tutorem habenti tutor dari non poſſit, *l.* [illegible] *C. qui pet. tutor. l.* [illegible] *C. in quibus caus.* [illegible] *tut. l. ſi ſcrvis* [illegible] *C. qui dari tutor* [illegible] tutores vel gubernatores conſtituuntur. *§. ult. inſt. de autho-rit. tutor. Paul. de Caſtr. in l. ult. §. pupillus.* [illegible] *qualiter ergo. & ſeq. Ioann.* [illegible] *Durant. de arte teſtandi* [illegible] *de legat. caut.* [illegible] *n. 2. Lud. Rom. conſil. 158. incip. in hac cauſa,* [illegible] *quarto quia.*

3 Sed quid ſi teſtator ex ſimplicitate quadam in teſtamento, in quo liberos heredes inſtituit, & Patri uſumf. [illegible] liberis tutores, quos curatores vel adminiſtratores nominare debuiſſet, dedit, an diſpoſitio valeat, an verò commune [illegible] adminiſtratio ad ſolum patrem revertatur? Quamvis enim diverſa ſint nomina tutorum & curatorum, de illiſq; ſeparatim per ſe diverſa iura tradantur. *rubr. & tot. tit. inſt. de tutel. & curat.* Illorumq; officia ſint diverſa, & ſeparatu tradatur, cum officium tutorum verſetur circa perſonas pupillorum, [illegible] *de tutel. l. 1. ff. eod. l. quia perſonae* [illegible] *ff. de teſtam. tutel.* [illegible] *conſil. 158. incip. in hac cauſa n. 1.* [illegible] *& ſeq.* officium vero curatorum circa adminiſtrationem bonorum. *l. eum* [illegible] *pulandus. 8. C. de nupt. l. ſi ſcrvdum* [illegible] *ff. de* [illegible]

4 Et inſuper quod quae diverſa nomina habent, diverſa [illegible] [illegible] *l. ſi idem.* [illegible] *C. de codicill.* [illegible] *Gothofr. eod. verb.* [illegible] *in princ.*

5 Nec confundi poſſunt, & unum pro altero accipi, quae diverſa nomina & diverſos tractatus habent. [illegible] *C. de codicill.* [illegible]

6 Vel ſi de una qualibet re per ſe de iure communi [illegible]

quam

quam de [illegible] Sed [illegible] diverſa jura [illegible] [illegible] *[illegible] vel primam quæſtionem. n. 4. [illegible] quemadm. & ſeq.*

7 Sed quoniam nomina tutorum vel curatorum plerumque promiſcuè uſurpantur *l. ſi ad excludendam [illegible] credit. l. [illegible] ſub fin. C. de author. præſtand.*

8 Et nos non nomina ſed fines nominum conſiderare debemus. *Bl. in l. de quibus. 32. ff. de legib. n. 1[illegible]6. [illegible] nomina. & ſeq.* Nec error nominis vitiet diſpoſitionem modò conſtet de intentione. *Gemin. conſil. 52. n. 2. vers. ſec[illegible] Br. conſil. 179. incip. Martinus Baroncy. n. 2. vers. ſi error in nomine. lib. 1. Alex. conſil. 108. incip. viſa copia. n. 3. vers. quia error in nomine. lib. 7.* Veluti videmus quod tutores vel curatores non procuratorem, ſed actorem conſtituere tenentur, *ut dixi in meis concluſion. practic. (in 3. editione) part. [illegible] conclus. 16. n. 8. & ſeq.*

9 Et tamen ſi tutores vel curatores ſuum mandatarium non actorem, ſed procuratorem nominent, eorum conſtitutio non vitiatur. *Matth. de Afflict. decis. 262. incip. fuit in conſilio. n. 5. ſub fin. vers. nec eſt vis. & ſeq.*

10 Quapropter Scabini [illegible] ad conſultationem C. A. *Menſe April. Anno 1624.* merito reſponderunt: Ob wol [illegible] Schweher/ weiland Herr Peter Hein[illegible]/ [illegible] ſelichen [illegible] Kindern/ in [illegible] Gütern [illegible] ſie zu Erben eingeſetzt/ verordnet/ daß [illegible] Perſonen von der Obrigkeit jhnen zum Vormunden ſollen beſtellet werden/ und [illegible] denjenigen/ ſo in jhres Vatern Gewalt noch ſind/ zu Recht keine Vormunden/ auſſerhalb wenig Fällen/ gegeben werden kan/ Dennoch aber und weil ſolche ſeine diſpoſition fürnemblich nicht auff [illegible] Kinder Perſon ſondern vielmehr auff die Adminiſtration der Güter und Einrathung/ daß ſie wol erzogen werden möchten/ [illegible]

So werden ſie/ vblichem gemeinem [illegible] nach/
in gemein vor Curatoren billich gehal-
ten/ V. R. W.

Digitized by Google

Deciſio CXL.

Si teſtator patri uſumfructum ademerit, & liberis curatores vel gubernatores bonorum dederit, an nihilominus Pater unà cum Curatoribus ad bonorum adminiſtrationem admittatur?

SVMMARIA.

1. *Prima opinio traditur, quod pater non ſit quidem adminiſtrator, poſſit tamen ſi velit.*
2. *Si filio eſt uſusfructus legatus, tunc pater nihilominus eſt legitimus adminiſtrator.*
3. *Adminiſtratio bonorum eſt ſpecies commoditatis fructuum.*
4. *In iis caſibus, in quibus Patri uſusfructus non requiritur, pater non eſt legitimus adminiſtrator.*
5. *Negativa indiſtincte verior eſt.*
6. *Pater ne quidem ad confectionem inventarij admitti poteſt, ex reſponſo ICtorum VVittenbergenſium.*
7. *Pater tanquam inſpector adminiſtrationis debet admitti.*
8. *Scabinorum Ienenſium reſponſum recenſetur.*

1 IN hoc paſſu ſtatuit *Angel. in l. ult. §. pupillus. 2. ff. de V. O* quem ſequitur *Vincent. de Franch. decis. 10. incip. habet Mater n. 6. junct. n. 8. ibi, hoc argumentum durabatur. n. 9. & ſeq. Ioann. Crot. in l. frater à fratre. 38. ff. de condict. indeb. n. 10.* quod pater non ſit quidem adminiſtrator, erit tamen, ſi ipſe velit, per textum *in l. ult. §. ſin autem in ſecunda. 2. vers. nolente autem patre. C. de bon. matern.*

2 Quia ſi filio legatus eſt uſusfructus, pater nihilominus erit legitimus adminiſtrator, non ſolum quod habeat uſumfructum, ſed etiam quod habeat utilitatem ſolam [illegible]

[illegible]

in l. res quæ 1. C. de bon. matern. [illegible] *n. 7.* [illegible] *vers.* [illegible] *C. de bon. matern.* loquuntur de caſu, ubi pater filio hæreditatem aliunde delatam adire volenti conſentire, vel eam adminiſtrare noli[t], qui caſus à propoſita quæſtione eſt ſeparatiſſimus. Et *Bl. in d. l. 1. C. eod. n. 7.* dicat de eo caſu, ubi patri uſusfructus non eſt ademptus, ſed ſolum filio ſimpliciter relictus, quo caſu pater ex diſpoſitione juris habeat utilitatem & commoditatem *l. 12. §. 5. & l. 1[illegible]. ff. de uſu & habitat.* filius verò ſaltem formalitatem. *Bl. d. n. 7. poſt princ.* Econtra verò ſupra *decis. 138. per tot.* dixi, quod pater commoditatem fructuum non habeat, & conſequenter nec
3 adminiſtrationem, cùm adminiſtratio bonorum ſit ſpecies commoditatis fructuum: *Laffred. conſil. 10. n. 11. Vincent. de Franch. d. decis. 10. n. 10. ibi, ſi igitur pater. part. 1. Franciſc. Ripa in l. cum filio ſ. 11. ff. de legat. 171. vers. ergo denegabitur.*

4 Imprimis cùm *Br. in l. ult. §. pupillus. 2. ff. de V. O. quem ſequitur Ioſeph. Ludou. decis. 13. incip. emanauit præceptum. n. 6. vers. quando filius conuenitur. & ſeq. part. 1.* generaliter doceat, quod in iis, in quibus patri non quæritur uſusfructus, Pater non ſit legitimus adminiſtrator.

5 Ideoq; meritò indiſtinctè negat *Franciſc. Ripa in d. l. cum filio ſ. 11. ff. de legat. 1. n. 71. vers. tertio ubi teſtator & ſeq. Franciſc. Cald. in repetit. l. ſi curatorem habens. C. de in integr. reſtit. verb. læsis. n. 147. ibi, in prædicto tamen caſu (ubi plur[illegible]s ra[illegible]s affert) & ſeq. Roder Suaretz, in repetit. l. quoniam in prior[illegible] n. 29. C. de inoffic. teſtam. in limit. 1. n. 10. ſub fin. vers.* [illegible] *caſus. & ſeq. quibus addo Petr. Heig. quæſt. 13. incip. c*[illegible] *quædam. n. 12. lib. 2.*

6 Uſq; adeò, ut Pater etiam ad confectionem inventarij ſuper bonis liberorum non ſit requirendus, nec contra voluntatem curatorum admittendus, prout ita JCti VVittenbergenſes *Menſe Februar. Anno 1624.* ad requiſitionem C. A.

pronunciarunt: Daß auch die [illegible] der Auffrichtung des Inventarij / jhn / den Vater / [illegible] zu fordern / wider jhren Willen nicht [illegible] werden mögen / Von Rechts wegen.

7 Benè tamen verum eſt, quod Pater tanquam inſpector & obſervator adminiſtrationis ratione ſui intereſſe, & futuræ ſucceſſionis, quam ſi non in univerſali hereditate filiorum, ſaltem tamen in legitima habet, rectè admittitur. *arg. l. 5 pluris 3. §. cæteri. 2. ff. de adminiſtr. tutor. VVeſenb. in comm. ff. de tutel. n. 5. poſt princ.*

8 Veluti ita etiam Scabini Ienenſes *Menſe April. Anno 1624.* ad conſultationem C. A. reſponderunt: Inmaſſen auch vors andere / jhnen einräthig zu ſeyn / vnd daß den Gütern wol vorgeſtanden werde / Auffſicht zu haben / vnbenommen / V. R. W.

Deciſio CXLI.

Curatores vel gubernatores bonorum, an etiam patri, cui uſusfr. eſt ademptus, teneantur, quatenus rationem reddere, & cautionem præſtare?

SVMMARIA.

1. *Curatores ejuſmodi debent rationem reddere, & inventarium edire.*
2. *Quilibet adminiſtrator, ſive ſit tutor, ſive curator, ſive alius, debet reddere rationem.*
3. *Ad cautionem præſtare teneantur. n. 5.*
4. *Teſtamentarij tutores vel curatores an cautionem præſtare teneantur. & n. 6.*
7. *Reſponſum ICtorum VVittenbergenſium affertur.*

1 QVod ejuſmodi curatores bonorum patri quotannis rationem reddere, & inventarium edire teneantur, minus dubium eſt, per Politicam ſanctionem Romani Imperij zu Augſpurg *ſub Carol. V. Anno 1548. tit.* Von der Pupillen vnnd minderjährigen Kinder. *§.* Daß auch ein jeglicher. *& ſeq. & ſub* [illegible]

[illegible] 11. zu Franckfurt / *Anno 15[illegible]. c. 3[illegible]. §.* Daß ein jeglicher Vormundt. *& seq. Novell. Elector. August. part. 2. constit. 11.* Policeyordn. Churf. Johann Georgen. *tit. justitsachen. §. 6 pag. [illegible].* ubi generaliter diſponitur, quod quilibet tutor vel curator ſive ſit legitimus, ſive dativus, ſive teſtamentarius, teneatur inventarium conficere, edere, & quotannis rationem
2 reddere; Quoniam quilibet rei alienæ adminiſtrator, ſive ſit tutor, ſive curator, ſive negociorum geſtor, ſive quicunque alius rationes reddere teneatur ſuæ adminiſtrationis. *Bl. in d. l. de omnibus. 1. §. officio tutoris. 3. ff. de tutel. & ration. diſtrah. n. 2. verſ. idem in quolibet alio. & conſil. 1[illegible]. incip. quædam vidua. n. 5. ibi, item quæritur. lib. 5. Jaſon in l. ſi heres. 11. ff. de condict. cauſ. data. n. 4. verſ. ultimò in quantum dixit. Panorm. conſil. 12. incip. ut clare materia. n. [illegible] dov. Roman. conſil. 168. incip. circa primum [illegible] n. 5. verſ. adminiſtratio enim quæcunq. [illegible] conſil. 110. incip. verè ut puto. n. 7. verſ. [illegible] adminiſtrator. & conſil. 178. incip. in cauſa [illegible] princ. verſ. quia non ſolum tutor. & conſil. 192. incip. in caſu propoſito. n. 1. Angel. conſil. 144. incip. revocatus in dubium. n. ult. ſub fin. Natta conſil. 134. incip. circa primum. n. 7. lib. 1. Tiber. Decian. conſil. 79. incip. ſtudendo ergo brevitati. n. 11. lib. 2. & conſil. 7. incip. & quia cauſa. n. 47. verſ. venio modo. lib. 4. Modeſt. Piſtor. conſil. 8. n. 4. nam quicunq; alienam. & n. 2[illegible]. verſ.* wie ein jeder der ſich. *lib. 2. Socin. conſil. 159. in princ. lib. 2. Roland. à Vall. de invent. conf[illegible]. part. 2. quæſt. 37. n. 1. verſ. quoniam abſolutum eſt in jure. Menoch. lib. 2. arbitr. judic. quæſt. cent. 3. caſ. 200. in princ. Jod. Damhoud. in patrocin. pupill. tit. de tutor. & curat. [illegible] n. 7.*

Quoad cautionem verò an eam præſtare teneantur, [illegible] dubium eſſe poteſt, propterea, quod [illegible] in teſtamento conſtituantur, & juris, quod tutores [illegible]
4 tores teſtamentarij ſatiſdare vel cautionem præſtare non tenentur. *princ. inſt. de ſatiſd. tutor. l. teſtamento [illegible] ff. de teſtam. tutel. l. quià Patre 3. ff. de confirm. tutor. l. de [illegible] bus. 22. C. de Epiſcop. audient. Dyn. conſil. 42. incip. qu[illegible] eſt quidam. n. 1. Raph. Fulgos. conſil. 138. incip. in quæſtione & cauſa. n. 2. ibi, cæterum enim diuerſum. Paul. de Caſtr. conſil. [illegible]6. incip. poſtquam ille tutor. n. 1. lib. 1. Schneid. ad d. princ. inſt. de ſatiſd. tutor. n. 10. Vult. eod. n. 8. VVeſenb. in comm. ff. rem pupill. ſalv fore. n. 2. Donell. lib. 3. comm. c. 11. poſt princ. Schneid. de feud. part. 10. ſect. 20. n. 314. & ſeq. Anton. Hering. de fidejuſſ. c. 5. n. 231. poſt princ. vers. excipiuntur ſaltem. n. 232. & ſeq. Matth. Coler. deciſ. 6. n. 23. part. 1.*

5 Maximè cum in *Nouell. ut liceat Matri vel auiæ 117. c. ſancimus. 1. §. ſi verò forſan. & ſeq.* ſaltem in eo caſu cautio vel ſatiſdatio fidejuſſoria requiritur, ubi curatoria teſtatore datus gubernationem ſubire nolit, & alius curator, fide dignus in locum ejus per judicem competentem ordinatur.

6 Sed cùm hodie etiam tutores teſtamentarij, idoneam cautionem præſtare aſtringuntur. *Reformation* guter Policeyordn. zu Augſpurg / *ſub Carol. V. Anno 1548. tit.* Von den Pupillen vnd minderjährigen Kinder. *§.* Daß auch ein jeglicher. *1. & §. ſeq. vers.* vnd rechtmeſſige *cauſion.* Item zu Franckfurt / *ſub Rudolph. II. Anno 1577. d. c. 32. §.* Daß ein jeglicher *1. & §. 1. vers.* vnd rechtmeſſige gnugſame *caution. & ſeq. Ludolph. Schrad. de feud. part. 10. Sect. 20. n. 309. (ubi has etiam pulchras rationes [illegible] ibi, & prædicta quidem obtinent. n. 310. & ſeq. uſq. ad n. [illegible]18. [illegible]nn. Gædd. de contrah. ſtipulat. c. 5. conclus. 22. n. 3[illegible] vers. quod tamen ex politica. & ſeq. Anton. Hering. de fidejuſſ. [illegible] n. 233. ibi, quanquam jure nouo. & ſeq. VVeſenb. in comm. ff. de tutel. n. 5. ſub fin. vers. id tamen in genere. & ſeq.*

7 Ideoq; in utroq; caſu meritò à JCtis VVittenbergenſibus

bey denen [illegible] C. F. *Menſe Febr. Anno 1624.* fuit reſponſum: Demnach [illegible] auch vors ander vnd dritte die verordneten Vormunden jhme (dem Vater) in anſehung deſſen / vermüge Churf. S. Conſtitution, vnd darauff erfolgter newen Policeyordnung jährlichen gebührliche Rechnung zu thun / vnd zu deſſen behuff das inventarium alsdenn zu ediren, geſtalt ſie denn auch vors dritte / wenn ſie gleich durch einen Letzten Willen hierzu verordnet / doch nichts deſto weniger / bevorab die jenigen ſo des orts nicht geſeſſen / zu beſtellung einer rechtmeſſigen gnugſamen caution, vermöge des Heil. Röm. Reichs Policeyordnung / nicht vnbillich angehalten werden mögen. V. R. W.

Deciſio CXLII.

Pactum ſeu promiſſio de vendendo ex certâ cauſâ initum, cauſa ceſſante, non debet ſervari?

SVMMARIA.

1. *Aliud eſt pactum de vendendo, & aliud venditio ipſa de præſenti. n. 2.*
3. *Pactum de vendendo quomodo cognoſcitur.*
4. *Pactum de vendendo non eſt ultro citroq; obligatorium.*
5. *Pactum de vendendo ex certa cauſa initum, cauſa ceſſante, non debet ſervari.*
6. *Cauſa promiſſionis ceſſante, debet etiam ipſa promiſſio ceſſare.*
7. *Pactum de vendendo principaliter in promiſſoris favorem initur.*
8. *Scabinorum Ienenſium & ICtorum VVittenbergenſium reſponſa recenſentur.*

1 OMnibus notum eſt, aliud eſſe pactum de vendendo, & aliud venditionē ipſā de præſenti. *Gl. in l. in bonæ f. 7. verb.* ven-

condi[t]*urum. ff. de eo quod certo loco. Paul. de Caſtr. eod. n. 2. vel aliud enim eſt vendere & n. ſeq. Iaſon. ibid. (ubi ex inde plures quæſtiones colligit) n. 3. ibi, ſecundo habes ex hac. & conſil.* [illegible] *n. 1. & ſeq. vol. 1. & in l. quoties. 15. in 14. limit. n. 34.* [illegible] *tamen eſſet. C. de R. V. & in l. ſi ante nuptias. 6. ff. ſolut. matrim. n. 3. vers. ratio eſt quia aliud eſt. Br. in l. ſi populus. 21. in princ. n. 3. ibi, induco ad quæſtionem. ff. ad l. Falcid. Alex. conſil.* [illegible] *n. 2. & ſeq. & conſil. 121. incip. viſo themate ſupra ſcripto. n. 5. lib. 5. & conſil. 76. incip. viſis dubitationibus. num. 1*[illegible]*. ibi, unde aliud eſt. lib. 5. & conſil. 168. incip. ſtantibus verbis his. num. 7. lib. 6. Dec. in l. cum fundus. 31. §. ſeruum tuum. 1. ff. de reb. credit. ſi cert. pet. n. 4. ibi, quarto hoc confirmat. & in l. ſi pacto quo pœnam. C. de pact. n. 6. vers. unde ſicut aliud eſt venatio. & conſil. 183. incip. in controuerſia. n. ult. in fin. vers. quia aliud eſt vendere. & conſil. 340. incip. pro reſolutione dubiorum. n. 2. vers. aliud enim eſt venditio. & conſil. 502. n. 8. Surd. conſil. 52. n. 13. & ſeq. Seraph. de Seraphin. tract. de priuileg. juram. priuileg. 23. n. 2. & ſeq. Tuſch. tom. 1. verb. aliud. conclus. 310. n. 1. & ſeq. Teſſaur. decis. 233. incip. promiſſio de vendendo. n. 1. & ſeq. per tot. Andr. Tiraq. de retract. conuention. ad fin. tit. n. 25. & ſeq. Hippol. de Marsil. ſingul. 469. incip. dixit profecto. num. 3. vers. quia aliud eſt. Anton. Corset. ſingul. 289. incip. ſtatutum loquens. Matth. Matthesil. ſingul. 46. incip. nota quod aliud. n. 1. Nicol. Boer. deciſ. 3. n. 1. vers. quia aliud eſt promittere. Roland. à Valle conſil. 69. incip. in præſenti conſultatione. n. 5. (ubi multa allationes) & n. ſeqq. lib. 3. Franciſc. de Cald. in l. ſi curatorem. C. de in integr. reſtit. verb. contractum feciſti. n. 17. vers. quod nos tamen falsum. Thom. Gramm. decis. 103. n. 188. ibi, quia aliud eſt vendere. Crauett. conſil. 76. incip. proponitur in facto. n.* [illegible] *vers. nec obſtat quod aliud eſt. Hartm. Hartm. lib. 2. obser.* [illegible] *miſcell obser. 2. incip. aliud eſt vendere. n. 1. Anton. Faber. in ſuo Codice tit. de fidejuſſ. defin. 36. n. 2. vers. & aliud eſt promiſſio. Alciat. in l. ſtipulatio. 1. in princ. n. 15. vers. ubi aliud est promiſſio de vendendo. & n. ſeq. ff. de V. O.*

2 Adebait *Franc. Aret. in consil.* [illegible] *incip. diligenter animadversis in 1. dubio quem ſequitur Iaſon in d. l. in bonaf.* [illegible] *ff. de eo quod certo loco. n. 3. verſ. ubi quendam ex conſultoribus. & ſeq.* quendam ex conſultoribus, qui præſuppoſuit pactum de vendendo, eſſe venditionem de præſenti, valde ineptum redarguerit.

3 Cognoſcitur autem hoc pactum, ſi unum ex requiſitis ſubſtantialibus ſatis perfectè explicatum non ſit, vel quid aliud in futurum differatur, & adhuc novam vel ulteriorem explicationem deſideret. *Ariu Pinell. in l. 2. C. de reſcind. vendit. part. 2. c. 3. incip. de vigore & effectu. num. 29. verſ. quæ non ſit pars alterius. & ſeq.*

4 Non tamen eſt ultrò citroque obligatorium, cum ex eo ille, cui facta eſt promiſſio de vendendo, etiamſi partem precii ſolvit, non obligetur, ſed pœnitere poſſit & ille duntaxat, qui ejusmodi promiſſionem de vendendo fecit, obligetur. *Paul. de Caſtr in l. in bonaf. 7. ff. de eo, quod certo loco. num. 2. Iaſon eod. num. 4. verſ contrarium decidit. & ſeq. Nicol. Boër. deciſ. 48. incip. & præſuppono. num. 11. ibi, ubi hanc ponit quæſtionem. & ſeq. Tiraq. de retract. convent. ad fin. tit. num. 46. verſ. & dici etiam & ſeq. Surd. conſil. 52. num. 59. verſ. ex his etiam colligitur. & n. ſeq.*

5 Niſi pactum illud ex certa cauſa, puta ob neceſſitatem æris alieni, qua promiſſor fuit obſtrictus, & ſe hoc pacto liberatum iri operavit, fuit initum, tunc ſi promiſſor aliunde pecuniam corradere, & ſe liberare poteſt, ex pacto ad vendendum non tenetur.

[illegible] Omiſſisq; ominoſis in-[illegible] hic [illegible] *l. cum tale. 2. in princ. ibi, omniaq; [illegible] §. [illegible] condit. & demonſtrat.* & quælibet pro-[illegible] interpretanda, ne inde triſtes caſus eveniant, *l. [illegible] emptione extr. 34. §. liberum. 2. in fin. de contrah. empt.*

8 Atque ita etiam ad requiſitionem Nickel Knawers/ Bürgers und Handelßmans zu Leipzig/ Scabini Ienenſes, *Menſe Auguſto Anno 1623.* & ICti VVittenbergenſes *Menſe Septemb. ejusdem anni* reſponderunt, quorum reſponſa brevitatis ſtudio hic ſcribere ſupervacaneum duxi.

Deciſio CXLIII.

Pactum de futura venditione ad certum tempus aſtrictum, an elapſo tempore expiret?

SVMMARIA.

1. *Pactum de vendendo ad certum tempus cum clauſula caſſatoria [illegible] tum poſt tempus expirat.*
2. *Tempus an & quomodo eſt modus limitandæ vel tollendæ obligationis. n. 3. 4. 5. 14.*
6. *ICtorum Lipſenſium reſponſum affertur.*
7. *Pactum de vendendo ſimpliciter ad certum tempus reſtrictum una cum lapſu temporis expirat.*
8. *Permiſſum ad tempus poſt illud cenſetur prohibitum. 9. 10.*
11. *Permittens labi tempus videtur ſuo iuri renunciare.*
12. *In contractibus nullum verbum debet eſſe ſuperfluum.*

14. *[illegible] de [illegible] [illegible] neſtat.*

15. *Sc[illegible] [illegible] feruntur, n. 16.*

1 Siquidem pactum cum hac clauſula, quod [illegible] tempore amplius non valeat, eſt irritum, [illegible] eſt, quoniam clauſula caſſatoria ipſa per ſe nullitatem actus inducit. *Br. in l. ſi quis ita promiſerit. §. in lege. ff. de [illegible] n. 6. c. inter cætera. 17. §. ult. c. delecto. 25. §. pro [illegible] extr. de præbend. Vital. Camb. tract. clauſ. lat. clau. [illegible] factum fuerit nullum irritum & inane ſit. pag. 16. [illegible] quæſt 23 incip. conſtat bona. n. 2. part. 2.*

2 Et tempus tollit & mutat obligationem, ſi ita inter contrahentes convenerit, & tempus limitandæ vel tollendæ obligationis cauſa fuerit adjectum. *l. qui hoc anno. 42. ff. d. V. O. Br. in l. cum qui ita. §. qui ita. ff. eo. num. 1. Carol. Ruin. conſil. 82. incip. videtur prima. n. 3 verſ. & quamvis tempus. lib. 1. Fulv. Pacian. de probat. lib. 1. c. 32. incip. quinto principaliter. n. 105. ſub fin. Rauchb. d. quæſt. 23. n. 7. [illegible] part. 2.*

3 Si verò ejusmodi pactum vel promiſſio de vendendo ſimpliciter, abſq; prædicta clauſula, ad certum tempus aſtringatur, magis dubitari ſolet, per illam regulam vulgarem, quod tempus non ſit modus inducendæ vel tollendæ obligationis. *l. obligationum. 44. [illegible] verſ. placet. ff. de O. & A. Alex. conſil. 113. incip. ſuper [illegible] verſ. nam ut dicit. & ſeq. vol. 1. Hartm. Piſtor. obſerv. 201. incip. [illegible] præſtatio n. [illegible] Andr. Rauchb. part. 2. quæſt. 23. incip. conſtat bona. [illegible]*

4 Sed in dubio tempus differendæ ſolutionis & non finien-

finiendæ obligationis gratia videtur adjectum. *l. ſi mandato. §. Paulus reſpondit. ff. mandat. Carol. Ruin. d. conſil. 82. n. 3. [illegible] tempus. lib. 1.*

5 Et quamvis quandoq; certo tempore expreſſo & elapſo quis amplius non audiatur, hoc tamen ſaltem procedit in tempore à lege expreſſo, & præfixo, non item ſi tempus certum ab homine præfinitur, quoniam tempus præfixum à lege fortius eſt, & efficacius quam præfixum ab homine. *Paul. de Caſtr. conſil. 150. incip. viſo ſtatuto. num. 2. verſ. quia terminus præfixus. à lege. vol. 1. Iaſon in l. ult. ff. de ferijs. n. 12. ibi, amplius ſeptimo. Hartm. Piſtor. quæſt. 23. incip. appellationis. n. 55. part. 4. Ioann. Baptiſt. Aſin. in pract. judic. §. 15. num. ult. ſub fin. Fulv. Pacian. de probat. lib. 1. c. 32. num. 25.*

6 Veluti etiam ICti Lipſenſes *Menſe Auguſt. Anno 1623.* ad requiſitionem Nickel Knawers Bürgers zu Leipzig/ reſponderunt: Habt jhr vnd ewer Weib am 31. Januar. des 1621. Jahres mit Philip Landtgrafen eine Vergleichung auffgerichtet/ vnd euch gegen demſelben dahin Eydelich verpflichtet/ daß jhr jhme von dato innerhalb einer halben Jahres friſt/ oder auch eher/ do es jhme Landtgrafen gefellig ſeyn würde/ ewer Hauß vnnd Hoff/ wie er es bißhero beſeſſen/ vnnd durch ewer Eheweib/ von jhren Gleubigern/ vffs newe erkaufft worden/ vmb vnd vor [illegible] gerichtige Kauffſumma/ gewiß vnd vnfehlbar/ Kauffsweiſe hinterder vberlaſſen wollet. Ob nun wol Philip Landtgrafe in den Gedancken ſtehet/ als ob jhme jetzterwehntes Hauß dardurch wircklich zugeſchlagen worden/ vnd daß ſolche Vergleichung pro contractu venditionis perfecto zuhalten/ jhr auch [illegible] vnd ewer Weib bey verfloſſener halben Jahres friſt ad obſervantiam derſelben vnverbunden.

Dennoch aber [illegible] [illegible] Verkauff [illegible] vnd [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gewonnen Verſchreibung [illegible] gleich [illegible] vnd [illegible] [illegible] alſo beſchaffen / daß derſelbe Verkauff dem geſchloſſenen contract nicht alſo balden mag annulliren, vnd dieſem nach [illegible] [illegible] Friſten ſo von den Contrahenten in favorem [illegible] [illegible] den jenigen / welche von den beſchriebenen Rechten zur ex[illegible] einer oder der andern Handlung angeſetzet / billich ein vnterſchied zu machen / ſonderlich dieſes Orts / davon euch keine præjudicia [illegible] [illegible] [illegible] mit angehenget worden. So werden auch mehrerwehnte zwiſchen euch vnd ewrem Weibe an einem / Philip Landtgrafen anders theils / am 31. Januar. Anno 1621. auffgerichte Vergleichung alleine pro pacto futuræ venditionis, vnd nicht vor einen vollkömlichen Kauff billich gehalten / ihr ſeydt aber deroſelben nicht deſto minder folge zuleiſten / vnd do ihr daran von andern Leuten oder ſonſten verhindert würdet / Philip Landtgrafen daß beweißliche Intereſſe zuerſtatten ſchuldig / V. R. W.

7 Econtra verò, quòd unà cum lapſu temporis etiam pactum expiret, tradit in individuo *Joann. Petr. Surd. conſil. 52. incip. magnificus Ioannes Guletlinus. n. 1. & ſeqq. n. 22. verſ. ſecundo quia lapſum eſt. n. 23. & ſeqq. per tot. Carol. Ruin. d. conſil. 82. incip. videtur primo. n. 2. ſub fin. verſ. & primo quia promiſit. & n. 3. lib. 1.* Cujus ſententia etiam fuiſſe videtur *Paul. de Caſtr. conſil. 88. incip. videtur dicendum præfatum. n. 1. & ſeq. lib. 2.* qui per textum *in l. Trais. §. intra. ff. de fideicomm. libertat.* quodammodo in ſpecie de ejusmodi pacto contractui appoſito, & certo temporis ſpacio circumſcripto tradit, quod illud elapſo tempore expire; Idque per text. clar. & expreſs. *in l. ſi ita quis. 1 [illegible]. §. Seja cavet. 2. ff. de V. O.* ubi verbis diſertis diſponitur,

quod

quod is qui promiſit intra certum tempus vendere, & intra illud precii partem recepit, non cogatur poſt lapſum tempus vendere, licet ſtipulator totum reſiduum offerat, niſi in continenti poſt lapſum temporis totum precium offerat, *Surd. d. conſil. 52. num. 43. verſ. ſexto contra dominum. & n. ſeq.*

8 Propterea quod permiſſum ad tempus cenſetur, poſt illud prohibitum & denegatum. *Fulv. Pacian. de probat. lib. 1. c. 32. incip. quinto principaliter. num. 2. & ſeqq. lib. 1. Tiraq. de retract. convent. §. 1. gl. 2. n. 46. & ſeq. Andr. Rauchb. d. quaſt. 23. n. 3. lib. 2.*

9 Quæ regula generaliter & univerſaliter procedit, in quacunque diſpoſitione tàm in ultimis volũtatibus, quàm in contractibus inter vivos, ſtatutis, & judiciis, *latè Fulv. Pacian. de probat. d. c. 32. n. 6. ibi, quæ concluſio adeo ubi multis exemplis declarat) n. 7. & ſeqq. uſq; ad fin. Andr. Rauchb. d. quaſt. 23. num. 3. verſ. quod tralatitiunum eſt. part. 2.*

10 Sive determinatio certi temporis præfigatur ab homine ſive à lege. *Paul. de Caſtr. d. conſil. 88. incip. videtur dicendum præfatum. n. 1. verſ. quia elapſo tempore facta eſt executio. lib. 2.*

11 Quoniam qui permittit labi tempus, & intra illud jus ſuum non proſequitur, videtur juri ſuo renunciare. *Tiraq. de retract. lignag. §. 4. gl. 1. n. 2. verſ. ubi dicit quod lapſo. Ludov. Roman. conſil. 431. incip. in terminis propoſitæ. num. 1. Surd. d. conſil. 52. num. 24. ibi, & inquit. & n. ſeq*

Aliàs enim ſi poſt tempus conventum cogeretur promiſſor vendere, inutilis & eluſoria eſſet certi tem-

poris

poris adjectio , & nihil operaretur , quod dici non poteſt. *Bl. in l. ult. C. de teſtam. manumiſſ. n. 5. verſ. item* [illegible] *poſt terminum. Iaſon in l. cum qui § qui ita ff. de V.O. n.* [illegible] *verſ. item etiam & ſecundo. Tiraq. de retract. convent. §. 1. gl.* [illegible] *ibi, item illud quoq; ſequeretur. Surd. d. conſil. 52. n. 21. verſ.* [illegible] *poſt tempus conventum.*

12 Cum in contractibus nullum omnino verbum, imo ne ſyllaba quidem debeat eſſe ſine effectu aliquid operandi. *Bl. in rubr. C. de contrah. empt. n. 16. ibi, nam quero nunquid omnes. Tiraq. d. n. 45. verſ. præſertim cum in contractibus.* Sequereturq; etiam quòd promiſſor perpetuo teneretur ad vendendum, & ita conventio operaretur contra intentionem agentium, contra textum, *in l. omnis. ff. ſi certum petat. l. obligat. onum in princ. ff. de O. & A. Tiraq. de retract. convent. §. 1. gl. 2. n. 44. verſ. nam ſi emptor Iaſon in d. l. eum qui. §. qui ita. ff. de V.O. num. 9. verſ. primo quia ſi ita teneremus. Surd. d conſil. 52. num. 23. verſ. item aliud ſequeretur abſurdum. & ſeq.*

13 Vnde fit, quòd etiam promiſsio de retrovendendo intra certum tempus, poſt tempus elapſum extinguatur. *late Tiraq. (& quamplurimi ibid. allegati) de retract. convent. §. 1. d. gl 2. n. 43. & ſeq. Iaſon in l. eum qui. §. qui ita. ff. de V.O. num. 9. verſ. tertio quia ex quo. Fulv. Pacian. (& ibid. allegati) de probat. c. 32. num. 17. lib. 1. Surd. d. conſil. 52. num. 27.*

14 Et quamvis tempus non pariat actionem, vel tollit obligationem, parit tamen exceptionem. *l. 4. §. ſed tamen ſi hæc adijciantur. ff. de ſervit. And. Rauchb. d. quæſt. 13. n. 7. verſ. præterea etſi tempus, lib. 2. Specul. lib. 4.*

lib. 4. part. 3. tit. de cenſib. §. 1. n. 2. verſ. nec inducit actionem, ſed parit. & ſeq. Et tum demum differendæ ſolutionis cauſa adjectum cenſetur, ſi non aliter ex mente contrahentium apparet, quod in caſu noſtro fieri luculenter oſtendit *Rum. d. conſil. 82. n. 3. verſ. tamen fallit quando aliter. & ſeq. lib. 1.*

15 Atque ita etiam Scabini Ienenſes *Menſe Mart. Anno 1624.* ad requiſitionem Nickel Knawern zu Leipzig pronunciarunt:

Habt jhr vnnd ewer Weib mit Philip Landtgrafen / den 31. Ianuar. Anno 1623. ein pactum de futura venditione, inhalts vns zugeſchickten Copien, auffgerichtet / Woſern nun dieſelbe mit dem rechten Original vbereinſtimmet / vnd darinnen zu befinden / daß jhr gemelten Landtgrafen / von obgedachtem dato an / innerhalb einer halben Jahres friſt / oder auch eher / do es jhme gefellig ſeyn würde / ewer Hauß vnd Hoff Kauffsweiſe zu vberlaſſen verſprochen / Landtgraff aber innerhalb Jahres Friſt ſich nicht erkleret / daß er ewer Hauß haben wollen / So könnet jhr nach verflieſſung des ernanten halben Jahres / jhme das Hauß wieder ewren willen / nunmehr zu laſſen nicht angehalten werden / V. R. W.

16 Idem, in eadem cauſa, *Menſe April. Anno 1624.* Aſſeſſores Iudicij Curialis VVittenbergenſis reſponderunt:

Habt jhr vnnd ewer Weib / mit Philip Landtgrafen zu Leipzig / wegen ewres Hauſes / einen Vertrag auffgerichtet / nach mehrerm Innhalt der vns zugeſchickten Beylagen.

Ob nun gleich jhr neben ewrem Weibern gedachten Verma-
ge das Hauß erwehnetem Philip Landtwaſen Kauffsweiſe zu vber-
laſſen bey ewren waren Worten / Trew vnd Glauben zuge ver-
pflichtet; Dennoch aber vnd dieweil ſolches nur pro pacto de fu-
tura venditione zu halten / darinnen Landtwaſen jnnerhalb einer
halben Jahresfriſt vnd auch ehe der Kauff verſprochen worden /
binnen ſolcher Zeit aber von jhme deſſentwegen nichts geſchehen wor-
den / So iſt die geſchehene Zuſage vor einen richtigen Kauff nicht zu
halten / vnnd jhr ſeydt nunmehr das Hauß vorſchriebener maſſen
jhme zu vberlaſſen nicht ſchuldig / V.R.W.

Deciſio CXLIV.

Pactum de vendendo juramento confirmatum, an tranſeat in perfectam venditionem de præſenti?

SVMMARIA.

1. *Pactum de vendendo iuramento confirmatum, an habeatur pro venditione de præſenti. n. 6.*
2. *Filia mediante iuramento promittens hereditati paternæ renunciare, videtur de præſenti renunciare.*
3. *Iuramentum obligat præciſe.*
4. *Efficit ne in contractu innominato locus ſit pœnitentiæ.*
5. *Facit rem non amplius eſſe integram.*
7. *Iuramentum ſequitur naturam actus, cui apponitur.*
8. *Vltra intentionem agentium non operatur.*
9. *Non extenditur vltra vires promiſſionis.*
10. *Non auget promiſſionem extenſivè, ſed intenſivè.*
11. *Contractus intra ſuos limites momenti addit robur religionem. n. 12.*

[illegible]

[illegible]. [illegible] omnes conditiones, [illegible], & [illegible] [illegible] actus, cui adjicitur.

[illegible]. [illegible] rebus [illegible].

[illegible]. [illegible] Lipsienſium reſponſum recenſetur.

1 QVod transeat in perfectam venditionem de præſenti tradit in ſpecie *Nicol. Boer. deciſ. 3. incip. dico quod hæc. num. 1. ſub fin. verſ. & ſic non poteſt & n. 2. quem ſequitur Anton. Teſſaur. deciſ. 233. incip. promiſſio de vendendo. num. 8. ibi, limitatur tamen. Iacob. Menoch. conſil. [illegible] n. 234.*

2 Veluti etiam filia mediante juramento promittens renunciare hereditati paternæ, poſtea contravenire non poteſt, ſed illa promiſſio propter juramentum adjectum habetur pro renunciatione de præſenti. *Bl. in l. pactum quod 3. C. de collat. in 18. quæſt. n. 21. verſ. contrarium eſt verum. Nicol. Boer. d. deciſ. 3. n. 2.*

3 Quia juramentum obligat præcisè. *Seraph. de Seraphin. de privileg. jurament. privileg. 74. n. 2. ibi, tamen ſi intervenit. & ſeq.*

4 Efficit ne in contractu innominato locus ſit pœnitentiæ. *Philip. Franc. in addit. ad Abb. Panorm. in c. ex literis. extr. de ſponſalib. n. 3. verb. jurata.*

5 Facitq; rem non eſſe amplius integram. *Seraph. de Seraphin. tract. de privileg. jurament. privileg. 134. [illegible] per tot.*

6 Contrarium tamen ſtatuit *Surd. conſil. 52. incip. magnificus Ioannes Guilelmus. num. 33. ſub fin. verſ. & hac [illegible] cum ſibi vendicant. & ſeq. Seraph. de Seraphin. tract. de privileg. 23. num. 26. & pro iſta parte multa. & n. ſeq. Roland. à Valle conſil. 69. incip. in præſenti. n. 22. lib. 3.*

7 Quia juramentum ſequitur [illegible] cui opponitur *l. ult. C. de non numer. pecun. Seraph. de Seraphin. privileg. 47. num. 190. verſ. terti[illegible] pro hoc*

8 vltra intentionem agentium non operatur. *Seraph. de Seraphin. privileg. 23. n. 33. & privileg. [illegible] fin. & ſeq.*

9 Non extenditur ultra vires promiſſionis *Seraphin. d. privileg. 74. n. 193. ibi, quia ſic extenderetur. Nicol. [illegible] deciſ. 3. n. 8. verſ. & ultra juramentum. & ſeq.*

10 Non auget promiſſionem extenſivè, ſed intenſivè. *Oldrad. conſil. 294. incip. ultra jam dicta. n. 3. ibi, non obſtat juramentum. & ſeq.*

11 Et ei intra ſuos limites momenti addit religionis vinculum. *Oldrad. conſil. 238. incip. cum mulier donatrix. n. 2. ibi, unde cum juramentum. & ſeq. Andr. Tiraq. in præfat. L. ſi nequam. 8. C. de revocand. donat. n. 165. poſt princ.*

12 Et quod jam erat diſpoſitum ſaltem confirmat, & ideo deficiente vel expirante ſuo confirmabili, & ipſum deficere vel expirare oportet. *Suar. alleg. 8. incip. ex duobus. n. 18. Molin. de primogenit. lib. 2. c. 7. n. 7. Georg. de Cabed. deciſ. 2. n. 2.*

13 Recipit omnes conditiones, ſubauditiones & limitationes, quas habet actus, cui adjicitur. *Tiraq. in præfat. d. l. ſi unquam. 8. C. de donat. n. 165. & ſeq.*

14 Et intelligitur rebus ſic ſtantibus. *late Tiraq. in præfat. d. l. ſi unquam. 8. n. 166. Bl. in l. ult. C. de non numerat pecun. col. 2. n. 5. verſ. ſeptimò ineſt conditio.*

Atq;

11 Atque ita etiam *Menſe April. Anno 1624.* Scabini Lipſienſes ad requiſitionem Nickel Knawers Bürgers zu Leipzig/reſponderunt:

Hat Philip Landgrafe ewerm Eheweibe Anno 1621. als ſie ewer Hauß von den Gleubigern angenommen/ zu beſſerer bemechtigung deſſelben/ etliche Gelder geliehen vnnd vorgeſetzet: Dagegen ſie neben euch/ **vermittels eines leiblichen Eydes**/ ſich verpflichtet / berührt Hauß jhme Landtgrafen/ von ſolcher zeit an / innerhalb einer halben Jahresfriſt/ oder auch eher/ do es jhme/Landtgrafen gefellig ſeyn würde/ vor vnd vmb 19500. fl. Kauffsweiſe hinwieder zu vberlaſſen. Ob jhr nun wol ſolchem gebührlich nachzukommen ſchuldig geweſen. Dieweil aber dennoch Landtgrafe binnen geſatzter halben Jahres Friſt/ daß er gedacht/ ewer Hauß keufflichen annehmen wolte ſich nicht erkleret / Sondern ſolche zeit ſtillſchweigendt vorvber [illegible] laſſen / nach mehrerm Innhalt ewer Fragen / So ſeydt jhr nunmehr an die beſchehene Verwilligung ferner nicht verbunden/ vnd möget dannenhero mehrerwehnt ewer Hauß/ jhme Landtgrafen zu vberlaſſen/ wieder ewren willen nicht gedrungen werden/

V. R. W.

Deciſio CXLV.

Pactum de vendendo, an in contractum venditionis perfectum de præſenti reſolvatur, ſi certum præciſum eſt conſtitutum pars precij ſoluta, vel etiam traditio rei ſecuta.

SVMMARIA.

1. *Pactum de vendendo, precio certo expreſſo, an habeatur pro mera & perfecta venditione.*
2. *Pactum de vendendo, an habeatur pro venditione de præſenti, ſi præter expreſſionem precij, etiam pars precij fuerit ſecuta. 3. 5.*
4. *Precij ubi ſit mentio, tunc contractus venditionis perfectus eſſe intelligitur.*
6. *Pactum de vendendo an reſolvatur in venditionem de præſenti, ſi non ſolum precium eſt expreſſum, & pars precij ſoluta, ſed etiam traditio rei ſecuta, n. 8. 9. 10.*
7. *Si illi, cui pactum de vendendo eſt factum, res fuerit tradita, & is precium ſolvit, an is fructus lucretur. 12. 13. 14.*
11. *Voluntas, quæ ex aliquo actu elicitur, eatenus tantum præjudicat, quatenus actus exercetur.*
15. *Reſponſum ICtorum judicij curialis VVittenbergenſis affertur.*

1 QVod pactum vel promiſſio de vendendo, eo ipſo, quod ſolummodò certum precium exprimatur, & conſtituatur, pro certa, vera & perfecta venditione valeat, & ex ea agi poſſit, tradit poſt *Alex. Rub. conſil. 59 Cæſar Vrſill. in addit. ad Matth. de Afflict. deciſ. 61. in princ. verſ. quia, n. 2. ſub fin. verſ. ſolum addo quod hanc. & n. ſeq.*

Cujus

2 Cujus aſſertionem tamen erroneam eſſe ex ſequentibus patebit, ubi diſceptatur, an pactum de vendendo tranſeat in venditionem de præſenti, ſi nedum certum precium eſt conſtitutum, ſed etiam pars precii ſoluta? Siquidem affirmativè tradit *Bl.conſil. 451. incip. D. Nicolaus ut apparet. n. 1. verſ. ſecundum eſt quod ſi poſt promiſſionem vendendi. & ſeq vol. 2. Tiraq. tract. de retract. convent. ad fin. tit. n. 74. ubi, deinde cum quis. Tuſch. tom. 8. verb. venditio. (ubi hanc veriorem & ſequentem opinionem in contractu bonæ fidei auream vocat) concluſ. 44. incip. vendere. n. 1. n. 2. Arius Pinell. in l. 2. C. de reſcind. vendit. part. 2. c. 3. n. 29. ibi ex his deducitur. & n. ſeq. Franciſc. Burſat. conſil. 100. incip. verba inter cætera. n. 9. verſ. itaq; eſto quod hîc non adeſſent. (ubi multas rationes affert) n. 10. & ſeqq. lib. 1. Alciat. reſponſ. 18. incip. pacti verba. n. 6. ibi, unde infert. n. 8. ibi, ubi dicit ſe conſuluiſſe. & n. ſeq. Ioann. Petr. Suraus deciſ. 114. incip. obtulit. dominus Lampredius. n. 8. verſ. duo tamen à domino Livio. Iacob. Schult. quæſt. 53. incip. frater à fratre. n. 98. ibi, hoc eſt, ut expreſſius. &*
3 *ſeq. part. 2.* Quia hoc nomen precij ſignificativè oſtendit. *l. ult. C. de præd. curial. Bl. d. conſil. 451. n. 1. verſ. ubi nomen precij. vol. 2.*

4 Et ubicunq; mentio fit de precio, contractus venditionis perfectus eſſe intelligitur. *gl. in l. cum dotem. verb. quis enim C. de jure dot. Tiraq. de retract. lig mag. §. 1. gl. 2. n. 1. poſt princ. Afflict. deciſ. 72. n. 9. verſ. quia ubi precium. Cephal. conſil. 329. incip. cum ſtatutum. n. 48. Hippol. de Marſil. ſing. 101 incip ubicunq;. num. ult. ſub fin.* Et ſi omnia de præſenti ſubſtantialia venditionis adſunt, pactum illius ſeu promiſſio de vendendo tranſit in venditionem de præſenti. *Burſat. d. conſil. 100. n. 9. ſub fin. verſ. cum omnia de præſenti & ſeq. lib. 1.*

A qui-

5 A quibus tamen juribus recedunt [illegible] *eis dubitationibus.n.10. verſ. circa tertium* [illegible] *n.17.& ſeq. lib 5. Ioann. Petr. Surd. conſil. 2. incip.* [illegible] *Ioannes Gulielmus.n. 47.ſub fin. (ubi pulchras rationes* [illegible] *verſ.ſexto contra dominum.n.44 45.& ſeq.n.66. verſ.* [illegible] *verſatur quod precy.n.67.& ſeq. Natta conſil.384. incip.* [illegible] *cto magnifici.n 5.& ſeq.lib. 3* Per text. *in l. ſi ita quis.* [illegible] *Stja cavit.2.ff. de V.O.* ubi licet expreſsè & explicite, non dicatur partem precii eſſe ſolutam, id tamen implicite declaratur, dum ubi dicitur, reliquum precium cum uſuris, &c. Cum reſidui vel reliqui appellatio ſemper præſupponat aliquam partem eſſe ſolutam, *Bl. in l. ab Anaſtaſio.23. C. mandat.n.10. Alex. conſil. 216. incip. magiſter Albertus.n.4.lib. 7. Natta conſil. 102. incip.* [illegible] *videtur.n.6.lib.1. Surd.d. conſil.52.n.44. verſ.& quamvis in eo textu. lib. 1.*

6 Quod extenditur etiam ad eum caſum, ubi præter precii conſtitutionem & ſolutionem etiam res tradita eſt. Quamvis enim in hoc caſu velit, quod propter rei traditionem promiſſio de vendendo etiam in perfectam venditionem reſolvatur. *Socin. Senior in l. ſi ante nuptias.ff. ſolut. matrim.& conſil.170. incip. in præſenti conſultatione.n.1.& ſeqq.lib.2. Tuſch.tom.2.verb. venditio, concluſ.44.incip.vendere promittens.n.15.Curt.Iun.conſil.82 incip. in controverſia vertente.n.8.ibi, confirmantur præmiſſa. (ubi rationes affert) & n.ſeq. Anton. Teſſaur.(ubi cum hac opinione Senatum Pedemontanum tranſire, & in cauſa Savia & Graſia, anno 1559. 12. Decembr. judicâſſe teſtatur) deciſ.233.incip. promiſſio de vendendo.n.10. ibi, tertio limitatur. Andr. Tiraq. de retract. lignag. § 1.gl.2.n.57.ibi, ſed id velim intelligas. & tract. de retract.*

tract. convent. ad fin. tit. n. 76. & ſeq. & n. 84. ibi, & hanc quoq. Na. ta in addit. ad Alex. conſil. 121. n. 8. verb. decem annos. lib. 4. Ioann. Cephal. conſil. 316. incip. in cauſa Vivianorum. n. 99. ibi, nec movet ſextum. lib. 3. Molin. in conſuetud. Pariſ. §. 78. gl. 1. in verb. acheple à pris & argent. n. 82. ibi, hac tamen ſane intelligenda ſunt. Alciat. reſponſ. 28. incip. copioſè & ſubtiliter. n. 3. ibi, promiſſio enim certi precij. lib. 8. Iacob. Schult. quaſt. 53. n. 81. ibi, & nominatim in ſpecie. part. 2. Tuſch. tom. 8. verb. venditio. concluſ. 43. n. 15.

7 Quia videmus, ſi quis alicui promiſit prædium vendere, & poſtea tradit, quòd tunc propter traditionem emptor fructus lucretur, quod non fieret, niſi promiſſio de vendendo habeatur pro perfecta venditione de præſenti. *Socin. in d. l. ante nuptias. ff. ſolut. matrim. & in d. conſil. 170. incip. in præſenti conſultatione. lib. 2. Cagnol. in l. 2. quaſt. 21. C. de pact. inter empt. vendit. latè Tiraq. de retract. convent. ad fin. tit. n. 64. ibi, octavò quæro quid ſi intra. n. 66. & ſeqq. Natt. conſil. 384. incip. in facto. n. 5. ſub fin. verſ. ſed contraria ſententia videtur. & n. ſeq. lib. 2. Carol. Ruin. conſil. 47. incip. in cauſa & lite. n. 6. ibi & propterea licet. lib. 4.*

8 Contrarium tamen etiam rectiùs defendit *Surd. d. conſil. 52. incip. magnificus Ioannes. n. 70. ſub fin. n. 71. n. 72. ibi & per hæc apparet. n. 73. & ſeq. lib. 1. Alex. conſil. 76. incip. viſis dubitationibus. n. 18. lib. 5.*

9 Quia traditio rei & ſolutio precij non inducit de neceſſitate venditionem de præſenti, ſed potuit fieri propter ſpem futuræ venditionis. *Surd. d. conſil. 53. n. 72. verſ. hac enim ratio non eſt bona. & ſeq.*

10 Et traditio poteſt videri precaria, non animo transferendi dominium. *Alex. conſil. 119. incip. ſine diſputatione. num. 2. verſ. & ſi traditio interveniſſet. & ſeq. vol. 4.*

11 Cum voluntas, quæ elicitur ex aliquo actu, eatenus tantùm præjudicat. Quatenus actus exercetur, & non ultra. *Pariſ. conſil. 79. incip. vidi præſentem. n. 12. vol. 3. Br. in l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itin. actuq. privat. & in auth. quirem. C. de SS. Eccleſ. ſub fin. Surd. d. conſil. 52. n. 73. Natt. conſil. 77. incip. valde lætatus ſum. n. 13. ſub fin. verſ. ſeptimo facit. & n. 14. lib. 1.*

12 Nec movet ratio in contrarium adducta. Præterquam enim quòd contrarium expreſsè ſtatuit *Iaſon in conſil. 117. incip. in quæſtione. n. 1. & ſeqq. per tot. vol. 1. & in d. l. ſi ante nuptias. ff. ſolut. matrim. n. 3. ibi, nono facta eſt promiſſio. & ſeq. Alex. conſil. 119. n. 3. verſ. nec cuipiam aurum videatur. & ſeq. vol. 4. Carol. Ruin. conſil. 77. incip. de duobus. num. 9. verſ. & ideo ſi præcedente ſolum pacto. & ſeq. lib. 1.*

13 Illa etiam non eò tendit, quod ex pacto de vendendo ſecuta traditione rei & ſolutione precij, cauſetur & reſultet venditio perfecta, ſed quod ille, qui precium ſolvit, & rem accepit, ſolummodò lucretur fructus. *Surd. d. conſil. 52. num. 70. in med. verſ. primo quia non dicit. & num. ſeq. l. 1. Alex. d. conſil. 119. num. 3. poſt princ. vol. 4.*

14 Quos fructus tamen non ratione moræ, cùm venditor non fuerit in mora, nec ratione poſſeſſionis, quia emptor non poſſidet, nec ratione dominij, quia emptor non eſt dominus rei, ſed ſaltem ex quadam æquitate generali lucratur, ne venditor locupletur cum jacturâ emptoris, uti hiſce verbis formalibus admodum eleganter docet *Bl. in l. ſi traditio. 4. C. de action. emption.*

emption. in 11. quaſt. num. 19. verſ. ſed quæro ſi poſte· ſol. 18. & ſeq. quem yſdem verbis formalibus ſequitur Alex. conſil. 121. incip. viſo themate ſupra ſcripto. num. 2. ibi, ubi dicitur quod emptor. num. 3. & ſeq. vol. 4. Natta d. conſil. 384. n. 6. verſ. vult etiam hoc clare. & ſeq. lib. 2.

15 Atqui ita etiam ICti Iudicij Curialis VVittenbergenſis *Anno 1623.* ad requiſitionem Nickel Knawers Bürgers vnd Handelßmans zu Leiptzig reſponderunt:

Habt jhr Philip Landtgrafen zu Leiptzig eine promiſſion vnnd zuſage / de futura venditione am 31. Ianuar. Anno 1621. gethan / vnnd jhme ewer Hauß daſelbſt in der Katterſtraſſen / innerhalb einer halben Jahresfriſt / oder auch ehe / wenns jhme gefiele / zu verkauffen verſprochen / vnnd darauff von jhme etwas an Gelde entpfangen / vnd das Hauß eingereumet / nach mehrerm Jnhalt ewres Berichts. Ob nun wol ſolcher Gelder Eigenthumb in euch transferiret worden. Dennoch aber vnd dieweil traditio vnd vbereigung der Gelder / anderer geſtaldt nicht als bloß ſub ſpe futuræ venditionis promiſſæ, vnd alſo auff gewiſſe maß vnd bedingung geſchehen / So kan auch dardurch ein rechtmeſſiger beſtendiger KauffContract nicht induciret vnd eingeführet werden /

V. R. W.

in l. arbitrio. ult. ff. famil. erciſc. ubi diviſio etiam absque judice facta ob aliquam inæqualitatem reſcindi non poteſt, niſi ætatis auxilium intercedat. Deinde, per textum *in l. ſi major. 4. C. comm. divid.* ubi etiam dicitur, quod finitis vel diviſis ſtari debeat, nec diviſio reſcindatur, niſi alteruter minor fuerit.

2 Aliàs enim eſſet moleſtum, durum & grave dividentibus toties quoties pati diviſionem, & nunquam quis poſſet eſſe ſecurus & certus de dominio rerum ſuarum. *Zobel. part. 2. d. differ. 38. num. 4. verſ. aliàs eſſet moleſtum.*

3 Atqui ita etiam Scabini Lipſenſes *Menſe April. Anno 1622.* an Jacob vnd George Drewern/ Gebrüdern zu Leipzig/ reſponderunt:

Zum andern/ vnnd auff ewer andere Frage/ ſprechen Wir/ Iſt bey gehaltener Privattheilung/ nach dem die ins Erbe gehörige Heuſer vnnd Gärten/ von den Geſchwiſtern ſelbſt taxiret/ das Wohnhauß in der Stadt allhier gelegen/ mit allerhandt Haußrath/ ſo darinne verblieben/ außgenommen die Gerade/ ewerm Elteſten Bruder Abraham vmb 12000. fl. zugeſchlagen/ vnnd ihr mit ewerm Antheil an ihn verwieſen werden. So bleibet es darbey nochmals billich/ ihr köndtet denn wie Recht beweiſen vnnd darthun/ daß ihr zur zeit der Theilung/ vber der helffte des rechten Werths verkürtzet vnnd benachtheiliget worden/ auff ſolchen fall weret ihr *ex l. 2. C. de reſcind. vendit.* wieder ewre Coheredes Klage anzuſtellen wol befugt/ V. R. W.

4 Econtra, quòd diviſio inæqualiter facta, beneficio *d. l. majoribus. 3.* in melius reformetur, etiamſi læſio non ſit ultra dimidium, ſtatuit *Socin. Iun. conſil. 48. n. 40. & n. ſeq. Frider. Pruckm. conſil. 20 incip. quantum itaq. quæſt. 2.*

(*ubi amplìat.*) *n. 137. ibi, ultimò reſtat. & n. ſeq. vol. 1.* Per textum generalem *in l. majoribus. 3. C. commun. utriusque judic.* ubi generaliter nulla omnino de læſione ultra justi dimidium facta mentione dicitur, quòd perperam factis diviſionibus ſuccurratur, & quod inæqualiter factum eſt in melius reformetur. Ex cujus legis tenore clarè conſtat, ibi tantam læſionem ultra dimidiam non interveniſſe, ut rectè animadvertit *Arius Pinell. in l. 2. C. de reſcind. vendit. part. c. 1. n. 1. verſ. ex cujus legis tenore. & ſeq.* Et quamvis ibid. ſubjiciat, quòd *in d. l. majoribus 3.* verbis generalibus continetur, ex aliis juris partibus, puta *ex l. 2. C. de reſcind. vendit.* eſſe explicandum & ſupplendum, Ejus tamen aſſertio admittenda non eſt, cùm non ſolùm non fundetur *in d. l. majoribus. 3.* ſed etiam ex *l. Lucius. 38. ff. famil. erciſc.* manifeſtò refutetur, ubi dicitur, quòd circumſcripto in diviſione competat actio.

5 Ratio eſt, quia diviſio eſt quædam competatio, & ideo ſi eſt errata, ut quia non extat, vel minus extat, quam ſit datum & diviſum, meritò ad æqualitatem reduci & corrigi debet. *Socin. Iun. d. conſil. 48. n. 40. & ſeq. Tuſch. tom. 2. verb. diviſio. concluſ. 522. n. 4. per l. un. C. de error. calcul.*

6 Veluti ita etiam *Menſe April. Anno 1622.* ICti VVittenbergenſes ad requiſitionem Jacob vnnd George Drewern zu Leipzig pronunciarunt:

Auff ewer andere Frage erachten wir Rechtens ſeyn / Seynd bey gehaltener Theilung / die ins Erbe gehörige Heuſer vnd Gerten / von euch den Geſchwiſtern ſelbſten taxiret, das Wohnhauß cum tota

tota ſupellectile, ewerm elteſten Brudern Abraham vmb 12000. fl. zugeſchlagen, vnd jhr mit ewerer portion, vnd den andern mit-Erben an jhn verwieſen / Do jhr nun dardurch / wann ewer Bruder mit jetziger gänger vnd geber leichter Müntze / euch zu bezahlen befugt ſeyn ſolte, verkürtzet würden. So weret jhr / do gleich ſolche læſio nicht ultra dimidium, euch des beneficii *l. majoribus. 3. C. comm. utriusq. judicis* zugebrauchen / vnnd andere vnnd newe theilung zu ſuchen, wolbefugt / V. R. W.

Deciſio CXLVII.

An & quatenus quis in furore conſtitutus hereditatem paternam, vel extraneam, itemq; legata transmittere poſſit.

SVMMARIA.

1. *Furioſus hereditatem ante furorem ſibi delatam ad heredes transmittit.*
2. *Extraneam hereditatem furioſus non transmittit, ſi ei in furore conſtituto hereditas eſt delata. n. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. ubi ampliationes & limitationes.*
3. *Mater pro extranea perſona habetur.*
4. *Filius in furore conſtitutus an paternam hereditatem ad heredes transmittit n. 12. 13.*
14. *Affirmativa opinio verior eſt. n. 20.*
15. *Furioſus non ſuus heres legata transmittit.*
16. *Relatis varijs opinionibus gloſſæ vel Doctoris poſtrema pro vera habetur.*

19, Sabino-

(*ubi ampliat.*) *n. 137. ibi, ultimò reſtat. & n. ſeq. vol. 2.* Per textum generalem *in l. majoribus. 3. C. commun. utriusque judic.* ubi generaliter nulla omnino de læſione ultra juſti dimidium facta mentione dicitur, quòd perperam factis diviſionibus ſuccurratur, & quod inæqualiter factum eſt in melius reformetur. Ex cujus legis tenore clarè conſtat, ibi tantam læſionem ultra dimidiam non interveniſſe, ut rectè animadvertit *Arius Pinell. in l. 2. C. de reſcind. vendit. part. c. 1. n. 1. verſ. ex cujus legis tenore. & ſeq.* Et quamvis ibid. ſubjiciat, quòd *in d. l. majoribus 3.* verbis generalibus continetur, ex aliis juris partibus, puta *ex l. 2. C. de reſcind. vendit.* eſſe explicandum & ſupplendum. Ejus tamen aſſertio admittenda non eſt, cùm non ſolùm non fundetur *in d. l. majoribus. 3.* ſed etiam ex *l. Lucius. 38. ff. famil. erciſc.* manifeſtò refutetur, ubi dicitur, quòd circumſcripto in diviſione competat actio.

5 Ratio eſt, quia diviſio eſt quædam competatio, & ideo ſi eſt errata, ut quia non extat, vel minus extat, quam ſit datum & diviſum, meritò ad æqualitatem reduci & corrigi debet. *Socin. Iun. d. conſil. 48. n. 40. & ſeq. Tuſch. tom. 2. verb. diviſio. concluſ. 522. n. 4. per l. un. C. de error. calcul.*

6 Veluti ita etiam *Menſe April. Anno 1622.* ICti VVittenbergenſes ad requiſitionem Jacob vnnd George Drewern zu Leipzig pronunciarunt:

Auff ewer andere Frage erachten wir Rechtens ſeyn/ Seynd bey gehaltener Theilung/ die ins Erbe gehörige Heuſer vnd Gerten/ von euch den Geſchwiſtern ſelbſten taxiret, das Wohnhauß cum

tota

tota ſupellectile, ewerm eltiſten Brudern Abraham vmb 12000. fl. zugeſchlagen/ vnd jhr mit ewerer portion, vnd den andern mit-Erben an jhn verwieſen/ Do jhr nun dardurch/ wann ewer Bruder mit jetziger gänger vnd geber leichter Müntze / euch zu bezahlen befugt ſeyn ſolte/ verkürtzet würden. So weret jhr/ do gleich ſolche læſio nicht ultra dimidium, euch des beneficii *l. majoribus. 3. C. comm. utriusq. judicis* zugebrauchen/ vnnd andere vnnd newe theilung zu ſuchen/ wolbefugt. V.R.W.

Deciſio CXLVII.

An & quatenus quis in furore conſtitutus hereditatem paternam, vel extraneam, itemq́ legata transmittere poßit.

SVMMARIA.

1. *Furioſus hereditatem ante furorem ſibi delatam ad heredes transmittit.*
2. *Extraneam hereditatem furioſus non transmittit, ſi ei in furore conſtituto hereditas eſt delata. n. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. ubi ampliationes & limitationes.*
3. *Mater pro extranea perſona habetur.*
4. *Filius in furore conſtitutus an paternam hereditatem ad heredes transmittat n. 12. 13.*

14 *Affirmativa opinio verior eſt. n. 20.*

15. *Furioſus non ſuus heres legata tranſmittit.*

16. *Relatis varijs opinionibus gloſſæ vel Doctoris poſtrema pro vera habetur.*

19. Scabino-

19. *Scabinorum Lenerſium reſponſum refertur.*
21. *Ignorans ſuus ſit & neceſſarius heres, & transmittit hereditatem.*
22. *Non eſt medium inter mortem defuncti, & exiſtentiam ſui heredis.*
23. *Triplex eſt ſuitas.*

1 SI alicui ante furorem hereditas ſive paterna ſive extranea eſt delata, & is eam adijt, extra dubium eſt, quod eam ad ſuos heredes etiam extraneos transmittere poſſit.

Si verò quis jam eſt in furore conſtitutus, & ei hereditas defertur, diſtinguendum erit inter hereditatem extraneam & paternam.

2 Extraneam hereditatem nullo modo transmittit. *Gl. in l. 1. ff. de bonor. poſſeſſ. furioſ. infant. verb. accepit. verſ. item quaeritur. Bartolus eod. numero quarto. verſ. tamen ſive dicamus. & in lege ultima. §. ſin autem. C. de curat. furioſ. num. 1. verſ. non extraneorum. Bl. conſil. 212. incip. caſus talis eſt Titia habens. num. 1 verſ. aut non eſt ſuus. lib. 3. Iaſon in l. ſi infanti. C. de jure deliber. num. 8. ſub fin. & num. 9. & in l. infantis. C. qui admitti ab bonor. poſſeſſ poſſ. (ubi leges & rationem diverſitatis, cur aliud ſit in infante, & aliud in furioſo adducit) n. 2. & ſeq. & n. ult. verſ tertius eſt caſus. Cujac. in l. ſequitur. 4. § pupillus. 3. ff. de uſucap. & praeſcript. Petr. Gilken. tract eod. part. 3. c. 2 n. 7. n. 8. n 23. ſub fin. verſ. ſed an talis differentia. n. 24. & n. ſeq.*

3 Vnde cùm Mater pro perſonâ extraneâ habeatur, *Novell. de teſtamentis imperfectis. 107. c. 1. §. ſi tamen aut uxori. & ſeq.*

Filius in furore conſtitutus hereditatem Matris ſibi delatam, ad heredes non transmittit. *Bl. d. conſil. 212. incip. caſus talis eſt Titia habens. n. 1. & ſeqq. per tot. lib. 3.*

Adeò

4 Adeò ut nec heredibus ex perſona furioſi reſtitutio in integrum concedatur. *Bl. d. conſil. 21. num. 1. verſ. nec eſt aliqua lex in mundo. (ubi varias opiniones refert, & pulchras rationes affert) num. 2. & ſeq. uſque ad fin. lib. 3.*

5 Quæ aſſertio tamen fallit, ſi furioſus eſt rogatus de reſtituendo. *Br. in l. 1. ff. de bonor. poſſeß. furioſ. infanti mut. n. 4. verſ. ſed hos fallit in caſu.*

6 Vel habet ſubſtitutum exemplarem. *Br. & DD. comm. in l. ex facto. verſ. octavo. ff. de vulg. & pupill.*

7 Vel ſi ei eſt hereditas vel ſucceſſio mediatè per ſervum vel filium delata, tunc enim ſi ſervus vel filius furioſi mandato curatoris adit, ei perfectè furioſo acquirit hereditatem, adeò, ut iſto caſu eo mortuo transmittatur ad heredes furioſi. *l. Antiſtius. §. ult. in fin. ff. de acquir. heredit. Iaſon in l. infantis. 3. C. qui admitti ad bonor. poſſeß. poſ. num. ult. ſub fin. verſ. ſecundò limita ut procedat. uſq. ad fin.*

8 Item fallit in legatis. *l. ult. §. tali itaq. 7. verſ. vel legato vel fideicommiß. & §. ſin autem. 8. verſ. legatis autem proculdubio. C. de curator. furioſ.* Quoniam legata acquiruntur ipſo jure, non etiam hereditas. *Bl. in d. l. ult. §. tali. n. 1. verſ. ratio eſt. & ſeq. C. de curat. furioſ.*

9 Vel ſi habet curatorem, tunc poteſt etiam quidem hereditatem vel poſſeſſionem apprehendere. *l. 7. §. tali itaque. 7. C. de curat. furioſ. ubi Bl. num. 10. verſ. poteſt agnoſcere. Br. eod. §. ſin autem. 8. num. un. in princ.*

10 Furioſus autem in furore moriens, hereditatem

non transmittit, ſed ea defertur illis, qui defuncto tempore mortis fuerunt proximiores. *l. 1. ult. §. ſin autem. 8. C. de curat. furioſ. Bl. in l. ult. §. tali. 7. C. eod. n. 1. verſ. ſed ſi in furore. Jaſon in l. infantu. 3. C. qui admitti. ad bonor. poſſeſſ. n. 2. poſt princ.*

11 Paternam vero hereditatem an transmittere poſſit, major ſolet eſſe controverſia. Simpliciter enim negat *Gl. in l. 1. ff. de curat. furioſ. infanti. verb. accipere poteſt. & verb. ſcientibus. verſ. item quaeritur de ea. & in l. ult. §. tali itaq. 7. verb. accedat. verſ. ſed an ſic adeat. C. de curat. furioſ.* ubi dicit, filium furioſum in his ſuum heredem cenſeri, ne fructus percipiat, & curator ejus poſſit adminiſtrare ſine immixtione, nec habeat neneſsè petere bonorum poſſeſſionem nomine furioſi, non autem ut hereditatem transmittat. *l. ult. §. tali. C. de curat. furioſ.* Idem docet *Br. in d. l. 1. ff. de curat. furioſ. infanti muto ſurd. num. 4. verſ. tamen ſive dicamus. & ſeq.* hiſce verbis formalibus ſcribens, ſive dicamus (poſſeſſionem furioſo delatam eſſe) facti, ſive juris, ſemper eſt idem juris, quia donec eſt in furore, eſt bonorum poſſeſſor, ſed ſi in furore decedit, fingitur bonorum poſſeſſor non fuiſſe, & ad heredem non tranſmittit, *l. ult. §. ſin autem. in furore. 8. C. de curat. furioſ.*

Eandem opinionem etiam amplectitur *Salyc. in l. cum furioſus. 7. §. ſin autem ex alia. num. 1. verſ. & an moriens. & in §. tali itaq. n. 5. verſ. nota quod hereditatem. C. de curat. furioſ.*

Econtra

12 Econtra verò affirmat *Bl. conſil. 213. incip. caſus talis eſt Iitia habens. n. 1. verſ. aut eſt ſuus. lib. 3. & in l. cum furioſus. 7. §. ſin autem parentes. 2. n. 1. verſ. ſed tu dic. & in §. tali itaq;. 7. (ubi communem vocat) n. 1. verſ. nego ubi hereditas. C. de curat. furioſ. Iaſon in l. infantis. 3. C. qui admitti ad bonor. poſſeſſ. poſſ. n. 2. verſ. preclara tamen intelligentia textus. & ſeq. & n. ult. verſ. illud ultimum limita. Petr. Gilken. de præſcript. part. 3. c. 2. num. 25. poſt princ. verſ. illud ad ejus excuſationem. & ſeq.*

13 Aliter ſentit *Iaſon in l. ſi emancipata. 4. C. qui admitti ad bonor. poſſeſſ. poſſ. num. 6. ſub fin. verſ. dic melius quod illud procedit. & ſeq.* qui diſtinguit inter hereditatem de jure civili filio furioſo acquiſitam, & inter bonorum poſſeſsionem de jure prætorio ipſi delatam, ita ut filius furioſus paternam hereditatem non aditam vi ſuitatis ad heredes tranſmittat, non item bonorum poſſeſſionem.

Cujus diſtinctionem tamen rectè refutat *Petr. Gilken de præſcript. part. 3. c. 2. num. 25. poſt princ. & ſeq.* A quâ etiam recedit ipſemet *Iaſon in d. l. ſi emancipata. 4. n. 17. n. 18. & ſeq. per tot.*

14 Ideoq; ſecundam opinionem affirmativam veriorem putamus. *per text. expreſſ. in l. cùm furioſus 7. §. ſin autem perpetuo. 2. C. de curat. furioſ.* Quia effectus ſuitatis eſt, ut filius ſuus heres hereditatem Patris non aditam ad quoſcunque heredes transmittat. *Thad. Piſo lib. 6. var. reſolut. c. 1. num. 24. Bl. in l. apud hoſtes. 13. C. de ſuis & legitim. n. 3. Paul. de Caſtr. eod. n. 1.*

15 Deinde, quia furioſus etiam non ſuus heres, ſi in furore decedit, transmittat legata & fideicommiſſa. *l. cum furioſus. 7. §. ſin autem in furore. 8. verſ. legata autem proculdubio. C. de curat. furioſ.* Nullam aliam ob cauſam, quàm quod legata ipſo jure ei acquirantur, & rectâ transeant in dominium legatarij. *l. à Titio ſub fin. ff. de furt. Bl. in d. l. cum furioſus. 7. §. tali 7. n. un. verſ. ratio eſt. & ſeq.* Hæc autem ratio etiam obtinet in filiis ſuis, quibus ex natura ſuitatis hereditates ipſo jure acquiruntur. *l. in ſuis. 11. ff. de liber. & poſthum. l. hoſtes. 13. C. de ſuis. & legitim. heredit. Thad. Piſo. lib. 6. variar. reſolut. c. 1. n. 14. & ſeq.* Nec movet authoritas gloſſæ; Quamvis enim gloſſa communiter in contrarium allegari ſoleat; attamen in fine *d. l. cum furioſus ult. §. ſin autem parentes. verb. ſuus heres. verſ. ſed argumentum contra. C. de curat. furioſ. & in d. l. 1. ff. de bonor. poſſeſſ. furioſ. infant. verb. accepit. in fin. verſ. alij contra.* ponit aſſertionem affirmativam, unde merito locum ſibi vendicat illa theorica vulgaris, & communis,
16 quod relatis variis opinionibus, ultima cenſeatur gloſſæ vel Doctoris referentis approbata. *Br. in l. bonæ fides per illum text ff. de poſit. Bl. in auth. ex teſtamento. C. de collat. n. 10. ibi, ex quo ultimo. Henning. Gœd. conſil. ult. n. 213. Hartm. Piſtor quæſt. 24. n. 41. lib. 1. part. 1. Roſenth. de feud. c. 10. concluſ. 42. n. 39.* Et licet vel maximè gloſſa hanc opinionem pro vera & conſtanti poneret, uterentur tamen falſo fundamento, ſiquidem ſe fundat *in l. cum furioſus. 7. §. tali 7. C. de curat. furioſ.* ub. tamen non de hereditate Patris, ſed extranei dicitur, teſte *Bl. in conſil. 213. incip. caſus talis eſt Titius habens. n. 1. verſ. aut non eſt ſuus. lib. 3.* Quæ reſponſio

etiam

etiam ſufficit ad authoritatem *Br. & Salyc.* quia uterq; ſe etiam fundat *in d. l. cum furioſus. §. ſin autem in furore. 8. C. de curat. furioſ.* ubi etiam de hereditate extranea tantum dicitur.

18 Ideoq; tam gloſſa, quàm Bartolus debet intelligi ſecundum legem allegatam. *Br. in l. non ſolum. §. ſ liberationis. ff. de liberat. legat. n. 7. ſub fin. Iaſon in repet. l. admonendi. 31. ff. de jurejur. n. 276. & in l. cum filiusf. 114. ff. de legat. 1. n. 129. VVeſenb. conſil. 2. n. 4. & ſeq. Hartm. Piſtor. part. 1. quaſt. 30. n. 21. & ſeq. Fachs. differ. 46. Zobel. part. 1. differ. 19. n. 9. poſt princ. Everhard. in topic. in loco à ratione legis ad reſtrict. ipſius legis. 78. n. 3.*

19 Veluti ſecundùm hanc opinionem affirmativam etiam Scabini Lipſenſes *Menſe April. Anno 1622.* ad requiſitionem Georg von Starſchedels zu Steinich Wolmsdorff reſponderunt:

Unſer freundlich Dienſt zuvorn/ Geſtrenger unnd Veſter guter Freundt/ Als jhr uns auff dieſe Frage: Ob ein Furioſus, welcher bey tödtlichem abgang ſeines Vaters Sinnleß geweſen/ und hernach mit ſolchem Mangel die zeit ſeines Lebens verhafftet geblieben/ Seine Väterliche Erbſchafft dergeſtaldt an ſich bringe/ daß er dieſelbe uff ſeine nechſte Blutsverwandte Verſtamme unnd transmittire ? Unſern Rechtlichen Außſpruch/ mit inſerirung etlicher rationum dubitandi und decidendi gebeten. So iſt es zwart nicht ohne/ daß die gloſſa *in l. cum furioſus 7. & final. §. ſin autem. 2. ad verbum ſuus heres. C. de curat. furioſ.* der meinung/ Furioſum eſſe quidem ſuum heredem. *d. §. 2.* Sed nomine nec re, nec furioſo prædicari eũ ipſo jure eſſe ſuũ heredem, ideoq; furioſum non transmittere hereditatem. *Br.* quoq; *ad d. l. 7. §. Tali itaq. 7. fol. 191. col. 3.* inquit:

Hereditas furioſo delata, poteſt per procuratorem agnoſci, ſed ſi in furore deceſſerit, ad hæredes furioſi non tranſit. Für welcher meinung ſtreitet: Quòd furioſo propter animi vitium non defertur hereditas. *l.* . *§. furioſi 5. in princ. ff. de ſucceſſ. edict.*

Vnd wird in zweiffel gezogen / ob von einem Kinde einige Erbſchafft transmittiret werden könne. Propter *l. ſi infanti. 18. §. ſin verò. 3. C. de Iure deliber.* in verbis; Omnes hereditates ad infantem devolutas, & non agnitas, ita intelligi debere, quaſi ab initio non eſſent ad eum devolutæ. Et *l. ſive. 2. §. ſi quis. in princ. ff. ad SC. Trebell.* in verbis: Nec ſufficit mitti in poſſeſsionem, niſi natus quoque acceſſerit poſſeſsionem, ubi mater in hereditate potior eſt infante in poſſeſsionem miſſo, & decedente ante acceptam bonorum poſſeſsionem.

Hat es nun eine ſolche gelegenheit vmb die Infantes, So iſt es ebener maſſen mit den furioſis beſchaffen / In erwegung daß die Rechte den Infantibus mehr geneigt als den furioſis, Dieweil jene mit authoritet jhrer Vormunden zur poſſeſsion vnd uſucaption gelangen. *l. quamvis. 32. §. infans. ff. de acquir. poſſeſſ.* Darzu dieſe Curatore authore nicht gelangen können. *per l. furioſi. 4. ff. de R. I. Petr. Gilken de præſcript. p. 3. c. 2. num. 35. fol. 542.*

Welchen nicht zuwieder / daß Paulus *in l. 1. §. furioſus. 3. ff de acquir. poſſeſſ.* ſaget: Furioſus & pupillus ſine tutoris authoritate non poteſt incipere poſsidere tutore authore.

Welches gnugſam bezeuget die bald darauff folgende vnnd auff den pupillum alleine / vnd nicht zugleich furioſum gerichtet adverſativa. Sed pupillus tutore authore inciperet poſſidere. *Donel. lib. 5. commun. jur. c. 11. Cornel.* Renthal. *in trac-*

tar. controverſ. juris quæſt. quæſt. 29. Iudicium enim infantis ſuppletur authoritate tutoris, *d. §. infans.* Quia furioſo mens penitus adempta, *l. in negotiis. 5. ff. de R. I.* Infans mente non caret. *Cujac. ad l. 4. ff. de uſucap. fol. 114.*

20 Deſſen ungeachtet, iſt in caſu nobis propoſito, ubi furioſus ſuus heres, bey uns kein zweiffel / daß derſelbe ſeine Vätterliche Erbſchafft / uff ſeine nechſte Blutsfreunde devolvire unnd transmittire, propter *l. cum furioſus. 7. & fin. §. 2.* ita enim Imperator inquit: Cum ſuus heres exiſtat, ſuis parentibus nulla eſt dubitatio, quin paterna hereditas ad poſteritatem devolvatur. Ille furioſus ipſo jure heres eſt, nec nomine ſaltem, ſed etiam ipſa re, ſiquidem lex ipſum facit heredem.

21 Nam & ignorans ſuus fit & neceſſarius heres, & transmittit hereditatem, ſi interim decedit in furore, *Cujac. in recitationib. ſolennib. ad l. 1. & 2. ff. de bonor. poſſeſſ. furioſ. fol. 930. col. 2.* Quod ſuus heres etiam ignorans paternam hereditatem transmittat, jure ſuitatis, apparet ex *l. apud. 8. C. de ſuis & legitim.* Sui heredes fiunt etiam ignorantes, & licet furioſi ſint, heredes poſſunt exiſtere. *§. ſui autem. 3. inſt. de hered. quæ ab inteſt.* Ac heredes ſunt absq; ullo facto ſine aditione, geſtione, etiam ante apertum teſtamentum. *l. ſervus. 3. §. fin. ff. de hered. inſtit.* Idemq; eſt dies delationis & exiſtentiæ in ſuis heredibus. *Anton. Faber. lib. 13. de error. pragmat. err. 1.*

22 Nec eſt medium inter mortem defuncti, & exiſtentiam ſui heredis, cùm ſtatim ipſo jure continuetur dominium bonorum patris in filium etiam ignorantem. *Gomez. lib. variar. reſolut. c. 9. num. 17. fol. 99.* DD. triplicem ſuita-

ſuitatem conſtituunt pleniſſimam, quando filius ſe immiſcuit nec obtinuit, ſemiplenam, quando expreſſè abſtinuit in hoc poſtremo ſaltem caſu, non tranſmittit hereditatem, tradit *Angel. in pr. tract. ſuitat. Et Michael. Graſſ in lib. recept. ſentent. §. ſuitas quaſt. 3. & 9. fol. 425. & 427.* Daß alſo/ was jetzo von der transmiſſion jure ſuitatis angezogen/ ſolches auch vff die Kinder erſtrecket wird / welche nicht ſui heredes ſeyndt/ ut deſcendentes transmittant jure ſanguinis hereditatem patris vel matris, vel aliorum aſcendentium, etiam ignorantes eſſe delatam. propter *l. un. C. de his qui ante apertas tabul. Sichard. ad l. quoniam. 7. n. 5. C. de jure deliberand. fol. 851. Tiber. Decian. conſil. 46. incip. & prima facie. num. 148. verſ. & quanquam videatur. lib. 2.* Ohne Vnterſcheidt der Kinder/ ſo bey guter Vernunfft / vnnd der andern/ welche furioſi, propterea quod hereditatem, patris vel alicujus aſcendentis etiam furioſus tranſmittat, ſecundùm communem DD. opinionem. *Michael. Graſſ. lib. 2. receptar. ſentent. art. acquiſitio hereditatis. num. 17. fol. 63.* Vnde *Fr. Cagnol. in comm. ad §. 2. d. l. 7. & fin. C. de Curatore furioſi. fol. 380. d. §. 2.* interpretatur de furioſo, qui vivo quoq; patre ſui juris erat. Ideoq́; ait Iuſtinianus valde novũ jus *in d.* §. 2. cõſtituiſſe, ut & is, q̃ nõ eſt ſuus heres, cenſeatur ſuus heres: Edictalis bonorũ poſſeſſio furioſo non defertur. *d. l. 1. §. furioſi. 5. ff. de ſucceſſ.* Sed decretalis competit. *l. ſive 2. §. ſi quis. 11. in fin. ff. ad Sc. Tertyll. Cujac. ad l. 1. ff. de bonor. poſſeſſ. furioſ. fol. 930. col. 2.* Iuſtinianus autem facit hanc bonorum poſſeſſionem quaſi ordinariam & edictalem. *per d. l. fin. §. ſin autem. 3. Donell. ad l. pen. & ult. C. qui admitti in opuſculis poſthumis. pag. 47.* Es

iſt

iſt vns nicht vnbewuſt/was *Donellus ad l. ſi infanti. 18. n. 4. C. de jur. delib. fol. 453.* geſchrieben/ furioſo in eo morbo decedẽti, ſuccedere eos, ad quos hereditas pertinet, ſi furioſo illa non eſſet delata. *per d. l. fin. §. ſin autem. 8.* Solches aber wird limitiret in ſuo herede. *Donell. lib. 7. c. 2.* Wie auch/ wenn einem andern furioſo, durch tödtlichen Abgang ſeiner Eltern eine Erbſchafft aufffirbet/ ſecundùm communem DD. opinionem. *Sichard. d. n. 8. Tiber. Decian. n. 148. Fr. Cagnoll. ad d. §. 3. & Graſſ. d. n. 17.*

Deſto weniger ſol in zweiffel gezogen werden/ daß ein Kindt ſeine Väterliche Erbſchafft transmittire, wie dann *d. l. 18. §. 3. C. de jur. deliber.* von der Väterlichen Erbſchafft nicht zu verſtehen. Vnd *Vlpian. in d. l. 2. §. n. in princ. ff. ad SC. Tertyll.* redet von einem Fall/ Wenn das Kindt wegen eines mangels nicht gebohren/ als ſuus heres, de quo videatur *Cujac. in lib. 46. quaeſt. Papiniani ad l. ventre. 84. verſ. ſciendum autem ff. de acquir. hered. fol. 2.*

In noſtri autem facti ſpecie furioſus eſt ſuus heres. Vnd ob wol bißweilen die Infantes ein beſſer Recht haben/ als die furioſi; So iſt doch zwiſchen jhnen quoad transmiſſionem hereditatis paternæ, jure ſuitatis, kein Vnterſcheidt/ Sondern werden einander compariret vnd vergliechen/ *per d. l. 2. §. ſi qui ſi. in pr. & fin. ff. ad SC. Tertyll. l. ſed & 5. §. & ideo. 2. ff. ad L. Aquil. & l. quod infans. 60. ff. de rei vind. Michael Graſſ. d. n. 17.*

Derowegen der jenige/ ſo vnter der Väterlichen gewalt vnd furioſus geweſen zu der Zeit/ als ſein Vater dieſe Welt geſegnet/ auch darſieder niemals zu ſeiner Vernunfft kommen/ alſobaldt den Eigenthumb ſeiner Väterlichen Erbſchafft erlanget/ vnd nunmehr dannt/ dieweil er auch Todes verblichen/ in manglung anderer/ ſo jhm in der Niederſteigenden Linien zugethan/ vff ſeine nechſte ſeitshalb verwandte Blutsfreunde befellet/ vnnd Erblich gebracht/ V. R. W.

Deciſio CXLVIII.

An ille contractus vel transactio, quam ſolus curator mulieris (Kriegiſcher Vormundt) *abſq; præſentia & conſenſu mulieris celebrat, valeat, ſi poſtea mulier illum ratificat, & precium ex eo accipit.*

SVMMARIA.

1. *Authoritas Curatoris pro ſolennitate ad mulieris perſonam integram requiritur.*
2. *Quomodo cognoſcitur, an authoritas ad integrandam perſonam requiratur.*
3. *Vbi authoritas ad perſonam integrandam exigitur, in ipſo actu intervenire debet.*
4. *Quæ de forma & ſubſtantia ſunt, debent eſſe contemporanea & ſimul explicari.*
5. *Conſenſus dicitur ſimul ſenſus.*
6. *Vbi lex requirit aliquid de conſenſu alicuius fieri, forma legis non dicitur ſervata, ſi conſenſus præcedat, vel ſequatur.*
7. *Authoritas Curatoris in ipſo actu contractûs à muliere celebrati, debet intervenire.*
8. *Ratihabitio vel ratificatio in contractu mulieris ſine authoritate curatoris celebrati, an locum habeat. n. 21.*
9. *Acceſſorium non poteſt præcedere principale.*
10. *Tutoris authoritas non poteſt præcedere, ſed debet intervenire in ipſo actu.*
11. *Authoritas tutoris vel curatoris eſt actus legitimus, qui non poteſt eſſe in ſuſpenſo.*
12. *Authoritas in ipſo actu adeſſe debet, ſi eſt vel fundamentum actus vel ad validitatem & ſubſtantiam eiuſdem requiritur. n. 13.*
14. *In actibus ſolennibus ratihabitio non habet locum.*

15. Sole-

16. *Scabinorum Ienenſium & ICtorum VVittenbergenſium reſponſa referuntur. n. 16.*
17. *Mulieres ſi contractui à marito vel curatore celebrato conſentiant, & quid ex eo recipiant, contractum ratificaſſe cenſentur.*
18. *Actus nullus convaleſcit. ſi ſolennitas reſpicit favorem perſonæ determinatæ, cui debet conſentire.*
19. *Actus nullus ſine authoritate geſtus per ratificationem confirmatur.*
20. *Actus nullus valet, ſi ceſſat cauſa impediens, & ſuperveniat cauſa confirmans.*

1 VIdetur dicendum, quod non, quia authoritas curatoris in contractibus mulieris pro ſolennitate & ad ejuſdem perſonam integrandam requiritur, *Novell. Elector. Auguſt. part. 2. conſtit. 15. poſt princ. ubi Moller. n. 54. Iaſon in l. ſi unus. 27. §. pactus ne peteres. ff. de pact. n. 21. verſ. quia cum illud ſtatutum. Latè Tiraq. de legib. connubial. verb. conſente ment. gl. 6. n. 37. verſ. & certe ſunt. & ſeq.* Quod vel exinde clarius patet, quod in contractibus mulieris tàm maritatæ, quàm ſolutæ authoritas curatoris adhiberi debeat, ut in meis concluſionib. practib. *part. 2. concluſ. 17. n. 14. & ſeq.* dixi.

2 Quo caſu principaliter fragilitas perſonæ in conſideratione eſt, & curatoris authoritas ad integrandam ejus perſonam requiritur. *Tiraq. de legib. connubial. d. verb. conſente ment. gl. 6. num. 40. ubi, & ego certè credo. & ſeq.*

3 Ergo præſentia ipſius mulieris in ipſo actu contractus deſideratur, cùm in caſu, ubi authoritas pro ſolennitate & ad integrandam perſonam requiritur, in ipſo actu adeſſe debeat. *Tiraq. de legib. connubial. d. verb*

conſente ment. gl. 6. n. 3. n. 7 & n ſeq. Bl. in rubric. C. de [illegible] *vendit. n. 5. ibi, quandoq; requiruntur. Paul. de Caſtr. in l. ſi cum dotem. 22 §. eo autem tempore. ff. ſolut. matrim. n. 4. verſ. tum ſi non praetendebat. & ſeq.* Nec poteſt authoritas curatoris authorizantis & conſensus mulieris contrahentis dividi, cum ſint quid individuum ad ſolennitatem exiguntur, & ab actu dividi, & ſuperari non poſſint: *Tiraq. de legib. connubial. d. verb. conſente ment. gl. 6. num. 4. ibi, & eſt ratio. & ſeq. Bl. in c. 1. col. 1. tit. de alienat. feud. patern.*

4 Et quae de forma vel ſubſtantia ſunt, debeant eſſe contemporanea & ſimul explicari. *l. cum hîs §. ſi Praetor. ff. de transact. Tiraq. de legib. connubial. d. verb. conſente ment. gl. 6. num. 4. verſ. & ut praeterea dicunt. & ſeq.* Aliàs ſequeretur, quòd non mulier, ſed curator contraheret, quod dici non poteſt, cùm mulieribus contrahentibus conſenſus mariti adhiberi debeat. Landtr. *lib. 1. art. 45. Hartm. Piſtor. obſer. 155 incip. cùm de jure Saxonico c. 3. & ſeq.*

5 Ideoq; in ipſo actu tàm conſenſus mulieris contrahentis, quàm curatoris approbantis & authorizantis unà & ſimul adeſſe debet, cum conſenſus dicatur ſimul ſenſus. *Bl. in l. 1. C. qui admitt. ad bonor. poſſeſſ. poſſ. num. 61. verſ. hoc etiam patet. Jaſon in l. ſi quis mihi bona. 21 §. juſtum. ff. de acquir. heredit. num. 32. verſ. ſed cave quia.*

6 Quemadmodum videmus, ſi lex requirit aliquid fieri de conſenſu alicujus, quod forma legis ſervata non dicatur, ſi conſenſus praecedat vel ſubſequatur.

Jaſon

Iaſon in d. l. ſi quis mihi bona. 25. §. juſſum. ff. de acquir. heredit. n. 41. verſ. quia quando lex & ſeq.

7 Facit quod authoritas curatoris in ipſo actu contractus à muliere celebrati intervenire debeat, *Daniel Moll. ad conſtit. Saxon. part. 2. c. 15. n. 34. & ſeq. Hippol. de Marſil. in pract. crimin. §. diligenter. n. 184. ſub fin. & n. ſeq. Mynſing. cent. 2. obſer. 34. num. 2. & ſeq. Tiraq. de legib. connubial. verb. conſente ment. gl. 6. n. 1. & ſeq. Iaſon in l. 1. §. qui præſens. ff. de V. O. n. 4.*

8 Nec poſtea ſupervenire poſſit, vel ratihabitio admittatur. *Paul. de Caſtr. in l. liberorum. §. notantur. ff. de his qui notant infam. n. 2. verſ. inde ſi ſtatutum dicat. & ſeq. Hippol. de Marſil. in ſua practic. criminal. §. diligenter. n. 184. ſub fin. verſ. & facit etiam dictum. & n. 185.* Hoc ſi verum eſt, neceſſario ſtatuendum erit, quòd ſolus curator contrahere non poſſit, ſed quod præſentia & conſenſus mulieris præcisè etiam in ipſo actu adeſſe debeat, aliàs authoritas curatoris in ipſo actu non interveniret, ſed potius præcederet, & conſenſus mulieris demum ſubſequeretur. Accedit, quòd conſenſus mulieris ſit principale, authoritas verò curatoris acceſſorium.

9 Quòd autem acceſſorium nec poſſit nec debeat præcedere, principale tradit *Iaſon in l. ſi quis mihi bona. 25. §. juſſum. ff. de acquiſit. heredit. n. 3. ſub fin. verſ. unde acceſſorium non debet præcedere. & ſeq.* Vlterius, quia pupillus & mulier in noſtro foro æquiparentur, Landtr. *lib. 1. art. 42. in fin. ubi gl. lat. ad text. germ. lit. E.*

10 Tutoris autem authoritas non poteſt præcedere, ſed præcisè requiritur in ipſo actu. *Iaſon in d. l. ſi quis mihi*

bona.25. §. juſſum.ff.de acquir.heredit n.8 ibi.vers[illegible]

11 Propterea quod ejusmodi authoritas [illegible] vel curatoris ad litem eſt actus legitimus, qui non poteſt pendere vel ſtare in ſuſpenſo. *l. actus legitimi.[illegible] ff. de R. J. Iaſon in d. l. ſi quis mihi bona 26. §. juſſum n.34. verſ. [illegible] poteſt ſtare. & n.38. in fin.* Deniq; quia authoritas curatoris in contractibus mulierum eſt non ſolum fundamentum actûs, ſine quo contractus fieri non poteſt, ſed requiritur etiam ad validitatem & ſubſtantiam actûs. Landtr. *lib. 1. art.31. n.45. uti dixi in meis concluſ.pract. part. [illegible] concluſ.17. n.3. n. 102. in med.*

12 Communiter autem DD. tradunt, quod authoritas alicujus præcedere non poſſit, ſed præciſe in ipſo actu intervenire debeat, ſi eſt vel fundamentum actûs. *Bl. in c. cum conſuetudinis. in 2. col extr. de conſuetud. Iaſon in d. l. ſi quis mihi bona.25. §. juſſum. n.38. ſub fin. verſ. quia authoritas eſt fundamentum. & ſeq.*

13 Vel ad validitatem & ſubſtantiam ejusdem requiritur. *Iaſon in d. l. ſi quis mihi bona.25. §. juſſum. ff. de acquir. heredit. n.39. ibi. limita iſtam. & ſeq.*

14 Præſertim cùm in actibus ſolennibus ratihabitio locum habere non poſſit. *Bl. in l. ult. C. ad SC. Macedon. n.2. Iaſon in d. l. ſi quis mihi bona.25 §. juſſum. n.23. & ſeq. Oldrad. conſil.330. n.2. verſ. primo quia hac appellatio. & n.5. & conſil.331. n.6. Decius conſil.246. n.5.*

15 His tamen non obſtantibus contrarium Scabini Ienenſes *Menſe Novembr. Anno 1623. ad requiſitionem S. R. I. V. D. & Comitis Palatini Cæſarei* zu W. pronunciarunt: Wann gleich ewers Weibes Kriegiſcher Vormundt/ ohne beyſeyn vnnd vorwiſſt ewer Hauß-frawen beygefügte Vergleichung auffgerichtet. Dennoch aber, weil gedachter Kriegiſcher Vormundt hernach ewerm Weibe durch euch / als jhren Ehemann anmelden laſſen/ jhren

ihren Conſens darzu erſchwert/ ewer Weib auch damit zu frieden geweſen vnd ſolche Vergleichung daheró approbiret/ unterſchrieben/ vnnd angenommen/ in dem ſie auff ſolche Vergleichung etlich Geldt von jhrer Stieffmutter durch euch als jhren Ehemann empfangen laſſen/ vnd neben euch quittiret/ So iſt ewers anführens vnd einwendens vngeachtet/die getroffene transaction vnd Vergleichung zu Recht krefftig vnd gültig/ V. R. W.

16 In quam ſententiam etiam ICti VVittenbergenſes *Menſe Decembri Anno 1623.* ad conſultationem ejusdem reſponderunt: Ob nun wol ewer Weib bey der Vergleichung Perſönlich nicht geweſen/ſondern der Kriegiſche Vormundt ehe er ſich mit jhr davon vnterredet/ ſolche vor ſich alleine getroffen. Dennoch aber vnd dieweil ewer Weib ſolche Vergleichung vnterſchrieben/ etlich Geldt von jhrer Stieffmutter/ durch euch/ als jhren Eheman/ darauff empfangen laſſen/vñ neben euch quittiret/ auch ein Plancket zur Vorzicht vnd aufflaſſung des Hauſes von ſich geſtellet/ So mag auch nunmehr dieſelbe vor vnkrefftig nit geachtet werden/ V. R. W.

17 Per deciſionem *Hartm. Piſtor. obſer. 155. incip. cum de jure Saxonico. n. 5. ibi, & licet. n. 6. 7. 8. & n. ſeq.* qui quodammodo in terminis tradit, quòd mulieres, ſi contractui a marito vel alio curatore celebrato conſentiant, & id, quod ex illo contractu ad eas ſpectat, recipiant, cenſeantur contractum ipſo facto approbaſſe, & efficaciter obligentur, atq; ita Scabinos Lipſenſes pronunciaſſe teſtatur. Et quamvis *Hartm. Piſtor. d. loco,* loquatur ſaltem de eo caſu, ubi quidem mulier in ipſo actu contractûs fuit præſens, ſed maritus ſolus contraxit, & quærit, an mulier marito de bonis uxoris contrahenti conſentire, an verò ècontra maritus uxori contrahenti authoritatem adhibere debeat; Idem tamen dicendum eſt, ſi abſente muliere maritus vel curator contrahit, & poſtea mulier conſentit, & contractum ratum habet, propterea quod hæc ſolennitas & authoritas curatoris in mulieris favorem ſit inducta, ne in aliquod damnum vel præjudiciũ incurrat. *Paul. de Caſtr. in l. liberorum. §. notantur. ff. de his qui notant. infam. n. 2. verſ. interdum requiritur conſenſus. & ſeq.*

Sed

18 Sed ita eſt, ſi ſolennitas illa, quâ non adhibita actus eſt nullus, determinatæ perſonæ favorem reſpicit, quod tunc ejusdem conſenſu ſuperveniente actus nullitatione ſolennitatis omiſſæ convaleſcat. *Br. in l. 1. §. ſed ſi filius. ff. de legat. 3. quem ſequitur Ludov. Roman. conſil 54. incip. viſis circa id. n. 3. ibi, attamen illa regula eſt. & ſeq.*

19 Quoniam omnia jura in contrarium allegata limitantur, niſi actus confirmetur per ratificationem, quia retrotrahitur & perinde hebetur ac ſi ab initio conſenſiſſet. *l. ult. C. ad SC. Macedon. Dec. in l. quod initio. 29. ff. de R. I. n. 13. ibi & quod dictum eſt. Alex. conſil. 117. incip. viſo proceſſu. col. 2. n. 2. verſ. & talis expreſſa vel deſumpta. & ſeq. lib. 5.*

20 Vel ceſſet cauſa impediens & ſuperveniat confirmans, *Dyn. in c. non firmantur. 18. de R. Iur. in ſexto. n. 9. verſ. in tertio caſu quando ceſſavit. & ſeq.* quod in caſu noſtro contingit, tum cauſa impediens nempè abſentia mulieris ceſſet, & cauſa confirmans, nempè conſenſus & ratificatio ejuſdem ſuperveniat;

21 Quæ ratificatio vel ideo magis admitti debeat, cùm hîc non in tanto actu ſolenni verſemur, ut ratificatio non admittatur. *Br. in d. l. de pupillo. 5. ff. de novi oper. nunciat. Iaſon. eod. n. 4. ſub fin. verſ. ex prima parte habes, (ubi hanc communem vocat & à contrariis defendit) & n. 5. Tiraq. de legib. connubial. verb. conſente ment. gl. 6. n. 15. ibi, fallit ſeptimo. & ſeq.*

Deciſio CXLIX.

Alienatio bonorum minorum ſine decreto magiſtratûs, & cauſæ cognitione facta, an valeat, ſi ſuperiori præſentetur, & ab eodem confirmetur.

SVMMARIA.

1. *Alienatio bonorum minorum vel pupillorum ex reſcripto Principis ſine decreto & cauſa cognitione facta, non valet.*
2. *Alienatio rerum pupillarium ſine decreto & cauſæ cognitione facta, ne quidem iuramento confirmari poteſt.*
3. *ICtorum VVittenbergenſium de hac controverſia reſponſum.*
4. *Affirmativa aſſertio extruitur ex Bl. doctrina.*
5. *Parta ſunt aliquid legitime fieri, vel legitimè confirmari.*
6. *Confirmatio ſuperioris ſupplex defectum ſolennitatis, formæ, & perſonæ.*
7. *Confirmatio addit robur & firmitatem confirmato.*
8. *Confirmatio ſuperioris facit ceſſare beneficium* l. 2. C. de reſcind. vendit.
9. *Confirmatio excludit doli præſumptionem, & nullitatis exceptionem, n. 10.*
11. *Confirmatio eius, quod nullum eſt, ſi non firmat actum, valet tamen ut nova diſpoſitio.*
12. *Alienatio ſine decreto & cauſæ cognitione non eſt ipſo iure nulla, ſed tantum imperfecta.*
13. *Actus imperfectus ex confirmatione firmiſſimum robur accipit:*

1 NEgativè concludendum videtur, quoniam alienatio bonorum pupillarium ſine decreto & cauſæ cognitione facta, non valeat, etiamſi Princeps reſcripto conſentiat in alienationem. *Henricus* Rebelkräh / *deciſ. 7.*

incip. res pupillares. per tot. Vel illa juramento confirmetur *Iaſon in auth. ſacramenta. C. ſi adverſ. vendit. num. 33. & n. 46. Andr. Gail. lib. 2. obſer. 41. n. 12.*

2 Cùm ejusmodi alienatio ſine decreto & cauſæ cognitione facta, ſit ipſo jure nulla. *Ludov. Roman. conſil. 54. incip. viſis circa id. num. 3. verſ. tertio iſta pars. & ſeq.* & proinde confirmari nequeat, quoniam id, quod nullum eſt, confirmari non poteſt. *Bl. conſil. 181. incip. caſus talis eſt cavetur. n. 1. verſ. & quod nullum eſt. & ſeq. lib. 1.*

3 Contrarium tamen ICti VVittenbergenſes *Menſe Decembr. Anno 1623.* ad requiſitionem D. S. R. zu W. reſponderunt: Wann gleich ewer Haußfraw / zur zeit der auffgerichten transaction noch Vnmündig geweſen / vnd die alienatio absq; decreto vorgenommen worden. Dennoch aber vnd dieweil dieſelbe dem Rathe vorgetragen / von jhme confirmiret worden / vnnd ewerm Bericht nach / die dringende Noth zuerweiſen / So iſt auch ſolche dieſer Vrſachen wegen nicht vmbzuſtoſſen / V. R. W.

4 Per doctrinam *Bl. in l. quicunq. 4. C. de bonis quæ liber. n. 5. ibi, contractus factus. & ſeq.* qui in ſpecie tradit, ſi contractus factus Epiſcopo vel Magiſtratui, præſentetur, & ejus confirmatio petatur, quod talis confirmatio habeat authoritatem decreti, quoniam paria ſunt aliquid

5 legitimè fieri, vel legitimè confirmari. *l. Tribunus ff. de milit. teſtament. Bl. d. l. quicunq. 4. num. 5. verſ. & paria ſunt. & ſeq.*

6 Propterea, quòd confirmatio ſuperioris ſuppleat defectum formæ, & defectum perſonæ. *Iaſon in l. more majorem. 8. ff. de juriſd. n. 40. ibi, item in materia. & ſeq.*

8 Et confirmato addat robur & firmitatem. *Bl. in l. adverſus. C. ſi adverſ. rem judic. n. 3. Alex. conſ. 122. incip. viſo puncto. n. 21. vol. 6. Gail. lib. 2. obſer. 1. n. 8. Iaſon in l. more majorem. 8. ff. de juriſdict. n. 41.*

Facit

8 Facit ceſſare beneficium *l. 2. C. de reſcind. vend. l. Gail. lib. 2. d. obſerv. 1. n. 9. verſ. & ſic beneficium. Br. in l. ſi expreſſum. ff. de appellat. n. 17. Pruckm. conſil. 29. n. 62. & ſeq. & conſil. 49. n. 58. & ſeq. & conſil. 50. n. 385. poſt princ. & n. ſeq. vol. 1. Coler. conſil. 28. n. 202. n. 310. & ſeq. Ioann. Koppen. deciſ. 58. n. 20. & ſeq.*

9 Et excludat omnem doli præſumptionem. *c. in præſentia. extr. de renunciat. c. ſicut vobis. §. ult. extr. de ſent. & re judic. l. 1. C. de præd. & aliis reb. minor. Gail. lib. 2. d. obſer. 1. n. 10.*

10 Et nullitatis exceptionem *Gl. in c. quia. 5. verb. forma. verſ. per confirmationem fit. extr. de conceſſ. præbend. Andr. Gail. d. obſer. 1. n. 10. verſ. præterea nullitatis. & ſeq.*

11 Et quamvis confirmatio ejus, quod nullum eſt, non valeat, valere tamen debet tanquam nova diſpoſitio & confirmatio, *Bl. conſil. 319. incip. matrimonium in articulo. n. 4. verſ. ſed veritas eſt. lib. 4. Paul. de Caſtr. conſil. 248. incip. viſis. col. 2. n. 4. ſub fin. verſ. illud autem. lib. 2.*

12 Præſertim hoc in caſu, ubi alienatio rerum pupillarium ſine decreto & cauſæ cognitione facta non eſt ipſo jure nulla, ſed ſaltem imperfecta. *Andr. Gail. l. 2. d. obſerv. 1. n. 19. circa med. verſ. utputa. quando judex. & ſeq.* Quod etiam exinde patet, quod ejusmodi alienatio ſine decreto facta, lapſu quinquennij perficiatur & confirmetur, *l. ult. C. ſi major factus alienat. ſine decret. judic. fact. Pariſ. conſil. 49. n. 14. vol. 1. Cavalc. de tutor. & curat. num. 146.* Quod non fieret, ſi eſſet ipſo jure nulla. *l. non dubium. 5. §. nullum. & ſeq. C. de legib.*

13 Ejusmodi autem actum imperfectum confirmari poſſe, & ex confirmatione firmiſſimam authoritatem accipi, textus eſt *in c. 1. ſub fin. ubi in verb. authoritate. extr. de transact. Iaſon in d. l. more majorum. 8. n. 31. Andr. Gail. lib. 2. d. obſer. 1. n. 19. verſ. ſecundò limitatur. & ſeq.*

Deciſio CL.

De Collegiis Mercatorum, Pannificum, Cerdonum & ſimilium, & eorum ſtatutis.

SVMMARIA.

1. *Mercatores, Cerdones & alij poſſunt ſua collegia habere. n. 3. 4.*
2. *Collegia nulli habere poſſunt, niſi eis lege, vel conſuetudine, vel ſpeciali privilegio concedatur.*
5. *Collegia quando approbata & licita cenſentur, & quibus ex ſignis hoc cognoſcitur. n. 6.*
7. *Collegia licita inter ſe ſtatuta facere poſſunt. n. 13. 19.*
8. *Etiamſi iuriſdictionem nullam habeant.*
9. *Rectoribus Collegiorum datur iuriſdictio à lege mediante electione. n. 10.*
11. *Rectores collegiorum habent coercitionem in collegiatos.*
12. *Si controverſia eſt inter Rectorem & alium collegiatum, poſſunt collegiati cognoſcere.*
14. *Statuta collegiorum non debent eſſe iuri divino, & naturali contraria.*
15. *Statuta collegiorum non indigent confirmatione ſuperioris. n. 16. 18. 21.*
17. *Sub generali confirmatione ſtatutorum populi an etiam continentur ſtatuta collegiorum.*
20. *Statuta collegiorum de iure communi ſunt approbata.*
22. *Statuta collegiorum in quibus cauſis, & contra quas valent. n. 23. 24. 25. 26.*
27. *Iudex loci ordinarius habet cum collegiatis concurrentem iuriſdictionem.*
28. *An alius, qui non eſt de collegio, poteſt ſibi ea que collegiatis competunt, attribuere, ea conficere, emere, vendere, &c. n. 3.*
29. *Mercari & negociari eſt actus meræ facultatis.*
30. *Nemo ab actu meræ facultatis ne pacto quidem excludi poteſt.*

31. Colle-

32. *Collegia mercatorum propter utilitatem publicam ſunt inducta.*
33. *Collegiati habent jus prohibendi.*
34. *Scabinorum Ienenſium reſponſum affertur.*
35. *Collegiati etiam pendente lite cum extraneo poſſunt nova ſtatuta in eius præiudicium facere.*

1 EXtra dubium eſt, quòd Mercatores, Cerdones, & alij opifices ſua collegia habere poſſint. *Novell. de fideiuſſor. 4. c. 3. §. ult. ſub fin. Vult. in l. periniquum. ult. C. de juriſdict. n. 15. & ſeq. Old. conſil. 128. incip. quoniam ad inveſtigationem. n. 1. & ſeq. per tot.*

2 Dummodo illis hoc lege vel conſuetudine, vel ſpeciali Principis privilegio concedatur. *Vult. in d. l. ult. C. de juriſdict. num. 16. ibi, habent autem quibus. & n. ſeq. Matth. Stephan. tract. de juriſdict. lib. 2. verſ. 2. c. 6. incip. collegium dicitur eſſe. n. 57. & ſeq. n. 66. & ſeq.*

3 Aliâs omnia collegia ſunt reprobata. *Oldr. conſil. 65. incip. hic agitur. n. 7. verſ. imo quia ut plurimum. & ſeq.*

4 Etiamſi eſſent mille, vel duo millia, tamen congregati per ſe abſq; ejusmodi permiſſione, non poſſunt facere collegium approbatum, nec judicem eligere. *Paul. de Caſtr. in l. privatorum. 3. C. de juriſdict. omn. judic. n. 3. ibi, ibi ſi eſſent mille. & ſeq.*

5 Collegia autem approbata & licita cenſentur, & eorum poſſeſſio vel quaſi probatur. Ex eorum literis fundationis & privilegiis à magiſtratu conceſſis. *Matth. Stephan. tract. de juriſdict. lib. 2. part. 2. d. c. 6. n. 79. ibi, ad probandum verò. & ſeq.* Vel ſi ſolent conſtituere Syndicum, in certo loco convenire, tractatus collegiales negociorum communium exercere, arcam communem, gemeine Lade/ & ſigillum habere. *Ludov. Roman. conſil. 436. incip. quod indultum. n. 6. ibi, quia adſunt ſigna collegium demonſtran-*

monſtrantia.n.7. & ſeq. Felin.in c. accedentes. 11. extr. de præſcription.n.2.verſ.de iſtis ſignis cognoſcendi.& ſeq.Calder. conſil 261.n.2.verſ.prædicta probantur. Tuſch. tom.1. verb. collegium. concluſ.452.n.2.& n.4. Paul.de Caſtr.in d.l.privatorum.3. C. de jurisdict.n.2.verſ.quia non habent ſigna. Matth. Stephan. tract. de jurisdict.lib.2.part.2.c.6.n.82.verſ.præterea collegium probatur. n.83. & ſeq.

6 Quæ tamen ſigna omnia ſimul & conjunctim non requiruntur,ſed unum & alterum ſufficit. *Innoc. in c. paſtoralis. extr.de jure patron. Felin.in d. c.accedentes. 11. extr.de præſcript.n.2.verſ.non tamen oportet.Tuſch.d. tom.1. verb.collegium.concluſ.452. n. 2. in fin.*

7 Et ejusmodi collegia approbata Mercatorum, artis lanæ,cerdonum & ſimilium poſſunt etiam inter ſe ſtatuta ſpecialia contra ſtatuta generalia illius civitatis facere in illis ad eorũ artem & profeſſionem ſpectantibus. *l. trajectitiæ.2. §.ult.ſub fin. C. de conſtit.pecun. Novell. de fidejuſſ.4.c.3.§.ult.in fin.Br.in l.omnes populi.9.ff. de I.& I.n.6.ibi, ſecundo quæro. Iaſon eod.n.37.ibi circa ſecundam quæſtionem. Bl. ibid.n.32.ibi,hic quæritur an collegia.& in l.periniquum.ult. C.de jurisdict.n.1.verſ. ex hoc infert.& ſeq. & in d.l. trajectitia.C. de conſtit.pecun.n.9.ibi,tertio nota. Ludov. Roman.conſil.277.incip. non eſt dubium.n.ult.ibi,valent enim ſtatuta. Angel.in §.jus autẽ civile.4.Inſt.de I.N.G.& C.n.4.Franciſc.Marc.deciſ. 165. incip. an aliqui magiſtri.n.1.& ſeq.part.1.Daniel Moller.lib. 2.ſemeſtr. c.15.incip.collegia.n.1.verſ.ex hoc infert. & ſeq.*

8 Etiamſi per ſe jurisdictionem nullam habeant. *Bl.in d. l.privatorum.3. C.de jurisdict.n.1.& ſeq.*

9 Quoniam datur electis Rectoribus collegiorum jurisdictio à lege mediante electione, *Paul.de Caſtr.in l.periniquum. ult.C. de jurisdict.n.3.poſt princ.*

10 Et eo ipſo ſtatim acquirunt jurisdictionem,poſtquam ſunt electi. *Paul. de Caſtr.in d.l.privatorum.3. C.de jurisdict. n.*

5.poſt

ſ. poſt princ. Vult. in l. ult. C. eod. n. 18. verſ. eo ipſo quod eligitur:
11 Et ideo habent etiam coercitionem & mulctæ civilis irro-
gationem. *Vult. in d. l. ult. C. de jurisdict. n. 20. ibi, cum autem*
12 *omnibus & ſeq.* Ita ut etiam ipſi collegiati inter ipſum Ma-
giſtrum collegij, & alium collegiatum, ſi inter eos eſt
controverſia, vel agitur de delicto, vel aliâ re ipſius Ma-
giſtri duntaxat, cognoſcere poſſint. *elegant. Oldrad con-
ſil. 128. incip. quoniam ad inveſtigationem. n. 2. ibi, ex prædictis*
13 *itaq. n. 3. & ſeq. per tot.* Nam ſi collegium approbatum
poteſt conferre, quæ ſunt jurisdictionis, puta Præpoſi-
tum eligere, multò magis absq; alia jurisdictione poteſt
ſtatuta condere. *Bl. in d. l. periniquum ult. C. de jurisdict. omn.
judic. n. 1. verſ. cum non poſſet.* Dummodo juri divino & natu-
rali non ſint contraria, ut ſupra *deciſ. 26. n. 3. & ſeq.* dixi.
15 Valent autem hæc ſtatuta etiam absq; alia ſuperioris
authoritate, nec indigent confirmatione; Et quamvis
in hoc contrarium ſtatuat *Bl. in l. privatorum. 3. C. de jurisdict.
n. 2. verſ. ſolutio concedo. & ſeq. & in l. periniquum ult. C. eod. n. 4.
verſ. quæro hic utrum propoſi. 1 verſ. & in l. humanum 8. C. de le-
gib. n. 2. ibi, nota etiam hic quod Senatores. & ſeq. Gl. in d. l. priva-
torum. 3. C. de jurisdict. verb. privatum. verſ. ſed obſtat Franciſc.
Marc. deciſ. 165. incip. an aliqui Magiſtri. n. 3. part. 1. Oldr. conſi. 128.*
16 *incip. quoniam ad inveſtigationem. n. 6.* Adeò, ut nec conſuetu-
dine induci poſſit, ut ejusmodi ſtatuta ſine confirmatione
ſuperioris valeant. *Oldrad. d. conſil. 128. n. 7. ibi, nec propter hoc*
17 *poteſt dici. & ſeq.* Nec ſub generali confirmatione ſtatutorum
populi contineantur, ſed ſpeciali confirmatione & renova-
tione indigeant. *Bl. in l. ex placito. 3. C. de rerum permutat. n. 13
ibi, & ſi ſtatuta populi. & ſeq.* Priorem tamen ſententiam re-
18 ctiùs defendit idem, *Bl. in l. omnes. 9 ff. de I. & I. n. 32 verſ. nam
talia ſtatuta ſunt approbata. & in l. trajectitiæ. 2. C. de conſtit. pe-
cun. num. 9. verſ. & iſta ſtatuta ſunt confirmata. Paul. de
Caſtr. in l. privatorum. 3. Cod. de jurisdict. num. 5. ſub fin.
verſ.*

verſ. ubi patet quod. & in l. periniquum. ult. C. eod. n 3. verſ. cujus contrarium ibi dixi. Iaſon in l. omnes. 9. ff. de I & I.n.38. ibi, an autem ſtatuta mercatorem. & ſeq. Angel in d. §. jus autem civile. 4. inſt. de I.N.G. & C. n. 4. ſub fin. verſ. non expectata al. 3. Vult. in d. l. periniquum. ult. n. 18. in princ. & verſ. verius tamen eſt. Alex. conſil. 123. incip. ſcripſit. n. 5. verſ. ut videantur confirmata. vol. 4.

19 Quoniam eo ipſo, quod collegium eſt approbatum, poteſt facere ſtatuta inter ſuos juratos. *Bl. in d. l. omnes. 9. ff. de I. & I. n. 32. verſ. nam eo ipſo quod collegium. & in l. privatorum. 3. C. de jurisdict. n. 2. verſ. ſed ut collegium approbatum. & ſeq.*

20 Et ejusmodi ſtatuta de jure communi ſunt approbata & confirmata. *Bl. in d. l. omnes. 9. ff. de I. & I. n. 32. C. de conſtit. pecun. n. 9. verſ. & iſta ſtatuta. Iaſon in d. l. omnes. 9. n. 38. verſ. quia à jure communi. Vult. in d. l. ult. C. de jurisdict. n. 18. verſ. quicquid collegium.* Et ideo ulteriori confirmatione Principis vel ſuperioris non indigent, *text. in l. un. auth. med. C. de theſaur.*

21 Niſi ſunt ejusmodi collegia, quæ faciunt civitatem, caſtrum vel villam, & habent territorium, tunc illorum ſtatuta meritò à ſuperiore confirmari debent, ſecus eſt in aliis collegiis approbatis Mercatorum, Cerdonum & ſimilium. *Paul. de Caſtr in d. l. privatorum. 3. C. de jurisdict. n. 4. & n. 5. verſ. ego intelligo. & ſeq.*

22 Quæ tamen ſtatuta collegiorum approbatorum valent duntaxat in cauſis civilibus, non in criminalibus. *Vult. in d. l. periniquum ult. C. de jurisdict. n. 19. ibi, alterum eſt. & ſeq.*

23 Et q̃dem nõ indefinitè in omnibus cauſis civilibus, ſed ſolum ipſorũ artẽ vel profeſſionẽ concernentibus, non

in alijs, puta in hereditatibus & ſimilibus. *Bl. conſil. 43. incip. præſuppoſito quod. num. 1. ſub fin. verſ. & quia Mercatores. lib. 4. & in d. l. omnes. 9. ff. de I. & I. n. 33. verſ. inter ipſos poſſunt habere. & in d. l. periniquum ult. C. de juriſdict. n. 3. n. 4. verſ. ſecundo quæro. Paul. de Caſtro. eod. n. 2. verſ. ſed quantum ad ea. Vult. ibid. n. 19. verſ. & quidem non indefinitè. (ubi exemplum affert) n. 120. & ſeq.*

24 Prout etiam nocent ſolummodo ipſis collegiatis & eorum heredibus, non etiam alijs: *Bl. d. conſil. 43. n. 1. verſ. quia ſtatuta Mercatorum. lib. 4. & in l. omnes. 9. ff. de I. & I. n. 33. verſ. hæc tamen ſtatuta. & in d. l. periniquum. ult. n. 3. ibi, tertio nota. & in l. trajectitia. 2. C. de conſtit. pecun. num. 10. Angel. in §. jus autem civile. 4. inſt. de I. N. G. & C. n. 4. verſ. & hoc verum. Iaſon in d. l. omnes. 9. ff. de I. & I. n. 37. verſ. & idem tenet. Vult. in d. l. ult. C. de juriſdict. n. 23. ubi, tertium eſt quod juriſdictio.*

25 Benè tamen verum eſt, quòd inter eoſdem Mercatores collegiatos valeant etiam in alia curia & foro, quàm in ipſa curia Mercatorum. *Bl. in d. l. trajectitia. 2. C. de conſtitut. pecun. (ubi declarat) n. 10. ibi, dubitatur tamen. & ſeq. Iaſon (ubi etiam declarat) in d. l. omnes. 9. ff. de I. & I. n. 38. ibi, an autem ſtatuta. Angel. in d. §. jus autem civile. 4. inſt. de I. N. G. & C. n. 4. poſt princ.*

26 Et licèt quis deſierit eſſe Mercator, tamen pro his, quæ geſſit tempore, quo erat Mercator, poteſt conveniri coram conſulibus Mercatorum. *Paul. de Caſtr. (ubi hoc menti tenendum dicit) in l. periniquum. ult. C. de juriſdict. n. 2. ibi, tene menti quod licet. Vult. (ubi exemplum affert) eod. n. 25. verſ. ſed qui aliquando fuerunt. & ſeq.*

27 Cum quibus tamen judex loci ordinarius habet juriſdictionem concurrentem. *elegant. Vult. (ubi exemplum affert) in d. l. ult. C. de juriſdict. num. 26. ibi, quartum eſt*

Dddd quod

quod judex. usq. ad fin. Bl. eod. (ubi hoc menti tenendum [illegible] n. 2. Ludov. Roman. conſil. 393. incip. præſens conſultatio. n. [illegible] ibi. tertio idem probatur. & n. ſeq. Tuſch. tom. 7. verb. ſtatutum. concluſ. 431. n. 2. 3. 4. & ſeq.

28 Si tamen quiſpiam alius, qui non eſt de collegio, nec ſub ejus ſtatuto comprehenſus, velit eas res, quæ ad illud collegium ſpectat, ſibi attribuere, eaſdem conficere, vendere, & cum illis negociari, is non admittitur, niſi ſe in illud collegium recipi petat, ſeq; illi & ejus ſtatutis conformet, & omnia alia, quæ reliqui collegiati facere tenentur, præſtet. Quamvis enim ejuſmodi ſtatuta alios forenſes & extraneos ſtringere non ſoleant, *Alex. conſil. 123. incip. ſcripsit. n. 5. verſ. tamen poteſt ... & ſeq. lib. 4. Bl. consil. 43. incip. præſuppoſito quod Cajetanus. n. 1. verſ. quia ſtatuta mercantiæ. lib. 4.*

29 Mercari etiam & negociari & ſimilia negocia exercere, per ſe ſit actus meræ facultatis, qui cuivis de jure naturali & gentium pro lubitu & arbitrio permittitur, *l. ex hoc jure. ff. de I. & I. l. 7. §. ult. verſ. quia ſolutio. ff. de curat. furioſ. l. ſicut. 5. C. de O. & A.*

30 Adeò, ut ne pacto vel propria conventione ſe quis ab ejuſmodi actu meræ facultatis excludere poſſit *Paul. de Caſtr. conſil. 144. incip. pactum iſtud. n. 3. poſt med. verſ. ſed ea quæ competunt. & ſeq. lib. 2.*

31 Sed quoniam ejuſmodi actus meræ facultatis de jure civili ad certum modum aſtringi, *ut oſtendi in mea concluſ. pract. part. 2. concl. 3. n. 9. & ſeq.* Et ea, quæ ad jus gentium privævum vel naturale pertinent, limitari poſſunt *Heig. quaſt. 15. incip. de venatione. num. 28. & ſeq. lib. 1.* Ut certo tantum hominum generi actibus meræ facultatis uti frui liceat. *Heig. d. quaſt. 15. n. 33. ibi, ut certo tantum. & ſeq. lib. 1.*

32 Et collegia Mercatorum & artificum propter utilitatem publicam ſint conceſſa. *Novell. de fidejuſſor. 4. c. 3. §. ult. l. receptitia. 2. §. ult. C. de conſtit. pecun.* Adhoc, ut diſtincta ſint officia, ea non turbentur, nec quod alijs eſt creditum & conceſſum, alij ſubtrahant. *text. elegans in l. conſulta. 23. verb. abſurdum eſt neq. C. de teſtam. Pruckman de venat. c. 4. n. 37.* Et ejuſmodi collegia & privilegia reſpectu aliorum privativè in eorum præjudicium commiſſa intelligantur. *Pariſ. conſil. 70. n. 4. & ſeq. n. 8. & ſeq. vol. 1. Iaſon in l. ait Prætor. ff. de jurejur. n. 3.*

33 Et illi, qui ejuſmodi privilegijs certum collegium habendi, vel artem aliquã exercendi gaudent, jus alios prohibendi habent. *Bl. conſil. 463. n. 5. verſ. ſed ſi tu haberes. vol. 4. Iaſon in l. quominus. ff. de fluminib. n. 85.*

34 Ideoq; meritò Scabini Ienenſes *Menſe Novemb. An. 1620.* an die geſampten Gewandſchneider vñ Tuchmacher zur Naumburg reſponderũt: Do ewerm Bericht nach ein ehrſamb Handwerg der Gewandſchneider / durch des Rahts anordnung / an den von euch angezogenen ort gewieſen worden vnd nicht allein ewere Vorfaren, ſondern auch jhr / je vnd allewege dieſer Ordnung euch bequemet So iſt gemeldter Häupt / krafft angezogener vnd der nachfolgende obſervantz beſterckter Ordnung ſowol auß denen von euch in ewern ſub dato den 4. Julij bey dem Rahte eingegebenen Antwort angezogenen motiven vnd Rechtsgründen dereñ auch angewieſenen Gewölben eines / welches jhme das Loß geben wird / neben euch zu beſitzen / vñ daſelbſt feil zu haben / oder des Gewandſchnits / alles ſeines einwendens vngeachtet, ſich gentzlich zu enthalten ſchuldig, V. R. W. Quod adeò procedit, ut etiam ejuſmodi col-

35 legiati, pendente lite cum extraneo non collegiato poſſint in ejus perniciem ſuper causâ controverſa, vi collegij & poteſtatis collegialis nova ſtatuta facere, confirmationem deſuper petere, & ex novis illis ſtatutis contra eum agere, excipere & obtinere, uti eleganter tradit *Bl. in l. ex placito 3. C. de rer. permutat. n. 13. verſ. ſed pone actum eſt. & n. 14. quod ſingulariter obſerva.*

Deciſio CLI.

An & quatenus jus venandi in alienis prædijs præſcribi poßit, ad intellectum ordinationis provincialis, tit. daß keiner auff des andern Grund vnd Boden jagen ſol, *&c.*

SVMMARIA.

1. *Nemo in alienis fundis venari debet.*
2. *Si controverſia de venatione inter poſſeſſorem fundi clientelaris & iuridicum dominum incidit, ius venandi poſſeſſori adiudicatur.*
3. *Proprietas fundi à iurisdictione differt.*
4. *ICtorum Lipſenſium reſponſum aſſertur.*
5. *Dominium directum fortius eſt utili, & ei perfertur.*
6. *In dubio ius venandi magis territorio, quam iurisdictioni adhæret.*
7. *Ius venandi non competit habenti utile dominium.*
8. *Clauſula præcedens maioris efficaciæ eſt ad determinationem ſequentium, quam ſequens clauſula ad determinationem præcedentium.*
9. *Referens ineſt relato, & ex eo recipit interpretationem, extenſionem & limitationem.*

1 IN ordinatione provinciali, *tit.* daß keiner auff des andern Grund vnd Boden. *pag. 77.* dicitur, daß ein jeglicher mit Jagen/ Hetzen/ vnd Weydewerck zu treiben/ auff ſein vnd ſeiner Erbe Eigenthumb bleiben/ vnd eines andern Güter damit nicht beſchweren ſol/ vngeacht einiges fürwendens/ daß es anderer geſtalt herbracht vnd im Brauch gehalten/ alles bey Pœn 100. fl. So offt einer gegen dem andern dißfals vorbracht. *Schneid. in §. feræ. inſt. de R. D. & A. R. D. n. 8. verſ. tertio limitatur. Daniel Moller. in comment. ad conſtitut. Saxon. part. 2. c. 8. num. 5. verſ. eſt autem illa.*

Vnd-

Dubitabatur igitur de quonam dominio Eigenthumb / illud debeat accipi, an tam de directo, quam utili ſimul, quod quis in ſuis & ſuorum ſubditorum prædijs habet, an verò ſaltem de directo, quod quis in aliquibus prædijs habet, alteri verò nobili in ijſdem utile dominium competit, ita ut alter nobilis, qui utile dominium habet, nihilominus in illis venari & jus venandi præſcribere poſſit?

2 Prius videtur dicendum per deciſionem *Renat. Choppin. de dom an. Franc. lib. 3. tit. 22. num. 6. quem ſequitur Petr. Heig. quæſt. 15. incip. de venatione. n. 54. vers. refert Senatum Pariſienſem. & ſeq. part. 1.* qui in terminis tradit, & teſtatur, quod, motâ in foro de venatione controverſia inter poſſeſſorem fundi clientelaris, & juridicum dominum directum & ſuperiorem, ſenatus Pariſienſis jus venationis poſſeſſori fundi clientularis adjudicaverit;

3 Quoniam valdè diſtat proprietas fundi à juriſdictione. *Par. de Pus. de feud. redinteg. c. 30. Heig. d. quæſt. 15. n. 55. ibi, valde enim diſtat. part. 1.* Quod vel ideo magis in hoc caſu dicendum erit, quoniam *ind. ordinat.* dicatur, quod quis in proprijs bonis auff ſeinem vnd ſeiner Leute Eigenthumb / venari poſſit. Propria autem bona ea dicuntur, quæ quis poſſidet, & ex quibus fructus percipit, licèt ea ab alio recognoſcat. *l. 1. ſub fin. princip. verb. agros noſtros. ff. ſi ager vectigal. Alex. conſil. 86. incip. in cauſa datiorum. num. 2. verſ. non obſtat verbum domini, lib. 1. Schneid. in §. feræ. inſt. de R. D. & A. R. D. n. 5. ſub. fin. verſ. ut nec eis in fundo proprio. Paul. de Caſtr. conſil. 144. incip. videtur dicendum. n. 1. & ſeq. lib. 1.*

4 Contrarium tamen ICti Lipſenſes ad requiſitionem H. von S. *Menſe Septembr. Anno 1633.* reſponderunt: Habet jhr vnd ewre Verfahren auff obgedachtem Werther vor Rechtsverwehrte Zeit euch der Jagten gebrauchet / Wie euch aber der Herr G. zu S. anjetzo in Streit zu ziehen ſich vnterfangen; Ob nun wol die vorerwehnten Verträge darauff vorbehaltner Gerichte der Wichtigkeit nicht ſeyn / daß jhr darumb der bißhero vorn gehabter Jagt entſetzet werden köntet; Dennoch aber vnnd dieweil auß deme in mehrerwehnten Verträgen vermerckte reſervat, daß nemblich die Anlagen des Werthers euch ohne entgeld nicht folgen, ſondern nach anzahl der Ecker verzinſet werden ſollen / ſo viel zu ſchlieſſen / daß hochgedachter Herr Graffe jhme das dominium directum daran vorbehalten / vnd vermöge Churf. Sächſ. Landsordnung / niemand auff des andern Grund vnd Boden / vngeachtet / da es auch gleich auch anders Herkommens / zu jagen befugt iſt: So bleibet es auch darbey allenthalben billich / vnd jhr ſeyd euch des Jagens auff mehrbeſagtem Werther deſſen Anlagen vnd Zubehörung zu enthalten ſchuldig / V. R. W.

5 Quia Comes ille non ſolum habet dominium directum, quod fortius eſt, quàm utile, & utili merito præfertur. *Didac. Covarr. in relect. c. poſſeſſor. extr. de R. I. p. 3. §. 1. n. 2.* Et in dubio appellatione dominij intelligetur directum. *Signor. conſil. 253. n. 2. Br. conſil. 243. incip. fuit quidam. n. 3. ſub fin. verſ. nam ubi de dominio. lib. 1. Tuſch. tom. 2. verb. dominium. concl. 599. n. 23. & ſeq.*

6 Sed etiam territorium, cui in dubio jus venandi magis, quam juriſdictioni vel alicui dominio adhæret. *Petr. Heig. (ubi ita VVittenbergæ in quadam magna cauſa pronunciatum fuiſſe teſtatur) d. quæſt. 15. n. 54. ibi, in eo tamen differentia eſt. & ſeq. part. 1.*

7 Cùm habenti utile dominium non competat jus venandi, ſed ſaltem proprietarijs. *Modeſt. Piſtor. quæſt. ...*

in princip. cum in Facultate. n. 10. ibi, ex prædictis. & num. ſeq. lib. 1. Et licèt in caſu, ubi dominus directus, vel ſuperior territorij concurrit, cum poſſeſſore fundi clientelaris, jus venandi poſſeſſori fuerit adjudicatum, hoc tamen obtinet duntaxat in poſſeſſore fundi feudalis, *Petr. Heig. d. quæſt. 15. n. 54. ſub fin. part. 1.* & proculdubio limitatur, niſi aliud ſtatuto, vel conſtitutione Principis fuerit inductum. Hìc autem aliud eſſe diſpoſitum *in d. ordinat. provinciali, tit.* daß keiner auff des andern Grund vnd Boden. *col. 1. verſ.* vnd einer dem andern auff ſeinem. ex illo verbo Gerichte luculenter apparet, ubi dicitur, daß einer dem andern auff ſein vnd ſeiner Leute Gerichten/ Güter/ Grund vnd Boden zu jagen/ etc. ſich gentzlich enthalten ſolle/ ita ut quis nedum in alterius & ſubditorum fundis, ſed etiam in alterius territorio & juriſdictione venari non poſſit. Ex quâ clauſulâ præcedenti Gerichte meritò ſequens ordina-
8 tio, ubi illa dictio Gerichte omittitur, eſt ſupplenda, cum clauſula præcedens majoris ſit efficaciæ, ad determinationem ſequentium, quam clauſula ſequens ad determinationem præcedentium, *Cagnol. in l. 1. ff. de judic. n. 36. Intrigil. tract. de feud. quæſt. 6. n. 57. Iaſon in l. prætor ait. §. ſi initium. ff. de edend. n. 2. Petr. Heig. part. 2. quæſt. 17. n. 14. Brun. à Sole. verb. clauſula. n. 40.* Præſertim cùm ſequens ordinatio Electoris Auguſti ſe verbis diſertis referat ad præcedentem clauſulam & ordinationem fratris Mau-
9 ritij, unde meritò ſibi locum vendicat, quod referens inſit relato, & ex eo interpretationem, extenſionem & limitationem recipiat. *l. aſſe toto. ff. de heredib. inſt. l. hæc venditio. §. 1. ff. de contrah. empt. Dec. conſil. 47. in princ. Pariſ. conſil. 27. n. 10. vol. 1. Menoch. conſil. 1. n. 93. Veſ. conſil. [illegible] n. 24. vol. 1. Cothm. conſil. 21. n. 209. vol. 3.*

Deci-

Deciſio CLII.

Si alius eſt valor monetæ tempore primæ obligationis, & alius tempore conſtituti, utrum tempus erit inſpiciendum?

SVMMARIA.

1. *Valore monetæ extrinſeco mutato tempus contractus inſpicitur.*
2. *Per conſtitutum vetus actio non tollitur.*
3. *Interventus novæ perſonæ conſtituentis novationem non inducit.*
4. *Per conſtitutum vetus actio tollitur, ſi quoquo modo poteſt percipi à priori actione eſſe receſſum.*
5. *Vel ſi illud, quod eſt in priori obligatione deducitur in ſtipulationem.*
6. *Per conſtitutum à priori obligatione videtur receſſum, ſi conſtituens totam obligationem in ſe ſuſcipit, & debitor liberatur.*
7. *ICtorum Lipſienſium reſponſum affertur.*

1 IN meis concluſionibus practicabilibus *part.2.concl.36. n.1. & ſeqq.* latè dixi, quod valore monetæ extrinſeco mutato, tempus contractus ſit inſpiciendum. Si igitur alius fuit valor tempore obligationis primæ, & alius tempore conſtituti, videtur dicendum, quod tempus primæ obligationis ſit inſpiciendum, & ſecundum il-
2 lud valor monetæ ſolvendus, quoniam per conſtitutum vetus actio vel obligatio non tollitur, ſed is, pro quo quis ſoluturum conſtituit, nihilominus obligatus manet. *l. ubi quis. 28. ff. de conſtit. pecun. ubi gloſſ. verb. manet. Paul. de Caſtr. eod. n. 1. ibi, per conſtitutum. l. item illa verba. ... § ult. ubi Gothofr. ff. eod. l. ſi filius fam. 15. ff. de in rem. verſ.*

3 Nec interventus novæ perſonæ conſtituentis novationem inducit. *Bl. in d. l. ubi quis. 28. ff. de conſtit. pecun.*

n. un. ibi, interventus nova. per tot. per text. in l. ultim. C. de novat.

4 Sed quoniam hæc limitantur, ſi quoquo modo poſſit percipi, quod à priori obligatione receſſum ſit. *Gl. in d. l. ubi quis. 28. ff. de conſtit. pecun. verb. manet. verſ. ſi tamen quoquo modo. & ſeq.*

5 Vel illud, quod fuit in priori obligatione, deducatur in ſtipulationem. *Bl. in l. item illa verba. 18. §. ult. verſ. quæro de uno an eo ipſo. & ſeq. ff. de conſtit. pecun.* Negari autem non poſſit, quod creditor novam obligationem, & chirographum à conſtituente recipiendo, à priori recedere voluiſſe cenſeatur. *Bl. conſil. 399. incip. in libris theſaurariæ. n. 7. verſ. ſit igitur transmutatio. lib. 5.*

6 Maximè, ſi conſtituens totam obligationem in ſe ſuſcipiat, & prior debitor liberatur, & debitor eſſe deſinit. *Bl. d. conſil. 399. num. 7. verſ. & ſiquidem deſinit. & ſeq. lib. 5.* Conſtituensq; ſe tanquam principalem obliget, & die definito & certo, de ſuo ſolvere promittat. *Valent. Franc. de fidejuſſ. c. 5. n. 203. & ſeq. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. 10. n. 299. ibi, cæterum an idem ſit. & n ſeq.* Ideoq; merito in caſu, ubi creditor novum chirographum à conſtituente ſe tanquam principalem obligante accipit, per ejuſmodi conſtitutum prior obligatio ſublata cenſetur, & conſequenter quoad valorem monetæ, non tempus prioris obligationis, ſed conſtituti inſpici debet;

7 Prout etiam ita ICti Iuridicæ Facultatis Lipſenſis *Menſe Auguſto Anno 1622.* reſponderunt: Hat Fraw Veronica von Wchteritz Hanſen von Rabiel im 1608. Jahre 1000. fl. vorgeſatzt/ davor ſich Hans vnd Wolff von Schönfeld/ Gebrü-

dere/in Bürgſchafft eingelaſſen/dieſelbe beyde Bürgen aber Anno 1620. am 17. April. dieſelbe obligation anderweit auff ſich genommen/ vnd ermeldter Fraw von Vchteritz eine ſolche obligation wegen der 1000. fl. zugeſtellet/in welcher beſage der Beylage sub A. Hans von Schönfeld auff Löbnitz Principal debitor, vnd ſein Bruder Wolff von Schönfeld/ſelbſtſchuldiger Bürge worden ſeynd/ auch nunmehr erbötig/das Capital an jetziger Landleufftiger Müntze abzutragen/damit aber oberwehnte Fraw von Vchteritz nicht zu frieden/ſondern wil ſolche Müntze haben/ wie ſie Zeit des vorigen vnd Anno 1608. auffgerichteten Contracts gänge vnd gebe geweſen/ daran das Capital der 1000. fl. in Warheit außgezahlet worden; Ob nun wol/ ewerm anziehen nach/ im verſchienen 1620. Jahre den beyden von Schönfeld die creditrix keinen Heller zugeſtellet/ Sondern hat das Capital der 1000. fl. dem von Rabiel/ als dem Principal Schuldner/ zugezehlet ſonſten auch mit dem mutuo vnd außgeliehenen Geldern ins gemein alſo bewandt/ daß darbey die wirckliche Außzahlung erfordert wird/ hierüber in der jüngſten von denen von Schönfeld außgeantworteten Schuldverſchreibung mit außdrücklichen Worten nicht zu befinden/ daß zwiſchen jhnen vnd der Fr. von Vchteritz eine novation getroffen were/ Dennoch aber vnd dieweil die Fraw Creditrix nicht in Abrede/ daß eben die 1000. fl. dafür jetzo/ laut der newen obligation, die Brüder von Schönfeld alleine hafften/ zuvor dem von Rabiel wircklich außgezahlet worden/ ſie aber geſchehen laſſen/ daß die beyde von Schönfeld die vorige obligation in die newe verwandelt/ krafft welcher offtangeregte beyde Brüdere von Schönfeld den Selbſtſchuldiger Hanſen von Rabiel bey der Creditrice loß gemachet/ vnd die von jhme empfangene 1000. fl. auff ſich genommen/ vnd ſich dardurch/ ſo wol Hans von Schönfeld zu einem Principal debitore, mit der Frawen von Vchteritz gutem Willen/ conſtituiret vnd geſetzet; So iſt ſie nunmehr auff die vorige obligation zu dringen/ vnd derſelben nach die 1000 fl. zu

ſpa-

fordern nicht befugt; Es ſind aber die von Schönfeld die 1000. Gülden an ſolche Müntze / wie dieſelbe Anno 1620. den 17. April. genge vnd gebe geweſen / auszuzahlen / vnd damit jhr Brieff vnnd Siegel an ſich zu löſen ſchuldig / V. R. W.

Deciſio CLIII.

Invito Creditori quatenus ante diem ſolvi poßit?

SVMMARIA.

1. *Negativa opinio tractatur.*
2. *Affirmativa opinio defenditur. n. 3.*
4. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum affertur.*
5. *Limitationes ad hanc deciſionem referuntur. n. 6. 7. 8. 9. 10.*
11. *ICtorum Lipſenſium reſponſum recenſetur.*

1 QVod ante diem creditori invito ſolvi poſſit, negat *Specul. lib. 4. part. 3. tit. de emphyteuſ. §. nunc aliqua. n. 44. Bl. in l. item illa. 18. ff. de conſtit. pecun. in lect. antiq. n. 1. ſub fin. verſ. deinde nota iſtum textum dum dicit. & in addit. nova ex lectur. antiq. ibid. n. 2. ibi, nota quod creditor. Iacob. Cujac. in l. ſtipulatio iſta. 38. §. inter incertam. ff. de V. O. poſt princ. verſ. quod ſi quæratur an invito creditori. & ſeq. & lib. 23. obſerv. c. 23. incip. debitor qui ſolvit. per tot. per textus in l. item illa. 18. ff. de conſtit. pecun. l. ſi ſoliturus. 39. ff. de ſolut.*

2 Econtra verò affirmat per textus expreſſos *in l. eum qui. 41. §. 1. in fin. l. continuus. 137. §. cum ita. 2. ſub fin. verſ. nam & quod in diem debetur. ff. de V. O. Iaſon in l. ſtipulatio iſta. 98. §. inter certam. 16. ff. eod. (ubi ampliat) n. 1. verſ. intellige iſtam regulam. & ſeq. & in l. eum qui. 41. § 1. ff. eod. n. 4. ibi, ex quo infertur. Phil. Dec. in l. cū tempus. 17. ff. de R. I. n. 4. verſ. idē eſt de*

 quoli-

quolibet alio. & ſeq. Petr. Peck. lib. 5. de teſtam. conj[illegible] num. 2. ſub fin. verſ. & quamvis in alÿs. Ioann. Zanger (ubi ad textus in contrarium allegatos reſpondit) de except. part. 3. [illegible] n. 218. ibi, quod in diem certum debetur. n. 220. & ſeqq. Anton. Faber. (ubi pulchras rationes affert) lib. 1. conject. c. 1. poſt princ. Gœdd. in l. 12. §. 1. ff. de V. S. n. 5. poſt princ. Donell. in d. l. cum qui. 41. §. 1. ff. de V. O. n. 47. & ſeq.

3 Quoniam totum medium tempus ad ſolvendum debitori liberum relinqui intelligitur. *text. expr. in l. ſtipulatio iſta. 38. §. inter incertum. 16. ff. de V. O. l. quod certa 70. ff. de ſolut.* Et dies in dubio potius pro debitore, quam creditore adjicitur. *l. cum tempus. 17. ff. de R. I. Gœdd. in d. l. 12. §. 1. n. 5. verſ. dies quidem. ff. de V. S.*

4 Veluti etiam ita ex reſponſo Scabinorum Lipſenſium *10. Martÿ Anno 1623.* in Cumano P. fuit judicatum: Hat im Monat April Adam Henning / Bürger vnd Lohegerber allhier / bey Hans Kirſten vnd Hans Breitenfeld / in Vormundſchafft Baltzer Kirſtens Kinder zu Eideritzſch / 95. fl. auff drey Jahr lang vmb verzinſung auffgenommen / vnd geborget / vnd bemeldter Adam Henning gegen Creditoren ſich erboten / ſolche 95. fl. an Churf. S. Müntze jhme wieder außzuzahlen / nachdem ſie aber dieſelben von jhme nicht annehmen wollen / iſt er angeregte Summa Gerichtlichen zu hinterlegen verurſachet vnnd bewogen worden: Ob nun wol bemeldte Creditores die 95. fl. von jhme anzunehmen ſich verweigert / Dieweil aber dennoch zur ſelben Zeit / als ſie jhme das Geld gelichen / leichte Schreckenberger im ſchwang geweſen / er auch dergleichen von jhme empfangen / alſo / daß er ſich deßwegen keines Schadens zu beſorgen: So ſind die Kirſtiſchen Vormunden das hinterlegte Geld / wann daſſelbe beneben den vollſtändigen Zinſen deponiret worden / an Churf. S. gängen vnnd geber Müntze anzunehmen ſchuldig / vnd haben ſich darwider [illegible] / daß die Zeit vollkömlich noch nicht verfloſſen, beſtendig[illegible] nicht zu behelffen / V. R. W.

Quod

5 Quod tamen fallit, ſi plus ſolvendum includit in ſe aliud. *Bl. in l. plures. 17. C. de fide inſtrum. n. 8. verſ. contrarium determinat.*

6 Quapropter emphyteuta pro 20. vel triginta annis invito domino non ſolvere poteſt. *Bl. in d. l. plures. 17. n. 8. verſ. quæritur hic. & ſeq.*

7 Item fallit, ſi creditoris intereſt ex eo, quòd probatio ſui juris reddatur difficilior. *Bl. in d. l. plures. 17. C. de fide inſtrum. n. 8. verſ. ſi intereſt creditoris. & ſeq.*

8 Vel ſi dies duntaxat creditoris. *l. qui Romæ. 122. ff. de V. O. l. num quis. 15. ff. de annuis legat. l. ſi ita relictum. 43. §. Pegaſus. 2. ff. de legat. 2. gl. in d. l. item illa. 18. ff. de conſtit. pecun. verb. ad diem. verſ. reſponde forte hic tempus. & in l. ſtipulatio iſta. 38. §. inter certum. 16. ff. de V. O. verb. incertamq;. verſ. niſi gratia. Iaſon eod. n. 3. ibi, in eadem. Zanger de except. part. 3. d. c. 1. n. 219. Philip. Dec. in l. tempus. 17. ff. de R. I. n. 5. verſ. ſecundo prædicta concluſio. Paul. de Caſtr. in l. item illa. 18. ff. de conſtit. pecun. n. 10. ſub fin. & n. ſeq.*

9 Vel utriuſq; tàm creditoris, quàm debitoris gratiâ eſt adjectus. *Iaſon in l. qui Romæ 122. in princ. ff. de V. O. 4. in ſin. verſ. vel utriusq;. & ſeq.*

10 Vel pecunia aut quid aliud curſu temporis corrumpi vel deteriori poteſt. *Bl. in d. l. plures. 17. (ubi hoc diligenter vitandum dicit) C. de fide inſtrum. n. ult. & in l. in annalibus. C. de legat. n. 2. verſ. item quis intereſt. Iaſon in d. l. ſtipulatio iſta. 38. § inter certum. 16. ff. de V. O. n. 3. verſ. hinc eſt quod qui. & ſeq. & in l. qui Romæ 122. ff. eod. n. 4. (ubi reſtringit) ibi, adde quod ſi aliquis. & ſeq. Dec. in d. l. cum tempus. 17. ff. de R. I. n. 6. Petr. Peck. de teſtam. conjug. lib. 5. d. c. 25. n. 2. ſub fin. verſ. uxor tamen.* Et ideo, ſi debitor pecuniam ideo, quod nimis ſit ærroſa, & mox tolli poteſt, credi-

 tori

tori ante diem abſq; denunciatione ohne vorgehender Loßkündigung / quæ utriuſq; favore adjecta cenſetur, ſolvere & obtrudere velit, & creditor non habet, unde eam vel in comparationem bonorum collocare, vel ſub uſuris exponere poteſt, ſolutionem meritò recuſare poteſt, nec invitus tenetur eam ante diem accipere,

11 Veluti etiam ita ICti Lipſenſes ad requiſitionem *I.C.L.* zu Pfaffendorff *Menſe April. Anno 1623.* pronunciarunt: Ob nun wol der debitor vorgewandt / weil die drey Jahr jhme / als dem debitori, zum beſten angeſetzet / vnd in conſenſu gar nicht gemeldet worden / daß er die drey Jahr eben außzuhalten / vnd vor verflieſſung derſelben die Wiederbezahlung zu thun nicht befuget ſeyn ſol / jhme auch vngelegen / die Zinßgelder / weil er ſich anjetzo davon liberiren könte / vff ſich zu behalten; Dennoch aber vnnd dieweil dieſes vnmündiger Kinder Geld / der conſens vnd die darleihung derſelben vff drey Jahr gerichtet / Solche aber noch nicht verfloſſen / die Gelder auch gebührender maſſen nicht auffgekündiget / vnd in ſo geſchwinder eil füglichen nicht wieder vnter zu bringen; So können auch die Vormunden vor gentzlicher verflieſſung der geſatzten drey Jahr / die Wiederzahlung ſolcher dargeliehenen 100. fl. anzunehmen wider jhren Willen nicht gedrungen werden / V. R. W.

Deciſio CLIV.

De interpellatione vel denunciatione ſolutionis faciendæ, vulgo* Loſſe oder Auffkündigung / *quid juris?

SVM-

SVMMARIA.

1. *Caſus recenſetur.*
2. *Qui plus facit quam debet, bene facit, & laudandus eſt.*
3. *Caſus deciditur.*
4. *Permittens labi tempus, cenſetur ſuo iuri renunciare.*
5. *In mora eſſe dicitur, qui ſcit vel ſcire debet, ſibi aliquid incumbere, & non facit.*
6. *ICtorum Lipſienſium reſponſum affertur.*

1 QVidam in nundinis Paſchalibus Lipſenſibus Anno 1622. alicui 6000. florenos mutuò dedit, ad annum, hoc addito, ut ſi alterutri hoc mutuum amplius non placeret, unus alteri dimidio anno in nundinis Paſchatis vel Michaëlis notum faceret, Sols jhm ein halb Jahr zuvor auffkündigen/ contingit, quòd debitor 24. Octobr, ejuſdem anni 1622, ſtatim poſt nundinas Michaelis ſuo creditori hoc ſignificaret, eumq; de illis 6000. florenis in nundinis paſchalibus anni 1623. ſolvendis certioraret, dubitabatur, an denunciatio ſolutionis juſto tempore fuerit facta? Pro debitore faciebat, quòd die 24. Octobr. & ita à tempore certiorationis factæ uſq; ad nundinas Paſchales Lipſenſes (tunc temporis) non ſolum dimidius annus, qui ex 26. Septimanis & paucis diebus conſtat. *l. ita vulneratus. 51. §. aſtimatio autem. 2. ff. ad l. Aquil. & l. cum hæres. 4. §. Stichus. 5. ff. de ſtat. liber.* ſed etiam viginti novem integræ ſeptimanæ, & ita plus, quam dimidius annus reſtabat, & ideo debitor meritò audiendus videbatur, quoniam qui plus facit, quam debet, be-
2 nè facit. *l. cum furti. 9. ff. de in litem iurand.* & laudandus eſt, qui non minus ſed plus facit, quàm debet. *arg. l. 15. cum quo. ff. de aqua pluv. arcend. l. ſi arborem. ff. de S. V. P. Specul. lib. 4. part. 3. tit. de emphyteuſi. §. nunc aliqua. n. 44. verſ. unde quia facit plus. & ſeq.*

Sed

3 Sed ego de hoc caſu conſultus diverſum reſpondi per doctrinam *Paul. de Caſtr. conſil. 88. incip. videtur [illegible] dum præfatum. num. 1. & ſeq. per tot. lib. 2.* qui per [illegible] *Thais ancilla. §. intra. ff. de fideicomm. libertat.* dicit, [illegible] certum tempus pro interpellatione facienda eſt expreſſum, quòd illud præciſe obſervari debeat, nec eo elapſo interpellatio, moræ purgatio, & pecuniæ oblatio, admittatur, etiam infra paucos dies;

4 Quoniam permittens labi tempus cenſetur ſuo juri renunciare. *Tiraq. de retract. ligmag. §. 4. gl. 1. n. 2. verſ. ubi dicit quod lapſus. Roman. conſil. 431. incip. in terminis. n. 1. Surd. conſil. 52. n. 34. Bologn. in addit. ad Ioann. de Anan. conſil. 32. n. 14.*

5 Et quis in morâ dicitur, ſi ſcit, vel ſcire debet, aliquid ſibi incumbere, & illud non facit. *Paul. de Caſtr. in d. conſil. 88. num. 1. ſub fin. verſ. & in mora dicitur eſſe. lib. 2.* Nec purgatio moræ admittitur, ubi dies vel tempus certum eſt expreſſum. *Alex. conſil. 125. n. 6. lib. 3. & conſil. 157. incip. viſo themate. n. 4. verſ. nec habet obſtare. lib. 6. Bl. in L. magnam. 13. C. de contrah. ſtipulat. num. 6. Andr. Rauchb. quæſt. 3. n. 10. part. 1.* Præſertim hoc in caſu, ubi creditoris ſummè interfuit, ei denunciationem illam in ipſis nundinis fuiſſe factam, quoniam tunc alijs pecuniam illam offerre, & ſub uſuris credere potuiſſet, quod ei per ejuſmodi ſeram denunciationem fuit ablatum, & ideo, purgatio moræ & pecuniæ ſolutio eò minus admitti poterat. *Bl. conſil. 250. incip. ſi tibi dedi. num. 1. verſ. & ſi non interſit. lib. 3. in l. plures. 17. C. de fide inſtrum. n. 8. [illegible] ſi intereſt. & ſeq.*

6 Quemadmodum etiam in hanc ſententiam ICti Lipſen-

Lipſenſes *22. Martij Anno 1623.* ad conſultationem S. B. zu N. reſponderunt: Ob nun wol ewer debitor dafür helt / daß er die rechte Auffkündigungszeit gehalten / vnd jhr ſolche anzunehmen ſchuldig / weil er auch die Auffkündigung den 24. Octobr. gethan / vnd euch das Schreiben den 27. ejuſdem inſinuiret worden vnd daß ſo man à tempore inſinuationis anrechnete / biß an die Zahlwochen des künfftigen Leipzigiſchen Oſtermarcks / es 29. Wochen weren / vnnd alſo mehr denn ein halb Jahr die Auffkündigung zu befinden: Dennoch aber vnd dieweil allzeit dahin zu ſehen / weſſen die Contrahenten ſich miteinander verglichen vnd verſprocken / auß der vns zugeſchickten Copeylich Haupt-Verſchreibung aber zu vernehmen / daß die Auffkündigung nicht nur bloß auff ein halb Jahr geſetzet / Sondern mit dieſer qualitet vmbſchrencket / vnd reſtringiret, daß die Zinßreichung vnd Auffkündigung von halben Jahren zu halben Jahren / als in dem Leipzigiſchen Oſter- vnnd Michaelismarck erfolgen ſol / Welchen terminum vñ Auffkündigung ewer debitor nicht in acht genommen / vnd nachdeme die Auffkündigung reguliret, ſondern dem zwiſchen euch bewilligten pacto der Auffkündigung zu wider gehandelt / welche moram er durch die 29. Wochen nicht purgiren kan / in deme er nach außgangs der Zahlwochen etliche Tage hernacher die Auffkündigung gethan / vnd dieſes ewer merckliches intereſſe iſt / daß do der Zeit im Marcke der Termin der Auffkündigung gehalten / jhr ewer Gelder deſto beſſer hinwieder verſprechen vnd vnterbringen können / welche gelegenheit auch durch ſeine moram entſtanden; So iſt auß dieſen vnd andern in ewer Frage mehr angezogenen rationibus ſo viel zu befinden / daß jhr die wider ewer pactum, die nicht zu rechter Zeit euch auffgekündigten Gelder wider ewer Willen anzunehmen nicht ſchuldig /

V. R. W.

Deciſio CLV.

Si dos diverſis filiabus diverſis temporibus in diverſo valore eſt ſoluta, quid juris in ultima dote?

SVMMARIA.

1. *Caſus formatur.*
2. *Tempus contractus quoad mutationem monetæ etiam in dotis promiſſione attenditur.*
3. *Caſus deciditur. n. 6.*
4. *Collatio dotis ad conſervandam æqualitatem eſt inducta.*
5. *Ne inter liberos invidia contrahatur.*
7. *Favore dotis in dubio non quod minimum, ſed quod maius eſt, ſpectamus. 8. 9.*
10. *Ratione æqualitatis inter liberos ſervandæ multa admittuntur, quæ aliàs non concederentur.*
11. *JCtorum Lipſenſium reſponſum affertur.*

1 VVOlffgangus L. civis Lipſenſis primarius, habebat tres filias, quarum primam circa annum 1598. quo imperialis 25. alteram vero Anno 1614. ubi imperialis 30. argenteos valebat, & tertiam An. 1621. ubi imperialis ſex, ſeptem & pluribus florenis expendebatur, elocavit, & unicuiq; 2000. florenos dotis loco promiſit, ſummè igitur dubitabatur, in quanam moneta & valore tertia filia poſt mortem Patris à coheredibus dotem poſcere poſſet; Quod tempus initi matrimonij & dotis promiſſæ Anno 1621. debeat inſpici, inde videbatur concludendum, quod mutato vel variato valore monetæ ſemper inſpici debeat tempus contractus, ut in meis concluſionibus *part. 2. concluſ. 30. n. 5. & ſeq.* dixi.

Quod

2 Quod non minus in dotis promiſſione, quàm in alia diſpoſitione locum habet *l. ſi pater. 44. §. quæ debitorem. 1. verſ. actione verò de dote. l. quod ſemiplura. 45. ff. de jure dot. ubi gl. verb. nuptiarum. & in l. nuptura. 57. verb. eo tempore. ff. eod.*

3 Contrarium tamen reſpondi, quod ſcil. reliquæ filiæ ſeu ſorores ad evitandam inæqualitatem teneantur, vel ſuas dotes in eo valore, quo eam acceperant, conferre. *l. 1. & tot. tit. ff. de dotis collat. ubi VVeſenb. in comm. n. 1. & ſeq. Ripa in l. quantum. ff. ad l. Falcid. n. 153. Bl. conſil. 37. incip. quoniam re melius. n. 5. verſ. quia ex quo. & conſil. 49. incip. quæſtio iſta. n. un. verſ. ita demum ſibi. lib. 2.*

4 Cùm collatio dotis ad conſervandam æqualitatem eſt introducta. *Gl. in l. illud. C. de collat. verb. impoſuerit. verſ. item quando emergit. Bl. in d. conſil. 37. n. 5. verſ. nam alia res. & ſeq. lib. 2.*

5 Ne inter eas contrahatur invidia. *Bl. in d. conſil. 37. n. 5. verſ. eſſet magna inæqualitas. & ſeq. lib. 2.*

6 Vel ſi conferre nolunt vel non poſſunt, ultima filia dotem in eo valore, quo eam prima filia accepit, petere poſſit, ita ut hoc in caſu dubio & ancipiti veniat, quod eſt majus, per doctrinam *gl. in l. nuptura. 57. verb. contrarium. verſ. ſed hoc dotis eſt. ff. de jure dot. quem ſequitur Bald. Novell. tract. de dote. part. 6. privileg. 73. n. 1. verſ. fallit niſi ex cauſa dotis. & privileg. 74. incip. & lex prædictis. n. 1. per tot. Iaſon in l. ſi ita ſcriptum. ff. de legat. 1. n. 21. ibi, tertio fallit. Raph. Fulgoſ. in l. cum is. §. ſi mulier. ff. de condict. indebit. n. 3. Philip. Dec. in l. ſemper in obſcuris. 9. ff. de R. I. n. 7. verſ. ſecundo regula*
7 *fallit. & ſeq.* qui dicunt, quòd hoc ſit privilegium dotis ut regula *l. ſemper in obſcuris. ff. de R. I. & c. in obſcuris. 30. eod. in 6.* in ea non obtineat, ſed in caſu dubio favore dotis id, quod majus eſt, debeatur.

8 Et quamvis contrarium ſtatuat, & etiam in dote minorem ſummam eſſe ſpectandam, dicat. *Iaſon in l. ſi ita ſtipulatus. 12. ff. de V. O. (ubi hanc veriorem & communem rem vocat) n. 2. in princ. & verſ. tamen præcedens. & ſeq. per gl. in l. ſi pater. 44. §. quæ debitorem. 1. ff. de jure dot. verb. in dotem. verſ. & ſic minorem. & ſeq.*

9 Sed quoniam ſententiam & intellectum *gl. in d. l. ſi pater. §. quæ debitorem. 1. verb. in dotem. quem ſequitur Iaſon in d. l. ſi item ſtipulatus. 12. n. 2.* non verum, ſed contra favorem dotis, & mulieris, & contra infinita jura, & contra caſum *in l. nuptura. ff. de jure dot.* eſſe dicant. *Bald. Novell. tract. de dote. part. 6. privil. 74. incip. & ex prædictis. n. 1. verſ. & poteſt dici pro conſtanti. & ſeq. usq. ad fin.*

10 Hicq; non ſolùm favor dotis, ſed etiam ratio æqualitatis inter liberos ſervandæ concurrit, cujus favore multa admittuntur, quæ aliâs de jure non conceduntur. *Aymon. Cravett. conſil. 133. incip. honorabilis Stephanus. n. 7. verſ. non propter æqualitatem. & ſeq. Cephal. conſil. 733. n. 15. verſ. quæ concluſio. & ſeq. lib. 5. Dec. conſil. 122. incip. pro tenui. n. ult. verſ. nam propter æqualitatem. & ſeq.*

11 Ideoq; ſecundum hanc aſſertionem ad requiſitionem T. H. civis Lipſenſis *Menſe Febr. Anno 1623.* etiam ICti Lipſenſes reſponderunt: Wann nun gleich / als jhr euch mit gedachten Wolff L. dritten Tochter verehelichet / jetzo ganghafftige Müntze gültig geweſen / Dennoch aber vnd dieweil die erſte Tochter / da der Reichsthaler nicht vber 25. gr. vnd die andere Tochter / da er nicht vber 30. gr. gegolten / jhre Mitgifft an altem Golde bekommen; So seynd deſſen Erben / ewers Weibes Mitgifft wegen / an ſolche Gelde / wie die erſte Tochter mit bekommen / euch zu befriedigen / oder gedachte beyde Töchter jhre Mit-

gifft

gifft in dem Werthe wie ſie die Reichsthaler / oder ander ſchwer Geld empfangen / in die gemeine Erbſchafft zu bringen ſchuldig / V. R. W.

Deciſio CLVI.

Si valor monetæ variè mutatur, & alius ſit tempore contractus, alius tempore ſolutionis, & alius intermedio tempore, an creditor intereſſe, quanti plurimi petere poſſit?

SVMMARIA.

1. *Æſtimatio quanti plurimi obtinet ſaltem in ijs rebus, quæ creſcunt & decreſcunt.*
2. *Pecuniæ æſtimatio certa eſt.*
3. *In pecunia non habetur ratio intereſſe. n. 10.*
4. *Ipſius pecuniæ fœnerandi uſus ſtabilis, diuturnus, & continuus non eſt.*
5. *Mutatio & excreſcentia momentanea an etiam conſideratur. n. 9.*
6. *Iudicij Curialis VVittenbergenſis reſponſum affertur.*
7. *Caſus præſens deciditur.*
8. *Augmentum monetæ habetur pro intereſſe extrinſeco.*
11. *Scabinorum Lipſenſium reſponſum recenſetur.*
12. *ICtorum VVittenbergenſium ſententia affertur.*
13. *Limitatio ad hunc caſum traditur.*
14. *Dies interpellat pro homine.*
15. *Extraiudicialis interpellatio, quatenus debitorem in mora conſtituit. n. 16.*
17. *Intereſſe vel æſtimatio quanti plurimi non in obligatione, ſed venit officio iudicis.*
18. *ICtorum Lipſenſium reſponſum refertur.*

1 COncludendum videtur, quod Non, quia ejuſmodi æſtimatio quanti plurimi obtinet ſaltem in iis rebus, quæ creſcunt & decreſcunt, *Jaſon in l. vinum. 22 ff. de reb credit. n. 18. poſt princ. verſ. quia nos loquimur & ſeq.*

2 Quod in pecunia mutuo data fieri non poteſt, cùm certa ſit nummorum æſtimatio. *l. nummis 5. verſ. cum certa ſit nummorum æſtimatio. ff. de in litem jurand.*

3 In illis intereſſe ratio non habeatur. *Bl. conſil. 291. incip. quæſtio talis eſt quidã Martinus. n. 5. poſt med. verſ. aut vis facere venire. lib. 1.* Et pecuniâ omnes res & merces æſtimari, rebus verò & mercibus pecunia æſtimari non poſſe, *textus eſt in l. ſi ita fidejuſſorem. 42. ſub fin. ff. de fidejuſſorib.* Nec quicquam de ejuſmodi intereſſe, & lucro ceſſante in jure reperitur, niſi quod in textu *l. lex quæ 22. poſt med. verſ. huic accedit quod ipſius pecuniæ. Cod. de adminiſtr. tutor.*

4 quod ipſius pecuniæ fœnerandi uſus vix diuturnus, vix continuus & ſtabilis ſit, & in *l. ideo. 4. ff. de eo quod certo loco dare oport.* quod in alijs locis facilius & levibus uſuris, alijs verò difficilius & gravibus uſuris pecunia invenceretur, dicatur. Quod tamen non de ipſius pecuniæ eſſentia & bonitate immutabili, ſed de uſuris, & uſu fœnerandi accidentali & variabili accipi debet. Et ſi vel

5 maximè ipſa pecunia varietur & creſcat, hæc tamen excreſcentia eſſet momentanea, ſit contra ipſius pecuniæ eſſentiam, & ideo non conſideranda, nec exinde debitor ad intereſſe quantiplurimi condemnandus eſt. *Immol in l. precia rerum. 63. in fin. ff. ad l. Falcid. Chriſtoph de Caſtel. in l. vinum. 22. ff. de reb. credit. ſi certi. pet. in 1. col.*

6 Veluti etiam ita DD. judicij curialis VVirtembergenſis *Menſe Octobr. Anno 1624.* ad requiſitionem Johann. B.

Falck-

Falcknern Amptsvoigte zu Weiſſenfels/ reſponderunt: Wann nun gleich ewer Schuldner auff beſtimbten Termin mit der Wiederzahlung nicht inne gehalten/ auch ferner/ ob jhr ſchon darumb angehalten/ damit ſeumig geweſen/ dardurch jhr/ weil die Müntze damals hoch gegolten/ ewerm Bericht nach/ in Schaden geſetzet worden; Dennoch aber/ vnd dieweil die Verſchreibung auff obgeſatzte Stücke gerichtet/ vnd wie dißfals die Wiederzahlung geſchehen ſol/ klare maſſe gibt/ So möchten dahero/ vnd allen Vmbſtänden nach/ ewers Schuldners Wittwe vnd Erben ein mehrers/ als die verſchriebenen Stücke vnd auffgelauffenen Zinſen außtragen/ zu entrichten wider jhren Willen nicht angehalten werden/ V. R. W.

7 Contrarium tamen tenet *Bl. in l. vinum. 22. ff. de reb. credit. ſi cert. petat. n. 23. ſub fin. verſ. ſed nunquid in moneta eſt idem. & n. ſeq.* qui verbis diſertis dicit, quod idem ſit in moneta, quod in alijs rebus, & ideo ſi mutavi tibi decem florenos, & poſtea mutatus ſit valor monetæ, & poſt moram valuit florenos tres libras, qui nunc valet duas, teneris mihi ſolvere decem florenos, & illud plus. Cujus aſſertionem etiam ſequitur, & multis defendit *Marian. Socin. Sen. conſil. 6. incip. prædict. n. 1. & ſeq. part. 1.* Eandem etiam opinionem jam ante hos tenuit *Br. in l. cum quid. 3. ff. de reb. credit. n. 17. verſ. quandoq; non mutatur pecuniæ bonitas. & ſeq. & in l. cum certum. 10. ff. de auro & argent. legat. n. un. verſ. certè debet debitor. uſq; ad fin. & in l. Paulus reſpondit. 99. ff. de ſolution. n. 6. ſub fin. verſ. ſed ſi debitor fuiſſet in mora. & n. 8. ſub fin. verſ. ſed ſi tu poneres. & ſeq.* qui utrobiq; dicit, quod diſpoſitio *l. vinum. 22. ff. de reb. credit. ſi cert. petat.* non minus in pecunia vel moneta, quàm in vino & alijs ſpeciebus procedat, & ideò ſi valor pecuniæ extrinſecus mutetur, & plus, quàm tempore contractus valuit, & debitor fuit in mora, debitor non ſolùm pecuniam illam mutuò acceptã, ſed etiam illud plus ſolvere debet, quæ ſequitur

Paul. de Caſtr. in d. l. Paulus reſpondit. ff. de ſolut. n. 4. verſ. item intereſſe. & verſ. ſeq. uſq; ad fin. Matth. de Afflict. deciſ. 194. incip. filiusfam. duxit. num. 3. verſ. nec obſtat quod dicit. & ſeq. Quia etiam in pecunia, quod ſua intereſt, quis petere poteſt, ſi nummi præfixo die non ſunt redditi. *d. l. nummis. 5. verſ. niſi fortè de eo. ff. de in lit. jurand.* Et experientia teſtatur, valorem monetæ etiam extrinſecam creſcere & augeri, *uti in meis concluſionibus part. 2. concl. 36. latiſſ. mè dixi. Oldr. conſil. 13. incip. cum quæſtio. n. un. per tot. & conſil. 31.*
8 *incip. thema tale eſt. n. un. per tot.* qui valor ſeu augmentum monetæ pro intereſſe extrinſeco habetur. *Curt. Iun. in d. l. vinum. 22. ff. de reb. credit. ſi cert. petat. n. 20. & ſeq. Alex. in l. ſi marito. §. ſi fundum. ff. ſolut. matrim. Cagnol. in l. curabit. 5. C. de act. on. empt. n. 47. & ſeq.* Notum autem eſt, quòd etiam in pecunia vel moneta veniat intereſſe extrinſecum, puta æſtimatio damni, in quod creditor propter moram debitoris incidit. *Bl. conſil. 291. n. 5. ſub fin. verſ. ergo oportet dici. lib. 1. Franciſc. Aretin. conſil. 9. col. 2. verſ. ſed venio ad tertium. Tuſch. tom. 4. verb. intereſſe. concluſ. 297. n. 23.*

9 Et licèt hæc mutatio & excreſcentia monetæ ſit momentanea, quæ parum durat & contra monetæ ſubſtantiam fiat, tamen & illa momentanea mutatio vel excreſcentia in conſiderationem venit, ut rectè animadvertit *Iaſon in d. l. vinum. 22. ff. de reb. credit. ſi cert. pet. col. 6. n. 13. verſ. ſed contrarium tenet & ſeq. Cæſar Urſill. in addit. ad Matth. de Afflict. d. deciſ. 194. n. 2. verſ. loquens etiam quod prædicta. & ſeq.* Idq; ita in odium moroſi debitoris receptum eſt. *Iaſon in d. l. vinum. 22. num. 18. verſ. odio moroſi.*

Aliàs

Aliàs enim inter moroſum debitorem & illum, qui ſtatuto tempore ſolvit, nulla eſſet differentia, cùm etiam hic pecuniam in eo valore, qui fuit tempore contractûs ſolvere teneatur. *Matth. de Afflict. d. deciſ. 194. n. 4. ut in meis concluſionibus part. 2. concl. 36. n. 5. & ſeq.* Quod tamen dici non debet, ſed ſemper differentia inter debitorem moroſum, & alium eſt facienda.

10 Non obſtante, quòd in pecunia intereſſe non cadat, quia hoc ſaltem procedit in intereſſe intrinſeco, ſecus eſt, in intereſſe extrinſeco. *Bl. d. conſil. 291. incip. quæſtio talis eſt quidam Martinus. n. 5. poſt med. vol. 1.*

11 Atqui ita etiam Scabini Lipſienſes ad conſultationem Johann Balthaſar Falcknern Amptsvoigt zu Weiſſenfels/ *Menſe Januar. Anno 1625.* reſponderunt: Habet jhr am 18. Novembr. Anno 1617. Mathes Ackermannen zu Weide/ 200. ſtück Reiniſcher Goldgülden/ 60. ſtück Ducaten/ 267. gantze Philipsthaler/ vnd 192. fl. an Schreckenbergern/ auff ein Jahr lang geliehen vnd vorgeſtreckt/ dargegen er euch mit des Ampts Conſens vnd Einwilligung ſeines Freyesgut vnd Forberg zum wircklichen Vnterpfande eingeſetzet vnnd verſchrieben/ vnnd weil der Schuldner mit der Wiederzahlung zu beſtimpter Zeit nicht jnne gehalten/ vnd inmittels die Müntze hoch geſtiegen/ vnd die Ducaten/ Reiniſche Goldgülden vnd Philipsthaler ein groſſes agolten/ habet jhr jhne zwar zum offtern gemahnet/ die Wiederzahlung aber/ deſſen vngeachtet/ nicht erfolget/ biß nunmehr die Müntze herunter/ vnd benamte Sorten auff n alten Werth reſetzet worden; Ob nun wol jetzo gedachter Schuldner Matthes Ackerman/ oder deſſen Erben/ vermeynen/ daß/ wann ſie die verſchriebene Anzahl der Goldgülden/ Ducaten vnd Philipsthaler in ſpecie entrichten/ ſie von euch weiter nicht belanget werden können; Dieweil ſie aber dennoch in mora ſolvendo geweſen/ jhr aber/ woferne er zu rech-

ter Zeit mit der Wiederzahlung inne gehalten / angeregte ſpecies der Goldtgülden/Ducaten vnd Philipsthaler / vmb ein hohes an werden können/So ſeynd auch mehrberührtes Ackermans Erben/ durch jren verzug/ euch den verurſachten erweißlichen Schaden vnd enzogenen Nutz / auff vorgehende liquidation vnd Ermeſſigung/ zugleich nebenſt dem verſchriebenen Capital vnd Zinſen/ geſtalten Sachen zu erlegen ſchuldig / V. R. W.

12 In quam ſententiam etiam ICti VVittenbergenſes jam antea *Menſe Auguſto Anno 1622.* ad requiſitionem Nickel Persmannen / Bürgern zu Grimme / pronunciarunt: Auff ewer vierdte vnd letzte Frage erachten wir Rechtens. Würde der von Starſchedel/ wann die Reichsthaler wieder fallen ſolten / den mit jhme getroffenen Kauff wollen gehalten haben / vnd er hette ein mehrers/ als auß den vberſchickten Acten zu vernehmen / darwider nicht einzuwenden / auff ſolchen Fall were er euch neben der Kauffſumma/ verſprochenen 2000. Reichsthaler in ſpecie, vnd 20. fl. Müntze/ die durch ſeine nichthaltung verurſachte Vnkoſten vnnd Schäden/ auff vorgehende liquidation vnd moderation, zu bezahlen vnd zu erſtatten ſchuldig/ V. R. W.

13 Quod tamen procedit, ſi debitor judicialiter fuit interpellatus, & in mora conſtitutus.

14 Quamvis enim regulariter dies ſolutionis appoſitus à contrahentibus, interpellat pro creditore, & conſtituit debitorem in mora. *l. magnam. 12. C. de contrah. ſtipulat. Iaſon in d. l. vinum. 22. ff. de reb. credit. ſi cert. petat. (ubi hoc eleganter multis modis ampliat) n. 9. ibi, tertio principaliter nota. & ſeq. & in l. ſi ex legali cauſa. 23. (ubi etiam ampliat & limitat) ff. de V. O. n. 12. & ſeqq.*

15 Et ad conſtituendum debitorem in mora ſufficit etiam interpellatio extrajudicialis. *elegant. Iaſon in d. l. vinum. 22. ff. de reb. credit. ſi cert. petat. (ubi etiam ampliat) n. 18.*

n. 15. ibi. & ex prima parte. & n. ſeq. & in l. ſi ex legali cauſa. 23. (ubi etiam ampliat & limitat) ff. de V.O. n. 15. ibi, in ultima quæſtione. n. 20. & ſeqq.

16 Hoc tamen obtinet ſaltem in ijs, quæ debentur alicui jure obligationis vel actionis, non verò in his, quæ non jure obligationis, ſed officio judicis duntaxat veniunt, in quibus extrajudicialis interpellatio debitorem non conſtituit in mora. *Br. in l. cum poſtulaſſem. (ubi per illum textum, quem ſingularem & hoc non alibi ita expreſſe eſſe dicit) in princ. ibi, interpellatio extrajudicialis. ff. de damno infecto. & in l. ubi exigetur. 8. §. is autem 1. n. un. verſ. lex contraria loquitur in ijs. & ſeq. ff. de edend. Iaſon in d. l. vinum. 22. n. 15. poſt med. verſ. primò limita ut procedat. & ſeq. & in d. l. ſi ex legali cauſa. ff. de V. O. n. 16. verſ. iſtam regulam quod interpellatio.*

17 Cùm igitur ejuſmodi æſtimatio & intereſſe quantiplurimi non ſit in obligatione, nec veniat jure actionis, ſed ſaltem officio judicis. *Iaſon in d. l. vinum. 22. n. 18. ante med. verſ. ratio diverſitatis eſt. & paulò pòſt verſ. vera ſolutio eſt quam ponit. & ſeq. ff. de reb. credit. ſi cert. petat. Br. eod. n. 15. ibi, devenitur ad æſtimationem. & n. 17. verſ. poteſt implorare officium.* Merito placuit, quòd per ejuſmodi diei appoſitionem & extrajudicialem interpellationem debitor non conſtituatur in mora, adhoc, ut intereſſe quantiplurimi præſtare teneatur.

18 Veluti etiam ICti Lipſenſes *Menſe Decemb. Anno 1624.* ad petitionem Johann Balthaſar Falcknern / Amptsvoigt zu Weiſſenfels/ reſponderunt: Ob nun wol / ewerm Bericht nach/ ihr gemeldtem debitorn, nach verflieſſung der beſtimbten Zahlungsfriſt/ vnd ſonderlich zu der Zeit / da die Müntzſorten ſo hoch gegolten vnd geſtiegen / die Wiederzahlung zu thun/ außſerhalb

Gerichts zum offtern erſuchet / daſſelbe aber von jhme nit beſcheh-
hen / vnd es dahero ſcheinen möchte / als ob er in mora geweſen/
vnnd deßwegen nunmehr ſeine Erben euch das Intereſſe vnd Ab-
gang an dem gefallenen Werth der Müntzſorten zu erſtatten ſchul-
dig; Dennoch aber vnd dieweil jhr / als gedachter debitor, auff
ewer extrajudicial Anſuchen die Zahlung nicht geleiſtet / denſelben
nicht Gerichtlich deßhalben ferner interpelliret vnd beſprochen/
ſondern ſeinem Verzuge nach geſehen / vnd ſolchen nicht verfolget/
noch geklaget/ vnd dardurch die angefangene moram remittiret,
vnd die Schuld bey jhme lenger ſtehen laſſen / vnd deßwegen keine
beſtendige mora dißfals vorhanden / So ſeyd jhr auch dahero von
obbenandtes ewers debitorn Erben das Intereſſe des auffgeſtie-
genen vnd nunmehr wieder gefallenen Werths der Müntzſorten zu
fordern nicht befugt / Sondern wann ſie euch die außgeliehenen
Reiniſche Goldgülden / Ducaten vnd Philipsthaler / inhalts der
Schuldverſchreibung / in eadem ſpecie & numero, Stück vor
Stück / neben den verfallenen Zinſen / wieder entrichten / damit be-
gnüget zu ſeyn ſchuldig / V. R. W.

Deciſio CLVII.

Beneficium l. 2. C. de reſcind. vendit. *an adverſus tertium ſingularem poſſeſſorem locum habeat?*

SVMMARIA.

1. *Affirmativa ſententia cum declaratione defenditur. n. 2 n. 3. 4 n 5. 6.*
7. *ICtorum Lipſenſium pronunciatum refertur.*

1 ITa quidem concludit, duobus tamen hiſce concurrentibus, primo, ut emptor ille, qui decepit & læſit venditorem non ſit ſolvendo, ſecundo, ut tertius ſingularis ſucceſſorem teneat ex cauſa lucrativa vel ſaltem pro eodem injuſto precio, & ex contractu eodem in juſtitiæ morbo laborante. *Bl. in l. rem majoris. 2. C. de reſcind. vendit. n. 40. n. 41. verſ. mihi an videtur ex æquitate. & ſeq. Didac. Covarr. lib. 2. var. reſolut. c. 3. incip. quemadmodum ſatis. n. 10. ibi, prima concluſio auxilium. & ſeq. Tiraq. (ubi nullum refragari teſtatur) in l. ſi unquam. 8. C. de revocand. donat. verb. revertatur. n. 329. ibi, attende lector.*

2 Alioquin, ſi tertius ſingularis poſſeſſor rem acquiſivit juſto precio, titulo emptionis vel ſimili, contra eum beneficium *l. 2.* locum non habet. *Didac. Covarr. lib. 2. var. reſolut. d. c. 2. n. 10. verſ. ſecunda concluſio actio.*

3 Etiamſi primus emptor non ſit ſolvendo *Covarr. d. num. 10. verſ. quam quidem perperam intellexit. & ſeq.* Licèt contrarium velit *Fabian. de Monte tract. de empt. vendit. quæſt. 8. princip.*

4 Niſi ſecundus emptor ſciverit, rem cum læſione ultra dimidiam fuiſſe venditam. *Didac. Covarr. lib. 2. var. reſolut. d. c. 3. n. 10. verſ. tertia concluſio actio perſonalis. Andr. Fachin. lib. 2. controverſ. c. 18. incip. communis eſt poſt princ. verſ. quod ſi proponuntur. Arius Pinell. in l. 2. C. de reſcind. vendit. p. 2. c. 1. n. 35. ibi, ſin autem in aliquibus. & ſeq. Alex. conſil. 92. incip. perſpectis his. n. 8. verſ. & ſubdunt ſi teneremus. lib. 1.*

5 Et quamvis generaliter *Paul. de Caſtr. in l. 2. C. de reſcind. vendit. n. 16. ibi, in quinta quæſtione. & ſeq. Aym. Cravett. conſil. 7. incip. Eynimundus. n. 7. verſ. ſimiliter ſi acturus eſſet & ſeq. Alex. d. conſil. 92. n. 7. in fin. verſ. & adhoc etiam adduco. &*

n. 8. lib. 1. Iaſon in l. 1. §. ſi hæres præcepto. 16. ff. ad SC. Trebell. n. 7. ibi, item ad iſtam regulam. & in l. ult. ff. de nov. oper. nunciat. 5. verſ. item pro iſta concluſione facit.

6 Et indiſtinctè, etiamſi ſingularis poſſeſſor rem ex titulo lucrativo habeat, & primus emptor non ſit ſolvendo, beneficium *l. 2.* contra tertium ſingularem poſſeſſorem locum habere neget *Arius Pinell. in l. 2. C. de reſcind. vendit. part. 2. c. 1. n. 32. ibi, ego verò ſi præcedens. & n. ſeq. quem ſequitur Andr. Fachin. lib. 2. controverſ. c. 18. verſ. quare contrariam ſententiam. & ſeq.*

7 Prima tamen opinio eſt æquior & communior ſecundùm quam etiam ICti Lipſienſes ad requiſitionem M. G. *18. May Anno 1623.* reſponderunt: Ob nun wol ſonſten das remedium *l. 2. C. de reſcind. vendit.* den læſis in precio ultra dimidium nicht allein wider des Keuffers Perſon / ſondern auch dem tertium, welcher die verkaufften Güter titulo lucrativo, oder vmb gleichmeſſigen geringen Werth an ſich gebracht / zu erfüllung des rechten halben Werths zu gebrauchen / im Rechten nachgelaſſen ; Dennoch aber / vnd dieweil jhr euch mit Welckern dahin verglichen / daß die reſtirende 15440. fl. Kauffſumma mit dem Nachſchuß der 1500 fl. Paphäne erſetzet worden / vnd jhr dieſelbe an ſolchen Müntzſorten / ſo damals 15440. fl. vor voll golten vnd außgetragen, vergnüget vnd bezahlt bekommen vnd angenommen / daß alſo tempore contractus & ſolutionis, welche an damals gäng vnnd geber Müntze zur gnüge / vnd dem geſchloſſenen Kauffe gemeß geſchehen / keine læſion, viel weniger vber den halben Werth zu befinden vnd anzuziehen / So ſeyd jhr auch dem Kauffer / Caſpar Welckern / oder den tertium poſſeſſorem, der læſion halber / geſtalten ſachen nach / zu belangen nicht befugt / Von Rechts wegen.

Deci-

Deciſio CLVIII.

Coronidis loco annectere placuit, an Imperator cauſas in Camera Imperiali pendentes avocare, & ad ſuam aulam trahere poſſit?

SVMMARIA.

1. *Imperator cauſas in Camera pendentes avocare non poteſt.*
2. Dem Cammergericht ſol ſein ſtarcker Lauff gelaſſen werden.
3. *Camera cum Imperatore habet concurrentem iuriſdictionem.*
4. *Vbi plures iudices concurrunt, & inter eos datur præventioni a, vocatio locum non habet. n. 39.*
5. *Avocatio ſine imperio non fit.*
6. *Imperator non habet imperium vel iuriſdictionem in Cameram, n. 40.*
7. *Imperator per modum contractûs in Cameræ ordinationem conſenſit. n. 43.*
8. *Avocatio non habet locum, ſi inferioribus iudicibus iuriſdictio competit per modum contractûs.*
9. *Iudicium Cameræ, non ſolùm ab Imperatore, ſed etiam ab alijs ſtatibus conſtituitur. n. 11.*
10. *Superior non poteſt cauſas avocare, ſi non habet poteſtatem magiſtratum inferiorem tollendi. n. 44.*
12. *Nemo poteſt cauſas à iudice, quam ipſe ſolus non conſtituit, avocare. n. 45.*
13. *Epiſcopus non poteſt cauſas ab Archidiacono vel prælato avocare. n. 14. n. 46.*
15. *Archiepiſcopus an poteſt cauſas ab Epiſcopo avocare.*
16. *Camera in cauſis ad ſe devolutis Imperatorem non veretur. n. 47.*
17. *Cauſam ad Imperatoris aulam devolutam Camera avocare nequit. n. 48. 49.*

18. Im-

18. *Imperator contra privilegia primarum inſtantiarum* [illegible] *non poteſt Electores & principes iuris dicendi cauſa* [illegible] *avocare, vel cauſam aliis delegare vel committere.*

19. *Contraria opinio authoris* [illegible] *de hoc caſu n. 30 35.*

20. *Textus* in l. judicium ſolvitur. 58. ff. de judic. *de ordinaria iuriſdictione eſt accipiendus.*

21. *Superior quamcunque cauſam ab inferiore avocare poteſt.*

22. *Imperator per ordinationem Cameræ ius avocandi à ſe non abdicavit.*

23. *Iuriſdictio regulariter cumulativè, & non privativa conceſſa videtur.*

24. *Imperator in iuriſdictione cum quovis ſubdito & inferiore concurrit.*

25. *Imperatoris authoritas in omnibus conceſſionibus & confirmationibus intelligitur illæſa.*

26. *Avocatio permittitur, ſi inferiori iuriſdictio pro adiuvatione Imperii conceditur.*

27. *Iudicium Cameræ non eſt ſtatuum Imperii, ſed ipſius Imperatoris.*

28. *Avocatio locum habet, ſi inferior ſub ſuperioris ſigillo proceſſus decernit.*

29. *Imperator cum Electoribus non indiſtinctè in omnibus cauſis Cameræ omnimodam iuriſdictionem dedit.*

31. *Marchio omnibus ſuis iudiciis inferioribus poteſt inhibere.*

32. *Imperator omnibus Regibus etiam hodie eſt maior, & dignitate præfulget.*

33. *Rex Franciæ cauſas in Parlamento pendentes poteſt avocare.*

34. *Imperator & Rex Franciæ quoad poteſtatem pari paſſu ambulant.*

36. *Poteſtas, qui aſſeſſorem deputavit, poteſt eundem etiam revocare.*

37. *Doctor debet intelligi ſecundum textum allegatum. n. 38.*

41. *Ad ordinationem Cameræ requiritur confirmatio Imperatoris.*

42. *Ex confirmatione ſuperioris præſumitur inferior recognoſcere iuriſdictionem.*

50. *Ex confirmatione iudicii ſignum ſuperioritatis colligitur.*

51. *Propter ius confirmandi ſuperior cenſetur habere poteſtatem avocandi.*

1 COmmunis quidem eſt DD. concluſio, quod non. *Andr. Gail. lib. 1. obſer. 41. incip. de jure communi. n. 3.* [illegible]

Rudolph. Schrad. de feud part. 10. ſect. 1. n. 18. ibi. ex hac ratione. Hyron. Vult. in l. 1. C. juriſdict. n. 173. poſt med. verſ. atq; hac ratio eſt & ſeq. Petr. Heig. quæſt. 9. incip. in tractatione. n. 34. ibi, ex quibus efficitur. & ſeq. part. Ioach. Schepl. z. in conſuetud. Brandenburg. part. 2. tit. 6. §. 1. n. 11. verſ. hinc cum in ordinatione. & ſeq. qui unanimiter tradunt, quod Imperator cauſas, in Camera pendentes, nec motu proprio, nec ad partis inſtantiam avocare, & ad ſuam aulam trahere poſſit, per textus in der Cammergerichtsordnung zu Wormbs/ *Anno 1495. rubr.* Das Cammergericht ſol ſeinen ſtarcken Lauff haben. *Item* zu Augſpurg *Anno 1555. ſub fin. princ. verſ.* wie auch alle *reſcripta, commiſſiones. & part. 2. art. 30.*
2 ubi dicitur, daß das Cammergericht ſeinen ſtarcken Lauff haben / vnd daran weder durch reſcripta, commiſſiones, reſtitution, ſupplication, AVOCATION, oder andere ſuſpenſion, gehindert werden ſol.

3 Idq; ideò, quòd Camera cum Imperatore habeat concurrentem juriſdictionem. *Gail. lib. 1. obſer. 29. incip. controverſia erat. n. 3. & d. obſer. 41. n. 8. verſ. & cum ea juriſdictionem. & obſer. 121. incip. certum & indubitatum. num. 1. Roſenth. de feud. c. 12. concluſ. 1. n. 32. Rutger Ruland in addit. ad proceſſ. Ioann. Ferrar. Montan. part. 2. lib. 2. c. 1. §. ad ſ. reſtat. verſ. nam licet concurrentem. pag. 85. Ioann. Zanger de except. part. 2. c. 3. incip. tertia exceptio. n. 6.*

4 Vbi autem plures judices habent concurrentem juriſdictionem, & intereſt, locus eſt præventioni, avocatio locum non habet. *Didac. Covarr. lib. 1. quæſt. practic. 9. incip. diximus non ſemel. n. 3. ſub fin. verſ. quarto hinc jure pontificio probatur. Vult. in l. 1. C. de juriſdict. n. 173. verſ. ubi igitur judices. & ſeq.*

5 Quoniam avocatio non fit ſine imperio, & quorum par eſt juriſdictio, illa a ſe invicem cauſſas avocandi poteſtatem non habent, cum par in parem non habeat imperium. *Herm. Vult. in d. l. 1. C. de juriſd. n.* [illegible] *verſ. hinc apparet quorum. pag. mihi 103. Andr. Gail. lib. 1. d. obſer. 41. n. 8. ſub fin. & n. ſeq.*

6 Imperatorem autem non habere imperium & juriſdictionem in Cameram innuere videtur *Gail. lib. 1. d. obſerv. 41. n. 5. & n. 8. ſub fin. Ioann. Bodin. in method. hiſtor. c. 6. col. 13. n. 224. poſt princ. pag. 360.*

7 Accedit, quod imperator per modum contractus in ordinationem Cameræ conſenſit, & ideo ad ejus obſervantiam etiam de jure communi obligatur *l. digna vox. 4. C. de legib. l. ex imperfecto. 4. C. de teſtam. Zaſ. conſil.* [illegible] *incip. in cauſa executionis. n. 6. vol. 2. And. Gail. lib. 1. d. obſer.* [illegible] *n. 4. ibi, nam Imperator. & ſeq. Matth. Coler. conſil. 1. n.* [illegible] *quæ conſtitutiones. vol. 1. Roſenth. de feud. c. 12. concluſ. 1. n.* [illegible] *verſ. & juriſdictiones. & ſeq.*

8 Si autem inferioribus juriſdictio competit ex contractu communiter, DD. tradunt, quòd ſuperior cauſas avocare, & ad ſuum forum trahere non poſſit *Natta conſil. 408. incip. quod Princeps. n. 7. vol. 2. Schrad. de feud.* [illegible] *multi ibidem allegati) part. 10. ſect. 1. n. 180. poſt med. verſ. &* [illegible] *juris eſt Ioach. Scheplitz in conſuetud. Brandenburg.* [illegible] *tit. 3. §. 6. n. 3. verſ. ſicuti & tum. & ſeq.*

9 Hocq; vel ideo magis, quòd judicium Cameræ tam ab imperatore, quàm à ſtatibus Imperii confirmatum, & adhuc uſq; continuatum, ſoli Imperatori non fas ſit abolere, tollere & removere. *Gail. lib. 1. d. obſer.* [illegible] *n. 4. verſ. accedit quod judicium. & ſeq.*

Cet-

Digitized by Google

10 Certum autem eſt, quod ſuperior non poſſit cauſas ad inferiorem cognitionem pertinentes avocare, & ad ſuum forum trahere, ſi ille non habet liberam poteſtatem magiſtratum inferiorem pro ſuo arbitrio deſtituendi & tollendi. *Bl. in l. 1. C. quemod. & quando judex. n. 19. verſ. & ſi ab alio. & in l. 1. ff. de offic. conſul. n. 12. ſub fin. verſ. niſi ſuperior habuerit. Paul. de Caſtr. in l. nemo. 4. C. de juriſdict. n. 2. verſ. ideo præſes. Schrad. de feud. part. 10. ſect. 1. n. 180. poſt med. verſ. & certum eſt quod ſuperioribus. & ſeq. Didac. Covarr. lib. 1. pract. quæſt. 9. incip. diximus non ſemel. n. 4. verſ. nihilominus liberum ei non eſt. & ſeq. Ioach. Schepliz in conſuetud. Brandenburg. part. 2. tit. 3. §. 6. num. 3. verſ. & hoc abſq. dubio. & ſeq.*

11 Præſertim cùm Camera Imperialis non à ſolo Imperatore, ſed etiam ab alijs Electoribus, Ducibus & ſtatibus Imperij conſtituatur, conſervetur, & Aſſeſſoribus ornetur. Cammergerichtsordn. *part. 1. tit. 1. §. 1. & ſeq. & tit. 2. & ſeq.*

12 Nemo autem cauſas à judice, quem ipſe ſolus non conſtituit, avocare poteſt. *Bl. in l. judicium. 58. in 1. lect. ff. de judic. n. 2. Covarr. lib. 1. pract. quæſt. 9. n. 1. verſ. hoc jus avocandi. & n. 4. verſ. quid ſi dux. & ſeq.*

13 Vnde cùm Archidiaconus non ab Epiſcopo, ſed à Pontifice ponitur, Epiſcopus eidem ne indicet, inhibere, vel ab eodem cauſam avocare non poteſt. *Paul. de Caſtr. in d. l. judicium. 58. in 1. lectur. ff. de judic. n. 6. verſ. ut in Archidiacono. & n. 7. Bl. eod. in 1. lectur. 12. verſ. nec Epiſcopus poſſet. & ſeq.*

14 Veluti etiam Epiſcopus à Prælato vel Plebano ſibi ſubjecto, propterea, quòd is non ab Epiſcopo, ſed à

Capitulo eligatur, & à ſuperiore confirmetur, cauſam avocare nequit. *Archidiacon. in c. de perſonis. 11. q. 1.* [illegible] *refert & ſequitur Bl. in d. l. 1. ff. de off.* [illegible] *n. 12.* [illegible] *quæritur. & in d. l. judicium. 58. ff. de judic.* [illegible] *n. 2. in princ. Paul. de Caſtr. eod. in 2. lect. n. 1. verſ. &* [illegible] *tat Iaſon consil. 144. incip. circa primum dubium n.* [illegible] *verſ. per id quod decidit. & n. ſeq. vol. 2.*

15 Nec etiam Archiepiſcopus Metropolitanus, ab Epiſcopo ejus ſuffraganeo ob eandem rationem, *Franciſc. Ripa in c. cum M. extr. de conſtit. n. 195. Vide* [illegible] *lib. 1. d. pract. quæſt. 9. n. 2.*

16 Vlterius, quia Camera in cauſis ad ſe devolutis authoritatem Imperatoris non veretur, cùm pariter cum eo habeat juriſdictionem. *Andr. Gail. lib. 1. d. obſer. 41.* [illegible] Vbi autem inferior non veretur authoritatem ſuperioris in actu, quem facit, ſuperior per viam ſupplicis querelæ cauſam non poteſt avocare, ſed ſaltem judicem inferiorem negligentem ad juſtitiam faciendam excitare. *Bl. in d. l. judicium. 58. ff. de judic. in 2. lectur. n. 2. verſ. ſed diverſum eſt quando inferior. & ſeq. uſq. ad fin.*

17 Deniq;, quia cauſa ſemel ad Imperatoriam Majeſtatem devoluta, & ejus cognitioni ſubjecta, ab eadem avocari & ad illud tribunal, puta Cameræ, Auſtrigarum vel ſtatuum Imperij trahi & deferri non poteſt. [illegible] *Matth. Coler. d. consil. 1. n. 311. poſt med. verſ. ad ultimam quæſtionem, puta, an illuſtriſſimi. num. 312. & ſeqq. uſq. ad fin.* Ergo a contrario cauſa etiam in judicio Cameræ pendens avocari, & ad forum Imperatoris devolvi nequit.

18 Quemadmodum etiam videmus, quòd Imperator non poſſit contra primarum Inſtantiarum privilegia

der Außträge / Electores & Principes juris dicendi cauſa ad aulam avocare, vel cauſarum iſtarum dejudicationem alijs delegare eſt committere. *Reſenh. de feud. c. 12. concluſ. 1. incip. primum ergo hujus. n. 3. & ſeq. & num. 15. ibi, omiſſa igitur. & ſeq. Andr. Knichb. quaſt. 11. incip. Principum tam ſupremi. n. 11. ibi, ubi ex hac ratione concludit, part. 1.*

19 Ego tamen his omnibus non obſtantibus pro Imperatoriæ Majeſtatis reputatione conſervanda & tuenda, in cauſa Georg Burckharden vnd Melchior von Steinberg/ Gebrüdern zu Weyſenſtein / contra Bartholden von Reineberg vnd Johannam von Gladeberg Wittwen von Steinberg consultus *Menſe Martio Anno 1622.* contrarium reſpondi per textum *in d. l. judicium ſolvitur. 58. ff. de judic.* ubi verbis diſertis dicitur, quod judicium ſolvitur vetante eo, qui judicare poſſit, vel majus imperium in eadem juriſdictione habet;

20 Qui textus non de temporali, puta mandata vel delegata juriſdictione, ut perperam voluit *Bl. in d. l. judicium ſolvitur. 58. vol. 1. Paul. de Caſtr. eod. n. 1. Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 2. c. 1. n. 162.* ſed de ordinaria juriſdictione accipi debet, ſcil. ſuperior quamcunq; cauſam

21 à judice inferiore ordinariam juriſdictionem habente avocare poſſit, ut rectius animadvertit *Paul. de Caſtr. in d. l. judicium. 58. in lect. Avenionenſi. n. 1. verſ. fallit in principe. & ſeq. Iaſon conſil. 144. incip. circa primum. n. 3. verſ. & licèt ille textus. vol. 2. Bl. in l. 1. C. quomod. & quando judex. n. 19. verſ. ſiquidem inferior. & ſeq.* Prout etiam ex illo textu generalem concluſionem extruunt, & aſſerunt, quod dominus ſuperior cauſam ab inferiore juriſdictionem

à ſe recognoſcente liberè avocare, & ei mandare poſſit, ut judicare ſuperſedeat, quouſq; ipſe dominus viderit, an juſtitia, an vero injuſtitia fiat. *elegant. Alber. Brun. conſil. 92. incip. nemini dubium eſt. n. 1. & ſeq. per Ioan. Ab. in l. 1. C. quomod. & quando judex. n. 19. poſt princ. verſ. ſiquidem inferior. Covarr. lib. 1. pract. quæſt. 9. num. 4 verſ. tamen.*
Et quamvis judicium Cameræ conjunctim tàm ab Imperatore, quàm ab Electoribus, Ducibus & alijs ſtati-
22 bus Imperij conſtituatur & conſervetur, per hoc tamen Imperator jus avocandi à ſe non abdicavit, cùm Imperator alicui communitati juriſdictionem ordinariam vel delegatam concedens non videtur, ita, & ad eum effectum conceſſiſſe, ut ipſe non poſſit ſe de cauſis intromittere, & eas avocare, ſed ut ſolummodo civitas vel communitas ordinariam juriſdictionem habeat. *Albert. Brun. conſil. 47. incip. viſis dubijs ad me tranſmiſſis. col. 1. ſub ſ. n. verſ. & conſiderato hoc. & ſeq.*

23 Maximè cum in dubio regulariter juriſdictio cumulativè & non privativè conceſſa videatur, ita ut per conceſſionem non cenſeatur ſublata illi, qui prius eam habuit, ſed ut utriq; competat. *Alber. Brun. d. conſil. 47. col. 2. verſ. ad quod etiam facit. & ſeq. Roland. à Vall. conſil. 1. n. 52. verſ. licet alias ſecus. & conſil. 48. num. 25. vol. 2. Menoch. lib. 2. præſumpt. 18. n. 1. & ſeq. num. 26. & lib. 1. arbitr. judic. quæſt. 4. n. 3. & ſeq. Muſcorn. de juriſdict. n. 34. & ſeq. Bl. conſil. 126. incip. Rex Romanorum. n. ult. lib. 1. Felin. in c. paſtoralis. 11. extr. de offic. judic. ordinar. n. 2. verſ. regulariter concedendum. Franciſc. Ripa tract. de peſte. c. de remed. præſervat. contra peſtem. 4. n. 61. Iaſon in l. qui eorum. 24. §. ſi quis poſt.*

pen. §. ff. de legat. 2. n. 7. Balb. de præſcript. part. 1. part. 5. princ. quæſt. 11. n. 8.

24 Quod vel tantò magis in Imperatore procedere debet, qui concurrit in juriſdictione cum quovis ſubdito. *Bl. in c. in princ. c. quis dicat. dux, Marchio & Comes. & in c. 1. in princ. tit. qui feud. dare poſſ. Albert. Brun. d. conſil. 47. col. 2. verſ. quod tantò magis procedit. & ſeq. Thom. Gramm. deciſ. 30. incip. in cauſa excellentis. n. 10.*

25 Et in omnibus conceſſionibus, conſtitutionibus & confirmationibus ſemper authoritas ſuperioris reſervatur illæſa. *Bl. in l. qui ſe patris. C. unde liberi. n. 34. verſ. item in conceſſis. Thom. Gramm. d. deciſ. 30. n. 3. Iacob. Menoch. lib. 2. præſumpt. 18. n. 2.* Inprimis, cum judicium Camerale non ideo, ut Imperatoriæ Majeſtati derogetur, ſed ut moleſtiarum judicialium duntaxat ſarcina minuatur, ſit conſtitutum. *Petr. Heig. quæſt. 9. incip. in tractatione rerum. n. 32. ibi, & vel maximè. part. 1.*

26 Vbi autem inferiori juriſdictio tribuatur pro adjuvatione Imperij ſuperioris, ut inter eos quaſi communio ſit, & ſocietas muneris, tunc ſuperior cauſas ab inferiore avocare non prohibetur. *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 2. c. 1. incip. promiſimus in prima. num. 160. verſ. & quod alibi. junct. n. 162. verſ. vel quando inferiori juriſdictio. Iacob. Menoch. lib. 2. præſumpt. 18. incip. diſputatio eſt egregia. n. 9. ſub fin.* Aliàs enim quòd in favorem & ſublevamen Imperatoris eſſet inductum, in ejus odium & deſpectum retorqueretur, contra textum *in l. quod favore. 6. C. de legib. l. legata. 14. ſub fin. princ. ff. de adim. legat. l. nulla 25. ff. de legib. c. quod ob. 61. de R. I. in 6. Everhard. in topic. in loco. 103. n. 3.*

Quâ

27 Quâ de cauſâ etiam fit, quod judicium Camerale non peculiare ſtatuum ſeu Imperij, ſed ipſius Cæſaris vel Imperatoris, Käyſerliche Cammergericht ſit, & dicatur, & ſub ejuſdem nomine & ſigillo expreſſo omnia mandata promulgantur & expediuntur, non aliter ac ſi Imperator ipſe faceret. *Cammergerichtsordn. part.3.tit.12.§.* vnd ſo ſolche *citation. Roſenth. de feud. c. 12. concluſ. 1. n. 29. verſ. ſed & omnia. Regn. Sixtin. de regalib. lib. 1. c. 4. n. 8. ante med. verſ. ejus nomine & ſigillo. Petr. Heig. d. quæſt. 9. n. 16. & ſeq. part. 1.*

28 Sed ubi judicium inferius, ſub ſuperioris nomine & ſigillo proceſſus decernit, & ſimilia expedit, avocatio rectè à ſuperiore fieri poteſt *elegant. Albert. Brun conſil. 92. incip. nemini dubium eſt. col. 1. n. 2 verſ. & prædicta magis clara reddantur. & ſeq. Alex. conſil. 1. n. 14. verſ. ad hoc etiam facit. vol. 2.*

29 Maximè hoc in caſu, ubi Imperator unà cum Electoribus & reliquis ſtatibus Imperij Cameræ non indiſtinctè & generaliter in omnibus cauſis plenam & omnimodam, ſed ſaltem ſpecialem conſtrictam & diſtributivam juriſdictionem concesſerit, *late Regn. Sixtin. de regalib. lib. 1. c. 4. n. 8. per tot.*

30 Si autem per ſtatutum vel conſtitutionem alicui judicio, & ejus Aſſeſſoribus ſpecialis & diſtributiva juriſdictio eſt data, tunc poteſtas (cujus vicem hoc in caſu ex ordinatione Cameræ zu Augſpurg *Anno 1555 in proœm. circa med. & tit. 1. §. 1. & ſeq.* obtinet Imperator) qui illos Aſſeſſores deputat & confirmat, eam per ſe ipſum exercere poteſt, cùm Aſſeſſores (ut ſit in caſu

præ-

præſenti Cammergerichtsordn. *part. 3. d. tit. 12. §.* vnd ſo ſolche *citation. & ſeq.)* exerceant eam nomine poteſtatis. *Bl. in l. 1. ff. de offic. conſul. n. 1. verſ. & imo licet per ſtatutum. Felin. in c. paſtoralis. 11. extr. de offic. & poteſt. ordin. n. 2. verſ. tamen poteſtas qui illos. & ſeq.*

31 Facit etiam, quòd Marchio omnibus ſuis judicibus in ſua Marchia degentibus, poſſit inhibere, inprimis, ſi ſint per ipſum Marchionem deputati. *Bl. in d. l. judicium ſolvitur. 58. in 1. lect. ff. de judic. n. 3. Iaſon conſil. 144. incip. circa primum dubium. n. 5. verſ. idem tenet. vol. 2.*

32 Ergo idem, & quidem multò magis facere poterit Imperator, cùm is omnibus Regibus, alijſq; Principibus, quamvis ſuperiorem non recognoſcentibus, hodie etiam ſit major & dignitate præfulgeat. *Regn. Sixtin. de regalib. lib. 1. c. 4. num. 8. verſ. ſunt enim. 14. & ſeq. pag. 71.* Præſertim, cùm hic verſemur in caſu dubio & ancipiti, dum ex una parte de jurisdictione Cameræ ampliandâ agatur, ex altera verò parte pro conſervanda Imperatoriæ Majeſtatis reputatione pugnetur. Hujus autem potiorem quàm illius rationem eſſe, patet ex ijs, quæ tradit *Albert. Brun. conſil. 92. incip. nemini dubium. col. 1. n. 4. verſ. nec contradictio aliqua. & ſeq.*

33 Vnde etiam evenit, quod Rex Franciæ cauſas coram Parlamento Pariſienſi pendentes avocare, & ad ſuum conſilium trahere poſſit, ut multis evincit *Iaſon d. conſil. 144. incip. circa primum dubium videretur. num. 1. & n. 2. ſub fin. verſ. ſed præmiſſis non obſtantibus. n. 3. & ſ. q. vol. 2. Didac. Covarr. lib. 1. pract. quæſt. d. c. 9. incip. diximus non ſemel. n. 3. poſt princ.*

34 Ergo idem licebit Imperatori, cùm Rex Franciæ & Imperator quoad poteſtatem & juriſdictionem, quam uterq; in ſuo regno & Imperio habet, æquiparentur, *Specul. lib. 4. part. 3. tit. de feud. §. 1. n. 28. Carol. Ruin. conſil. 2. pr-incip. in hoc dubio. n. 5. verſ. & quamvis. lib. 1. Regn. Sixtin. de regalib. lib. 1. c. 4. n. 8. ſub fin. verſ. & quoad ea de Camera judicio. & ſeq.* Aliàs ea, quæ *Ioann. Bodin. in method. hiſtor. c. 6. col. 57. verſ. de Imperatoribus Germanorum. pag. 266. & de Republ. lib. 2. c. 6. col. 10. n. 223. verſ. & quoniam pleriq; imperium Germanorum. pag. 358. & lib. 4. c. 1. col. 41. n. 390. ſub fin. verſ. aliud item exemplum habemus. pag. 610.* in contemptum, & extremam extenuationem Imperatoriæ Majeſtatis & Poteſtatis, quòd ſcil. jura Majeſtatis non ſint penes Imperatorem, ſed penes Imperij Principes inferiores, & Civitatum legatos, & Imperator in Camera nihil præcipui habeat &c. evomit, eſſent vera; Quæ tamen notoriè falſa, & à veritate aliena eſſe, multis oſtendit *Regn. Sixtin, de regalib. lib. 1. c. 4. num. 8. ibi, mirum vero. & ſeq. per tot.*

35 Nec quenquam turbare debent, textus ex ordinatione Cameræ in contrarium adducti; Quia illi non de ipſo Imperatore, ſed de aliis Electoribus, Principibus & ſtatibus Imperii intelligendi hanc cauſam dubitandi habuerunt: Cùm enim iudicium hoc Cameræ Electores, & reliqui ſtatus Imperii quodammodo conſtituant, & certos Aſſeſſores eò deputare teneantur. Cammergerichtsordn. *part. 1. tit. 1. §. 1. & ſeq. & tit. 2. & ſeq.* videbatur dicendum, quòd etiam Electores, & reliqui ſtatus Imperii illud iterum revocare, vel cauſas ab eo retrahere poſſint, quoniam poteſtas, qui depu-

tavit

36 tavit Aſſeſſorem poteſt eundem etiam revocare. *Bl. in d. l. judicium ſolvitur. 58. in 1. lect. ff de judic. n. 2. ibi, ſecundò nota quod poteſtas. & ſeq.* Sed ne confuſio inducatur, hac ratione non obſtante. *in d. ordinatione Cameræ. part. 2. tit 35.* Electores & alij Principes & ſtatus Imperij ſeſe obligarunt, quòd hoc judicium Cameræ nec per inſtitutionem, nec per ſupplicationem, vel avocationem aut alium modũ turbare velint, ſed ordinationi illi debitã obedientiam præſtare debeant. Quòd autẽ *in d. tit. 35.* non de ipſo Imperatore, ſed de Electoribus & aliis Principibus & ſtatibus Imperii dicatur, verba illa, Auch daß Churfürſten / Fürſten vnd gemeine Stände derſelben gebührlichen Gehorſamb leiſten ſollen/ etc. manifeſtò evincunt, ubi obligatio, paritio & obſervantia non ad Imperatorem, ſed ad ſolos Electores, Principes & reliquos ſtatus Imperii reſtringitur; Et ideò merito perſona Imperatoris excepta erit. *Iacob. Menoch. lib. 2. præſumpt. 18. n. 3. & ſeq. Matth. Coler. conſil. 1. n. 323. & ſeq.*

37 Vnde etiam DD. contrariam ſententiam defendentes corruunt, quoniam illi pro ſe allegant *d. tit. 35.* & ideò meritò ſecundùm legem vel conſtitutionem allegatam debent intelligi. *Br. in l. non ſolum. §. ſi liberationis. ff. de liberat. legat. n. 7. ſub fin. Iaſon in repetit. l. admonendi. 31. ff. de jurejurand. n. 176. verſ. dictum enim Doctoris. Everhard. in loco à ratione legis ad reſtrictionem ipſius legis. 78. num. 2. VVeſenb. conſil. 2. n. 2. & ſeq. Hartm. Piſtor. quæſt. 30. n. 21. &*
38 *ſeq. part. 1.* Etiamſi relatio aliquanto aliter ſe habeat, quàm relatũ. *Alex. conſil. 9. n. 12. verſ. & hoc ſaltem in caſu. vol. 5. Iacob. Ayrer. in l. un. C. de errore calcul. n. 53. verſ. quod verum eſt etiamſi. & ſeq.*

39 Nec movet, quòd inter judices, qui inter ſe concurrentem juriſdictionem habent, & inter quos præventioni locus datur, avocatio locum non habeat; Quia hoc ſaltem obtinet in judicibus inferioribus, quibus à ſuperiore juriſdictio æqualiter eſt conceſſa, ſecus eſt in ipſo Imperatore juriſdictionem concedente. *elegant. Bl. in l. non exigimus. 2. §. ſi quis municipalis ff. ſi quis cautionib. n. 3. verſ. quod quando judices non ſint pares. [illegible] verſ. nec poteſt ſuperior. Thom. Gramm. deciſ. 30. incip. in cauſa excellentis. n. 7. & n. 9. ſub fin. Covarr. lib. 1. pract. quæſt. [illegible] ſub fin. & n. ſeq.*

40 Et quamvis avocatio ſine imperio non contingat, negatur tamen Imperatorem non habere imperium vel juriſdictionem in Cameram, uti multis oſtendit *Regner. Sixtin. de regalib. lib. 1. c. 4. num. 8. ante med. verſ. & quantum ad Cameram attinet. & ſeq. pag. 68.*

41 Quòd etiam inde patet, quod ad conſtitutionem & ordinationem Cameræ requiritur confirmatio Imperatoris. Cammergerichtsordn. zu Augſpurg *Anno 155[illegible] in præfat. circa med.*

42 Ex ejuſmodi autem confirmatione ſuperioris præſumi, quod judicium inferius à confirmante recognoſcat juriſdictionem, & confirmans majus habeat imperium. tradit *Iaſon d. conſil. 144. incip. circa primum dubium. n. [illegible] ſub fin. verſ. quod autem Parlamentum. & n. ſeq. vol. 2.*

43 Nec verum eſt, quòd Imperator per modum contractus in ordinationem Cameræ conſenſerit, contrarium enim, quod nullus cum Cameralibus judicibus & Imperatore contractus interceſſerit, ſed inter Cæſa-

rem & ſtatus Imperij de forma ſaltem judicij aliquid certi conſtitui placueſit, tradit *Petr. Heig. quæſt. 9. incip. in tractatione rerum. n. 14. & ſeq. part. 1.*

44 Quod vero dicitur, ſuperiorem, qui non habet liberam poteſtatem pro ſuo arbitrio magiſtratum inferiorem deſtituendi &abrogandi, non poſſe cauſas avocare, obtinet etiam ſaltem in inferioribus judicibus, non item in Imperatore vel Rege. *Didac. Covarr. lib. 1 pract. quæſt. 9. n. 4.*

45 Veluti etiam illud quod ſupra *n. 11. & ſeq.* in contrarium eſt allegatum, locum habet, duntaxat ſi avocans omninò nihil ad conſtituendum judicem inferiorem fecit, ſecus ſi ejus factum ſimul acceſſit, & inferior ſaltem aliquo modo nomine ſuperioris juriſdictionem exercet, tunc avocatio rectè permittitur. *Paul. de Caſtr. in l. judicium ſolvitur. 58. in 2. lect. ff. de judic. n. 1. verſ. & vide quod notat. & ſeq.* Quòd autem Imperator ad conſtitutionem judicij Cameralis non parum, ſed multum faciat, ipſe illud confirmet, caputq; & judicem illius judicij ſolus conſtituat, & alia facere poſſit, quæ reliquis Electoribus & Principibus non permittuntur, & quòd Camera ſub ejus nomine, titulo & ſigillo juriſdictionem exerceat, & omnia expediat, luculenter patet ex Cammergerichtsordnung. *in præfat. circa med. & part. 1. tit. 1. §. 1. & ſeq. & part. 3. tit. 12. §.* Vnd ſo ſolch. *Regn. Sixtin. de regal. lib. 1. c. 4. n. 8. verſ. & quantum ad Cameram attinet. & ſeq.*

46 Nec quicquam urgent exempta ſuprà *n. 13. 14. & ...* adducta. Præterquam enim, quòd contrarium di-

certè ſtatuat *Innoc. in c. cum ab Eccleſia. extr. de off. & poteſt. judic. ordinar. quem ſequitur Iaſon conſil. 144. incip. circa primum dubium. num. 6. verſ. ſecundo reſpondetur. vol. 2.* Ea etiam loquuntur tantum de Epiſcopo, non de Rege vel Imperatore, in quibus non procedunt. *Iaſon d. conſil. 144. n. 6. ibi, qui reſpondetur quod non loquitur. vol. 2. & in l. 1. ff. de offic. conſul. n. 12. ibi, duodecimo quæritur. poſt med. verſ. ut vicarij Epiſcopi.*

47 Nec abſolutè conceditur, quod Camera authoritatem Imperatoris non vereatur, multi enim ſunt caſus, in quibus Camera Imperatoris authoritatem veretur, & ſine ejus proviſione & diſpoſitione nihil facere audet, de quibus latè *Regn. Sixtin. de regalib. lib. 1. d. c. 4. n. 8. ante med. verſ. & quantum ad Cameram attinet. & ſeq. pag. 68. & ſeq.*

48 Et licèt Camera cauſas ad Imperatoriam Majeſtatem devolutam avocare non poſſit, non tamen à contrario ſequitur, quòd idem Imperatori etiam non li-
49 ceat, quoniam Imperator ſuam authoritatem, poteſtatem & juriſdictionem non à Camera, ſed ab univerſo populo privativè habet. *§. ſed & quod Principi. inſt. de I. N. G. & C. l. 1. ff. de conſtit. Princ. Muſcorn. de juriſdict. n. 15.* E contrà verò Camera totam ſuam authoritatem & juriſdictionem à Cæſare, & ejus confirmatione non privativè, ſed cumulativè adepta eſt. *Cammergerichtsordnung in præfat. circa med. verſ. vnd fürder jhrer Liebde. & part. 1. tit. 1. §. 1. & ſeq.* Ideoq; mirum non eſt, quòd Imperator poſſit cauſas à Camera avocare, ſed non econtra Camera ab aula Imperatoris, quoniam qui dat juriſdictionem,

nem, poteſt etiam eam tollere. *Novell. de defenſorib. civitat. 15. c. interim. 1. §. jusjurandum. ult. in fin. Iaſon d. conſil. 144. n. 4. in princ. vol. 2.*

50 Et ex confirmatione judicij ſignum ſuperioritatis colligitur. *Bl. in l. ſi imperialis. ult. C. de legib. n. 4. verſ. cum enim apoſtolicus. & ſeq.*

51 Ita, ut ſuperior propter jus confirmationis, etiam poteſtatem avocandi habere cenſeatur. *Iaſon in d. conſil. 144. incip. circa primum dubium. n. 4. verſ. nam ipſe Rex ponit. vol. 2.*

Quod deniq; de privilegijs primarum inſtantiarum, der Außträge / eſt adductum, eſt aliquid ſingulare, quod in conſequentiam trahi non debet. *l. jus ſingulare 16. l. 15. & 14. ff. de legib. &c.*

FINIS.

SOLI DEO TRINVM LAVS ET GLORIA IN OMNEM ÆTERNITATIS PERPETUITATEM.

Digitized by Google